

पुस्तकनो नं०
लेखारनुं नाम.

प्रस्तावने

आ शीलोपदेशमाला नामनो ग्रंथ पोताना नाम उपरशीज लोकोने तावी आपे ठे के, ते ग्रंथ पोते शील (ब्रह्मचर्यव्रत) नो उपदेश करानी एक माला ठे. 'माला' शब्द नामनी साथे जोड्यो ठे ते उपरशीज म पण सिद्ध थाय ठे के ए ग्रंथ हंमेशां पुष्पमालानी पेठे कंठमां धारण करी राखवा योग्य ठे. तेनुं कारण एज ठे के, जेम पुष्पनी माला कंठमां होवाने लीधे ते चूली जवाती नथी तेमज आ शीलोपदेशमाला ए हंमेशां कंठमां धारण करवाथी (मुखपाठे करवाथी) शीलव्रत पाळवुं चूली जवातुं नथी. आ कारणशी ग्रंथकारे आ ग्रंथनुं नाम शीलोपदेशमाला पाड्युं ठे. शील ए एक चिंतामणिरत्न ठे. कारण के, तेना-जेज माणसो धर्म, अर्थ, काम अने मोक्षरूप चार पुरुषार्थने साधनामां समर्थ थाय ठे. ए चार पुरुषार्थने साधवानो मुख्य आधार शरीर उपर रहेलो ठे. शास्त्रमां पण कहुं ठे के, " शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनाम् " धर्मनुं मुख्य साधन शरीर ठे अने ए शरीरने खरो आधार शील उपर रहेलो ठे.

आ विश्वनी अंदर आपणे जोड्यो ठे के, योग्य रीते शीलव्रत पाळनारा माणसोनां शरीर बहु मजबूत होय ठे, अने शीलव्रत नहिं पाळनारा मां शरीर बहु निर्बल होय ठे. शास्त्रमां पण पूर्वना पुरुषोनां शरीर शीलव्रत पाळवाथीज बहु मजबूत वर्णवेलां ठे अने तेथीज तेउं म्होटां म्होटां कार्य करवाने शक्तिवंत थता हता. हालमां शीलव्रत पाळवानो प्रच्यास जेम जेम उठो थतो जाय ठे तेम तेम प्रजाउं निर्बल थती जाय ठे अने तेथी एक बीजाने परस्पर सहाय्य करवाने शक्तिवंत थता थती. वली पांच महाव्रतोमां शीलने चोथुं व्रत गण्युं ठे, तो पण ते चोथा व्रतने खंडन करनार पुरुष पांच व्रतने खंडन करनारो थाय ठे अने ते चोथा व्रतने पाळनारो पुरुष पांच व्रतने पाळनारो थाय ठे.

आवी रीतना ते शीलव्रतमां दिव्यगुणो रहेला होवाथी तेमज ते व्रतने पाळनार माणसने आ लोक परलोकसंबंधी बहु लाभ होवाथी आ-णा जैनाचार्य श्री जयकीर्ति मुनिये बहु जीवो उपर अपूर्व उपकार करवाना हेतुथी उपदेशरूप आ " शीलोपदेशमाला " ए नामनो मा-

गधी ज्ञापामां पद्यबंध ग्रंथ रच्यो ठे. ग्रंथ मागधी ज्ञापामां होवाने लीधी बहु कठीण मालम पडवाथी श्री सोमतिलक सूरिये विक्रम संवत् १३९० नी शालामां तेना उपर शीलतरंगिणी ए नामनी संस्कृत टीका रची ठे. टीका करनार सूरिये पण मूल ग्रंथमां आपेलां दृष्टांतो उपर रसीक म नोहर कथाउं दाखल करी ग्रंथने बहु सुशोचित वनाव्यो ठे. ग्रंथ मा गधी अने संस्कृत ज्ञापानो होवाथी अमे विद्याशालाना शास्त्री पासे तेनुं गुजराती ज्ञापान्तर करावी ठपावीने प्रसिद्ध कस्यो ठे, तेनुं कारण एज के, उपरनी वझे ज्ञापाना उंठा परिचयवाला हालम आपणा जैन बंधुउं ए ग्रंथने वांचवानो लाज लइ ते महान् आचार्योये आपणा उपर करेला उपकारनो तेमने धन्यवाद आपी ते पुरुषोए क रेला श्रमने सफल करे.

आ ग्रंथ ठपाती वखते मतिमंदथी अथवा दृष्टिदोषथी जे कांश्चूलो आवी ठे, ते पाठल शुद्धिपत्रमां सुधारी लीधी ठे. वली १२० मा पृष्ठे श्री महिनाथनी कथा उपर ४० मी गाथा चूलथी रही गयेली होवाथी ते गाथाने पाठल शुद्धिपत्रमां दाखल करवामां आवी ठे. तो पण जो कोश् चूल रही गइ होय तो तेने माटे हुं रुमा मागुं हुं अने विनंती करुं हुं के, तेवी चूद्यो सुधारी लेवी.

ल० जैनविद्याशाला.

श्री पुस्तकमां आवेष्टी कथार्त्तनी अनुक्रमणीका.

अंक.	पृष्ठ.
१ गुणसुंदरी अने पुण्यपावनी कथा.	६
२ द्वैपायनऋषिनी अने विश्वामित्रनी कथा.	१०
३ नारदनी कथा.	१५
४ रिपुमर्दन राजा अने जुवनानंद राणीनी कथा.	३४
५ विजयपाव राजा अने लक्ष्मी राणीनी कथा.	४१
६ ब्रह्मानी कथा.	४९
७ चंद्रनी कथा.	५०
८ सूर्यनी कथा.	५०
९ इंद्रनी कथा.	५१
१० आर्द्रकुमारनी कथा.	६०
११ नंदिषेणमुनिनी कथा.	६९
१२ रथनेमिनी कथा.	७४
१३ नेमिनाथना नव जवनी कथा.	८१
१४ मङ्गिनाथनी कथा.	१२०
१५ स्थूलज्ज्वनी कथा.	१३६
१६ वज्रस्वामीनी कथा.	१५१
१७ सुदर्शन शेठनी कथा.	१७३
१८ वंकचूलनी कथा.	१८१
१९ सुज्ज्वानी कथा.	१९३
२० मदनरेखानी कथा.	१९८
२१ सुंदरीनी कथा.	२०८
२२ अंजना सुंदरीनी कथा.	२१३
२३ नर्मदा सुंदरीनी कथा.	२२५
२४ रतिसुंदरीनी कथा.	२३३
२५ ऋषिदत्तानी कथा.	२३३
२६ दवदंतिनी कथा.	२३३

२७ कमलानी कथा.	२८८
२८ कलावतीनी कथा.	२९४
२९ शीलवतीनी कथा.	३०८
३० नंदयतीनी कथा.	३२४
३१ रोहिणीनी कथा.	३३०
३२ कुलवाल्क मुनिनी कथा.	३३८
३३ द्रौपदीनी कथा.	३४४
३४ नूपुरपंकितानी कथा.	३५२
३५ दत्तहृदितानी कथा.	३६२
३६ अगडदत्तनी कथा.	३८२
३७ प्रदेशी राजानी कथा.	३९६
३८ महासती सीतानी कथा.	४१४
३९ धनश्रीनी कथा.	४३८

श्री अमदावाद जैनविद्याशालामां वेचातां पुस्तकोनुं
सूचिपत्र.

किंमत.	पुस्तकनुं नाम.	अक्षर
३-०-०	श्राद्धविधि (श्रावकनी सामाचारी)	शास्त्री
१-२-०	सुलसाचरित्र (बांधेढी चोपडी)	"
१-०-०	सुलसाचरित्र (बुटां पानां)	"
१-४-०	पर्यूषण महात्म्य बालाबोध.	"
३-०-०	सश्रायमाला.	"
१-०-०	प्रकरणमाला.	"
०-६-०	सिंदुरप्रकर (मूल टीका अने ज्ञाषांतर साथे.)	"
०-४-०	देवसीराइ प्रतिक्रमण.	"
२-०-०	जरतेश्वरवृत्ति	गुजराती.
०-०-०	समकित कौमुदी.	"
०-२-०	संबोधसत्तरी.	"

आ नीचेनां पुस्तकोनी किंमत मूल किंमत करतां घटाडेढी ठे, तेथी ते हवे पठी घटाडेढी किंमत प्रमाणे वेचाशे.

मूल किंमत-घटाडेढी किंमत.	पुस्तकनुं नाम.	अक्षर.
२-०-०	१-२०-० पंचप्रतिक्रमण तथा नवस्मरण अर्थसहित.	शास्त्री.
१-४-०	१-०-० देववंदनमाला.	"
१-०-०	१-४-० पूजा संग्रह. (पद्मविजयजी तथा रूपविजयजी कृत.)	"
१-०-०	१-४-० पूजा संग्रह (वीरविजयजी कृत.)	"
१-०-०	१-०-० पंचप्रतिक्रमण.	गुजराती
१-४-०	१-०-० जयानंद केवढीनो रास	"
१-०-०	०-१२-० स्त्रात्र पंचाशिका	"
०-१२-०	०-०-० शत्रुंजयतीर्थ महात्म्य सार.	"

नीचेनुं पुस्तक विद्याशालातरफथी ठपाय ठे.

रुषिमंडलवृत्तिज्ञाषांतर.

श्रीगणधरेभ्यो नमः

श्री

शीलोपदेशमाला.

मूल, शब्दार्थ, विशेषार्थ अने कथाउ सहित प्रारंभः

इहां ग्रंथनी टीका करनार श्रीअन्नयदेवसूरि सात श्लोकवडे
मंगलाचरण करे ठे.

(वसंततिलका वृत्तम्)

यस्योपदेशसमये दशनांशुमिश्राः,
स्कंधोपरि प्रसृमराश्रिकुरप्ररोहाः ॥

कल्याणपात्रदधिसंवलितोरुदूर्वा-

लीलां दधुः स कुशलाय युगादिदेवः॥ १ ॥

अर्थ—देशनाने समये दंतकांतिथी मिश्र अएला अने खजा उपर
प्रसरता जेमना अंकुर सरखा केश, सुवर्णपात्रमां दहिंथी मिश्रित एवी
बहु दूर्वानी समान शोचता हता, ते श्री युगादिदेव (ऋषभदेव जगवान)
कल्याणने अर्थे थाउं. ॥ १ ॥

(उपजाति वृत्तम्)

श्रिये स शांतिर्मृगलांठनः सन्, युक्तं दधानः कुमुदां विकाशम् ॥
योऽन्नूद्भवानीहितनावमाप्य, शिवोत्तमांगं स्थिरजासुरश्रीः ॥ ७ ॥

अर्थ—चंद्रमा जेम मृगलांठन पामीने कुमुदोने (चंद्रविकाशी कम-
लोने) प्रफुल्लित करे ठे, तेम जे जगवान मृगलांठन पामीने कुमुदोने
(पृथ्वी उपर रहेला माणसोने) हर्ष उत्पन्न करे ठे. ए युक्तज ठे.
तेमज प्रसिद्ध चंद्रमा जेम पार्वतीने हितकारी एवा शंकरना मस्तके
आश्रय पामीने स्थिर तथा देदीप्यमान शोचाने पाम्यो, तेम जे जगवान

संसारनेविषे अरुचि उत्पन्न करनारा शिवरमणीना मस्तके रही स्थिर
अने देदीप्यमान शोभा पाम्या; ते श्री शांतिनाथ जगवान कल्या-
णने अर्थे थाउं. ॥ २ ॥

शिवश्रियो रूपमनन्यरूपं, ज्ञानात्मदर्शो परिचाव्य जज्ञे ॥
आशौशवात्तन्मयमानसो यः, स नेमिनाथः शिवतातिरस्तु ॥३॥

अर्थ—जे जगवान शिवरमणीनुं अलौकिक सौंदर्य ज्ञानरूप दर्पणमां
जोई वाढ्यावस्थाधीज तेने विषे आसक्त थया, ते श्री नेमिनाथ जगवान
मंगलने अर्थे थाउं. ॥ ३ ॥

जावा अनेकाः प्रतिविंब्य यस्य, ज्ञानेऽविबाधं दधिरे निवासम् ॥
फणानिजाः सप्त नयाश्च तस्थुस्त्यक्त्वा रिपुत्वं स शिवाय पार्श्वः ४

अर्थ—जे जगवानना ज्ञानमां अनेक जावो प्रतिविंब पामीने निरा-
बाधपणे रह्या ठे. वली जेमने विषे शेषनागना सात फणासरखा सात
नय पण परस्परमां रहेलो विरोध त्यजी दइने रह्या ठे, ते श्री पार्श्वनाथ
जगवान कल्याणने अर्थे थाउं. ॥ ४ ॥

यस्मिज्जिने गर्जगतेऽपि पित्रोः, श्रीः सर्वतोऽजायत वर्धमाना ॥
सिद्धार्यसूनुश्चरमप्रचुर्मां, सिद्धार्यसार्थं स दृढं विदध्यात् ॥ ५ ॥

अर्थ—जे जगवान गर्जमां आवे ठते तेमना माता पितानी लक्ष्मी दि-
वसे दिवसे वृद्धि पामी, ते सिद्धार्थ राजाना पुत्र चरम तीर्थकर श्री व-
र्द्धमान स्वामी, मने दृढ एवा सिद्ध अर्थना समूहवालो करो. अर्थात्
म्हारा सर्व कार्य निश्चयशी सिद्ध करो. ॥ ५ ॥

(वंशस्थ वृत्तम्)

जयंतु ते श्रीगुरवः कलावतां, जडोऽपि येषां करसंगमान्नरः ॥
रत्नेषु चंडोत्पलवद्भुरि स्थितिं, समश्नुते नाशितदोषहृद्दशः ॥ ६ ॥

अर्थ—जेम चंद्रकांतमणि जरु ठतां पण सोलकलाना धारक चंद्रना
किरणना स्पर्शशी पोताना दोषने दूर करीने रत्नोमां श्रेष्ठपद मेळवे ठे,
तेमज अनेक कलाना धारक जे सजुहना हस्तना अवलंबनशी जड पुरुष

एष पोताना दोष तथा दुर्दशा दूर करीने श्रेष्ठ पुरुषोमां अग्रपद मेखवे
 षे, ते सङ्गुरु जयवंता वर्तो. ॥ ६ ॥

(उपजाति वृत्तम्)

चक्रे पुरा यज्जयसिंहसूरि- शिष्येण शास्त्रं जयकीर्तिनाम्ना ॥
 तस्याहमासूत्रयितास्मि वृत्तिं, सुखावबोधां स्वपरोपकृत्यै ॥ ७ ॥

अर्थ-पूर्वे जयसिंहसूरिना शिष्य जयकीर्ति नामना मुनि ए जे आ
 शीलोपदेशमालारूप शास्त्र रच्युं ठे, तेनी हुं (अजयदेवसूरि) पोताना
 अने परना उपकारने माटे सुखे बोध आय एवी वृत्ति(टीका)करुं हुं. ॥७॥

ए प्रकारे मंगलाचरण करीने ग्रंथकार ग्रंथनो आरंज करे ठे.

अहिं तत्त्वना उपदेशरूप अमृतना समूहने एकतुं करनार ग्रंथकार
 (जिनकीर्तिसूरि) पुण्यरूपी वेलना पद्धवने प्रफुल्लित करवाने मेघनाआ-
 रंजरूप आ शीलोपदेशमाला नामना प्रकरणना आरंजनेविषे, उत्तम वि-
 चारमां प्रविण एवा पुरुषोना चित्तने चमत्कार करवामाटे, ग्रंथ जोना-
 राजनी तेमां प्रवृत्ति करवामाटे अने विघ्नना समूहनो नाश करवामाटे
 पोताना इष्टदेवताने स्मरण करवापूर्वक शीलना उपदेशना प्रयोजनना
 संबंधवादी प्रथम गाथा कहे ठे.

(आर्यावृत्तम्)

आवालब्रह्मचारिणं नेमिकुमारं नत्वा जगत्सारम्
 आवालवंजयारिं नेमिकुमारं नमित्तु जयसारं ॥

शीलोपदेशमालां वक्ष्यामि विवेककरिशालाम्
 शीलोवएसमालं बुञ्जामि विवेककरिसालं ॥ १ ॥

शब्दार्थ-(आवालवंजयारिं के०) जन्मथी मांडीने ब्रह्मचारी एवा
 अने (जयसारं के०) त्रण जगतने विषे प्रधान एवा, चावीशमा तीर्थ-
 कर (नेमिकुमारं के०) श्री नेमिकुमारने (नमित्तु के०) नमस्कार
 करीने (विवेककरिसालं के०) विवेकरूपी हस्तीने रद्देवानी शालारूप
 एवा (शीलोवएसमालं के०) शीलोपदेशमाला नामना ग्रंथने हुं
 (बुञ्जामि के०) कहीश. ॥ १ ॥

विशेषार्थ—आ ग्रंथना करनार श्री जयसिंहसूरिना शिष्य जयकीर्ति मुनि, ग्रंथना आरंभमां मंगलाचरण कहे ठे के— जन्मश्रीज चतुर्थव्रतरूप ब्रह्मचर्यने पालनारा, इंद्राणी समान मनोहर स्वरूपवादी राजीमतीने, राज्यने अने त्रणसे वर्षसुधी पोताने स्वाधीन रहेदी राज्यलक्ष्मीने तृणनी पेठे त्याग करी गिरनार पर्वते सहसावनमां दीक्षा लेनारा, तेमज बीजा साधारण मनुष्यश्री नहि पावी शकाय एवा शीलव्रतने पालवाशी अथवा लोकमां उत्तम रूपपणाशी ध्यान करवायोग्य अथवा बाह्य अने आच्यंतर शत्रुने जीतवाशी त्रण जगत्मां प्रधान एवा बावीशमा तीर्थकर श्री नेमिनाथ प्रभुने नमस्कार करीने *विवेकरूप हस्तीने रहेवानी शाळासमान एवी शीलव्रतना उपदेशरूप पुष्पोनी मालाने अथवा शीलोपदेशमाला नामना ग्रंथने हुं कहीश.

हवे फलने बतावता सता शीलनो उपदेश कहे ठे.

निर्मथितसकलहीलं दुःखवद्वीमूलोत्खननकीलं ॥
 निम्महियसयलहीलं, डुहवद्वीमूलउरकणणकीलं ॥
 कृतशिवसुखसंमीलं पालयत नित्यं विमलशीलं
 कयसिवसुहसंमीलं, पालह निच्चं विमलसीलं ॥ १ ॥

शब्दार्थ—हे ज्ञव्यजीवो ! तमे (निम्महियसयलहीलं के०) मथन करी नांखी ठे सर्व प्रकारनी निंदा जेणे एवा, तथा (डुहवद्वीमूलउरकणणकीलं के०) दुःखरूपी वेदना मूलने उखेडी नांखवाने खीळा समान एवा अने (कयसिवसुहसंमीलं के०) कस्यो ठे मोक्षना सुखनो मेलाप जेणे एवा (विमलसीलं के०) निर्मल शीलने (निच्चं के०) निरंतर (पालह के०) पालो. ॥ १ ॥

विशेषार्थ—हे ज्ञव्यजनो ! दहीने मथन करनारा रवैयानी पेठे सर्व प्रकारनी निंदाने मथन करनार, सिंह, गजेंद्र, सर्प अने संग्रामादिकना पराजवने दूर करनार, कर्मरूप जलशी उत्पन्न थएदी दुःखरूपी वेदिना

मूलने उखेडी नाखवाने खीला समान अने मोक्षसुखने मेलवनार एवा निर्मल शीलव्रतने तमे *निरंतर पावो. ॥ २ ॥

काव्यनी अंदर केटलांक वचनो विशेष उपदेश आपवाने योग्य होवा-
थी तेने फरीथी कहेवामां पण पुनरुक्ति दोष लागतो नथी. कह्युं ठे के-
सञ्चायप्राणतवो, सहेसु उवएसु शुशपयाणेषु ॥ संतगुणकित्तणेषु य, न
हुंति पुणरुत्तदोसाउ ॥ २ ॥

मूल ग्रंथकारे आ प्रथमना काव्यमां पूर्वाङ्कने विषे विघ्ननी निवृत्तिने
माटे इष्टदेवताने नमस्कार करी उत्तराङ्कने विषे ग्रंथनो विषय कह्यो ठे.
एमां वे प्रकारनो संबंध ठे. वाच्य अने वाचक, तेमां वाच्य प्रकरणार्थ
अने वाचक प्रकरण ठे. वली शीलोपदेश अजिधेय (कहेवायोग्य वस्तुनुं-
स्वरूप) अने विवेक करी शालारूप प्रयोजन दर्शाव्युं ठे, ते वे प्रकारे ठे
एक कर्त्ताने अने वीजुं सांजलनारने, ते पण पर अने अपर एवा जेदथी
वे प्रकारे ठे. तेमां कर्त्ताने पर एटले मोक्षप्राप्ति अने अपर ए चव्यजीवो
उपर अनुग्रह ठे. सांजलनारने पण पर ते मोक्षप्राप्ति अने अपर ते प्र-
करणना अर्थनुं जाणपणुं ठे. वली ग्रंथकारे वीजा तीर्थकरोने नमस्कार
न करतां फक्त नेमिनाथने नमस्कार करवानुं कारण ए ठे के, ग्रंथमां
शीलनुं प्राधान्यपणुं प्रगट कखुं ठे.

हवे शील पादवाथी आ लोक परलोकमां जे फल थाय ठे, ते कहे ठे.

लक्ष्मीः यशः प्रतापः माहात्म्यं अरोग्यता गुणसमृद्धिः

लैली जसं पर्यावो, माहूप्य- मरोग्या गुणसंमिद्धी ॥

सकलसमीहितसिद्धिः शीलात् इह चवेऽपि चवेत्

सयलसंमिहियसिद्धी सीलात् इह चवेवि चवे ॥ ३ ॥

परलोकेऽपि खलु नरसुरसमृद्धिं उपचुज्य शीलजराः

परलोएवि हुं नरसुरसमिद्धि- मुर्वचुंजिऊण सीलजरा ॥

त्रिभुवनप्रणमितचरणाः अक्रणाः प्राप्नुवन्ति सिद्धिसुखं

तिहुअणपणमियचरणा, अरिणां पावन्ति सिद्धिसुखं ॥४॥ युग्मम् ॥

* दान, तप अने जावना ए त्रयें जेटलो वखत पाव्यां होय तेदो वखत फल आ
पयावालां थाय ठे. अने शीलव्रत बहु वखत पाव्या उतां एक वखत खंन करवाथी नयलुं-
खंन थाय ठे. माटे निरंतर शील पादहुं. कह्युं ठे के, बुद्धिं नामचारा, नच्चिय बुद्धिं
वीलमंतेहिं ॥ सीलजरो दोदवो, जावळीवं अवीलानो ॥१॥ ('परमपवं) इति पात्रांतरम्.

शब्दार्थ—(सीलाञ्ज के०) शीलथी अर्थात् शील पालवाथी (इह जवेवि के०) आ जवने विषे पण (लढी के०) लक्ष्मी, (जसं के०) जश, (पयावो के०) प्रताप, (माहृप्यं के०) माहात्म्य, (अरोगया के०) आरोग्यता, अर्थात् आरोग्यपणुं (गुणसमिद्धी के०) गुणोनी समृद्धि अने (सयलसमीहियसिद्धी के०) सर्वे रूडा इछेला कार्यनी सिद्धि (जवे के०) थाय ठे. तेमज (परलोएवि के०) परलोकने विषे पण (हु के०) निश्चे (तिहुअणपणमियचरणा के०) त्रण जुवनना जनोए जेमना चरणकमलने नमस्कार कस्यो ठे एवा, अने (अरिणा के०) कर्मरूप ऋण (देवा) थी रहित थएला एवा (सीलजरा के०) शीलव्रतने धारण करनारा पुरुषो (नरसुरसमिद्धि के०) मनुष्य अने देवताञ्जनी समृद्धिने (उवजुंजिऊण के०) जोगवीने (सिद्धिसुहं के०) मोक्षसुखने (पावंति के०) पामे ठे. ॥ ३ ॥ ४ ॥

विशेषार्थ—निष्कपटपणे शील पालवाथी आ जवने विषे ' लक्ष्मी ' एटले चक्रवर्ति, वासुदेव, बलदेव अने मंरुतिक राजानी पद्मी, ' यश ' एटले सर्वदिशाञ्जमां धन्यवाद, ' प्रताप ' एटले अखंरित ऐश्वर्यपणुं, ' माहात्म्य ' एटले सर्प विगेरेमां पुष्पनी मालानुं देखावुं, ' अरोग्यता ' एटले अतिसार, जगंदर अने क्षय विगेरे रोगथी निराबाधपणुं, ' गुणसमृद्धि ' एटले महाव्रत अने अणुव्रतोनी पुष्टि अने सर्वे रूडा इछेला कार्यनी सिद्धि थाय ठे, तेमज परलोकने विषे पण त्रण जुवनना प्राणियोए नमस्कार करेला अने पूर्वजन्मना शुजाशुज कर्मरूप ऋण (देवा) थी रहित थएला एवा ते शीलव्रतने धारण करनारा पुरुषो मनुष्य अने देवताञ्जनी समृद्धिने जोगवीने मोक्षना सुखने पामे ठे. ॥ ३ ॥ ४ ॥

शील पालवाथी आजव अने परजवमां सुखनी प्राप्ति थाय ठे,

ते उपर गुणसुंदरी अने पुण्यपालनी कथा.

बे सूर्य अने बे चंद्ररूप चार चक्रने धारण करवाथी सर्वे द्वीपोमां चक्रवर्ती पदने पामेला आ जंपूद्वीपमां लक्ष्मीथी मनोहर एवा चरतके-त्रनी दक्षिणदिशाए जद्विलपुरनामे मनोहर नगर ठे. जे नगरनी आकाशपर्यंत उंची गएली हवेलीउं उपर सूर्य, सुवर्णना कुंजसमान शोजतो हतो अने सोनाना दंडनी धजाउं उपर बांधेली शेंकडो बूधरीउं आका-

शमां रहेला ताराजनी पेठे शोजती होती. ते नगरमां जेना प्रतापरूप रज-
कणो जाणे रलोज होय नी ! एवो सिंहना समान पराक्रमवालो अरि-
केसरी नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने अरिहंतना धर्मवादी, कामदेव-
रूप हस्तीने बंधन करवाने आलानस्तंजरूप अने अखंडित सौजाग्य-
वादी कमलमाला नामे पट्टराणी होती. धर्मनेविषे प्रीतिवालां ते दंपती
(स्त्री पुरुष) पुत्रने माटे देव देवीजनी बहु मानता करतां हतां, जेथी
तेमने काळे करीने शेंकडो पुत्रथी पण अधिक प्रेमवादी एक पुत्री थइ.
अरिकेसरी राजाए पोताना आत्माने धन्य मानतां ए पुत्रीनो म्होटो
जन्मोत्सव करीने गुणसुंदरी एवुं यथार्थ नाम पाळ्युं. पठी कटपवेदनी पेठे
दिवसे दिवसे वृद्धि पामती ए राजसुता, चंद्रकलानी पेठे सर्व मनुष्योने
अत्यंत वहादी थइ. अनुक्रमे ए राजपुत्रीना शरीररूप वननेविषे पूर्ण
एवा जन्मादरूप क्यारार्थी सिंचन थएळुं अने हावजावरूप लची रहेली
ठायवाळुं यौवनावस्थारूप वृद्ध वृद्धि पाम्युं.

एक दिवस पूर्णकलाजना अज्यासवादी अने सर्व अंगनेविषे सुशो-
जित अलंकारोने धारण करनारी ए राजकुमारी पोतानी मातानी आ-
झार्थी पोताना पिताना चरणने प्रणाम करवामाटे सजामां गइ. चोसठ
कलार्थी पूर्ण जाणे साक्षात् सरस्वती पोतेज होयनी ! एवी अने विनयथी
नम्र एवी ते पुत्रीने अरिकेसरी राजाए पोताना खोलामां वेसारी. पठी
जन्मतशृंगारना एक तरंगरूप पोतानी सजाने जोतो अरिकेसरी राजा,
मदोन्मत्त हस्तिथी पेठे जगतने तृणसमान गणतो पोताना मनमां
विचार करवा लाग्यो के, “ आ म्हारी सजा देवसजा ठे, इच्छित समृद्धि-
वादा सेवको देवतारूप ठे, लक्ष्मी पण जोइए तेटली ठे, अने हुं पोते
इंद्ररूप तुं. तो हवे म्हारार्थी स्वर्गने विषे वधारे शुं ठे.” आम गर्वरूप
अजीर्णथी पूर्ण थएला उदरवाला ए राजाए दंडथी ताडन करेला सर्पनी
पेठे (लोकोने) विपरूप वचन कथां. “ हे लोको ! तमे पृथ्वीने विषे
रह्या ठतां, देवलोकनी क्रीडार्थी आबुं देवने स्वाधिन एवुं पूर्ण सुख
जोगवो ठे, ते कोना प्रसादथी ? ”

राजानां आवां वचन तांजली आकुल व्याकुल थएला ते सर्वे सेव-
को, शिवालयनी पेठे एकी वखते राजाने कहेवा लाग्या के, “ हे स्वामि-

शब्दार्थ—(सीलाउं के०) शीलथी अर्थात् शील पालवाथी (इह
 जवेवि के०) आ जवने विषे पण (लह्मी के०) लक्ष्मी, (जसं के०) जश,
 (पयावो के०) प्रताप, (माहृष्यं के०) माहात्म्य, (अरोगया के०) आ-
 रोग्यता, अर्थात् आरोग्यपणुं (गुणसमिद्धी के०) गुणोनी समृद्धि अने
 (सयलसमीहियसिद्धी के०) सर्वे रूडा इहेला कार्यनी सिद्धि (जवे के०)
 थाय ठे. तेमज (परलोएवि के०) परलोकने विषे पण (हु के०) निश्चे
 (तिहुअणपणमियचरणा के०) त्रण जुवनना जनोए जेमना चरणकम-
 लने नमस्कार कस्यो ठे एवा, अने (अरिणा के०) कर्मरूप कृण (देवा)
 थी रहित थएला एवा (सीलजरा के०) शीलव्रतने धारण करनारा
 पुरुषो (नरसुरसमिद्धि के०) मनुष्य अने देवताउंनी समृद्धिने
 (उवजुंजिऊण के०) जोगवीने (सिद्धिसुहं के०) मोक्षसुखने
 (पावंति के०) पामे ठे. ॥ ३ ॥ ४ ॥

विशेषार्थ—निष्कपटपणे शील पालवाथी आ जवने विषे ' लक्ष्मी '
 एटले चक्रवर्ति, वासुदेव, बलदेव अने मंरुलिक राजानी पट्टी, ' यश '
 एटले सर्वदिशाउंमां धन्यवाद, ' प्रताप ' एटले अखंरित ऐश्वर्यपणुं,
 ' माहात्म्य ' एटले सर्प विगेरेमां पुष्पनी मालानुं देखावुं, ' अरोग्यता '
 एटले अतिसार, जगंदर अने क्षय विगेरे रोगथी निराबाधपणुं, ' गुण-
 समृद्धि ' एटले महाव्रत अने अणुव्रतोनी पुष्टि अने सर्वे रूडा इहेला
 कार्यनी सिद्धि थाय ठे, तेमज परलोकने विषे पण त्रण जुवनना प्राणि-
 योए नमस्कार करेला अने पूर्वजन्मना शुजाशुज कर्मरूप कृण (देवा)-
 थी रहित थएला एवा ते शीलव्रतने धारण करनारा पुरुषो मनुष्य
 अने देवताउंनी समृद्धिने जोगवीने मोक्षना सुखने पामे ठे. ॥ ३ ॥ ४ ॥

शील पालवाथी आजव अने परजवमां सुखनी प्राप्ति थाय ठे,

ते उपर गुणसुंदरी अने पुण्यपालनी कथा.

बे सूर्य अने बे चंद्ररूप चार चक्रने धारण करवाथी सर्वे द्वीपोमां
 चक्रवर्ती पदने पामेला आ जंपूद्वीपमां लक्ष्मीथी मनोहर एवा जरतके-
 त्रनी दक्षिणदिशाए जद्विलपुरनामे मनोहर नगर ठे. जे नगरनी आकाश-
 पर्यंत उंची गएली हवेदीउं उपर सूर्य, सुवर्णना कुंजसमान शोचतो
 हतो अने सोनाना दंडनी धजाउं उपर बांधेली शेंकडो घूघरीउं आका-

शमां रहेला ताराजनी पेठे शोचती होती. ते नगरमां जेना प्रतापरूप रज-
कणो जाणे रत्नोज होय नी ! एवो सिंहना समान पराक्रमवालो अरि-
केसरी नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने अरिहंतना धर्मवादी, कामदेव-
रूप हस्तीने बंधन करवाने आलानस्तंजरूप अने अखंडित सौभाग्य-
वादी कमलमाला नामे पट्टराणी होती. धर्मनेविषे प्रीतिवालां ते दंपती
(स्त्री पुरुष) पुत्रने माटे देव देवीजनी बहु मानता करतां हतां, जेथी
तेमने काळे करीने शेंकडो पुत्रथी पण अधिक प्रेमवादी एक पुत्री थइ.
अरिकेसरी राजाए पोताना आत्माने धन्य मानतां ए पुत्रीनो म्होटो
जन्मोत्सव करीने गुणसुंदरी एवं यथार्थ नाम पाज्युं. पठी कटपवेलनी पेठे
दिवसे दिवसे वृद्धि पामती ए राजसुता, चंद्रकलानी पेठे सर्व मनुष्योने
अत्यंत वहादी थइ. अनुक्रमे ए राजपुत्रीना शरीररूप वननेविषे पूर्ण
एवा उन्मादरूप क्यारार्थी सिंचन थएलुं अने हावजावरूप लची रहेली
ठायवाळुं यौवनावस्थारूप वृद्ध वृद्धि पाम्युं.

एक दिवस पूर्णकलाजना अज्यासवाली अने सर्व अंगनेविषे सुशो-
जित अलंकारोने धारण करनारी ए राजकुमारी पोतानी मातानी आ-
ज्ञार्थी पोताना पिताना चरणने प्रणाम करवामाटे सजामां गइ. चोसठ
कलार्थी पूर्ण जाणे साक्षात् सरस्वती पोतेज होयनी ! एवी अने विनयथी
नम्र एवी ते पुत्रीने अरिकेसरी राजाए पोताना खोलामां बेसारी. पठी
उन्मत्तशृंगारना एक तरंगरूप पोतानी सजाने जोतो अरिकेसरी राजा,
मदोन्मत्त हस्तिथी पेठे जगत्ने तृणसमान गणतो पोताना मनमां
विचार करवा लाग्यो के, “ आ म्हारी सजा देवसजा ठे, इच्छित समृद्धि-
वाला सेवको देवतारूप ठे, लक्ष्मी पण जोइए तेटली ठे, अने हुं पोते
इंद्ररूप तुं. तो हवे म्हाराथी स्वर्गने विषे वधारे शुं ठे.” आम गर्वरूप
अजीर्णथी पूर्ण थएला उदरवाला ए राजाए दंडथी ताडन करेला सर्पनी
पेठे (लोकोने) विषरूप वचन कद्यां, “ हे लोको ! तमे पृथ्वीने विषे
रह्या ठतां, देवलोकनी क्रीडार्थी आबुं दैवने स्वाधिन एवं पूर्ण सुख
जोगवो ठे, ते कोना प्रसादथी ? ”

राजानां आवां वचन सांचली आकुल व्याकुल थएला ते सर्वे सेव-
को, शियालनी पेठे एकी वखते राजाने कहेवा लाग्या के, “ हे स्वामि-

न् ! निरंतर आपना प्रसादरूप कल्पवृक्षनी ठायानो आश्रय करी रहेला अमे जमराउनी पेठे इच्छितफलना स्वादने पामीए ठीए. ” लोकोनां आवां वचन सांचली जैनधर्ममां आदरवाली थएली अने कर्मना मर्मने जाणनारी गुणसुंदरीए जाणे लोकोना वचननो तिरस्कार करतीहोयनी ! एम पोतानुं मस्तक धूणाव्युं. पठी राजाए पोतानी पुत्रीने तेम करवानुं कारण पूब्युं एटले गुणसुंदरीए स्पष्ट कछुं के “ शुभाशुभ फलनी प्राप्तिमां जाव कर्म एज मुख्य कारण ठे. बीजानुं शुं प्रयोजन ठे ? फक्त एक लक्ष्मीज दीर्घकालपर्यंत जीवो के, जेना प्रसादथी सर्वे माणसो धनवंत पुरुषनी पासे मीतुं मीतुं बोले ठे. ” पुत्रीनां आवां वचनथी अत्यंत कोप पामेला राजाए त्रकुटी चडावीने तेने कछुं के “ तुं कोना प्रसादथी आवुं अखंडित सुख जोगवे ठे ? ” पुत्रीए कछुं, “ हे तात ! आ सर्वे माणसो पोतपोताना करेला कर्मतुं फल जोगवे ठे, बीजाउं तो केवल निमित्तमात्र ठे.

पठी राजाए, पोताना खोलामांथी पुत्रीने उतारी मूकी सर्व आचरणादिक पण कढावी नांखीने तेने जूनां वस्त्रो पहरेराव्यां. ठेवट पोताना सेवकोपासे कोइ एक जीर्णवस्त्रने धारण करनारा, रोगी अने दुर्बल अंगवाला कठीयाराने बोलावीने तेनी साथे ते पोतानी पुत्रीने परणावी दीधी; अने कछुं के “ जा, तुं त्हारा कर्मनां अने जीजनां फल जोगव. ” वली तेणे पोताना सेवकोने पण कछुं के “ जे माणस आ म्हारी पुत्रीनी पाठल जशे, ते निश्चे म्हारो शत्रु ठे, ” आम चूपतिए पोतानी पुत्रीने आवी स्थितिए पोहोंचाडी एटले “ हे महाराज ! अविनीत एवा पण वालकने विषे माता पिताए कोप करवो नहि जोइए. शुं स्तनपान करतो वालक पोतानी माताना स्तनने खेंचवार्थी वध करवा योग्य थाय ठे ? ” आवी रीते अंतःपुरना मंत्रीउए राजाने बहु विनती करी, पण सर्पनी पेठे अत्यंत कोपायमान थएला ते राजाए कोइनुं कहेवुं मान्युं नहीं.

पठी प्रफुल्लित मुखकमलवाली गुणसुंदरी “ हुं पण म्हारा पुण्यकर्मने जोगवीश ” एम कहीने पोताना आत्माने धन्य मानती ठती कागडानी
 c राजहंसीनी पेठे कठीयारानी पाठल पाठल तेना जूना घर प्रत्ये
 . त्यां ए राजपुत्रीए पोताना पतिने आसन आपी तेना उपर बेसा-

स्यो. पढी कठीयाराए गुणसुंदरीने कह्युं, “ हे राजसुता ! आ म्हारा घरने विषे त्हारा योग्य कांइ पण वस्तु नथी, तेथी तुं त्हारी मरजी होय त्यां बीजे स्थानके जा; कारण के, सुवर्ण ज्यां ज्यां जाय ते त्यां त्यां द्रव्यने उत्पन्न करे ते. ” गुणसुंदरीए कह्युं, “ अरे स्वामिन् ! आप हवे क्यारे पण आवुं वचन बोलशो नहीं. कारण के, चिंतामणि रत्नसमान आपना शरणे हुं आवेदी तुं ” पढी विनयथी नम्र मुखवाली गुणसुंदरीए जेट-लामां पोताना पतिना जटासमान थएला केशने बूटा करवा मांड्या, तेटलामां तेने पतिना मस्तकमांथी बावना चंदननो गंध आव्यो एटले तेणे आश्चर्यथी विचार करी सार जाणीने पोताना पतिने पूब्युं. “ हे स्वामिन् ! आजे तमे लाकडानो जारो क्यां वेच्यो ते ? ” कठीयारे उत्तर आप्यो. के, “ खावानुं लइ कंदोइनी डुकाने घराणे मूक्यो ते. ” पढी गुणसुंदरी पतिनी संगथे कंदोइनी डुकाने गइ अने तेने लीधेला खावना पैसा आपी लाकडानो जारो पोताने घेर पाठो आप्यो. कह्युं ते के— वादलाथी ढंकाइ गएलो सूर्य शुं पोताना तेजने मलिन करे ते ? अर्थात् नथी करतो.

पढी राजपुत्री गुणसुंदरीए ते बावना चंदननो एक ककडो लइ सरै-यानी डुकाने वेच्यो अने तेना उपजेला द्रव्यथी वस्त्राचूषण विगेरे खरीद कस्यां. त्यारपढी तेणे केशने साफ करी तेलमर्दन करी संस्कारपूर्वक पोताना पतिने स्नान कराव्युं. ज्यारथी ए रंक कठीयारो पुण्यने-लीधे राजसुता गुणसुंदरीने पाम्यो, त्यारथी लोकमां तेनुं पुण्यपाल एवुं यथार्थ नाम पड्युं.

हवे पुण्यपाले जे वृद्ध कापीने ते जारो आप्यो हतो, ते वृद्ध गुणसुंदरीए मजुरलोको पासे कपावीने पोताना घरने विषे मंगाव्युं. पढी “ व्यवहारथी निकली गएला (साधु) पुरुषोए निरंतर जोगवेला मेरु पर्वतनां शिखरो पण काले करीने द्वाय पामे ते ! ” एवो विचार करीने ते राजसुताए बावना चंदनना सर्व ककडाने वेची दइने बहु द्रव्य एकतुं करी लेवा देवारूप कार्यथी व्यवहार चलाव्यो, परंतु ते कार्यमां पोतानो पति पशुनी पेठे अजाण हतो, तेथी गुणसुंदरी तेने अज्यास कराववा माटे कोइ बीजे गाम तेडी गइ. त्यां तेने अकारादि अहरो उलखावी

वांचतां शीखव्युं, गणितव्यवहारमां पण प्रवीण कस्यो अने ठेवट वस्त्र अने करीआणा विगेरेनी परीक्षा पण शीखवी. आम गुणसुंदरीए तेने लेवा-देवारूप सर्व व्यवहारना कार्यमां चतुर बनावी दीधो. वली सर्व वीद्यामां कुशल एवी ते गुणसुंदरीए पोताना पतिने थोडा दिवसमां धर्मकार्यमां पण प्रविण कस्यो. पठी कोइ सार्थवाहनी संगाये ए राजपुत्री पोताना पतिसहित पोतनपुर नगरप्रत्ये गइ. त्यां तेणे पुण्यपालने वेपारना कार्यमां घणो कुशल कस्यो, तेथी ते अनुक्रमे पोतानी मेले व्यवहारना सर्व कार्यमां प्रवर्त्यो.

एक दिवस गुणसुंदरीने कांइ साधारण लेख जळ्यो. तेमां सात औषधीना प्रयोगथी कल्याणसिद्धिने आपनारी सुवर्ण बनाववानी क्रीया लखी हती. तेउपरथी राजपुत्रीए ए प्रयोग करी बहुद्रव्य एकतुं कळ्युं. पठी सर्व प्रकारनी चिंताथी मुक्त थएली अने सुखरूपसमुद्रमां रुवी गएली गुणसुंदरी कमलनेविषे जमरीनी पेठे धर्मरूप उद्यानमां अधिक अधिक रमवालागी. पुण्यपाल पण राजानी पेठे लक्ष्मीवडे विलास करतो ठतो दान अने चतुराइनी क्रीडाथी लोकमां बहु प्रसिद्धि पाम्यो. आप्रमाणे पुण्यपालनी लक्ष्मी, धर्म, दान, यश अने चतुराइ ए सर्व उत्तरोत्तर बहु बधवा लाग्या. कळ्युं ठे के- लक्ष्मीना परिचयथी जरुपुरुषो बहु चतुराइने पामे ठे, अने स्त्रीर्जना यौवननो मद लावण्यपणाने प्रगट करे ठे. पठी धर्मबुद्धिवाला पुण्यपाले त्याना राजापासेथी जमीन लइ तेना उपर एक उंचा तोरणवाळुं जिनमंदिर कराव्युं. “निरंतर एक स्थानके रहेवाथी माणस जड थइ जाय ठे,” माटे हुं पतिने बीजा देशमां लइ जाउं, एवो विचारकरी गुणसुंदरीए पोताना पतिने परदेश जवानुं कळ्युं.

पठी पुण्यपाले पण घणां वाहनो एकठां करी, शेंकडो करीयाणाने खरीद करी अने म्होटी संघरचना करीने नगरने विषे पटह वगडाव्यो के, “म्हारी साथे आवनार माणस पासे जाथुं नही होय तो जाथुं अने वाहन नहीं होय तो वाहन हुं आपीश.” पठी त्यांना राजानी रजा लइ चाट लोकोए करेला मांगलिक शब्दपूर्वक पुण्यपाल, प्रजातनी वखते दान आपतो ठतो हस्तीनी पेठे सिंहलद्वीप तरफ चाल्यो. सर्व प्रकारनी संपत्तिए करीने जाणे जंगम (हालतुं चालतुं) वृद्धज होयनी !

एम मार्गने विषे जतो एवो ते पुण्यपाल नायक बहु यश पांम्यो. रस्ते प्रज्ञावना पूर्वक तीर्थनो उद्धार करतो ठतो ते पुण्यना समूहनी पेठे ठेकाणे ठेकाणे नवीन एवां जिनमंदिरो करावतो हतो. आप्रमाणे अनेक देशोनुं उद्धंघन करी पोताना यशने विस्तारतो ठतो ते पुण्यपाल अनुक्रमे सिंहलद्वीपमां आवी पहांच्यो. त्यां तेणे माणिक्यजडित आचूषणोशी पोताना सेवकोने साक्षात् कल्पवृक्ष समान बनाव्या, इंद्रनी स्पर्धा करनारा तेणे लेश देशमां उत्पन्न थएला लाखो अश्वो पोताना सेवको पासे मंगाव्या, तेमज विंध्याचल पर्वतमांशी ऋद्रजातिना हजारो हस्तीउने पण मंगाव्या.

एक दिवसे आ प्रकारनी पोतानी बहु समृद्धिने जोइ गुणसुंदरीए अवसर मलवाशी पोताना पतिने मधुर वचनशी कखुं, “ हे स्वामिन् ! तापशी तप्त थएला पक्षीउना कंठनी पेठे आ द्रव्यादि सर्व संपत्ति चंचल ठे; माटे विवेकी पुरूषोए धर्मकार्य करीने तेना फलनो उपजोग करवो. हे नाथ ! जे द्रव्यशी पुण्य कखुं नशी, अथवा तो स्वजन संबधीउने आश्चर्य उत्पन्न थयुं नशी, तो तेवा द्रव्ये करीने शुं ! माटे हवे ज्यां म्हारो पिता अरिकेसरी राजा राज्य करे ठे, त्यांजवुं योग्य ठे. कारण के, ते पण पोतानां नेत्र उघाडीने म्हारा कर्मनुं फल जुए ” प्रियानां आवां वचन सांचली अवसरना जाण एवा ते पुण्यपाले तुरत प्रयाणनो पडह वगडाव्यो. पठी मार्गमां अनेक चूपतिउए सन्मुख आववा विगेरेशी पगले पगले सत्कार करेलो ए पुण्यपाल चक्रवर्तीनी पेठे मार्गनुं उद्धंघन करवा लाग्यो. तेणे तीर्थस्थानमां जइने महादानशी, संघनी पूजाशी अने प्रज्ञावनादि सत्कृत्यशी जैनशासननी उन्नति करी “ शुं आते चक्रवर्ती ठे ? के वासुदेव ? अथवा तो पृथ्वी उपर इंद्र पोतेज आव्यो ठे ? के जेनी आवी उत्कृष्ट समृद्धि देखाय ठे ! ” आम लोकोए योग्य अथवा अयोग्य रीते शंका करेलो ते पुण्यपाल “ महानायक ” एवी म्होटी नामना पांम्यो.

अनुक्रमे तेणे सर्वे देशनुं उद्धंघन करीने पूर्वना अनेक संकेतवाली पोतानी जन्मचूमिरूप ऋद्रिल पुरनी सीमाने दीठी. पठी ते लाकडाना चारा वहेवारूप पोतानी पूर्व अवस्थाने वारंवार संजारतो ठतो पोता-

ना मित्रोनी आगल ब्रह्माथी पण न उह्वंघी शकाय तेवुं कर्मनुं विचित्र-
पणुं कहेवा लाग्यो. चहिल पुरनी नजीकमां तेणे पोताना संघनो पडाव
करावीने थोडा बखतमां वैमानना समान एक नवो महेल चणाव्यो.
त्यार पठी ते, एक थालमां जाणे गुणोज होयनी !! एम रत्नो मूकीने
अरिकेसरी राजा पासे जेट आपवा गयो. अरिकेसरी राजा पण पुण्य-
पाले वर्णन करेला ते ते देशना आश्चर्यकारी समाचारथी बहु विस्मय
पाम्यो, कळुं ठे के-जे पदार्थो राजाजना जोवामां पण आवता नथी,
तेवा पदार्थोनो परदेशमां मुसाफरी करनारा पुरुषो सहजमां अनुभव
ले ठे. पठी मंत्रीजना कहेवा उपरथी अरिकेसरी राजाए ड्रव्य आपी
पुण्यपाल पासेथी केटलाक हस्तीज खरीदवा माग्या, एटले पुण्यपाले
कळुं. “ हे स्वामिन् ! म्हारे ड्रव्यनुं शुं काम ठे ? में ए सर्व आपना च-
रणमांज अर्पण कळुं ठे; माटे आप म्हारा उपर प्रसन्न थइ म्हारे घेर
पधारी म्हारा उपर अनुग्रह करो. ”

अरिकेसरी राजा पण कौतुकथी तेनो वैजव जोवामाटे थोडा माण-
सोना परिवार सहित पुण्यपालना संघमां गयो. त्यां ते जूदी जूदी जा-
पा वोलनारा तेमज विचित्र अलंकारोने धारण करनारा अने आमतेम
कार्यने माटे जता आवता माणसोवाला स्वर्गसमान ते सार्थने जोइ
आश्चर्य पाम्यो. पठी पुण्यपालनी विनंती उपरथी अरिकेसरी राजा न्हा-
वाने माटे न्हावण करवाना मंडपमां जइ बाजोठ उपर बेठो. त्यां ते देव-
तानी समान उत्तम सामग्रीथी स्नान करी, सूक्ष्म रेशमी वस्त्रने पहेरी
श्री जिनराजनुं पूजन करवामाटे मध्यमां रहेला देवगृहमां गयो. त्यां
तेणे कपूर, कस्तूरी, अगुरुचंदन अने उत्तम स्तोत्रपाठथी श्री जिन रा-
जनी पूजा करी. पठी ते जोजनशालामां आवे ठते सेवकोए सुवर्णना
वाजोठ उपर रत्नना थालो मूक्या. पठी श्वेत वस्त्र तथा आचूषणो धारण
करनारी कोइ स्त्री जाणे देवीज होयनी ! एम पूर्वना द्वारमांथी आवीने
राजाना आगल रहेला सुवर्णना थालमां फलो मूकी गइ. वली लीला
वस्त्राचरणने धारण करनारी स्त्री दक्षिण द्वारथी निकलीने मनोहर रस-
वती पीरसी गइ. तेमज पीला वस्त्राचरणने धारण करनारी स्त्री पश्चिम

द्वारमांथी निकली अतीमधुर पक्वान्न पीरसी गइ. ठेवट रक्तवस्त्राञ्जर-
णने धारण करनारी स्त्री दुध घी विगेरे पीरसीने चाळी गइ !

आवी रीते महा उत्तम रूपवाली चार स्त्रींउने जोइ आश्चर्य पामेला
अरिकेसरी राजाए पुण्यपालने पूब्युं के, “ तमारे केटली स्त्रींउं ठे ? ”
पुण्यपाले हास्यपूर्वक उत्तर आप्यो. “ हे स्वामिन् ! आपे जे धाखुं ठे,
ते तेमज ठे. ” नोजन करी रह्या पठी राजा अने पुण्यपाल बन्ने जणा
एकांते सुखशी वातो करता हता, एवामां अवसरनी जाण गुणसुंदरी
पोताना पिताए पोताने काढी मूकती वखते आपेलां वस्त्रोने धारण करी
तुरत त्यां आवी. राजाए तेना आवा विलक्षणपणाने जोइने कखुं, “हे
वत्से ! तुं त्हारा शणगारने धारण करी म्हारा खोलामां बेश. ” गुणसुं-
दरीए तेम कखुं एटले कर्मना फलने मानता एवा राजाए तेने कखुं,
“ हे पुत्री ! अवला मागे जता एवा मने तेंज सारो मार्ग देखाड्यो ठे.
वली दुष्ट एवा में नोजन वखते जूदा जूदा शणगारने धारण करी आ-
वती तने उलखी पण नही. ” हे वत्से ! आपुण्यपाल कोण ठे ? ” राजाना
आवा प्रश्नशी गुणसुंदरीए पोतानी द्वारपालिनी (दासी) सामुं जोयुं,
एटले ते दासीए पूर्वनो सर्व वृत्तांत राजाने कही संजलाव्यो.

आ वात नगरीमां फेलाइ तेथी मंत्री, सामंत अने अंतःपुरसहित
नगरीना सर्वे लोको हर्षशी त्यां आववा लाग्या. जेना नेत्रमां हर्षनां
आसुं वहेतां हतां एवी गुणसुंदरीनी माता पण पोतानी पुत्रीने आलिं-
गनपूर्वक कहेवा लागी के, “ हे वत्से ! आजे तने मलवाशी मने बहु
हर्ष थाय ठे, ” धावमाताउं अने न्हानपणशीज साथे म्होटी अण्ढी
सखींउं पण गाढ आग्रहशी तेने वारंवार आलिंगन करवा लागी. नग-
रनी स्त्रींउं गुणसुंदरीना आवा अपूर्व वैभवने सांजली अत्यंत कोलाहल
करती ठती वीस्मय पामी. पठी गुणसुंदरीए हर्षशी पोताना पिता अने
सेवक वर्गेने वस्त्र, आञ्जरण अने तांबूल आपी बहु सत्कार कख्यो. वी-
जना चंद्रनी पेठे उत्साहशी जोवायला पुण्यपाले पण विनयशी मस्तक
नमावीने पोतानां सासु ससराने प्रणाम कख्या. पठी सासरो अने ज-
माइ म्होटी संपत्तिशी हस्तीउपर बेसी परिवारसहित नगरमां चा-
ड्या. रस्ते श्री वर्धमानसूरि धर्मोपदेश आपता हता, तेथी इष्ट अने प-

थ्य एवा ते धर्मोपदेशनी वात सांजली अरिकेसरी राजाए पोताना जमाइ पुण्यपालने कह्युं. “ हुं तमारा वैजवने सांजली वैराग्यवासित थयो तुं, माटे विस्तारपूर्वक जिनधर्म सांजलवानी इठा करुं तुं. ” पठी सर्वे जणाए एकठा थइ श्री वर्द्धमानसूरिना चरणने नमस्कार करी वैराग्यना कारणरूप श्री अरिहंत धर्मना महात्म्यने सांजल्युं. ते आ प्रमाणे॥ लक्ष्मीर्यशः कुलेजन्म, प्रतापः प्रियसंगमः ॥ श्रीधर्मकल्पवृक्षस्य, फलमेतज्जिनोदितम् ॥ लक्ष्मी, यश, सारा कुलमां जन्म, प्रताप, प्रियनो संग ए सर्व श्रीधर्मरूप कल्पवृक्षनां फल ठे एम श्री जिनेश्वर प्रभुए कह्युं ठे.

वली सूरिए अरिकेसरी राजाने कह्युं के, “ हे राजन् ! आ त्हारी पुत्रीए पूर्वजन्मने विषे उत्तम शीलव्रत पाढ्युं हतुं, तेनुं आ सर्व फल ठे. अने ते अंते मोक्ष पामशे. हे राजन् ! दुःखरूप कल्लोलथी पूर्ण एवो आ संसार समुद्र अपार ठे, माटे दीक्षारूप बहाणविना कोइ तेने तरी शकतुं नथी. ” मुनिनां आवां वचन सांजली राजाए कह्युं के, “ हुं आपना चरणनोज आश्रय करीश. कारण के, म्होटा पुरुषोनो आदेश फक्त निरुद्यमी पुरुषोथीज पाढी शकतो नथी. ” पठी अरिकेसरी राजा सूरिने कहीने पोताना नगर प्रत्ये गयो. त्यां दयावंत एवा तेणे बंधीवानोने ठोडी मूकी पोताने पुत्र न होवाथी पोताना जमाइ पुण्यपालने राज्य आप्युं. त्यार पठी ते श्रूपति, याचकजनोने मनवांठित दान आपीने महोत्सवपूर्वक चारित्र अंगीकार करी तेने निष्कलंकपणे पालवा लाग्यो.

पुण्यपाल राजा पण श्री जिनधर्मनी प्रज्ञावना करतो ठतो न्यायथी राज्य करवा लाग्यो. “ यौवन नाशवंत स्वप्नाववांलुं ठे, लक्ष्मी क्षणचंगुर ठे; अने आ देह पण शेंकमो विघ्नवालो ठे, माटे धर्मनेविषे बुद्धि करो. ” आवां पोतानी प्रिया गुणसुंदरीनां बोधकारक वचन सांजली पुण्यपाले पोताना पुत्र सुलोचनने राज्य सोप्युं. पठी ते बन्ने स्त्री पुरुषे महोत्सवपूर्वक चारित्र आदर्युं. दीर्घकाल पर्यंत निरतिचारपणे चारित्रने पालता ते बन्ने जणा अनुक्रमे अक्षयसुखवाला मोक्षपदने पाम्यां.

जे धीरपुरुषो शीलरूप माणिक्यने यत्नथी निरंतर पोताना हृदयने

विषे धारण करे ठे, तेउ गुणसुंदरीनी पेठे आ लोकमां अने परलोकमां वांठित अर्थनी प्राप्तिथी हर्षवंत थाय ठे.

इति गुणसुंदरी अने पुण्यपालनी कथा.

मोक्षसाधननां बीजां घणां साधनो ठे, ठतां पण शील उक्कष्ट साधन ठे ते कहे ठे.

देवः गुरुः च धर्मः व्रतं तपः गुप्तिः अवनिनाशोऽपि
देवो गुरु यं धम्मो, वयं तवं गुप्तिमवणिनाहोर्वि ॥

पुरुषः नारी अपि सदा शीलप्रवृत्तानि अर्धति
पुरिसो नारीवि सया, शीलपविताइं अग्धति ॥ ५ ॥

शब्दार्थ—(देवो के०) देव, (गुरु के०) गुरु, (धम्मो के०) धर्म, (वयं के०) व्रत, (तवं के०) तप, (गुप्ति के०) गुप्ति, (अवणिनाहो के०) पृथ्विनो नाथ—राजा, (अपि के०) चीखारी, (पुरिसो के०) पुरुष, (च के०) अने (नारीवि के०) स्त्री पण. ए सर्वे (सया के०) निरंतर (शीलपविताइं के०) शीलमां प्रवर्त्या सता (अग्धति के०) पूजाय ठे. ॥५॥

विशेषार्थः—शासन प्रवर्त्तावनार देव, धर्मनो उपदेश देनार गुरु, हेय उपादेय एटले त्याग करवा योग्य अने ग्रहण करवा योग्य वस्तुने जणावणार धर्म, दीक्षा अंगीकार करवा रूप व्रत, बाह्य अने आचर्यंतर ए वार प्रकारनुं तप, मन वचन अने काय ए त्रण प्रकारनी गुप्ति, राजा चीखारी. धर्मने धारण करनार पुरुष तथा मोक्षना साधन भूत ज्ञान, दर्शन अने चारित्र रूप त्रण रत्नोने धारण करनारी स्त्री; ए सर्वे शीलमां प्रवर्त्या सताज निरंतर पूजाय ठे. अर्थात् शील पालवाधीज म्होटाइने पामे ठे अने सज्जतिमां जवाने योग्य थाय ठे. ॥ ५ ॥

हवे वे गाथाए करी बीजा पुरुषोने शीलमां प्रवर्त्ताववाने माटे दुष्कारकारक होवाथी शीलथी व्याप्त थएला पुरुषोने कहे ठे.

दातृशिरोमणयः केके न भूताः जगति सत्पुरुषाः
दायारसिरोमणिणो, केके न हुंआ जयंमि संपुरिसा ॥

केके न संति किंपुनः स्तोकाः धृतशीलजराः

केके न संति किंपुण, थोवच्चिय धरियसीलजरा ॥ ६ ॥

षष्ठाष्टमदशमादि तप्यमानाः आपि खलु अतीव उग्रतपः

ठठमदसमाई तवमाणावि हुं अईव उगगतवं ॥

अखलितशीलविमलाः जगति विरलाः महामुनयः

अखलियसीलविमला जयंमि विरला महामुणिणो ॥ ७ ॥ युग्मम् ॥

शब्दार्थ—(जयंमि के०) आ जगतने विषे, गया कालमां (केके के०) कोण कोण (दायारसिरोमणिणो के०) दातारोना शिरोमणीउ एवा (सत्पुुरिसा के०) सत्पुरुषो (न हुआ के०) नथी थया ? अने वर्त्तमान कालमां पण (केके के०) कोण कोण, दातारना शिरोमणिउ (न संति के०) नथी ? अर्थात् गया कालमां घणा थया हुता अने वर्त्तमान कालमां पण घणा ठे. त्यारे (किंपुण के०) कोण थोडा ठे ? तो के, (धरियसीलजरा के०) धारण कस्यो ठे शीलनो जार जेमणे एवा सत्पुरुषो (थोवच्चिय के०) थोडा ठे. ॥ ६ ॥ (हुं के०) निश्चे (जयंमि के०) आ जगतजे विषे (ठठमदसमाई के०) ठठ (वे उपवास) अठम (त्रण उपवास) अने दशमादि (चार उपवासादिक) (अईव के०) अतिशय (उगगतवं के०) उग्रतपने (तवमाणावि के०) तपता एवा पुरुषो घणा ठे, परंतु (अखलियसीलविमला के०) अखंडित शीलव्रते करीने निर्मल थएला एवा (महामुणि के०) म्होटा मुनियो (विरला के०) थोडा ठे. ॥ ७ ॥

विशेषार्थ—आ जगतने विषे गया कालमां जीवरक्षाने माटे पोताना जीवितने (देहने) तोली आपनारा एवा दातार शिरोमणि कोण कोण नथी थया ? कह्युं ठे के—कर्णश्चर्म शिबिर्मांसं, जीवं जीमूतवाहनः ॥ ददौ दधीचिरस्थीनि, नास्त्यदेयं महात्मनाम् ॥ कर्णे पोताना चामडुं, शिबिए पोतानुं मांसं, जीमूतवाहने पोताने जीव अने दधीचिए पोताना हाडकां आप्यां ठे. माटे महात्मा पुरुषो पासे कांइ न आपवायोग्य वस्तु नथी. अने वर्त्तमान कालमां पण कोण कोण नथी ? अर्थात् आ जगतने विषे गया कालमां बीजाने माटे (जीवरक्षानेमाटे) पोताना प्राण आपनारा

जीमूतवाहनश्चने दधीचि विगेरे सत्पुरुषो थइ गया ठे अने वर्तमान कालमां पण घणा ठे. त्यारे थोडा कोण ठे ? तो के, अखंभित शीलव्रतना नारने धारण करनारा सत्पुरुषो थोडा ठे. ॥ ६ ॥ आ जगत्ने विषे वे उपवास, त्रण उपवास, चार उपवास पंदर उपवास अने मासखमण (एक महिनाना उपवास) विगेरे महा उग्रतप करनारा घणा पुरुषो ठे, परंतु अखंभित शीलव्रते करीने पवित्र थएला महामुनियो थोडा ठे. अर्थात् शीलव्रत पालवुं घणुं कठण होवाथी अखंडित शीलपालनारा सत्पुरुषो थोडाज होय ठे. कखुं ठे के— अस्काणसणी कम्माण मोहणी, तह वयाण बंजवयं ॥ गुत्तीण य मणगुत्ती चउरो डुस्केण जिप्पंति ॥ इंद्रियोमां रसेंद्रि जीतवी कठण ठे, कर्ममां मोहनी कर्म जीतवुं कठण ठे, व्रतमां ब्रह्मचर्य व्रत पालवुं कठण ठे अने गुप्तिमां मनगुप्ति संवरवी कठण ठे. एम ए चारे डुःखे जीताय ठे. माटे तपस्विठमां पण निर्मल शील पालनारा थोडा होय ठे. ॥ ७ ॥

तेज वात लौकिक ऋषिना दृष्टान्ताथी देखाडता सता कहे ठे.

यत् लोकेऽपि श्रूयते निजतपोमाहात्म्यरंजितजगतोऽपि
जं लोएवि सुणिज्जइ, नियतवमाहंप्परंजियजयावि ॥

द्वैपायनविश्वामित्रप्रमुखऋषयोऽपि प्रचृष्टाः
दीवायणं विस्सामि—तपमुहरिसिणोवि पप्रुष्ठा ॥ ७ ॥

शब्दार्थः— (जं के०) जे (लोएवि के०) लोकने विषे पण (सुणिज्जइ के०) संजलाय ठे, (नियतव माहंप्परंजिय जयावि के०) पोताना तपना माहात्म्ये करीने रंजन कखुं ठे जगत् जेमणे एवाय पण ते (दीवायण विस्सामि तपमुह के०) द्वैपायन अने विश्वामित्र प्रमुख (रिसिणोवि के०) ऋषियो पण शील थकी. (पप्रुष्ठा के०) व्रष्ट थया ठे ! ॥७॥

विशेषार्थ—खाखरानां सूकां पांडडां, शेवाल अने पाणीथी शरीरनो निर्वाह करनारा तथा पोताना तपना प्रजावथी त्रण जगत्ना जनोने रंजन करनारा एवा जे द्वैपायन अने विश्वामित्र ऋषियो विगेरे लोकने विषे संजलाय ठे, ते ऋषियो पण स्त्रीजना कटाक्षथी त्रान्ति पामीने शीलथी व्रष्ट थया ठे. अर्थात् एवा म्होटा ऋषिठ पण शीलव्रत पालवामां असमर्थ थया ठे. ॥७॥

म्होटा म्होटा ऋषिउं पण शीलथी ऋषि थएला ठे, ते उपर द्वैपायन ऋषिनी अने विश्वामित्र ऋषिनी कथा.

आ ऋरतक्षेत्रनेविषे हस्तिनापुर नगरमां पांडवोनो पूर्वज शांतनुनामे राजा राज्य करतो हतो. प्रजानुं पुत्रनी पेठे पालन करतो एवो ते मृगया रमवामां घणी प्रीतिवालो होवाथी एक दिवसे तेणे मृगया रमतां रमतां एक हरिणनुं जोडुं दीतुं. राजाए पोतानो घोडो ते हरिणनी पाठल दोडाव्यो, तेथी ते हरिण अने हरिणी वझे कोइ म्होटा वनमां नासी गयां अने राजा पण तेनी पाठल गयो. त्यां तेणे महावनमां एक म्होटो सात मालनो महेल दीठो. पठी घोडाने नीचे राखी पोते जेवो सातमा माल उपर चडे ठे, तेवामां राजाए एक महारूपवंती कन्या हाथमां पाणीथी ऋरेलो कलश लड्ने पोतानी सामे आवती दीठी. कन्याए आसन आपी राजाने घणो विनय करी पाणी पाड्ने संतोष पमाड्यो. त्यारे राजाए पूढ्युं के, “ हे सुजगे ! तुं कोण ठे ? कोनी पुत्री ठे अने आ स्थानके केम रहे ठे.” कन्याए उत्तर आप्यो के, “हे राजन् ! हुं जन्हु नामना विद्याधरनी दीकरी तुं. म्हारू नाम गंगा ठे. एक वखते म्हारा पिताए पोताने त्यां आवेला जोशीने पूढ्युं के, “आ पुत्रीनो वर कोण थशे ?” त्यारे ते जोशीए कळुं के, “आ तमारी पुत्री गंगाने “वनमां” वरनी प्राप्ति थशे.” जोशीनां एवां वचन सांज्द्वी म्हारा पिताए आ वनमां सात मालनो महेल चणावी मने अहिं मूकी ठे, अने जोशीए कहेलां वचनो आज तमारा मेलापथी सफल थयां ठे.”

कन्यानां आवां अमृतसरखां वचनो सांज्द्वी शांतनु राजा तेने त्यांज गांधर्वविवाहथी परणी म्होटी स्वारीथी पोताना नगरमां लाव्यो. पठी शब्दादिक पांच प्रकारनां विषयसुख जोगवतां ते गंगाने एक पुत्र थयो. तेनुं गांगेय एवुं नाम पाड्युं. शुक्रपद्दनी बीजना चंद्रमानी पेठे ते गांगेय वृद्धि पामवा लाग्यो अने ब्होतेर कलानो अज्यास करी पोताना मामानी पासे धनुर्विद्या शीखवा लाग्यो.

हवे हस्तिनापुर नगरनीपासे यमुना नदीने कांठे एक पारासर नामनो ऋषि तप करतो हतो. त्यां मंढगंधा नामनी एक घणा स्वरूपवादी

१ आ मंढगंधानां (मंढगंधा, सत्यवती अने योजनगंधा ए) त्रण नाम हतां.

धीवरनी पुत्रिने जोइ ते ऋषिए ध्यानमांथी चूकी तेनी साथे विषय-सुख जोगव्युं, तेथी केटलेक दिवसे तेने एक पुत्र थयो. तेनुं द्वैपायन एवुं नाम पाड्युं. द्वैपायन म्होटो थयो एटले ते तापसी दीक्षा लइ तप करवा लाग्यो.

हवे एक वखते शांतनु राजा मृगया रमवा माटे नावमां बेसी यमुना नदीने सामे कांठे गयो. त्यां तेणे घणा स्वरूपवाली धीवरनी पुत्री सत्यवतीने देखी तेना पिताने कळुं के, “आ त्हारी पुत्री मने आप,” धीवरे कळुं. “हे राजा ! मने तमारा सरखो जमाइ क्यांथी मळे ? परंतु तमारे गांगेय नामनो पुत्र ठे, तेथी म्हारी पुत्रीना पुत्रने राज्य मळे नहि; पण जो तमे मने एवुं वचन आपो के, “हं त्हारी पुत्री सत्यवतीना दीकराने राज्य आपीश, तो हं तमने म्हारी पुत्री परणावुं.” धीवरनां एवां वचनो सांजली खेद पामेलो राजा पोताना नगरमां गयो, परंतु कोइनी साथे राज्यसंबंधी वातचित के, जोजन पण करे नहीं. आ वात गांगेयना सांजलवामां आवी के, ‘राजा धीवरनी पुत्री सत्यवतीने माटे चिंता करे ठे.’ पठी गांगेये पोताना पिता शांतनु राजाने धीवरनी पासे लइ जइ तेनी सत्यवती पुत्री मागी अने धीवरने एवुं वचन आप्युं के, “हं त्हारी पुत्रीना पुत्रने राज्य आपीश अने हं पोते ब्रह्मचारी हुं.” गांगेयनां आवां साहस जरेलां वचनोथी संतुष्ट थइ देवताउंए जयजय शब्द बोली पुष्पनी वृष्टि करी. तेमज तेनुं जिष्म एवुं नाम पाड्युं.

पठी धीवरे पोतानी पुत्री सत्यवती शांतनु राजाने आपी अने जिष्मने कळुं के, “एक दिवस में यमुनाने कांठे आ कन्याने जोइ हती. देवताउंए ए रत्नांगदनी पुत्री सत्यवती ठे एम कळुं. हं पुत्रविनानो हतो, तेथी में तेने प्रेमथी पाली.” अनुक्रमे शांतनु राजा तेने परण्यो अने तेने परस्पर प्रेमवाला एक चित्रांगद अने बीजो चित्रवीर्य एवा वे पुत्रो थया. हवे ते वने पुत्रो ज्यारे सर्व कलाउंनो आच्य्यास करी यौवनावस्थामां आवी राज्य योग्य थया, त्यारे शांतनु राजा मरण पाम्यो. पठी गांगेये चित्रांगदने राज्य आप्युं. त्यार पठी केटलेक वर्षे निलांगद नामना शत्रुनी साथे युद्ध करतां ज्यारे चित्रांगद

मृत्यु पाम्यो, त्यारे गांगेये चित्रवीर्यने गादीए वेसाख्यो. ते चित्रवीर्य पण पोतानी अंबिका अंबालिका, अने अंबा नामनी त्रण स्त्रीउं साये संसारसंबंधी जोग जोगवतो अने प्रजानुं पालन करतो पुत्रविनाज क-यरोगथी मृत्यु पाम्यो.

हवे गांगेये विचार कस्यो के, “म्हारे म्हारा चाइउंना वंशनी वृद्धि करवी जोइए, परंतु हुं तो ब्रह्मचारी हुं तेथी म्हारे तो शास्त्रमां कह्या-प्रमाणे पृथ्वी विगेरे त्रण स्त्रीउं ठे. तेथी ते स्त्रीउं कांइ कामनी नथी; माटे पाराशर ऋषिना पुत्र (द्वैपायन) जे एक मासना उपवासरूप तप करीने पारणाने दिवसे सूकी शेवाल अने खाखरानां सूकां पांढडांतुं त्रक्षण करीने पठी बीजा महिनाना उपवासरूप महा तप करे ठे, ते द्वैपायन ऋषि पासे म्हारा चाइ चित्रवीर्यनी स्त्रीउंने मोकळुं. ” एवो विचार करी चित्रवीर्यनी स्त्री अंबिकाने बोलावीने कळुं के, “ तुं वस्त्ररहित अइने पाराशर ऋषिना पुत्र द्वैपायन, जे यमुना नदीने कांठे तप करे ठे, त्यां तेमनी पासे जा. ” एटले अंबिकाए विचार कस्यो के, “ ए तो म्हारो जेठ थाय, तो वस्त्ररहित अइ म्हाराथी तेमनी पासे केम जवाय ? ” एवो विचार करी ते वस्त्ररहित करेला पोताना देहने सूखड अने केसर विगेरे चोपडी द्वैपायन ऋषि पासे गइ. द्वैपायन पण तेना उपर मोहित अइ आदर करीने बोदयो के, “ त्हारे पुत्र अशे, पण ते कोढिउं अशे.”

बीजे दिवसे गांगेये अंबालिकाने मोकळी. ते पण लाजथी पोतानी आंखे पाटो बांधीने गइ. तेथी तेने पण द्वैपायने कळुं के, “ त्हारे पुत्र अशे, पण ते आंधळो अशे. ” वली त्रीजे दिवसे गांगेये अंबाने मोकळी पण तेणे तो लाजथी न जतां पोतानी दासीने मोकळी. त्यारे द्वैपायने कळुं के, “ एने दासीपुत्र अशे. ” पठी ते त्रणे जणीउंने अनुक्रमे १ पांडु, २ धृतराष्ट्र अने ३ विदुर एवा त्रण पुत्रो थया. जुउं के, ते द्वैपायन ऋषि महा उग्रतपने करनारा हता, तो पण ते स्त्रीना संगथी पोतानुं शीलव्रत चूक्या. माटे विषय महा दुर्जय ठे. कळुं ठे के—कानीनस्य मुनेः स्वबांधव-वधूवैधव्यविध्वंसिनो, नस्तारः किल तेपि गोलकसुताः कुंभाः स्वयं पांशुवाः ॥

किं चैतेऽपि समानजातय इति प्राप्ताः समुत्कीर्तनं, तेषां पावनमाः कथं नु विषमा धर्मस्य सूक्ष्मा गतिः ॥ १ ॥ इति द्वैपायनऋषिनी कथा.

द्वित्रिकुलमां आचूषण समान गाधी राजाने विश्वामित्र नामे पुत्र हतो. तेणे वशिष्ठ ऋषिनी बराबरी थवा माटे तापसी दीक्षा दीधी. पढी ते सूकाइ गण्डवां खाखरानां पांदडां अने शेवालनुं चक्षुण करी सूर्य सामी दृष्टि करीने महा उग्रतप करवा लाग्यो. एवी रीते महा उग्रतप करवाथी विश्वामित्रने अनेक प्रकारनी शक्ति प्राप्त थइ. विश्वामित्रनी

* एक वखते कोइ पतित माणसे वशिष्ठ ऋषि पासे आवीने कहुं के, “मने यज्ञ करावो.” ऋषि कहुं “तुं पतितनो दीकरो तुं माटे तने यज्ञ नहि करावुं.” त्यारे ते माणसे विश्वामित्र पासे जइ प्रार्थना करीने कहुं के “महाराज, मने यज्ञ करावो.” त्यारे विश्वामित्रे “शुं एकलो वशिष्ठज यज्ञ कराववाने समर्थ ठे? अने बीजा नथी?” एवो गर्व करी तेने यज्ञ कराववानी हा कही यज्ञनी सामग्री जेगी करी बीजा ऋषिउने बोलावी यज्ञ कख्यो. तेमां वशिष्ठने पण बोलाव्या हता, परंतु ते आव्या नही. पढी विश्वामित्रे ते यज्ञ करनार माणसने कहुं के “तुं आ देहे स्वर्गमां जा.” एटले ते माणस तेज देहे स्वर्गमां गयो. ते माणसने देखी देवताउंए जेगा थइ इंजने प्रार्थना करीने कहुं के, “हे महाराज! आपणा स्वर्गलोकमां विश्वामित्र नामना ऋषि मोकलेलो कोइ अधम माणस आव्यो ठे, तेने पाठो मृत्युलोकमां मोकलो; कारण के, ते स्वर्गमां रहेवाने योग्य नथी.” पढी इंजे विश्वामित्रे मोकलेला अधम माणसने कहुं के, “तुं मृत्युलोकमां पाठो जा.” एम कहेवाथी ते विश्वामित्र पासे पाठो आव्यो एटले विश्वामित्रे तेने फरीथी स्वर्गमां मोकल्यो. त्यारे इंजे ते अधम माणसने कहुं के, “तुं मृत्युलोकमां पाठो जा, नहि तो त्हारुं मस्तक कापी नांखीश.” एटले ते माणसे फरीने विश्वामित्र पासे आवी इंजे कहेली हकिकत कही संजलावी. इंजे कहेली हकिकत सांजली विश्वामित्रने देवताउंनी साथे वैर उत्पन्न थयुं. पढी विश्वामित्रे गर्व करी पोताना तपना वदथी नवी सृष्टि करवा मांडी. ते वखते देवताउं जेगा थइने विचार करवा लाग्या के, “विश्वामित्र ब्रह्माए स्थापन करेली सृष्टिने उजापन करीने पोतानी नवी सृष्टिने स्थापन करे ठे, माटे विश्वामित्रनी सृष्टिमां आपणे मेघ न वरसाववो.” एम विचारी तेत्रीश क्रोडे देवताउंए जेगा थइ विश्वामित्रे करेली नवी सृष्टिमां मेघ वरसाववो बंध कख्यो. विश्वामित्रे कूवा वनावी पृथ्विमांथी पाणी काळ्युं. आम करतां करतां ज्यारे देवताउंए गायोने दुध देती बंध करी, त्यारे विश्वामित्रे जेशो करी अने माणसो पण नवा करवा मांड्या. ते माणसोने मस्तकने ठेकाणे नालिएर कख्यां, ग्रातीने ठेकाणे कोहोलुं कखुं अने हाथने ठेकाणे दूधी करी. आवी रीते विश्वामित्रे करेली नवी सृष्टिने जोइ देवताउंए जय पामी ऋषिनी घणीज स्तुति करी, त्यारे विश्वामित्रे करवा मांडेली नवी सृष्टि बंध करी.

इति विश्वामित्रनी शक्तिनी कथा.

तपस्त्री प्रगट थएली शक्ति जोइ सौधर्मापति इंद्र पण त्रयपामी विचारवा लाग्यो के, “आ ऋषि तपनां वलथी म्हारी इंद्रनी पदवी लइ ले-शे. माटे आने कांइ पण उपाय करीने तपस्त्री त्रष्ट करूं” !! एम विचारी इंद्रे मेनका नामनी देवकन्याने बोलावीने कछुं के, “हे मेनका! तुं विश्वामित्र ऋषिने तपस्त्री त्रष्ट कर” पठी मेनकाए इंद्रनी आज्ञा मान्य करी विश्वामित्रना आश्रममां आवीने वसंतऋतुने बोलाव्यो ए-टले अठारजार वनस्पति प्रफुल्लित थइ आंवाने म्होर आव्यो, नवा पल्लवो फूटवा लाग्या, कोयलो टहुका करवा लागी, जमराउए ऊंकार शब्द करवा मांड्यो अने मलयाचलनो पवन वावा लाग्यो.

पठी मेनकाए सोल प्रकारना शृंगार सजी, कोयलना जेवी मधुर वाणीथी पंचम राग गातां पोतानुं स्वरूप देखाडतां सतां हाव-चाव अने कटाक्ष बाणने फेंकी विणा वगाडतां सतां ऋषिनी आगल नृत्य करवा मांड्युं अने जाणे ऋषिना अंगने स्पर्श करती होयनी ! तेम चेष्टाउं करवा लागी. आम करवाथी विश्वामित्र ध्यानमांथी चूक्यो, मन विव्हल थयुं अने ते जेटलामां नेत्र उघाडीने जुए ठे, तेटलामां तो कामदेवे तेने पोताना बाणथी विंधी नांखी विन्नविन्न करी नाख्यो. पठी नाश पाम्यो ठे विवेक जेनो अने कामदेवथी विव्हल थयुं ठे मन जेनुं एवा विश्वामित्रे तपनी क्रिया ठोडी दइ तेने कंठे पकडी नवशे शित्तोतेर वर्षे ठ महिना अने त्रण दिवस सूधी मेनकानी साथे विषयसुख जोगव्युं. जेथी सर्व प्रकारनुं तप अने ध्यान नाश पाम्युं !!! कछुं ठे के- सुगुप्तानामपिप्राय इंद्रियाणां न विश्वसेत् । विश्वामित्रोऽपिसोत्कंठः, कंठे जग्राह मेनकाम् ॥ बहु वश्य थएली एवी पण इंद्रियोनो घणुं करीने विश्वास करवो नहीं, कारण विश्वामित्र जेवाए पण मेनकाने कंठने विषे पकडी. जेणे कृत्रिय कुलमां जन्म पामी महा उग्रतप करी अनेक प्रकारनी शक्तिउं मेलवी हती, ते विश्वामित्र छीपायन, जमदग्नि अने रेणुका विगेरे महा ऋषिउं पण शीलव्रतथी त्रष्ट थया ठे. जेथी शीलव्रत पालवुं घणुंज दुष्कर ठे. इति विश्वामित्र ऋषिनी कथा.

हवे मिथ्यात्वी साधुञ्ज तो दूर रह्या, परंतु धर्मतत्व जाणनारा पुरुषोने
पण शील पालवुं कठण ठे ते कहे ठे.

जानंति धर्मतत्त्वं कथयंति ज्ञायंति ज्ञायनाः च
जाणंति धम्मतत्तं, कंहति ज्ञावंति ज्ञावणाञ्ज य ॥

जवकातराः अपि शीलं धृत्वा पालयंति नो प्रवराः
ज्ञवकायरावि सीलं, धरिञ्जं पालंति नो पवरा ॥ ए ॥

शब्दार्थ—(पवरा के०) उत्तम कुलमां उत्पन्न थएला अने (जवका-
यरावि) संसारे करीने कायर थएला एवाय पण संसारी जीवो (धम्म-
तत्तं के०) धर्मना तत्वने पोते (जाणंति के०) जाणे ठे अने बीजानी आ-
गल (कंहंति के०) कहे ठे (च के०) वली (ज्ञावणाञ्ज के०) अनित्यादि
वार ज्ञावनाञ्जने पण (ज्ञावंति के०) ज्ञावे ठे, परंतु (सीलं के०) शीलव्र-
तने (धरिञ्जं के०) धारण करीने (नो पालंति के०) नथी पालता ? ॥ ए ॥

विशेषार्थ— वारंवार जन्म धारण करवारूप जवे करीने कायर थ-
एला घणा उत्तम कुल जातिवाला संसारी जीवो जिनेश्वर जगवाने क-
हेला धर्मतत्वने जाणे ठे, बीजाञ्जनी आगल ते तत्वनो उपदेश करे ठे
अने अनित्यादि बार प्रकारनी ज्ञावनाञ्जने पण ज्ञावे ठे; परंतु तेञ्ज अखं-
मित शीलव्रतने धारण करीने पाली शकता नथी. अर्थात् तेञ्ज सिंहनी
पेठे चरित्र लइ तेने पालवामां शियालनी पेठे अधीरा बनी जाय ठे श्री
डाणांगसूत्रना चोथा ठाणामां चार प्रकारना पुरुष कह्या ठे ते आ रीते-
केटलाएक सिंहनी पेठे व्रत लइने सिंहनी पेठे पाले ठे, केटलाएक
सिंहनी पेठे व्रत लइने शियालनी पेठे पाले ठे, केटलाएक शियालनी
पेठे व्रत लइने सिंहनी पेठे पाले ठे अने केटलाएक शियालनी पेठे व्रत
लइने शियालनी पेठे पाले ठे. ए चार ज्ञांगामां पहेलो अने त्रीजो
ज्ञांगो श्रेष्ठ ठे तेमज बीजो अने चोथो ज्ञांगो आदरवा लायक नथी. ॥ ए ॥

हवे सर्व धर्मथकी शीलव्रत पालवुं कठण ठे, ते कहे ठे.

दानतपोज्ञावनादिधर्मैः सुदुष्करं शीलं
दाणतवज्ञावणाई—धम्माहितो सुदुष्करं सीलं ॥

इति ज्ञात्वा ज्ञो ज्ञान्याः अतियत्नं कुरुत तत्रैव
इय जाणिय ज्ञो ज्ञान्या, अइर्जत्तं कुणहं तं ठेव ॥ १० ॥

शब्दार्थ— (जोनवा के०) हे जव्यजीवो ! (दाणतवजावणाई के०) दान, तप, अने जावनादिक (धम्माहिंतो के०) धर्म थकी पण (सीलं के०) शील जे ठे, ते (सुडुकरं के०) घणा डुःखथी पण पाळी न शकाय एवुं ठे. (इय के०) ए प्रकारे (जाणिय के०) जाणीने (तथेव के०) ते शीलने विषेज (अइजत्तं के०) अतिशय यत्न (कुणह के०) करो. अर्थात् ते शील पालवामां अतिशय उद्यम करो. ॥ १० ॥

विशेषार्थ— अन्नय, सुपात्र, अनुकंपा, उचित अने कीर्ति ए पांच प्रकारनां दान; अनशन, उनोदरी, वृत्तिसंक्षेप, रसपरित्याग, कायक्लेश अने इंद्रियपडिसंखिनता ए ठ प्रकारे बाह्य तप तेमज प्रायश्चित्त, विनय, वैद्यावृत्य, स्वाध्याय, ध्यान अने कायोत्सर्ग ए ठ प्रकारे अच्यंतर तप मली बार प्रकारनुं तप अने अनित्य, अशरण, संसार, एकत्व, अन्यत्व, अशुचि, आश्रव, संवर, निर्जारा, लोकसरूप, सुबोधि अने जिनधर्म ए बार प्रकारनी जावनाउं विगेरे धर्मथी पण शीलव्रत पालवुं घणुं डुष्कर ठे. कखुं ठे के, जावनादान क्णवारनुं ठे तपनी स्थिती पण नियमित ठे परंतु शीलव्रत यावज्जिव पर्यंतनुं होवाथी ते पालवुं डुष्कर ठे. एम जाणीने हे प्राणीयो ! तमे ते व्रत पालवामांज उत्कृष्ट आदर करो. पण “ शील पालवुं तो डुष्कर ठे. ” एम जाणीने मूकी देशो नही. ॥ १० ॥

हवे ते शीलनुं प्रमाण कहे ठे.

तत् दानं सः च तपः सः जावः तत् व्रतं खलु प्रमाणं
तं दाणं सो र्यं तवो, सो जावो तं वयं खलु पमाणं ॥

यत्र धियते शीलं अंतररिपुहृदयनवकीलं
जंठ धरिज्जइ सीलं, अंतररिउहिययनवकीलं ॥ ११ ॥

शब्दार्थ— (खलु के०) निश्चे (तं दाणं के०) ते दान, (सो तवो के०) ते तप, (सो जावो के०) ते जाव, (य के०) अने (तं के०) ते व्रत, (पमाणं के०) प्रमाण ठे के, (जंठ के०) जे दानने विषे, जे तपने विषे, जे जावने विषे अने जे व्रतने विषे (अंतररिउहिययनवकीलं के०) राग द्वेषरूप अंतरंग शत्रुना हृदयने उखेडी नांखवाने खीळा समान एवा (सीलं के०) शीलव्रतने, (धरिज्जइ के०) धारण कराय ठे. ॥ ११ ॥

विशेषार्थ—जे दान, जे तप, जे ज्ञाव अने जे व्रतने ग्रहण करवामां रागद्वेषरूप पोताना अंतरंगशत्रुना हृदयने उखेडी नांखवाने नवा खीला-समान एवा शीलव्रतने विद्वान पुरुषो धारण करे ठे; तेज दान, तेज तप, तेज ज्ञाव अने तेज व्रत प्रमाण गणाय ठे. अर्थात् शीलरहित दान, तप, ज्ञाव अने व्रत कस्यां बत्तां पण न कस्यां जेवां थाय ठे. ॥ ११ ॥

हवे अतिचाररहित पावेला शीलनुं माहात्म्य कहे ठे.

कलिकारकोऽपि जनमारकोऽपि सावद्योगनिरतोऽपि
कलिकारुवि जणमा—रुवि सावज्जजोगनिरुवि ॥

यत् नारदोऽपि सिध्यति तत् खलु शीलस्य माहात्म्यं
जं नारुवि सिध्य, तं खलु शीलस्स माहप्पं ॥ १२ ॥

शब्दार्थ—(कलिकारुवि के०) क्लेशने करावनारो एवोय पण तथा (जणमारुवि के०) मनुष्योने मरावनारो एवोय पण अने (सावज्ज जो-गनिरुवि के०) सावद्य योगमां एट्ठे पाप योगमां व्याप्त थइ रहेलो एवोय पण (नारुवि के०) नारद जे ठे, ते पण (जं के०) जे कारण माटे (सिध्यइ के०) सिद्ध थयो ठे एट्ठे मोक्षने पाम्यो ठे, (तं के०) ते (खलु के०) निश्चे (शीलस्स के०) शीलनुं (माहप्पं के०) माहात्म्य ठे. ॥ १२ ॥

विशेषार्थ—परस्पर एक बीजाने क्लेश करावनार, युद्ध विगेरे करावी मनुष्योने मरावनार, परस्त्रीनां हरण करावनार अने शोक्योना संयोग तथा वियोग करावनार इत्यादि पाप व्यापार करवामां आसक्त एवो नारद ऋषि, मोक्षने पाम्यो ठे; ते एक अखंरित शील पादवानुंज माहात्म्य ठे. अर्थात् बीजा सघला व्रतने त्यजी देनार नारद मोक्ष पाम्यो ते निश्चे शीलनो प्रज्ञाव ठे.

ज्यां त्यां क्लेश करावनार नारद पण शील पादवाथी मोक्षने पाम्यो ठे, ते उपर नारदनी कथा.

सुवर्णमय एवी द्वारका नगरीने विषे वसुदेवना पुत्र श्रीकृष्ण पो-ताना म्होटा जाई बलदेवसहित राज्य करता होता. तेमने सत्यजामा नामनी पट्टराणी होती. तेनी साथे श्रीकृष्ण पांच प्रकारना विषयसुख जोगवता होता. एक दिवस क्लेश कराववामां कुतूहलवाला अने सूर्य स-

मान कांतिवाला नारद ऋषि आब्या. नारदने आवता जोइ श्रीकृष्णे बलचन्द्रसहित सामा जइ पंचांगे प्रणाम करी आसन उपर वेसारी धन वस्त्रादिकथी तेमनो सत्कार कस्यो. नारद त्यां एक क्षणमात्र रहीने पठी श्रीकृष्णना अंतःपुरमां गया. ते वखते सत्यज्ञामा शृंगार सजी अरिसामां पोतानुं मुख जोती जोती सखी साथे वात करती हती, तेथी तेणे पोताने त्यां आवेला नारदने दीठा नहि, तेमज चक्तिथी बहुमान पण दीधुं नही, जेथी नारदना मनमां विचार थयो के, “जो मने देवताउं अने इंद्र सरखा पण माने ठे, तो मनुष्यो माने तेमां तो आश्चर्य शुं ? परंतु आ सत्यज्ञामा श्रीकृष्णनी मानीती होवाथी अने धन यौवनना गर्वथी म्हारा सामुं पण जोती नथी, तेथी कोइपण उपायथी म्हारे तेनो गर्व उतारवो जोइए ! सत्यज्ञामानो गर्व उतरवा माटे उपायनो विचार करतां नक्की थयुं के, “ जो तेना उपर शोक्य होय, तोज तेनो गर्व उतरे. ते शिवाय तेनो गर्व उतरे तेम नथी; माटे म्हारे नक्की तेना उपर शोक्य लाववीज. ”

एवो विचार करी जेने परस्पर क्लेश कराववो बहु प्रिय ठे, एवा ते नारद त्यांथी आकाशमार्गे अइने कुंभिनपुर नगरमां आब्या. ते नगरमां रुक्मी नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने घणीज स्वरूपवान अने जोवन अवस्थामां आवेली रुक्मिणी नामनी बहेन हती तेनी पासे नारद आब्या. रुक्मिणीए नारदने आसन आपी बहुमान देइ संतोष पमाळ्यो त्यारे नारद आशीष दइने बोढ्या के, “ हे वत्से ! तुं त्रण खंरुना जोक्ता श्रीकृष्ण वासुदेवनी स्त्री थजे. ” एटले तेज वखते रुक्मिणीए नारदने पूब्युं. “ हे नारद ! ते श्रीकृष्ण कोण ठे ? केवा ठे ? अने क्यां ठे ? ते कहो. ” नारदे श्रीकृष्णना रूप, गुण अने सौजाग्यनुं वर्णन कस्युं एटले ते रुक्मिणी श्रीकृष्ण उपर घणीज आसक्त थइ. नारदे फरीथी रुक्मिणीने कस्युं. “ हे पुत्री ! तुं चिंता न करीश. त्हारो चर्तार श्रीकृष्णज थशे. ”

पठी चितारा पासे पट्ट उपर रुक्मिणीनुं रूप चितरावी नारद ऋषि द्वारका नगरीमां आवी फरीथी श्रीकृष्णने मढ्या. श्रीकृष्णे नारदने बहुमान आपीने पूब्युं के, “ हे नारद ! तमे पृथ्वीमां कांइ कौतुक दीतुं

होय, अथवा कोइ आश्चर्यकारक वार्त्ता सांजली होय ते कहो. ” श्री-कृष्णनां एवां वचन सांजली पोते धारेलुं काम पार पडवानो समय जाणी नारदे रुक्मिणीनुं पट्ट उपर चितरेलुं रूप श्रीकृष्णने देखाळ्युं. ते जोइने ज्यारे श्रीकृष्णे नारदने पूव्युं के, “ हे नारद ! आ रूप ते कोइ मनुष्यनुं ठे ? के देवांगनानुं ठे ? ” त्यारे नारदे रुक्मिणीनी सर्व वात कहिने कळ्युं के, “ हे श्रीकृष्ण ! वधारे शुं कहुं ! ज्यारे तमे रुक्मिणीने परणशो, त्यारेज तमारो जन्म सफल थशे !! ज्यांसुधी ए स्त्रीरत्न त-मारे घेर नथी आव्युं, त्यांसुधी हुं तमारो जन्म निष्फल मानुं हुं !!! ” नारदनां एवां वचनो सांजली रुक्मिणीनुं रूप जोइ अत्यंत प्रीतिवाला थएला श्रीकृष्णे नारदने कळ्युं के, “ हे नारद तमे जेम रुक्मिणी म्हारे घेर आवे, तेम करो. हे नारद ! जेम कटपवृद्धनी सेवा निष्फल थती नथी, तेम तमारी आगल करेली प्रार्थना पण निष्फल नहिज थाय. ” नारदे कळ्युं. “ हे श्रीकृष्ण ! हुं एवो उपाय करीश, के जेथी तमारा मनोरथ सफल थशे, पण एक वखत तमे रुक्मिणीनी मागणी करो. ”

नारदनां एवां वचन सांजली श्रीकृष्णे कुंदिनपुर नगरना रुक्मी राजां पासे दूत मोकली रुक्मिणीनुं मागुं कळ्युं. त्यारे रुक्मी राजाए रीश च-ढावी दूतने कळ्युं के, “ शुं हुं म्हारी वहेन गोवाळियाना पुत्र कृष्णने आपुं ? ना ना ! म्हारी वहेन तो में म्होटा कुलवंत एवा शिशुपाल रा-जाने आपी ठे; माटे जा त्हारा श्रीकृष्णने कहेजे के, म्हारी वहेन रुक्मिणीनी त्हारे जरा पण आशा राखवी नही; कारण के रत्न तो सुव-र्णनी साथेज शोजे ठे, पण पीतलनी साथे शोजतुं नथी. एम कही दू-तने अपमान करी पाठो काळ्यो.

आ सर्व वात रुक्मिणीनी फोइ सांजली होती, तेथी तेणे रुक्मि-णीने कळ्युं के, “ त्हारा जाइ रुक्मी राजाए तने शिशुपालनी साथे पर-णाववानो निश्चय कस्यो ठे. ” आ वात सांजली रुक्मिणी घणोज खेद करवा लागी, त्यारे फोइए कळ्युं. “ रुक्मिणी ! अतिमुक्त मुनिए एम कळ्युं ठे के, “ रुक्मिणी श्रीकृष्णनी पट्टराणी थशे. ” ए वात में खरेखरी सांजली ठे. ते खोटी केम थाय ? परंतु आ रुक्मी राजा तने शिशुपाल साथे परणाववानुं कहे ठे, तेमज श्रीकृष्णे दूत मोकलीने त्हारुं मागुं

कह्युं, तो पण तेणे मान्युं नही; माटे हवे शुं थशे ? अक्तिमुक्त मुनिनुं वचन असत्य तो नज थाय. ” फोड् आवी वात करती हती, एटलामां तो रुक्मिणीए नारद पासेथी शिशुपालना कुरूपनी वात प्रथम जाणी हती, तेथी ते पोताना जाड्ए तेनी साथे संबंध करेलो सांज्जली बहु खेद पामी, पढी फोड्ए तेने ज्ञानीनी वाणी मिथ्या केम थाय. एम कही कृष्णने विषे आसक्त करी. रुक्मिणीनो आवो दृढ निश्चय जोड् शिशुपालनी साथे लज्जनो दिवस आवतो जाणी फोड्ए एक ठानो दूत श्रीकृष्ण पासे मोकलीने कहेवराव्युं के, “ में रुक्मिणीने तमारा साथे परणाववानो निश्चय करेलो ठे अने रुक्मी राजा तेने शिशुपाल साथे परणावे ठे, तेम लज्जनो दिवस पण आठमनो निश्चय करेलो ठे, माटे तमे ठानी रीते आठमने दिवसे कुंभिनपुर नगरे आवजो अने हुं पण तेने (रुक्मिणीने) नागदेवतानुं पूजन करवा माटे मध्यान समये उद्यानमां नागदेवताना मंदिरे लावीश, त्यां आपणे मलीशुं.” पढी संकेत प्रमाणे श्रीकृष्ण आठमने दिवसे ठानी रीते कुंभिनपुर नगरे आव्या. श्रीकृष्णना जाड् बलज्जडे पण केटलुंक सैन्य लड् कुंभिनपुरथी थोडेक दूर गुप्तरीते पडाव कस्यो.

अहिं शिशुपाल राजा पण सर्व सामग्री तैयार करी घणुं सैन्य लेड् कुंभिनपुर नगरे आव्यो. त्यारे रुक्मी राजाए सामैयुं करी बगीचामां उतारो आप्यो. पढी क्लेश कराववामां प्रीतिवाला नारदे श्रीकृष्ण पासे आवीने कह्युं के, “ हे श्रीकृष्ण ! आज तमारो दाव आव्यो ठे. ” एटलामां तो रुक्मिणी फोड्ने साथे तेडीने संकेतस्थानके नागदेवतानुं पूजन करवा माटे आवी. रुक्मिणीनुं रूप जोड्ने श्रीकृष्ण मनमां विचार करवा लाग्या के, “ नारदे जे रूपनुं वर्णन कस्युं हतुं, तेथी पण आ अधिक रूपवाली ठे. ” एम विचारी प्रीतिथी तेने कह्युं के “हे जडे ! त्हारी फोड्ना संदेसाथी अने त्हारी प्रीतिथी वश्य थएलो हुं आ दूर पंथे आवेलो बुं, तो हवे तुं वार न कर अने आ रथमां बेसी जा ” पढी रुक्मिणी तुरत रथमां बेसी गड्. एटले श्रीकृष्णे रथने पवनवेगे चलाव्यो.

पढी फोड् पोताना माथेथी आल उतारवा माटे बूम पाडीने कहेवा लागी के, “ दोडोरे दोडो ! आ श्रीकृष्ण रुक्मिणीने बलात्कारथी हरण

करीने लइ जाय ठे. " त्तारेपोते प्रसिद्ध थवामाटे श्रीकृष्णे पोतानो पांच-जन्य नामनो शंख वगाडी रथ घणोज उतावलो चलाव्यो.

पठी नारदे शिशुपाल पासै आवीने कहुं के, " हे शिशुपाल ! तने आपेली रुक्मिणीने श्रीकृष्ण लइ जाय ठे, तो पठी त्हासं जीवितव्य शा कामनुं ठे ? " आवी रीते जेम शिशुपालने कहुं, तेम रुक्मी राजाने पण कहुं. तेथी शिशुपाल अने रुक्मी राजा ए बन्ने घणुं सैन्य लइ श्रीकृष्णनी पाठल चाळ्या. पोतानी पाठल आवता घणा सैन्यने जोइ रुक्मिणीए श्रीकृष्णने कहुं के, "हे प्राणनाथ ! आपणी पाठल चतुरंगी सैन्य आवे ठे अने तमे तो बे जणा ठे, माटे हवे म्हारो अने तमारो नाश थशे तेथी तमे एम पण जाणशो के, आ रुक्मिणी म्हारा कुलनो क्षय करनारी थइ. "

रुक्मिणीनां आवां कायर वचनो सांचली श्रीकृष्णे रुक्मिणीने कहुं के, " हे प्रिये ! तुं जय न पामीश. " एम कही पोतानुं बल देखाडवा माटे एकज बाणथी एक म्होटा वृद्धाने तत्काल विंधी नांख्युं. पठी पोताना हाथनी वींटीमां जडेला हीराने अंगुठावडे दबावीने कपूरनी पेठे चूर्ण करी नाखी रुक्मिणीने कहुं के " हे प्रिये ! ए विचारानो म्हारी आगल शो जार ठे ? " एटलामां तो श्रीकृष्णे सैन्यसहित रुक्मी राजाने अने शिशुपालने पोतानी पासै आवता दीठा. ते वखते बलदेव, शिशुपाल तथा रुक्मी राजाना सामे युद्ध करवा रह्या अने श्रीकृष्णे रुक्मिणीसहित आगल चालवा मांड्युं. रुक्मिणीए बलदेवने कहुं के, " हे बलदेवजी ! म्हारा जाइने जीवितदान देजो. "

पठी बलदेवे श्रीकृष्णने अने रुक्मिणीने द्वारका नगरीतरफ विदाय करी पोते हल मूसलथी शत्रुजंनो नाश करवा मांड्यो. रणतूर वागवा लाग्यां अने अनेक सुजटो पडवा लाग्याथी जूमि बहु जयंकर देखावा लागी. शिशुपाल बलदेव सामो युद्ध करवा आव्यो, तेने बलदेवे मूसल माखुं तेथी ते वगलाना मुखमांथी बुडेला माठलानी पेठे नासी गयो. ते वखते नारद युद्ध जोवा माटे आकाशमां उजा रही नृत्य करवा लाग्यो, अने शिशुपालने हसीने कहेवा लाग्या के, "हे शिशुपाल ! नासी जा रे नासी जा " पठी रुक्मी राजा युद्ध करवा आव्यो. तेणे बलजडनी

सामां अनेक आयुद्धो नांखवा मांड्यां, त्यारे वलजडे एक तीक्ष्ण वाणवडे तेनां सर्व शस्त्रो अने दाढी मूठ कापी नांखीने कळुं के, “ हे रुक्मी ! तुं म्हारा न्हाना चाइ श्रीकृष्णनी स्त्रीनो चाइ थाय ठे, माटे तने जीवतो मूकुं बुं. ” पठी बलरहित थएलो ते रुक्मी, शरमने दीधे कुंडिनपुरनगरे नहि जतां त्यांज जोजकटक नामनुं नगर वसावीने रह्या.

हवे बलजडे पण जीत मेलवीने कीर्तिस्थंज रोपी पाठा द्वारका नगरीए आवी श्रीकृष्णने सर्व समाचार कळ्या. पठी श्रीकृष्णे रुक्मिणीने कळुं के, “ हे प्रिये ! देवताउंए वनावेली आ द्वारकानगरीमां अने देवताउंए वनावेला बगीचावाला महेलमां देवांगनाउंनी पेठे त्हारा मननी इच्छा प्रमाणे सुखेशी रहे. ” श्रीकृष्णनां एवां वचन सांजली रुक्मिणीए श्रीकृष्णने कळुं के, “ हे स्वामिन् ! जेम कोइ पुरुष सेवकने पकडी लावे तेम तमे मने लाव्या ठे, माटे हुं नथी जाणती के, म्हारो निर्वाह केवी रीते थशे ? अने वली शोक्यनां हास्यवालां वचनो पण म्हाराथी शी रीते सहन करी शकाशे ? ” पठी जेम वसंत माधवीलताने (वसंतरुतुमां थएली वेलने) परणे तेम श्रीकृष्ण रुक्मिणीसाथे गांधर्व विवाहथी लग्न करीने तेने कळुं के, “ हे जडे ! हुं तने सर्व स्त्रीयोमां मुख्य पट्टराणी करीश. ” एम सांजली रुक्मिणी संतोष पामी.

पठी तेज बगीचामां स्थापन करेली लक्ष्मीनी प्रतिमाने उपाडी नांखी ते ठेकाणे वस्त्रालंकार पहेरावी रुक्मिणीने बेसारी अने सत्यज्ञामा आवे त्यारे लक्ष्मीनी पेठे स्थीर नेत्रो राखवानी जलामण करी श्रीकृष्ण द्वारका नगरीमां आव्या त्यारे सत्यज्ञामाए पूब्युं के, “ हे स्वामीन् ! तमे हरण करीने लावेली कन्या कोण ठे ? अने ते क्यां ठे ? ते मने कहो. ” कृष्णे कळुं. “ हे प्रिये ! मधुवनमां लक्ष्मीनुं मंदिर ठे, त्यां तेने राखी ठे. ” पठी सत्यज्ञामा पोतानी सर्व सखीउंने साथे लइ शोक्यने जोवा माटे मधुवनमां रहेला लक्ष्मीना मंदिरे गइ. मंदिरमां जइ चारे तरफ जोवा मांड्युं, पण कोइ कन्याने दीठी नही त्यारे लक्ष्मीने ठेकाणे बेसारेली रुक्मिणीने सत्यज्ञामाए जूलथी पगे लागीने कळुं के, “ हे माता ! श्रीकृष्णे म्हारा उपर उत्तम रूपवाली शोक्य आणी ठे, परंतु ते शोक्यथी जेम मने जरा पण दुःख न थाय अने ते म्हारी सेवा करे तेम

करी तमे म्हारा मनोरथ पूर्ण करजो. हुं तमारी मानता पूर्ण करीश.” एम कही फरीशी पगे लागी मंदिरमां चारे तरफ जोवा लागी, परंतु ठेवटे ज्यारे कोइपण माणस देखवामां न आव्युं, त्यारे श्रीकृष्णपासे पाठी आवी आ प्रकारे कछुं. “ हे धूर्तना शिरदार ! तमे म्हारी शोक्यने. क्यां राखी ठे ? ” कृष्णे कछुं “ चाल, तने देखाडुं. ” एम कही लक्ष्मीने ठेकाणे बेठेली रुक्मिणीने देखाडी एटले सत्यजामाए श्रीकृष्ण उपर रीश चढावीने कछुं के, “आ पाखंड तमे शीखव्युं ! जे हुं सर्वथी म्होटी हुं, तेम ठतां तमे मने आ म्हाराथी न्हानीने पगे लगाडी !! ” श्रीकृष्णे हसीने कछुं. “बहेनने पगे लागतां कांइ दोष नथी ! अने तेज त्हारा सर्व मनोरथ पूर्ण करशे. ” श्रीकृष्णनां एवां वचन सांजली सत्यजामा रीसाइ गइ.

हवे तेवा समयमां पेला क्लेश करावनार नारदे क्यांहिथी आवीने सत्यजामाने कछुं के, “ हे सत्यजामा ! तें म्हारी अवज्ञा करी हती, माटेज तने आ शोक्यनुं संकट थयुं ठे. ” पठी श्रीकृष्णे रुक्मिणीने सर्व स्त्रीजमां मुख्य पट्टराणी करी.

जुठ आवी रीते परस्पर क्लेश करनारो अने माणसोने मरावनारो एवो नारद पण मोक्षगतिने पाम्यो ठे. तेमात्र शीलनोज प्रजाव ठे. माटे सर्व प्राणीजए शील पालवुं.

इति नारदनी कथा.

शीलत्रष्ट थएला दातार विगेरे पण मोक्षने. नथी पामता ते कहे ठे.

दातापि तपस्वी अपि खलु विशुद्धजावोपि शीलपरित्रष्टः
दायाँवि तवस्सीवि हुं, विसुद्धजाँवोवि शीलपरित्रष्टो ॥

न लज्जते शिवसुखं असमं तस्मात् पालयत दुष्करं शीलं
न लहंइ सिवसुहमसमं, ताँ पालहँ दुष्करं सीलं ॥ १३ ॥

शब्दार्थ—(हु के०) निश्चे (शीलपरित्रष्टो के०) शीलथी त्रष्ट थ-
एलो एवो (दायापि के०) दातार पण, तथा (तवस्सीवि के०) तपस्वी
पण अने (विसुद्धजावोवि के०) निर्मल जावने राखनार एवोच पुरुष
पण (असमं के०) जेनी तुल्य कोइ थइ शके नहि एवा (सिवसुहं

के०) मोक्षना सुखने (न लहइ के०) नथी पामतो. (ता के०) ते कारण माटे, हे ज्ञव्यजीवो ! तमे (डुक्करं के०) डुक्कर एवा (सीदं के०) शीलने (पालह के०) पालो. ॥ १३ ॥

विशेषार्थ—निरंतर दान आपनारा दातार, ठठ अठमादि उग्रतप करनार तपस्वी अने निर्मल जाववालो प्राणी पण जो शीलथी ब्रष्ट थयो होय, तो जेनी बराबर कोइ थइ शकतुं नथी अर्थात् केवलज्ञानी पण जेनुं वर्णन करी शकता नथी एवा मोक्षसुखने ते नथी पामतो. ते कारण माटे मोक्षना अर्थि एवा हे ज्ञव्यजीवो ! तमे ते डुक्कर (डुःखे पाद्री शकाय) एवा शीलने पालो. ॥ १३ ॥

हवे बे गाथाए करी शील पालवुं कठण ठे, ते कहे ठे.

दृश्यंते अनेके उग्रखड्गविषमंगणे महासमरे
दीसंति अणगे उ-ग्गक्कग्गविसमंगणे महासमरे ॥

जग्गेऽपि सकलसैन्ये माञ्जीतिदायकाः धीराः
जग्गेवि सयलसिन्ने, मञ्जीसादायणो धीरा ॥ १४ ॥

दृश्यंते सिंहपौरुषनिर्मथनाः दलितमदकलगणाः च
दीसंति^३ सीहपोरिसं-निम्महणा दलियमयगलगणा यं ॥

मदनशरप्रसरसमये सपौरुषाः किंतु यदि केपि
मयणसरपसरसमए, सप्पोरिसां किंतुं जइ किंपि^{१०} ॥ १५ ॥ युग्मम्

शब्दार्थ— (उग्गक्कग्गविसमंगणे के०) उग्र खड्गे करीने विषम ठे आंगणुं जेनुं एवा (महासमरे के०) म्होटा रणसंग्रामने विषे (सयलसिन्ने के०) सर्व सैन्य जे ठे ते (जग्गेवि के०) जागी गए सते एटले नासी गए सते पण (माञ्जीसादायणो के०) तमे जय न पामो. एम कहेनारा एवा (धीरा के०) धीर पुरुषो जे ते (अणगे के०) अनेक एटले घणा (दीसंति के०) देखाय ठे ॥ १४ ॥ तथा (जइ के०) जो के (सीहपोरिसनिम्महणा के०) सिंहना बलने नाश करनारा (य के०) अने (दलिय के०) दली नांख्या ठे एटले नाश करी नांख्या ठे (मयगलगणा के०) म्होटा गजेंद्रना समूह ते जेणे एवा महाबलवाला पुरुषो (दीसंति के०) देखाय ठे, (किंतु के०) पण (मयणसर के०) कामदेवनां जे

बाण, तेना (पसरसमए के०) प्रसरसमये एटले वागवानी वखते (सप्पोरिसा के०) बलसहित अर्थात् कामदेवनां बाण वागवानी वखते धीरज राखनारा एवा (किंपि के०) कोइ पण विरला पुरुषोज होय ठे. ॥ १५ ॥

विशेषार्थ—तरवारे करीने जयंकर एवा म्होटा रणसंग्राममां शत्रुना सुजटोथी त्रास पामेला अने सर्व दिशाउंमां नासी जता पोताना सर्व सैन्यने “ जय न पामशो ” एवा अजय वचन बोलनारा धीर पुरुषो आ संसारमां घणा देखाय ठे. कळुं ठे के— महासुजटोना सैन्य जागी गए ठते पण जे वीर पुरुषो शत्रुना समूहना मुख उपर लात मारनारा ठे, ते वीर पुरुषोने पृथ्वी पोताना मस्तके करीने धारण करे ठे, कारण के, तेवाज वीरपुरुषोवडे आ पृथ्वी धारण कराय ठे. तथा सिंहना बलने मथन करनारा अने मदे करीने उन्मत्त थएला म्होटा गजेंद्रना बलने पण नाश करनारा धीरपुरुषो घणा देखाय ठे, परंतु कामदेवना, पुष्परूप तीक्ष्ण बाण वागवानी वखते धीरज राखनारा धीरपुरुषो तो कोइकज होय ठे. कळुं ठे के— दश अवस्थावालो दश मस्तकवालो, अने देव दानवथी पण दुर्जय एवो कामदेवरूपी राक्षसराज (रावण) शीलरूपी शास्त्रवडेज वश्य थाय ठे. ॥ १४ ॥ १५ ॥

सुजटोने पण स्त्रीउं जीती शके ठे, ते कहे ठे.

ये नमयंति न शीर्षं कस्यापि जुवनेऽपि ते महासुजटाः
जे नामंति न सीसं, कस्सवि जुवणेवि ते महासुहडा ॥

रागांधाः गलितवलाः रुदंति महिलानां चरणतले
रागांधा गलिर्यवला, रुदंति महिलाण चरणतले ॥ १६ ॥

शब्दार्थ—(जे के०) जे पुरुषो (जुवणेवि के०) त्रण जुवनने विपे (कस्सवि के०) कोइने पण (सीसं के०) पोतानुं मस्तक (न नामंति के०) नथी नमावता, एवा (ते के०) तेउं रावणादिक (महासुहडा के०) महासुजटो पण (रागांधा के०) रागे करीने अंध थएला एवा अने (गलियवला के०) नाश थइ गयां ठे वल ते जेमनां एवा थइने (महिलाण के०) स्त्रीउंना (चरणतले के०) चरणतलने विपे अर्थात्

पगने विषे (रुलंति के०) लोटे ठे. अर्थात् स्त्रीर्जनी सेवा करे ठे. ॥१५॥

विशेषार्थ—जे महाबलश्री अत्रिमान करनारा पुरुषो त्रण जुवनमां कोइने पण पोतानुं मस्तक नमावी प्रणाम करता नथी, ते रावणादिक महासुन्नटो पण प्रीतिये करीने अंध अइने अने कामदेवना वशश्री निर्वल अइने स्त्रीर्जना पगमां पडीने आलोटे ठे. धिक्कार ठे ते कामदेवने के जे कामदेवने वश अएला म्होटा शूरवीर पुरुषो पण अधमजातिरूप स्त्रीर्जनी सेवा करे ठे. ॥ १६ ॥

वद्वी पण तेज वात विशेषश्री कहे ठे.

शक्रोपि नैव खंडयति माहात्म्यस्फूर्तिं जगति येषां
सैकोवि नेयं खंरुइ, माहृप्पमडप्परं जए जेसिं ॥

तेऽपि नराः नारीभिः कारिताः निजदासत्वं
तेविं नरा नारीहिं, कराविया निययंदासत्तं ॥ १७ ॥

शब्दार्थ—(जए के०) आ जगत्ने विषे (सैकोवि के०) शक्रेन्द्र पण (जेसिं के०) जे पुरुषोना (माहृप्पमडप्परं के०) माहात्म्यना गर्वने (नेय खंरुइ के०) खंरुन करी शकतो नथी एवा (तेवि नरा के०) ते महापुरुषोने पण (नारीहिं के०) स्त्रीर्जए (निययदासत्तं के०) पोताना दासपणाने (कराविया के०) कख्या ठे अर्थात् तेमनी पासे स्त्रीर्जए पोतानुं दासपणुं कराव्युं ठे. ॥ १७ ॥

विशेषार्थ—आ जगत्ने विषे जे पुरुषोना माहात्म्य (कीर्ति) ने इंद्र पण खंडन करी शकतो नथी. अर्थात् जे पुरुषो पोतानां पराक्रम अने अहंकारश्री इंद्रने पण गणता नथी, एवा पुरुषोने पण स्त्रीर्जए पोताना दास जेवा कख्या ठे. एटवे एवा पुरुषोने पण स्त्रीर्जए नाना प्रकारनी विटंबनामां नांख्या ठे. ॥ १७ ॥

म्होटाउं पण स्त्रीर्जना दास अइने रहे ठे ते उपर रिपुमर्दन राजा

अने जुवनानंद राणीनी कथा.

आ नरतक्षेत्रमां सुखावासिन नामनुं नगर हतुं. जेमां हिमाख्यपर्वत सरस्वी उज्वल द्वादीर्ज आकाशमार्गने विषे तारार्जना जेवी शोचती

हती. ते नगरमां महाप्रतापी, म्होटा मानवालो अने मेरुपर्वत सरखा रत्नवालो रिपुमर्दन नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने न्यायमां घणोज विचक्षण एवो बुद्धिसागर नामे प्रधान हतो, अने अत्यंत प्रिय एवी रतिसुंदरी नामनी स्त्री हती.

हवे ते नगराची पूर्वदिशने विषे उद्यानमां देवताना वैमान सरखुं मनोहर घणुंज उंचुं एवुं श्री आदिनाथनुं देहेरुं हतुं. अने ते देहेराना वारणानी सामे घणुंज उंचुं अने मनोहर एवुं आंबानुं वृद्ध हतुं. ते वृद्धनी उपर मनुष्यनी जाषामां बोलनारुं चतुर पोपटनुं जोडळुं (सूडोसूडी) रहेतुं हतुं. एक वखते सूडीने पुत्र जन्म्यो त्यारे ते सूडो अने सूडी घणो आनंद पामवा साथे राजाची पण पोतानो जन्म अधिक मानवा लाग्या. एक दिवसे ते सूडाने वीजी कोइ सूडी संगाथे आसक्त थउलो जाणी तेने वारची आवतो जोइ सूडीए पोताना मालामां नहि आववा देतां कळुं के, “तुं अहि शुं करवा आव्यो ठे? ज्यां त्हारी व्हाली स्त्री होय त्यां जाकारण के, वीजी स्त्रीने विषे आसक्त थएला पुरुषने प्रथमनी स्त्रीसाथे घणो स्नेह, पराधिन थएली संपत्ति अने मूर्ख पुरुषनी सेवा ए त्रण माणसने विष वरावर ठे. माटे हुं तने आ म्हारा मालानी अंदर नहि आववा दउं” सूडाए कळुं, “हे प्रिये! एक वखत म्हारो अपराध क्षमा कर. हुं फरीची आवुं काम नहि करूं.” एम सूडाए घणी प्रार्थना करी, तो पण सूडीए मान्युं नही; त्यारे फरीची सूडाए कळुं. “हे सूडी! म्हारा वंशना कारणरूप पुत्र मने आपी दे एटले हुं म्हारी मरजी प्रमाणे चाळ्यो जउं अने तुं पण त्हारी मरजी प्रमाणे चाळीजा.” सूडानां एवा वचन सांजली सूडीए कळुं “अरे सूडा! तुं तो घणो चतुर लागे ठे! कारण के, एक तो तें पोते अपराध कस्यो ठे अने वली उलटो पुत्रने मागे ठे!!” एम एक कहे ठे “आ म्हारो पुत्र” अने वीजी कहे ठे के, “आ म्हारो पुत्र” एवा संशयची पुत्रने माटे वाद करतां करतां ते वत्रेए राज्यसत्तामां जइ ते वात राजाने कही. पठी राजाए न्याय कस्यो के, “जेम क्षेत्रमां वावेला वीजनुं फल क्षेत्रनो धणी (वावनारो) लहे ठे, तेम स्त्रीरूपी क्षेत्रने विषे वावेला वीजनुं फल पण वावनारा पुरुषनेज मले: माटे जे पुत्र ठे ते पितानो ठे” एम कही राजाए पुत्र सूडाने

अपाव्यो त्यारे सूडी रोवा लागी अने तेणे राजाने कळुं. “ हे राजन् ! जो तमे आ प्रमाणे न्याय करता हो, तो तमे जे न्याय कस्यो ठे, ते “ पुत्र पितानो अने पुत्री मातानी एम मने लखी आपो. ” पठी राजाए ते न्याय लखी आप्यो एटले सूडी ते न्याय ज्ञांत उपर लखीने पोताना स्थानके—आंवाणा वृद्ध उपर आवी.

एवामां ते वृद्धनी नीचे एक श्रुतज्ञानी मुनिने बेठेला जोइ सूडीए वैराग्यथी वंदन करीने पूब्युं के, “ हे जगवन् ! म्हाळूं आयुष्य केटळुं ठे ? ” श्रुतज्ञानी मुनिए कळुं, “ तुं मनुष्यनुं आयुष्य बांधी आजथी त्रीजे दिवसे मृत्यु पामीने आ नगरना बुद्धिसागर प्रधाननी रतिसुंदरी स्त्रीना उदरे पुत्रीपणुं पामीश, अने पठी राजानी स्त्री अइश. वली कोइ वखते देवयोगथी तने जातिस्मरण ज्ञान पण उत्पन्न थशे. ” श्रुतज्ञानी मुनिनां एवां वचन सांजली सूडीए ते सर्व वचनो देहेरानी ज्ञांत उपर लख्यां. पठी आराधना सहित ते मुनिनी समीपे अनशन व्रत लइ विधिसहित पाळीने त्यांथी मरण पामी प्रधाननी स्त्री रतिसुंदरीना उदरने विपे श्रेष्ठ स्वप्नसूचित पुत्रीपणे उत्पन्न थइ. अनुक्रमे जन्म थयो. पिताए जन्ममहोत्सव करी तेनुं जुवनानंदा एवुं नाम पाड्युं. पठी ते पुत्री म्होटी थइ सरस्वतीनी पेठे सर्व कलाउंनो अज्यास करवा लागी.

एक दिवस ते जुवनानंदा पोतानी केटलीक सखीउं साथे रमती रमती श्री आदिनाथना देहेरामां गइ. त्यां प्रचुनां दर्शन करी देहेरूं जोवा लागी एटले सूडीना जवमां ज्ञांते जे अक्षर लख्या हता, ते अक्षर देखी तेने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी ते पोतानो पूर्वनो सूडीनो जव, राजानो न्याय अने पुत्रनो वियोग देखी विचार करवा लागी के, “ आज श्री आदिनाथना प्रसादथी मने प्रधानना घरने विपे मनुष्यजव प्राप्त थयो ठे, माटे तेज प्रचुनुं हुं जक्तिसहित निरंतर पूजन करूं. ” एम विचार करी ते हमेशां जक्तिसहित पूजन करवा लागी.

हुंचे एक दिवसे बुद्धिसागर प्रधान एक महाजातिवंत घोडो वेचातो लइ तेनी अनेक प्रकारे रक्षा करतो हतो. ते वात राजाए सांजली के, प्रधानने घेर एक महाजातिवंत घोडो ठे. पठी राजाए पोताने त्यांथी केटलीएक घोडीउं प्रधानने घेर मोकली. जेथी ते घोडीउंथी घणा मूळ-

वाला केटलाएक वठेरा (घोडाउंनां वच्चां) थया. त्यार पठी एक दिवसे राजाए ते सर्वे वठेरा माग्था अने तेउने लाववामाटे प्रधानने घेर माणसो मोकळ्यां. त्यारे प्रधाननी पुत्री जुवनानंदाए राजाना माणसोने कळुं. “ ते वठेरा तमने लइ जवा नहि देउं,” कारण के, “ जे जेनुं बीज, ते तेनी वस्तु.” आ घोडो म्हारा पितानो ठो अने तेथी आ सर्व वठेरा थया ठे, माटे ते पण म्हारा पितानाज ठे.

पठी ते सर्व माणसोए जइ राजाने कळुं, “ हे स्वामिन् ! प्रधाननी पुत्री वठेराउने लेवा देती नथी अने वढी कहे ठे के, जेनुं बीज, तेनी वस्तु, माटे हवे जेम तमारी मरजी होय तेम करो.” जुवनानंदाए पोताना पूर्वजवनी सर्व वात पोताना पिता प्रधानने कही. राजाए फरीथी बीजा प्रधानने मोकळी वठेरा मंगाव्या, त्यारे पण जुवनानंदाए प्रधानने एवोज जवाव आप्यो के “जेनुं बीज तेनी वस्तु.” वढी राजाना महेलनी चींत उपर शुं लख्युं ठे ? ते तमे जुड. जो “ पुत्र पितानाज होय ठे.” एम लख्युं होय तो वठेरा लेशो नहि अने एम न लख्युं होय तो तमे तमारा वठेरा खुशीथी लेइ जाउं.” प्रधाने जइ ते वात राजा आगळ कही, त्यारे राजाए चींत उपर लखेला अकरो जोया तो तेज प्रमाणे लेख पण नीकट्यो. लेख वांची विस्मय पामेळो राजा मनमां विचार करवा लाग्यो के “ अहो ! आ प्रधाननी पुत्री तो वालपंकिता ठे. हवे म्हाराथी ते वठेरा मगाशे नही ” पठी केटलाक दिवस जवा देइ राजाए प्रधान पासे जुवनानंदानुं मागुं करी तेने परणीने कळुं के, “ जो तुं पंकिता तुं, तो ज्यांसुधी त्हारे सर्व लक्षणयुक्त पुत्र थाय नहि, त्यांसुधी त्हारे म्हारे घेर आवुं नही. ” त्यारे जुवनानंदाए हसीने कळुं. “ हे प्राणनाथ ! म्हारे पुत्रनो जन्म थया पठीज हुं तमारे घेर आवीश,” पण एक बीजी वात कहुं तुं ते सांजळो. हे राजन् ! हुं तमारी पासे म्हारा पग चंपावुं अने म्हारा पगनी मोजडी पण उपडावुं, त्यारेज तमारा घरनेविपे आवुं. आ पण म्हारी बीजी प्रतिज्ञा ठे. ”

राजाने आ प्रमाणे कही जुवनानंदा पोताना पिताने घेर आवी, पठी पोताना पिता बुद्धिसागर प्रधानने तेणे सर्व वात एकांतमां कही. पिताए कळुं, “ तें आ प्रतिज्ञा घणीज कठण लीधी ठे. ” पुत्रीए कळुं. “ हे

तात ! बुद्धिवानने आ प्रतिज्ञा शी कठण ठे. अर्थात् बुद्धिवानने आ प्रतिज्ञा कठण नथी. नीतिशास्त्रमां कळुं ठे के, धनुर्धारी पुरुषना धनुषनी बूटेळुं बाण एक पुरुषने मारे ठे अथवा तो नथी मारी शकतुं, परंतु बुद्धिवान पुरुषनी बुद्धि, देशसहित राजाने पण मारे ठे. (शुवनानंदा पिताने कहे ठे) “ हे पिता ! माटे बुद्धिवानने कोइपण प्रतिज्ञा कठण अइ पडती नथी.” त्यारे प्रधाने कळुं. “ हे वत्से ! जाग्य आगल कोइनुं कांइ पण चालतुं नथी.” पुत्रीए कळुं. “ हे तात ! कर्मना वशयकीज बुद्धि प्राप्त थाय ठे, माटे तमे म्हारा कहेवा प्रमाणे करो के, “ प्रथम आजथी तमारे म्हारुं नाम लीलावती कहेवुं अने राजा विगेरे सर्व लोकोने पण एमज कहेवुं के, “ में परदेशथी नाच कराववा माटे आ लीलावतीने बोलावी ठे.” बीजुं राजाना महेलनी पासे श्री आदीश्वर जगवाननुं म्होडु देहे-रासर करावो अने त्यां सारुं गान करनारा अने वाजित्रो वगाडनारा गंधर्वोने बोलावी हमेशां त्रणेकाल नृत्य करावो. तेनी साथे ते देहेरानी अंदर गंधर्वोने रहेवा माटे अने म्हारे रहेवा माटे घर पण बनावी आपो.” पठी विचारवंत प्रधाने देहेरुं कराव्युं अने गायन कराववामाटे गंधर्वोने पण बोलाव्या. हमेशां ज्यारे त्यां त्रण्ये काळे गंधर्वो गायन करे ठे, त्यारे प्रधाननी पुत्री नृत्य करे ठे.

एक दिवसे रिपुमर्दन राजा पोताना धवलगृहमां सूतो हतो, त्यां तेणे लीलावतीनुं पंचमस्वरयुक्त गायन लांजळ्युं. पठी सामान्यराजपुत्रनो वेष लइ श्री आदीश्वर जगवानना मंदिरना पश्चिम दरवाजामां आवी मनोहर एवी लीलावतीना नृत्यने जोवा लाग्यो एटळे नाच करतां करतां लीलावतीए पोताना तीदण कटाकरूप बाणे करीने राजाने एवो विंध्यो के, जेथी ते लीलावतीना स्थानथी पातुं घेर जवुं पण झूळी गयो! परंतु ज्यारे नाच बंध करी लीलावती पोताना मंदिरमां गइ, त्यारे राजा पोताना मंदिरे गयो. एवी रीते राजा लीलावतीना नृत्यने जोवा माटे ते मनोहर मंदिरमां रात्रे आववा लाग्यो. अने त्यां राजा जे जे बोळे ठे, ते ते सांजळीने लीलावती पोताना पिता प्रधानने सर्व वात कहे ठे. एटळे प्रधान ते सर्व वात चोपडामां लखी ले ठे.

हवे एक दिवसे नृत्य करी रह्या पठी लीलावती पोतानी मोजडी जाणी

जोइने चूली जइ पोताने मंदिरे आवी सुखासन उपर सूइ रही. पठी ते मोजडी राजाए दीठी एटले ते विचार करवा लाग्यो के, “आजे लीलावतीनी साथे मोजडी उपाडनारी दासी न होती, माटेज ते आ चूली गइ ठे; तो हुंज तेने आ मोजडी आपवाने मिषे मलवा माटे ज-उं.” एवो विचार करी ते लीलावतीनी मोजडी राजा पोते साथे उपाडी आपवा आव्यो. आवीने तेणे लीलावतीने कह्युं. “तमे आज देहेरासरमां मोजडी चूली गयां हतां, ते हुं आपवा आव्यो हुं” लीलावतीए कह्युं. “ते सांरुं कह्युं, पण आजे वधारे वखत सुधी नृत्य करवाथी म्हारा पग बहुज दुःखे ठे, माटे आ सुतेली म्हारी दासीने जगाडो के, ते म्हारा पग चांपे.” त्यारे राजाए कह्युं. “दासीने जगाडवानुं कांइ कारण नथी, हुंज तमारा पग चांपीश!!!” एम कही राजाए पग चांपवा मांड्या अने अनुक्रमें तेनी साथे विषयसुख जोगव्युं. एटले लीलावती उंधी गइ, परंतु तेज निद्रामां तेणे खप्पमां पोतानां मुखने विषे चंद्रने प्रवेश क-रतां दीठो. एटले ते जाग्रत थइ, तो पण राजा पग चांपतो हतो; तेथी तेणे राजाने कह्युं के, “मने अत्यारे उंधमां खप्प आव्युं हतुं, तेमां में म्हारा मुखने विषे चंद्रने प्रवेश करतां दीठो.” ते सांचलीने राजाए कह्युं. “हे जडे ! त्हारे सर्व गुणे युक्त एवो पुत्र थशे.”

एम वातो करतां करतां ज्यारे सवारनो वखत थवाने सूचवन्नारो शंख वाग्यो, एटले राजा पोताने मंदिरे गयो अने लीलावतीए पण पो-ताना पिताने घेर आवी रात्रीमां वनेली सर्व वात पिताने कही, पठी ते दिवसथी लीलावती मंदिरमां नृत्य करवा नहि जतां पोताना पि-ताने घेर एकांत स्थानके रही गर्जनुं पालन करवा लागी.

बीजे दिवसे राजा तो हमेशना नियम प्रमाणे रात्रीए श्री आदी-श्वर जगवानना मंदिरमां नृत्य जोवा माटे गयो. मंदिरमां चारे तरफ जोतां पण ज्यारे लीलावतीने न दीठी, त्यारे वहार आवी राजाए पा-डोशीने पूव्युं के, “लीलावती नामनी नृत्य करनारी त्ही क्यां गइ ?” पाडोशीउण कह्युं. “हे राजन् ! ते अमने कह्या विनाज चाळी गइ ठे, माटे अमे नथी जाणतां के, ते क्यां गइ ठे ?” पठी वीरहकी व्याकूल थएला राजाए घणा खेदसहित ते रात्री गमावी. ज्यारे प्रभात

थयो, त्यारे प्रधानने बोलावीने पूब्युं. “ हे प्रधान ! तमे नाच करवा माटे बोलावेली लीलावती क्यां गइ ? ” प्रधाने कळुं. “ हे राजन् ! तेना डुराचारने जोइ में तेने मंदिरमांथी काढी मूकी ठे, तेथी ते बीजा कोइना घरमां रात रही हशे. ” प्रधाननां एवा वचन सांजली राजा कांइ पण बोळ्यो नही.

हवे समय आव्ये लीलावतीने सर्व लक्षण संपूर्ण पुत्र थयो. प्रधाने तेने गुप्त रीते सर्व कलाउंनो अज्यास कराव्यो. पढी शुभ्र मुहूर्त्ते प्रधान पोतानी पुत्रीने तथा तेना पुत्रने साथे तेडी राजसत्तामां गयो; त्यारे राजाए पूब्युं. “ हे प्रधान ! आ स्त्री कोण ठे ? अने आ पुत्र कोण ठे ? ” प्रधाने उत्तर आप्यो के, “ हे राजन् ! ते आ म्हारी पुत्री जुवनानंदा तमारी स्त्री अने आ म्हारी दीकरीनो दीकरो तमारो पुत्र ठे. ” प्रधाननां एवां वचन सांजली राजा जेटलामां कांइ बोलवा जाय ठे, तेटलामां प्रधाने आगळ लखी राखेली तेनी चेष्टाउं तथा वचनोचो चोपडो राजाना हाथमां आप्यो. राजा ते जुवनानंदानी साथे पोते करेलुं अने वोलेलुं सर्व वांचीने आश्चर्य पाम्यो. पढी लज्जा अने हर्षना आंसुए करीने जराइ गइ ठे आंखो जेनी एवो ते राजा पोताना वृत्तांतने स्मरण करतो मस्तक धूणाववा लाग्यो, अने पोताना पुत्रना सर्व अंग उपर हाथ फेरवी खो-लामां बेसारी पुत्रने कहेवा लाग्यो के, “ हे पुत्र ! आ सघळुं राज्य त्हांजुं ठे. हे पुत्र ! जे महासती त्हारी माताए पुत्रनी प्राप्तिरूप पो-तानी प्रतिज्ञा पूर्ण करवा माटे केवल मश्करीए करीनेज मने आनंद पमाळ्यो ठे, ते सर्व में हवे जाणुं; माटे म्हारी धीरजने, शौर्यने, पराक्रमने अने यशने धिक्कार ठे के, जे हुं स्त्रीनी लीलाए करीने जीताणो तुं !!! वली हे प्रधान ! तमारे पण म्हारा तरफथी कांइ जय रा-खवो नहि, कारण के, जेस सूर्य अंधकारनो नाश करे ठे, तेस तमारी पुत्री थकी मने बोध मळ्यो ठे, एम हुं जाणीश. ”

पढी राजाए वैराग्य पामी पोताना पुत्रने राज्य आपी सजुरु समीपे दीक्षा ग्रहण करी आत्मसाधन कळुं. अहो ! आवा महा पराक्रमी रिपुमर्दन राजाने पण स्त्रीए पोतानो दास कळ्यो, तो पढी बीजा साधारण माणसनी शी वात कहेवी ? इति रिपुमर्दन राजा अने जुवनानंदा राणीनी कथा.

हवे पंडित पुरुषोने पण स्त्रीनुं परवश्यपणुं ठे ते कहे ठे.

मरणेऽपि दीनवचनं मानधनाः ये नराः न जल्पन्ति
मरणेऽपि दीणवयणं, माणधणा जे नरा न जंपन्ति ॥

तेऽपि खलु कुर्वन्ति लक्ष्मिं बालानामपि स्नेहग्रहग्रहिताः
तेऽपि हुं कुणन्ति लक्ष्मिं, बालाणवि नेह्रगह्रगहिता ॥ १७ ॥

शब्दार्थ—(जे के०) जे (माणधणा के०) मानरूपी धनने धारण करनारा एवा (नरा के०) पुरुषो जे ठे, ते (मरणेऽपि के०) मरण प्राप्त थए सते पण (दीणवयणं के०) दीन वचनने (न जंपन्ति के०) नथी बोलता, एवा ठे, तो पण (नेह्रगह्रगहिता के०) स्नेह रूप ग्रहे करी गूथाएला एवा (तेऽपि के०) ते पुरुषो पण (हुं के०) निश्चे (बालाण-वि के०) स्त्रीउनी पासे पण (लक्ष्मिं के०) प्रिय वचनने अर्थात् जेथी हसवुं आवे एवा बालक सरखां वचनने (कुणन्ति के०) करे ठे. अर्थात् बोले ठे, ॥ १७ ॥

विशेषार्थ— गर्व रूप धनने धारण करनारा मनस्वी (पोतानी मरजी प्रमाणे चालनारा) जे पुरुषो प्राणना अंत वखते पण दीन वचन नथी बोलता एवां ठतां पण प्रेम रूप कदाग्रहथी (खोटा पासथी) वंधाएला ते पुरुषो पण स्त्रीउनी पासे रांकनी पेठे प्रार्थना करे ठे, अने बीजाउने हास्य आवे एवां वचनोने बोले ठे. कहुं ठे के—अधमा धनमिठन्ति, धनमानौ हि मध्यमाः ॥ उत्तमा मानमिठन्ति, मानो हिमहतां धनम् ॥ अधम पुरुषो धननी, मध्यम पुरुषो धन अने मान वत्तेनी अने उत्तम पुरुषो फक्त माननीज इठा करे ठे. कारण के, मान एज म्होटा पुरुषोनुं धन ठे. ॥ १७ ॥

मरण आवे पण दीन वचन नहि बोलनारा पुरुषो पण प्रेमने वश्य थइ स्त्रीउनी प्रार्थना करे ठे, ते उपर विजयपाल राजा अने लक्ष्मी राणीनी कथा.

आ जंबूद्वीपना जरतक्षेत्रमां पुरिमताल नामनुं नगर ठे. जे नगरनी हवेस्त्रीउनी अगाशीउमां वेठेदी स्त्रीउनां मुख अकाल चंद्रनी त्रांति करावतां हतां. ते नगरने विषे मानवंत राजाउमां शिरोमणि एवो विजयपाल नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने रंजा सरखी मनोहर रंजा ना-

मनी पट्टराणी हती. एक दिवसे हस्ति उपर वेसीने राजमार्गें जता ते राजाए लक्ष्मी सरखी स्वरूपवादी कोइ श्रेष्ठिनी पुत्री लक्ष्मीने दीठी. ते लक्ष्मीना कटाक्ष रूप बाणथी विंधाएलो विजयपाल राजा त्यांथी पाठो वली घेर आव्यो. पठी ते लक्ष्मीना पितापासे मागुं करी तेनी साथे ते परण्यो. विषयमां अत्यंत आसक्त थएलो ते राजा राज्य संबंधी सर्व व्यवहार मूकी देइ अंतःपुरमां रात्रि दिवस तेनी साथेज क्रिडा करवा लाग्यो. वली लक्ष्मीनी प्रीतिए करीने वश्य थएलो, वांदरानी पेठे नृत्य करतो, पोतानी महताने चूली गएलो अने विवेक रहित बनेलो ते राजा केटलाक काल अंतःपुरमांज रह्यो ! तेथी एक वखते प्रधान विगेरे केटलाक माहा माणसोए आवीने कह्युं. “ हे स्वामिन् ! सामान्य माणस पण जो रागथी स्त्रीउने वश्य थएलो होय, तो ते पण ज्यारे हलकाइने पामे ठे; त्यारे राजाउ हलकाइने पामे तेमां तो कहेवुंज शुं ? धर्म अर्थ अने काम ए त्रणने अवसरे सेवनारा पुरुषोना मनोवांठित अर्थो सफल थाय ठे, अने अवसरविना सेवनारा पुरुषोना मनोवांठित अर्थो निष्फल थाय ठे. तथा रागरूप महा विषथी अंध थएला गुणवंत पुरुषोना गुणो पण नाश पामे ठे. अने गुरुवादिक सत्पुरुषोए आपेलो उपदेश पण ते पुरुषोना कानमां पेसतो नथी.”

“ हे राजेंद्र ! आपणा राज्य उपर तमारा शत्रुउं युद्ध करवा माटे तैयारी करे ठे, माटे हे प्रभु ! विषयने विषे आसक्ति मूकी दइ राज्य-संबंधी विचार करो ” प्रधाननां एवां वचन सांचलतां उतां पण जेम उंघथी घोरतो माणस पाटु मारवाथी पण न जागे अने तृषातुर माणस पाणी मलवाथी पण अमृतनी इडा न करे, तेम स्त्रीने विषे आसक्त थएला राजाए प्रधाननां अमृत सरखां वचनने पण नहि गणगारतां कह्युं के, “ हे प्रधान ! मृग सरखां नेत्रवाली अने म्हारा जीवनरूप आस्त्री म्हारी दृष्टि आगल रहेली ठे, त्यांसुधी तमारे म्हारुं जीवित समजवुं. ” पठी राजाने राज्यचिंता रहित थएला जाणीने प्रधान विगेरे केटलाक माणसो विचार करता हता, तेवामां राजानी अत्यंत प्रिय स्त्री लक्ष्मी, एकाएक सवारमां उलटी विगेरेथी मांदी थइ जवाथी तुरत राजाए विचक्षण विद्वान वैद्योने बोलाव्या; पण जेटलामां ते वैद्यो

आवीने औषध उपचार विगेरे करे ठे, तेटलामां तो ते मृत्यु पामी !!!

ते वखते मूर्ध्वांश्री विकल देहवालो अने जानरहित थएलो ते राजा लाकडीनी पेठे पृथ्वि उपर पडी गयो. केटलाक माणसे औषधयुक्त शीतल पाणी ठांटी ताडपत्रना विजणावडे पवन नांखी तेने सचेत कस्यो; एटले ते राजा बालकनी पेठे रुदन करवा लाग्यो अने पोतानी मृत्यु पामेळी प्रियाने उद्देशीने कहेवा लाग्यो के, “ हे प्रिये ! तुं क्यां गइ ठे ? हुं जे जे पूढुं तेनो मने योग्य उत्तर आप ! अने आ मश्करीशी न बोलवारूप जे त्हारुं हास्य ठे, तेने हुं घणीवार सहन करी शकीश नहि !!! एवी रीते विदाप करता अने ते मृत्यु पामेळी स्त्रीशी दूर नहि जता ते राजाने प्रधान विगेरे कहेवा लाग्या के. “ हे देव ! आ तमारी प्रिया मृत्यु पामी ठे, माटे तेने आग्निसंस्कार करवानी अमने रजा आपो. ” राजाए क्रोध करीने कळुं. “ अरे ! आ दुष्ट कोण बोले ठे ? के, जे कडवा वचनेकरी म्हारा कानने वींधे ठे ! अरे पापीठ ! तमारा पुत्र विगेरे सघला माणसोने अग्निसंस्कार करो, अने आ म्हारी प्राणप्रिया तो हजु सो वर्ष जीवशे. तथा जे माणस अमंगलिक वचनो बोले ठे, ते मने शत्रु जेवो लागे ठे. वडी आ म्हारी प्रिया ज्यां सुधी जीवती नहि थाय, त्यां सुधी हुं जोजन नही करूं. ”

आवी रीते राजानो आग्रह जोशने प्रधाने मृत्यु पामेळी लक्ष्मीने राजाशी ठानो अग्निसंस्कार कस्यो. पठी राजाए जमवुं बंध कस्युं. ज्यारे दश दिवस थया, त्यारे प्रधाने विचार कस्यो के, “ जो राजा नहि जमे, तो ते थोडा दिवसमां मृत्यु पामशे; माटे म्हारे कांइ पण युक्ति करीने जमाडवो जोइए. ” पठी प्रधाने कोइ पुरुषने शीखवीने राजा पासे मोकळ्यो एटले ते पुरुषे राजसत्तामां आवीने कळुं. “ हे देव ! स्वर्गने विपे इंद्रनी सत्तामां रहेली, माह्या पुरुषोशी सेवन कराएली अने हस्तिना सरखी चालवाली तमारी प्रिया लक्ष्मीए म्हारी साथे समाचार मोकळ्या ठे अने आपने कहाव्युं ठे के, “ हे स्वामिन् ! आपना दर्शन विना म्हारुं चित्त हमेशां क्लेश पामे ठे. माटे तमारे मृत्युलोकमां न रहेवुं. पण ऊट अर्हि आववुं; कारण के, मृत्युलोकमां देहसंबंधी पीडा, मनसंबंधी पीडा, दुर्गंध, अने अपवित्रपणं विगेरे घणां दुःखो ठे; अने स्वर्गमां के

जातनी पीडा नथी. जेथी सर्व इंद्रियोने प्रीति थाय ठे. " माटे हे नाथ! जो मने मलबुं होय तो ऊट अहिं आवो, कारण के, जो नंदनवन स्वाधीन ठे. तो पठी मरुदेश (जलरहित देश) मां क्यो पुरुष रमे ? "

ते पुरुषनां आवां वचन सांजली राजाए पोताना प्रधान विगेरेने कळुं. " हे मंत्रीजनो ! तमे मने ऊट स्वर्गनो मार्ग वतावो के, जे मार्ग करीने हुं स्वर्गमां जइ म्हारी प्रियानुं मुखकमल जोउं. " राजानां एवां वचन सांजली राणीनो संदेशो लावेला माणसे कळुं के, " हे राजन् ! पहेलुं स्नान अने विलेपन करो. पठी नोजन करो तथा हम्मेशां पुण्य-कार्य साधो एटले तमने स्वर्गमां जवानो रस्तो मलशे ? वली हुं पण पाठो स्वर्गमां जइ आपनी आववानी वात कहुं तुं. " एम सांजली राजा स्नान विगेरे सर्व कार्य करवा लाग्यो. कळुं ठे के— निर्वुद्धिर्वा सुबुद्धिर्वा, रंको वा यद्दिवा नृपः ॥ अतिकमपि रागेण, वेत्ति सत्यतया पुमान् ॥ १ ॥ अर्थ— बुद्धिविनानो, सुबुद्धिवालो, रंक अथवा राजा, ते सर्वमांथी कोइ पण पुरुष रागने लीधे असत्यने पण सत्य करीने माने ठे,

वली केटलाक दिवस पठी तेज माणसे राजसन्नामां आवी उत्तम प्रकारनां फलो राजानी आगल मूकी हाथ जोडीने कळुं. " हे राजन् ! लक्ष्मीदेवीए मोकलेलां आ कटपवृक्षनां फलो हुं लाव्यो तुं. " एटले ते फल राजाए घणी प्रीतिथी लीधां. एवी रीते ते माणसने प्रधान वारंवार राणीना नामथी राजा पासे मोकलतो हतो. एवामां एक दिवसे प्रधानने विचार थयो के, " रखेने ! कोइ धूर्तमाणस म्हारा कपटनी वात जाणीने राजानी आगल कहे ! " एम विचारी प्रधाने एकनोजपत्र उपर कस्तूरीना रसथी समाचार लखी स्वर्गमांथी आववानुं नाम लेइने आवनार माणसने आपी राजानी सन्नामां मोकल्यो. पठी ते माणसे राजा-पासे आवी पत्र आपीने कळुं के, " हे देव ! तमने आ पत्र आपवामाटे देवीए मने स्वर्गमांथी मोकल्यो ठे. " ते माणसनां एवां वचन सांजली राजा पत्र जोइने कहेवा लाग्यो के, " धन्य ठे स्वर्गनी सामग्रीने ! के, आ प्रकारनी सामग्री रहेली ठे ! ! ! " एम वखाण करीने पत्र वां-लाग्यो, तो तेमां आ प्रमाणे लखेलुं हतुं:—

" स्वस्तिश्री पुरिमताल नगरीना महाप्रतापी विजयपाल राजाना च-

रणकमलनी, स्वर्गथी आश्रयवाली लक्ष्मी राणी प्रीतिथी अने घणा उत्साहथी विनंती करे ठे के, “हुं अहिं कुशल तुं. हे नाथ ! में तमने म्हारा हृदयमां धारण करेला होवाथी हुं घणा चारवाली थइ तुं, माटे हुं तमारी पासे आवी शकती नथी, तेथी म्हारा अंगनां घरेणां आ पत्र लावनार माणससाथे जरूर मोकली आपजो, के जेथी हुं पतिना मानवाली कहेवाउं. वली पंदर दिवस अथवा महिना पठी बीजां घरेणां अने वस्त्रो पण मोकल ज्यो.” आ प्रकारना समाचार वांची राजाए प्रधानने कहुं के, “हे प्रधान! सारां सारां घरेणां अने मनोहर देखातां सारां सारां वस्त्रो आ पत्र लावनार माणसने आपो के, ते देवीने आपशे. कहुं ठे के—समाचार आपनारो माणस लक्ष्म मूल्य पामे ठे, समाचार लखी आपनार क्रोड मूल्य पामे ठे, देखनार शेंकडो क्रोडो मूल्य पामे ठे अने स्नेहिनो संगम अमूल्य वस्तु पामे ठे. परंतु ते स्वर्गमां शीरीते जइ शकशे ?” प्रधाने कहुं. “हे देव ! ते माणस वगडामां जइ अग्निनी चय सलगावी तेमां प्रवेश करशे, एटले ते स्वर्गमां पहुचशे.” प्रधाननां एवां वचन सांजली कोइ पद्मनामना श्रेष्ठीए राजाने कहुं के, “ हे स्वामिन् ! आ वृद्ध माणस चार उपाडीने जइ शकशे नही, माटे बीजा कोइ जवान माणसने मोकलो.” पद्मश्रेष्ठीनुं एवुं वचन सांजली प्रधान विचार करवा लाग्यो के, “ आ पद्मश्रेष्ठीए म्हारो जेद जाग्यो, तेथी हवे म्हारे तेनो घाट घडवो जोइए ! ” एम विचारी प्रधाने राजाने कहुं के, “ हे राजन् ! आ पद्मश्रेष्ठी जवान ठे, माटे जो आपनी मरजी होय तो तेनेज मोकलीए ” राजाए कहुं “तेम करो. ”

पठी ज्यारे ते पद्मश्रेष्ठीने वलात्कारे जाली वगडामां सलगावेला अग्निपासे लइ जवा मांड्यो, त्यारे ते पद्मश्रेष्ठीना संवधीउं प्रधानने पृठवा लाग्या के. “ एणे शो अपराध कस्यो ठे ” प्रधाने उत्तर आप्यो के, “तेणे पोताना हाथेज वाचालपणाथी अपराध कस्यो ठे.” पठी ते पद्मश्रेष्ठीना संवधीउं प्रधानने घणीज विनंती करी, त्यारे प्रधाने तेने ठोडावीने प्रयत्नना वृद्ध माणसने ते घरेणां अने वस्त्रो आप्यां, एटले तेणे स्वर्गमां जवा तुं नाम देइने गुत्तरीते प्रधानने घर आवी तेने घरेणां अने वस्त्रो आप्यां.

एक वखते राजाए प्रधानने कहुं, “ हे प्रधान ! लक्ष्मीदेवीने स्वर्ग-

मांथी तेडावो. कारण के, तेना विना हुं घणोज दुःखी थाउं तुं. ” एटखे प्रधाने विचार करीने लक्ष्मीना जेवी स्वरूपवाली कोइ स्त्रीने लक्ष्मी नाम ठरावी राजाए आपेलां घरेणां अने वस्त्रो पहेरावीने बगीचामां कोइ न जाणे एम ठानी रीते एक ठेकाणे बेसारी. पठी राजापासे आवीने प्रधाने कछुं, “हे देव ! लक्ष्मीने तेडवामाटे एक माणसने स्वर्गमां मोकळ्यो ठे. ”

पठी बीजे दिवसे प्रधाने राजापासे आवीने कछुं, “ हे महाराज ! वधामणी !!! वधामणी !!! आजे लक्ष्मीदेवी स्वर्गमांथी आवी बगीचामां बिराज्यां ठे ! ” प्रधाननां आवां वचन सांजळी जेम मेघने देखीने मोर नाचे, तेम राजा नाचवा कूदवा लाग्यो ! अने पोते पहेरेलां सर्व घरेणां प्रधानने देवीनी वधामणीमां आप्यां !! अने वली म्होटी धामधूमसहित बगीचामां देवी सामो गयो. पठी देवीनुं गौरस्वरूप देखीने राजाए प्रधानने कछुं, “ हे प्रधान ! लक्ष्मी पहेली तो कांइक श्यामवर्णवाली, टूंका कानवाली, लांबा होठवाली तेमज वांका नाकवाली हती अने हवे आ घणी गौरवर्णवाली (उजळी) तेमज रूपसंपन्न देखाय ठे, तेनुं शुं कारण ? ” प्रधाने कछुं, “हे स्वामिन् ! एवी त्रांति शी करो ठो ? सांजळो, प्रथम तो त्यां (स्वर्गमां) अमृतनुं जोजन ठे अने स्वर्गना राजा इंडे हर्षवडे वस्त्रालंकार विगेरेशी सुंदर करीने मोकळी ठे, तो पठी गौरवर्ण देखाय एमां आश्चर्य शुं ? ” पठी ते वात साची मानी राजा लक्ष्मीने हस्तिउपर बेसारीने नगरमां लाव्यो.

हवे राजा ज्यारे लक्ष्मीने स्वर्गनी वात पूठे, त्यारे त्यारे लक्ष्मी पण प्रधाने शीखवी राखेली वात कही राजाने आनंद पमाडे अने राजा पण ते सर्व वात साची माने एम करतां घणा दिवसो थया. राजाने पुत्रो थया. पठी आयुष्यनो क्षय थए सते विजयपाल राजा मरण पामीने नरकने विषे गयो.

सज्जनो ! महा अहंकारी अने पृथ्वीने तृणसमान गणनार एवा विजयपाल राजाए पण ज्यारे कामदेवने वश्य अशने स्त्रीनीपासे हसवा जेवी हीडा करी तो बीजा अल्प सत्ववाला प्राणीर्जनी शी वात करवी ?

इति विजयपाल राजानी अने लक्ष्मी राणीनी कथा.

हवे पंडित पुरुषो पण स्त्रीर्जने वश्य थाय ठे ते कहे ठे.

ये सकलशास्त्रजलनिधिमंदरशैलाः श्रुतेन गर्विताः
जे सयलसठजलनिहि—मंदरसेला सुएण गारविआ ॥

वालालल्लुरवचनैः तेऽपि जाताः निहतहृदयाः
वालालल्लुरवयणे--हिं तेवि जार्या निहयँहियया ॥ १९ ॥

शब्दार्थ— (जे के०) जे पुरुषो (सयलसठ के०) सकल शास्त्ररूप (ज-
लनिहि के०) समुद्रनेविपे अर्थात् समुद्रनो पार पामवामां (मंदरसेला
के०) मेरुपर्वत सरखा अने (सुएण के०) सिद्धांते करीने एटले शास्त्रना
अच्यासे करीने (गारविआ के०) गर्व पामेला ठे. (तेवि के०) ते पुरुषो
पण (वाला के०) अवलार्जनां (लल्लुरवयणेहिं के०) मनोहर वचने क-
रीने (निहयँहियया के०) हृणाणां अर्थात् हरण थयां ठे हृदय जेमनां
एवां (जाया के०) थया ठे. ॥ १९ ॥

विशेषार्थ— जे पुरुषो सकल शास्त्ररूप महा समुद्रनो पार पामवामां
मेरुपर्वत सरखा ठे अने सिद्धांतनां रहस्यने जाणवाथी म्होटाइने पा-
मेला ठे, तेवा विद्वान पुरुषो पण स्त्रीर्जनां हाव जाव, विदास अने क-
टाह युक्त वचने करीने हरण थयुं ठे चित्त जेमनुं एवा थया ठे. अ-
र्थात् विद्वान पुरुषो पण स्त्रीर्जना राग रूप समुद्रने विपे बूड्या ठे, तो
साधारण पुरुषो बूडे तेमां तो शुं आश्चर्य? कळुं ठे के—तावदेव कृतिना-
मपि स्फुरत्येप निर्मलविवेकदीपकः । यावदेव न कुरंगचक्षुषां, ताड्यते
चपललोचनांचलैः ॥ विद्वान पुरुषोनो पण आ विवेक रूपी निर्मल दी-
पक त्यांसुधीस्फूर्णायमान रहे ठे के, ज्यां सुधी तेउं मृगना सरखां ने-
त्रवाही स्त्रीर्जनां कटाह्ररूपी वाणोथी घायल थया नथी. ॥ १९ ॥

हवे लौकिक देवोने पण स्त्रीर्जनी विटंबना कहे ठे.

हरिहरचतुराननचंडसूर्यस्कंदादयोपि ये देवाः
हरिहरचैजराणणचं—दसूरखंडाणोवि जे देवां ॥

नारीणां किंकरत्वं कुर्वन्ति धिक्धिक् विषयवृष्णा
नारीणां किंकरत्तं, करन्ति धिक्धी विसयंतन्दा ॥ २० ॥

शब्दार्थ— (जे के०) समर्थ एवा जे (हरि हर चउराणण के०)

विश्व, ईश्वर, ब्रह्मा तथा (चंद्रसूर खंदाशुणोवि के०) चंद्र, सूर्य अने कार्तिकादिक पण (देवा के०) देवताउं जे ठे, ते (नारीण के०) स्त्री-उंना (किंकरत्तं के०) दासपणाने (कुरंति के०) करे ठे. ते कारण माटे हे जव्यजीवो ! (विसयतहा के०) विषयनी तृष्णाने (धिक्की के०) धिक्कार थाउं ! धिक्कार थाउं !! ॥ १० ॥

विशेषार्थ— हरि, हर, ब्रह्मा, चंद्र, सूर्य अने कार्तिकस्वामी विगेरे समर्थ देवताउं पण विषयनी तृष्णाथी स्त्रीउंनुं दासपणुं करे ठे. अर्थात् स्त्रीउंनी सेवा करे ठे. माटे ते विषयनी तृष्णाने धिक्कार थाउं ! धिक्कार थाउं !! ॥ १० ॥

लौकिक मतने विषे तो ए देवताउंनी पासे स्त्रीउंए नवीन नवीन रीते नृत्य कराव्युं ठे. तेमां हरिनुं स्त्रीने विषे परस्वाधिनपणुं प्रथम रुक्मिणी-ना विवाह वखते स्पृष्ट कहेलुं ठे, तेथी अहिं फरीथी कहेता नथी. गो-पीउंने विषे क्रीडाना चपलपणाए करीने तेमना वगोववाना बहु प्रकारो लौकिकमां प्रसिद्ध ठे, माटे त्यांथी जाणी लेवा. ते आ प्रमाणे—

राधा पुनातु जगदच्युतदत्तदृष्टिर्मथानकं विदधती दधिरिक्तज्ञाडे ॥

तस्याः स्तनस्तबकलोलविलोचनादिदेवोऽपि दोहनधिया वृषजंनिरुंधन् ॥

कृष्णना सामुं जोइ रहेली अने दहिंथी जरेली गोलीने विषे रवैने मूकती एवी राधा जगत्नुं रक्षण करो. वली ते राधाना स्तनरूप पुष्पना समूहने विषे लागी रहेला चपल नेत्ररूप जमरावाला कृष्णे पण दोवा-ना मीषथी वाठरडाने बांध्यो. इत्यादि.

महेश्वरे पण पार्वतीनो वियोग न सहन करी शकवाथी अर्द्धनारी-श्वर मूकती धारण करी ठे, तेथी तेमणे पण स्त्रीनुं दासपणुं कर्तुं ठे. ते आ प्रमाणे—

अंबेयं नेयमंबा नहि किल कपिलः स्मश्रुरस्या मुखाग्रे,

तातोऽयं नैव तातः स्तनगुरुहृदयं नैवदृष्टं कदाचित् ॥

केयं कोऽयं किमेतत्कथमिति सजयं याति दूरं विशाखे,

देव्यासारुं सहास्यं रहसि परिणतः पार्वतीशः पुनातु ॥

आ माता ठे ? ना आ माता नथी ? कारण तेमना म्हों उपर काला वाल होता नथी. त्यारे शुं ए पिता ठे ? ना पिता पण नहि ? कारण में

तेमनुं स्तनोष्ठी विशाल हृदय क्यारे पण जोयुं नथी. आ कोण स्त्री ठे ? अथवा कोण पुरुष ठे !! अने ए शी रीते ठे !!! एम जय पामी कार्तिक स्वामी दूर गये ठते पाठलथी पार्वतीनी साथे हास्य पूर्वक एकांतमां क्रीडा करनारा महेश्वर तमने पवित्र करो. इत्यादि.

देवताउं पण स्त्रीउंने स्वाधिन थया ठे, ते उपर ब्रह्मानी कथा.

पूर्वे कोइ वखते ब्रह्माए वनमां निवास करी साडा त्रण क्रोड वर्षे सुधी महा उग्र तप करवानो आरंज कस्यो. ते वात सांजली देवतानो राजा इंद्र जय पामवा लाग्यो के " जो ए कोप करशे तो मने पण इंद्रपदथी त्रष्ट करशे. " आवा विचारथी दीन वनेला इंद्रनुं मन मेरु पर्वतने विपे अथवा तो नंदनवनने विपे पण हर्षे पाम्युं नहीं. नाटक अने स्त्रीउं पण तेने प्रीति उपजावनारी थइ नहीं. आवी रीते हर्षरहित इंद्रने जोइ रंजादि अप्सराउंए हाथ जोडीने कस्युं. " हे स्वामिन् ! सर्व संपतिउं आपना स्वाधिनमां ठे तो पठी न मेलवी शकाय एवुं शुं ठे ? के जेथी आप आवी चिंता करो ठे ! " जोके चपल चित्तवाली स्त्रीउं गुप्त वात कहेवाने योग्य तो नथी, तो पण हितकारी स्त्रीउंने दुःख निवेदन करी सुख पामी शकाय ठे. कस्युं ठे के—

सुहृदि निरंतरचित्ते, गुणवति नृत्ये प्रियासु नारीषु ।

स्वामिनि सौहृदयुक्ते निवेद्य दुःखं सुखी जवति ॥

निरंतर प्रीतिवाला मित्रोने, गुणवाला चाकरोने, प्रेमवाली स्त्रीने अने स्नेहवाला पतिने पोतानुं दुःख कही दुःखी माणसो सुखी थाय ठे.

रंजा विगेरेनां एवां वचन सांजली इंद्रे कस्युं. " चौद लोकनो सृजनार ब्रह्मा महातप करेठे, तेथी म्हाहं मन कंपे ठे " रंजाए कस्युं " हे स्वामिन् ! ए कोण मात्र ठे ? तेने एक द्वाणमांत्रमां तपथी त्रष्ट करीशुं. ए अमारी प्रतिज्ञा ठे. " पठी इंद्रे रंजा विगेरे सर्व स्त्रीउंने ज्यां ब्रह्मा तप करता हता त्यां वनमां भोकली. तं स्त्रीउंए पण ब्रह्मानी सन्मुख जइ पंचम रागथी मनोहर गायन अने नृत्य आरंज्युं. गायन, नृत्य अने वाजीत्रना शब्द सांजली जेनी सर्व इंद्रिउं विह्वल थइ हती एवा ते ब्रह्मा हरिणनी पंठे निश्चल थइ सांजलवा लाग्या. पठी तेउंठुं नृत्य जोइ प्रसन्न थाएला ब्रह्माए तप त्यजी दर्शन कस्युं. " हे देवांगनाउं ! हुं नृत्य

जोइ प्रसन्न थयो तुं, माटे वरदान मागो.” रंजा विगेरे स्त्रीउए कहुं.
 “हे स्वामिन् ! जो आप अमारा उपर प्रसन्न थया हो तो आ बकरो
 अने कादंबरी नामनी मदिरा ए बे वस्तुमांथी एक वस्तुने ग्रहण करो.”
 ब्रह्मा विचार करवा लाग्या. “बकरानुं न्दण करवाथी तपनो नाश थाय
 ठे, वली तपस्वीने जीव वध करवो योग्य पण नथी अने मदिरा तो
 जलरूप ठे अने ते उत्तम हृदयवालाने वाध करनारी नथी ” एम धा-
 री ब्रह्माए ते निःशंकपणे पीधी. पठी ब्रह्माने बहु उन्माद थयो तेथी
 तेमणे बकराने मारीने न्दण कस्यो अने ते देवांगनाउनी साथे क्रीडा
 पण करी. पठी देवांगनाउ विचार करवा लागी के “आ ब्रह्माने तप व-
 धारवाथी तो न्दण कस्यो, पण तेमणे साडा त्रण क्रोड वर्षे तप कस्युं ठे ते
 शी रीते नाश पामशे ? ” एम धारी तेउए दक्षिण दिशा तरफ नृत्य
 करवा मांड्युं. ब्रह्माए ते जोवा माटे एक क्रोड वर्षेना पुण्यथी ते दिशा
 तरफ बीजुं म्हो प्रगट कस्युं. ए प्रमाणे ब्रह्माए त्रण क्रोड वर्षेनुं पुण्य आपी
 पोताने चार मुख प्रगट कस्यो. पठी ज्यारे देवांगनाउए उंचे नाच कर-
 वा मांड्यो त्यारे ब्रह्माए अर्द्धा क्रोड वर्षेना पुण्यथी एक उंचुं मुख प्रगट
 कस्युं. पठी देवांगनाउ तेमने नमस्कार करी अने हसती ठती स्वर्गे गइ.
 आ प्रमाणे ब्रह्मा पण स्त्रीना दासपणाने पास्या ठे. इति ब्रह्मानी कथा.

चंद्रनी कथा.

पूर्वे कोइ एक वखते सर्वे देवताउए जेगा थइ चंद्रने ज्योतिश्चक्रना
 अधिपतिपणानी पद्मी आपी. ते वखते सर्वे देवता, ऋषिउं अने ऋ-
 षिनी स्त्रीउं तेने नमस्कार करवा आववा लागी. तेमां चंद्रे पोताना गुरु
 बृहस्पतिनी स्त्रीने घणी रूपवाली देखी तेने जोगवी. तेथी गुरुनी स्त्रीने
 बुध नामनो पुत्र थयो. इति चंद्रनी कथा.

सूर्यनी कथा.

कोइ वखते हजार किरणोने धारण करनारो सूर्य पृथ्वीमां फरतो ह-
 तो, तेणे रानादे नामनी घणी रूपवाली स्त्री दीठी, तेथी मोह पामी ते
 तेनी प्रार्थना करवा लाग्यो, त्यारे रानोदेये कस्युं के, “हे स्वामिन् ! त-

मारुं तेज म्हाराथी सहन थइ शकतु नथी, माटे उंबुं करो ” पठी ब्रह्मापासे जइने सूर्य कह्युं के, “ महाराज ! म्हारुं तेज उंबुं करो ” ब्रह्माए सूर्यने कह्युं के, “ जो तुं न बोले तो तेज उंबुं करुं. ” सूर्ये तेम कबूल करवाथी ब्रह्माए संघाडो मंगवी ते उपर सूर्यने चडावी घसवा माळ्यो. पगने घसतां घसतां सूर्ये दुःखाणो, तेथी मोढे बोली गयो, तेथी ब्रह्मा रीसाणा अने सूर्यने संघाडा उपरथी उतारी मूक्यो. पठी सूर्ये पगमां मोजा पहेरी रानादेने जोगवी. जुळ के, स्त्रीना स्नेहथी सूर्ये पण एवी महापीडाने सहन करी. इति सूर्यनी कथा.

जो के कार्तिक स्वामीने लौकिक मतवालाए ब्रह्मचारी मान्या ठे. तो पण ते देवपणाने लीधे अविरति होवाथी दुःशीलनुं पात्र ठे.

इंद्रनी कथा.

गौतम ऋषिनी स्त्री अहल्या घणी स्वरूपवाली हती. तेने इंद्र दीठी, तेथी ते घणोज कामातुर थयो. पठी एक वखते गौतम ऋषि न्हावा माटे नदीये गया त्यारे पाठलथी इंद्रे गौतमने घरे आवी अहल्या साथे विषयसुख जोगव्युं, एटलामां गौतम घेर आव्या; त्यारे इंद्र बिलाडानुं रूप लेइ बहार नीकल्यो. गौतमे तेने उलखीने श्राप दीधो के, “ त्हारे शरीरे हजार जग (योनि) थाउं ” पठी देवताउंए ऋषिनी घणी प्रार्थना करीने मनाव्या अने सहस्र नेत्र नाम कराव्युं. एवो स्वर्गनो राजा इंद्र पण स्त्रीने वश्य थवाथी कष्ट पाम्यो. कह्यु ठे के— किमु कुलवयनेत्राः संति नो नाकनार्यस्त्रिदशपतिरहल्यां तापसीं यद्विषेवे ॥ हृदयतृणकुटीरे दीप्यमाने स्मराश्रावुचितमनुचितं वा वेत्ति कः पंडितोऽपि ॥ स्वर्गमां कमलसरखा नेत्रवाली स्त्रीउं नथी ? के जेथी इंद्रे तापसी अहल्याने सेवी !!! ना ! स्वर्गमां रूपवाली बहु स्त्रीउं ठे, परंतु हृदयरूप घासनी जुपडीमां फामदेवरूप अग्नि सलगे ठते कयो पंडित पुरुष योग्य अने अयोग्य जाणी शके ठे ? अर्थात् कोइ जाणी शकतुं नथी. एवी रीते घणा देवताउं स्त्रीयोना दासपणाने पाम्या ठे. इति इंद्रनी कथा.

पूर्वे कहेला देवताउने पूजवामां हास्यपणुं कहे ठे.

पूज्यंते शिवार्थं कैः अपि यदि कामगर्हज्ञाः देवाः
पूँजन्ति सिवंबं, केहिंवि जइ कामगदहा देवाँ ॥

गत्तान् शूकरप्रमुखान् किं न खलु पूजयंति ते मूढाः
गंत्ता सूर्यरपमुहा-ई किं न हुं पूंयंति ते मूढाँ ॥ ११ ॥

शब्दार्थ— (जइ के०) जो (केहिंवि के०) कोइ अज्ञानी पुरुषोवडे (कामगदहा के०) कामे एटले विषये करीने गर्हज्ञ सरखा थएला एवा (देवा के०) देवताउ (सिवंबं के०) मोदने अर्थे (हु के०) निश्चे (पूँजन्ति के०) पूजाय ठे, तो (ते मूढा के०) ते मूढ (अज्ञानी) पुरुषो (गत्ता के०) अज्ञानरूप अंधारी खाइमां रहेला एवा (सूर्यरपमुहाइ के०) जूंड प्रमुख अधम पशुउने पण (किं के०) शुं (न पूंयंति के०) नथी पूजता? अर्थात् अज्ञानी पुरुषो पशु सरखा देवोने पण पूजे ठे ! ॥ ११ ॥

विशेषार्थ— मिथ्यात्वरूप मदिराथी उन्मत्त थएला कोइ पुरुषो मोदने माटे कामे करीने गर्हज्ञ सरखा थएला देवताउने पूजे. ठे तो ते मूढ पुरुषो अज्ञानरूप अंधारी खाइमां पडेला जूंड विगेरे पशुउने शुं नथी पूजता? अर्थात् ज्यारे नगरमां रहेला कामातुर देवताउ पूजाय ठे, त्यारे ते जूंड विगेरे पशुउ पण पूजावा जोइए; कारण के, ते देवताउमां अने जूंडमां कांइ विशेषपणुं रहुं नथी. कह्युं ठे के— शंभुस्वयंभु-हरयो हरिणेक्षणानां, येनाक्रियंत सततं गृहकुंजदासाः ॥ वाचासगोचर चरित्रपवित्रिताय, तस्मै नमो जगवते कुसुमायुधाय ॥ ब्रह्मा, विष्णु अने महेश्वर जेनाथी निरंतर स्त्रीउने खाधिन रहेला ठे. ते वाणिथी न वर्णवी शकाय एवा जगवान् कामदेवने म्हारो नमस्कार थाउ. ॥ ११ ॥

हवे कामातुर एवा ब्राह्मणादिकने गुरुपणाथी पूजे, तेने माटे उपहास्यपूर्वक कहे ठे.

विषयासक्तोऽपि नरः नारी वा यदि जजेत् गुरुत्वां
विसयासंतोवि नरो, नारी वाँ जइ नइज्ज गुरुत्वाँ ॥

ततः पारदारिकैः वेश्याभिः वा किमपराञ्च
तां पारदारिणहिं, वेश्याहिं वाँ किमवैरुधं ॥ १२ ॥

शब्दार्थ—(जइ के०) जो (विसयासत्तोवि के०) विषयमां आस-
क्त थएलो एवोय पण (नरो के०) पुरुष (वाके०) अथवा (नारी के०)
स्त्री (गुरुजावं के०) गुरुजाव एटले गुरुपणाना जावने (जइजा के०)
धारण करे, (ता के०) तां (पारदारिएहिं के०) परस्त्रीउण (वा
के०) अथवा (वेसाएहिं के०) वेश्यास्त्रीउण (किमवरुद्धं के०) शुं
अपराध कस्यो ठे ? अर्थात् ज्यारे विषयमां आसक्त थएला स्त्री पुरुषोने
गुरु करीने मानीए, तो पठी वेश्या अने परस्त्रीउनो शो अपराध के, ते-
उने गुरु करीने न मानवी ? ॥ २२ ॥

विशेषार्थ—विषयमां आसक्त थएला व्यास, विश्वामित्र अने वशिष्ठ
विगेरे ब्राह्मणो अने पार्वती, अरुंधती विगेरे स्त्रीउने जो गुरुजावे करीने
सेवीए, तो अन्य पुरुषोने संग करनारी कुलटास्त्री अने वेश्यास्त्रीउनो शो
अपराध के, तेमनी पण गुरुजावे सेवा न करवी ? कारण के, प्रथम क-
ही गएला पुरुषो अने स्त्रीउमां तथा कुलटा अने वेश्याउमां कंइ विशे-
षपणुं नथी. अर्थात् ते सर्वे सरखां आचरण करनारां ठे. कह्युं ठे के—
सरागोऽपि हिदेवश्चेज्जुरुरब्रह्मचार्यपि ! कृपाहिनोऽपि धर्मःस्यात्कष्टं नष्टं ह-
हाजगत् ॥ सरागी देव, अब्रह्मचारी गुरु अने दयारहित धर्म ए सर्वे
कष्ट ठे. माटे खेद थाय ठे के, जगत् तेवडे नष्ट थइ गयुं ठे. ॥ २२ ॥

हवे एक चोथा (शील) व्रतना जंगथी बीजां व्रतोने पण जंग थाय
ठे. तेमां प्रथम प्राणातिपात व्रतनो जंग कहे ठे.

मैथुनसंज्ञारूढः नवलक्षान् हंति सूक्ष्मजीवानां
मेहुणसन्नारूढो नवलक्षक हंणेइ सुहमजीवाणं ॥

इति आगमवचनात् हिंसा जीवानां इह प्रथमा

इअं आगमवयणात् हिंसां जीवाण- मिह पठमा ॥ २३ ॥

शब्दार्थ—(मेहुणसन्नारूढो के०) मैथुनसंज्ञाने विषे आरूढ थएलो
एवो जे पुरुष, ते (सुहमजीवाणं के०) सूक्ष्मजीवोनी (नवलक्ष के०)
नवलाख संख्याने (हणेइ के०) हणे ठे. (इअ के०) ए प्रकारे (आ-
गमवयणात् के०) सिद्धांतना वचनथी (इह के०) आलोकने विषे जे
शीलव्रतनो जंग ठे, तेज (जीवाणं के०) जीवोनी (पठमा के०) प्रथम
एटले मुख्य (हिंसा के०) हिंसा कहेवाय ठे. ॥ २३ ॥

વિશેષાર્થ— મૈથુનસેવામાં તત્પર થઈને ચૂઢ પુરુષ, મૈથુન સેવતી વચ્ચે માત્ર કેવલીજ દેખી શકે એવા ઉત્કૃષ્ટથી નવલાખ સૂક્ષ્મજીવોને હોય છે. એ પ્રકારે સિદ્ધાંતમાં કહેલું હોવાથી નિશ્ચય થાય છે કે, આ લોકને વિષે શીલ જંગ કરવાથી જીવોની હિંસા થાય છે. અર્થાત્ તેથી પહેલા પ્રાણાતિપાત નામના પહેલા વ્રતનો જંગ થાય છે. યદાગમઃ— ઇચ્છિણં જોણિણં જન્વંતિ બેહંદિયાહ જે જીવા ॥ ઇક્ષોવ દોવ તિન્નિવ, લક્ષ્મણપુત્રં ચ ઉક્ષોસં ॥૧॥ પુરિસેણ, સહગયાણ, તેસિં જીવાણ હોહ ઉદવણં ॥ વેણુગ દિઠં-તેણં, તત્તાય સલાગ નાણ ॥ ૨ ॥ પંચિદિયા મણુસ્સા, એનગર જુત્તનારિ-ગપ્પંમિ ॥ ઉક્ષોસં નવલક્ષ્મા, જાયંતિ એગવેલાણ ॥ ૩ ॥ નવલક્ષ્માણં મણ્ણે, જાયહ ઇક્ષસ્સ દોણહવસમત્તિ ॥ સેસા પુણ એમેવ ચ, વિલયં વચ્ચંતિ ત-હેવ ॥ ૪ ॥ મેહુણં સેવમાણસ્સ કેરિસણ અસંજમે કજ્જહ ॥ ગોયમા ! સે-જહા નામ એકેહ પુરિસેહુરનલ્લિયં વા રૂવનલ્લિયં વા તત્તેણ અયચ્ચુણેણ સમ-ન્નિધં સિજ્જા ॥ મેહુણં સેવમાણસ્સ એરિસણ અસંજમે કજ્જહ ઇત્યાદિ. ॥૨૩॥

અર્થઃ— સ્ત્રીની યોનીને વિષે એક, બે, ત્રણ ઉત્કૃષ્ટથી લક્ષ્મણ પૃથક્ત્વ (બે લાખથી નવ લાખ સુધી) બેહંદ્રિયાદિ જીવો હોય છે. પુરુષની સાથે સંયોગ કરતા તે સ્ત્રીની યોનીમાં રહેલા જીવોનો નાશ શાય છે. અગ્નિવદે તપાવેલી લોઢાની સલી રુણરેલી નલીમાં નાખવાણ કરી જેમ બધા રુનો-વિનાશ કરે તે દૃષ્ટાંતે. એક મનુષ્યે જોગવેલી નારીના ગર્જમાં ગર્જજ પંચેં દ્રિય મનુષ્ય એક વચ્ચે ઉત્કૃષ્ટથી નવલાખ ઉત્પન્ન થાય છે. તે નવલાખ જીવોમાંથી એક અથવા બેની નિષ્પત્તિ થાય છે, અને બાકીના ત્યાંજ એમને એમજ વિનાશ પામે છે. વલી મહાનીશીયજીને વિષે પણ કહેલો પાઠ દર્શા-વવામા આવે છે—ગૌતમ સ્વામીણ શ્રીમહાવીર સ્વામીને પ્રશ્ન કસ્યો કે, “હે જગવન્ ! મૈથુન સેવનાર પ્રાણીને કેવી અવિરતિ લાગે છે ?” જગવાને કહ્યું. “હે ગૌતમ ! જેમ કોઈ પુરુષ આકડાની રુની રેલી નલીને અગ્નિવર્ણમય થયેલી લોઢાની શલીયે કરીને નાશ પમાડે (તેમાંના રુનો નાશ કરે,) તેવી રીતે અસંખ્યાતા જીવનો વિનાશ કરનાર એવી અવિરતિ લાગે છે.”

૧ ઠાપેલી જગવતીજીના પાના ૧૮૧ ની ટીકામાં તિર્થેચની યોનીમાં ગર્જજ પંચેંદ્રિય તિર્થેચ લક્ષ્મણ પૃથક્ત્વ ઉત્પન્ન થાય છે. અને નિષ્પત્તિ પણ થાય છે. અને મનુષ્યની યોનીમાં લક્ષ્મણ પૃથક્ત્વ ઉત્પન્ન થાય છે, અને ઘણાની નિષ્પત્તિ થાય છે. એમ કહ્યું છે.

हवे शील जंग करवाथी बीजा अने त्रीजो व्रतनो पण जंग थाय ठे ते कहे ठे.

नो कामिनां सत्यं प्रसिद्धं एतत् जनस्य सकलस्य
नो कामीणं सच्चं, पसिद्धं— मेयं जणस्सं सयलस्स ॥

तीर्थंकरस्वामिप्रमुखादत्तमपि एव तत्र खलु जवेत्
तिष्ठरसांमिपमुहा—दत्तं पि हुं तं खलु हुं ॥ १४ ॥

शब्दार्थ—(कामीणं के०) कामी पुरुषोनुं (हु के०) निश्चे (नो सच्चं के०) कोइ कालने विषे साचापणुं होतुं नथी. (एयं के०) ए प्रकारे एटले ए वात (सयलस्स के०) सर्व एवा (जणस्स के०) मनुष्यना मध्ये (पसिद्धं के०) प्रसिद्ध ठे. वली (तिष्ठरसांमिपमुहा के०) तीर्थंकर अदत्त अने स्वामि अदत्त विगेरे चारे प्रकारनुं (अदत्तं पि के०) अदत्त पण (तं के०) ते शीलव्रतना जंग करनारने (खलु के०) निश्चे (हुं के०) थाय ठे. अर्थात् शील जंग करवाथी तीर्थंकर अदत्त, स्वामि अदत्त, गुरु अदत्त अने जीव अदत्त ए चारे प्रकारनां अदत्त लागे ठे. ॥ १४ ॥

विशेषार्थ— विषयान्निदाषी कामी पुरुषो कदि पण साचा होता नथी. ए वात सर्व मनुष्योमां प्रसिद्ध ठे. कहुं के— वणिक, वेश्या, शत्रु, जुगारी, परस्त्री सेवनार, द्वारपाल (दरवाजे उजो रहेनार बडीदार) अने कोल ए सर्वे असत्यज बोलनारा ठे. ए प्रकारे शील जंग करवाथी मृषावादरूप बीजा व्रतनो पण जंग थाय ठे. वली ते शील खंडन करनारने तीर्थंकर अदत्त, स्वामि अदत्त, गुरु अदत्त अने जीव अदत्त ए चारे अदत्त लागेज ठे. इहां प्रश्न के, पिता विगेरेनी आज्ञाथी परणेली पोतानी स्त्रीनी साथे मैथुन सेववाथी शुं त्रीजा व्रतनो जंग थाय ? तेना उत्तरमां कहे ठे के, ते मैथुनने विषे पण तीर्थंकर अदत्त अने गुरु अदत्त विगेरे लागे ठे. त्यां तीर्थंकर अदत्त एटले मोक्षमार्गने विषे प्रवर्तेला पुरुषोने तीर्थंकर महाराजे सर्व प्रकारे मैथुननो निषेध करेलो ठे. तेथी तीर्थंकर अदत्त लागे ठे. तथा राजाए पण ते कार्यनी आज्ञा आपी नथी तेथी स्वामीअदत्त लागे ठे. प्रमुख शब्दथी जीवअदत्त अने गुरु अ-

दत्त पण लागे ठे. ते एवी रीते के योनिमां रहेला जीवोए मने हणे, एवी आझा आपी नथी तेथी; जीव अदत्त लागे ठे. तेमज गुरु महाराजे पण ते कार्य करवानी आझा आपी नथी; तेथी गुरु अदत्त पण लागे ठे. ए रीते मैथुन सेवनारने चारे प्रकारनां अदत्त लागे ठे. ॥ २३ ॥

हवे शील जंग करवाथी चोथा अने पांचमा व्रतनो जंग थायठे, तेकहे ठे.

अब्रह्मं प्रगटं एव अपरिग्रहिकस्य कामिनी नैव
अब्रह्मं प्रगटं चियं, अपरिग्रहियस्स कामिणी नेयं ॥

इति शीलवर्जितानां कुत्र व्रतं पंचव्रतमूलं
इयं शीलवर्जिताणां, क्व वयं पंचवयमूलं ॥ २५ ॥

शब्दार्थ— स्त्री सेवनाराने (अब्रह्मं के०) अब्रह्मचर्य (प्रगटं के०) प्रगट (चियं के०) निश्चे ठे. अने (अपरिग्रहियस्स के०) परिग्रह रहित पुरुषने (कामिणी के०) स्त्री जे ते (नेयं के०) नथीज. (इयं के०) ए प्रकारे (शीलवर्जिताणां के०) शीलविनाना पुरुषोने (पंचवयमूलं के०) पांचव्रतनुं मूल एवुं (वयं के०) व्रत जे ते (क्व के०) क्यांथी होय ? ॥ २५ ॥

विशेषार्थ— स्त्रीनी साथे विषय सेवनारा पुरुषने अब्रह्मचर्य प्रगटज ठे. अने परिग्रह न राखनारा पासे स्त्री होयज नही. कारण के, स्त्री राखवी ए पण एक परिग्रह ठे. आ प्रमाणे स्त्री राखनारा पुरुषो शील रहित होय ठे, तेथी तेवा शील रहित पुरुषोने पंचव्रतनुं मूल एवुं व्रत क्यांथी होय ? अर्थात् शील जंगथी चोथा व्रतनो जंग अने पांचमा व्रतनो जंग थाय ठे. ॥ २५ ॥

हवे उपदेश कहे ठे.

तत् कथं विषयप्रसक्ताः ज्वन्ति गुरुवः तथा पुनः तैः
तां कर्हं विसयपसक्ता, ह्वन्ति गुरुणो तर्हा पुणो तेर्हि ॥

जग्नाः जिनानां आझा जणितं एतत् यतः सूत्रे
जग्नां जिनाणां आणां, जणियं एतत् जन्ते सुते ॥ २६ ॥

शब्दार्थ— (ता के०) ते कारण माटे (विसयपसक्ता के०) विष

यमां आसक्त थएला एवा पुरुषो जे ठे ते (गुरुणो के०) गुरु (कह
हवंति के०) केम थाय ? अर्थात् जे कामी पुरुषो ठे, ते गुरु थइ शकता
नथी. (तहा के०) तथा (पुणो के०) फरीने पण (तेहिं के०) ते
कामी पुरुषोए (जिणाण के०) श्री जिनेश्वर जगवाननी (आणा के०)
आज्ञा जे ते (जग्गा के०) जागी ठे. (जउ के०) जे कारण माटे
(सुत्ते के०) सिद्धांतने विषे (एअं के०) ए प्रकारे (जणियं के०) कछुं ठे, ॥२६॥

विशेषार्थ— विषयमां आसक्त थएला पुरुषो गुरु केवी रीते थइ श-
के ? कारण के, एक शील व्रत जंग करवाथी बाकीनां सर्व व्रतोना जंग
थाय ठे. ते कारण माटे शीलवंत गुरुनेज सेववा. तथा ते कामी पुरुषोए
फरीने पण तीर्थकरनी आज्ञा जागी, जे कारण माटे सिद्धांतने विषे ए
प्रकारे कछुं ठे. ॥ २३ ॥

वली तेज कहे ठे.

न एवं किमपि अनुज्ञातं प्रतिषिद्धं वा अपि जिनवरैः
न हं किंचि अणुन्नायं, पंडिसिद्धं वा वि जिणवरिंदेहिं ॥

मुक्त्वा मैथुनजावं न तत् विना रागद्वेषाभ्यां
मुत्तुं मेहुणजावं, न तं विणां रागदोसेहिं ॥ २७ ॥

शब्दार्थ—(जिणवरिंदेहिं के०) तीर्थकरोए (किंचि के०) कांइ पण
सावद्यकार्य (न अणुन्नायं के०) नथी कछुं. (हु के०) निश्चे (वावि
के०) अथवा तो (मेहुणजावं के०) मैथुनजावने (मुत्तुं के०) मूकीने
अर्थात् मैथुनजावने उद्देशीने (किंचि न पंडिसिद्धं के०) शुं कांइ पण
नथी निषेध कछुं ? अर्थात् तीर्थकरोए सावद्यकार्य करवुं कछुं नथी अने
मैथुनजावनो पण निषेध करेलो ठे, कारण के (रागदोसेहिं के०) राग
द्वेषे करीने (विणा के०) रहित अर्थात् राग द्वेष विना (तं के०)
ते मैथुनजाव (न के०) नज थाय. ॥ २७ ॥

विशेषार्थ— तीर्थकरोए सावद्यकार्यने निषेध्या ठे. तथा मैथुनजावने
उद्देशीने सर्व व्रतोमां सावद्यकार्यने करवा, कराववा अने अनुमोदवानो
उत्सर्ग अपवादे निषेध कस्यो ठे. अर्थात् जिनेश्वर जगवानोए सावद्य-
कार्यने निषेध्या ठे अने सर्व व्रतोमां सावद्यकार्यने करवा, कराववा

अनुमोदवानो उत्सर्ग अपवादे निषेध कस्यो ठे; कारण के, राग द्वेष विना ते मैश्रुनजाव उत्पन्न थतो नथी. वली ते राग द्वेष संसारना मूलमां स्थंज समान ठे. कछुं ठे के- जो राग द्वेष न होय तो दुःख कोण पामे ? कोना सुखमां विस्मय थवाय अने कोण मोक्ष न पामे ? अर्थात् राग द्वेषरहित पुरुषो दुःख पामता नथी, कोशना सुखमां आश्चर्य पामता नथी अने मोक्षने पामे ठे. ॥ १७ ॥

हवे उपसंहार कहे ठे.

ततः सकलेतरकष्टानुष्ठानसमुद्यमं परिहृत्य
तां सयलश्यरकठां-एुठाणसमुज्जमं परिहरेउं ॥

एकमेव शीलव्रतं धारयत स्वाधीनसकलसुखं
इकंचियं सीलवयं, धरेह साहीणसयलसुहं ॥ १८ ॥

शब्दार्थ- (ता के०) ते कारण माटे, हे नव्यजीवो ! (सयल के०) सर्व एवा (श्यर के०) शीलव्रतथी बीजा (कठाणुठाण के०) कष्टना अनुष्ठानना (समुद्यमं के०) म्होटा उद्यमने (परिहरेउं के०) त्याग करीने (साहीण के०) पोताने स्वाधीन रहुं ठे (सयलसुहं के०) सर्व प्रकारनुं सुख जेमां एवा अने (इकंचिय के०) एकज एवा (सीलवयं के०) शीलव्रतने (धरेह के०) धारण करो. ॥ १८ ॥

विशेषार्थ:- ते कारण माटे हे नव्य प्राणियो ! घणाज तीव्र एवा बीजा सर्व प्रकारना तप करवाना अनुष्ठानना उत्साहने त्याग करीने जेमां पोताने स्वाधीन एवुं स्वर्ग अने मोक्षनुं सर्व प्रकारनुं सुख रहेबुं ठे, एवा एक शीलव्रतनेज पावो. अर्थात् बीजा व्रतनी अपेक्षा न करतां एक शीलव्रतने धारण करो के, जेथी बीजा बहु व्रतोथी मेलवी शकाय तेवुं सुख तेनाथी प्राप्त थरो. ॥ १८ ॥

हवे धीर पुरुषो पण स्त्रीना संसर्गथी मोक्ष जता अटके ठे ते कहे ठे.

सावद्ययोगवर्जनसुलजाः निरवद्यरुजवोऽपि जगति
सावज्जोगवज्जाण-सज्जा निरवज्जुञ्जुआवि जए ॥

नारीसंगप्रसंगात् जग्नाः धीराणां शिवमार्गाः
नारीसंगपसंगा. जग्गां धीराण शिवमर्गा ॥ १९ ॥

शब्दार्थ— (जए के०) जगत्ने विषे (धीराण के०) धीर पुरुषोना (सावज्जजोग के०) सावद्य योग एट्ठे पाप सहित योगने (वज्जणसज्जा के०) त्याग करवाथी सुलज्ज थएला एवा, तथा (निरवज्ज के०) निरवद्य एट्ठे पाप रहित एवा योगने विषे (उज्जुआवि के०) सरल थएला एवा पण (सिवमग्गा के०) मोहना मार्गों जे ते (नारीसंगपसंगा के०) स्त्रीउंना संगना प्रसंगथी अर्थात् स्त्रीउंना संसर्गथी (जग्गा के०) जग्ग थया ठे. ॥ १९ ॥

विशेषार्थ— आ संसारने विषे धीर पुरुषोना, सावद्ययोग एट्ठे मैथुनसेवा विगेरे पापकर्मोने त्याग करवाथी सुलज्ज रहेला अने निरवद्ययोग एट्ठे शीलव्रत विगेरे उत्तम कर्मने धारण करवाथी सरल थएला मोहानगरीमां जवाना मार्गों स्त्रीउंना परिचयथी नाश पाम्या ठे. अर्थात् सावद्य योगने त्यजी देनारा अने निरवद्य योगने सेवनारा धीर पुरुषोज मोहानगरमां जाय ठे. कच्छुं ठे के— संसार तव पर्यंतपदवी न दवीयसी । अंतरा दुस्तरा नस्युर्यदि रे मदरेहणा ॥ हे संसार ! जो म्हारा हृदयनी अंदर दुस्तर एवी स्त्रीउंनो वास नथी, तो म्हारे त्हारा कांठे जवुं ए कांइ दूर नथी. ॥ १९ ॥

हवे स्त्रीना संगना दोषने दृष्टांते करीने दृढकरता सता कहे ठे.

संवेगग्रहितदिहः तद्भवसिद्धिरपि आर्द्रकुमारः
संवेगग्रहियदिरको. तद्भवसिद्धीवि अहयकुमारो ॥

व्रतं उञ्चित्वा चतुर्विंशतिं वर्षान् सेवितवान् गृहवासं
वयं—मुञ्चिय चउवीसं—वांसे सेविसु गिहवासं ॥ ३० ॥

शब्दार्थ— (संवेगग्रहियदिरको के०) वैराग्यथी ग्रहण करी ठे दीक्षा जेणे एवा अने (तद्भवसिद्धीवि के०) तेज भवने विषे प्राप्त थइ ठे सिद्धि जेने एवाय पण (अहयकुमारो के०) आर्द्रकुमारे (वयं के०) व्रतने (उञ्चिय के०) त्याग करीने (चउवीसंवासे के०) चोवीश वर्ष सुधी (गिहवासं के०) गृहस्थाश्रमने (सेविसु के०) सेव्यो. अर्थात् आर्द्रकुमारे पण चारित्रने मूकीने फरीथी चोवीश वर्ष सुधी गृहस्थाश्रम जोगव्यो ठे. ॥ ३० ॥

विशेषार्थ— वैराग्य उत्पन्न श्वाश्री तेज वखते दीक्षाने ग्रहण कर-
नार अने तेज जवमां मोक्षसिद्धिने पामनार एवा आर्द्रकुमारे चारित्रनो
त्याग करीने चोवीश वर्ष पर्यंत गृहस्थाश्रम सेवन कस्यो. ॥ ३० ॥

आर्द्रकुमारनी कथा.

आ जगत क्षेत्रने विषे मगधदेशमां पृथ्वीरूप स्त्रीना मस्तकने विषे
मणि समान अने संपत्ति करीने स्वर्गने पण तिरस्कार करनारुं राज-
गृह नामनुं नगर हतुं. ते नगरीने विषे वृद्धिपामेदी प्रेमरूप कलाए करी
प्रजाए सेवाकरेलो श्रेणीक नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने जैन-
धर्मने जाणनार, निर्जय, अने जेनी बुद्धिरूप तारिका राजमंडलमां अ-
धिक शोचति हती एवो अजय कुमार नामनो पुत्र हतो. हवे आर्द्रक
नामना देशमां आर्द्रक नामनुं नगर हतुं. ते नगरने विषे आर्द्रक नामनो
राजा राज्य करतो हतो. तेने मुख्य पट्टराणी आर्द्रिकानामनी स्त्री हती अने
तेने अति गुणवंत तथा जीवदयामां आर्द्र (कोमल) मनवालो आर्द्रकु-
मार नामनो पुत्र हतो. ते कुमार जेटला वखतमां सर्व कलाउंनो अज्या-
स करी यौवनावस्थामां अव्यो; ते वखतमां जेमनो पूर्वशीज परस्पर प्री-
तिनो गाढ संबंध चालतो आवेलो ठे एवा उपर कहेला श्रेणिक राजाए
पोताना प्रधाननी साथे आ आर्द्रक राजा उपर केटली उत्तम कंबल
विगेरेनी जेट मोकली. ते जेटने लइ आर्द्रकराजाए मगध देशना श्रेणी-
क राजानुं कुशल पूव्युं. एटले ते प्रधाने श्रेणिकनुं कुशल कहीने पठी
श्रेणिके पूठेला कुशल समाचारना वचनरूप मलयचलना सुगंधि पव-
ने करीने प्रधाने आर्द्रकराजानी मनोवृत्तिरूप वेदने अत्यंत नृत्य क-
राव्युं. पठी आर्द्रकराजानो पुत्र आर्द्रकुमार श्रेणिकराजाना प्रधानने पू-
ठवा लाग्यो के, “ हे प्रधान ! श्रेणिक राजाने कोइ योग्य पुत्र ठे ? के
जेनी साथे हुंपण म्हारा कुलने योग्य एवी अखंडित प्रीतिवाधुं ? कस्युं ठे
के— धन्यास्त एव यत्प्रीतिर्विष्णुमाना दिने दिने । क्रमात्पुत्रप्रपौत्रेषु, संक्रा-
मति यथा ऋणम् ॥ जेम पितानुं देवुं पुत्रने, पुत्रनुं देवुं तेना पुत्रने एम
अनुक्रमे चाले ठे, तेम जेमनी प्रीति दिवसे दिवसे वधती ठती पुत्र पौत्रा-
दिकने विषे चाले तेउने धन्य ठे.” आर्द्रकुमारनां एवां वचन सांजली
म करीने प्रधाने कस्युं के, “ हे राजकुमार ! धर्मने जाणनार, बुद्धि-

मान, दयानो समुद्र, पांचसें प्रधानोमां मुख्य, चतुर, करेला गुणने जानार, विद्या अने विनयशी संपूर्ण एवो अन्नयकुमार नामे श्रेणिक राजाने पुत्र ठे; तेने आपे सांज्ञद्वयो नथी ?” प्रधाननां एवां वचन सांज्ञली अन्नयकुमार साथे मैत्री बांधवानी इष्टा करनार पोताना पुत्रने जाणी आर्द्रकराजा ते पोताना पुत्रना वखाण करवा लाग्यो. आर्द्रकुमारे पण अन्नयकुमारना गुणोने सांज्ञली, विस्मय पामीने घणा हर्षशी प्रधानने कहुं के “ हे प्रधान ! आर्द्रकराजा तमने श्रेणिकराजा पासे पाठा जवानी आज्ञा आपे त्यारे मने पूढ्याविना अथवा मारा समाचार लीधाविना तमारे जवुं नही. कारण अन्नयकुमारने मलवा माटे म्हासं चित्त बहु आग्रह सहित दोडे ठे.” पठी आर्द्रकराजाए श्रेणिक राजा उपर मोकलवाने माटे मुक्ताफल विगेरे घणी जेटनी वस्तुउ प्रधानने आपी अने पोताना प्रधानसहित ते प्रधानने पाठा श्रेणिक राजा पासे जवानी आज्ञा आपी; एटले ते प्रधान आर्द्रकुमार पासे आवीने कहेवा लाग्यो के, “ हे राजकुमार ! आर्द्रक राजाए मने श्रेणिक महाराजा पासे जवानी आज्ञा आपी ठे, माटे हुं जाउं हुं ” प्रधाननां एवां वचन सांज्ञली आर्द्रकुमारे पण अन्नयकुमारने आपवाने माटे मुक्ताफल विगेरेनी केटलीक जेटो आपी.

पठी केटलेक दिवसे ते प्रधान राजगृह नगरे पहोच्यो. त्यां तेणे आर्द्रकराजाए आपेली मुक्ताफल विगेरेनी जेटो श्रेणिक राजाने आपी. तेने जोइ श्रेणिकराजा घणो संतोष पाम्यो. वली ते प्रधाने आर्द्रकुमारे आपेली मुक्ताफल विगेरेनी जेट पण अन्नयकुमारने आपी सर्व समाचार कहा. तेशी अन्नयकुमार मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ आ कोइ आसन्न जव्य, अने जिन शासननो इष्ठित पुरुष चारित्रशी ब्रष्ट थइ अनार्य देशमां उत्पन्न थयो ठे. जो ते अन्नव्य के दूरजव्य होत तो मारी साथे प्रीति करवानी इष्टा करत नहीं; कारण समान धर्मवालाने अंतरनी प्रीति थाय ठे. हुं मारी प्रीतितुं कारण त्यारेज जाणुं, के ज्यारे हुं तेने प्रतिबोध पमारु. वली तेने तीर्थकरनी उत्तम प्रतिमा जेट मोकलुं, तेशी ते जातिस्मरण पामीने बोध पामशे. ” एवो वीचार करीने धर्ममां

प्रीतिवाला ते अन्नयकुमारे श्री आदिदेव (ऋषभदेव)नी सुवर्णनी प्रतिमा तथा बीजा केटलाएक पूजानां उपकरणो एक पेटिमां नरी पोताना प्रधाननी साथे आवेला आर्द्रक राजाना प्रधानने आप्यां अने कहुं के, “आ पेटि आर्द्रक राजाथी ढानी आर्द्रकुमारने आपजो” पठी प्रधाने ढानि रीते ते पेटि आर्द्रकुमारने आपी अने आर्द्रकुमारे पण घणा हर्षथी एकांते ते पेटि उघाडीने जोयुं तो तेमां श्री आदिदेवनी प्रतिमा दीठी एटले विचार करवा लाग्यो के, “आ घरेणुं हाथमां पहेरातुं हशे ! साथे पहेरातुं हशे !! के हृदयमां धारण करातुं हशे !!! में आ घरेणुं अगाठ क्यारे पण जोयुं ठे ?” एम विचार करतां करतां तेने जातीस्मरण ज्ञान प्राप्त थयुं अने पूर्वना जवनी वात सांजदी के, “हुं पूर्वजवने विषे (त्रीजा जवने विषे) मगधदेशने विषे दसंतपुर नगरमां सामायिक नामनो कणवी हतो. बंधुमति नामनी मारी स्त्री हती. कोइ दिवसे ते स्त्रीसहित में सुस्थित नामना आचार्य पासे धर्म सांजदीने वैराग्यथी दीक्षा लीधी. एक दिवसे साध्वीर्तनी साथे विहार करती बंधुमतीने में दीठी; तेथी हुं पूर्वना अनुरागथी तेनी इष्टा करवा लाग्यो. ते वात जाणीने ते मने कहेवा लागी के, “हे साधो ! तमारे अने मारे वृत्त ठे ! !” पठी ते अनशन वृत्त लइ प्राणत्याग करीने स्वर्ग लोकमां गइ. आ वात में जाणी तेथी हुं वीचार करवा लाग्यो. “महारी पूर्वावस्थानी स्त्री के जेणे महारी साथे दीक्षा लीधी हती, तेणे महाराज माटे प्राण त्याग कस्या.” एवो वीचार करीने हुं पण चतुर्थ वृत्तना जंगनी बीकथी अणशन वृत्त लइ मृत्यु पासी देवता थयो अने त्यांथी चवीने आ अनार्य देशने विषे जन्म पास्यो तुं.” आवी रीते ते आर्द्रकुमार पूर्वना जन्मनुं ज्ञान थवाथी फरी विचार करवा लाग्यो के “जेणे मने आ प्रमाणे पूर्वजन्मनो बोध प्रमाड्यो तेज मारो गुरु अने तेज महारो बंधु ठे” एम वीचारी तेणे अन्नयकुमारने मलवा जवानी इष्टा करीने आर्द्रकराजाने कहुं के “हे तात ! हुं श्रेणिक राजाना पुत्र अन्नयकुमारने मलवानी इष्टा करुं तुं, माटे मने आज्ञा आपो.” पुत्रनां आवां वचन सांजदी आर्द्रक राजाए कहुं के “हे बह ! आपणी पोताने रहिनेज श्रेणिक राजानी साथे प्रीति ठे, माटे त्यां मलवा ज

वाय नहीं." आर्द्रक राजानां आवां सांजली जेने अन्नयकुमार पासे जवानी घणीज इहा ठे एवो ते आर्द्रकुमार आसक्त थएली कुलस्त्रीनी पेठे जवाने तथा रहेवाने शक्तीवान न थयो, परंतु अन्नयकुमारनुं तथा तेना गुणोनुं प्रत्यक्ष दीठानी पेठे ध्यान करवा लाग्यो. बली घरनेविषे तथा वननेविषे अथवा बीजे कोइ ठेकाणे ते शांति न पामतां तथा अन्नयकुमार संबंधी वातो करता विचार करवा लाग्यो के, " जो परमेश्वरे पांखो आपी होत तो तुरतज अन्नयकुमारनी पासे जात."

एवी रीते अन्नयकुमारने मलवा माटे उंचा चित्तवाला थएला आर्द्रकुमारने जाणीने आर्द्रक राजाए पुत्रने जवानी रजा न आपतां पांचसो सामंतो तेना रक्षणने माटे राख्या. बायानी पेठे पोताना पदखाने न मूकता ते सामंतोने जोइ आर्द्रकुमारे विचाखुं के, " आ तो केदमां पड्या. " पठी ते आर्द्रकुमार सामंतोनी साथे हमेशां पोताना नगरथी पांच पांच गाउ जवा आववा लाग्यो. कोइ दीवस आठ गाउ जाय ने पाठो आवे. कोइ दिवस वेहेलो आवे. कोइ दीवस मोडो आवे. एम करतां करतां एक दिवस अन्नयकुमारे मोकलेली आदीश्वर जगवाननी प्रतिमा अने रत्न विगेरे केटलोक समान एक पेटीमां जरी समुद्रने कीनारे बहाणमां ठानी रीते मोकली देइ, पोते सामंतोनी साथे वनमां वीहार करता करता तेउने पठवाने राखी ठानी रीते पोताने माटे राखेला ते वाहाणमां बेसी अन्नयकुमारना देशमां गयो त्यां तेणे अन्नयकुमारे मोकलेली आदीश्वर जगवाननी प्रतिमा तेने पाठी मोकली अने पोते लावेला धनने सातद्वेज्रमां पहुँची नांखी साधु स्वरूपने ग्रहण करी जेटलासां सामायिक चारित्रनो उच्चार करे ठे एटलासां आकाशवाणी थइ के, " अहो आर्द्रक ! तुं दीक्षा न ग्रहण कस्य. कारण के कर्मनुं फल तो तीर्थकरोने पण जोगववुं पडे ठे. त्हारे हजु जे जोगावली कर्म ठे, तेने जोगव्या बीना आ दीक्षारूप व्रतने धारण करवाने तुं योग्य नथी, कारण के जे माणस जोगावली कर्म जोगव्या बीना दीक्षा लहे ठे, ते व्रत थकी जष्ट थाय ठे अने तेज कारणथी नरकमां जवुं पमे ठे." आ प्रकारनी आकाशवाणीनो पण अनादर करीने आर्द्रकुमारे सहसा दीक्षा लीधी.

पठी ते प्रत्येकबुद्ध, व्रतनुं पालन करतां एक दीवस वसंतपुर नामना नगरमां आठ्या के जे नगरने विषे धनावहशेठनी धनवती जार्यानी कुखे पोताना पूर्वजवनी बंधुमती स्त्री मृत्यु पामीने, श्रीमति नामनी पुत्रीपणे उत्पन्न थइ यौवन अवस्थामां आवी हती.

एक दिवसे ते श्रीमति, पोतानी पांच सात सखीउं सहित ज्यां नगरनी बहार देवमंदिरने विषे आर्द्रकुमार मुनि काउस्सग करी उजा हता त्यां मंदिरमां रमवाने माटे आवी. पठी ते कुमारीउं मंदिरना एक एक थांजलाने “आ म्हारो पति आ म्हारो पति” एम कहीने वरवा लागी. एटलामां श्रीमति पण काउस्सग करीने उजेला आर्द्रकुमार साधुने थांजलानी त्रांतिथी “आ मारो पति” एम कहीने वखा. ते वखते देवताउंए “बहु सारुं थयुं! बहु सारुं थयुं!!” एम गर्जनाउं करीने रत्ननी वृष्टि करी. देवताउंए करेली गर्जनाथी नय पामेली ते श्रीमति, आर्द्रकुमार मुनिना पगने बलगी रही. पठी आर्द्रकुमारे पोताने प्राप्त थयेला उपसर्गने देखी पोताना पग ठोमवी त्यांथी विहार कीधो, ते वखते श्रीमतिए कछुं के, “म्हारे आ जवमां तमेज पति थजो, बीजो कोइ नहीं,” हवे देवताए जे रत्नवृष्टि करी हती तेनो कोइ धणी न देखीने राज पुरुषो ज्यारे ते लेवा माटे आठ्या त्यारे देवताए कछुं के, “ए सर्वरत्न अमे कन्याने विवाहमां दीधां ठे, माटे तमारे ग्रहण करवां नहीं.” देवतानां एवां वचन सांजली राजाना पुरुषो पाठा गया. पठी श्रीमति ते ड्रव्य लेइने पोताना पितानी साथे घेर आवी.

पठी केटलेक ठेकाणेशी श्रीमतिने माटे विवाहना मागा आठ्या; त्यारे श्रीमतिये पिताने कछुं के, “हे तात! में जेने पति कह्यो ठे ते जो मलशे तोज हुं विवाह करीश; नहीं तो नहीं करुं. कारण लोकमां पण कछुं ठे के— ॥ सकृज्जट्पंति राजानः, सकृज्जट्पंति पंकिताः ॥ सकृत्कन्या प्रदीयंते, त्रीण्येतानि सकृत् सकृत् ॥ राजाउं एकवार बोले ठे, पंडितो एकवार बोले ठे, कन्या एकवार परणावाय ठे. ए त्रण एक एक वार थाय ठे.” एवां वचन सांजली धनावह शेठ पुत्रीने कहेवा लाग्यो के, “हे बच्चे! तें जेने पति कहेलो ठे, ते जमरानी पेठे विचरनारा मुनि केम म-

लशे ? अने जो ते मलशे तो उलखाशे केम ? ” श्रीमतिये कहुं “ हे तात ! हुं नामतो नथी जाणती; पण मेघ गाजवाथी जय पामीने हुं ते मुनिना पगने वलगीपडी, त्यारे में तेमना पगने विषे पद्म दीतुं ठे ए ए-धाण ठे. ” धनावह शेठे कहुं “ हे पुत्री ! तो हवे जे जे मुनि आवे ते-मने त्हाणे दान देवुं अने तेमना पग जोवा. ” श्रीमतिये पण ए प्रमाणे करवां मांड्युं. एम करतां करतां बार वर्ष वीती गयां. एवामां आर्द्रकु-मार मुनि त्यां आव्या. तेमने श्रीमतिये उलख्या एटले दोडीने ते मह-त्माने पगे वलगी अने कहुं के “ हे स्वामिन् ! तमे ते वखते म्हारो तिरस्कार करीने जता रह्या, परंतु हवणां म्हारा उपर कृपा करी मने सेवो.”

पठी आर्द्रकुमारे देवताना वचनने वीचारी अने जोगकरम उदय आ-व्युं जाणी श्रीमतिनी साथे पाणीग्रहण कहुं. पठी गृहवास करीने रहेला आर्द्रकुमार थकी श्रीमतिने त्रीजे वर्षे पुत्र थयो अने ते पुत्र ज्यारे नव वरसनो थयो त्यारे आर्द्रकुमारे श्रीमतिने कहुं के “ हे प्रिये ! त्हाणे सहाय्यरूप पुत्र थयो ठे, माटे हवे हुं दीक्षा लउं.” पतिनां एवां वचन सांजली श्रीमतिये रेंटीउं मांडी सूतर कांतवा माड्युं. एटलामां बहार रमवा गयेल पुत्र आव्यो अने श्रीमतिने कहेवा लाग्यो के “ हे मात ! आ शुं काम करवा माड्युं ? ” श्रीमतिये कहुं के “ हे वढ ! तुं न्हानो ठे अने त्हारो पिता दीक्षा लहे ठे; माटे हुं आ काम करुं तुं. ” पुत्रे कहुं “ हे मात ! म्हारो पिता क्यां जवाना ठे ? हुं तेमने बांधीने राखीश. ? ” आ सघली वात आर्द्रकुमार कपट नीड्राथी सूता सूता सांजलता ह-ता. पठी ते पुत्र आर्द्रकुमारना पग सूतरथी बांधीने माताने कहेवा लाग्यो के, “ मात ! तमे जय पामशो नही. में म्हारा पिताना पग बां-ध्या ठे. ” पुत्रनी आवी क्रीया जोशने आर्द्रकुमारने दया आवी, तेथी विचार करवा लाग्या के “ जेटला सूतरना तांतणाथी म्हारा पग बांध्या होय एटला वर्षसूधी मारे ग्रहस्थाश्रममां रहेवुं. वधारे वार रहेवुं नहीं.” एवो निश्चय करीने पठी पोताने पगे बांधेला सूतरना तांतणा ग-ण्या तो वार थया; एटले बीजां बार वर्ष सूधी गृहस्थाश्रमने विषे रह्या. एवी रीते पहेलानां बार वर्ष अने पठीनां बार वर्ष एम चोवीश वर्ष गृ-हस्थाश्रममां रहेला ते आर्द्रकुमार एक दिवस रात्रे विचार करवा ला-

ग्या के, “ पहेला जवमां तो में मने करीने चारित्रनी विराधना करी हती, तेथी हुं अनार्य देशमां उत्पन्न थयो हुं अने आ जवे तो कायाये करीने चारित्रती विराधना करी ठे, तो हवे म्हारी शी गति थशे ? ” एम विचार करीने श्रीमतिनी रजा लइ फरी मुनिवेषने धारण करी, पृथ्वी उपर वीहार करवा लाग्या.

एक दिवस राजगृहनगरना मार्गमां विहार करता ते आर्द्धकुमारे पोतानी पासे प्रथम हता ते पांचसो सामंतोने चोरीनो धंधो करता देखीने पूब्युं के, “ हे सामंतो ! तमे आ शो धंधो करो ठो ? ” सामंतोए कहुं के, “ हे महाराज ! आर्द्धकराजाए अमने तमारी संचाल राखवा माटे राख्या हता, पण ज्यारे तमे अमारार्थी ठानी रीते नाशी गया, त्यारे अमे विचार कस्यो के, “ जो हवे आपणे राजापासे जाशुं तो आपणने मारी नाखशे; माटे राजापासे न जतां बीजो उपाय खोलवो.” एम विचार करीने अमे आ चोरीनो धंधो करवा मांड्यो अने आज अमे तमने उलख्या ठे; माटे अमे प्रार्थना करीने कहीये ठीये के अमने तमारो धर्म पमाडो.” एवां ते चोरीनो धंधो करनारा सामंतोनां वचन सांचली आर्द्धकुमारे कहुं. “ हे सामंतो ! आ संसारमां दश दृष्टांते करीने मनुष्य जन्म घणो दुर्लभ ठे. तेमां वली धर्मनी प्राप्ति तो घणीज दुर्लभ ठे. माटे प्राणातिपात मृषावाद, अदत्तादान, मैथुन अने परिग्रह ए सर्वनो त्याग करी पुण्यनो आदर करवो.” एवो उत्तम उपदेश सांचली क्रूर कर्मने करनारा ते पांचसो सामंतो चोरीनो धंधो मूकी दइने कहेवा लाग्या के “ हे महाराज ! तमे प्रथम अमारा स्वामी हता अने हमणां पण तमेज स्वामी ठो; माटे अमने दीक्षा आपो.” सामंतोनां वचन अंगीकार करी आर्द्धकुमारे तेमने संसारसमुद्र तार नारी दीक्षा आपी.

पठी ते सर्वने साथे तेडीने आर्द्धकुमार श्रीमहावीर स्वामीने वांदवा माटे जेटलामां राजगृह नगरनी पासे आवे ठे, एटलामां रस्ते गोशालो मढ्यो. गोशालाए तेमने जोइने कहुं. “ अहो ! तमे आ वृथा तप करो ठो, कारण के प्राणीने सुखदुःख मलवामां प्रारब्ध एज प्रमाण ठे. संकडो उपायो करवाथी पण जे मेलवी शकालुं नथी, ते फक्त प्रारब्धना

योगशी सहेजमां आवी मले ठे. ” आर्द्रकुमार मुनिए कहुं. “ हे गो-
शाल ! तुं जेम तेम बोल नहीं; कारण प्रारब्ध अने पुरुषार्थ ए बने
मलवाशी कार्यसिद्धि थाय ठे. जेमके प्रारब्धना योगशी जोजन तो म-
दुं, पण ते थालीमां रहेलुं जोजन ज्यांसुधी आपणे हाथ चलावीए
नही त्यांसुधी मुखमां पेसे नहीं. माटे कांश्क प्रारब्धना योगशी अने
कांश्क पुरुषार्थशी एम बनेशी कार्यसिद्धि थाय, ठे; पण फक्त प्रारब्ध-
शीज कार्यसिद्धि थाय, एम मिथ्या कदाग्रह न करवो. ” कहुं ठे के-
“प्रारब्ध अचित्य बलवालुं ठे तो पण पुरुषार्थ तेशी पण वधारे बलवान
ठे. जुं. आकाशमांशी तो पाणी क्यारेक पडे ठे पण कुवो खोदवाशी
निरंतर मले ठे. ”

आ प्रमाणे कही आर्द्रकुमार मुनिए गोशालाने बोलतो बंध करी
दीधो, तेशी देवताउं, विद्याधरो अने गंधर्वो तेमनी स्तुति करवा लाग्या.

पठी जीवदयाना आज्ञासे करीने ज्ञांति पामेला एवा अने हाथीना
मांस खानारा हस्ति तापसना आश्रममां आव्या. तेमने ते तापसो क-
हेवा लाग्या के, “ धान्यरूप अनेक न्हाना जीवो मारवाशी शुं ? पण
एक म्होटो हाथी मास्यो होय तो तेशी घणा दिवस आजीवीका चाले;
तेशी अमे आ एक हाथी मास्यो ठे अने बीजाने बांधी राख्यो ठे. ”
तापसो एम कहे ठे एटलामां तो पेहेलो बांधेलो हाथी आर्द्रकुमारने
देखीने वीचार करवा लाग्यो के, “ आ मुनिने हुं वांडुं. ” हाथी एम
विचार करे ठे, एटलामां तो तेनां सर्व बंधन बूटी गयां. पठी ते हाथी
मुनि तरफ दोड्यो एटले लोको जयशी हाहा शब्द करी जागवा लाग्या,
पण आर्द्रकुमार तो मेरु पर्वतनी पेठे अचल उजा रह्या. पठी हाथी आ-
र्द्रकुमार मुनिने प्रणाम करी तेमनी पासे उजो रह्यो अने मुनिना चर-
णनो वारंवार स्पर्श करी बहु हर्ष पाम्यो. एटले सर्व तापसो हर्ष पामी
अने आर्द्रकुमार पासेशी बोध पामी श्री महावीर स्वामीना समव-
सरण तरफ चाल्या. ए सर्ववात ज्यारे श्रेणीक राजाए सांजली, त्यारे ते
अने अजयकुमार, आर्द्रकुमार मुनिपासे आवीने पूठवा लाग्या के, “ हे
महर्षे ! तमारा दर्शनशी हाथीनां बंधन बूट्यां, ए आश्चर्यने सांजलवाने
इं बुं. ” राजानां एवां वचन सांजलीने आर्द्रकुमार मुनिए कहुं के,

“ हे राजन् ! हाथीनां बंधन बूटे ए कांश् आश्चर्य नथी, पण सूतरना तांतणाथी बांधेला पेला बंध त्रूटवा ए दुस्सह मानुं बुं. ” एम कहीने तेमणे पोतानुं सर्व वृत्तांत कळुं; एटले सर्व सत्ता हर्ष पामी अने अज्ञय-कुमार पण आर्द्रकुमारनां वखाण करवा लाग्यो. आर्द्रकुमारे अज्ञयकुमारने कळुं के, “ तमे म्हारा उपर श्री आदीश्वर जगवाननी प्रतीमा मोकळी कयो कयो उपकार नथी कस्यो. अर्थात् सर्व प्रकारनां उपगार कस्या ठे, कारण के जे प्रतिमाना प्रसादथी हुं धर्मने उलखी चारित्रने पाम्यो बुं. हे अज्ञयकुमार ए सर्व त्हारो प्रसाद ठे.” एवी आश्चर्यकारक ते आर्द्रकुमार मुनिनी कथा सांजळी घणो आनंद पामेलो श्रेणिकराजा अज्ञयकुमार सहित नगरमां पाठो गयो अने आर्द्रकुमार पण ते राज-गृह नगरमां श्री वीर स्वामीना समवसरणनां दर्शन करी कृतार्थ थइ मनुष्य जन्मना कर्मनो क्षय करी मोक्ष पाम्या. ॥ इति रुद्रपट्टीय गढमां जट्टारक श्री संघतिलक सूरिनी पाटे आञ्जूरूप थएला श्री सोमति लक सूरिए रचेळी शीलोपदेशमालामां आर्द्रकुमारानी कथा समाप्ता ॥

सामान्यनी वात तो दूर रही, परंतु श्रीजिनेश्वरोए दीक्षा आपेला पुरुषोने पण स्त्रीजना संगथी दोष प्राप्त थाय ठे ते कहे ठे.

प्रतिदिवसं दशदशबोधकोऽपि श्रीवीरनाशिश्योऽपि
पद्दिवसं दहदहबो-हगोवि सिरिवीरनाहसीसोवि ॥

श्रेणिकसुतोऽपि सन् वेश्यायाः नंदिषेणमुनिः
सेणिसुतवि संतो, वेसाए नंदिसेणमुणी ॥ ३१ ॥

शब्दार्थ—(पद्दिवसं के०) दिवस दिवसप्रत्ये (दहदहबोहगोवि के०) दश दश पुरुषोने बोध करनार एवा, तथा (सिरिवीरनाहसीसोवि के०) श्री वीरस्वामीना शिष्य थएला एवाय पण अने (सेणिसुतविसंतो के०) श्रेणिक राजाना पुत्र ठतां पण (नंदिसेणमुणी के०) नंदिषेण मुनि (वेसाए के०) वेश्याना घरने विषे रह्या होता. ॥ ३१ ॥

विशेषार्थ—दिवस दिवस प्रत्ये (हम्मेशां) दश दश पुरुषो ने बोध आपी चारित्र ग्रहण करावनार, श्रीमहावीर स्वामीना हाथथीज दीक्षा

धारण करनार अने श्रेणिक राजाना पुत्र ठतां पण श्री नंदिषेण मुनि
वेश्याना घरने विषे बार वर्षसुधी रखा हता. ॥ ३१ ॥

नंदिषेण मुनिनी कथा.

कोइ एक देशमां कोइ ब्राह्मणे यज्ञ करवा मांड्यो अने ते यज्ञमं-
डपनी रक्षा करवाने माटे तेणे एक चाकर राख्यो. ते चाकर जैनधर्मनो
जाण होवाथी तेणे ब्राह्मणने कहुं के “ यज्ञ करतां जे अन्न विगेरे वधे
ते जो तमे मने आपो तो हुं यज्ञमंडपनुं रक्षण करवा रहुं ” ते वातनी
ब्राह्मणे हा कहेवाथी ते त्यां रह्यो. पठी ते यज्ञ करनार ब्राह्मणे वेद ज्ञ-
णेल्ला अने यज्ञकर्म कराववामां कुशल एवा ब्राह्मणोने बोलावी मधुपर्क
विगेरे यज्ञनुं कर्म करावी हवन विधि करावी अने सेंकसो घसा घृता-
दि होमाव्युं, हंमेशां ब्राह्मणोने विविध प्रकारनां चोजन जमाडतां जे
कांइ बाकी रहे ते यज्ञमंडपनुं रक्षण करनार पेला चाकरने आपे; तेथी
ते पण पोताने त्यां वहोरवा माटे आवेला साधुने ते प्रासुक अन्न जाणी
जक्तिथी वहोरावे अने योग्य वस्त्रो पण वहोरावे. पठी ते चाकर केट-
लेक काळे आयुष्यनो क्षय करी मृत्यु पामी देवलोकमां देवपणे उत-
पन्न थयो अने त्यां घणो काल देवसंबंधी जोग जोगव्या पठी प्राशुक
अन्नना दानथी श्रेणिकराजाने घेर नंदिषेण नामनो पुत्र थयो. ज्यारे
ते अनुक्रमे यौवन अवस्थाने पाम्यो, त्यारे श्रेणिकराजाए तेने रूप अने
लावण्यथी जोगववा योग्य शरीरवाली पांचसे कन्याउ परणावी.

हवे एक वनमां कोइ गजेंद्र पांचसे हाथणीउनी साथे जेम इंद्र स्वर्गनी
स्त्रीयोनी साथे क्रीडा करे तेम क्रीडा करतो हतो. एक दिवसे ते गजें-
द्र विचार करवा लाग्यो के, “ रखे कोइ नवो हाथी जन्म पामी मने
मारीने आ यूथनो राजा थाय. ” एवो वीचार करीने ते हाथणीउने जे
जे पुत्र थाय तेनो तेनो नाश करवा लाग्यो. एवा वखते जे ब्राह्मणे यज्ञ
कस्यो हतो, ते ब्राह्मण मरीने हाथणीना उदरमां आव्यो त्यारे हाथणीए
विचार कस्यो के. “ म्हारे जेटला जेटला पुत्र थया ते सघला आ हा-
थीए मारी नाख्या ठे; तो हवे आ गर्जने कोइ पण उपाय करीने जी-
वाकुं ” एवो विचार करीने कपटथी ते पगे लुली थइ. धीमे धीमे चालवा
मांड्युं. अने एक दिवस हाथी पासे जाय एक दिवस न जाय एम वे

चार दिवस करीने हाथीने विश्वास उपजाव्यो; कारण के स्त्रीयोए कोने कोने नथी ठेतस्या. एक दिवसे हाथी बीजी हाथणीउंनी साथे घणे दूर क्री-
 मा करतो हतो अने आ हाथणीने प्रसवनो अवसर होवाथी ते पोताने
 माथे एक घासनो पूलो मूकी त्यांथी केटलेक दूर तापसोनो आश्रम हतो
 त्यां आवीने तेणे तापसोने पगे लागी पोतानो चाव जणाव्यो. तापसोए
 जाण्युं के, “ एआपणे शरणे आवी ठे.” पठी तापसोए आश्वासन करीने
 कळुं के, “ आ अमारा स्थानमां तुं निर्जयथी रहे.” पठी ते हाथणी पु-
 त्रने जन्म आपी पाठी यूथमां गइ अने एक एक दिवसने आंतरे आ-
 वी पुत्रने दुध पान करावी जाय. तापसोए हाथीना वच्चाने पाड्युं अने
 ज्यारे तापसो आश्रमना वृद्धने पाणी सींचे त्यारे ते बाल हाथी पण
 सींचवा लागे. ए परथी तापसोए तेतुं नाम सेचनक पाड्युं. पठी अ-
 नुक्रमे ते बाल हाथी यौवन अवस्थाने पामी सात हाथ उंचो, नव हाथ
 लांबो, त्रण हाथ जाडो, न्हानी डोकवालो, पीलां नेत्रवालो, सांतेअंगथी
 सुंदर अने चारसोने चाळीश लक्षण युक्त मदोन्मत्त ऋद्र जातिना गजें-
 द्रनी पदवीमां प्राप्त थयो. एवा समयमां हाथणीना परिवारसहित
 पासेनी नदीमां पाणी पीवा आवेला पोताना पिताने मारीने ते पोते
 यूथपति थयो. पठी ते यूथपति मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ जेम
 म्हारी माताये कपट करीने म्हारा पितार्थी गुप्त रीते मने तापसोना
 आश्रममां राख्यो, तेम म्हारार्थी गुप्तरीते कोइ पण हाथणी पोताना पु-
 त्रने राखे तो में जेम म्हारा पिताने मारी नाख्यो तेम ते मने पण मा-
 री नाखे; माटे आ वनमां तापसना आश्रम विगेरे कोइ पण गुप्त स्था-
 नक राखवां नही ! ” एवो विचार करीने वांदरो जेम पद्दीउंना मालाने
 जागी नाखे तेम ते तापसोना आश्रमोने तोनी पाडवा लाग्यो. ताप-
 सोए त्यांथी नासी श्रेणिक राजा पासे जइने कळुं के, “ हे राजन् ! व-
 नमां सर्व लक्षणसंपूर्ण एक सेचनक नामनो हाथी आव्यो ठे अने ते
 अमारा आश्रमोने तोनी पाडे ठे.” ए वात सांचळी श्रेणिक राजा वनमां
 आव्यो अने पोते क्यारे पण नहीं देखेला एवा सर्व लक्षणसंपूर्ण हा-
 थीने पकनी नगरमां लावी एक महोटा आलान स्तंभ साथे बांध्यो.
 पठी ते हाथी नाश पामेला मडरवाला मनस्वी पुरुषनी पेठे आंखोने

बंध करी शांत थयो. पठी जेउए ते हाथीने पाळीने मोटो कस्यो हतो अने जेउना आश्रमोने तेज हाथीए चागी नाख्या हता, एवा ते तापसो हाथीनी पासें आवी तिरस्कार करी कहेवा लाग्यो के, “ हे डुरात्मन् ! अमोए त्हांरुं पालन कखुं हतुं अने तने लारु लरुव्यो हतो; ते तुं अ-माराज आश्रमने चागवा लाग्यो. तेनांज तुं आ फल चोगवे ठे. ” एवां तिरस्कारनां वचन सांच्छली जेना रातां नेत्र थयां ठे एवो ते हाथी “आ तापसोना वचनथीज म्हारी आ दशा थइ ठे. ” एम धारी क्रोध करी आलान स्थंजने मूलमांथी उखेडी नाखी, बंधनोने तोडी नाखी, तेज वनमां नासी जइ फरीथी तापसोना आश्रमोने तोडी पाडवा लाग्यो. फरीथी पण तापसोनुं रक्षण करवा माटे अने हाथीने पकडवामाटे श्रे-णिकराजा पुत्रोनी साथे हाथी उपर बेसीने वनमां गपो. पण जेम डुष्ट-चुत मंत्रने जाणनारा पुरुषने पण वश थतुं नथी तेम ते हाथी श्रेणिक रा-जाने अने नंदिषेण विनाना बीजा पुत्रोने वश थयो नहीं. पठी नंदि-षेण हाथीने पकडवा माटे गयो. ते वखते नंदिषेणना वचन सांच्छलीने अने पूर्वना जन्मने संचारीने ते हाथी जाणे चींते चितरेलो होय तेवो गरीब थइ गयो, पठी नंदिषेण कुमार गरीब बकरानी पेठे थइ रहेला ते हाथी उपर बेशीने ज्यारे गाममां आव्यो, त्यारे श्रेणिक राजाए सर्व लक्षण संपूर्ण एवा ते हाथीने युवराजनी पेठे पोताना सर्व हाथीनो राजा ठरावी पट्टाजिषेक कस्यो.

एक वखते ते राजगृह नगरना गुणशिल नामना चैत्यने विषे श्री महावीर स्वामी समवसस्या एटले पुत्र स्त्री विगेरे सहित श्रेणिक राजा त्यां आवी प्रजुने वांदी धर्म सांच्छलवा आगल बेठो अने कानने विषे अमृतनी सरखी प्रजुनी चार प्रकारनी देशना सांच्छली तेणे सम्यक्त्व दीधुं. अजयकुमार विगेरे पुत्रोए श्रावकनो धर्म आदस्यो. पठी नंदिषेण पिताने प्रणाम करीने कहेवा लाग्यो के, “ हे स्वामिन् ! तमे मने आज-सुधी पालण करी, परणावीने लारु लरुव्यो ठे; तो हवे हुं दीक्षा लइश. ” एवी रीते माता पिताने आग्रहथी समजावी तेणे बलात्कारे दीक्षा लेवा मांडी एटले आकाशवाणी थइ के, “ हे वठ ! जोगावली कर्म जोगव्याविना वूटतुं नथी. त्हांरे इजु जोगावली कर्म घाणुं वाकी ठे.

माटे काल (अवसर) नी वाटजो. कारण के जोगावली कर्मनो क्षय थया पठी दीक्षा लेनारने अंतराय थतो नथी. अत्यारे दीक्षा ग्रहण करवाने मिथ्या उत्साह न कर. अने चारित्रने जंग करनारा जोगावली कर्मनो धरने विषे रहीने नाश कर. !” एवी रीते आकाशवाणीए ना कह्या ठतां पण “ साधुना मार्गमां रहेला मने जोगावली कर्म शुं करशे ? ” एम कर्मनो अनादर करीने श्री वीरप्रभु पासे गयो. प्रभुए पण ना कही तो पण ते पोताना आग्रहथी निवृत्ति पाम्यो नहीं अने हर्षथी दीक्षा धारण करी. पठी महा दुःसह तपे करीने पोताना शरीरने शोषण करवा लाग्यो. जोगनी श्वा उत्पन्न थाय तो तेने वलात्कारे रोकनीने प्रेतवनमां जइने आतापना करे; तथा विकाररूप अरण्यमां इंद्रियरूप चोरो जो अत्यंत पीडा करे तो ते सहन करी नंदिषेण आत्मघातथी मरवानो विचार करे अने शस्त्रथी शरीरनो नाश करवा मांडे ते वखते जोगावली कर्म शस्त्रने धारविनानुं करे. अग्निमां परतुं मुकवानुं करे त्यारे अग्निने शीतल करी नाखे. पोताना शरीरने सर्प दंश कराववानुं करे त्यांरे सर्पने निर्विष करी नाखे. गले फांसो खावानुं धारे त्यारे दोरमां तूटी जाय. भेवट पर्वत उपर जडीने जंपापात करवा तैयार थएला ते नंदिषेणने जाली लइ जोगावली देवीए कहुं के, “ हे वठ ! तुं आत्मघातरूप निंदित कर्म न कर; कारण के जाग्यमां लखेहुं सारं अथवा नरसुं कर्म जिनेश्वरोने पण निश्चय जोगवतुं पडे ठे. ” पठी कुंभिनपुर नगरमां ठठना पारणाने दिवसे ते एकला नंदिषेणे वेश्याने घेर जइने धर्मलाज कह्यो, एटले ते वेश्या हास्यगर्जित वचन बोली के “ अमारें धर्मलाज जोतो नथी, पण ड्रव्य लाज जोवे ठे. ” ते वेश्यानां एवां वचन सांजली मुनिएजाणुं के, “आ वेश्या गर्वना जारथी मने हसे ठे.” पठी नंदिषेणे उंचे रहेला तृणने खेंच्युं एटले तेमांथी बार क्रोड सोनाम्होरनो ढगलो थयो. ते देखीने वेश्या मुनिने पगे पडी अने कहेवा लागी के, “ हे नाथ ! आप अनाथ अने अनुरक्त थइ रहेली मने ठोडीने जशो नहीं, अहींज रहो. ” एवां ते वेश्यानां वचन सांजली. आकाशवाणीना वचन संचारी अने पोतानुं जोगावली कर्म उदय आ-

व्युं जाणी नंदीषेणमुनि ते वेश्याने घेर रह्या, पण तेमणे एवी प्रतिज्ञा लीधी के “जे दिवस हुं दश अथवा तेथी वधारे जीवोने प्रतिबोध न-हीं पमाडुं ते दिवस हुं दीक्षा लश. पठी ते दिवस दिवस प्रत्ये दश दश जीवोने प्रतिबोध पमाडीने जमे अने विविध प्रकारना जोग जोगवे. एम करतां करतां जेनुं जोगावली कर्म क्य थयुं ठे एवा ते नंदि-षेण एक दिवसे नव जीवोने प्रतिबोध पमाडी दशमो टक देशनो सो-नी आव्यो हतो तेने बोध पमाडता हता पण ते बोध पामतो न होतो. एवामां जेणे रसोइ तैयार करी हती एवी वेश्याए नंदिषेणने जमवा माटे बोलाव्या; परंतु पोतानो अजिग्रह पूर्ण न अवाथी नंदिषेण जमवा माटे उळ्या नहीं अने ते सोनी पण बोध पाम्यो नहीं. वेश्या वारंवार बोलाववा लागी त्यारे नंदिषेणे कळुं के “में नव जीवने प्रतिबोध प-माड्या ठे पण दशमो जीव प्रतिबोध पामतो नथी.” त्यारे वेश्याए कळुं के, “आज दशमा तमेज अइने बोध पामो.” एवां वेश्यानां वचन सांचली नंदिषेण मुनि फरीथी श्री महावीर स्वामी पासे गया. पठी आलोचना वेइ चारित्रने धारण करी परिसहोने सहन करता ते नंदिषेण मुनि काल धर्म पामी देवलोकमां गया. विष सरखा विषयो एवा सत्पुषोने पण पोताने वश करे ठे तो पठी बीजाउने वश करे एमां तो शुं कहेवुं. इति नंदिषेण मुनिनी कथा समाप्ता.

हवे तेज जवमां सिद्धि पामनाराउने पण विषयनुं दुर्जयपणुं कहेठे.

यदुनंदनः महात्मा जिनज्जाता व्रतधरः चरमदेहः
जउनंदणो महप्पा, जिणजाया वयधरो चरमदेहो ॥

रथनेमिः राजीमत्यां रागमतिः चकार धिक् विषयाः
रहनेमी राइमई, रायमई कांसि ही विसंया ॥ ३९ ॥

शब्दार्थ—(जउनंदणो के०) यादवना पुत्र एवा, तथा (महप्पा के०) महात्मा एटले शांत थयुं ठे चित्त जेमनुं एवा, तथा (जिणजाया के०) जिनेश्वर एवा श्री नेमिनाथना न्हाना जाइ, (वयधरो के०) व्रतधारी अने (चरमदेहो के०) चरम एटले ठेठो ठे देह जेमनो अ-

अर्थात् तेज नवने विषे मोक्ष जनारा एवा (रहनेमी के०) रथनेमी, तेमणे पण (राइमई के०) राजीमतीने विषे (रायमई के०) रागमतिने एटवे प्रीतियुक्त मतिने (कासी के०) करी. ते कारण माटे हे नव्य जीवो ! (विसया के०) विशय जे ठे ते (ही के०) धिक्कार करवा योग्य ठे. ॥ ३२ ॥

विशेषार्थ— यादव कुलमां उत्पन्न अएला समुद्रविजय राजाना पुत्र, महात्मा (शांत चित्तवान्) श्री नेमिनाथ स्वामीना न्हाना जाइ, व्रतधारी अने तेज नवने विषे मोक्ष जनारा एवा रथनेमि ए उग्रसेन राजानी पुत्री राजीमतीने विषे रागमति करी. अर्थात् जे विषयोए एवा समर्थ रथनेमिने विकारपणुं पमाड्या ते विषयोने जितवा कोण समर्थ ठे ? ते कारण माटे हे नव्य प्राणिउं ! विषयो धिक्कार करवा योग्य ठे. ॥३२॥
रथनेमिनी कथा.

ज्यारे बावीशमा तीर्थकर श्रीनेमिश्वर जगवाने राज्यने अने राजीमतिने त्याग करी गीरनार पर्वत उपर जइ दीक्षा लीधी त्यारे तेमना न्हाना जाइ रथनेमि राजीमतिनी साथे पाणीग्रहण (विवाह) करवानी इच्छाथी तेने वस्त्र, अलंकार अने खावाना पदार्थोंनी जेटो मोकलवा लाग्या. तेने ते राजीमती निर्विकारपणाथी (तेना जाइए दीक्षा लीधी माटे हुं अनाथ अइलुं, तेथी म्हारा उपर दयाथी आ पदार्थों मोकले ठे, एवा वीचारथी) ग्रहण करवा लागी.

एक दिवसे विवाहनी इच्छाथी रथनेमि ए राजीमतीने कहुं के “म्हारा मोटा जाइ नेमिश्वरे गीरनार पर्वत उपर दीक्षा लीधी ठे, तो तुं हवे म्हारी साथे विवाह कर. ” रथनेमिनां एवां वचन सांजली अने तेना मननो जाव जाणीने राजीमतीए तेने बोध करवाने माटे खीर अने खांरु खाधी. पठी मदन फल सुंधी उलटी करीने रथनेमिने कहुं के, “ आ खाउं ? ” त्यारे तेणे क्रोध करीने कहुं के, “ अरे ! हुं शुं कुतरो तुं के त्हारा उंकेला पदार्थने खाउं ! ” राजीमतीए कहुं, “ त्यारे तमारा म्होटा जाइए आठ नव सूधी मारो अंगीकार कस्यो अने आ नवमा नवमां तेमणे मने उंकेला पदार्थनी पेठे तजी दीधी ठे, ते मने तमे जोगवानी केम इच्छा करो ठो ? हुं तमारी इच्छा करती नथी, कारण के

हार्थीने त्याग करी गधेडा उपर कोण बेसे ? अने रत्नने त्याग करी का-
चने कोण ग्रहण करे ? वढी हुं एवी इष्ठा करुं तुं के, बीजा जन्मने विषे
पण म्हारे नेमीश्वर बिना बीजो पति अशो नहि. ” एवां वचने करी
रथनेमिने बोध पमाडीने जेने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं हतुं एवा श्रीनेमीश्वर
जगवान पासे राजीमती दीक्षा लइ विहार करवा लागी.

एक दिवसे नेमीश्वर विहार करतां करतां गीरनार पर्वत उपर गया.
ते वखते प्रचुने वांदवामाटे द्वारकाथी कृष्ण विगेरे आव्या तेमनी
साथे रथनेमि पण आव्या. तेमणे संसारथी वैराग्य उत्पन्न करनारी प्र-
चुनी धर्मदेशना सांजढी श्री जीनेश्वर पासे चारित्र धारण कखुं. एक
दिवस नेमीश्वरने वंदना करी रथनेमि जता हता, तेवामां रस्ते वरसाद
थवाथी ते एक गुफामां उजा रह्या ते वखते नेमीश्वरने वांदवाने माटे
राजीमति आवती हती, ते पण वरसाद थवाथी जे गुफामां रथनेमि उ-
जा रह्या हता, तेज गुहामां अंधकारथी रथनेमिने न जाणती ठती
पेठी अने तेणे पोताना चीनां थयेलां सर्व वस्त्रो काढीने सूकव्यां. पठी
स्वर्ग प्राप्त करवाने माटे तप करती अने वस्त्ररहित एवी राजीमतीने
देखी कामांध थयेला ते रथनेमि क्षणमात्र आकुलव्याकुल थइने वि-
चार करवा लाग्या के, “ जेनामां सर्व जगत्तुं सौदर्यपणुं प्राप्त थएलुं
ठे एवी आ मृगना सरखा नेत्रवाली राजीमतीने में एक वखत पण
जोगवी नथी, तो म्हारा निरर्थक जन्मने धीक्कार ठे. ” आवी रीते वि-
चार करता एवा रथनेमिने जाणे तेमना म्होटा जाइनुं वेर लेवामाटे
होयनी ? तेम कामदेवे मर्मस्थानमां एवो प्रहार कस्यो के जेथी ते पो-
तानुं सघळुं ज्ञान चूळी जवाथी धिमे धिमे गुप्तरीते राजीमति पासे आवी-
वीने बोली उळ्या के “ हे जडे ! आव, आव, आपणे जन्म सफल करीये
अने आपणे बनेजणा ठेवट चारित्र लइ तपोविधि आचरशुं. ” एवी
रीते उंचिंता रथनेमिनां वचन सांजढी तरतज सूकवेलां वस्त्र पहेरीने
ते सतीए धीरजपणाने धारण करी रथनेमिने कखुं. “ हे महानुभाव !
जवना कारणरूप आ वेग तने क्यांथी उत्पन्न थयो ? अने तें दीक्षा
धारण करती वखते जे प्रतिज्ञाउं लीधी ठे तेनुं तुं स्मरण कर. कखुं ठे
के- तपस्वीनी हेतना करवाथी, धर्मनो उड्डाह अथवा विघात करवाथी

अने देव द्रव्यनो विनाश करवाथी बोधीनो घात थाय ठे. प्रथम ग्रहस्थावस्थाने विषे में त्हारो आदर कस्यो नथी तो आ व्रतने विषे हुं त्हारो शी रीते आदर करीश.

वली हे साधो ! हुं जोगकुलने विषे उत्पन्न थइ हुं अने तुं अंधक वृष्णिकुलमां थयो ठे; माटे आ अयोग्य कार्य आपणी लाजने नाश करनाहं ठे. वली अगंधन कुलमां थएला तिर्यच जातिना सर्पो अग्निमां वली मरवुं कबूल करे पण वमेला विषने चूसी लेता नथी तो पठी तेवा पदार्थने त्हारीथी शी रीते जोगवाय, माटे अखंडित ब्रह्मचर्य व्रत पाली कलंकविना रहेवुं एज जीवीतनुं सफलपणुं जाण. जेउए ब्रह्मचर्य व्रत खंरुन कस्युं ठे एवा पुरुषोना जीवीतने धीकार ठे. हे साधु ! स्त्रीउए करीने जरपूर एवा आ लोकमां जो त्हारुं चित्त स्थीर नथी तो तुं वायुए उखेडी नाखेला वृद्धनी पेठे कोइ ठेकाणे स्थीर थइश नहीं, माटे धारेला व्रतने नाश न करतां धीरपणाने धारण करी शुद्ध धर्मनुं आचरण कर. " एवी रीते कामदेवना उन्मादरूप गर्वने धारण करनारा सर्पना विषने उतारी नांखवाने जांगुली औषधी समान राजीमतीनी वाणीने सांजलीने रथनेमी कहेवा लाग्या के, " गुणनी संपतिना स्थानरूप आ स्त्रीजातिने धन्य ठे ! अने कुकर्मरूप समुद्रने विषे बुडेला पुरुष जातिरूप मने धिक्कार ठे !! अहो आ महासती स्त्रीना धीरजपणाने धन्य ठे ! कारण के जेणे मने पूर्वावस्थाने विषे अने आ अवस्थाने विषे लघुताना कारणरूप तथा अंध कुवामां पडवाना कारणरूप निंद्य कर्म थकी दूर कस्यो ठे. आज स्त्री निस्संशय मारो गुरु अने बंधु ठे " एम कहीने धन्यात्मारूप ते राजमतीने धन्यवाद आपी रथनेमि नेमीश्वर पासे जइ आलोचना लइ, गाढ तपश्या करी चारशे वर्षे गृहावासमां एक वर्षे व्रतस्थपणुं अने पांचशे वर्षेसुधी केवल पर्याय एम एकंदर नवशे ने एक वर्षनुं आयुष्य पाली बाकीनां घातिकर्म खपावी शुद्धात्मा रथनेमि मोक्ष पास्या. इति रथनेमिनी कथा.

मदनपवनेन यदि तादृशा अपि सुरशैलनिश्चलाः चलिताः
मयणैपवणेण जइ ता-रिसाँवि सुरसेलनिश्चला चँलिया ॥

ततः पक्वपत्रसदृशानां इतरसत्वानां का वार्त्ता
तां पक्वपत्तसरिसा-एण इयरसत्ताण कां वत्तां ॥ ३३ ॥

शब्दार्थ— हे जव्यजीवो ! (जइ के०) जो (मयणपवणेण के०) कामदेवरूप पवने करीने (सुरसेल के०) मेरुपर्वत सरखा (निच्चला के०) अतिशय निश्चय एवा (तारिसावि के०) ते आर्द्रकुमार, नंदिषेण अने रथनेमि सरखा पुरुषो पण (चत्विया के०) चलायमान थया; (ता के०) तो (पक्वपत्तसरिसाण के०) पाका पांढडा सरखा एवा (इयरसत्ताण के०) बीजा प्राणिउनी (का वत्ता के०) शी वात ? अर्थात् मेरुपर्वत सरखा धीर पुरुषोने पण कामदेवे चलाव्या ठे, तो बीजा अर्थात् धीर पुरुषो चलायमान थाय तेमां तो कहेवुंज शुं ? ॥ ३३ ॥

विशेषार्थ— हे जव्यजनो ! जो कामदेवरूप पवने मेरुपर्वत सरखा अतिशय निश्चय एवा आर्द्रकुमार नंदिषेण अने रथनेमि सरखा पुरुषो चलायमान थया तो पढी पाकां पादडां सरखा बीजा सामान्य प्राणिउ चलायमान थाय तेमां शुं आश्चर्य ? ॥ ३३ ॥

हवे कामनुं दुर्जायपणुं कहेठे.

जीयंते सुखनैव हरिकरिसर्पादयः महाक्रूराः
जिप्पंति सुहेणंचिय, हरिकरिसप्पाइणो महाक्रूरा ॥

एकएव दुर्जायः कामः कृतशिवसुखविरामः
इक्कुच्चिय उज्जेउं, कामो कयसिवसुहविरामो ॥ ३४ ॥

शब्दार्थ— जे महासुजटोए (महाक्रूरा के०) महाक्रूर एवा (हरिकरिसप्पाइणो के०) सिंह, हस्ति अने सर्पादिक प्राणिउ (सुहेणंचिय के०) सुखे करीनेज (जिप्पंति के०) जीताय ठे, परंतु तेवा पुरुषोए (इक्कुच्चिय के०) एकलो एवो अने (कयसिवसुहविरामो के०) कस्यो ठे मोक्ष सुखनो नाश जेणे एवो (कामो के०) कामदेव ठे, तेज (उज्जेउं के०) दुःखे करीने पण जीती शकायो नथी. ॥ ३४ ॥

विशेषार्थ— महा सुजट पुरुषो, दुष्ट हृदयवाला सिंहने, हस्तिने अने सर्प विगेरे क्रूर जीवोने तेना ते ते उपाये करीने पोताने वश्य करे ठे, परंतु मोक्षसुखनो नाश करनार एक कामदेवने जीती शकता नथी. कस्युं

ठे के—मदोन्मत्त हस्तिना कुञ्जस्थलने दली नाखनारा, उग्र सिंहने दमन करवामां चतुर एवा शूरवीर पुरुषो पृथ्विमां घणा ठे, परंतु कृतार्थ मान-नाराजमां कामदेवना गर्वने दलन करनारा वीर पुरुषो थोडा होय ठे. ॥३४॥

हवे कामने जीतनार पुरुषने वर्णवे ठे.

त्रिभुवनविनयनोद्भटप्रतापप्रकटोऽपि

विषमशरवीरः

तिहुअणजगणउप्ररु-पयावपयमोवि विसमसरवीरो ॥

यै जितः लीलया नमोनमः तेज्यः धीरेज्यः

जेहिं जिउ लिलाए, नमोर्नमो ताए धीराणं ॥ ३५ ॥

शब्दार्थ— (जेहिं के०) जे महात्माए (तिहुअण के०) त्रिभुवन ए-टले स्वर्ग, मृत्यु अने पातालवासी जनोने (जगणउप्ररुपयावपयमोवि के०) वश्य करवाना बलना माहात्म्ये करीने व्याप्त (विसमसरवीरो के०) तीक्ष्ण बाणे करीने वीर एवा कामदेवने (लिलाए के०) लीलाए करी (जिउ के०) जीत्यो ठे, (ताए के०) ते (धीराणं के०) धीर पुरुषोने (नमोर्नमो के०) नमस्कार थाउं नमस्कार थाउं. ॥ ३५ ॥

विशेषार्थ— जे जितेंद्रिय महात्माउए स्वर्ग, मृत्यु अने पातालवासी जनोने वश्य करवाना प्रराक्रम वाला अने तीक्ष्ण बाणे करीने वीर ए-वा कामदेवने रमतनी पेठे (मश्करीथी) जीती लीधो ठे, ते धीर पुरुषोने अमारो नमस्कार थाउं ! अर्थात् जेउए पोताना आत्माने वश्य करेलो ठे तेउ नमस्कार करवायोग्य ठे. कारण के तेउ धीर अने वखाणवायोग्य ठे. वीर विद्यावडे बलवान् होय ठे अने ते बले करीने कामदेवने जीती लहे ठे. तेना सरखो कामदेव पण पिशाचनी पेठे बीजाने ठेतरे ठे. कहुं के—मध्यत्रिवलीत्रिपथे, पीवरकुचचत्वरे च तरलहृशि ॥ बलयति मदनपिशाचः पुरुषं हि मनागपिस्खलितं ॥ मध्यत्रीवली रूप त्रण शरीवाली, पुष्टस्तन-रूप चोकवाली स्त्रीउने विषे जरा पण खलता पामेला पुरुषने कामदेव-रूप पिशाच ठेतरे ठे. ॥ ३५ ॥

हवे शीलथी जश पण पमाथ ठे ते कहेठे.

निजशीलवहनघनसारपरिमलेन

अशेषभुवनतलं

नियशीलवहणघणसा—रपरिमलेणं असेसंभुवणयलं ॥

सुरञ्जीक्रियते यैः इमं नमोनमः तेज्यः पुरुषेज्यः
सुरहिज्जइ जेहि इमं, नमोनमो ताण पुरिसाण ॥ ३६ ॥

शब्दार्थ— (जेहिं के०) जे पुरुषोए (नियसील के०) पोताना शी-
लने (वहण के०) धारण करवारूप (घणसार के०) कर्पूरना (परि-
मलेणं के०) सुगंधे करीने (इमं के०) आ (असेसञ्जुवणयत्तं के०) स-
मस्त पृथ्वीतलने (सुरहिज्जइ के०) सुगंधवाहुं कराय ठे, अर्थात् कखुं
ठे. (ताण पुरिसाणं के०) ते शीलवंत पुरुषोने (नमो नमो के०) न
मस्कार थाउं नमस्कार थाउं. ॥ ३५ ॥

विशेषार्थ— जे पुरुषोए पोते धारण करेला शीलरूप घणा कर्पूरना
सुगंधे करीने आ समस्त पृथ्वीतलने सुगंधवाहुं कखुं ठे, ते शीलवंत पु-
षोने अमारो नमस्कार थाउं. ॥ ३५ ॥

हवे शीलव्रतनी विशेष दुर्जयता कहेठे.

रमणीकटाक्षविक्षेपतीक्ष्णवाणैः शीलसंनाहः
रमणीकरुक्कविके--वतिरुक्वाणेहिं शीलसंनाहो ॥

येषां गतः न जेदं नमोनमः तेज्यः सुजटेज्यः
जेसिं गउं नं जेयं, नमोनमो ताण सुहमाणं ॥ ३७ ॥

शब्दार्थ— (जेसिं के०) जे पुरुषोनुं (शील सन्नाहो के०) शीलव्रत-
रूपी कवच (वखतर) जे ठे ते (रमणीकरुक्क के०) स्त्रीउए पोताना
कटाक्षरूप (विकेवतिरुक्वाणेहिं के०) फेंकेला तीक्ष्ण वाणे करीने
(जेयं के०) जेदने (न गउं के०) नथी पाम्युं अर्थात् नथी चुटी गयुं.
(ताण के०) ते शीलव्रत धारण करनारा (सुहमाणं के.) सुजटोने (नमो
नमो के०) नमस्कार थाउं नमस्कार थाउं ॥ ३७ ॥

विशेषार्थ— जे पुरुषोनुं शीलरूपी कवच (वखतर) स्त्रीउए फेंकेला
कटाक्षरूप तीक्ष्ण वाणोए करीने जेदायुं नथी, ते सुजट पुरुषोने अमारो
नमस्कार थाउं. कखुं ठे के—(शार्दूलक्रीडित्तवृत्तम्) कोथान् प्राप्य न ग-
र्वितो विषयिणः कस्यापदोऽस्तं गता, स्त्रीजिः कस्य न खंभितं जुवि मनः
को नाम राज्ञां प्रियः ॥ कः कालऽस्य न गोचरांतरगतः कोथीं गतो गौरवं, को
वा दुर्जनवायुरासु पतितः क्षेमेण यातः पुमान् ॥ १ ॥ अर्थः— कया पुरुषे

द्रव्य पामीने गर्व नथी कस्यो ? कयो विषयी पुरुष आपत्तिने नथी पाम्यो ? स्त्रीउण् पृथ्विमां कोनुं मन खंफित नथी कस्युं ? राजाउने कोण प्रिय ठे ? कालना कवजामां कोण नथी आव्यो ? कयो अर्थि गौरवपणाने पामेलो ठे ? अने दुर्जनना पासमां पडेलो कयो पुरुष कुशले पाठो आव्यो ठे ? अर्थात् सर्वे पुरुषोए द्रव्य पामीने गर्व कस्यो ठे, सर्वे विषयी पुरुषो अपत्तिने पामेला ठे, स्त्रीउण् सर्वनां मन खंफित करेलां ठे, राजाने कोइ प्रिय होतुं नथी, कालना कवजामां सर्वे आवेला ठे, कोइ अर्थि गौरवपणाने पामेलो नथी अने दुर्जनना पासमां पडेलो कोइ पुरुष कुशले पाठो आव्यो नथी. ॥ ३७ ॥

हवे तेज वातने दृष्टांते करीने दृढ करे ठे.

नृपसुता निजरूपापहस्तितारोषसुंदरीवर्गा
निवधूँआ नियरूवा-वहृँआसेससुंदरीवग्गा ॥

घनसौजाग्या निरुपमप्रेमा लावण्यरुचिरम्या
घनसोहृँग्गा निरुवर्म-पिम्मा लायन्नरुइरम्मा ॥ ३८ ॥

जराजर्जरितस्थविरा इव परिहृता येन नेमिनाथेन
जरजर्जरथेरी इव, परिहृरिया जेण नेमिनाहेण ॥

ब्रह्मव्रतधारिणां प्रथमोदाहरणं एषः जगति
बंजव्ययधारीणां, पढमोदाहरण-मेसं जेण ॥ ३९ ॥ युग्मम् ॥

शब्दार्थ- (जेण नेमिनाहेण के०) जे नेमिनाथ जगवाने (नियरूवावहृँआ के०) पोताना रूपे करीने जीत्यो ठे (असेस सुंदरीवग्गा के०) समस्त सुंदरीउंनो समूह जेणे एवी, तथा (घणसोहृँग्गा के०) म्हो-टुं ठे सौजाग्य जेनुं एवी, तथा (निरुवर्मपिम्मा के०) उपमारहित ठे प्रेम जेनो एवी, अने (लायन्नरुइरम्मा के०) लावण्य एटले सौंदर्य तेनी रुचि जे कांति, तेणे करीने रम्या एटले मनोहर एवी (निवधूँआ के०) राजानी पुत्री जे (पोतानी स्त्री) राजीमती ठे, ते (जरजर्जरथेरीइव के०) जाणे वृद्धावस्थाने पामी नहि होय शुं ? एम जाणीने (परिहृरिया के०) त्याग करी. ते कारण माटे (जए के०) आ जगतने विषे (एस के०) एज श्री नेमिनाथ जगवान (बंजव्ययधारीणां के०) ब्रह्मचर्य

व्रत धारण करनारा पुरुषोनी मध्ये (पढम के०) प्रथम (उदाहरणं के०)
उदाहरण एटले दृष्टांतरूप थया ठे, ॥ ३७ ॥ ३ए ॥

विशेषार्थ— जे बावीशमा तीर्थकर श्री नेमिनाथ जगवाने पोताना
रूपथी समस्त सुंदरीवर्गोने जीतनारी, म्होटा सौजाग्यवाली, उपमा-
रहितप्रेमवाली, सौंदर्यनीकांतिथी मनोहर अने उग्रसेन राजा पुत्री एवी
पोतानी स्त्री राजीमतीने जाणे वृद्धावस्था पामवाथी शिथिल अंगवाली थइ
होय नहि शुं ! एम मानीने त्याग करी. ते कारण माटे आ जगतने विषे
एज श्री नेमिनाथ जगवाननुं चरित्र शीलव्रत धारण करनारा पुरुषोने
प्रथम दृष्टांतरूप थयुं. कह्युं ठे के, तावदेव चलत्यर्थो, मंतुर्विषयमाग-
तः ॥ यावन्नोत्तंनकेनैव, दृष्टांतेनावलंब्यते ॥ जाणनार पुरुषना ध्यानमां
आवेलो अर्थ पण ज्यां सुधी दृष्टांतथी दृढ करायो नथी, त्यांसुधी चा-
ल्यो जाय ठे. ॥ ३७ ॥ ३ए ॥

श्री नेमिनाथना नवजवनी कथा.

जेमना नवजवनुं चरित्र नव रसरूप अमृतथी पुष्ट थइ नमन करता
एवा जव्य जीवोने प्रकार करे ठे, ते श्री नेमिनाथ प्रजु शांतिने अर्थे थारुं.
असंख्य द्वीपोमां दीवासरखा आ जंबूद्वीपने विषे सर्व संपत्तिना खेत्र
सरखुं जरत नामनुं क्षेत्र ठे. जे जरतक्षेत्रने विषे लक्ष्मीए पोतानो चंचल
खजाव त्याग करीने स्थीरपणाथी निवास कस्यो ठे; ते जरतक्षेत्रमां अ-
चलपुर नामना नगरने विषे महा पराक्रमी विक्रम नामनो राजा राज्य
करतो हतो. लक्ष्मी ते राजाने पामीने हरिना सरखुं सौजाग्य जोगवती
हती. ते राजाने शुद्ध पांखवाली हंसलीना सरखी धारणी नामनी स्त्री
हती. एक दिवसे ते स्त्रीचे पाठली रात्रीए स्वप्नामां एक आंवातुं वृद्ध
दीतुं. पठी कोइ एक दिव्य पुरुषे आवीने ते वृद्धने ते स्त्रीना आंगणा-
मां रोप्युं अने कह्युं के, “ आ वृद्धने हुं वारंवार नववार रोपीश अने ते
वृद्धने उत्तरोत्तर सारां सारां फलो थशे. वली आ वृद्धने हुं त्हा आंग
णामां पहेलीवारज रोपुं तुं.” एम कहीने ते पुरुष चाल्यो गयो. पठी धा-
रणीचे सवारे जागीने स्वप्नानी वात राजाने कही. राजाए स्वप्नने जाण-
नारा जोशीउने बोलावी स्वप्नानी वात कही एटले जोशीए कह्युं के,
“ हे राजन् ! पुत्रनी प्राप्ति रूप महाफलने आपनाहं आ स्वप्न ठे, परंतु

नववार सहकार वृद्धने रोपवानुं फल तो अमे शास्त्रश्री पण जाणी शकता नथी, ते तो ज्ञानी जाणे. ” पठीकेटलेक दिवसे हर्षे सहित धारणीने गर्ज रह्यो अने दशमास पूरा थया त्यारे शुच दिवसने विषे कवि जेम सत्काव्यने जन्म आपे तेम धारणीये पुत्रने जन्म आप्यो. हर्षे पामेला विक्रम राजाए बंधीवानोने ठोडी मूकी अने अनेक प्रकारना दान आपी दश दिवस सुधी पुत्रना जन्मनो महोत्सव कस्यो. तथा वारमे दिवसे पोताना वंशना माणसोने वस्त्र विगेरेनी जेटो आपी अने पुत्रनुं धनकुमार एवुं नाम पाड्युं. पठी कलाये करीने अने अवस्थाये करीने अनुक्रमे वृद्धिपामतो ते धनकुमार स्त्रीउने मोह पमाडनार अने रतिने क्रीडा करवाना स्थान रूप यौवन अवस्थामां आवी पहोच्यो. ”

हवे ते समयमां कुसुमपुर नगरने विषे राजसिंह नामनो राजा राज्य करतोहतो. तेने निर्मल मनवाली विमला नामनी राणी हती. तेने मनुष्यवर्गना पापने नाश करनारी अने आकाशमांथी उतरेली जाणे गंगा होय नहींं शुं ? एवी उत्तम लक्षणवाली रती तथा कामदेवने जीतवाने माटे तीक्ष्ण चूकुटीरूप धनुष्यने धारण करनारी अने प्रकासीत चंद्रना सरखा मुखवाली मनोहर धनवती नामनी पुत्री हती. ज्यारे ते कुमारी यौवन अवस्थामां त्यारे एक दिवस ते पोतानी सखीयो साथे वगीचामां जइ लक्ष्मी जेम कमलना वनमां रमे तेम रमवा लागी अने चमरीनी पेठे अशोकवृद्धनी नीचे चमवा लागी. त्यां तेणे जेना हाथमां चितरेली मूर्तिनो पट रहेलोहतो एवा कोइ एक पुरुषने दीगो; तेश्री ते तेने पूढवा लागी के, “ तुं कोण हुं ? ” एटलामां तो ते धनवतीनी सखी कमलीनीये ते पुरुषना हाथमांथी चितरेलो पट ऊडपथी लइ लीधो. पठी ते ठबीने जोइ कमलिनी कहेवा लागी के, “ देवता, मनुष्य अने राजाउमां कोइनुं आवुं उत्तम मनोहर रूप नथी, माटे आ ठबी चीतरनारे कोइने जोइने चीतरी नथी, पण पोतानी मरजी प्रमाणे चितरेली ठे. अहो ! नेत्रने अमृतना सरखा आ रूपने धन्य ठे; के जे रूप सामान्य ब्रह्माने करवुं मुश्केल थयुं हशे ! ” एवां कमलीनीनां वचनने सांजलीने ते पुरुष हाश्य सहित आश्चर्ये कारी वचन बोळ्यो के, “ आ कोइ देव नथी; दानव नथी; पण धनकुमार ठे. अने तेनुं आ तो एक साधारण रूप में

चितखुं ठे, कारण के, तेनुं बराबर रूप चितरवाने कोइ शक्तिमान था-
य तेम नथी; माटे में मारी शक्तीप्रमाणे जेवुं दीतुं तेवुं चितखुं ठे. ”
एवां ते माणसनां वचन सांजलीने कमलिनीए फरीथी पूब्युं के, “ ते धन-
कुमार कोण ठे ? ” त्यारे ते पुरुषे कखुं. “ अचलपुर नगरना राजा वि-
क्रमनो ए पुत्र ठे. ” एवां ते माणसनां वचन सांजलीने अने ते चितरेली
मूर्तिने जोइने तथा तेना गुणोने सांजलीने धनवती तेज द्वाणे मूर्त्ता पा-
मवानी पेठे वारंवार ते धनकुमारनी मूर्तिने जोवा लागी अने कहेवा
लागी के, “ आबुं स्वरूप में क्यारे पण दीतुं नथी. ” पठी ते धनकुमारने
विषे तृष्णातुर थयेली धनवती विषनी पेठे ते बगीचाने त्यजी दइ कम-
लिनी साथे घेर आवी.

एक दिवस जेनुं चित्त धनने विषे चोटेखुं ठे अने जेने वेसवामां, सू-
वामां, फरवामां, खावामां, दिवसे, रात्रीये के कोइ वखते पण सुख पडतुं
नथी एवी ते धनवतीने तेनी सखी कमलिनीए एकांतमां पूब्युं के, “ हे रा-
जपुत्री ! तुं कृष्णपद्मना चंद्रनी कलानी पेठे दिवसे दिवसे कीण केम
थाय ठे ? ” धनवतीए कखुं “ हे तन्वी ! शुं तुं नथी जाणती ? के आपणे
बगीचामां गयाहता, त्यां विक्रमराजाना पुत्र धनकुमारनी ठवी जोइ ठे. ”
एटखुं कहीने धनवतीए नीचुं मुख कखुं, एटखे कमलिनीये जाण्युं के,
“ ते धनकुमारनी चिंता करे ठे. ” पठी कमलिनीये कखुं के, “ हे राजपु-
त्री ! धीरज धारण कर, सौ सारुं थशे. ” एक दिवसे वख अलंकार विगेरेने
पहेरीने धनवती पिताने पगे लागवा गइ. ते वखते राजसिंह राजा पु-
त्रीने जोइ तेना वरने खोलवानी चिंता रूप समुद्रमां रुववा लाग्यो,
पण जाग्यवाला पुरुषोना चिंतवेलां कायों तुरत फली चूत थाय ठे. एम
ते वखते कोइ कामने माटे विक्रमराजाए मोकलेलो दूत राजसिंहरा-
जानी कचेरीमां आव्यो अने राजकार्य संवंधी वात करी रह्या पठी ते
एक वाजुए उजो रह्यो. पठी राजसिंह राजाए ते दूतने पूब्युं के, “ तें
पृथ्वीमां कांइ आश्चर्यनी वात सांजली ठे ? ” दूते कखुं. “ हे महाराज !
विक्रमराजा रूप समुद्रमांथी त्रण लोकने वखाणवा योग्य धनरूप कौ-
स्तुभमणि रत्न उत्पन्न थयुं ठे; माटे ते धननो अने आपनी पुत्री धन-
वतीनो जो विवाह थाय तो तेना जेवुं बीजुं कांइ आश्चर्य नथी अने

तेश्री करेलो प्रयास पण सफल थशे. ” एवां दूतनां वचन सांजली राजसिंह राजाए दूतने कछुं के, “हे दूत ! तें म्हारा मननी वात जाणी; माटे तने धन्य ठे. ” एम कहीने फरीश्री कछुं के, “ तुं विक्रम राजा पासे जइने तेप्रमाणे वात कर. ” इच्छित वरप्राप्तिने सूचवनारीश्री वात धनवतीये पोतानी सखीना मुखश्री सांजली पण मानी नहीं, तेश्री सखीने मोकलीने ते दूतने पोतानी पासे बोलावीने पूछ्युं, त्यारे दूते राजानी आगल थयेली सर्व वात कही, तेश्री धनवती घणो हर्ष पामी. पठी तेणे कंकुना रसथी एक कंकोत्री लखी दूतने आपी अने कछुं के “ आ कंकोत्री धनकुमारने आपजो. ” एम कहीने तेने रजा आपी. पठी ते दूत घणो हर्ष पामतो अचलपुर नगरमां आव्यो अने सजामां वेठेला विक्रमराजाने नमीने कछुं के, “ महाराज ! राजसिंह राजा कुशल ठे अने तेमणे तमारा पुत्र धनकुमारने पोतानी पुत्री धनवती आपवाने कछुं ठे, माटे हे राजन् ! तमारो अने राजसिंह राजानो पुत्रना संबंधथी थयेलो स्नेह वृद्धि पामो. ” ते वात विक्रमराजाए कबुल करी एटले ते दूते धनकुमार पासे आवी धनवतीये आपेलो मूर्तिवंत स्नेहरूप पत्र तेने आप्यो. पठी जेटलामां धनकुमार पोते ते पत्रने उघाडीने वांचवा लाग्यो तेटलामां तो ते कामदेवना बाणे करीने वींधाइ गयो अने मोहथी बोलवा लाग्यो के, “ हे अनंग ! तें मने जित्यो ठे; माटे हवे तुं पुष्परूप बाणनो मने प्रहार न कर. ” आ प्रमाणे बोलता ते धनकुमारे मोतीनो एक हार अने पत्र ते दूतने आप्यां अने कछुं के, “आ पत्र अने हार धनवतीने आपी आव्य ” दूत पाठो कुसमपुर नगरमां राजसिंह राजा पासे आव्यो अने तेणे विक्रमराजाए संबंधनी हा कहेवानी वात कही. पठी ते दूत धनवती पासे आव्यो अने धनकुमारे आपेलो हार अने पत्र आप्यां. एटले धनवतीये एकांतमां जइने पत्र वांच्यो अने हाररूप धनकुमारना गुणोने जाणे धारण करती होयनी ? एम कंठमां धारण कस्यो. पठी राजसिंह राजा, पोतानी पुत्री धनवतीने उत्तम दिवसे धनकुमार साथे परणावीने पोताना जन्मनुं कृतार्थपणुं मानवा लाग्यो.

एक दिवसे बगीचामां आवेला वसुंधर नामना आचार्यने जाणीने विक्रम राजा परीवार सहित तेमने वांदवा गयो, त्यां धर्मोपदेश सांजली

राजाए मुनिने पूढ्युं के, “ हे महाराज ! आ धनकुमारनी माने एक खभुं आव्युं हतुं; तेमां नववार सहकारनुं वृद्ध रोपवानुं कोइ पुरुषे कहुं हतुं. अने तेज वखते पहेलीवार रोप्युं हतुं ते शुं ? ” राजानां एवां वचन सां-
 जली वसुंधराचार्ये नेमिनाथना नव चवनुं स्वरूप कहुं. मुनिनां वचन सां-
 जली अने जिनमतनेविषे स्थीरता पामी राजा विगेरे सर्वे माणसो पोत
 पोताने घरे गया. पठी एक दिवसे धनवती अने धनकुमार क्रीडा करवाने
 माटे वगीचामां गया. त्यां तेमणे कोइ मूर्खाथी अचेतन थएला साधु-
 पुरुषने दीठा; एटले तेमने शीतल जल अने वायुना उपचारथी सचेत
 कीधा अने पठी ते महात्मा पासेथी धर्मोपदेश सांजली तेमने पोताने
 घेर एक माससुधी प्रासुक खीरनुं जोजन आपीने राख्या. पठी धनकु-
 मारे ते साधुने पूढ्युं के, “ हे महाराज ! तमे वगीचामां अचेतन थइने
 पड्या हता; तेनुं शुं कारण हतुं ? ” मुनिए कहुं “ हे राजकुमार ! मारुं
 नाम मुनिचंद्र ठे. हुं वीजा साधुंनी साथे आवतां मार्गमां झूढो पड्यो
 अने तृषा बहु लागवाथी अचेतन थइ पड्यो हतो. तमे करेला उपचा-
 रथी ते हुं पोते सचेतपणाने पाम्यो हुं. ? पठी धनकुमारे अने धनव-
 तीये ते साधु पासेथी गृहस्थाश्रमधर्मने विषे द्वादशव्रतरूप समक्त्व
 लीधुं. विक्रमराजाए पण धनकुमारने राज्य आपी चारित्र लीधुं. पठी
 धनकुमारे केटलोक काल राज्य जोगवी जयंत नामना पोताना पुत्रने
 राज्य आपी धनवतीनी अने वीजा धनदत्त अने धनदेव नामना पोता-
 ना जाइउनी साथे चारित्र लीधुं. अनुक्रमे सूरिपद पामी अने पठी
 धनवती अने वीजा जाइउनी साथे एक मासनुं अणसन वृत पाली ध-
 नकुमार मुनि मरण पाम्या. ते धनवती अने धनकुमार सौधर्म देवल्लो-
 कमां इंद्रना समानिक देवता थया. त्यांथी चवीने वैताड्य पर्वतनी उ-
 त्तर श्रेणिउपर सूरतेज नगरीमां सूर नामना विद्याधरनी स्त्री विद्युन्मतीना
 उदरमां धनकुमारनो जीव उत्पन्न थयो. अनुक्रमे ते पुत्रतो जन्म थयो;
 त्यारे पिताए तेनुं चित्रगति नाम पाड्युं. अनुक्रमे ते पुत्र चोसठ कला-
 उंनो पार पामेलो थयो. वली तेज वैताड्य पर्वतनी दक्षिण वाजुए शिव-
 मंदिर नगरमां अनंगसिंह राजानी शशीप्रजा नामनी स्त्रीने विषे धन-
 वतीनो जीव उत्पन्न थयो. त्यां तेनो जन्म थया पठी तेनुं रत्नवती नाम

पङ्क्तुं. एक दिवसे अनंगसिंह राजाए जोशीने पूव्युं के, “ लक्ष्मीना सरखी आ म्हारी पुत्री रत्नवतीनो वर कोण अशे ? ” जोशीए कळुं के, “ युद्धनेविषे जे पुरुष त्हारा हाथमांथी तरवार लेइ लेशे अने नंदीश्वरने विषे जेने माथे पुष्पवृष्टि अशे. ते पवित्र ठे वे पंढ्र जेना एवो पुरुष त्हारी पुत्रीनो वर अशे. ” एवां ते जोशीनां वचन सांजली जेने पुत्रीना वरना ज्ञाननी प्राप्ति अइ ठे एवा ते राजाए जोशीने ड्रव्य विगेरेथी संतोष पमाड्यो.

हवे आ ऋतदेवने विषे चक्रपुर नगरमां सुग्रीव नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने यशस्वती अने ऋद्रा नामनी वे स्त्रीयो हती. यशस्वतीने सुमित्र नामनो पुत्र अयो अने ऋद्राने पद्म नामनो पुत्र अयो. तेमां यशस्वतीनो पुत्र सुमित्र गुणवान्, मोटो अने जैनधर्मने जाणनारो हतो अने ऋद्रानो पुत्र पद्म अवला आचरण वालो, पापी, अने सर्पना सरखो क्रूर हतो. एक दिवसे ऋद्रा विचार करवा लागी के, “ सुमित्र वतां म्हारा पुत्रने राज्य मलशे नहीं, माटे कांइ पण उपाय करवो जो इये. ” एवो विचार करीने क्रूर कर्मने करनारी ते ऋद्राये यशस्वतीना पुत्र सुमित्रने जेर दीधुं. सुमित्र मूर्खांथी घणुं दुख पाम्यो ते वात सांजलीने व्याकुल अयेलो सुग्रीव राजा पण प्रधाननी साथे तुरत सुमित्र पासे आव्यो अने घणा मंत्र तंत्र विगेरे उपायो कख्या, पण जेम दुर्जन माणसनी दुष्ट बुद्धि शांत आय नहीं, तेम ज्यारे वीषनो वेग शांति न पाम्यो, ल्यारे ते राजा सुमित्रने परलोकना मार्गने विषे जाथारूप धर्मकार्य करी तेना गुणेने वारंवार संजारीने रोवा लाग्यो. आ वखते लोकोमां परस्पर वातो अवा लागी के, “ क्रूर कर्म करनारी ऋद्राये सुमित्रने जेर आप्युं ठे. ” ऋद्रा पोतानी आवी वात सांजली त्यांथी सर्पणीनी पेठे नासी गइ. ते वखते वैमानमां बेसीने कौतुक जोवा माटे पृथ्वीउपर फरतां फरतां चित्रगतिए त्यां आवी सुमित्रना शोकथी ग्लानी पामेलुं अने घणुंज दुःखीत अएलुं ते नगर दीतुं. पठी सुमित्रने विषथी मूर्खा पामेलो जाणीने चित्रगति विमानमांथी हेठो उतस्यो अने मंत्रथी पवित्र करेलुं पाणी ठांटीने तेने सचेतन कस्यो. अहो! मंत्रनुं म्होटुं बल होय ठे. प-

ठी बुद्धिवान् पुरुषोमां श्रेष्ठ एवा ते सुमित्रे ज्यारे पूब्युं के, “ आ लोको शा कारण माटे जेगा थया ठे ?” त्यारे जड्राये आपेला जेरनी अने चित्रगतिए उतारेला जेरनी वात राजाए कही. पठी उत्साहथी उठीने ते सुमित्रे पोताने जीवाडनारा चित्रगतिने नमस्कार कस्यो अने कुल विगेरे पूब्युं; चित्रगति पासे उजेला मंत्रीना पुत्रे चित्रगतिनुं वंश अने नाम विगेरे कछुं. तेने सांजलीने सुमित्र घणो हर्ष पाम्यो. पठी सुमित्र पोतानी समृद्धिने अनुसारे चित्रगतिने पोताने घेर तेडी गयो. केटलाक दहाडा रखा पठी चित्रगतिए सुमित्रने कछुं के, “हवे हुं म्हारे घेर ज-इश.” एटले सुमित्रे कछुं के, “अहीं एक केवली आववाना ठे, माटे ते आवे त्यां सुधी रहो.” पठी केटलेक दहाडे केवली आव्या तेमने वांदवाने माटे सुमित्र विगेरेने साथे तेडीने चित्रगति गयो. ज्ञानीयो-मां प्रधान एवा ते केवलीए पोतानी आगल वेठेला सुग्रीव राजा विगेरे सर्वेने संसारना क्लेशने नाश करनारी देशना दीधी अने कछुं के “ मोक्षना अजिलापी जीवो जे धर्म प्राप्त करे ठे, ते धर्म डाह्या पुरुषोए उत्तम प्रकारे ग्रहण करवो. राजापणुं, चक्रवर्तीपणुं अने देवपणुं ए सर्व समृद्धिउं आ आराधन करेला धर्मना परमाणुउं ठे. वली साधु अने श्रावकना जेदथी धर्म वे प्रकारनो ठे. तेमां पहेलो श्रावकनो धर्म सरल ठे अने बीजो साधुनो धर्म कांश्क कठीण ठे.” केवलीनी आ प्रमाणे धर्मदेशना सांजलीने चित्रगतिए कछुं के, “अरे हुं तो संसारमां ठेतराथेलो तुं. कारण के स्वाधिन ठतां पण में एके धर्मनुं आचरण कछुं नथी.” एम कहीने ते व्रतरूप डाळोथी वीटलाएला अने निरती चारपणारूप पुष्पोथी अलंकृत थयेला सम्यक्त्वरूप कल्पवृक्षने सेववा लाग्यो. पठी जेनुं मस्तक नमी रछुं ठे, एवा सुग्रीव राजाए केवलीने पूब्युं के, “ हे महाराज ! सुमित्रने जेर आपीने जड्रा क्यां नाशी गइ ठे ?” केवलीए कछुं के, “ हे राजन् ! अहींथी नाशी गयेली जड्राने रस्तामां चोर मळ्या अने तेनी पात्तेथी सर्वे वस्त्र अने घरेणां खेड् लीधां. पठी ते चोरोए जड्रा वणजाराने वेचाती थारपी. त्यांथी ते नाशी गइ अने वननेविपे अग्निमां वली मूझने पहेली नरके गइ. त्यांथी पाठी आ लोकमां चांडालना कुलमां उत्पन्न थयेली अने गर्जिणी ते जड्राने तेनी

शोक मारी नाखशे; एटले ते पाठी त्रीजे नरके जशे. त्यांथी पाठी आ लोकमां तीर्यचपणाने पामी अनंत कालसुधी जमशे.” केवलीनां एवां वचन सांजली राजाए कळुं के, “ अहो ! जद्राये जे पद्मने माटे पाप कळुं हतुं, ते पद्म तो जीवे ठे अने पोते नरकने पामी; माटे कर्मनी गति विचित्र ठे. तथा आ साररहित संसारमां जंतुउं मिथ्याज मोह पामे ठे.” राजाना एवां वचन सांजली तेज वखते प्राप्त थयेलो ठे उत्साह जेने एवा सुमित्रे सुग्रीव राजाने कळुं के, “ हे तात ! स्मशानना सरखा दारुण आ संसारथी हूं उद्वेग पाम्यो लुं, माटे मने आज्ञा आपो के जेशी हूं चारित्र ग्रहण करूं, कारण के आ संसारने विषे डाकीणीनी पेठे स्त्रीउं पोताना पुत्रोने मारी नाखे ठे. ” एवां सुमित्रनां वचन सांजली संयमरूप उद्यानने विषे रहेवा तत्पर थएला सुग्रीव राजाए व्रत ग्रहण करवानी ना पाडी तेने राज्यासन उपर वेसारी पोते चारित्र लीधुं. पठी नवा राजा थएला सुमित्रने नगरमां प्रवेश करावी तेनी रजा लेइने चित्रगति विद्याधर पोताना नगर प्रत्ये गयो. सुमित्रे पोताना उंरमान जाइ पद्मने केटलांक गाम आप्यां, पण तेथी संतोष न पामेलो ते पद्म पोतानी मरजी प्रमाणे पृथ्वीमां जमवा लाग्यो.

हवे शिवमंदिर नगरना अनंगसिंह राजाना पुत्र कमल नामना विद्याधरे कलिंग राजानी स्त्री के जे सुमित्रनी बहेन हती, तेनुं हरण कळुं एटले सुमित्रना पक्षथी बलवान् चित्रगतिये कमल विद्याधरनी साथे युद्ध मांड्युं. ते वखते पुत्रनी पक्षे अनंगसिंह राजा त्यां युद्ध करवा आव्यो. तेने चित्रगतिए रणसंग्राममां आयुद्धरहित करी नाख्यो. एटले ते अनंगसिंह राजाए देवताए आपेली रत्नरूप तरवारने ग्रहण करी चित्रगतिने कळुं के, “ हे बालक ! नाशी जा ! नाशी जा !! नहीं तो आ जयंकर तरवारे करीने त्हां मस्तक कमलना नादनी पेठे ठेदी नाखीश. ” अनंगसिंह राजानां एवां वचन सांजलीने चित्रगति हसिने बोल्यो के, “ हे वृद्ध ! तें शुं नथी सांजळ्युं, के कायरना हाथमां शस्त्र होय ठे ते वीर पुरुषोने शोत्रवनारुं ठे. ” एवां वचन कहीने चित्रगति सिंहनी पेठे उठळ्यो अने अनंगसिंह राजाना हाथमांथी तरवार तथा सुमित्रनी बहेनने पकडी लीधी. पठी तेणे चक्रपुर नगरमां जइने

सुमित्रने तेनी व्हेन सोंपी. बुद्धिवंत पुरुषोमां प्रधान एवा सुमित्रे पण पोताना पुत्रने राज्य सोंपी वैराग्यथी दीक्षा लीधी. पठी ते सुमित्र राजर्षि महातपने आचरता मगध देशमां कोइ गामनी व्हार जेटलामां काउस्सग करी उजा रह्या, तेटलामां तेमनो उरमान जाइ पन्न फरतो फरतो त्यां आव्यो अने सुमित्रने जोइने धी नाखवाथी जेम अग्नि वळे तेम वलवा लाग्यो. पठी क्रूर हृदयवाला ते पद्मे जाणे पोतानी माने जे गति प्राप्त थइ ते गति पामवाने होयनी ? तेम सुमित्रने पोतानो शत्रु जाणीने जेम व्याध पशुने विंधे तेम वाणे करीने विंधि नाख्या, एटळे ते महात्मा सुमित्र शुचध्यान अने आराधनादिक समाधि करीने आयुष्य पुरं करी ब्रह्मदेव लोकमां महा संपत्तिवाला देव थया. पठी चित्रगति पोताना मित्र सुमित्रना मरणने सांजली शोक करतो करतो नंदी-श्वरनी यात्रा करवा गयो. ते वखते त्यां रत्नवती पुत्रीनी साथे अनंगसिंह राजा तथा विद्याधरो हर्षथी तीर्थयात्रा करवाने आव्या हता. पठी प्रसन्न मनवाला चित्रगतिए श्री शाश्वत प्रभुनी ड्रव्य, केशर, चंदन पुष्प, धूप, दीप, नैवेद्य विगेरेथी पूजा करी विविध प्रकारनां स्तोत्रथी स्तुति करी कहेवा लाग्यो के, “ हे स्वामिन् ! आ अंतरहित संसाररूप समुद्रमां जमता अने थाकी गयेला प्राणिउने मारवाड देशमां म्होटा शरोवरनी पेठे तमे एकलाज आनंद आपनारा ठो. संसाररूप समुद्रमां बूडेढो अने मूढ एवो जे पुरुष तमारा दर्शनने पामे ठे, ते पुरुष उत्तरोत्तर उत्तम समृद्धिने मेलवे ठे. ” ए प्रकारे चित्रगति स्तुति करतो हतो तेटलामां गंधर्वों अने अनंगसिंहराजा जोता ठतां तेना मस्तक उपर जे सुमित्र मुनि देवपदने पाम्या हता तेमणे पुष्पवृष्टि करी. एटळे अनंगसिंह राजाए पोतानी तरवारनुं हरण करनार तेने जाणीने पुत्रीनो वर निश्चय कस्यो. पठी परस्पर एक बीजानां वखाण करता ते देव अने चित्रगतिने जोइ गंधर्वोंए तेमने प्रणाम कख्या. ते वखते रत्नवतीनी इष्टी चित्रगतिना लावण्यरूप अमृतना समुद्रमां ए प्रकारे वृद्धि गइ के. त्यांची फरी चलायमान थइ नहीं. पठी अनंगसिंह राजाए पोतानी पुत्रीनारागने जोइने तथा जोशीए कहेला वचनने संजारीने चि-

त्रगतिनी साथे पोतानी पुत्री परणावी. एवो कोण मूर्ख होय के रत्नने सोनानी साथे न जोडे. पठी घणो काल गृहस्थाश्रम जोगवी पुरंदर नामना पुत्रने राज्य आपी चित्रगतिए तथा रत्नवतिये चारित्र लीधुं. अनुक्रमे उत्तम प्रकारना तप करी तेउ महेन्द्रदेव लोकमां देवपणुं पाम्यां.

इति श्रीनेमिनाथना पहेला चार जवनुं वर्णन.

हवे पृथ्वीरूप स्त्रीना ललाट सरखा उत्तम एवा पश्चिम महाविदेहमां पद्म नामनी विजयमां सिंहपुर नामनुं नगर हतुं. ते नगरमां शत्रुरूप अग्निने शांत करवाने मेघसरखो अने जेनी कीर्तिरूप अर्द्धचंद्राकार चंद्र आकाशमां शोची रह्यो हतो, एवो हरिनंदी नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने कामदेवनी आज्ञा माननारी अने चंद्रिकाना सरखा जेना उज्वल गुणोए जगतने आश्चर्य पमाड्युं हतुं, एवी प्रीयदर्शना नामनी स्त्री हती. हवे माहेन्द्रदेव लोकथी चित्रगतिनो जीव चवीने ते हरिनंद राजानो पवित्र बुद्धिवालो अपराजित नामे पुत्र थयो. अने ते प्रधानना विमलबोध नामना पुत्रनो सुख दुःखमां नेत्रना सरखो मित्र थयो. एक वखते ते बन्ने मित्रो (अपराजित अने विमलबोध, बन्ने) घोडाने खेलाववा माटे नगरनी बहार गया. पण ते दुष्ट घोडाउ तुरत ते बन्ने मित्रने म्होटा अरण्यमां लेइ गया. पठी ते बन्ने मित्रोए नीचे उतरी ढीला थइ गयेला घोडाना बंधने बाधवा मांड्या एटले ते बन्ने घोडा कृतघ्न (करेला गुणने न जाणनारा)नी पेठे तरत पड्या अने मरण पाम्या. पठी मार्गमां थाकी गयेला अने तरशथी विह्वल थयेला ते राजा अने प्रधानना पुत्रो कलियुगमां धर्म तथा न्यायनी पेठे क्षणमात्रमां तेज रहित थइ गया.

पठी पाणीने शोधता एवा तेउए मित्रनी पेठे हितकारी एवुं एक तलाव दीतुं; तेमांथी अमृतना सरखुं पाणी पीने जाणे तृषारूप समुद्रनो पार पाम्या होय ? एम ते बन्ने कुमारो शांतचित्तवाला थया. पठी राजाना पुत्रे प्रधानना पुत्रने कळुं के, “ हे मित्र ! आपण बन्नेने देशांतर जोवानी इहा घणा दिवसथी हती, ते आजे सफल थइ ठे. आपणे माता पितानी आज्ञा लीधा विना आव्या ढीचे, तो हवे आपणो वियोग तेउ जेम तेम करीने सहन करशे अने आपणे आश्चर्यथी संपूर्ण एवा आ पृथ्वीमंडल उपर फरीचे. ” राजपुत्रनां एवां वचन सांजली

पृथ्वीना चमत्कार जोवाने तत्पर थयेला ते वन्ने जणा मदोन्मत्त हाथीनी पेठे पोतानी इष्ठाप्रमाणे पृथ्वीउपर फरवा लाग्या. एक दिवस कोइ एक चोर तेमनी शरणे आवीने कहेवा लाग्यो के, “म्हारुं रक्षण करो ! रक्षण करो !!” थोडी वखत पठी राजाना केटलाक सुन्नटो ते चोरनी पाठल आव्या. तेमनी साथे आ राजकुमारे युद्ध करी चोरनुं रक्षण कस्युं; एथी प्रसन्न थएला सुकोशल राजाए पोताना मित्रनो पुत्र जाणीने ते अपराजित राजकुमारने सुरसुंदरीना सरखी मनोहर पोतानी कमलमाला नामनी पुत्री परणावी. पठी ते राजकुमार सुकोशल राजाने घेर केटलाक दिवस रहीने राजाथी ठानी रीते प्रधानना पुत्रनी साथे पृथ्वीनां कौतुक जोवाने माटे चाळ्यो गयो. एक दिवसे अपराजित राजकुमारे तथा प्रधानना पुत्र विमलवोधे रत्नमाला नामनी विद्याधरनी पुत्रीनुं हरण करीने नाशी जता कोइ एक विद्याधरने तथा न जवानी मरजीथी रोती एवी ते रत्नमालाने दीठी; एटले ते विद्याधरनी साथे अपराजित कुमारे युद्ध करीने ते कन्याने ठोडावी. पठी युद्धथी प्रसन्न थएला ते विद्याधरे अपराजित कुमारने जखम रुजवी नाखनारी उंपधि अने महा मूत्यवालो मणि आप्यो. तेमज विमलवोधने रूपपरावर्तन करनारी गूटिका (गोली) आपी. पठी अपराजित कुमार उपर अनुरागवाली थएली रत्नमालाने जाणीने तेना पिताए तेने अपराजित राजकुमार साथे परणावी. वली जुवनजानु नामनो बीजो विद्याधर पण पोतानी पुत्री कोइ जोशीना कहेवाथी पराजित कुमारने परणावतो हतो. एवामां कोइ पुरुषे ते जुवनजानु उपर शस्त्रनो घा कस्यो; पण ते याने अपराजित कुमारे पोतानी पासे रहेली औपधिना प्रजावथी मटाळ्यो अने अति उत्तम रूपवाली ते कन्याने श्रेष्ठ बुद्धिवालो हरिनंदि राजानो पुत्र अपराजित कुमार परण्यो. ए प्रमाणे पृथ्वी उपर विहार करता ते वन्ने कुमारो कुंडिनपुर नगरे आव्या. त्यां तेमणे केवल द्वांनी मुनिने दीठा. पठी मुनिने वंदना करीने अने कानने त्रिपे अमृतनां सरखी देशना सांचली ते वन्ने कुमारोए मुनिने पृष्ट्युं के, “हे महाराज ! अने जव्य ठीचे के अजव्य ?” कुमारोनां एवां वचन सांचली मुनिण कस्युं

के “ हे कुमारो ! तमे ज्ञव्य ठो. वद्वी हुं तमने वीजुं पण कांइ कहुं ते सांजलो. हे राजकुमार ! तुं आशी पांचमा जवने विषे आ लोकमां नेमि-कुमार नामनो बावीशमो तीर्थंकर थइश अने आ प्रधाननो पुत्र त्हारो प्रथम गणधर थशे. ” एवां ते मुनिनां वचन सांजली अत्यंत हर्षने पामेला ते बन्ने कुमारो तीर्थोने वंदना करता करता पृथ्वीउपर फरवा लाग्या.

हवे तेवा समयमां आनंदपुर नगरने विषे जितशत्रु नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने शीलरूप अलंकारने धारण करनारी धारणी नामनी स्त्री हती. माहेंद्र लोकशी रत्नवतीनो जीव चवीने ते धारणीना उदरने विषे आव्यो. चंद्रनी कांती जेम सुंधाने प्रगट करे तेम धारणीए पुरे मासे पुत्रीने जन्म आप्यो. पीताए तेनुं प्रीतिमती नाम पाळ्युं. पठी ते प्रीतिमती गुणोसहित वृद्धि पामवा लागी. सरस्वतीने विषे घणा दिवस रहेवाशी क्लेशे करीने उदवेग पामेलानी पेठे विद्याए, बीजा आधारनी इष्टाशी ते प्रीतिमतीनोज आश्रय कस्यो. अर्थात् ते प्रीतिमती सर्व विद्यानो पार पामेली थइ, अनुक्रमे ते यौवन अवस्थामां आवी पहोची एटले ते राजकुमारीचे पिता पासे प्रतिज्ञा करी के, “ जे पुरुष मने विद्याये करीने जीतशे तेने हुं वरीश. ” पुत्रीनी आवी दुःसह प्रतिज्ञा जाणी जितशत्रु राजाए पुत्रीना वरने माटे स्वयंवरनो आरंभ कस्यो. तेणे स्वयंवरमां बोलावेला सर्वे राजाउं अने विद्याधरो आव्या. ते वखते प्रधान पुत्रनी साथे अपराजितकुमार पण विद्याधरे आपेली गोलीना प्रयोगशी रूप परावर्तन करी कलाकौशलरूप अमृतने पीवानी इष्टाशी आव्यो. आगल चालनारा प्रतिहारीउंए जेमना गुणोनुं वर्णन कखुं ठे एवा राजा अने विद्याधरो उंचां सिंहासनो उपर बेठा. पठी चामर धारण करनारी सखीउंनी साथे वरमालाने हाथमां धारण करनारी स्वर्गशी जाणे देवांगना उतरी होय नही शुं ! एम स्वयंवर मंडपमां प्रीतिमती आवी. राजकुमारीने जोइ कामशी मूर्खा पामेला अने स्तंभनाज आश्रय करी रहेला सर्वे राजा अने विद्याधरो चित्रमां आलेख्यानी पेठे स्थिर थइ गया. पठी सेंकडो बेठेला ते राजा अने विद्याधरोनी परीक्षा लेवाने सरस्वती पेठे आवेली ते प्रीतिमतीने प्रतिहारिणीये

कह्युं के “ हे राजकुमारी ! आ वेठेला राजा अने विद्याधरोने प्रश्न पूठ. ” पठी राजकन्याए प्रश्न पूठ्यां; पण सरस्वतीए पोतानी जातवाली प्रतिमतीनो पद करीने ते राजाउने जाणे थंजावी दीधा होयनी ? एम अपराधी माणसनी पेठे तेउ उत्तर आपवाने समर्थ थया नहीं. पठी जितशत्रु राजा खेद करवा लाग्यो के, “ अरे ! जरावस्थार्थी वृद्ध थयेलो ब्रह्मा आ पुत्रीना वरने करवोज चुली गयो ठे के शुं ? में दासीना पती सरखा आ राजाने वृथा जेगा कस्या, कारण के तेमांथी एक पण पुत्रीने योग्य वर मळ्यो नहीं. ” राजानां एवां वचन सांजली प्रधाने कहुं के, “ हे महाराज ! खेद न करो. कारण के पृथ्वी रत्नगर्जा कहेवाय ठे, जेथी अधिक गुणवालो पुत्रीनो वर मलशे; केम के जाग्यमांलखेलुं फरतुं नथी. ” पठी राजाए पडो वगडाव्यो के, “जे माणस म्हारी पुत्रीने विद्यावडे करीने जीतशे, ते तेनो पति थशे. ” एटले हरिनंदी राजाना पुत्र अपराजित कुमारे विचार कस्यो के, “ म्होटा पुरुषोने स्त्री साथे विवाद करवो योग्य नथी. ” शास्त्रमां कहुं के— वालसखित्वमसंस्कृतवक्ता, स्त्रीपु विवाद-कथा खलसेवा ॥ गार्दजयानमकारणहास्यं, पदसु नरा लघुतामुपयांति ॥ अर्थः— वालकनी साथे मित्रता, संस्कृत विनानी वाणी, स्त्रीयोनी साथे वाद, खल पुरुषोनी सेवा, गधेडानुं वाहन, अने कारण विनानुं हसवुं; ए ठने विषे माणसो हलकाइने पामे ठे. अने तेम ठतां जो हुं तेने जीतीश तो तेथी करीने म्हारी मोटाइ कहेवाशे नहीं. ” एवो विचार करीने तेणे विद्याधरे आपेलो दिव्य शक्तीवालो मणि हाथमां राखी स्तंजमां कोरेली पुतलीनो स्पर्श कस्यो; एटले पुतलीए प्रीतिमतिने कहुं के, “ हे राजकुमारी ! मानने ठोडी दे, अने आ राजाउ तो पशुना सरखा ठे. माटे म्हारी साथे वाद कर, कारण के आ राजकुमाररूप गुरुना हस्तस्पर्शना प्रसादथी वाद करवामां तत्पर थएली हुं मुरीउथी थयवा देवताउथी जीताइश नहीं. ” एवां ते पुतलीनां वचन सांजली हर्ष पामेली राजकुमारी प्रीतिमति वाद करवाने आर्वी अने चार प्रश्न पूठ्या. तेनो उत्तर पुतलीए थाप्यो. ते आ प्रमाणे प्र० “ गुन कोण ? ” उ० “ तत्वने जाणनारो ” प्र० “ धर्म कयो ? ” उ० “ जीव दया

ते. ” प्र० “ मनुष्योए शुं करवुं ? ” उ० “ संसारनो ठेद. ” प्र० “ साचुं शुं ? उ० “ जीवोनुं हित करवुं ते. ” पढी पुतलीए प्रश्न पूज्यो के, “ ब्रह्मचारीने वाहाली कोण ? ” पुतलीना आ प्रश्नो उत्तर राजकुमारी न आपी शकी के “ ब्रह्मचारीउने वहाली मैत्री होय ठे, ” तेथी पुतलीये जीतेली ते राजकुमारी पुतलीने पूठवा लागी के “ आ वरमाला त्हारा कंठने विषे आरोपुं ? ” पुतलीए कह्युं. “ म्हारा गुरु आ राजकुमारने कंठे ते वरमाला आरोपण कर. कारण के जे गुरुना प्रसादथी में त्हारी दुःसह प्रतिज्ञाउं झणमात्रमां पूरी दीधी ठे. ” एवां पुतलीनां वचन सांजली पूर्वजवना स्नेहथी जेने रोमांच थयो ठे, एवी ते राजकुमारीए प्रफुल्लीत पुष्पनी वरमाला अपराजितकुमारना कंठमां आरोपण करी. पढी होज पामीने अने निर्लज्ज थइने बीजा राजाउं बोलवा लाग्या के, “ अरे आ कापडी कोण ठे ? के जे अमे ठतां आ कन्याने परणशे ? ” एवी रीते क्रोध पामेला अने पृथ्वीने कंपावता ते राजाउंए अपराजित कुमार साथे युद्ध करवा मांड्युं. अपराजित कुमारे पण सर्वे राजाउंने वायु जेम डांगरनां फोतरांने उराडी नाखे तेम फेंकी दीधा. पढी शास्त्रे करीने स्त्रीए जीतेला अने युद्धमां एक वीर पुरुषथी पराजय पामेला ते सर्व राजाउं क्रोध करीने एकी वखते. अपराजितकुमार साथे युद्ध करवा लाग्या. कुमार अपराजिते पण इंद्र जेम पर्वतोनी पांखो वज्रवडे कापी नांखे तेम उठली उठलीने राजाउंने कापी नाख्या. एवामां सोमप्रज नामना मामाए अपराजित कुमारने दीठो; एटले तेणे सर्व राजाउंने युद्ध करता बंधकरी पोते ते अपराजित कुमारने मली अने कह्युं के, “ हे ज्ञाणेज ! में तने बहु वारे दीठो ठे. तुं जमरानी पेठे क्यां जमे ठे ? तुं ऊट घेर जा, कारण के त्हारा माता पिता त्हारा वियोगथी बहु दुःख पामे ठे. ”

पढी गोलीना प्रयोगथी पोताना स्वरूपने पामेला अपराजित कुमारने जितशत्रुराजाए म्होटो उत्सव करीने पोतानी पुत्री परणावी अने जितशत्रुराजाना प्रधाने पोतानी पुत्री अपराजितकुमारना मित्र विमलबोधने परणावी. राजाए सत्कार करेला ते बन्ने कुमारो केटलोक काल त्यां रह्या. हरिनंदी राजाने ते वातनी खबर पडवाथी तेणे पोताना प्रधा-

नने वने कुमारोने तेडवामाटे जितशत्रु राजाने त्यां मोकळ्यो. पठी अपराजित कुमार पोतानी सर्व स्त्रीउने साथे लइ प्रधानपुत्र सहित जित शत्रुराजानी आझा मागी पोताना देश जवा निकळ्यो. इंद्रना सरखो महा समृद्धिवालो ते कुमार दानेकरीने लोकोने प्रसन्न करतो केटलेक दहाडे पोताना सिंहपुर नगरमां आवी उत्साहपूर्वक पिताना चरणमां पळ्यो तथा अपराजितकुमारनी स्त्रीउ हर्षथी सासुना पगमां पडी. पठी हरिनंदी राजा पुत्रने राज्यासन उपर वेसारी पोते चारित्र लइ अने अक्षय पदने पास्यो. जेनो प्रधान विमलबोध ठे, जेने प्रीतिमती पटराणी ठे अने जेने खंडपतिउ मित्र ठे एवा ते अपराजित राजाए केटलेक काल राज्य करी पोताना पद्मपुत्रने राज्य आपी पोते वंधुउ, प्रधान, अने स्त्रीसहित चारित्र लीधुं. अंते अनशन व्रत लइ, आयुष्य पूरुं करी ते सर्वे आरण देवलोकमां इंद्रना सामानीक देव थया.

आ जंबुद्वीपमां रत्न विगेरे महासमृद्धिथी मनोहर हस्तिनागपुर नामनुं नगर ठे. तेमां हस्तिना समूहथी देवताउनी स्पर्धाकरनारो श्रीपेण राजा राज्य करतो हतो. तेने मदोन्मत्त हाथणीनी पेंठे चालनारी श्रीमती नामनी पटराणी हती. तेना उदरमां आरण देवलोकथी चवीने अपराजितनो जीव शंखस्वप्नने सूचवतो सतो महा समुद्रमां पांचजन्यनी पेंठे उत्पन्न थयो. पूरे मासे पुत्रजन्म पास्यो, एटले पिताए स्वप्नने अनुसारे तेनुं शंख एवुं नाम पाळ्युं. पठी कलाउनो अच्यास करतो ते शंख कुमार यौवन अवस्थामां आवी पडोच्यो. विमलबोधनो जीव पण देवलोकथी चवीने तेज राजाना सुवृद्धि प्रधाननो पुत्र थयो. त्यां तेनुं मतिप्रज्ञ एवुं नाम पाळ्युं. ते जवमां पण शंखकुमारने अने मतिप्रज्ञने पूर्वना जव जेवीज मैत्री थई. एक दिवसे सीममां रहेनारा लोकोए श्रीपेण राजाने कळुं के, " हे राजन् ! विशाल शिखरवाला पर्वत उपर चंद्रशीरा नामनी नदीने कांठे महावलवालो समरकेतु नामनो पक्षिपति (चोरनो राजा) किल्लो बांधीने रहेलां ठे. वली कोइथी ऊढायनहीं ए थो ते तमारा देशनी लक्ष्मीने लुट ठे. " एवां ते लोकोनां वचन सांजली स्मृपना सरखा महा प्रतापी ते श्रीपेण राजाए चोरनो पकडवा माटे चडाइनां पडए बगडाळ्यो. ते वक्तें केशरीसिंहना सरम्हा

शंख कुमारे राजाने कहुं के, “ हे तात ! एक चोरने वश करवा माटे आटलो बधो प्रयास तमे केम करो ठो ? ” शंखकुमारनां एवां वचन सांजली प्रसन्न थयेला राजाए तेने आज्ञा करी एटले केटलुंक सैन्य लेई ते शंखकुमार ज्यां चोरनुं गाम हतुं, त्यां आवी पहोच्यो. ते वखते पद्धिपति गाम त्यजी दड्णे कटपथी वीजे ठेकाणे संताई रह्यो. पठी युवराज शंख कुमार पण सैन्यना सारा बलवाला माणसो पासे गाम कवजे करावी पोते वृद्धोना यूथमां संताई रह्यो. पठी पद्धिपतिए कपटथी पोताना संताडी राखेला माणसोने एकठा करीने कुमार गाममां ठे एवी शंकाथी कहेवा लाग्यो के, “ अरे सुजटो ! शंखकुमारने जीवतो जावो ! जावो ! ! ” एम कहीने पोते युद्ध करवा आव्यो, एटले शंखकुमारे कि-द्वामां राखेला पोताना माणसोनी साथे कर्म जेम प्राणीने घेरी लहे तेम तेने घेरी लीधो, तेथी नासी जवानो रस्तो न सलवाने लीधे तथा कुमारे तेने कंठमां कुवाडो मारवाथी ते चोर शंखकुमारने वश थयो. पठी जेनी जेनी जे जे वस्तु चोरी लीधी हती, तेने तेने ते ते वस्तु उ पाठी अपावी ते चोरने साथे लई शंखकुमार पोताना नगर तरफ आवतो हतो ए-वामां बीजा दिवसनी रात्रीये पोतानी ठावणीमां सुखथी उंधी गयेलो ते शंखकुमार अरधी रात्रीये करुण शब्दवाळुं रुदन सांजलीने उच्यो अने जे तरफथी ते शब्द आवतो हतो, ते तरफ चाळ्यो आगला जतां तेणे एक रुदन करती स्त्री दीठी. कुमारे तेने पूब्युं के, “ हे जीरु ! तुं शा दुःखथी रुवे ठे. ? ” एवां ते कुमारनां वचन सांजली विश्वास पामेली ते स्त्रीए कहुं के, “ हे राजन् ! अंगदेशमां चंपा नामनी नगरी ठे. त्यां जितारि राजा राज्य करे ठे. तेने कीर्तिमती स्त्री ठे. तेना उदररूप ठीपमांथी उत्पन्न थयेला मोतीना सरखी कांतिवाली यशोमती नामनी पुत्री ठे. गुणथी परिपूर्ण एवी ते पुत्री ज्यारे अज्यास करती करती यौवन अवस्था मां आवी पहोची, त्यारे श्रीषेण राजाना पुत्र शंखकुमारना गुणने तथा युवावस्थाना रूपने सांजली तेने विषे आसक्त थई. पठी कलाउंना समूहने जाणवाथी मनोहर ते यशोमतीये जेम पोयणी सूर्यने विषे रुचि न करे तेम बीजा राजाउनेविषे रुचि करी. पिता जितारि राजाए शंखकुमारनेविषे आसक्त थयेली पोतानी पुत्रीने जाणीने तेने आपवाने जेट-

खामां हस्तिनागपुरमां पोताना माणसोने मोकळे ठे, तेटलामां मणिशेखर विद्याधरे ते कन्यानुं मागुं कखुं, पण तेने ना पाडी श्रीपेण राजाना पुत्रने आपवाने नकी कखुं. पठी मणिशेखर विद्याधरे सिंचाणो जेम चकलीनुं हरण करे तेम ते यशोमतीनुं हरण कखुं. हुं ते राजकुमारीना हाथने वलगी रही अहीं सुधी आवी. पठी ते विद्याधरे वलथी मने ते कन्याना हाथथी ठोडावी नाखी. हुं ते कुमारीनी धाव माता हुं, माटे ते म्हारा विना दुःख पामशे, तेटला माटे म्हारा मनमां क्लेश थवाथी हुं रोउं हुं. " एवां ते रुदन करती स्त्रीनां वचन सांजली शंखकुमारे कखुं के, " हे माता ! तुं रोइश नहीं. धीरज राख. हुं जाउंहुं. ते विद्याधरने मारी अने कन्याने पाठी लावी हुं तने आपीश. " एम कहीने वीर पुरुपोमां हस्तिमान ते शंखकुमारे सवारना वखते विशाल पर्वतना शिखर उपर गुफाना वारणामां वेठेला अने यशोमतीनी प्रार्थना करता एवा ते मणिशेखर विद्याधरने दीगो. ते वखते यशोमती उंचा स्वरथी विद्याधरने कहेती हती के " हे विद्याधर ! तुं मने आंही लाव्यो हुं, पण म्हारो प्राणप्रिय नर्तार तो शंखकुमार ठे, वीजो कोइ नथी. " एवां तेनां वचन सांजलीने शत्रुने कालसरखी पोतानी तरवार खेंचीने आवता शंखकुमारने जोइ मणिशेखर विद्याधरे यशोमतीने कखुं के, " म्हारा जाग्ये खेंचेलो आ त्हारो वहालो प्राणनाथ शंखकुमार आव्यो, तेने हुं पहेलो देवांगनाउं पासे मोकळुं हुं. अर्थात् मारी नाखुं हुं तेने तुं जो. " एटलामां शंखकुमार तेनी पासे आव्यो अने तिरस्कार करीने कहेवा लाग्यो के, " अरे ! अधम विद्याधर ! हुं परस्त्रीयांनी चोरीनुं फलतने देखाहुं हुं. " शंखकुमारनां एवां वचन सांजलीने केशरीसिंहनी पंठे गर्जना करतो अने पाटुळथी पृथ्वीने कंपावतो मणिशेखर विद्याधर तेनी सामो आव्यो. वनेने परस्पर युद्ध चाळ्युं. पठी अगणित पुण्यना महात्म्यथी शंखकुमारे पोताना शस्त्रथी मणिशेखरना अथव्य शस्त्रनो नाश करतो. वली लाघवपणाथी तेना हाथमां रहेलुं धनुष्य खेंची लीधुं अने तेज धनुष्यना वाणथी जेम योगी पुढ्यां पोताना आत्मार्थी आत्माने मारे तेम विद्याधरने मारतो. तेथी ते विद्याधर मृद कपाइ गयला जा-

डनी पेठे पृथ्वीउपर पड्यो. पठी शंखकुमारे तेने पवन विगेरे नांखी सचेत करी फरीशी युद्धने माटे बोलाव्यो एटले प्रसन्न थएला ते विद्याधरे शंखकुमारने कळुं के, “ हे कुमार ! जेम गुणथी आसक्त थएली आ त-मारी प्रिया ठे तेमज हुकममां रहेनारो हुं पण तमारो दास तुं एम जाणो. वली आमारा उपर अनुग्रह करीने वैताढ्य पर्वतउपर यात्रा करवा चालो. ” एवां ते विद्याधरनां वचन सांजली शंखकुमार तेने हा कहीनेह-स्तिनागपुरमां पोताना वृत्तांतनी खबर कहेवरावी अने यशोमतीनी धावमा-ताने पण पोतानी पासे बोलावी. पठी ते विद्याधरोए यशोमती अने धावमा-ता सहित वस्त्रालंकारथी सत्कार करेलो शंखकुमार वैताढ्य पर्वतउपर गयो. त्यां यशोमतीनी साथे शंखकुमारे निष्कपटपणाथी शाश्वत अरिहंत जग-वानतुं पूजन कळुं. त्यांथी मणिशेखर विद्याधर शंखकुमारने पोताना क-नकपुर नगरमां तेडी गयो अने दिव्य वस्त्र अलंकार विगेरेथी तेनो स-त्कार कस्यो. ” पठी शंखकुमारे ते विद्याधरोना शत्रुनो नाश अने राज्य-मां विस्तार विगेरे अनेक उपकारो कस्या. ते उपरथी विद्याधरोए प्रसन्न थइने तेने पोतानी विद्या शिखवी अने पुत्रीउं आपी. तेउने लइने जितारि-राजाने आनंद पमाडतो शंखकुमार चंपानगरीमां आव्यो. स्वर्गथी पण अधिक वैजववादी ते नगरीमां शंखकुमार विद्याधरनी पुत्रीउं सहित यशोमतीने परण्यो. पठी त्यां वासुपुज्य स्वामीनी यात्रा करी अने पो-ताना कार्यने जाणनार एवो ते. शंखकुमार जितारिराजानी आज्ञा लइ सर्व स्त्रीयो सहित पोताना हस्तिनागपुर नगरमां आव्यो.

पठी श्रीषेण राजा शंखकुमारने राज्यासन उपर बेसारी पोतें चारित्र लेइ केवल ज्ञान पाण्या. केटलेक दिवसे श्रीषेण केवली विहार करतां करतां हस्तिनागपुर नगरमां आव्या. तेमने वांदवाने माटे शंखकु-मार पोताना अंतःपुर सहित त्यां आव्यो. पठी उपदेश सांजली वैराग्य उत्पन्न थएला शंखकुमारे श्रीषेण केवलीने पूज्युं के, “ हे स्वामिन् ! विचा-रथी जोश्ये तो आसंसार असार ठे. एम सत्य थाय ठे; तो पठी म्हारे आ यशोमती साथे आटलो बधो प्रेमबंध शा माटे ठे ? ” शंखकुमारनां एवां वचन सांजली श्रीषेण केवलीए कळुं के, “ हे राजन् ! पहेला ज-वमां तुं ज्यारे धनकुमार हतो त्यारे आ यशोमती धनवती नामनी व्हा-

री स्त्री हती १ त्यांथी पहेला देवलोकमां तुं देव अने ते देवी यइ. २ त्यांथी चवी तुं चित्रगति थयो त्यारे तेज तेज स्त्री त्हारी रत्नवती नामनी स्त्री यइ हती. ३ वली माहेंद्रदेवलोकमां तुं देव अने ते देवी यइ. ४ त्यांथी चवी तुं अपराजित कुमार थयो त्यारे ते प्रीतिमति नामनी त्हारी प्रीया यइ. ५ त्यांथी तमे वने आरुण देवलोकमां देव देवी ६ यइने आ सातमा जवमां तुं शंखकुमार थयो तुं अने तेज स्त्री आ यशोमती यइ ठे. अहिथी चवी तुं अपराजित देवलोकमां देव यइने नवमा जवे आ चारत क्षेत्रने विपे यादवकुलमां नेमिनाथ नामनो वा- विशमो तीर्थकर यइश. अने ते वखते आ यशोमती अपराजित विमानमां देवी यइने त्यांथी चवी त्हारी राजीमती नामनी कन्या थशे. पण त्हारे विपे आसक्त थयेली ते तने न परणवार्थी चारित्रने धारण करी मो- दाने पामशे. वली पूर्वजवमां जे त्हारा नान्हा वे जाइ हता ते आ वे त्हारा जाइत तथा आ मतिप्रज्ञ नामनो पूर्वजवथी अनुसरी रहेलो प्रधान ते सर्वे त्हारा प्रथम गणधरो थशे. " एवां श्रीपेण केवलीनां व- चन सांजली शंखकुमारे पुंडरीक नामना पुत्रने राज्य आपी पोते स्त्री, जाइत अने प्रधानसहित चारित्र लीधुं. पठी अपूर्व वीशस्थानकादिक तप करी जक्ति विगेरेथी अरिहंत जगवानतुं आराधन करी निकाचित तीर्थकर नाम कर्म बांधी अने उत्तम वैराग्यने पामी कर्म रूप दोपरहित शुरू देहने धारतो ते शंखकुमार शंखना सरखो शोचवा लाग्यो. पठी जावना, दामणा, गर्हणा, अन्शन, चार शरण अने पांच परमेष्टि नमस्कार इत्यादि शोल आराधना पूर्वक अंतरंग शत्रुनो नाश करी निर्ममतावालो ते शंखकुमार मृत्यु पामीने अपराजित एवा अनुत्तर विमानमां देवता थयो अने त्यां तैणे तेत्रीश सागरोपम आयुष्य जोगव्युं. इति वीजा चार जवनुं वर्णन.

आ जंबूद्वीपना जरतक्षेत्रमां दक्षिण दिशाये लक्ष्मीना कांश मन्वो कुशावर्त नामनो देश ठे, सर्व प्रकारना धान्यनी संपत्तिवाला अने उंची डोंगरना देशथी सुशोचित एवा ते देशनां अत्यंत मनोहर नौर्यपुर ना- मनुं नगर ठे. जे नगरनी लक्ष्मीने जांवा नांवे उगनाहवंत थयेला इंड्र इ- जार नेत्र करयां ठे, ते नगरमां दशाह कुलमां उत्पन्न थयेलो अने उत्तम

रीते प्रजानुं पालन करतो एवो समुद्रविजय नामनो राजा ताराउना समूहने विषे चंद्रनी पेठे राज्य करतो हतो. शंकरने पार्वतीनी पेठे तेने सात प्रकारना अंगना दानथी अतिप्रिय शिवादेवी नामनी राणी होती.

हवे कार्तिक वदी बारसनी रात्रीये चित्रा नक्षत्रमां अने कन्या रा-
शीने विषे चंद्रनो योग ठते अपराजीत देवलोक थकी चवीने त्रण ज्ञा-
नथी विचूषित शंखकुमारनो जीव १ हस्ति, २ वृषज, ३ सिंह, ४ लक्ष्मी
देवी, ५ पुष्पनी माला, ६ चंद्र, ७ सूर्य, ८ ध्वजा, ९ कलस, १० पद्मसरो-
वर, ११ क्षीर समुद्र, १२ देवविमान, १३ रत्ननो राशि, १४ अग्निशिखा. ए
चौद स्वप्नने सूचवता ठतां तेना उदरमां उत्पन्न थयो. ते वखते क्षणवार
नारकी जीवोने सुख थयुं अने त्रण लोकमां प्रकाश थयो. पठी शिवा
देवी चौद स्वप्नने तथा पोताना मुखमां प्रवेश करता चंद्रने जोइ जा-
गी गइ अने रोमांचथी आकूल व्याकूल थयेली ते शिवादेवीये स्वप्नानी
वात समुद्रविजय राजाने कही. स्वप्ननी वात सांजली आनंद पामेला
ते राजाए क्रोष्टुकि नामना निमित्तियाने बोलावी स्वप्नानी वात पूठी.
एवामां पुण्योच्चारण नामना साधु आव्या; तेथी तेमने पण राजाए स्व-
प्नानी वात कहीं. पठी ते बन्ने जणाए राजाने स्वप्नानुं फल कछुं के,
“ हे देव ! आ शिवादेवी तीर्थकरनी अथवा चक्रवर्तीनी माता थशे
अने तेने पूर्वना पुण्यने योगे उत्तम स्वप्नना निमित्तथी महा पुण्यवान,
त्रण जगतनुं रक्षण करवामां दिक्षित, अन्नयदर्शी, सर्वनो आधार, कुं-
लमां उत्तम, अने लोकमां उत्कृष्ट एवो पुत्र थशे. ” एवां तेमनां वचन
सांजली आनंद पामेला अने जेमनो उदय वखणायेलो ठे एवा ते राजा
अने राणीये घणा मान अने धनथी सत्कार करेला साधु अने निमि-
त्तिक पोताने स्थानके गया. पठी इंद्रे पोताना आसन कंपथी तीर्थकरने
गर्जमां आव्या जाणी ते बावीशमा तीर्थकरने नमस्कार करीने स्तुतिकरी.
हवे ज्यारथी तीर्थकर जगवान शिवादेवीना उदरमां आव्या, त्या-
रथी देशनो उदय थवा लाग्यो अने समुद्रविजय राजाना जंडारमां
लक्ष्मी वधवा मांडी. लक्ष्मीए धारण करेली चतुराशनी पेठे, उत्तम अर्थ-
वाली कविनी वाणीनी पेठे अने रत्ननी खाणनी पेठे शिवा देवीए गर्ज
धारण कस्यो. प्रभुना प्रतापथी उत्पन्न थएला शुक्लध्यानथी होयनी ?

तेम प्रथम करतां शिवादेवीनुं शरीर कांडक वधारे पीळुं थयुं. शुभ ग-
 र्जना प्रजावथी समुद्रविजय राजाए गुप्तिने मूकाववादि सर्व शिवा दे-
 वीना दहोला पूर्ण कस्या. पठी राजाए पुंसवन विगेरे जे जे कर्म करवा
 इष्टा करी ते ते कर्म इंद्रे करेलां दीठां. तीर्थकर जगवान माताना उदरमां
 वृद्धि पामता ठता पण मातानुं उदरवृद्धि पाम्युं नहीं ए एक आश्चर्य इतुं.
 कसुं ठे के, म्होटा पुरुपने संपत्तिने विषे अथवा विपत्तिने विषे विकार
 क्यांथीज होय. पठी श्रावण शुदी पांचमनी रात्रिये चित्रा नक्षत्रमां चंद्र-
 नो योग ठते अने लग्नमां सर्व श्रेष्ठ ग्रहो रहे ठते शिवा देवीथी तीर्थ-
 कर जगवाननो जन्म थयां. आसन कंपवाथी ठपन्न दिशा कुमारीका-
 उंचे प्रजुनी पासे आवी जगवानना जन्मने वखाणीने नमस्कार कस्यो.
 पठी केटलीएक कुमारीकाठ संवर्त वायुथी सूतिकाना ग्रहने शुरू करी,
 जिनेश्वर जगवाननी पासे उर्जी रही एटले वीजी कुमारीकाठ, सुगंधी
 जलथी सूतिकाना ग्रहने ठांटया लागी. केटलीक शृंगारना अलंकार जा-
 लीने; केटलीक दर्पण जालीने; केटलीक वींजणाने ग्रहण करीने; केट-
 लीक चामर जालीने; केटलीक दीवी लेंडने, एम सर्व कुमारीकाठ जुडी
 जुडी सेवा करवा अने प्रजुना गुण गावा लागी. कोइएक कुमारिका जिन-
 श्वरना ठेदेला नालने पृथ्वीमां नांखी कपूर विगेरे सुगंधि पदार्थांथी खाडाने
 पुरी दीधो. केटलीक कुमारीकाठचे सूतिकागृहथी चारे दीशामां सिं-
 हासनथी सुशोचित केलना मंडप कस्या. केटलीक कुमारीकाठचे जिन-
 श्वर जगवानने तथा शिवादेवीने मंगल खान करावी, चंदननुं विद्वे-
 पन करी. वखालंकार विगेरे धारण करावी अने चंदन तथा जस्म वि-
 गेरेनी पोटली वांधीने “ दीर्घ आयुष्यवाला थारुं.” एम आशीश थारपी.
 पठी आसनकंपथी प्रजुना जन्मने जाणी नोधर्म देवलोचना इंद्र त्यां
 आवी सूतिकाना घरने त्रण प्रदक्षिणा करी जिनेश्वर जगवानने तथा
 शिवादेवीने नमस्कार कस्यो. त्वार पठी शिवादेवीने अवन्यापिनी निडा
 मृकीने इंद्र पांच रूप धारण करवां. एक रूपथी जिनेश्वर जगवानने वे-
 हापसां धारण करवा. एक रूपथी जिनेश्वर जगवानने नाथे ठव धारण
 कसुं. वे रूपथी वे चामर ग्रहण करी पवन नाथवा लाग्यां अने एक
 रूपथी वज्रने उडालतां आगड नाथयां. एवी रीते इंद्र जिनेश्वर जगवा-

नने मेरुपर्वत उपर पांडुकवनमां ज्यां शास्वतुं रत्नं सिंहासन हंतुं त्यां
 लेइ गयो. त्यां ते पूर्वाग्निमुखे जगवानने खोलामां लेइने बेगे एटवे
 बीजा त्रैसठ इंद्रो त्यां आख्या. पढी सुवर्ण विगेरेना एक हजार ने
 आठ कलशोमां जरेला तीर्थना सुगंधी जलथी देवडुंडुंजिपूर्वक अग्नि-
 षेक करी सुगंधी चंदनथी पूजन करी हर्षित मनवाला इंद्रोए स्तुति
 करी. पढी इंशानेंद्रे पांच रूप विकूर्वि प्रचुने पोताना खोलामां लीधा
 एटवे सौधर्मेन्द्रे चार दिशामां स्फाटिकना चार वृषजो प्रकट करी तेम-
 ना शिंगडाथी उज्वलती दुधनी धारावडे प्रचु उपर अग्निषेक कस्यो. ते
 वखते तुंबुर विगेरे गंधर्वो गान करवा लाग्या अने अस्पराउं नाचवा
 लागी. पढी सुगंधि चंदननो लेप करी, कटपवृक्षना पुष्पोथी पूजन करी
 इंद्रे दिव्यवस्त्र प्रचुने धारण कराव्यां. पढी दिव्य चोखाथी अष्टमांग-
 लीक आलेखी मांगलीक गीतोनुं गान करतां करतां आरति करी, ते
 वखते इंद्राणि अने रंजा विगेरे अप्सराउंना समूहे नाच करतां करतां
 नेत्रना कटाक्षरूप पुण्योवडे करीने जगवाननुं पूजन कस्युं. पढी इंद्रे “हे
 नाथ ! तमारा शरीररूप इंद्रनीलमणिने जोनारां म्हारां नेत्रो आजे
 बहु प्रसन्न थाय ठे. हे यदुनायक ! यमुना नदीना जल समान तमारा
 शरीरनी श्यामकांति गंगाना जल समान उज्वल यशने उत्पन्न करे ठे;
 ए पृथ्वीमां आश्चर्य ठे. हे महाराज ! आ मेरु पर्वतनुं शिखर म्होटा
 रत्नोथी जरपूर ठे तो पण तमारा सरखा रत्नवडे करीनेज रत्नवाळुं थयुं
 ठे.” एप्रमाणे स्तुति करी त्यांथी लइने जगवानने माता शिवादेवी
 पासे मूक्या. तथा तेमने जमणे अंगोठे अमृत संचास्युं के जेथी जुख्या थ-
 येला जगवान पान करे. वली तेणे पांच अप्सराने धाव तरीके त्यांज
 मूकी. पढी सूर्य जेम कमलीनीनी निद्रा खेंची ले तेम इंद्रे मूकेली शि-
 वादेवीनी अवस्वापिनी निद्राने खेंची लीधी. इंद्रनी आज्ञाथी कुबेरे
 समुद्रविजय राजाना घरने विषे हर्ष करनारी अनेक रत्नोनी वृष्टि करी.
 पढी देवताउं नंदीश्वरे महोत्सव करी पोतपोताने स्थानके गया. ते व-
 खते सवार थइ एटवे दक्षिणावर्त वायु वावा लाग्यो. दिशाउं प्रसन्न
 थइ. सर्व जगत् हर्षमय थयुं अने पूर्वदिशाये प्रचुने जेट आपवा माटे
 सूर्यरूप फल प्रगट कस्युं. ते वखते कमलीनीनी पेठे शिवादेवीनां वे

नेत्र उघडी गयां, तेथी तेमणे जंगम "हाडता चालता" कल्पवृक्षना जेवा पुत्रने दीठा. पठी राजा समुद्रविजयने वधामणि दीधी. तेथी वसंतरुतु-मां कोकिलानी पेठे हर्ष पामेला ते राजाए वंदीवानोने ठोडी मूकी ह-र्षथी वधामणिने माटे आवेला झातिजनोने तथा नाच करती वारांग-नाउने उत्तम जेटो आपीने जगतमां आश्चर्यकारी पुत्रनो जन्ममहोत्सव कस्यो. ठठा दिवसे सूर्य चंद्रनां दर्शन कराववापूर्वक ठठीनो महोत्सव करी वारमे दिवसे नामकर्म महोत्सव कस्यो. ज्यारथी जगवान गर्जमां आव्या, त्यारथी लोकोनां अरिष्टो "दुःखो" नाश पाम्यां; ते उपरथी प्र-जुनुं अरिष्टनेमि एवुं नाम पाड्युं. पठी राजाउए परस्पर एकवीजाना हा-थमांथी तेडेला जगवान जित्त जित्त पद्ममां फरता राजहंसनी पेठे शोचवा लाग्या. जगवानना कंठने विषे धारण थयेली सुवर्णयुक्त मोतीनी माला जगवानना मुखरूप चंद्रनी सेवाने माटे उदेय पामेला ताराउनी पंक्तिनी पेठे शोचती हती. सहज सांजाग्यथी सुशोचित जगवान पिताना अ-नेक मनोरथनी साथे वधता हता.

एक वखते प्रतिवासुदेव जरासंध राजाए समुद्रविजय राजाने कहाव्युं के "वेताह्व पर्वतनी पासना सिंदूरपुरनगरना सिंदूरथ राजाने बांधीने म्हारी पास जेमाणस लावशे; तेने हुं म्हारी जीवयशा पुत्री परणार्थीश थने एक मनोहर नगर थारपीश." ए वान सांजलीने वसुदेवे समुद्रविज-यने हाथ जोडीने कसुं के, "ए काम हुं करीश." एटले समुद्रविजय राजाए कसुं. "ए काम तां नथी." तोपण वसुदेव न मानतां पा-तानो रथ जोडावी कंसने सारथी करी युद्ध कन्वा गयां. सिंदूरथ राजा पण सामो युद्ध करवा आव्यां. पठी वसुदेव सिंदूरथ राजाना सैन्यने मारी तेने पाही कंसपाने बांधावी पाताना नगरमां लाव्यां एटले समुद्र-विजय राजाए वसुदेवने एकांतमां वेसारीने कसुं के, श्रोतृकि निमित्ति-याए कसुं ठे के. "जे माणस जीवयशानो पार्ष्णीप्रदण करदा; तेना कुड-नां रूप पशे." माटे विचार करी कंसने जीवयशा परणार्थी हुं सुर्वा था." एवां समुद्रविजय राजानां वचन सांजली वसुदेव कंसने जगसंध पासने छेड गयां थने तेने जीवयशा परणार्थी. तेमज मसुरा नगरी पशे कंसनेज असावी.

नने मेरुपर्वत उपर पांडुकवनमां ज्यां शास्वतुं रत्नतुं सिंहासन हतुं त्यां लेइ गयो. त्यां ते पूर्वाग्निमुखे जगवानने खोलामां लेइने वेठो एटले बीजा त्रैसठ इंद्रो त्यां आव्या. पठी सुवर्ण विगेरेना एक हजार ने आठ कलशोमां जरेला तीर्थना सुगंधी जलथी देवडुंडुंजिपूर्वक अग्निषेक करी सुगंधी चंदनथी पूजन करी हर्षित मनवाला इंद्रोए स्तुति करी. पठी इंशानेंद्रे पांच रूप विकूर्वि प्रचुने पोताना खोलामां लीधा एटले सौधमेंद्रे चार दिशामां स्फाटिकना चार वृषन्नो प्रकट करी तेमना शिंगडाथी उल्लती डुधनी धारावडे प्रचु उपर अग्निषेक कस्यो. ते वखते तुंबुर विगेरे गंधर्वो गान करवा लाग्या अने अस्पराउं नाचवा लागी. पठी सुगंधि चंदननो लेप करी, कटपवृक्षना पुष्पोथी पूजन करी इंद्रे दिव्यवस्त्र प्रचुने धारण कराव्यां. पठी दिव्य चोखाथी अष्टमांगलीक आलेखी मांगलीक गीतोनुं गान करतां करतां आरति करी, ते वखते इंद्राणि अने रंजा विगेरे अप्सराउंना समूहे नाच करतां करतां नेत्रना कटाक्षरूप पुण्योवडे करीने जगवानतुं पूजन कस्युं. पठी इंद्रे "हे नाथ ! तमारा शरीररूप इंद्रनीलमणिने जोनारां म्हारां नेत्रो आजे बहु प्रसन्न थाय ठे. हे यडुनायक ! यमुना नदीना जल समान तमारा शरीरनी श्यामकांति गंगाना जल समान उज्वल यशने उत्पन्न करे ठे; ए पृथ्वीमां आश्चर्य ठे. हे महाराज ! आ मेरु पर्वतनुं शिखर म्होटा रत्नोथी जरपूर ठे तो पण तमारा सरखा रत्नवडे करीनेज रत्नवाळुं थयुं ठे." एप्रमाणे स्तुति करी त्यांथी लेइने जगवानने माता शिवादेवी पासे मूक्या. तथा तेमने जमणे अंगोठे अमृत संचास्युं के जेथी जुख्या थयेला जगवान पान करे. वली तेणे पांच अप्सराने धाव तरीके त्यांज मूकी. पठी सूर्य जेम कमलीनीनी निद्रा खेंची ले तेम इंद्रे मूकेली शिवादेवीनी अवस्वापिनी निद्राने खेंची लीधी. इंद्रनी आज्ञाथी कुबेरे समुद्रविजय राजाना घरने विषे हर्ष करनारी अनेक रत्नोनी वृष्टि करी. पठी देवताउं नंदीश्वरे महोत्सव करी पोतपोताने स्थानके गया. ते वखते सवार थइ एटले दक्षिणावर्त वायु वावा लाग्यो. दिशाउं प्रसन्न थई. सर्व जगत् हर्षमय थयुं अने पूर्वदिशाये प्रचुने जेट आपवा माटे सूर्यरूप फल प्रगट कस्युं. ते वखते कमलीनीनी पेठे शिवादेवीनां बे

नेत्र उघडी गयां, तेथी तेमणे जंगम “हालता चालता” कटपवृक्षना जेवा पुत्रने दीठा. पठी राजा समुद्रविजयने वधामणि दीधी. तेथी वसंतरुतुमां कोकिलानी पेठे हर्ष पामेला ते राजाए वंदीवानोने ठोडी मूकी हर्षेथी वधामणिने माटे आवेला ज्ञातिजनोने तथा नाच करती वारांगनाउने उत्तम जेटो आपीने जगत्मां आश्चर्यकारी पुत्रनो जन्ममहोत्सव कस्यो. ठठा दिवसे सूर्य चंद्रनां दर्शन कराववापूर्वक ठठीनो महोत्सव करी वारमे दिवसे नामकर्म महोत्सव कस्यो. ज्यारथी जगवान गर्जमां आव्या, त्यारथी लोकोनां अरिष्टो “हुःखो” नाश पाम्यां; ते उपरथी प्रचुनुं अरिष्टनेमि एवुं नाम पाड्युं. पठी राजाउए परस्पर एकवीजाना हाथमांथी तेडेला जगवान जिन जिन पद्ममां फरता राजहंसनी पेठे शोचवा लाग्या. जगवानना कंठने विपे धारण थयेली सुवर्णयुक्त मोतीनी माला जगवानना मुखरूप चंद्रनी सेवाने माटे उदेय पामेला ताराउनी पंक्तिनी पेठे शोचती हती. सहज सौभाग्यथी सुशोचित जगवान पितानां अनेक मनोरथनी साथे वधता हता.

एक वखते प्रतिवासुदेव जरासंध राजाए समुद्रविजय राजाने कहाव्युं के “वैताल्य पर्वतनी पासेना सिंहपुरनगरना सिंहरथ राजाने बांधीने म्हारी पासे जे माणस लावशे; तेने हुं म्हारी जीवयशा पुत्री परणावीश अने एक मनोहर नगर आपीश.” ए वात सांजलीने वसुदेवे समुद्रविजयने हाथ जोडीने कळुं के, “ए काम हुं करीश.” एटले समुद्रविजय राजाए कळुं. “ए काम तारुं नथी.” तोपण वसुदेव न मानतां पोतानो रथ जोडावी कंसने सारथी करी युद्ध करवा गयो. सिंहरथ राजा पण सामो युद्ध करवा आव्यो. पठी वसुदेव सिंहरथ राजाना सैन्यने मारी तेने पाडी कंसपासे बंधावी पोताना नगरमां लाव्यो एटले समुद्रविजय राजाये वसुदेवने एकांतमां बेसारीने कळुं के, क्रोष्टुकि निमित्तियाए कळुं ठे के, “जे माणस जीवयशानो पाणीग्रहण करशे; तेना कुलनो ह्य थशे.” माटे विचार करी कंसने जीवयशा परणावी तुं सुखी था.” एवां समुद्रविजय राजानां वचन सांजली वसुदेव कंसने जरासंध पासे लेइ गयो अने तेने जीवयशा परणावी. तेमज मथुरा नगरी पण कंसनेज अपावी.

हवे ज्यारे कंस मरायो अने प्रतिवासुदेव एवा जरासंधना दूतनुं अपमान कछुं. त्यार पठी यादवोए क्रोष्टुकी निमित्तियाने पूब्युं एटले तेणे कछुं के, “रामकृष्ण थोडा दिवसमां अर्धाचरत क्षेत्रना अधिपति थशे. तमारे खेद पामवो नहि; परंतु त्यां सुधीमां तमारे पश्चिम दिशामां विंध्यपर्वतना सन्मुख समुद्रने कांठे निःशंकपणाथी रहेवुं अने कृष्णनी प्रिया सत्यजामा जे ठेकाणे बे पुत्रोने जन्म आपे, ते ठेकाणे नगर वसावी निश्चयपणेशी निवास करवो.” पठी सात क्रोड कुलसहित यादवो शौरपुरथी नीकल्या अने अगीयारक्रोड कुलसहित उग्रसेन निकल्यो. तेउं विंध्याचल पासे आठ्या एटलामां तेमणे काल तथा महाकालनी वात सांचली एटले सर्व यादवो क्रोष्टुकिना सत्यवचनने वखाणवा लाग्या. आगल जतां तेमने मुनि मळ्या. मुनिने समुद्रविजयराजा विगेरे पुरुषोए पूब्युं के, “हवे पठी शुं थशे?” मुनिए कछुं. “तमारो पुत्र बाविशमो जिनेश्वर थशे. तेमज रामकृष्ण अर्धा चरतक्षेत्रना अधिपति थशे.” मुनि एम कहीने विहार करी गया. पठी यादवो सोरठ देशमां आवीने अर्धचंद्राकार ठावणी करीने रह्या. ते वखते सत्यजामाने जानु अने जामर एवा बे पुत्र थया; एटले कृष्णे त्रण उपवास करी सुस्थित देवनी आराधना करी. तेथी प्रसन्न थएला सुस्थित देवताए प्रत्यक्षपणाथी आवी सुघोश नामनो शंख रामने अने पांचजन्य नामनो शंख कृष्णने आपीने कछुं के, “मारुं शुं काम ठे? जे होय ते कहो.” कृष्णे कछुं के, “विष्णुनी द्वारकापुरी पाणीमां बूडी गइठे ते अमने आप.” एवां कृष्णनां वचन सांचली सुस्थितदेवे इंद्रपासे जइ ते वात कही. तेथी इंद्र कुबेरपासे समुद्रमां अठार हाथ उंचा अने बार हाथ जाडा रत्नजडीत्र सोनाना गढवाली, नव हाथ उंडी खाइवाली, देवताना वैमान सरखा एक, बे, त्रण मालथी सुशोचित क्रोड मेहेलवाली, श्रीकृष्णने माटे सर्वतोन्नद्र नामना अठार मेहेलवाली, रत्नजडित्र उत्तम सत्तावाली, जिनमंदिरोवाली अने अनेक प्रासादवाली नगरी एक रातमां बनावी आपी. तथा देवताउंए ते पश्चिम समुद्रने तीरे द्वारका नगरीना राज्यासन उपर श्रीकृष्णने अजिषेक करी म्होटो उत्सव कस्यो.

हवे त्रण ज्ञानयुक्त नेमिकुमार बलन्नद्र विगेरेनी साथे बालकनी पेटे

वगीचामां रमता हता. बलजद्रादिक तेमने बहु रमतोथी रमाडता ह-
ता; कारण अवस्थाने अनुसरनारो जाव म्होटा पुरुपोने पण बाध करे
ठे. कुमार अवस्था उलंघी वज्ररूपजनाराच युक्त शरीरवाला, चतुरस्त्र
मूर्तिवाला अने दशधनुष्य प्रमाण शरीरवाला नेमिकुमार यौवनावस्थामां
आवी प्होंच्या. ते वखते वणजाराज रत्नकंबलो वेचवा आव्या; पण त्यां न
वेचतां तेज वधारे लाज खावा माटे राजगृह नगरमां गया. त्यां तेमणे
जीवयशाने रत्नकंबलो देखाडी. तेणे रत्नकंबलनुं मूल पचासहजार रुपी-
या कळुं; एटले वणजाराज कळुं के, “ अमने लाख रुपीया द्वारकामां
मलता हता; पण त्यां न आपी अने वधारे लाज खाने माटे अहीं लाव्या
तो अहीं पचास हजार रुपीया कीमत थड, माटे अमने धिक्कार ठे के, अ-
मे त्यां न आपी. ” एवां वणजारानां वचन सांजली जीवयशाये पूब्युं के,
“ द्वारकां नगरी क्यां ठे ? अने तेनो राजा कोण ठे ? ” तेज कळुं के, “ प-
श्रीम देशने विषे सुस्थित देवे आपेला स्थानमां देवताए निर्माण क-
रेली अने कुवेरे धन धान्यथी जरेली द्वारका नगरी ठे. वसुदेव अने दे-
वकीनो पुत्र एवो कृष्ण ते नगरीमां राज्य करे ठे. ” वणजारानां आवां
वचन सांजली शरीरमां चुत आवेलानी पेठे पोताना बुटा केश करीने
माथामां कूटती कूटती ते जीवयशा मगध देशना राजा पोताना पिता
जरासंधने कहेवा लागी के “ अरेरे ! हजु कंशनो शत्रु जीवे ठे. ” तेनां
वचन सांजली जरासंधे कळुं के, “ हे वढे ! धीरज राख्य ! एम कहीने
ते प्रयाणनो पटह वगडावी सहदेव विगेरे पुत्रोने साथे लड तैयार थ-
यो. ते वखते अपशुकन थवा लाग्यां. एटले डुर्योधन अने शिशुपाले
ना पानी तो पण घणो क्रोधयुक्त थयेलो ते जरासंध सूर्यनी पेठे पश्चिम
दिशा तरफ चाळ्यो. पठी युद्ध जोवामां कौतुकी एवा नारदे मगधदेशना
राजानुं प्रयाण द्वारकाना अधिपति कृष्णने कळुं. कृष्णे पण हुंकार श-
ब्द करी प्रयाणनो पटह वगडाव्यो; तेथी परिवार सहित क्रोडो यादवो
तैयार थया. उग्रसेन असंख्य सैन्य लडने तैयार थयो. महासेन विगेरे
अनेक राजाज तथा महाबलवाला तेमज जाणे पांच पांच अंगने धा-
रण करनाराज होयनी ? एवा पांडवो अने सासरा तरफथी अनेक रा-
जाज कृष्णनी तरफ आव्या. पठी वृद्ध पुरुषोए आशीर वचन आपे

अने मंगल करेला कृष्ण, गरुडध्वजवाला तथा दारुक सारथीवाला रथमां बेसी क्रोष्टुकिए आपेला विजयकारी उत्तम मुहूर्तमां जयजय शब्द करीने बलजडनी साथे ईशानतरफ प्रयाण करी जरासंधना सैन्यने मळ्या. ते वखते प्रलय कालना वायुथी क्षोत्र पामेला सह्य अने विंध्याचल पर्वतनी पेटे ते बन्ने सैन्य शोचवां लाग्यां. ते वखते राजाउने माथे रहेला रत्नजडीत सोनाना अने रुपाना ठत्रोनां मंडलोथी आकाश हजारो सूर्य चंद्रना सरखुं शोचवा लाग्युं. ते वखते हाथीउनी गर्जनाथी, घोडाउना खोंखाराथी, रथना घोरथी अने पालाउना सिंहशब्दथी जगत् शब्दमथ थइ गयुं. घोडाउनी खरीउथी उफेली धूले करीने आकाश रजमथ थयुं. दिवसो अमासनी रातना सरखा अंधकारमथ थइ गया; तेशी चूतो तथा राक्षसो पोतानी मरजी प्रमाणे फरवा लाग्या. पठी हंस अने डिंजक नामना प्रधानोनी साथे विचार करी जरासंधे शत्रुउना सैन्यनो नाश करवाने माटे सहस्र आरावालो चक्रव्यूह रच्यो. एक हजार आरामां एक हजार राजा, बे हजार रथ, सो हाथी, पांच हजार घोडा, अने सोल हजार पायदल, एप्रमाणे सैन्य राखी कौरव अने गांधार राजाने चक्रव्यूहनी पाठल राखी अने पोते पांच हजार राजाउ सहित चक्रव्यूहना मोढा आगल रह्यो. तथा चक्रव्यूहनी बार अनेक राजाउ यादवोने युद्धने माटे बोलाववाने रह्या, पठी जरासंधे रचेला चक्रव्यूहने सांजलीने समुद्रना सरखा गंजीर बुद्धिवाला यादवोए चक्रव्यूह जीतवाने माटे पोतानी सेनानो गरुडव्यूह रची, पचास लाख कुमारोने गरुडव्यूहना मुख आगल राखी बलजड तथा कृष्ण गरुडव्यूहना मस्तक उपर रह्या. अने चारे तरफ अनेक सुन्नट राजाउ रह्या, के जेने जोवाथीज शत्रुउनो गर्व गली जाय. ते वखते अवधिज्ञानथी युद्धनो समय जाणीने इंद्रे पोतानो मातली सारथी वालो रथ नेमिनाअने माटे मोकट्यो. पठी बन्ने सैन्यमां युद्धनां वार्जीत्र वाग्यां षट्त्वे त्रण जगत्ने आश्चर्यकारी जयंकर युद्ध चाट्युं. वीरपुरुषोना खड्गना घाथी उत्पन्न थयेलो अग्नि रुधिररूप जलथी शांत थवा लाग्यो. वीर पुरुषोना पगथी उडती धूल रुधिरथी कादवरूप थइ. चूटता वीरपुरुषोना मुकुटथी क्षणमात्र प्रकाश थवा लाग्यो. ते वखते चतुरंगी

सेनाना घातना रुधिरथी राती थइ रहेली जूमिना जेवी पश्चिम दि-
शामां सूर्य अस्त पाम्यो. रुधिरथी प्रसन्न थएला वैतालोनी पेठे ते रणां
गणमां मस्तकरहित शरीरो नाचवा लाग्या. ते दिवसे जेनी जीत थएली
ठे एवा सर्वे यादवो जय जय शब्द करीने रणथी पाठा फस्या अने
जेनो सेनापति नाश पाम्यो ठे एवुं जरासंधनुं सैन्य पण पाठुं फस्युं. वीजे
दिवसे जरासंधे शिशुपालने सेनापति स्थाप्यो; तेथी तेणे हशीने कृष्ण-
ने कस्युं के, “ हे कृष्ण ! आ गोकुल नथी, पण रणसंग्राम ठे. ” एवां
तिरस्कारनां वचन बोलतामांज कृष्णे चक्रथी तेनुं मस्तक, कुंजार जेम
दोरडीथी चाकवाउपर रहेला काचा घडाने ठेदी नाखे तेम ठेदी नाख्युं;
तेथी क्रोध पामेला जरासंधे बलजडना दश पुत्रने मारी नाख्या एटले
बलजडे पण तेना अठावीश पुत्रने मास्या अने कृष्णे पण तेना एक
सारा पुत्रने मास्यो. पठी पुत्रना नाशथी क्रोध पामेला जरासंधे बल-
जडने एक गदा मारी; तेथी ते रुधिरने वमतो ठतो पृथ्वी उपर पड्यो
अने कृष्णने पण अनेक बाणोथी जेम वादलां सूर्यने ढांकी दे तेम ढां-
की दीधो. पठी ग्लानी पामेली यादवनी सेनाने जोइने मातली सार-
थीए नेमिनाथने कस्युं के, “ हे स्वामिन् ! तमारा वे हाथ सर्व जग-
तनुं रक्षण करवाने समर्थ ठे, माटे आ निर्दयपणाथी यादवनी सेनाने
मारनार जरासंध तमारे उपेक्षा करवा योग्य नथी. जो के तमारे कोइ
स्वपर नथी, तो पण आ यादवकुलनो उद्धार करो. कारण के जुळ सूर्य
पोयणीने संकोच करतो ठतो पोताना बंधुरूप कमलना वनने शुं प्रकाश
नथी करतो ? माटे आ शत्रुंने बल देखाडवा माटे शस्त्र ग्रहण करीने
यादवकुलनो उद्धार करो. ” एवां मातलीनां वचन सांजली नेमिनाथे हा-
थमां धनुष लइ वर्षादनी धारानी पेठे अनेक बाणो ठोड्यां अने वीर
पुरुषोना मुकुटोने कापी नाखी तथा माथाउने मुंकी नाखी जोतां जोतां
लाखो माणसोने विलक्षपणाने पमाड्या, के जेथी जरासंधनी सेनारूप स-
मुद्र यादवनी सेनारूप खाकामां बूनी गयो. एथी योगीश्वर नेमिनाथनुं
महात्म्य प्रकाश पाम्युं. पठी नेमिनाथे करेला उपचारथी स्वस्थ थयेला
बलजडे शत्रुंनी सेनाने मदोन्मत्त हाथी जेम वृद्धोने फेंकी नाखे तेम
फेंकी नाखी. पोतानी सेनाने नाश पामेली जोइने कालना सरखा

क्रोध पामेला जरासंधे कृष्णने कह्युं के, “अरे गोवालना पुत्र ! तुं म्हारा जमाइने कपटथी मारीने मंत्रना जाण पुरुषथी झूतनी पेठे नाशी जइ पश्चिम समुद्रमां रह्यो तुं, पण आजे यमराजथी स्पर्श थयेला तने कंस पासे मोकलीने म्हारी पुत्रीनी प्रतिज्ञा पूर्ण करीश.” जरासंधनां एवां वचन सांजलीने कृष्णे कह्युं के, “केड बांधीने आव, वार न कर. पिता, पुत्र अने माताने एक संगायमां करुं.” एम परस्पर तिरस्कार करता अने समुद्रनी पेठे गर्जना करता ते महा बलवाला कृष्ण अने जरासंध युद्ध करवा लाग्या. जूदी जूदी विद्यार्थी अनेक जातिना शस्त्रोने फेंकतां तेउं एक बीजाने त्रम करवा मंड्या. अने एवी रीते युद्ध करवा ग्या के जेशी मेरु पर्वतसहित पृथ्वी कंपवा लागी. दीशाउंना हाथीने त्रम थवा लाग्यो. समुद्रो होज पाग्या अने सर्व ब्रह्मांड फाटवा लाग्युं. पठी शस्त्र रहित थयेला जरासंधे सूर्यना सरखी कांतिवाळुं चक्र कृष्ण उपर फेक्युं; पण ते चक्र रमतना दमानी पेठे कृष्णना हृदयनो स्पर्श करी राजहंसनी पेठे हस्त कमल उपर बेतुं. ते वखते देवताउंए “आ नवमो वासुदेव ठे.” एम कहीने सुगंधी जलनो अने पुष्पोनो वर्षाद कस्यो. पठी कृष्णे चक्र मारीने पोताने तिरस्कार करनार जरासंधनुं मस्तक कापी नाख्युं एटवे देवताउंए जय जय शब्द कस्यो. जाणे सर्वना संहार माटेज उत्पन्न थइ होय नही शुं ? एवी जीवयशाये जरासंधनुं मृत्यु सांजलीने माताउं सहित तुरत अग्निमां प्रवेश कस्यो. पठी नेमिनाथे आज्ञा करेलो मातली सारथी पोताने स्थानके गयो अने कृष्ण अर्धा जरतखंडने जीतीने फरी द्वारकामां गया. त्यां सोल हजार राजाउंए पोतपोतानी एक एक मोकलेली पुत्रीने परणी अर्क चक्रवर्ती पणाथी प्राप्त थयेला शंख, खड्ग, धनुष, चक्र, वनमाला, मणि अने गदारूप सात रत्नोथी तथा समृद्धिथी अलंकृत थयेला ते कृष्ण, बलजद्र सहित चक्रवर्ती राज्य जोगववा लाग्या. तथा वीश हजार राजाने बंधीखानामांथी ढोडावी पोताना मित्रोनी साथे क्रीडा करवा लाग्या. अने नेमिनाथ तो विषय सुखथी विमुख थया. ॥ इति नेमिनाथ जन्म महोत्सव तथा बाल संग्रामसंपूर्णम् ॥

एक दिवसे खेचरी अने झूचरी विगेरे पोतपोतानी हजारो स्त्रीयोनी

साथे बगीचामां विहार करता कृष्णना पुत्र प्रद्युम्न तथा सांब विगेरेने जोशने समुद्र विजय राजाए अने शिवादेवीचे युवावस्थामां आवेला पोताना पुत्र नेमिनाथने कहुं के, “ हे विश्वमां एक वहाला पुत्र ! पुत्र-वाला माणसोमां अमे तमारारूप पुत्रनी उत्तम रेखाने धारण करीए ठीए; पण यौवन अवस्थामां प्राप्त थयेला तमे विवाह करता नथी; तेथी वीजाउना पुत्रोनी वहुउं जोशने अमारा मन वहु दुःखाय ठे. जग-त्मां विधिये तमारे विषे सर्व संबंघ निर्माण कस्यो ठे; तो पण जुउं के माणिक्य सोनाने मट्याविना शोचतुं नथी ”. वली वहुने जोवा उत्साह पामेली शिवादेवीचे कहुं के, “ हे पुत्र ! पृथ्वीमां जे स्त्रीयोनां मुख आगल कहेला कामने करनारी, उत्तम घरेणांने धारण करनारी अने नेत्रने अमृतना पारणा सरखी वहु फरे ठे; तेज स्त्रीयोने हुं धन्य मानुं हुं.” एवां माता पितानां वचन सांजलीने अने तेमने नमस्कार करीने नेमिनाथे मधुर वाणीथी कहुं. “हुं दुःखना परिणामजून कन्याने परणवार्थी उत्साह पामतो नथी. ज्यारे हुं चतुर अने हितकारी स्त्रीने देखीश त्यारे परणीश; माटे तमारे ते बाबत खेद करवो नहीं. कारण के दुःखनी वेळ सरखी दारुण स्त्रीने परणवार्थी कष्टना पात्ररूप थवाय ठे. “ एम कहीने तेमणे सरळ मनवाला ते मात पिताने बोध पमाडयो. कहुं ठे के—तत्वने विषे दृष्टिवाला मनुष्यो स्वपरजेदने स्वीकारता नथी.

हवे यशोमतिनो जीव अपराजीत देवलोकथी चवीने उग्रसेननी स्त्री धारणीने विषे पुत्री पणाये उत्पन्न थयो. माता पिताए तेनुं राजीमती नाम पाड्युं. पठी तेराजीमती शाश्वत रसना आश्रयवाली वेलनी पेठे व-धवा लागी. चंद्रनी लेखानी पेठे पृथ्वी उपर सर्वने हर्ष पमाडती अने सर्व कलानो अज्ञ्यास करती ते अनुक्रमे यौवनावस्थामां आवी पहोंची. एक दिवसे कुमारोथी विंटलायेला नेमि कुमारें कृष्णनी आयुद्धशाला-मां “ जाणे बीजां कृष्ण होय नहीं शुं ? तेम प्रवेश कस्यो. अने धनुष्य, खड्ग, चक्र, विगेरे आयुधोने जोशने पठी एकदृष्टिथी शंखने जोवा लाग्या. पठी शंखने ग्रहण करवानी इच्छा करतां नेमिनाथने रक्षण कर-नाराउण नमस्कार करीने कहुं के, “ हे प्रभु ! सांजलो, आ. पांचजन्य शंखने ग्रहण करवाने एक कृष्ण समर्थ ठे, बीजो कोइ नथी. तो वग

डवाने तो क्यांशीज समर्थ थाय ? माटे तमे मिथ्या प्रयास करशो नहीं. ”
 एवां ते रक्षकोनां वचन सांजलीने ना कह्या ठतां पण नेमिनाथे, बाल-
 क जेम हाथमां दडो लहे तेम शंख लीधो अने पोताना मुखे धारण
 कस्यो. ते वखते ते शंख हृदयमांशी निकलेला शुद्ध उज्वल ध्यानरूप
 पिंकना सरखो शोजवा लाग्यो. पठी ते शंखने वगाडवाथी जगतने पुरी
 नाखे एवो घोर शब्द निकल्यो, के जेथी रक्षको मूर्ठा पामीने जाणे रो-
 गवाला पड्या होय नहीं शुं ? तेम पृथ्वी उपर पड्या. वली ते शंखना
 शब्दथी प्रलयकालना समयनी पेठे समुद्रो दोज पाम्या. पृथ्वी कंप-
 वा लागी. ब्रह्मांड फाटवा लाग्युं. गर्जो पडवा लाग्या अने द्वारकानो
 गढ जाणे समुद्रमां पडवाने जतो होय नहीं शुं ? एम कंपवा लाग्यो. ते
 वखते राज पुरुषोनी साथे सत्तामां बेठेला कृष्णे शंखनो शब्द सांजली
 त्रांति पामीने अने चारे तरफ जोडने बलजडने कहुं के, “ हे जाइ !
 पांचजन्य शंखने वगाडतो शुं कोइ बीजा झीपथी विष्णु आवे ठे ? के
 बीजो कोइ विष्णु उत्पन्न थयो ? ” एटलामां जयजीत थयेला रक्षकोए
 आवीने कृष्णने कहुं के, “ तमारा पांचजन्य शंखने नेमिनाथे वगाड्यो
 ठे. ” एवां रक्षकोनां वचन सांजली जेनो मुकुट शंखना शब्दथी कंप्यो
 हतो एवा कृष्णे विस्मय पामीने कहुं के, “ आपणा कुलमां नेमिनाथ
 चक्रवर्ती थया; कारण के जे शंखने में वगाड्ये ठते पण आवो शब्द थ-
 यो न होतो. ” एम विचार करता करता कृष्ण पोतेज नेमिनाथ पासे आ-
 व्या. पठी पोताना अर्धा आसन उपर बेसारीने कृष्णे नेमिनाथने कहुं
 के, “ हे बंधो ! जेना शब्दथी आकाश पुराइ गयुं हतुं एवो आ शंख
 तमे वगाड्यो ? ” नेमिनाथे हा कही. एटले कृष्णे मधुरवाणीथीनेमिना-
 थने कहुं के, “ हे जाइ ! ज्यारे तमे शंख वगाड्यो हतो त्यारे आ पृ-
 थ्वी कंपवा लागी हती, माटे तमे महा बलवाला ठो; तेथी आपणे बं-
 ने जणा परस्पर एक बीजानुं बल जोवा मल्लयुद्ध करीए. ” कृष्णनां एवां
 वचन सांजली नेमिनाथे पोताना अनंत बलनो विचार करीने कृष्णने
 कहुं के, “ हे जाइ ! आपण बंनेने मश्करीथी पण मल्लयुद्ध करवो यो-
 ग्य नहीं, माटे बलजडने साक्षी राखी आपणे बंने जणा परस्पर हाथ
 नमावीए. ” पठी कृष्णे पोतानो हाथ लांबो राख्यो एटले ते हाथने ने-

मिनाथे वालक जेम कमलना नालने वाली नाखे तेम वाली नाख्यो. प-
ठी नेमिनाथे पोतानो हाथ लावो राख्यो, पण कृष्ण ते हाथने वज्रना
थंजनी पेठे वालवाने समर्थ थया नही. पठी कृष्ण नेमिनाथनां वखाण
करवा लाग्यो के, धन्य ठे आपणा कुलने ! केजे तमारा सरखा वीर पुरुषो
आपणा कुलमां उत्पन्न थया ठे.” एम कहीने पठी बलजडने कहुं के,
“ हे जाइ ! आर्यकुलमां जन्म पामेला नेमिनाथना सरखुं बल
इंद्रनुं के कोइ पण चक्रवर्तीनुं नथी, तो ते ठ खंड पृथ्वीनुं राज्य
चोगवे ते कोइ दुर्ध्वज नथी.” एवां कृष्णनां वचन सांजली तेमनी शंका
दुर करवाने माटे बलजडे कहुं के, “ हे जाइ ! ते नेमिनाथ पोताना
बले करीने आपणा उपर राज्य चोगवे ठे. कारण के जेमणे जरासंधनी
जरा उतारी ते शुं तमे नथी जाणता ? वली नैमित्तिए कहुं ठे के, ए
नेमिनाथ बावीशमो तिर्थंकर थशे; माटे नरकना कारणरूप राज्यनी ए-
मने इष्टा नथी अने मोक्षमां जनारा ए नेमिनाथ, कुमार अवस्थार्थीज
द्रढ शीलव्रत पाले ठे.” एवां बलजडनां वचन सांजली घणो हर्ष पामेला
कृष्ण अंतपुरमां जइ रुक्मणी विगेरे पोतानी स्त्रीयो पासे नेमिनाथनां
वखाण करवा लाग्या. पठी त्यां नेमिनाथने बोलावी, घणुं मान आपी,
प्रसन्न करी, सुगंधी चंदन विगेरे चोपनी, रत्नना सिंहासन उपर बेसा-
डी, अने प्रेमथी व्याप्त एवा ते बन्ने जणा उत्तम रसोइ जम्या. एवी रीते
दिवसे दिवसे बगीचामां, वाव्य अने तलावने कांठे अंतःपुर सहित कृ-
ष्ण नेमिनाथ साथे रमता हता. एक दिवस कृष्णे पोताना द्वारपाल
रक्षकोने आज्ञा करी के, “ तमारे मारा प्राणप्रिय बंधु नेमिनाथने कोइ
ठेकाणे पण रोकवा नहीं.” तेमज रुक्मणी, सत्यज्ञामा, रेवती विगेरे
पोतानी सर्व स्त्रीउने कहुं के, “तमारे नेमिनाथने दियर सरखा मानवा.”
त्यार पठी समान चित्तवाला नेमिनाथ कृष्णना अंतःपुरमां निःशंकपणे
जवा आववा लाग्या.

एक वखते शिवादेवीये कृष्णने कहुं के “ हे कृष्ण ! तमे नेमिना-
थने एवो बोध करो के जेथी पुत्रनी स्त्रीना मुखने जोवारूप म्हारो मनो-
रथ पूर्ण थाय.” पठी नारायणे ते वात रुक्मणी विगेरेना मुखथी नेमि-
नाथने कही, एटले तेमणे ते वात मश्करीथी एवी उरामी दीधी के फ

री ते वात कोइथी बोलाय नही. तेवा वखतमां नेमिनाथना विवाहने माटे जाणे सहाय करतो होय नही शुं ? तेम दक्षिण दिशाना पवनथी पुष्ट थयेलो वसंत ऋतु आव्यो, एटले कृष्ण नगरवासी जनो अने अंतःपुर सहित नेमिनाथने साथे लक्ष्मी गीरनार पर्वत उपर रमवा गया. जाणे कोकिलाउ बोलावता होय नहीं शुं ? “ अर्थात् जेमां कोकिला बोली रह्या ठे. अने जाणे कामदेवनुं पूजन करवानेज प्रफुलित थयेलो होयनी ? एवां ते बगीचामां जेउए मद्यपान कखुं ठे, एवा सर्व यादवो स्त्री-उनी साथे क्रीडा करवाने गया अने पुष्पोना समूह एकठा करवा लाग्या. पठी मृगना सरखा नेत्रवाली सत्यज्ञामा विगेरे स्त्रीयो कृष्णनी आ-ज्ञाथी नेमिनाथनी साथे पुष्पो वीणवाने माटे वनना मध्यज्ञागमां जइने क्रीडा करवा लागी. कोइ स्त्रीये कामवेलना सरखी वृद्धनी मंजरी ने-मिनाथना हाथमां आपी; कोइ स्त्रीये कामदेवने उत्पन्न करनारी जाणे रक्षानी पोटली होय नही शुं ? तेम उत्तम मल्लिका जातीनां पुष्पोए करीने नेमिनाथना चोटलाने शणगास्यो, कोइ स्त्री ठत्र चामर विगेरे राज्योपनयननी जेटना मिषथी श्री नेमिनाथना मुख रूप कमलना मकरंदने पान करवा लागी. कोइ स्त्रीये पोताना हाथना मूलज्ञाग (स्तन)-ने देखाडती विशेष्य अलंकार धारण कराव्या. केरुथी उतरी जता वस्त्रवाली कोइ स्त्रीये नेमिनाथना कपालमां पील करी. एम क्रीडा करतां करतां अग्निने शांत करवामां समर्थ एवो वसंत ऋतु गयो अने श्री नेमिनाथने मल्लवानेज जाणे आवतो होय नही शुं ? एम ग्रिष्म ऋतु आव्यो एटले सत्यज्ञामा विगेरे स्त्रीयो जलक्रीडा करवाने माटे हरिनी साथे वाव्युंमां गइ अने त्यां लज्जा रहित थयेली ते स्त्रीउं कृष्णनी साथे जलक्रीडा करवा लागी. तथा कृष्णे हाथमां पकनी राखेला नेमिनाथ ते जलक्रीडामां जाणे साक्षी होय नही शुं ? एम उजा रह्या. पठी कृष्णना संकेतथी रुक्मणी विगेरे स्त्रीयो, जेणे शृंगार धारण करेलो ठे एवा श्री नेमिनाथने जलना हिलोलाथी खेलाववा लागी एटले निःशंक थइने नेमिनाथे ते स्त्रीयोनी साथे क्रीडा करी. कारण तेवा उत्तम पुरुषो कोइनी आशा जंग करता नथी. नेमिनाथे पाणिना हिलोलाथी ताडन करेली कोइ स्त्रीना कुंजसरखां स्तनो जलना बिंदुउथी मोतीना हारनी

शोचाने पाम्या. तथा जलना सेचनशी केटलीक स्त्रीयोनी नाडीउं त्रुटी गइ; केटलीक स्त्रीउनी कंचुकी फाटी गइ अने केटलीक वस्त्ररहित थइ गइ. एवी रीते कमलना पत्रनी पेठे रागरहित एवा नेमिनाथे कृष्णनी सर्व स्त्रीयोने तांबुलना चूर्णनी पेठे रागयुक्त करी. पठी रुक्मिणीए नेमिनाथने हाथ जादनीने वाव्यमांशी बहार काढ्या. जांबुवतीए पीतांबर पहेराव्यां, गांधारीए केश बांध्या. रेवतीये शूद्र वस्त्रशी पवन नाख्यो. पद्मावतीए प्रचुना कंठनेविषे हार आरोपण कस्यो एटले सत्यजामाए चरणने चांपतां तथा चंदन चोपडतां नेमिकुमारने कछुं के, “हे कुमार ! तमे अज्ञानी पुरुषोनी पेठे खोटो आग्रह केम करो ठो ? के जे पूर्वना पुरुषोए प्रवर्तविलो मार्ग हठशी लोपो ठो ! जुउं के सर्वे राजाउंए प्रथम अवस्थामां स्त्रीउनी साथे विवाह करी अने यौवनने सफल करीने अंते व्रतने सेवन कछुं ठे. तमे घणा सौजाग्य वाली आ युवावस्थाने व्रतशी पूर्ण करो ठो, तेशी ताल फलनी इष्टा करनारा वनमां रहेला पुरुषनी पेठे हसवा योग्य थशो.” सत्यजामा एवां युक्तिनां वचन कहेती हती, एवामां कृष्णे आवीने नेमिनाथने कछुं के, “हे बंधो ! तमारा हठने ठोडीने आ स्त्रिउने प्रसन्न करो. कारण के, बहुधा प्रकारे पूर्वना जिनोश्वरो पण स्त्रीउने परण्या हता. पठी तेउं तीर्थनुं स्थापन करी अने अंते मोक्षने पामेला ठे. तथा अमारा कुलमां पण पूर्वे सुव्रत नामना कोइ पुरुषे जोग जोगवीने पठी व्रतने ग्रहण कछुं हतुं. तो हे कुलमंडन ! तमे पण कुलना आचारने लोपवा योग्य नशी.” एम कहीने स्त्रीउ सहित कृष्णे ज्यारे नेमिनाथने प्रणाम कस्यो, त्यारे ज्ञाना दाक्षीण्य-पणाशी नेमिनाथे परणवानुं कबुल कछुं. कृष्णे समुद्रविजय राजाने तथा शिवादेवीने संदेशो मोकळ्यो के, “नेमिनाथे विवाह करवानुं कबुल कछुं ठे.” पठी प्रसन्न थयेला तेउंए संदेशो लावनारने घणुं द्रव्य आपी संतोष पमाळ्यो. पठी घणो हर्षे पामेला कृष्ण वर्षारितु आववाने वखते सर्व माणसोने लइ द्वारका पुरमां आव्या. त्यार पठी समुद्रविजय राजाए नेमिनाथने माटे योग्य कन्या खोलवा मांडी एटले कृष्णे कछुं के, “उग्रसेन राजाने पुत्री ठे, तेनो नेमिनाथनी साथे विवाह करशुं.” ए वात सांजदनीने शुभ योगने विषे समुद्रविजय राजा उग्र

सेनना घेर आव्या. अने क्रोष्टुकीने बोलावीने लग्न पूव्युं. क्रोष्टुकीए कहुं के, “ हरिना शयन वखते विवाह कर्म करवुं योग्य नथी. ” एवां क्रोष्टुकीनां वचन सांजली कृष्णे हसीने कहुं के, “ हुं पोतेज हरि साक्षात् जागतो बुं, तो पठी आ शंका शा माटे करवी जोइये? वली नेमिनाथनो विवाह करवामां विलंब करवो योग्य नथी. कारण के आलानस्तंभे बांधेला एवा मदोन्मत्त हस्तिनो विश्वास करवो योग्य नथी. लग्न श्रावण शुदी ठठनुं मंगल ठे. ” ए वात सांजली समुद्रविजय राजा अने उग्रसेन विवाहनी सामग्री करवा लाग्या. रंग विगेरेथी पोतपोतानां घरो शणगास्यां. सुवासिनी स्त्रीउं दिनदिन प्रत्ये गीत गावा लागी. विचित्र जातना वाजींत्रो वागवा लाग्यां. मांडवा विगेरेनी उत्तम रचनाउं करी. पठी लग्नने आगले दिवसे शिवादेवी विगेरे सर्व यादवनी स्त्रीयोए नेमिनाथने पूर्वामिमुखे सिंहाशन उपर बेसारी मंगल स्नान कराव्युं अने तेज दिवसे उग्रसेनने घेर जइने राजीमतीने पण मंगल स्नान कराव्युं. पठी राजीमतीने चोकमां बेसारी वस्त्रालंकार विगेरेथी शणगारवा लागी. ते वखते राजीमतीना रूपने जोवा माटे तरश्या नेत्रवाली स्त्रीउं नेत्रने स्थिर करीने जोवा लागी. राजीमतीए पण पोताना पूर्वजवना वहाला स्वामीने पामवाना घणा हर्षथी ते रात्री बहु मूश्केलीथी वीताडी. पठी बीजे दीवसे मंगलस्नान करी, चंदन विलेपन करी, शुक्लध्यानना सरखा उज्वल घरेणांने धारण करी, चंद्र सरखा मनोहर ठत्रथी सेवन थयेला, गंगाना तीरसरखा उज्वल चामरोथी शोचता, कुमारीकाउंए लुण उतारेला, व्हेनोये, मांगलिक करेला श्री नेमिनाथ धोला घोडावाला सोनाना उज्वल रथमां बेसी गोविंद विगेरे यादवोनी साथे उग्रसेनना घरे तोरणे आव्या, एटले केशने विषे मोतीउंनी शेरने धारण करनारी राजीमतीने तेनी दासीउं नेमिनाथने जोवा माटे गोखमां लावी. ते राजीमती पण पोताना निमिषरहित नेत्रथी नेमिनाथने जोवा लागी. ते वखते तेनो (राजीमतीनो) जमणो हाथ अने जमणुं नेत्र फरकवा लाग्युं, तेथी ते परणवा आवेला वरने दुर्ध्वन मानीने घणो खेद पामी. सखिउंए तेने खेदनुं कारण पूव्युं के “ हे व्हे-

न ! तने खेद शा माटे उत्पन्न थयो ? ” राजीमतीये सत्य कळुं के, “हे सखि ! हुं निर्जाग्य हुं; कारण के, आ आनंदना वखतमां मने जमणा हाथना अने जमणा नेत्रना फरकवा रूप दुर्निमित्त उत्पन्न थयुं ठे !!! हवे हुं शुं करुं ? ” एवां तेनां वचन सांचली सखीउंये कळुं के, “हे सखि ! आ त्हारा अमंगलीक शब्दोने धिकार ठे अने कुलदेवी अमारुंकुशल करशे.

हवे विवाहने प्रसंगे आवेला अनेक राजाना जोजनने माटे जेगा करीने बांधेलां, अने चींसो पाडतां पशुउंने जोडने नेमिनाथे पोताना सारथीने पूब्युं के “आ सघलां पशुउं शा माटे जेगां कख्यां ठे ? ” सारथीए कळुं के, “ हे देव ! तमारा विवाह प्रसंगे आवेला राजाउंना जोजनने माटे ए पशुउंने बांध्या ठे. ” सारथीनां एवां वचन सांचलीने नेमिनाथे कळुं के “राजा रहित विश्वने अने दया रहित माणसोने धिकार ठे; कारण के जेउं जेनुं कोड पण पालण करनार नथी एवां आ पशुउंने मारे ठे. ” ए प्रकारे कहीने दयाथी कोरेला हृदयने धारण करता नेमिनाथे पोतानो रथ बांधेला पशुउं तरफ चलाव्यो, एटले दिन थयां ठे मुख अने नेत्र जेमनां एवां ते पशुउं नेमिनाथने जोडने पोतानोतानी जाषामां “अमारुं रक्षण करो, अमारुं रक्षण करो. ” एम बोववा लाग्यां. पठी नेमिनाथे पोताना सारथीने आज्ञा करीने सर्व जीवोने बंधनमांथी ठोडावी पोतानो रथ पाठो वाळ्यो एटले त्रांति पामीने समुद्रविजय राजा अने शिवादेवी विगेरे पोतपोताना रथमांथी उतरी नेमिनाथ पासो आव्या. जेमनी आंखोमां आंसु आव्यां ठे एवां मातपिताए नेमिनाथने कळुं के “ हे वत्स ! तने आ विवाहरूप महोत्सवमां शो विरस उत्पन्न थयो ? हे नंदन ! अमने अकस्मात् दुःख केम उपजावे ठे ? तुं विवाहथी विराम पाम्य नहीं. ” नेमिनाथे कळुं के. “ हे तात ! म्हारा विवाह निमित्त पोताना कर्मथी वींटलाएला आ पशुउंने जोडने हुं विवाहथी निवृत्ति पाम्यो तुं अने संयम मार्गमां विचरिश. तथा तमने संतोष पसाडनारा महानेमि विगेरे तमारा घणा पुत्रो ठे. ” नेमिनाथनां एवां वचन सांचलीने मात पिता मूर्खा पाम्या, एटले कृष्णे धीरजताथी नेमिनाथने कळुं के, “ हे जाड ! तमे दयाथी जेवी रीते आ पशुउंने मूकाव्या ठे, तेवीज रीते दया करीने मातपिताने दुः

खमांथी शुं नहीं मूकावो ? अने पुत्र तो मातपिताने दुःखरूप समुद्र-
थकी उद्धार करवाने माटेज ठे; तो तमे तेमनो मनोरथ पूर्ण करो. ”
एम कृष्णे, मातपिताए अने चाइजंए घणुं समजाव्या; पण ते सर्वने
रोता मूकीने नेमिनाथ घेर आव्या. पठी लौकांतिक देवताए आवीने ने-
मिनाथने कहुं के, “हे स्वामिन् ! दीक्षा धारण करवानो समय थयोठे.”
एवां देवतानां वचन सांचलीने नेमिनाथे संवत्सरी दान देवा मांड्युं. ए
वात ज्यारे राजीमतीए सांचली, त्यारे ते कंठमांथी तुटेली मोतीनी मा-
लानी पेठे मूर्छा पामीने पृथ्वी उपर पडी. तेने सखीयोए टाढा पाणी वि-
गेरेना उपचारोथी सचेत करी एटले ते राजीमती विलाप करती कर-
ती कहेवा लागी के, “हे धात ! ते मने शा कारण माटे सरजी ? गर्जमां
केम मारी नाखी नहीं ? हुं यौवन शाकारण माटे पामी ? बाल अवस्था-
मां केम मरी गई नहीं ? म्हारे माटे आ नेमिनाथने सरज्या नहोता तो
तेनुं दर्शन मने शा कारण माटे कराव्युं ? कारण ड्रव्यनो चंडार आपीने
लेइ लेवो ए करतां न देखाडवो ए वधारे सारुं ठे.” ए प्रकारे आत्माने
निंदती, प्रेमथी प्रभुने वारंवार संचारती अने मूर्छा पामीने पृथ्वी उपर
आलोटती ते राजीमतीने जोइ घणा दुःखवाली थयेली सखीयो
ए कहुं के, “हे सखि ! हवे ते नेमिनाथने विषे त्हारो खोटो आग्रह
ठे; कारण के बिरस थयेला तेणे निष्कपटपणाथी तने निश्चय त्याग
करी ठे; माटे तुं बीजा रूप अने पराक्रमवाला हजारो राजाउंमांथी यो-
ग्य रूपवाला राजा साथे विवाह करीने जन्मने सफल कर. ” सखीउंनां
एवां वचन सांचलीने जयंकर ब्रकुटी चडावीने राजीमतीए कहुं के, “अरे
पापिणीउं ! म्हाराथी दूर जाउं. आ तमारा वचनने धिक्कार ठे. में मनथी-
ज वहाला नेमिनाथने स्वामी करेला ठे, तो गजराज सरखा ते स्वामीने
ठोडीने गधेडा सरखा बीजा राजाउंने केम वरुं ? जो तेमणे म्हारो पा-
णीग्रहण करीने आदर नथी कस्यो, तोपण तेज म्हारा धर्माचार्य थरो.”
एम कहीने अने बीजा वर साथे विवाह करवानी इच्छा करनारा सर्व स्वजनोने
रोकीने ते पतिव्रता राजीमती नेमिनाथना दीक्षाकालनी वाटजोवा लागी.
हवे नेमिनाथ संवत्सरी दान आपी रह्या एटले अंतरज्ञावने जाण-

नारा चोसठ इंद्रोए आवीने तीर्थना जलथी प्रचुने स्नान कराव्युं. पठी देवताउए उत्तरकुर नामनी निर्माण करेली अने हजारो राजाउए उपाडेली पालखीमां प्रचु वीराज्या, एटले शक्रेडे प्रचुने माथे ठत्र धारण कखुं. बीजा इंद्रो प्रचुनी वझे बाजुए चामर ढोलवा मंड्या अने शिवादेवी विगेरे हजारो स्त्रीयोए गदगद कंठथी गीत गावा मांड्या; कारण के म्हो-टा पुरुषो पण तुरत मोहने त्यजी देवा समर्थ थता नथी. पठी चारित्र-रूप लक्ष्मीने परणवा जता ते नेमिनाथने जोइ राजमती, वायुथी कंपता वननी पेठे दुःखी थवा लागी. पठी राजीमतीनी वाचाल सखीउं प्रचु-नी सन्मुख आवीने कहेवा लागी. “ लोकमां स्त्रीउंने विषे चंचल पणुं कहेलुं ठे, परंतु कबूल करेल प्रतिज्ञानो जंग करवाथी तमे स्त्रीउंथी पण वधारे चंचल देखाउं ठो ! तमे खरेखरा धूतारा ठो, कारण के, राजीमतीने वृथा त्यजी दइ संयमलक्ष्मीने विषे आसक्त थया. जरासंधनो वध कर-वानी वखते तमे युद्धमां हजारो राजाउंथी पण जय पाम्या नहीं, ते ए-क स्त्रीनी साथे विवाह करवामां जय पाम्या !! वली हे धूर्त ! तमे पो-ताना कर्मथी बंधायेला हजारो पशुउंने दुःखमांथी ढोडाव्या अने एक अबला स्त्रीने दुःखरूप समुद्रमां फेंरी दीधी, तैथी तमारुं दयालुपणुं आश्चर्यकारी ठे !!! तमे एक वर्ष पर्यंत सुवर्णनुं दान आपी विश्वने सं-तोष पमाड्युं अने एक दीन अबलाने दृष्टिथी पण संतोष पमाडी नहीं, ए तमारुं खरेखरुं दानेश्वरीपणुं जाणुं !! त्रण ज्ञानवाला तमने वधारे ठबको आपवाथी शुं !! ” आप्रमाणे निंदा, स्तुति अने ठबको आपती एवी ते स्त्रीउंनां वचनो सांजलता ठता पण नहीं सांजलतानी पेठेथइ ने-मिनाथ पोते चारित्ररूप लक्ष्मीने मलवामाटे चाल्या. पठी जगवान् हजारो यादवोसहित गाजता वाजता अने पगले पगले दान आपता श्री गीर-नार पर्वत उपर आम्रवनमां आठ्या. त्यां सर्व वस्त्र अने घरेणां उतारी ठठनो तप करी त्रीश वरसे श्रावण शुदी ठठने दिवसे चित्रा नखत्रमां सवारने पहोरे दीक्षा लीधी. ते वखते जगवानने मनःपर्यव नामनुं ज्ञान उत्पन्न थयुं. जेथी नारकादिक सर्व जीवोने पण कृष्णिक सुख प्राप्त थयुं. हजारो राजाउए प्रचुनी साथे चारित्र लीधुं. पठी कृष्ण अने ब-लजद्र प्रचुने वांदी पोतपोताने घरे गया.

हवे बीजे दीवसे नेमिनाथ महाराजे वरदत्त ब्राह्मणने घेर खीरथी ठठनुं पारणुं कस्युं; तेथी देवताउण ते ब्राह्मणने घरे पुष्पनी अने सुवर्णनी वृष्टि करी तथा जय जय शब्द कस्यो. तेमज देवडुंडुंजि पण वागवा लाग्या. पठी जगवान् चोपन दीवस सुधी विहार करी फरीने पाठा गीरनार पर्वतनी पासेना आम्रवनमां वेतस वृद्धनी तले आव्या. त्यां आशोवदी अमांस अने चित्रा नक्षत्रमां सवारे प्रचुने केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. इंद्रनुं आसन कंपवा लाग्युं; तेथी इंद्रो अवधिज्ञानथी प्रचुने केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं जाणीने त्यां आव्या अने त्रीगडा गढथी समवसरणी रचना करवा मांडी. दरेक शालामां धुपनी घटी, तोरण, ध्वजा, अने वाव्यो रची. मध्यशालामां अशोक वृक्ष रच्युं. तेनी नीचे रत्नजडित सुवर्णनुं सिंहासन कस्युं. सुवर्णना कमल उपर पग मूकता मूकता पूर्वद्वारमांथी समवसरणमां आवी श्रीनेमिनाथ महाराज “तीर्थायनमः” एवो उच्चार करीने सिंहासन उपर वीराज्या, एटले देवताउण त्रणे बाजु सिंहासन उपर त्रण प्रतिमाउं स्थापन करी. उद्यान पालके द्वारकामां जश्ने कृष्णने वधामणि दीधी, तेथी कृष्णे तेने साडावार क्रोड रुपियानी वधाइ आपी. पठी कृष्ण अंतःपुर अने परिवार सहित अनेक यादवाने साथे लइ प्रचुने वांदवा माटे गीरनार उपर आव्या. जमरी जेम मालतीने मलवा जाय तेम हर्षित मनवाली राजीमती पण त्यां आवी. पठी संसार रूप कुवामां पडेला माणसोने दोरडी सरखी जगवाननी धर्मदेशना सांजली वरदत्त राजाए प्रचुपासे व्रतनी प्रार्थना करी; तेथी जगवाने बे हजार राजकुमार सहित वरदत्त राजाने तथा अनेक कन्याउं सहित राजीमतीने महोत्सवपूर्वक दीक्षा दीधी. जन्म थीज प्रचुना चरण कमल सेववाने मनवाली राजीमतीने जाणीने कृष्णे तेनुं कारण पूब्युं एटले प्रचुण धन अने धनवतिना प्रथम जवथी नवे जवनी वात कही संजलावी. पठी तेमणे स्थापन करेला वरदत्त विगेरे अग्धार गणधरोए त्रीपदीने पामीने सूत्रना बार अंगो रच्यां. दाशाहे अने उग्रसेने प्रद्युम्न विगेरे पुत्रोसहित श्रावकधर्म आदस्यो तथा रामे अने कृष्णे सम्यक्त्व व्रत लीधुं. तेमज शिवादेवी, रोहिणी,

देवकी अने रुक्मिणी विगेरे खिउण प्रजुपासे श्राविकानो धर्म आदख्यो. आ प्रमाणे चणुर्विध संघ रचवामां पहेली पोरशी पूरी अइ, तेथी बीजी पोरशीमां गणधरोण धर्मोपदेश दीधो. त्रण मुखवालो, नरना वाहन-वालो गोमेध नामनो यद्द स्थाप्यो तथा शासननुं रक्षण करवामाटे सिं-हना वाहनवाली कुष्मांडी नामनी देवी स्थापी. मनोहर अने आश्चर्यकारी प्रातिहार्य सहित लोकने प्रकाश करनार जगवाने पृथ्वी उपर विहार करी अनार्य देशना घणा जव्य जीवोने बोध कख्यो. प्रजुना अठार ह-जार साधुउं, चाळीश हजार महासती साधवीउं, एक लाख उंगणोतेर ह-जार श्रावको, त्रण लाख उंगणचाळीस हजार श्राविकाउं, पंदरशें अव-धिज्ञानीउं, पंदरशें केवलज्ञानीउं, पंदरशें वैक्रियलब्धिवाला, चौदशें द-शपूर्वधारिउं अने अठारसें मनःपर्यवज्ञानीउं हता. ए प्रकारे परिवार स-हित विहार करता अने धर्मनो उपदेश करता ते श्री नेमिनाथ मुक्ति-रूप स्त्रीने वरवानी इठ्ठाथी फरीने पाठा गीरनार उपर आव्या. त्यां अंत्य देशना सांजलीने केटलाके सम्यक्त्व धारण कखुं, केटलाके दी-क्षा लीधी अने केटलाके श्रावकनो धर्म अंगीकार कख्यो. पठी पांचशे ने ढत्रीश शांत एवा महामुनिउंसहित नेमिनाथे पादपोपगमन अनशन लइ संथारो कख्यो अने आषाढ शुदी आठमने दिवसे अने चित्रा नक्षत्रमां चंद्रनो योग ठते सिद्धिरूप स्त्रीना वदःस्थल 'ठाति' ने विषे अलं-कारताने पाम्या अर्थात् मोदक पाम्या. प्रद्युम्न सांब विगेरे कुमारो, ने-मिनाथना ज्ञाउं अने कृष्णनी पटराणीउं विगेरे पण जगवाननी सेवा करवा थकी मुक्तिना पात्र थया. मुक्त आत्मावाली राजीमती पण सा-धवीउंना समूह सहित नेमिनाथनी गतिनेज पामी. नेमिनाथना माता-पिता चोथे देवलोके गयां. बीजा पण दशार्हकुलमां उत्पन्न थयेला पु-रुषो देवगति पाम्या. त्रणसैं वर्षे बाळ्यावस्थामां अने सातसैं ढद्यस्थ तथा केवली अवस्थामां एम प्रजुनुं आयुष्य एक हजार वर्षनुं हतुं.

हवे देवताउंण जगवानना शरीने चंदनयुक्त सुगंधि जलथी नवरा-व्युं, नैरुत्य खूणे गोशीर्षे चंदनथी चीता करीने अग्निकुमारे अग्नि कीधो; वायुकुमारे वायु नाख्यो; मेघकुमारे अग्नि शांत कख्यो एटले इंद्रे ज-गवाननी डाढ लीधी अने बीजी देवताउंण अस्थी 'हाडकां' लीधां, वस्त्रो

राजाउंए लीधां अने जस्म सर्व लोकोए लीधी. वाकीना सर्व साधु-
उंनुं अंत्य कर्म देवताउंए कखुं. पठी इंद्रे गीरनार पर्वतने विषे जग-
वाननी निर्वाण जूमिउपर मंडप कख्यो अने शीलामां पोताना वज्र थकी
नाम लख्युं. एवी रीते क्खणमात्र नारकी जीवोने पण महा आनंदना
तरंग सरखो विधिप्रमाणे सज्जक्तिथी उच्चव करीने सर्वे देवताउं नंदीश्वर
गया. त्यांतेउं आठ दिवस साश्वता जिनेश्वरनुं पूजन करी, अछाइ उ-
च्चव करी पोतपोताने स्थानके गया. जेवी रीते नेमिनाथ आठ
जवथी अनुसरी रहेली राजीमतीने त्याग करी उत्तम स्थानने पाम्या,
तेवी रीते जव्य पुरुषोए पण समये समये करवुं. इति नेमिनाथना नव
जवनी कथा संपूर्ण थइ.

श्री महिनाथनी कथा.

जेमना लंठननो कलश, नमन करता एवा जव्य जीवोनुं दर्शन थ-
कीज कख्याण करे ठे, ते श्री महिनाथ तमने लक्ष्मी आपो. महिमाना
समुद्ररूप जंबूद्वीपना प्रत्यक् विदेहमां विख्यात अने लक्ष्मीथी मनोहर
सखिलावती नामे विजय ठे. तेमां कलीयुगना अथवा क्लेशना मले क-
रीने रहित वीतशोका नामनी नगरी ठे. जे नगरीनी हवेलीउंनी रीते
रहेला विचित्र मणिउंनी कांतिथी इंद्रे पोताना धनुष्यने लक्ष्मीवंत क-
खुं ठे एवी ते नगरीमां महा पराक्रमी बल नामनो राजा राज्य करतो
हतो. तेने धरणी (पृथ्वी) थी अधिक गुणवाली शीलवंती धारणी ना-
मनी स्त्री हती. तेउंने सिंहना सरखो शूरवीर महाबल नामनो पुत्र हतो.
ते पुत्र ज्यारे अनुक्रमे यौवना अवस्था पाम्यो, त्यारे पिताए तेने चोसठ
कलाउंनी जाण एवी पांचसें कन्याउं महोत्सवपूर्वक महा आनंदथी परणावी.

हवे ते महाबलकुमारने १ वैश्रमण, २ अज्जिचंद्र, ३ धरण, ४ पू-
रण, ५ वसु, अने ६ अचल ए ठ मीत्रो हता. तेमनी साथे जीव जेम ठ
इंद्रिय साथे क्रीडा करे तेम महाबल वामी, कुवा. तलाव विगेरे स्था-
नके पोताने योग्य रमतथी निःशंकपणे रमतो हतो. एक वखते सेना-
सहित बल राजा वाडीये गयो; त्यां तेणे ज्ञानि आचार्यने जोशने वं-
दना करी. पठी महात्मा ते आचार्ये धर्मने जाणवानी इच्छावाला ते रा-
जाने सहज स्नेहथी मेघना सरखी गंजीर वाणीये करीने धर्मदेशना

दीधी अने कछुं के, “ अज्ञानरूप जांऊवाथी आंधला थयेला तथा काम सुखनी ज्ञांतिये करीने तरश्या थयेला प्राणीउ संसाररूप वनने विषे मृगनी पेठे जमे ठे अने धन्य पुरुषो हजारो दुःख आपनारा आ संसारने तृणनी पेठे त्याग करीने स्वर्ग तथा मोक्ष आपनारी जैनी दीक्षाने हर्षथी ग्रहण करे ठे.” मुनिनी एवी देशना सांजली राजा विचार करवा लाग्यो के, “ म्हारे राज्यना चारने धारण करे एवो पुत्र हजी थयो नथी; नहीं तो हुं दीक्षा अंगीकार करत.” एवी रीते विचार करता राजाने जोशने मुनिए फरीथी कछुं के “ कर्मनुं बल विजयवंत ठतां त्हाारा हृदयमां आ शीचिंता उत्पन्न थइ? वली सुखनुं कारण बालपणुं, यौवनपणुं के वृद्धपणुं नथी; पण सुख दुःखनुं कारण तो पूर्व जवमां संपादन करेखुं कर्मज ठे. तिर्यचोने, जेनुं कोइ रक्षण करनार नथी एवाने, तथा रोग विगेरेथी व्याकुल थयेला देहवालाने, वनमां पूर्वना कर्म विना बीजुं कोइ पण रक्षण करनार नथी; माटे त्हाारे पण राज्यना चारने धारण करवाने समर्थ पुत्रनी चिंता करवी ते फोगट ठे; कारण के सर्वे प्राणिउ पोतपोतानां करेलां कर्म जोगवे ठे. वली जीवीत वायुए कंपावेला वडना पांढडानां सरखुं चंचल ठे, यौवन विजलीना सरखुं चपल ठे, शरीश क्षणिक नाश पामवाना स्वभाववालुं ठे, प्रेम दर्ज उपर रहेला पाणी जेवो चंचल ठे अने वैजवो पण अस्थिर ठे, माटे आत्महित करवुं. कारण के कोइ कोइनुं नथी.” पठी जेना संकटप विकटप नाश पाम्या ठे एवा ते बलराजाए चारित्र ग्रहण कछुं. पठी तपथी कर्मनो क्षय करी, सर्वने खमावी अने अंते केवल ज्ञान उत्पन्न करी ते बल मुनीश्वर मुक्तिरूप स्त्रीना शृंगारपणाने पाम्या. पठी प्रधान अने सामंतोए सारा मुहूर्तमां महाबलने राज्यासन उपर बेसाड्यो; तेथी ते पण बलराजानी पेठेज राज्य करवा लाग्यो. तेमज जेणे प्रतापथी शत्रुउने त्रास पमाड्या ठे एवो अने इंद्रियो सहित प्राणनी पेठे ठ मित्रयुक्त एवो ते पोतानी प्रजानुं रक्षण करवा लाग्यो. केटलेक दीवसे ते महाबलनी स्त्री कमलवतीए सर्व अंगथी उत्तम लक्षणवाला पुत्रने पूर्व दिशा जेम सूर्यने जन्म आपे तेम जन्म आप्यो. महाबल राजाए म्होटो जन्म महोत्सव कस्यो अने बारमे दीवसे तेनुं

बलचन्द्र एवं नाम पाञ्चुं. पठी महाबल राजाए अनुक्रमे युवावस्थाने पामेला अने शस्त्र तथा शास्त्र विगेरे सर्व कलाउंनो अज्यास करेला ते महापराक्रमी बलचन्द्रने युवराजपदे स्थाप्यो. बलचन्द्र पण सावधान पणाथी राज्य कार्य करवा लाग्यो; तेथी महाबल पोताने कृतार्थ मानी जिन धर्म पालवामां सावधान थयो. वली दान, तप, शील, जावना अने जिनशासननी उन्नति इत्यादि धर्म कार्यथी तेणे पोतानो जन्म सफल कस्यो.

एक दिवसे विज्रमथी त्रांति पामेला जड माणसोए सेवन करेला कोइ पाखंडी पुरुषने जोइ महाबल विचार करवा लाग्यो के, “ शुभ्र अने अशुभ्र फलवाला कर्मने जाणनारा मुनिउंनेज धन्य ठे; कारण के ते पुरुषो पोते संसार समुद्र तरे ठे अने बीजाने तारे ठे. वली खोटा मंत्र तंत्र विगेरेना गीत गानारा पाखंडी पुरुषोने धिक्कार ठे; कारण के जे पुरुषो मृगनी पेठे जवरूप पासने विषे मूढ जीवोने बांधे ठे.” इत्यादि संसारमां वैराग्यना कारणचूत विचार करीने, शुद्ध धर्मने विषे राखी ठे बुद्धि जेणे एवा ते महाबल राजाए बलचन्द्रने राज्य सोंपी पोते चारित्र ग्रहण करवानी इच्छाथी श्रीवरधर्म गुरुपासे जइने चडतां परिणामथी पोताना ठ मित्रोसहित दीक्षा लीधी. पठी संसारना जयनी सामे सुजट सरखा ते साते मुनियो आठ कर्मने जीतवानी इच्छाथी चारित्र पालवा लाग्या. मोक्ष लक्ष्मीनी इच्छावाला ते मुनिउंए सर्वतो जद्र अने सिंहनि-क्रिडितादिक तपे करीने कर्मनो क्य कस्यो. उत्तम फलनी इच्छावाला महाबल मुनि तो तपने अंते पण रोगना दंजथी एटले मने रोग थयो ठे, एवा मीषथी पारणुं पण करता नहीं; तेथी ते महाबलमुनिए उत्तम तप करता मायावडे करीने स्त्री नाम गोत्र बांध्युं. तेमणे विश स्थानक इत्यादि अरिहंतनी जक्ति विगेरे करीने तीर्थकर नाम कर्म उपार्जन कस्युं. पठी चोराशी लाख पूर्वनी आयुष्यवाला ते साते मुनियो अनशन व्रत ग्रहण करी वैजयंत नामना अनुत्तर वैमानमां तेत्रीश सागरोपम आयुष्यवाला देवता थया.

हवे जंबूद्वीपना चरतक्षेत्रमां दक्षिण दिशाए विदेह देशमां जेनी समृद्धि जोइने स्वर्गमां रहेनारी देवांगनाउं पण शीथल थइ जाय ठे

एवी मिथिला नामनी मनोहर नगरी ठे. ते नगरीमां जेनो यशरूप कुंज आकाशमां (स्वर्गमां) अमृतना कुंज सरखो शोचतो हतो एवो इदवाकु कुलनो कुंजराजा राज्य करतो हतो. तेने शीलव्रतरूप अलंकारने धारण करनारी अने तारानी पेठे असंख्य गुणना समूहथी सुशोचित एवी प्रजावती नामनी राणी हती. हवे त्रण ज्ञानयुक्त महाबलनो जीव वैजयंत नामना अनुत्तर वैमान थकी चवीने नारकी जीवोने पण द्दणिक सुख उत्पन्न करतो सतो फागण शुदी चोथ अने अश्विनी नक्षत्रना योगमां रात्रीए राजहंस जेम कमलमां उतरे तेम चौद स्वप्न सूचवीने प्रजावतीना उदरमां अवतस्थो. महाबलना जवमां माया तप करवार्थी तेने तीर्थकरणामां पण स्त्रीपणाए उत्पन्न थवुं पळ्युं.

हवे प्रजावतीए पोताने प्रजात वखते आवेला चौद स्वप्ननी वात राजाने कही के, “ हे स्वामिन् ! म्हारा मुखमां हस्ति विगेरेने प्रवेश करता में आज स्वप्नमां दीठा तो तेनुं शुं फल हशे ? ते मने कहो. ” पठी राजाए हर्ष पामीने राणीने कळुं के, “ हे देवी ! आ महास्वप्नथी तने महोठो लाज थशे. धन धान्यादिकथी चंडार तथा कोठार वृद्धि पामशे. दुःखे वश न करी शकाय एवा शत्रुउ वश थशे तेमज उत्तरोत्तर आपणी संपत्ति अधिक अधिक वधशे. कारण समय आवे तुं पूर्ण सजुणवाला अने कुलमां दीवा सरखा पुत्रने जन्म आपीश. ” एवां कानने विषे अमृतना पारणा सरखां पतिनां वचन सांचलीने धर्मजागरणमां उद्यमवती थएली ते प्रजावती राणीए रात्री निवृत्त करी. निरंतर देवताउए उपासना करवायोग्य ते प्रजावतीए पतिना मनोरथ सहित पृथ्वी जेम निधान (द्रव्यना चंडार) ने धारण करे तेम गर्जने धारण कस्थो. राजाए पुंसवनादिक जे जे कर्म करवानी इच्छा करी ते ते कर्म चोसठ इंद्रियो मळीने करेला दीठा. तेमज प्रजावतीए पण देश कालने योग्य एवा गर्जने पोषण करनारा विहार, आहार अने कार्यवडे करीने गर्जनुं पोषण कळुं. प्रजावतीने त्रीजे मासे शुच गर्जना प्रजावथी पुष्पनी शय्यामां सूवानो दहोलो उत्पन्न थयो, ते कुंज राजाए पूर्ण कस्थो.

हवे मागशर शुदी अग्यारसने दीवसे अश्विनि नक्षत्रमां चंद्रनो थते सते, प्रजावतीए तेजथी दीवानी कांतिने पण नाश करनारी,

अंगमां सुंदर लक्षणवाली, इंद्रनीलमणिना सरखी कांतिवाली अने कुंजना लांठनवाली एक पुत्रीने जेम पूर्वदीशा सूर्यनी प्रतिमाने जन्म आपे तेम जन्म आप्यो. ते वखते तेजवडे करीने सर्व जगत् प्रकाशमय थइ गयुं. नारकी जीवोने पण कृणिकसुख उत्पन्न थयुं. दिशाउं प्रकाश पामी. वायु सुखकारी वावा लाग्या अने जगत् योगीना चित्तनी पेठे आनंदमय थइ गयुं. ते वखते अधोलोकमां रहेनारी आठ कुमारीकाए आसनकंपथी प्रचुना जन्मने अवधिज्ञानथी जाणी पोतपोताना परिवार अने वैमानसहित पोताना कार्य करवामाटे त्यां आवीने जिनेश्वर जगवानने तथा तेमनी माताने प्रणाम कस्यो अने “ हे मात ! तमारे जय पामवो नही. ” एम कहीने हजार स्तंभवाळुं अने पूर्वाग्निमुखवाळुं सूतिकागृह बनावीने संवर्तवायुथी योजन पर्यंत चूमिने शुरु करी इशान तरफ उज्जी रही.

पठी उर्ध्वलोकमां रहेनारी आठ कुमारी आसन कंपथी प्रचुना जन्मने जाणी मेरुपर्वत उपरथी त्यांआवीने योजन प्रमाणचूमिने सुगंधीजलथीठांटी तथा पुष्प वृष्टि करी जिनेश्वर जगवानना गुण गावा लागी. पठी रूचक पर्वतना पूर्वजाग उपरथी आठ कुमारीउं आवी दर्पण हाथमां जाळीने पूर्वदिशामां उज्जी रही. एवामां बीजी मनोहर कांतिवाली रूचक पर्वतना पश्चिम जाग उपर रहेनारी आठ कुमारीकाउं प्रचुना गुण गाती आवीने अने हाथमां जारीउं जाळीने दक्षिण दीशामां उज्जी रही. पठी रूचक पर्वतना दक्षिण जाग उपर रहेनारी आठ कुमारीकाउं आवीने अने हाथमां विऊणा जाळीने पश्चिमदिशामां उज्जी रहीने जिनेश्वर जगवानना गुण गावा लागी. रूचक पर्वतना उत्तर जागमां रहेली बीजी आठ कुमारीउं आवीने चामर ग्रहण करीने उत्तर दिशामां उज्जी रही. पठी तेज पर्वतना खूणाना जाग उपरथी बीजी आठ कुमारीकाउं आवीने दिवाउं हाथमां जाळीने इशानादिक खूणामां उज्जी रही. वली रूचक द्वीपथी बीजी चार कुमारीकाउंए आवीने पृथ्वीमां विवर करीने श्री प्रचुना नाळने नाख्युं.

पठी ते सर्व कुमारीउंए जिनेश्वरना जन्मगृह थकी पूर्व, दक्षिण अने उत्तर दिशामां चार शालाउंथी मनोहर एवां केलनां गृहो रच्यां अने

ते दरेकमां सुवर्णना सिंहासन मूक्यां. ते उपर जिनेश्वर जगवानने मा-
तानी साथे बेसारी लक्षपाक विगेरे सुगंधि तेल चोली, पवित्र जलथी न-
वरावी, रूडां वस्त्र धारण करावी, केशर, चंदन विगेरे सुगंधि पदार्थों
चोपडीने पुष्पोना हार पहेराव्या. पठी रक्षाने माटे जस्सनी पोटलीउं
बांधी अने काननी पासे पथ्थरना बे गोलाउं वगाड्या. ए प्रमाणे जक्ति-
नो क्रम करीने नाच करती ते कुमारीकाउं जगवानना गुण गावा लागी. पठ
स्वर्गमां शाश्वती घंटा वागवा लागी अने इंद्रोना आसन कंपवा लाग्या; तेथी
इंद्रे अवधिज्ञाने करीने जिनेश्वरनो जन्म जाणीने सुघोशा घंटा वगाडी
एटले सावधान अयेला कोटी देवताउं जेगा थया. पठी ते वखते अनु-
चरोए बनावेला, लाख योजनना विस्तारवाला, मध्यमां माणिक्यना
पीठवाला, पांचसे योजन उंचा एवा पालक नामना विमानमां इंद्र वै-
क्रिय रूप धारण करीने देवता साहीत बेसिने अनेक वाजींत्रोना शब्द
सहित मिथिला नगरीमां ज्यां उगणीशमा तीर्थकरनो जन्म थयो हतो,
त्यां आव्यो. पठी सूतिकागृहमां जश्ने इंद्रे जिनेश्वर जगवानने नम-
स्कार करी प्रजावतीने पण नमस्कार कस्यो अने हाथ जोडीने कछुं के,
“ हे मात ! तमारा उदरने विषे प्रजुए अवतार धारण कस्यो ठे, जेथी
त्रण लोकने विषे पुत्रीवंत माताउंमां तमे सर्वथी श्रेष्ठ ठो. हुं अहीं
जगवाननो जन्ममहोत्सव करवा आव्यो हुं; माटे तमारे म्हाराथी
जय पामवो नहीं. पठी इंद्रे दासीउं सहित प्रजावतीने प्रखापिनी नीडा
मूकी अने जिनेश्वरनी माताना पडखामां कृत्रीम प्रतिमा मूकी पोते
पांच रूपथी जिनेश्वरने सेवन करवानी इहाथी पांच रूप धारण करी गो-
शीर्षे चंदनवाला हाथमां एक रूपथी जगवानने ग्रहण कस्या. बीजा
रूपथी जगवानने साथे ठत्र धारण कछुं. बे रूपथी चामर नाखवा ला-
ग्यो अने एक रूपथी जगवाननी आगल वज्र उठावतो चाळ्यो. एवी रीते
जगवानने मेरुपर्वत उपर पांडुकवनमां ज्यां शाश्वतुं रत्नसिंहासन ठे,
त्यां लेइ गयो अने ते सिंहासन उपर प्रजुने खोलामां लेइने बेठो. पठी
बीजा अच्युत विगेरे त्रेसठ इंद्रो पोतपोतानी समृद्धिसहित आव्या.
सर्वे देवताउंए विविध प्रकारना रत्नजडीत उत्तम सोनाना कलाशोमां
जरेला तीर्थना जलथी जगवान उपर अजिषेक कस्यो. पठी इशानेडें

पांच रूप धारण करी पोताना खोलामां प्रचुने वेलाख्या, एटखे सौधमंडे अन्निषेक कस्यो. जगवाननुं अन्निषेक जल देवताउण सिद्ध चूर्णनी पेठे ग्रहण करीने आचरणनी पेठे सर्व अंगे चोपडी दीधुं. पठी गंधनुं लेपन करी, दीव्य वस्त्र धारण करावी, माथे मुगट, काने कुंडल अने कंठमां दीव्य मोतीना हार पहेराव्या. हाथे बाजुबंध, कांडे कडां, केडमां घुघरी-वालो कंदोरो अने पगमां रत्नजडीत कडलां पहेराव्या; तेथी ते सर्वे अलंकारो परस्पर अत्यंत शोचवा लाग्या. पठी जंगम कटप वृद्धनी पेठे प्रचुने पूजीने मणिपीठने विषे अष्ट मंगलीक करी आरती उतारीने सौधर्माधिपति अप्सराउण नृत्य करवा मांडे सते गायन करवा लाग्यो. ए प्रमाणे देवताउ हर्षथी स्तुति करीने परिवारसहित नंदीश्वर छीपे गया. त्यां अष्टाश महोत्सव करी पोतपोताने स्थानके गया. सुधर्माधिपति पण प्रथमनी पेठे पांच प्रकारनुं रूप करी अने पोताना हाथमां जगवानने लइ पाठो मिथिला नगरीमां सूतिकाश्टहने विषे आव्यो. त्यांतेणे मातानी पासे प्रचुने मूकीने कृत्रिम प्रतिमानुं तथा निद्रानुं हरण कस्युं. वली जगवानना उशींगे बे रेशमी वस्त्र अने रत्नजडित कुंडल मूक्यां तथा प्रचुना नेत्रने आनंद पमाडवामाटे उंचे रत्नजडित सुवर्णनुं दोरडुं बांध्युं. पठी इंद्रनी आज्ञाथी कुबेरे कुंजराजाना घरने विषे बत्रीश क्रोड सुवर्णनी वृष्टी करी. आ लोकने विषे जे जे सुख दुर्लभ हतुं; ते ते सुख प्रचुनी जक्ति थकी कुंजराजाने मढ्युं. वली इंद्रे पटह वजडावी त्रण लोकमां आज्ञा करी के, “ जे कोइ जिनेश्वर जगवाननो अथवा ते मनी मातानो दुष्ट विचार करशे तेनुं मस्तक आर्जक मंजरिनी पेठे हुं वज्रवडे कापी नाखीश.!! जगवानने नवराववा, दुधपान कराववा, अलंकार पहेराववा अने क्रीडा कराववा माटे इंद्रे पांच देवांगनाउने धाव तरीके राखी. तेमज प्रचुना जमणे अंगुठे अमृत संचास्युं. पठी इंद्र नंदीश्वर छीपने विषे पूर्व दीशामां अंजनाचल पर्वत उपर आठ दीवस उत्सव करीने पोताने स्थानके गयो.

हवे प्रजावती पोताना पडखामां सूतेली अने अलंकृत करेली पुत्रीने जोशने हर्षना चारथी इंद्र विगेरेनुं आववुं अने जवुं थयुं हतुं, तेनो विस्मय पणाथी विचार करवा लागी. कुंजराजाए ते सर्व वात जाणीने घणा हर्षथी

पुत्रजन्म थकी पण अधिक पुत्रीना जन्मनो महोत्सव कस्यो. तथा राज्यना सात अंगनी उत्तम वृद्धि जोशने ते प्रजुना जन्मनिमित्ते घणां म्होटां तुष्टिदान आप्यां. पठी केटलाक राजाए कस्युं के, "आ तमारी पुत्री निश्चे मुक्ति पामशे." एवी वात सांजलीने कुंजराजाए सघलो करवेरो माफ कस्यो. ठठीने दीवसे जागरण पूर्वक बठीनो महोत्सव करी अने बारमे दीवसे सगा संबंधिउने तेडावी, जमाडी, वस्त्र विगेरेनी जेट आपी अने पुत्रीनुं मद्धि एवुं नाम पाड्युं. पठी अंतःपुरनी राणीउए लाड लडावेली अने इन्हाप्रमाणे क्रीडा करती ते पुत्री नंदनवनमां रहेली कटप वेलनी पेठे वधवा लागी. कर्मना ह्य अने उपशम थकी गुरुनी पासे अज्यास कस्या विना पण सर्व कलाउं ते पुत्रीने जाणे प्रथमथी शीखेली होयनी? एम प्राप्त थइ. पचवीश धनुष उंची, पवित्र लावण्यथी मनोहर, अने त्रण ज्ञाने करीने पवित्र ते मद्धि कुमारी अनुक्रमे युवावस्था पामी.

हवे वैजयंत देवलोकथी चवीने मंहाबलना मित्र अचलनो जीव आ जरत क्षेत्रमां साकेतन नगरने विषे प्रतिबुद्धि नामना राजाना पदने पाम्यो हतो. तेने प्रेमवाली पद्मावती नामनी राणी हती. एक दिवसे पद्मावती सहित प्रतिबुद्धि राजा यात्रा करवा जतो हतो; एवामां रस्ते तेणे प्रफुल्लित पुष्पनो *मोगर अने पुष्पनो मंडप दीठो; तेथी राजा ते बन्ने वस्तुने अने पोतानी प्रियाने वारंवार जोवा लाग्यो अने वखाणवा लाग्यो के, "आवी वस्तु हालमां कोइ ठेकाणे पण जोवामां आवती नथी." एवां राजानां वचन सांजली सुबुद्धि प्रधाने कस्युं के, "हे देव ! आ ते शुं ठे ! कारण के पृथ्वी घणां रत्नवाली होय ठे. जुवो के, कुंजराजाने घेर मद्धि नामनी कन्या ठे; तेवी बीजी रूपनी रेखा कन्या त्रण जगमां नथी; कारण के, जगत्ना कर्ता ब्रह्माए पोतानी चातुरी जोवाने माटे घणीज संजालथी पुष्पनीमालानी पेठे ते मद्धि कुमारीकाने सृजी ठे." प्रधाननां एवां वचन सांजलीने पूर्वजवनी प्रीतिथी उत्पन्न थएला अनुरागने लीधे तेणे ते मद्धि कुमारीकानुं मागुं करवा माटे दूतने कुंज राजा तरफ मोकल्यो.

हवे वैजयंत देवलोक थकी धरण मित्रनो जीव चवीने पृष्ठचंपा नग-

१ मल्लीनाथना पूर्वजवना.

* पुष्पना जाड उपर प्रफुल्लित पुष्पनो जथ्यो.

रीमां चंद्रघाय नामनो राजा थयो. ते नगरीमां जिनधर्ममां निश्चल ग्री-
तिवालो नयसार नामनो शेठ रहेतो हतो. एक वखते ते शेठ वहाणमां
बेसीने बीजा देशमां वेपार करवा जतो हतो. हवे एवुं वन्युं के एक
वखते इंद्र पोतानी सजामां वेठो वेठो ते नयसार शेठनी जैनधर्ममां
रहेली जक्तिना वखाण करतो हतो; तेथी एक देवने इर्ष्या उत्पन्न थइ;
तेथी ते देव नयसार शेठनुं वहाण समुद्रमां जतुं हतुं, त्यां आव्यो अने
वहाणने घणुंज कंपाववा लाग्यो. पठी शेठनी धर्ममां दडता जोवाने माटे
ते बोळ्यो के “हे शेठ ! जो तुं जैनधर्म ठोडी दइने म्हारो आश्रय करे
तो हुं त्हारा वहाणने तारुं; नही तो बूडुं जाण.” प्राणजवाने वखते
कयो बुद्धिवान् माणस आलोक अने परलोकमां सुख आपनारा श्रीजैन
धर्मने त्याग करे ? अर्थात् कोइ करे नहीं. तेम ते शेठे ज्यारे जैन धर्म
त्याग न कस्यो; त्यारे ते देव प्रत्यक्ष रूप धारण करीने उचो रह्यो अने
स्वर्गमां थयेली वात कही तेनां वखाण करवा लाग्यो. पठी ते देव “दे-
वतानुं दर्शन निष्फल न होय.” एम कही नयसार शेठने रत्नजडीत
चार कुंडल आपी स्वर्गमां गयो अने नयसार शेठ कुशलपणाथी समु-
द्रने उतरी मिथिला नगरीमां आव्यो. त्यां तेणे कुंजराजाने बे कुंडल जे-
टमां आप्यां, कुंजराजाए पण पोतानी पासे उजेली मद्धि कुमारीने ते कुंडलो
आप्यां. पठी ते नयसार शेठ क्रय विक्रय (लेवा देवारूप वेपार) क-
रीने पाठो पोतानी पृष्ठचंपा नगरीमां आव्यो अने त्यां पण तेणे चंद्र-
घाय राजाने बे कुंडल आप्या. ते राजाए नयसार शेठने आश्चर्यथी पूळ्युं
के, “ आ कुंडल तमने क्यांथी मट्या ? ” नयसारशेठे कुंडलनी प्राप्तिनी
वात कही अनेकळ्युं के, “ बे कुंडल कुंजरानी पुत्री मद्धिकुमारीने आप्यां
ठे; पण हे राजन् ! ते मद्धि कुमारीना रूपनुं वर्णन एक मुखथी करी
शकाय तेम नथी, एवी ते रूववंती ठे.” नयसार शेठनां एवां वचन
सांजली पूर्व जवना स्नेहथी वश थयेला ते राजाए पोते मद्धिकुमारीने
परणवा माटे पोतानो दूत कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकळ्यो.

हवे पूरण मित्रनो जीव वैजयंत देवलोक थकी चवीने श्रावस्ती नगरीमां
रुक्मी नामनो राजा थयो. तेने धारणी नामनी स्त्री हती. एक दीवसे ते रुक्मी
राजाए पोतानी पुत्रीनुं घणुंज मनोहर रूप जोइने आश्चर्यथी पोतानो

द्वारपाल के जे परदेशथी आवेलो हतो, तेने पूब्युं के, “ हे द्वारपाल ! म्हारी पुत्रीनुं जेवुं रूप अने समृद्धि ठे, तेवुं रूप अने समृद्धि तें बीजी कोइ कन्यानी जोइ होय तो मने कहे ? ” एवां राजानां वचन सांजली कंचुकीए कहुं के, “ हे देव ! माणसो पोतानी मरजी प्रमाणे गमे तेम बोले, पण गुण अने अगुणनुं पारखुंतो त्रायात माणसो करे ठे. वली मन तो पोताना दोषोने गुण सरखा माने ठे; परंतु पद्द पात विना त्रायात माणसो जे वात कहे ते वातज कबुल करवी पडे. हे मह्विनाथ ! सांजलो. मिथिला नगरीमां कुंजराजा राज्य करे ठे. तेने मह्वि नामे कुमारी ठे. तेनुं जेवुं रूप ठे तेवुं रूप पृथ्वीमां कोइ ठेकाणे नथी. वली तेनी जेवी समृद्धि ठे तेवी समृद्धि स्वर्ग लोकमां पण कोइ ठेकाणे जोवामां आवती नथी. ” एवां कंचुकीनां वचन सांजली पूर्वना स्नेहथी वश थयेला ते रुक्मी राजाए पोते मह्विकुमारीने परणवा माटे दूतने कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकल्यो.

हवे वसु मित्रनो जीव वैजयंत देवलोक थकी चवीने वाराणसी नगरीमां विजय लक्ष्मीना स्तंज सरखो शंख नामनो राजा थयो. हवे एक दिवसे नयसार शेठे मह्वि कुमारीने आपेला कुंडलो जागी जवाथी कुंजराजाए सोनीने आपीने कहुं के, “ आ कुंडलोने सारा करी आप. ” एटले सोनीए कहुं के, “ महाराज ! देवताए आपेला कुंडलो सारा करवाने हुं समर्थ नथी. ” तेथी राजाए रीसाइने तेने काढी मूकयो; तेथी ते सोनी वाराणसी नगरीमां आवी बीजे दिवसे राजाने मलवा माटे कचेरीमां गयो. शंख राजाए तेने देशना कौतुकोनी वात पूठी, तेथी ते सोनीए मह्विकुमारीना रूपनुं वर्णन कहुं, एटले पूर्वना स्नेहथी वश थएला शंख राजाए पोते मह्विकुमारीने परणवाने माटे दूत कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकल्यो.

हवे वैश्रमणनो जीव वैजयंत देवलोक थकी चवीने हस्तिनापुर नगरमां अदीनशत्रु नामनो राजा थयो. एक दिवसे मह्विकुमारीना सगा जाइ मल्लकुमारे परदेशथी आवेला केटलाक चितारा पासे चित्रशाळा रंगावा मांडी. तेमां एक चितारो एवो हतो के, ते देवना वरदानथी कोइ पण माणसनुं एक अंग देखीने तेनुं सर्व अंग चितरी आ-

पतो. एक दिवसे ते चितारे गोखमां उन्नेली मल्लिकुमारीना पगनो अंगुठो दीगो; ते उपरथी तेणे मल्लिकुमारीनुं सर्व अंग एक तकतामां चितरीने उजुं कस्युं हतुं. एवामां मल्लिकुमार चित्रशालामां आव्यो, तो तेणे तकतामां चितरेली मल्लिकुमारीनी मूर्ति जोडने त्रांतिथी “ए मल्लिकुमारी पोतेज उन्नी ठे.” एमजाणीने शरमथी पाठो वल्यो, एटले मल्लिकुमारीनी दासीए कस्युं के, “हे राजकुमार ! तमे त्रांति पाम्या ठो; कारणके ते मल्लिकुमारी पोते नथी; पण तेनी चितरेली मूर्ति ठे. ” एवां दासीनां वचन सांजलीने क्रोध करीने तेणे चित्रकारनो हाथ कापी नाख्यो अने पोताना देशमांथी काढी मूक्यो; तेथी ते वीचारो चित्रकार फरतो फरतो हस्तिनापुरमां गयो अने त्यां तेणे अदीनशत्रु राजा आगल मल्लिकुमारीना रूपनी वात कही; एटले ते राजाए पण पूर्वजवना स्नेहथी मल्लिकुमारीनुं शल्यनी पेठे ध्यान करता पोते मल्लिकुमारीने परणवा माटे पोताना दूतने कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकल्यो.

हवे अजिचंद्रनो जीव वैजवंत देवलोक थकी चवीने कांपिल्य नगरीमां जितशत्रु राजा थयो. कोशवखते कुंजराजाना अंतःपुरमां एक पाखंडी स्त्री धर्मनो उपदेश देती हती, तेने मल्लिकुमारीए धर्मना वादविवादमां जीतीने पोताना राज्यमांथी काढी मूकी. तेथी ते स्त्रीए कांपिल्य नगरमां आवीने जितशत्रु राजानी पासे मल्लिकुमारीना रूपनी वात कही; तेथी तेणे पण पूर्वजवना स्नेहथी मल्लिकुमारीने पोते परणवामाटे दूतने कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकल्यो.

हवे मल्लिकुमारीए पण पूर्वजवना स्नेहथी प्रार्थना करनारा ते राजाउने अवधिज्ञानथी पोताना पूर्वजवना मित्रो जाणी तेमने बोध करवा माटे पोताना घरना अशोकवनमां मध्यजागे सुशोजित घरमां एक रत्नजडीत्र सोनानुं सिंहासन कराव्युं अने तेनी पासे रत्नजडीत्र सोनानि पोतानी पोली मूर्ति करावी, के जेने माथे ठीडने सोनाना कमलथी ढाकेलुं हतुं. तेनी फरतुं जुदा जुदा बारणावालुं अने जुदा जुदा खंडवालुं जाळीनुं घर कराव्युं, के जेमां उन्नेला माणसो एकबीजाने जोश शके नहीं. पठी ते पुतलीने वस्त्र घरेणां वगेरे पहेरावी अने तेना पोला जागमां एक घणी दुर्गधवाली नली पुतलीनी जोडनी चीतमांथी मूकावी. हवे जेजे

राजाए दूत मोकल्ला हता; ते सर्वे दूतो कुंजरराजा पासे आवीने मल्लिकुमारीनुं मागुं करवा लाग्या, एटले कुंजरराजाए दूतोने कळुं के, “तमारा सरखा राजाने मल्लिकुमारी परणाववाने मारुं मन मानतुं नथी.” एम कहिने तेमने रजा आपी; तेथी ते सघला दूतोए पोतपोताना राजाने ते वात कही. पठी क्रोध पामेला अने पूर्वजवना अज्यासने लीधे प्रीतिथी वश थइरहेला ते राजाउं पोतपोताना मनमां विचार करवा लाग्या के, “बीजामां आसक्त थइ रहेली मल्लिकुमारीने बीजा राजा साथे परणावशे अने अमने नहीं आपे तो अमे तेने बलथी परणशुं.” एम विचारीने पोतपोतानां सैन्य लइने जेम पूर्वना कर्मो मनुष्यने घेरी ले, तेउंए मिथिलानगरीने घेरी लीधी. कुंजरराजा आकुल व्याकुल थयो ने हवे शुं करवुं तेनुं तेने कांइ सूज्युं नहीं, तेथी तेने मल्लिकुमारीए कळुं के, “हे तात ! तमे ते आवेला सर्वे राजाउंने जूदा जूदा आपणा घेर तेडावो.” पठी कुंजरराजाए सर्वे राजाउंने जूदा जूदा के जेथी एकबीजा जाणी न शके तेम तेडावी रत्नजडीत सोनानी पुतलीना चारेतरफना घरमां बेसाख्या ज्यां के बेठेला ते सर्वे राजाउं मध्यजागनी पुतलीने जोइ शकता हता. पठी ते सर्वे राजाउं मल्लिकुमारीरूप पुतलीने जोइने त्रांतिथी “आ मल्लिकुमारी ठे.” एम मानीने हर्ष पामवा लाग्या. पठी पुतलीना माथा उपर रहेला विडनुं ढांकणुं गुत्तरीते कोरे कळुं, एटले तेमांथी घणोज दुर्गंध निकळ्यो के जे दुर्गंधिथी सर्वे राजाउं नाक आडां लुगडां दइने उठवा मंड्या. एवामां मल्लिकुमारीए आवीने कळुं के, “अरे राजाउं ! रत्नजडित सोनानी पुतलीमां आवडो बधो दुर्गंध रहेलो ठे; तो आ चांबडाथी अने हारुकाथी वनेला तथा मलमूत्र जरेला म्हारा देहने विषे केम प्रीतिवाला थयो ठे ? कयो विवेकी माणस विशाला (इंद्रवारूणी) नुं फल देवानेमाटे तत्पर थाय ? विषयो विष सरखा, अने अवगुणे करीने तो विष थकी पण घणाज दुष्ट ठे. कारण के, विष एक जवनो नाश करे ठे, पण विषय तो अनेक जवनो नाशकरे ठे. हे राजपुत्रो ! इंद्रियरूप चंचल घोडाउं मनुष्यने सारामार्गमांथी नरकरूप घोर वनमां फेंकी दे ठे. तो कयो विद्वान् माणस तेने वखाणे ? व्याधिना पांजरारूप शरीरने विषे यौवननो पवन उठली रहे ठते कयो पुरुष बहु जव आपनारा विषयनी इडा करे ? एवीरीते पूर्वजवना आख्या

नश्री बोध पमाडेला ते ठ राजाउने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. पठी ते सर्वे राजाउ मद्धिनाथने कहेवा लाग्या के, “अमने अमारा नगरे जवानी आझा आपो. अमे त्यां जइने संसारनो नाश करनाखूं चारित्र लेशुं.” मद्धिनाथे कहुं के, “ज्यारे मने केवलज्ञान उत्पन्न थशे, त्यारे तमने चारित्रनी प्राप्ति थशे.” ए वात सांचढी सर्वे राजाउ मद्धिनाथने खमावी अने नमस्कार करी पोतपोताने नगरे गया.

पठी मद्धिनाथने जन्मश्री मांडीने सो वर्ष पुरां थयां, त्यारे लोकांतिक देवताउए आवीने तेमनी विनंती करी के, “हे महाराज ! दीक्षा ग्रहण करवानो समय थयो ठे; माटे जगत्ना अनेक जीवोने अर्थे तीर्थ प्रवर्तावो.” एम प्रचुनी प्रार्थना करीने लोकांतिक देवता पोताने स्थानके गया. पठी मद्धिनाथे प्रथम देवताए आपेला (जन्म वखते देवताए वृष्टि करी हती, ते द्रव्यश्री सांवत्सरीक दान दीधुं. पठी मागशिर शुदी अग्यारसने दिवसे त्रणसो राज्य स्त्रीउ साथे मनुष्य अने देवताउए उपाकेढी पालखीमां बेसीने अनेक मनुष्योए चामर नाखेला मद्धिनाथ सहस्रावनमां अशोक वृद्धनी नींचे आव्या. त्यां पालखीमांथी उतरी वख तथा घरेणांने उतारी अठम तप करी सवारना पहोरमां देवदुष्य वख पहेरीने दीक्षा लीधी. सामायक सूत्रनो उच्चार कस्यो एटले तेमने मनःपर्यव ज्ञान उत्पन्न थयुं. तापश्री तपेला वटेमार्गुने जेम मार्गनुं वृद्ध ऋण मात्र सुखकारी थाय ठे, तेम जिनेश्वर जगवाननी दीक्षा नारकी जीवोने पण ऋणमात्र सुखकारी थइ.

पठी तेज दिवसे श्री मद्धिनाथने कर्मना ऋयश्री केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. जेश्री इंद्रनुं आसन कंपवा लाग्युं अने स्वर्गलोकने विषे दूतिनी पेठे घंटा वागवा लागी. इंद्र अवधिज्ञानश्री जिनेश्वरने केवलज्ञाननी उत्पत्ति जाणी विमानमां बेसी देवतासहित त्यां आव्यो अने बीजा पण अच्युत विगेरे सर्वे इंद्रो पण पोतपोताना परिवारसहित त्यां आव्या. पठी वायुकुमार देवताउए योजन परिमीत भूमिने शुद्ध करी; मेघकुमारोए सुगंधिजलश्री ठांटी; वैमानीक देवताउए रत्न विगेरेश्री ध्वजा पताका अने तोरण विगेरेश्री सुशोभित करी; वैमानीक देवताउए पहेलो रत्नमय गढ रच्यो अने तेना उपर मणिउना कांगरा कस्यो. ज्योतिषी देव-

ताउण वचलो सोनानो गढ कख्यो अने तेना उपर उत्तम रत्नोश्री कांगरा रच्या. जवनपतिउण त्रीजो रूपानो गढ रच्यो ने तेना उपर कमलना सरखा सोनाना कांगरा रच्या. जाणे धर्म लक्ष्मीना विवाहने अर्थे चार मांडवा बनाव्या होयनी ? एम अकेका गढमां चार चार दरवाजा राख्या तथा दरेक दरवाजा पासे धूप घटी अने कमलश्री मनोहर वाव्युं बनावी, मध्यमां समवसरणनुं म्होटुं मनोहर चैत्यवृद्ध व्यंतर देवताए बनाव्युं. तेनी नीचे रत्नजनीत पीठ कराव्युं. तेना उपर प्रजुने बीराजवा माटे पूर्वाजिमुखे सुवर्णनुं सिंहासन मूक्युं. तेना उपर त्रण रत्न सरखा त्रण ठत्र गोठव्यां, के जेनी समीपे उज्जैला यद्धो प्रजुने चामरो नाखे. समवसरणना एक बारणे धर्म चक्र अने बीजे बारणे प्रजुने विसामो करवा माटे देवढंद स्थापन कख्युं.

एवी रीते समवसरणनी उत्तम रचना कख्या पठी कोटी देवताउंश्री वींटलायेला जगवान् कमल उपर पग मूकता मूकता पूर्वद्वारमांश्री समवसरणमां आख्या अने चैत्यवृद्धने तथा तीर्थने नमस्कार करीने जेम मेरु पर्वतना शिखर उपर मेघ बेसे तेम रत्नजमित सोनाना सिंहासन उपर बेठा.

पठी ते सिंहासननी बीजी त्रण बाजुए व्यतरोए जगवाननां प्रतिबिंब स्थापन कख्यां. प्रजुना मस्तकनी पाठल रहेळुं जामंडल जाणे प्रजुने सेववामाटे तेजनां पुजलो आवेला होयनी ? एम शोचवा लाग्युं. आकाशमां देवताउंनां डुंडुजि वाग्ये सते प्रजुना विजयने जाणे जाहेर करती होयनी शुं ? एम ध्वजा पण उंचे शोचवा लागी. ढींचण परिमाण पुष्पनी वृष्टि पण जाणे त्रास पामता कामदेवना हाथमांश्री तेनां बाणो पडी गयां होयनी ? एम अत्यंत शोचती हती.

सर्व सजा पोतपोताने स्थानके बेठा पठी इंद्रे पोते हाथ जोकीने मह्विनाथ प्रजुनी स्तुति करी. ते आ प्रमाणे. शरण रहित माणसोना समूहने शरण आपनारा, चारित्रना मंदिर, समजावने धारण करनारा, निर्मल कमलना पांढडाना सरखा मनोहर हाथ पगवाला, जन्म मरणरूप रणसंग्रामना जयने नाश करनारा हे प्रजो ! तमे जयवंता वर्तो. संसारने जय आपनारा, शेंकडो नेत्रवाला, निरंतर चंद्र सरखा मुख-

वाला, देवता अने विद्याधरोए स्तुति करेला, समये समये धर्मोपदेश आपनारा, अन्नय दान आपनारा अने दयावंत एवा हे प्रज्ञो ! तमे जयवंता वर्तो. बीजा मतधारीउना मदने दावा नलसमान, कपटने दूर करनारा, सर्व जगतना रोगने समावनारा, जलसहित मेघना सरखा गंजीर शब्दवाला अने जयकारी वचनवाला हे प्रज्ञो ! तमे जयवंत वर्तो. मोक्षपदने विषे प्रीतिवाला, गणधरोए निरंतर सेवेला, गजराजना सरखी गतिवाला, मदना चारे करीने अत्यंत गाढा वनने मेघ सरखा, उज्वल दांतवाला अने जयने नाश करनारा हे प्रज्ञो ! तमे जयवंता वर्तो जयवंता वर्तो.

इंद्र आ प्रमाणे एक स्वरथी स्तुति करीने श्री जिनेश्वरना सन्मुख द्रष्टि राखीने पोताने आसने बेगो. प्रतिबुद्धादि बीजा अनेक राजाउसहित कुंजराजा पण त्यां आबी जिनेश्वरने प्रदक्षिणापूर्वक नमस्कार करी प्रभुना सन्मुख बेगो. श्री मद्धिनाथ प्रभुए पण सर्वे प्राणीउ पोत पोतानी चाषामां समजी शके तेवी संसारथी वैराग्य प्रगट करवाना कारणरूप देशना आपी. देशनाथी प्रतिबोध पामेला प्रतिबुद्धादि राजाउए चारित्र लीधुं अने कुंजराजाए श्रावकपणुं धारण कस्युं. जेउए त्रीपदि पामीने कृणमात्रमां बार अंगो रच्यां ते त्रिषगादिक अठावीश पुरुषो श्री मद्धिनाथना गणधरो थया. साडा पांच घडी पूर्ण थइ ते वखते कुंजराजा *आढक प्रमाण कलमना चोखानुंबलि लाव्या. वाजिंत्रना शब्द पूर्वक ते बलिने पूर्व द्वारे थइने समवसरणमां लावीने देवता तथा माणसोए प्रभुनी समुन्ख उजा रहींने उंचे उराड्यो. तेमांथी अर्धो जाग उंचेथी देवता लइ गया. बाकीना अर्धा जागमांथी अर्धो जाग राजाउए लीधो अने बाकी रह्यो ते सामान्य माणसोए लीधो. प्राप्त थएलो ते बलिनो एक दाणो सर्व प्रकारना रोगने नाश करनारो थाय ठे; माटे सर्वे प्राणीउ तेने ठ माससुधी मेळववानो प्रयत्न करे ठे. प्रभुने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं, तेना बीजे दिवसे प्रभुए विश्वसेनना घरने विषे खीरथी पारणुं कस्युं, तेथी ते विश्वसेनना घरने विषे पांच दिव्य प्रगट थया. श्री मद्धिनाथ प्रभुना तीर्थने विषे हस्तिना वाहनवालो, चार मु-

* वसे ढप्पन मुठी. १ उंची जातना चोखा.

खवालो अने आठ हाथवडे सुशोजित एवो कुबेर नामे यक्ष हतो. ते यक्षना जमणा चार हाथमां वरद, अजय फरशी अने त्रिशूल हतां. तथा डाबा चार हाथमां मातुलिंग, अक्षसूत्र, मुजर अने तरवार हतां. श्री मह्विनाथ प्रचुनी शासन देवी वैरोव्या नामनी चार हाथवाली देवी हती. तेमना जमणा बे हाथमां वरद, अने माला हती; तेमज डाबा हाथमां तरवार अने मातुलिंग हता. श्री मह्विनाथ प्रचुना चालीश हजार साधुं, पंचावन हजार साध्वीं, सातसें आठ चौद पूर्वधारिं, बावीशसें अवधिज्ञानि मुनिं, एक हजार सातसें पचास मनःपर्यव ज्ञान धारिं, बे हजार नवसें वैक्रिय लब्धिवाला मुनिं, चौदसें वाद-लब्धिने धारण करनारां, एक लाख तासी हजार श्रावको अने त्रण लाख सात हजार श्राविकां; ए प्रमाणे सघलो परिवार हतो.

पठी क्रोडो देवतांए सेवन करेला तथा साधु, साध्वी, श्रावक अने श्राविका ए चार प्रकारना संघसहित श्री मह्विनाथ प्रचु विहार करता ठता पृथ्वीने पवित्र करवा लाग्या. कुमार अवस्थामां, व्रतपर्यायमां अने केवदी अवस्थामां एम सर्व मली प्रचुनुं पंचावन हजार वर्षनुं आयुष्य हतुं. पठी पांचसें साधु अने पांचसें साध्वीना परिवारसहित समेत शिखर उपर जइ त्यां एक मासनुं अनशन लइ फागण शुदी वारशने चरणी नक्षत्रमां एकविशमा तीर्थकर श्री मह्विनाथ प्रचु मोक्ष लक्ष्मी पाम्या. ते वखते आसनकंपथी इंद्रोए अवधिज्ञानथी प्रचुनो मोक्ष जाण्यो; तेथी तेउं मोक्षउत्सव करवा माटे त्यां आव्या. ढाणमात्र नारकी जीवोने पण सुख आपनारो मोक्षउत्सव करीने तेमज उपद्रव न थवाना हेतुथी प्रचुनी दाढ दांत विगेरे लइने सर्वे देवतां नंदीश्वर छीपे गया; अने त्यां अछाइ महोत्सव करीने पठी पोतपोताना विमानना मानवस्थंज उपर वज्रमां प्रचुनी दाढ तथा दांतो उपद्रव न थवा माटे राख्या. श्रीअरनाथ तीर्थकर मोक्ष पाम्या पठी एक हजार क्रोड वर्षे श्रीमह्विनाथ जिनेश्वर मोक्षपद पाम्या. हे मुनीश्वरो ! तमे, स्त्रीपणुं ठतां पण सर्व माण सोनी मध्ये उत्तम तेमऊ तीर्थकर पदवीने शोभावनां अने शीले करीने उज्वल एवं श्री मह्विनाथना आश्चर्यकारी चारित्रने सांजलो. मोक्षपदनी इठावाला श्री मह्विनाथ प्रचुए जेवी रीते निश्चयथी शीलव्रत पा-

द्वयं ते; तेवी रीते जठ्य जीवोए पण निष्कपटपणाथी शीलव्रतने पाखुं.
इति श्री रुद्रपद्विय गद्यमां जट्टारक श्री संघतिलक सूरिनी पाटे आ-
चरणरूप सोमतिलक सूरिए रचेदी शीलोपदेश मालानी टीका शील-
तरंगिणीमां श्री महिनाथ प्रभुनुं चरित्र समाप्तम्.

हवे चारित्रनुं दृढपणुं कहेवे.

सः जयतु स्थूलजद्रः आश्चर्यकारिचरितपरिकरितः
सो^२ जयतु स्थूलजद्रो, अछेरयकारिचरियपरिअरितु ॥

यस्याद्यापि ब्रह्मव्रते जगति वाद्यते ययढक्का
जस्सज्जवि वंनवए, जयंमि वंजेइ जयंढक्का ॥ ४१ ॥

शब्दार्थः— (अछेरयकारि के०) आश्चर्यकारी एवा (चारियपरि-
वरितुं के०) शीलव्रतरूप चारित्रे करीने सुशोन्नित थएला (सो
के०) ते (स्थूलजद्रो के०) स्थूलजद्रजेते (जयतु के०) जयवंता वत्तो;
कारण के, (जयंमि के०) आ जगतनेविषे (जस्सज्जवि के०) जे स्थू-
लजद्रनो आजसुधी पण (वंनवए के०) ब्रह्मव्रत पालवाने विषे अ-
र्थात् शीलव्रत पालवाथी उत्पन्न थएलो (जसढक्का के०) जयनो ढोल
(वंजेइ के०) वागे ठे. ॥ ४१ ॥

विशेषार्थः— प्रथम बार वर्षसुधी जोगवेली कोश्या वेश्याना घरने
विषे रहीने षट्तरस जोजन करता सता पण जे आश्चर्यकारी शीलव्रत
रूप चारित्रथी सुशोन्नित थया ठे, एवा आर्यसंज्ञुतिआचार्यना शिष्य
ते स्थूलजद्र जयवंता वत्तो; के जे शकटाल मंत्रिना पुत्र स्थूलजद्रनो
कामदेवनी सेनाने जीतवारूप विजयनो ढोल घणां वर्ष वीत्यां सतां
आजसुधी पण आ जगतने विषे वागी रह्यो ठे. ॥ ४१ ॥

स्थूलजद्रनी कथा.

आ चरतखंडने विषे पाटलीपुर नाभनुं नगर ठे. जे नगरना चैत्यो
उपर रहेला सुवर्णना कलशो रात्रीए सूर्यनी ज्ञांति करता हता. ते नग-
रमां, जेनी कीर्ति रूप नर्तकी नव खंडमां नृत्य करी रही हती, एवो प्र-
जाने आनंद प्रमाडनारो नंद नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने शक-

टाल नामनो महाबुद्धिवंत प्रधान हतो. तेने गुणे करीने जाणे लक्ष्मीनी शोक्य होय नहीं शुं ? एवी अने जेनी कोमलता तथा कलाथी जाणे मृ-
गलीउण वननोज आश्रय कस्यो होय नहि शुं ? एवी लक्ष्मीवती नामनी स्त्री होती. प्रधानने लक्ष्मीवतीना उदररूप ठीपमांथी उत्पन्न थएला, मु-
क्ताफलना सरखी कांतिवाला, स्थूलजड अने श्रीयक नामना बे पुत्रो
हता. तेमां स्थूलजडे ते नगरमां रहेती एवी कोशा वेश्याने विषे मोह
पामीने तेनी साथे द्वाण मात्रनी पेठे बार वर्ष निवृत्त कस्या हता. अने
श्रीयक नंदराजानो अंगरक्षक तथा विश्वासनुं पात्र थयो हतो.

ते नगरमां वररुचि नामनो एक महा बुद्धिवंत अने वाचाल कवि
रहेतो हतो. ते हमेशां एकसोने आठ नवां काव्यो करीने नंद राजानी
स्तुति करतो हतो. परंतु ते मिथ्यात्वी होवाथी मंत्री तेनी प्रशंसा करतो
नहीं; तेथी राजा ते कविने कांश् आपतो पण नहीं. कछुं ठे के— राजाउं
हमेशां परमुख (बीजा कहे तेम करनारा) होय ठे. एक दिवस उपा-
यने जाणनारा महाकवि वररुचिए मंत्रीनी स्त्री लक्ष्मीवती पासे जडने
शकटाल मंत्री पोताना काव्यनी राजानी सजामां प्रशंसा करवा बाबत
विनंती करी. कछुं ठे के— कपटथी मदोन्मत्त हस्तिउं पण वश्य करी श-
काय ठे. पठी लक्ष्मीवतीए कहेली ते वात शकटाले कबुल करी. कछुं ठे
के— हाथथी घरेडीनी पेठे स्त्रीउंथी कयो पुरुष त्रमित नथी थतो ? अ-
र्थात् सर्व थाय ठे.

पठी बीजे दिवसे मंत्रीसहित नंद राजा सजामां आव्यो, त्यारे व-
ररुचिए हमेशाना नियम प्रमाणे काव्यो कथां एटले मंत्रीए “ अहो
वाणीनी शी मधुरता ठे ! ” एम प्रशंसा करी. ते उपरथी प्रसन्न थएला
नंद राजाए तेने एकसोने आठ सोना म्होरो आपी. कछुं ठे के— रा-
जाउं हमेशां पशुउंनी पेठे कोइना कहेवा प्रमाणे करे ठे. आ प्रमाणे
हमेशां वररुचिने सोना म्होर आपता एवा राजाने एक दिवसे मंत्रीए
ना पाडी एटले राजाए मंत्रीने कछुं के— “ हुं तो फक्त तमारी प्रशं-
साथीज आपतो हतो. ” मंत्रीए कछुं. “ अन्य पुरुषोए करेला काव्यने
विषे प्रशंसा शी ? वली ते वखते तो में काव्यना गुणोनी प्रसंशा करी
हती; परंतु कविनी नहीं. ” राजाए कछुं. “ त्यारे शुं ते कवि म्हारी

जुनां काव्योधीज प्रशंसा करतो हतो ? ” कळुं ठे के— काचा माटीना घडानी पेठे राजाजुनो समागम तत्काल नाश पामे ठे. पठी मंत्रीए कळुं. “ कवि जे काव्यो कहे ठे ते काव्यो म्हारी पुत्रीने पण आवडे ठे; तेथी हुं ते काव्यो काले सवारे संजलावीश. ”

बीजे दिवसे मंत्रीए यद्दा यद्दत्ता, जूता, जूतदत्ता, रेणा, वेणा अने एणा ए साते पुत्रीजने के जेजमां पहेली एक वखत सांजलेलां काव्यो कही सकती हती. बीजी बे वखत सांजलेलां काव्यो कही सकती हती. एम अनुक्रमे सातमी सात वखत सांजलेलां काव्यो कही सकती हती. ते सातेने वररुचिना आव्या पहेलां सजानी एक वाजुए पडदानी अंदर बेसारी. पठी वररुचि आव्यो ने तेणे हमेशांनी पेठे काव्यो वांच्या, एटले शकटाल मंत्रीनी पुत्रीज सरस्वतीनी पेठे अनुक्रमे ते काव्यो बोली गइ; ते उपरथी क्रोधायमान थयेला राजाए ते वररुचिने तुष्टिदान आप्युं नहीं. कळुं ठे के— घडाने बनाववो कठीण ठे; परंतु फोडवो कठीण नथी.

हवे वररुचि एवो ढोंग करवा लाग्यो के— ते हमेशां गुप्तरीते सांजे गंगाना जलने विषे एकसोने आठ सोना म्होरोनी पोटली मूकी आवतो अने बीजे दिवसे सवारे गंगानी स्तुती पूर्वक ते पोटलीने ग्रहण करतो. आ प्रमाणे करता एवा ते कविए सर्व लोकने आश्चर्य पमाड्या. कळुं ठे के— धूर्त पुरुषोए बाह्य दृष्टिवाला क्या क्या पुरुषोने नथी ठेतस्या ? अर्थात् सर्वने ठेतस्या ठे. पठी मंत्रीए तेना कपटनी वात गुप्त अनुचरोथी जाणी लीधी. कारण कळुं ठे के— शत्रु पासे ठते बुद्धिवंत पुरुषो सुखथी निद्रा लेता नथी. पठी तेणे गुप्त अनुचरोमोकली वररुचिए गंगामां मूकेलुं द्रव्य मगावी लीधुं. बीजे दिवस सवारे वररुचि गंगाने कांठे गयो. त्यां कौतुक जोवाने माटे मंत्री सहित राजा पण आव्यो. कविए गंगानी स्तुति करीने पठी गुप्त रीते यंत्रने खेंच्यो पण द्रव्य पड्युं नहीं; तेथी ते सर्व माणसोना जोता ठतामां विलक बनी गयो. अने जाणे पाताळमांज पेशी जवानी श्वा करतो होय नहीं शुं ? एम लज्जाथी नीचा मस्तकवालो देखायो. पठी मंत्रीए कळुं. “ अमे बीजानुं द्रव्य ग्रहण करता नथी; माटे तुं आ त्हारुं द्रव्य ग्रहण कर. ” एम कहीने तेणे सोना म्होरोनी पोटली पाठी आपी अने राजाने तेना कपटनी वात निवे-

दन करी. ते उपरथी राजा ते प्रधाननी बुद्धिनां वखाण करवा लाग्यो-
हवे सर्पनी पेठे ढिडने खोलतो एवो वररुचि मंत्रीना घरनी चेष्टा
जाणवाने तेनी (मंत्रीनी) दासिउने पूठवा लाग्यो. एक दिवस श्रीय-
कना विवाहने प्रसंगे शकटाल मंत्री राजाने जेट आपवा माटे ठत्र चा-
मरादिक कराववा लाग्यो. ते वात मंत्रीनी दासीउ पासेथी सांजलीने टा-
ढथी पीडाएलो माणस जेम कंबलने पामीने आनंद पामे तेम हर्ष पा-
मेदा वररुचिए पोतानी पासे अज्यास करता एवा बालकोने आ प्रमाणे
बोलवानुं शीखव्युं के “ शकटाल मंत्री जे करवानो ठे, ते मूढ लोको
नथी जाणता. ते राजानो नाश करीने पोताना पुत्र श्रीयकने राज्य आ-
पशे. ” आ प्रमाणे बोलता एवा ते बालकोनी वात राजा पासे पहोची.
ते उपरथी राजा विचार करवा लाग्यो के “ बालको स्वेछाथी जे बोले ठे,
स्त्रीउ जे कहे ठे अने उंचितु जे वाक्य संजलाय ठे; ते घणुं करीने खोडुं
होतुंज नथी. ” आ प्रमाणे विचार करीने राजाए गुप्त अनुचरो मंत्रीने
घरे जोवा मोकळ्या. तेउए जेवुं जोयुं हतुं तेवुं राजा आगल कछुं; तेथी
राजा अत्यंत कोपायमान थयो.

पठी सवारे मंत्रीए सजामां आवीने प्रणाम कस्यो, एटले राजाए अ-
वलुं मुख कछुं, ते उपरथी मंत्रीए तेना चित्तनो अजिप्राय जाणीने घरे
आवी पोताना पुत्र श्रीयकने एकांतमां बोलावीने कछुं. “ हे वत्स !
कोइ दुष्ट पुरुषे राजाने म्हारा उपर कोपायमान कस्यो ठे, ए एक आ-
पणा कुलने विषे म्होटो अकस्मात् उत्पात उत्पन्न थयो ठे. वली ते उ-
त्पात हुं जीवुं त्यां सुधी निवृत्ति पामे तेम पण नथी; माटे हुं सवारे स-
जामां जइने राजाने प्रणाम करुं ते वखते त्हारे शस्त्रवती म्हारुं मस्तक
ठेदी नाखवुं. ” श्रीयके कछुं. “ शुं आवुं निर्दय कृत्य म्हेछ पण करे ख-
रो ? ” एम कहीने रुदन करवा लागेला श्रीयकने फरीथी मंत्रीए कछुं.
“ हे पुत्र ! वृद्धावस्थाथी व्याप्त थएला एवा मने मारीने तुं आपणां कु-
लनो उद्धार कर. कारण के एक कोडीना नाशथी कोटी ड्रव्यने कयो
पुरुष न इठे ? अर्थात् सर्व इठे ठे. वली हुं तालपुट विषने नक्षण करीनेज
नाश पामीश; परंतु त्हारे म्हारुं मस्तक ठेदीने राजाने एम कहेवुं के-
हे स्वामिन् ! हुं दुष्ट पितानी इठा राखतो नथी. ” पिताए आ प्रकारे

महा कष्टथी समजावेला श्रीयके तेज प्रमाणे करीने “ आ राजानो डोही ठे. ” एवी रीते त्रांति पामेला सच्य लोकोने बोध पमाड्यो. पठी राजाए कखुं. “ तें पूज्य पितानो वृथा वध केम कख्यो ? ” श्रीयके उत्तर आप्यो के “ तेवा सुवर्णनुं शुं प्रयोजन ठे ? के जेनाथी कान तुटे. ”

पठी मंत्री मुद्रा आपता एवा राजाने श्रीयके आ प्रमाणे कखुं. “ हे देव ! स्थूलजद्र नामनो म्हारो म्होटो जाइ कोशा वेश्यानां गृह प्रत्ये रह्यो ठे, तेने ए मुद्रा आपो. ” ते उपरथी राजाए स्थूलजद्रने बोलावी मंत्री मुद्रा धारण करवानुं कखुं. स्थूलजद्रे उत्तर आप्यो के “ हुं विचारीने कहीश. ” पठी ते पासेना अशोक वनमां गयो; त्यां जइने योगिनी पेठे एकाग्र चित्तथी विचार करवा लाग्यो के— “ म्हारे मंत्रिमुद्रानुं शुं प्रयोजन ठे ? कारण शाकिनी रूप मंत्री मुद्रा धारण करे ठते धनथी आकुल थयेलो मनुष्य स्वजनने विषे अथवा अन्य जनने विषे निपेक्षणां पामे ठे. कुल धर्मनो त्याग करीने अने धर्मना अज्ञानी रहीने पण मंत्री मुद्रा धारण करनारा पुरुषे स्वामीनुं कार्य बराबर रीते करी आपवुं पडे ठे. वली तेमां पण जो दैवयोगथी स्त्रीने वश्य थयो तो नरकथी पण वधारे दुःख आ लोकमां जोगववुं पडे ठे. वेश्या स्त्रीउथी पण वधारे निंदा करवा योग्य मंत्री मुद्रा ठे. तो पठी कृत्याकृत्यने जाणनारो कयो पुरुष ते मुद्राने धारण करवाने आदरवंत थाय ? देव, दानव अने मनुष्योने पूजवा योग्य पुण्यवंत महात्माउं व्रतरूप चक्रवर्ती पणाने जोगवतां ठतां पोते संसार समुद्रथी तरे ठे अने बीजाउंने तारे ठे; माटे हुं मंत्रीमुद्राने न स्वीकारतां इष्टफलने आपनारी जैनी दीहाने धारण करुं. ” एम विचार करीने स्थूलजद्रे तत्काल लोच कख्यो अने रत्न कंबलथी बनावेला रजोहरणे करीने सुशोचित एवा तेणे सन्नामां जइने राजाने धर्म दान दीधो. ते वखते राजाए “ हे मंत्रीसुत ! तें आ बहु सारुं कखुं ! बहु सारुं कखुं ! ! के जे दुःसाध्य एवा कार्यनो आरंभ कख्यो. ” एम कहीने बहु प्रशंसा करी.

पठी मोहराजानी सेनाने जीतवा माटे व्रतरूप बखतरने धारण करता एवा ते स्थूलजद्र, संनऊ एवा सुनटनी पेठे त्यांथी चाळ्या. ते व-

खते राजाए पण सर्व प्रकारनी शमताने धारण करनारा स्थूलजडना घणां वखाण कस्यो. पठी स्थूलजडे श्री संज्ञूतिविजय आचार्यना चरणकमलनो आश्रय करीने सर्व सावद्यथी विराम पामीने व्रत अंगीकार कस्युं. पठी ज्ञानरूप अंकुशथी वश थयेला जडक हस्तिनी पेठे जिनेश्वरप्रणित धर्मक्रियानुं आचरण करता ठता ते विहार करवा लाग्या.

अहिं जेम सूर्य अस्त थया पठी लक्ष्मी कमलिनीनो आश्रय करे तेम मंत्री मुद्राए श्रीयकनो आश्रय कस्यो. अर्थात् राजाए श्रीयकने मंत्री मुद्रा आपी; तेथी तेणे पण पोताना पिताना वैरनुं स्मरण करीने कोशा वेश्यानो आश्रय कस्यो. कारण तेवां जनो पण कपट साध्य वस्तुना कार्यने विषे काम आवे ठे.

एक दिवस एकांतमां वेठेला श्रीयके स्थूलजडनी वार्ताथी कोशा वेश्यानुं मन, जेम टंकणखारथी धातुने पिंगलावी नाखे तेम पिंगलावी नाख्युं अने पठी कस्युं के “ हे प्रिये ! स्थूलजडने दीक्षा लेवरावी अने पितानी एवी स्थिति करी ए सर्व वररुचिनुं काम ठे; माटे म्हारे पण ए वैर त्हारी सहायथी लेवुं ठे. ” श्रीयकनां आवां वचन सांजळीने कोशाए हास्यथी कस्युं. “ ते वैर शी रीते लेवाशे ? ” श्रीयके उत्तर आप्यो के— “ त्हारी बहेननी साथे तेने घणीज प्रीति ठे; माटे जो ते वररुचिने मद्यपान करावे तो हुं कृतार्थ थाउं. ” पठी कोशाए पोतानी बहेन पासे वररुचिने मद्यपान करवानो अज्यास कराव्यो. कस्युं ठे के— पवित्र माणसो पण पडतीने वखते पोताना कुलाचारने त्यजी दे ठे. पठी वैरना साधनमां उद्यमवाला श्रीयके पण वररुचिनी साथे वीलाडी जेम उंदरनी साथे मित्रता करे तेम मित्राइ करी. वररुचि पण जमर जेम पद्मवनमां जा आव करे तेम निरंतर राजानी सज्जामां जा आव करतो अने राजा पण कवितानी प्रीतिथी हंमेशां तेनां वखाण करतो, तेथी गाडरीआ प्रवाहना सरखा लोकने विषे ते कवि पूज्यपणाने पाम्यो हतो.

कोइ अवसरे एकांतमां वेठेला राजाए श्रीयकने कस्युं के “ जेवो इंद्रने मंत्री गुरु ठे; तेवो अमारे शकटाल हतो. जेम रात्री चंद्र विना शोजती नथी; तेमज म्हारी सज्जा शकटाल मंत्री विना शोजती नथी; तेथी नश्र थ में कागडाने उडाडवाने माटेज रत्न फेंकी दीधुं ठे. ” राजानां

आवां वचन सांज्ञलीने श्रीयके कहुं. “ स्वामिन् ! शुं करीए ? मद्यपान करनारा वररुचिए ए खोटी वात उडाडवाथी एम थयुं ठे ! ” राजाए कहुं “ शुं ए विप्र मद्यपान करे ठे ? ” मंत्रीपुत्र श्रीयके उत्तर आपता जणाव्युं के “ ते वात हुं आपने सवारे देखाडीश. ”

बीजे दिवस सन्ना जराइ एटले प्रथमथी शीखवी राखेदा माद्रीए सर्वे माणसोने एक एक कमलनुं पुष्प आप्युं अने वररुचिने मदनफलना चूर्णवालुं कमलपुष्प आप्युं. श्रीयक कमलने सुंधीने तेनी सुगंधी विषे वखाण करवा लाग्यो. ते उपरथी सर्वे माणसो पोतपोताना कमलपुष्पने सुंधवा लाग्या. वररुचि पण उत्साहथी पोताना कमलपुष्पने सुंधवा लाग्यो, एटले मदनफलनुं चूर्ण उंचा श्वासने लीधे नाकमां पेशी गयुं, तेथी तेने उलटी थइ. पढी राजाए अने बीजा सन्नाना माणसोए वररुचि मद्यपान करे ठे के नहीं तेनी परिक्षा करवामाटे तेनुं मुख सुंध्युं; एटले मद्यना जेवी वास आववा लागी, तेथी सन्नाना सर्वे माणसोए तिरस्कार करेलो वररुचि तत्काल पोताने घेर गयो. तेना पुत्रोए मद्यपान संबंधि प्रायश्चित्त करवा माज्युं, पण एटलामां ते वररुचि श्रीयकना वैरने लीधे मृत्यु पाम्यो. पढी शकटाल पुत्र श्रीयक, नंद नृपतिना राज्यना साते अंगने धारण करतो ठतो निर्विरोधपणे स्वार्थ, परार्थ तथा राज्यार्थने साधवा लाग्यो. स्थूलज्ञद्र मुनि पण अनुक्रमे द्वादशांगीना धारक थया.

एकदा वर्षाकाल प्राप्त थवाने वखते त्रण साधुजं गुरुनी पासे आवीने संसारनो निग्रह करवामां निपुण एवा अजिग्रहोने धारण करवा लाग्या. एके कहुं. “ हुं चार मास उपवास करीने सिंहनी गुफा आगल कायोत्सर्गे रहिश. ” बीजाए कहुं. “ हुं पण चार मास सुधी उपवास करतो ठतो दृष्टि विष सर्पना राफना आगल कायोत्सर्गे रहीश. ” त्रीजा साधुए एवो अजिग्रह लीधो के, “ हुं पण चार मास सुधी उपवास करतो ठतो कुवाना मंडाण उपर कायोत्सर्गे रहिश. ” पढी संज्ञूतिविजय आचार्य जेटलामां पोताना श्रुत ज्ञानथी ते मुनिउंना तपनी शक्ति जाणीने तेमने आज्ञा आपे ठे; एटलामां तो स्थूलज्ञद्रे कहुं के, “ हे प्रज्ञो ! हुं पण षट्तरसनो आहार लेतो ठतो कोशा वेश्यानी चित्र

शालामां चोमासुं निर्गमन करीश. ” गुरुए स्थूलजडनी सर्व इंद्रिजनुं वश्यपणुं जाणीने तेमने तथा बीजा त्रण शिष्योने पोतपोताने स्थानके जवानी आझा आपी. पठी पेला त्रण शिष्यो पोत पोताने स्थानके गया अने स्थूलजड मुनि पण कामदेवनी इष्याथी कोशा वेश्याने घरे गया. पोताने त्यां आवेला मुनिने जोइ कटाक्षथी जाणे मंडपनेज उचो करती होय नहि शुं ? एम ते वेश्या तत्काल उठीने कहेवा लागी. “ हे नाथ ! मने शी आझा ठे ? जे होय ते कहो. ” मुनिए धर्मलाज आपीने तेनी चित्रशाला मागी. कोशाए ते आपी एटले शमताना समुद्ररूप ते महात्मा जेम मदोन्मत्त हस्ति विंध्याचलने विषे रहे तेम तेमां रह्या.

पठी “ चारित्रने न सहन करी सकवाथी अने पूर्वना स्नेहथीज ए मुनि म्हारा घरे फरीथी आवेला ठे. ” एम विचार करती एवी ते वेश्या मुनिने षट्स आहारथी चोजन कराववा लागी. वली “ निश्चय लज्जाथी मने कंइ कही शकता नथी. ” एम धारती ते वेश्या वपोरना वखते मुनिनी पासे आवीने कटाक्ष फेंकवा लागी; परंतु मुनिनुं चित्त जरा पण कंपायमान थयुं नहीं; तेथी ते वेश्याए पोतानुं वक्षस्थल (ठाति) वतावी हाव, जाव अने विलास करवा मांड्या. पण ते तो पोताना आत्माने श्रमरूपज थया, कारण के आकाशने विषे चित्रनी रचना जरा पण थइ शकती नथी. “ ग्रहण करेदी दीक्षा जेना प्रजावथी सिद्धयोगने अर्थे थाय ठे ? जे कारण माटे मांखण सरखा कोमल आ मुनि आ अवसरे म्हारी पासे वज्र सरखा कठोर थया ! ” ए प्रकारे विचार करती अने पूर्वना स्नेहने वारंवार स्मरण करती ते वेश्या पूर्वे चोगवेला चोगोने संजारवा लागी; परंतु कमलिनीना पत्रना सरखा निर्लेप हृदयवाला मुनि तो ते वेश्याने जाणे गुहरीते आलोचना ग्रहण करती होय नहि शुं ? एम मानवा लाग्या. जेम पाणीने जुडुं करवा माटेकरेला प्रहार अने वैराग्यवंत पुरुषोने धारण करावेला पुष्पना हार निष्फल थाय ठे, तेमज कोशाए करेला सर्वे विकारो ते स्थूलजड मुनिने विषे निष्फल थया. वली वेश्याए करेला श्रृंगारो अने विकारो ते महामुनिने विषे जेम पर्वत उपर सिंहे मारेदी फाल मिथ्या थाय तेम फोकट थया. जे-

म बुद्धिवंत वाचाल पुरुषनुं विज्ञान सज्ञाने विषे वृद्धि पामे, तेमज वेश्या-
ए करेला उपसर्गशी मुनिनुं ध्यानतेज वधारे वधारे वृद्धि पामवा लाग्युं.

पठी अत्यंत खेद पामेदी वेश्या मुनिना चरणने विषे प्रणाम करीने
कहेवा लागी. “ हे प्रन्नो ! में पूर्वना अश्यासथीज तमारे विषे आ अ-
पराधो कस्या ठे, तेने हवे आप क्कमा करो.” पठी ते वेश्याए मुनिनी आ-
ज्ञाथी पोताना धर्मनो त्याग करी श्रावक धर्म अंगीकार कस्यो अने ए-
वो अग्निग्रह धारण कस्यो के, “आजथी म्हारे राजाए प्रसन्न अइने मो-
कलेला पुरुषा विना बीजा सर्वे पुरुषोनो जावजीव सुधी नियम ठे.”

हवे पेला त्रण साधुज के जेउं सिंहनी गुहा आगल, सर्पना राफडा
आगल, अने कुवाना मंडाण उपर चार मास सुधी कायोत्सर्गे रहेवानो
अग्निग्रह लइने गया हता; तेउं चोमासुं पूर्ण अयुं, एटले जाणे पोतेज
पुरुषार्थरूप होय नहिं शुं ? एम गुरुनी पासे आव्या. तेउंने आवता
जोइने गुरुए कांश्क उठीने कुशल समाचार पूब्या अने वखाण करीने
कस्युं के, “ तमे दुष्कर कार्य कस्युं ठे. ” पठी स्थूलजद्र आव्या. तेमने
जोइने गुरु सामा तेडवा माटे गया अने प्रशंसा करीने कहेवा लाग्या
के “हे महाज्ञाग ! तमे तो बहुज दुष्कर दुष्कर कार्य कस्युं ठे.” गुरुनां
आवां वचन सांजलीने पासे बेठेला पेला त्रण शिष्यो इष्याथी मांहो-
मांहे कहेवा लाग्या के, “ अहो ! मंत्रीनो पुत्र जाणीने गुरुए तेमने आ
प्रमाणे अति दुष्कर दुष्कर कस्युं ! ! जो षट्तरसना आहारथी दुष्कर
दुष्कर करनारा थवातुं होय तो आपणे पण आवतां चोमासामां अनुक-
मे तेज तप करस्युं. ” पठी इष्यानुं पोषण करनारा ते त्रणे साधुजए म-
हाकष्टथी आठमास निवृतकस्या. चोमासुं बेसवाना समये सिंहगुहावासी
साधुए गुरुपासे आवीने स्थूलजद्र प्रमाणे कोशा वेश्याने त्यां रहेवानी
विज्ञप्ति करी. गुरुए उपयोगथी जाण्युं के “ ते स्थूलजद्रनी स्पर्धा करे
ठे. ” परंतु तेम रहि शकवाने असमर्थ एवा ते मुनिने जाणीने गुरुए
कस्युं. “ हे मुनि ! स्थूलजद्र प्रमाणे करवुं बहु दुष्कर ठे, माटे ते आ-
ग्रह मूकी द्यो. कारण शेष विना बीजो कयो पुरुष पृथ्वीनो जार धारण
करवाने समर्थ ठे ? ” आ प्रकारे गुरुए घणा वास्या; परंतु मुनि तो आग्र-
हथी तेज व्रतने धारण करी कोशाने त्यां आव्या अने तेनी चित्रशाळा मा-

गीने हस्तिशालामां जेम रांसज रहे तेम रह्या. वेश्याए जाण्युं के “आ मुनि स्थूलजडनी स्पर्धा करीने आव्या ठे.” ए उपरथी परिक्षा करवाने माटे तेणे मुनिने षट्तरस आहार नोजन कराववा मांड्यो.

पठी विविध प्रकारना अलंकारोने धारण करी शृंगारोथी सुशोभित थइ जाणे साक्षात् कामदेवनी क्रीडा जूमी होय नहीं शुं ? एवी ते वेश्या मुनिनी पासे आवी. ते वखते तेना मुखरूप चंद्रने जोइ ह्योच पामेला मुनिना चित्तरूप समुद्रने विषे दीर्घकालथी सुइ रहेलो वड-वाग्नि प्रदित थयो. पठी कामरूप विषना तरंगोथी नाश थइ ठे धीरता जेमनी एवा ते मुनि पोताना साधुपणाने, तपनी क्रीयाने तथा स्थूलज-डनी स्पर्धाने जूली गया; तेथी तेमणे कोशा पासे विषयसुखनी याचना करी एटले तेणे उत्तर आप्यो के, “द्रव्य आपीने पठी इष्ट कार्य पूर्ण करो.” वेश्यानां आवां वचन सांचलीने मदनज्वरथी दीन नेत्रवाला मुनिए फरीथी कह्युं. “हे जडे ! अमारी पासे द्रव्य क्यांथी होय ? माटे मने तत्काल प्रसन्न था.” पठी स्थूलजड पासेथी सांचल्यो ठे जैनधर्मनो उपदेश जेणे एवी कोशाए मुनिने खेद पमाडवा माटे कह्युं. “हे साधो ! जो तमारे जोग जोगववानी इहा होय तो नेपाल देशमां जाउं. त्यांनो दयावंत राजा परदेशथी आवेला साधुजने एक एक रत्नकंबल आपे ठे ते लइ आवो ने पठी इष्ट कार्य करो.” वेश्यानां वचनथी मुनि नेपाल देशमां गया. त्यांथी रत्नकंबल लइ तेने वांसमां नांखी त्रमर जेम मावतीनुं स्मरण करे तेम कोशानुं स्मरण करता पाठा फस्या. रस्ते मुनिने जोइने पट्टीपतिना पोपटे “लक्ष जाय ठे.” एवो उच्चार कस्यो. ए उपरथी चोर लोकोए मुनिने रोक्या अने जोयुं पण कंइ मढ्युं नहीं एटले तेमने जवा दीधा. पोपटे फरीथी उच्चार कस्यो के, “लक्ष जाय ठे.” तेथी चोर लोकोए मुनिने रोक्रीने पूब्युं. मुनिए पण सत्य कही दीधुं एटले चोर लोकोए तेमने दयार्थी जवा दीधा. पठी मुनि पाटलीपुर नगरप्रत्ये आव्या अने वेश्याने रत्नकंबल आपी. वेश्याए पण ते रत्नकंबलने जेम अगाध ज-लवाला धरामां जांगेला रत्नने फेंकी दे तेम कादवमां फेंकी दीधी; तेथी मुनिए कह्युं. “हे मुग्धे ! तें आ महामूढ्यवाली अने दुर्लक्ष एवी रत्नकंब-

लने फाटेला वस्त्रनी पेठे हेलनाथी कादवमां केम फेंकी दीधी ?” वेश्याए उत्तर आप्यो के, “अरे मूर्ख ! तुं रत्नकंबलनो शा माटे शोक करे ठे ? शुं कुबता एवा आ व्रतरूप माणिक्यने नथी देखतो ? मात्र अदपसुखना आजासनी आशाथी त्रांति पाम्यां ठे चित्त जेमनां एवा जड पुरुषो मोक्ष सुखथी वृथा त्रष्ट थाय ठे.”

इत्यादि अनेक वचनोथी प्रतिबोध पमाडेला अने उत्पन्न थयो ठे वैराग्य जेमने एवा ते मुनिए वेश्याने कछुं. “हे महानुच्चावे ! बलता एवा घरमांथी जेम कोइ बालकनुं रक्षण करे तेम तें पण म्हारुं रक्षण कछुं ठे. हवे हुं अतिचारना दोषनी आलोचनाने माटे गुरुना चरण कमलनी उपासना करीश.” ते वखते कोशाए हाथ जोडीने मुनिने कछुं. “हे मुनि ! प्रबोध पमाडवाने माटे में जे अशातना करी होय ते आप दमा करजो.” पठी लज्जाथी अधोमुखवाला मुनिए गुरु पासे आर्वीने आलोचना लइ फरीथी म्होटा तपनो आरंभ कस्यो.

एक दिवस राजाए विषयवांठारहित एवी कोशाने त्यां एक सुथारने मोकळ्यो; तेशी ते हमेशां सुथारनी आगल स्थूलजडनां वखाण करवा लागी. ते उपरथी इष्यावंत थएला सुथारे एक दिवस पोतानी चातुरी देखाडवाने माटे पदंग उपर बेठा बेठा एक बाणथी आंबानी लुंब वींधी अने ते बाणने बीजुं बाण सांध्युं, तेने त्रीजुं, एम परस्पर बाणो लगाडिने पठी बीजा अर्धचंद्र बाणथी लुंब कापीने पोताना हाथथी लइ वेश्याना हाथमां आपी. आ प्रकारे ते पोतानुं कौशदय देखाडीने कोशा वेश्यानां मुख सामुं जोवा लाग्यो. पठी वेश्याए पण पोतानी चातुरी बताववाने माटे सरशवना ढगला उपर सोय खोशी तेना उपर पुष्प गोठवी ते उपर नाच कस्यो; परंतु सरसव, पुष्प के सोय एमांनु कांइ पण कंप्यु नहीं. ते उपरथी प्रसन्न थएला सुथारे कछुं. “कहे ! हुं तने शुं आपुं ?” वेश्याए कछुं. “में एतुं शुं कछुं ठे के आप प्रसन्न थया ? घुवड रात्रीए देखे ठे अने पक्षुं आकाशमां उडे ठे. ए सर्व अज्यासथीज जाति सिद्ध ठे. कांइ आश्चर्यकारी नथी. परंतु आश्चर्य तो एज ठे के महामुनि स्थूलजडे नहीं जाति सिद्ध के नहीं अज्यासित एतुं दुष्कर शीलव्रत पाव्युं. जेम सूर्यना तापना समागमथी नवनीत (मखण) पींगली

जाय ठे, तेम स्त्रीना समागमथी पुरुषो पण पींगली जाय ठे. ठतां म्हारी साथे वार वर्ष सुधी जोग जोगवीने रहेला ते स्थूलजडने आ वखते वज्र-मणिना सरखुं कठीणपणुं धारण कछुं. ” आ प्रमाणे स्थूलजडनी प्रशंसा करती एवी ते कोशा वेश्याए चंद्र ज्योत्स्ना जेम्हकुमुदिनीने प्रबोध प-माडे तेवी रीते सुथारने प्रबोध पमाड्यो. पठी सुथारे पण स्थूलजडना गुणोनुं स्मरण करता ठतां दीक्षा ग्रहण करी अने कोशा वेश्या पोताना अजिग्रहनुं पालन करवा लागी.

कोइ वखते वार वर्षनो डुकाल पड्यो; तेथी साधुनो संघसमुद्रने कांठे रहीने दुःखथी दुःस्तर एवा विषम कालने निवर्त्त करवा लाग्यो. जणवा गणवानुं बंध थयुं; तेथी सौ सिधांतो जुली जवा लाग्या. ते उपरथी पाट-लीपुर नगरमां संघ जेगो थयो. त्यां जेने जेने जे जे सूत्रो आवडतां हतां ते ते एकठा करीने पूर्ण एकादशांगी रची. पठी सूत्रोना विधेदथी जय पामेला संघे जडबाहु मुनिने बोलाववा माटे बे साधुजने तेमनी पासे मोकळ्या. तेउए त्यां जडने वंदना करी जडबाहु मुनिने कछुं. “ तमने गुरु महाराज पाटलीपुर नगरमां संघ जेगो थयो ठे त्यां बोलावे ठे. ” जडबाहु मुनिए कछुं. “ हवणां में महाप्राण नामनुं ध्यान आरंज्युं ठे; तेथी हुं हवणां त्यां आवी सकीश नहीं. ” ते वात बे शिष्योए आवीने गुरुने तथा संघने निवेदन करी, पठी संघे अने गुरुए वीजा बे शिष्योने कंइ कहीने मोकळ्या. तेउए जडबाहु मुनि पासे आवीने पूब्युं के, “ जे संघनी आज्ञा न माने तेने शो दंड आपवो ? ” मुनिए उत्तर आप्यो के, “ तेने संघनी वहार मूकवो. ” ते उपरथी शिष्योए कछुं. “ हे जगवन् ! त्यारे तो संघ तमने तेज प्रमाणे करशे. ” मुनिए कछुं. “ संघ जे इठे ठे ते करे ठे; परंतु जो म्हारा उपर दया करीने बुद्धिवंत साधुजने अहिं मोकळे तो हुं तमने हंमेशां सात वाचना आपीश. तेमां एक गोचरीएथी आवीने, वीजी मध्यान्हे, त्रीजी वहारथी आव्या पठी, चौथी संध्या समये अने बाकीनी त्रण प्रतिक्रमण वखते, एम करवाथी संघनुं अने म्हारुं कार्य सिद्ध थशे. ” ए वात शिष्योए आवीने गुरुने तथा संघने निवेदन करी. ते परथी हर्षित थचेला संघे स्थूलजड विगेरे पांचत्ते साधुजने इष्टिवाद जणवा माटे जडबाहु मुनि पासे मोकळ्या.

हवे चद्रबाहु मुनि पोताना ध्याननो विरोध न थाय एटलामाटे ते सर्व साधुर्जने थोडी थोडी वाचना देवा लाग्या; तेथी उद्वेग पामेला ते सर्वे मुनिर्ज पोतपोताना स्थानके चाट्या गया. फक्त स्थूलचद्र एक-लाज रह्या. ते तो स्वधर्ममां तत्पर रहीने गुरुनी सेवा करवा लाग्या. तेथी ज्यारे महाप्राण ध्यान पूर्ण थयुं; त्यारे गुरुए तेमने संतोष थाय ए-टलो पाठ आपवा मांड्यो, एटले समाधानरूप अमृतना पानथी प्रफु-ल्लित बुद्धिवाला स्थूलचद्र बे वस्तु विना दश पूर्व जणी गया.

एकदा दीक्षाने धारण करी पृथ्वी उपर विहार करती एवी स्थूल-चद्रनी ब्हेनो पोताना जाइने वंदन करवा माटे त्यां आवी अने तेउए गुरुने पूब्युं के, “ हे स्वामिन् ! अमारो जाइ स्थूलचद्र क्यां ठे ? ” गुरुए उत्तर आप्यो के, “आगल अशोक वृक्षनी नीचे वेठो वेठो स्वाध्याय करे ठे.” स्थूलचद्रे पण आवती एवी पोतानी ब्हेनोने जोइने कौतुक जोवानी इष्टाथी सिंहनुं रूप धारण कखुं; एटलामां तो ब्हेनोए आवीने जोयुं तो सिंह दीठो, तेथी तेउ जय पामी पाठी गुरु पासे जइने कहेवा लागी. “ प्रजो ! अमारा जाइने तो सिंह चक्रण करी गयो ठे !!! ” गुरुए फरीथी उत्तर आपतां जणाव्युं के, “ तमे क्लेश करशो नहीं. तमारो जाइ कुशल ठे, माटे फरीथी त्यां जइ तेने प्रणाम करो. ” गुरुनां वचन सांज-ली यक्षा विगेरे सर्वे ब्हेनो त्यां गइ अने स्थूलचद्रने वंदना करी. पठी सिंहनी वात पूठी, एटले “ सिंहनुं स्वरूप में धारण कखुं हतुं. ” एम स्थूलचद्रे कखुं.

पठी यक्षाए कखुं. “ हे जगवन् ! श्रीयके अमारी साथे चारित्र धा-रण कखुं हतुं; परंतु ते क्रुधा परिसह सहन करी शकतो न होतो. एक दिवस तेणे पर्वने दिवसे म्हारा कहेवाथी पोरसी करी. पोरसी पूर्ण थइ एटले पारणुं करवाने इष्टातुर थएला एवा तेने में फरीथी कखुं. “ तुं आ दुर्ध्वज एवा पर्वने विषे पूर्वाण्हनुं व्रत शुं नहीं करे ? ” ए उपरथी तेणे लज्जाने लीधे ते व्रतने पण अंगीकार कखुं. ते व्रत पूर्ण थया पठी में तेने अपराण्हनुं व्रत कराव्युं. त्यार पठी में “ रात्री सुखेशी निवृत्त थइ जशे. ” एम बोध पमाडीने उपवासनुं पचखाण कराव्युं. पठी अर्द्ध-

रात्रीए द्वाधाथी आकुंल थयुं ठे शरीर जेनुं एवो ते महात्मा श्रीयक आ-
राधन पूर्वक मृत्यु पामीने देवलोक प्रत्ये गयो. ”

यद्वा स्थूलजडने कहे ठे के “ हे प्रजो ! रुषिघातना पापथी जय
पामेली एवी में प्रायश्चित्त करवा माटे ते वात संघनी आगल निवेदन
करी. ते वखते संघे कहुं. “ आनुं पायश्चित्त होय नहीं, कारण तमे तो
तेने तारवाने माटे ते तप कराव्युं हतुं. ” संघे आ प्रकारे कहे ठते में
पोतानी निंदा करतां करतां फरीथी कहुं. “ जो आ वात जिनेश्वर प्रजु
पोताना मुखथी कहे तो म्हारुं समाधान थाय. ” ते उपरथी संघे का-
योत्सर्ग कस्यो, एटले शासन देवीए आवीने संघ प्रत्ये आ प्रमाणे कहुं.
“ हुं आ यद्दाने श्री सीमंधर स्वामी पासे लइ जइने जेटलामां अहिं
पाठी लावुं त्यांसुधी तमे कायोत्सर्गे रहो. ” पठी शासन देवी मने
श्री सीमंधर प्रजुपासे तेडी गइ. त्यां में प्रजुने हर्षथी वंदना करी. पठी
प्रजुए कहुं. “ आ साध्वी निर्दोष ठे. ” प्रजुए ते वखते म्हारी पासे चार
चुलिकानुं व्याख्यान कस्युं; ते में धारी लीधुं. पठी शासन देवी मने आ
जरत क्षेत्रने विषे लावी एटले में चारे चुलिका संघने आपी. ”

यद्वा आ प्रमाणे पोतानी वार्ता स्थूलजडने कहीने परिवारसहित
पोताना आश्रमे गइ. स्थूलजड पण पण वाचना लेवाने माटे आचार्य
पासे आव्या. ते वखते गुरुए कहुं. “ हवे तुं वाचना आपवा योग्य नथी. ”
गुरुनां एवां वचनसांजली दीन मुखवाला स्थूलजड विचार करवा लाग्या.
“ में एवो शो अपराध कस्यो ठे के, वाचना आपवाने पण अयोग्य थयो? ”
घणीवार विचार करतां पण याद आव्युं नहीं, तेथी दीनमुखवाला
तेमणे फरीथी गुरुने कहुं. “ प्रजो ! ज्यांसुधी मने करेला अपराधनी
स्मृति आवती नथी, त्यांसुधी हुं अपराधी कहेवाउं नहीं. ” गुरुए
कहुं. “ अरे ! अपराध करीने पाठो मानतो नथी ? ” स्मरण आववाथी
स्थूलजड तत्काल गुरुना चरणकमलमां पड्या अने कहेवा लाग्या के
“ म्हारा आ एक अपराधने दामा करो; हवे हुं फरीथी तेम करीश नहीं. ”
गुरुए कहुं. “ फरीथी अपराध कर अथवा न कर; परंतु जेम ताववालाने
चिजहुं अपाय नहीं तेमज हुं तने वाचना पण आपीश नहीं. ”
पठी स्थूलजडे गुरुने शांत करवा माटे संघनी प्रार्थना करी. कहुं ठे

के- चिंतामणि रत्न विना इष्टफल आपवाने वीजुं कोण समर्थ ठे ? संघनी प्रार्थना उपरथी सूरीए फरीथी संघने कहुं. “ज्यारे आ स्थूलजद्र सरखा पण आ ज्ञानथी विकार पाम्या तो पठी वीजाउं पामे तेमां तो शुं आश्चर्य ? माटे बाकीना जे पूर्वोने हुंज जाणुं हुं ते पूर्वो अर्थ विना स्थूलजद्रने शीखडावीश, कारण एटलो तेने दंड आपवो घटे ठे.” संघना आग्रहथी गुरुए स्थूलजद्रने बाकीना पूर्वो अर्थविना जणाव्या. अनुक्रमे आचार्य पदने पामीने स्थूलजद्र जव्यजीवोने बोध पमाडवा लाग्या. पठी तीव्र एवुं तप करी, अमृतना सरखा सिद्धांतोना उपदेशथी जव्यजीवोने बोध पमाडी स्थूलजद्र अनुक्रमे स्वर्गप्रत्ये गया.

॥ इति स्थूलजद्रनी कथा संपूर्णा ॥

हवे शील पालवामां केड बांधेला पुरुषोनुं लोचथी पण अवध्यपणुं कहेठे.

तं नमत वज्रस्वामिनं स्वयंवरा रत्नकोटिसुसमृद्धा
तं नमह वयरसामिं, सयंवरा रयणकोडिसुसमिद्धा ॥

अवगणिता येन तृणमिव श्रेष्ठिसुता प्रवररूपा
अवगणिया जेण तिणं-व सिंठिधूआ पवररूआ ॥ ४९ ॥

शब्दार्थः- हे जव्यजीवो ! (जेण के०) जेणे (सयंवरा के०) स्वयं-वरा एवी, तथा (रयणकोडिसुसमिद्धा के०) रत्ननी कोटिए करीने सुशोन्नित थएली एवी अने (पवररूआ के०) प्रधान (मनोहर) ठे रूप जेनुं एवी (सीठिधूआ के०) श्रेष्ठिपुत्री रुक्मिणीने (तिणंव के०) तृणनी पेठे (अवगणिया के०) अवगणी ठे. एवा (तं के०) ते (वयरसामिं के०) वज्रस्वामिने (नमह के०) नमस्कार करो. ॥ ४९ ॥

विशेषार्थः- हे जव्यप्राणिठ ! जे महात्माए स्वयंवरा एटले पोते गुण सांजलीने अनुरागवाली थएली, कोटि रत्नोथी सुशोन्नित अने मनोहर रूपवाली एवी श्रेष्ठिपुत्री रुक्मिणीने पण जीर्ण तृणनी पेठे गणीने त्याग करी ठे, एवा शीलव्रतने धारण करनारा ते वज्रस्वामिने तमे नमस्कार करो. आ प्रकारना समजाववाला महात्माउं नमस्कार करवा योग्य ठे. अने समतापण आ प्रकारनी ठे. कहुं ठे के-न यत्र दुःखं न सुखं न रो-

गो, न द्वेषमोहौ न च काचिदिष्टा ॥ रसः सः शांतो विहितो मुनिनां,
सर्वेषु चावेषु समः प्रदिष्टः ॥ जेमां दुःख, सुख, राग, द्वेष, मोह अने
कांश्च पण इष्टा नशी, ते शांत रस मुनिउनो कह्यो ठे. अने ते सर्व चावने-
विषे समचाव कह्यो ठे. ॥ ४२ ॥

वज्रस्वामीनी कथा.

आ जगतक्षेत्रमां ललाटना तिलकनी उपमावालो अने जाणे लक्ष्मी-
ना आचरणरूप होय नहीं शुं ? एवो अवंति नामनो देश ठे. त्यां देवना
सरखा मनुष्योशी सुशोभित तथा लक्ष्मीना स्थान सरखुं तुंबवन नामनुं
उत्तम स्थान ठे. त्यां पवित्र आत्मावालो तथा समृद्धि करीने कुवेरना
सरखो धनगिरि नामनो वणिकूपुत्र रहेतो हतो. जेम योगी शमताने
पामे तेम मन, वचन अने कायाए करीने धर्मनुं आचरण करतो ते अ-
नुक्रमे यौवन अवस्था पाम्यो. माता पिताए तेने माटे योग्य कन्यानी
शोध करवा मांडी; परंतु दीक्षाना अर्थी एवा ते धनगिरिए जेम तृप्त
थएलो माणस जोजननो तिरस्कार करे तेम कन्यानो तिरस्कार कस्यो.
वली तेणे कस्युं के “ हुं स्त्री तथा मित्रादिकनो त्याग करी व्रत अंगीकार
करवानो हुं; माटे कोशए पोतानी पुत्री मने आपीने तेने दुःखमां ना-
खवी नहीं. ” एवां पुत्रनां वचन सांजलीने तत्वातत्वना विचारवालां
माता पिता पोताना आग्रहशी निवृत्त थयां.

पठी धनपाल शेठनी पुत्री सुनंदाए एवो अजिग्रह लीधो के “ हुं ध-
नगिरि विना बीजा कोशने नहीं परणुं. ” तेना आवा निश्चयशी माता
पिताए बलात्कारशी धनगिरिने तेनी साथे परणाव्यो. पठी ऋतुने अंते
स्नान करेली सुनंदानी साथे धनगिरिए जोगावली कर्मना प्रवक्षणाशी
विषयसेवन कस्युं. ते वखते यद्द लोकशी कुवेरनो सामानिक देवता
चवीने सुनंदाना उदरने विषे अवतस्यो. पठी धनगिरिए ते स्त्रीने गर्ज-
वती जाणीने तथा तेनी आज्ञा लक्ष्ने सिंहगिरि आचार्य पासे जश्ने
दीक्षा धारण करी. पठी ते मुनि सुनंदाना चाइ के जेमाणे तेज गुरु पासे
चारित्र धारण कस्युं हतुं, एवा आर्यशमितनी साथे जेम जमर पुष्पना
रसनो संचय करे तेम शास्त्रनो अच्युत करवा लाग्या.

हवे अहीं सुखेशी गर्जनं पालन करती एवी सुनंदाए शुभ दिवसे,

जेम नंदन वननी चूमी कटपवृद्धने जन्म आपे तेम एक उत्तम पुत्रने जन्म आप्यो. ते वखते जन्ममंगलनां गीतो गाती एवी सुनंदानी सखि-उंए कुमारना अंगने स्पर्श करीने कहेवा मांड्युं के, “ हे तात ! जो त्हा-रा पिताए प्रथम दीक्षा न लीधी होय तो ते आजे त्हारो म्होटो जन्म-महोत्सव करत; परंतु पुरुष विना धनवाली एवी पण एकली स्त्री शुं करी शके ? शुं तेल थइ रह्या पठी दीवि शोन्ने खरी ? ” आवां सखिउंनां वचन सांचलीने उहापोह करता बालकने जातिस्मरण ज्ञान प्राप्त थयुं; तेथी ते पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ म्हारा गुणोथी आनंद पामेली माता मने त्याग करशे नहीं. तो पठी हुं दीक्षा शी रीते धारण करीश ? ” एम विचार करीने ते रोवा लाग्यो. सुनंदा तेने पारणा-मां सुवाडे; मधुर स्वरथी गीत गाय, परंतु ते बालक डुष्ट चूते ग्रसित क-रेलानी पेटे रोवाथी विराम पामे नही. एम करतां ठ मास गया एटले सुनंदा पुत्र घणो वहालो ठतां पण तेना उपर खेद पामवा लागी.

एवामां श्री सिंहगिरि आचार्य, पोताना शिष्य धनगिरि अने आर्य-शमित विगेरे अनेक साधुउं सहित पृथ्वी उपर विहार करता करता त्यां आव्या. पठी आज्ञा लश्ने आर्यशमित सहित धनगिरि गोचरी जवा निकळ्या, ते वखते तेउंने शुच शकुन थएलां जोश्ने प्रफुल्लित मुख-वाला आचार्ये कळुं. “ आजे तमने म्होटो लाज थशे; माटे जाउं, प-रंतु सचित्त अचित्त जिद्दानो निषेध करशो नही. पठी तेउं बन्ने जणा फरता फरता सुनंदाना घरे आव्या. तेउंने जोश्ने सखिउंए हास्यथी सुनंदाने कळुं. “ अरे सुनंदा ! आ धनगिरि आव्या ठे; तेमने पुत्र अ-र्पण कर. कारण के ते आवा पुत्रने अहिं मूकीने चाल्या गया ठे. ” पुत्र-ना रुदनथी खेद पामेली सुनंदा पण हाथमां पुत्रने लइ धनगिरि पासे आवी अने कहेवा लागी. “ न पाळी शकाय एवा आ पुत्रने में आज-सुधी पाळ्यो ठे. एणे मने बहुज खेद पमाडेली ठे. तमे निस्पृह ठो ठतां एने ग्रहण करो, कारण एना वहाला पिता तमेज ठो. रोता एवा आ बालकनी तमे उपेक्षा करशो. नही. ” धनगिरिए गुरुना वचननुं स्मरण करीने हास्यथी कळुं. “ हे कट्याणी ! बहु सारुं कळुं. त्हारुं वचन अ-वश्य म्हारे पाळवुं जोशए, परंतु सहसा आपेली वस्तुने विषे फरीथी

स्पृहावाली थइश नही. कारण पोताना हस्तथी आपेबुं दान पाबुं मलतुं नथी. कोइ पोतानी वस्तु बीजाने आपी देता नथी, बत्ता तुं तेम करवा तैयार थइ ठे, तो खलपुरुषो ए वातनो निरोध न करे एटलामाटे सा-
द्धि राख्य." मुग्ध सुनंदाए तेम करीने पुत्र वहोराव्यो एटले मुनिए तेने पोताना पात्र बंधमां धारण कख्यो. ते वखते सिद्ध थयो ठे मनोरथ जेनो एवो ते बालक तत्काल ठानो रही गयो.

पठी गुरुनी आज्ञाने मान्य करनारा ते बन्ने मुनिउं त्यांथी पाठा फ-
री नैषिधिकिनो उच्चार करीने पौषध शालामां आव्या. त्यां पात्रना ज्ञा-
रथी नमि गयेला हाथवाला धनगिरिने जोइ गुरुए कखुं के " तमे पा-
त्रबंध मने आपीने द्दण मात्र विश्राम करो. " गुरुनां वचन सांजली
धनगिरिए देदीप्यमान कांतिवालो पुत्र तेमना हाथमां अर्पण कख्यो.
तेथी गुरुनो हाथ पण पुत्रना ज्ञारने लीधे नमवा लाग्यो; ते उपरथी ते-
मणे पुत्रनां लक्षण जाणी लीधां. पठी समय लक्षणवाला अने अमृ-
तना सरखी आकृतिवाला पुत्रने जोइने शिष्यनी चिंतामां कृतार्थ थ-
एला गुरुए कखुं.

" अहो ! आवा ज्ञारथी अने आवी कांतिथी आ पुत्र जिनशास-
नने अद्वंकृत करवामां युग प्रधान थरो. वली ते कर्मरूप हस्तिनो नाश
करवाथी अने चारित्ररूप रत्नने धारण करवाथी म्हारुं सिंहगिरि ए नाम
सत्य कररो; माटे आ पुत्रनुं यत्थी रक्षण करी तेनुं पोषण करवामां
जक्त अने कढ्याणकारी एवी आविकाउंने जोडवी. पठी गुरुए वज्रना
सरखा सारवाला ते पुत्रनुं नाम वज्र पाड्युं अने तेने रक्षण करवा माटे
साध्वीउंने सोंप्यो. साध्वीउंए पण प्रेमवाली अने क्रीडा कुतुहलवाली
एवी शय्यातरी स्त्रीउंने सोंप्यो.

पठी स्पर्धाथी शय्यातरीउंवडे पावन करतो ते वज्रकुमार तारीकाउं
विषे चंडनी पेठे एक बीजीउंना खोलामां विचरवा लाग्यो. सौजाग्यरूप
अमृतना कुंडसमान ते वज्रकुमारने जे जे स्त्री क्रीडा करावे ठे ते ते
स्त्रीने विषे पोतानी मातानी पेठे ते स्नेह करवा लाग्यो. बालको पण तेने
इष्ट क्रीडाथी रमाडता हुता अने ते पण तेउंने पोतानी समय क्रीडा द-
र्शावतो हुतो. वर्षा ऋतु जेम वृद्धनुं पोषण करे तेम शय्यातरीउं, स्नान,

पान, मंडन, क्रीडन् अने विलेपन विगेरेथी वज्रकुमारनुं पोषण करती. वज्रकुमारे पोताना कंठने विषे धारण करेली माला अने सुवर्णजडित रत्नो हृदयरूप कमलथी निकलता एवा कमल तंतुनी उपमाने पामता हता. वली दिवस दिवस प्रत्ये धर्म क्रीडाथी रमतो एवो ते वज्रकुमार प्रासुक अन्नना आहारथी साध्वीउंना चित्तने आनंद पमाडतो हतो.

आ प्रकारे हमेशां दिन दिन प्रत्ये अधिकता देखाडता एवा पुत्रने जोश सुनंदा श्राविकाउं पासे पोताना पुत्रनी याचना करवा लागी. श्राविकाउंए कह्युं. “अमे तमारी वात जाणतां नथी. अमने तो गुरुमहाराजे सोंपेलो ठे; माटे पालन करीए ठीए.” एवी रीते तिरस्कार करेली ते सुनंदा समुदायथी ब्रष्ट थएली वांदरीनी पेठे दूर उची रहिनेज वज्रमणिना सरखा दुर्लभ एवा वज्रकुमारने जोवा लागी. पठी मोहना उद्वासथी पराधिन थएली ते कोश कोश वखते उपाश्रयमां आवीने धावमातानी पेठे वज्रकुमारने स्तनपान कराववा लागी.

हवे अचलपुर नगरनी पासे कन्या अने पूर्णा एवी बे नदीउंना मध्य जागने विषे रहेली भूमिमां तापसोए सेवन करेलुं कन्यापूर्ण नामनुं तीर्थ ठे. त्यां एक तापस लेप कर्मनो जाण होवाथी ते लेपवाली पाकुंकाने पहेरी अगाध जल उपर हंसनी पेठे चालतो हतो. आवी रीते लेपना योगथी ते हमेशां नदी उतरतो हतो; तेथी तेणे सर्व लोकोने विस्मय पमाड्या हता. वली अहंकारवालो ते तापस श्रावकोने “तमारा शासनने विषे आवो कोश प्रभाव ठे ?” एम कहीने हसतो हतो.

कोश वखत पृथ्वी उपर विहार करता करता वज्र कुमारना मामा के जे महातपस्वी हता ते श्रीआर्यशमित मुनि स्वेढाथी त्यां आवी चड्या. श्रावकोए तेमनी पासे जशने तापसे करेली पोताना शासननी निंदा कही बतावी. मुनिए ज्ञानथी तापसनी युक्ति जाणी अने पठी श्रावकोने कह्युं. “अज्ञानरूप अंधकारना मंदिर एवा तापसोने विषे तपनी शक्ति क्यांथी होय ? अर्थात् नज होय. परंतु ए तापस लेपक्रीयाथी मूर्ख लोकोने विस्मय पमाडे ठे. माटे हे जिनमतने जाणनाराउं ! तमारे आमां कंश विस्मय पामवो नहीं; कारण ते विधितो फक्त कोशना बताव्याथी

करी शकाय ठे. वली तेना पाखंडनी परीक्षा करवा माटे तमारे घेर तेनुं आमंत्रण करो अने दंजत्रक्तिथी तेनी पाडुका धोइ नाखो. कळुं ठे के—जैनधर्मना उपहासना नाशने माटे माया पण सुख आपनारी थाय ठे.” पठी श्रावकोए तापस पासे जइने कपट श्रद्धार्थी तेनुं आमंत्रण कळुं. ते उपरथी ते एक श्रावकने घरे जोजनमाटे आव्यो. ते वखते “ तमारा चरणने धोएला पवित्र जलथी अमारा घरने विषे कुशल थाउं. ” एम कहेता एवा ते कपटत्रक्तिवंत श्रावके तापसना पग उना पाणीथी एवी रीते धोइ नाख्या के कमलना पांढडानी पेठे जरा पण लेप चोटी रह्यो नहीं. पठी गोशिर्ष चंदनथी तेना चरणने लेप करी आदरथी षट्तरस युक्त रसोइ जमाडी. कळुं ठे के—स्वार्थनी सिद्धिने माटे द्रव्यनो व्यय करी शकाय ठे.

हवे तापस पाडुकानो लेप धोवाइ जवाथी पाणीमां डुबी जवाना नयने लीधे आकुल व्याकुल थवा लाग्यो; तेथी तेणे ताववाला माणसनी पेठे जोजननो पण कांइ खाद जाण्यो नहि. जोजन करी रह्या पठी “ हजु कंइ लेप चोटी रह्यो हशे एम धारीने ” ते तापस माणसोना समूहसहित नदीने कांठे आव्यो अने जेवो पाणीनी अंदर चालवा जाय ठे तेवोज लोढाना वहाणनी पेठे पोताना यशसहित डुववा लाग्यो. ते वखते कांठे उजेला माणसो ताळीउं पाणीने हसवा लाग्या अने कहेवा लाग्या के, “ पाडुकाए लेप करीने नदी उतरता एवा आ दंन्नीए अमने घणा दिवस ठेतस्या ठे. ” एवामां जैनमार्गना प्रजावने देखाडवा माटे जोजराजासहित आर्यशमित मुनि त्यां आव्या. पठी योग महात्म्यने वश्य थइ रहेली नदी प्रत्ये मुनिए कळुं के “ हे वत्से ! अमने मार्ग आप्य; म्हारे त्हारा पेला पार प्रत्ये जवुं ठे. ” ते वखते मित्रोनी पेठे वने तट जेगा थइ गया; तेथी संघ अने राजासहित मुनि पेले तीर गया. पठी मुनिनुं अतिशयपणुं जोइने गर्व रहित थएला सर्वे तापसोए वैराग्यथी तेमनी पासे दीक्षा धारण करी एटले तेउं आगमने विषे “ ब्रह्म द्वैपिक ” एवा नामथी प्रसिद्ध थया.

हवे वज्रकुमार त्रण वर्षनो थयो एवामां धनगिरि विगेरे लाधुउं विहार करता करता ते तुंवनवनने विषे आव्या. घणा काळे आवेला इट

धनगिरिने जाणीने पुत्रनी झुवावाली सुनंदाए तेमनी पासे पोतानो पुत्र माग्यो, ते वखते धनगिरिए कखुं. “ हे मुग्धे ! मिथ्या न वोव्य. शुं ते वखते तें विचार कख्यो नहोतो ? साक्षि राखीने आपेला पुत्रने मागतां तने लाज नथी आवती ? ” सुनंदाए कखुं “ में म्हारा कुटुंबीउनी साथे विचार कख्यो नहोतो, तो हवे तेमनी रजा सिवाय म्हारा बालकने लेइ जवा कोण समर्थ ठे ? ” आ प्रकारे ते वझे जणां अने ते वझेनी पदनां माणसो वाद करतां करतां राजानी सजामां गया. राजानी डाबी बाजुए पोताना परिवार सहित सुनंदा वेठी अने जमणी बाजुए धनगिरि आचार्यसहित श्री संघ वेठो. पठी जोज राजाए वझे पदानी वात सांजलीने न्याय कख्यो के, “ मध्यजागमां उजेला आ बालकने बोलावतां ते जेनी तरफ जशे तेनो कहेवाशे. ” राजाना आ न्यायने वझे पदवालाउण प्रमाण कख्यो. पठी सुनंदानी पदवालाउण राजाने कखुं के, “ हे देव ! आ बालक हंमेशां साध्वीउ पासे रहे ठे, माटे तेमना परिचयवालो ठे. तो तेने हवणां प्रथम माता सुनंदा बोलाववा योग्य ठे. राजाए ते वातनी हा कही ते उपरथी पुढकित अंगवाली सुनंदा पोतानी आगल अनेक जातिना रमकडां अने खावाना पदार्थो मूकीने गाय जेम वाञ्छरडाने बोलावे तेम मधुर वाणीथी पुत्रने बोलाववा लागी.

“ हे वत्स ! अहिं आव्य, मने हर्ष आप्य अने म्हारा खोलाने सुशोजित कर. आ लाडवो, ड्राख, खांड अने साकर ठे, तेने तुं ले. वली आ घोडो, हाथी, दडो, कमल अने गाडी विगेरे लावी बुं, ते तुं ग्रहण करीने मने हर्ष आप्य. हे तात ! हुं त्हारा नेत्रनां उवारणां लेती ठती बलीरूप थाउं बुं. हे वत्स ! आव्य ! अहिं आव्य !! हुं त्हारा मुख उपरथी मरी जाउं बुं. हे वज्र ! तुं दीन एवी मने ठोडी दइश नहीं. में त्हारुं गर्जने विषे पोषण कखुं ठे; माटे तुं म्हारी पासे आवीने रुपरहित था. हे वत्स ! हुं जाणुंके तुं विरक्त ठे; परंतु एक वखत आवीने त्हारी माताने जेटी जा. ” आ प्रकारे सुनंदाए मनोहर वचनथी तथा रमकडांथी घणो ललचाव्यो, परंतु जेम वायुथी मेरुपर्वत चलायमान थाय नहीं; तेम मातानां वचनथी वज्रकुमार जरा पण चलायमान थयो नहीं.

“माता गौरवपणामां पिताथी वधारे ठे.” एम जाणतो ठतो पण वज्रकुमार ते वखते विचार करवा लाग्यो के, “जो हुं मातानुं वचन अंगीकार करीश तो संघनी आझानुं उल्लंघन थशे के जेशी संसाररूप स. मुद्रनुं उल्लंघन करवुं डुर्घट थइ पडशे. वली जो हुं त्यां (संघपासे) नहीं जाउं तो तेशी संघ अने माता वने समानपणुं पामशे. तेमज म्हारा विद्योगथी अद्वय कर्मवाली माता पण व्रत अंगीकार करशे.” आवी रीते विचार करता एवा दीर्घदृष्टि वाला वज्रकुमारे पोताने बोलावती एवी माता सामी दृष्टि पण करी नहीं.

पठी राजानी आझाथी प्रफुल्लित मनवाला धनगिरिए पोताना हस्तने विषे तत्वना सरखा रजोहरणने धारण करीने वज्रकुमार प्रत्ये कळुं. “हे वत्स ! जो त्हां मन दीक्षा धारण करवामां दृढ होय तो मोक्ष लक्ष्मीना दूतना सरखा आ रजोहरणरूप धर्मध्वजनुं सेवन कर.” आवां मुनिनां वचनने सांजलीने जेम डाह्यो माणस चिंतामणि रत्नने ग्रहण करे अने हस्ति कमलने ग्रहण करे तेम वज्रकुमारे तत्काल मुनि पासे जइने आदरथी रजोहरण धारण कस्यो. ते वखते रजोहरण जाणे नाल सहित कमलने जीतीने नींचा मुखवालुं वनावेलु होय नहि शुं ? एम वज्रकुमारना हस्त कमलने विषे शोचवा लाग्युं. पठी विकल थइ गयुं ठे मन जेनुं एवी सुनंदा कपाळे हाथ दइने तथा क्षणमात्र मनमां धीरज राखीने विचार करवा लागी. “अहो ! प्रथम चाइए संयम अंगीकार कस्यो. पठी पतिए पण चारित्र लीधुं अने हवे आ पुत्र पण दीक्षा लेशे. तो पठी हुं एकली घरने विषे रहिने शुं करीश ?” आवां विचार करी सुनंदा त्यांथी उठीने घेर गइ अने साधुं पण वज्रकुमारने लइने पोताने उपाश्रये आव्या.

पठी संयमने विषे ठे मति जेनी एवा वज्रकुमारे स्तनपान त्याग कस्युं, ए कंइ आश्चर्यकारी नहोतुं; कारण ते फक्त अवस्थाथी न्हानो हतो, परंतु बुद्धिथी तेम नहोतो. गुरुए व्रतने इठता एवा कुमारने अव्यथी दीक्षा आपीने फरीथी साध्वीउने सोप्यो. सुनंदाए पण हर्षथी तेमनी पासे दीक्षा लीधी. पठी बुद्धिवंत एवा वज्रकुमारे समुद्र जेम नदीउने ग्रहण करे तेम साध्वीउनां मुखथी सांजलेली एकादशांगीने धारण

करी. अन्यदा आठ वर्षनी वयवाला ते कुमारने साथे लडने उज्जयिनी तरफ गुरु विहार करता हता एवामां रस्ते वर्षाद थयो एटले तेउए अप्काय जीवोनी विराधना न थवा माटे एक मंडपमां निवास कस्यो. ए अवसरे वज्रकुमारनी परीक्षा करवा माटे तेना पूर्वजवना मित्र कोइ जंजक देवताए वृष्टि थोडी बंध करी वणिक्ररूप धारण करीने त्यां आवी अने सूरिनी विनंती करी के, “ हे प्रजो ! अमारा आश्रममां साधुउने अन्न वहोरवा मोकलो. ” गुरुए जोयुं तो वर्षाद पडतो हतो; तेथी तेमणे उत्तर आप्यो नहीं. पठी देवताए वृष्टि बंध करीने फरीथी विनंती करी एटले सूरिए वज्रकुमारने अन्न वहोरवा मोकल्या. वज्रकुमार पण पोतानी आवश्यकी क्रीया करीने पठी बीजा मुनिने साथे लड गोचरी लेवा चादया. त्यां वणिक्ररूप देवतानी जुंपडीमां नाना प्रकारना जड्य, जोज्य अने मनोहर एवा शाकना समूहोने जोइने ते मुनि विस्मय पाम्या. ड्रव्य क्षेत्रादि सामग्री जोइने पठी कुमारे ते देवना सामुं जोयुं तो तेनां निमेषरहित नेत्र दीठां. तेउपरथी वज्रकुमारे जाण्युं के आ कोइ देवता ठे. पठी “अमारे देवपिंड कटपे नहीं.” एम कहीने ते पाठा फस्या. ते वखते देवताए पोतानुं खरुं स्वरूप धारण करीने वज्रकुमारने वैक्रियलब्धि आपीने पठी ते तुरते अंतर्ध्यान थइ गयो. आ वात सांजलीने गुरुउं ते वज्रकुजारना कार्यथी अत्यंत आश्चर्य पाम्या.

एकदा जेठ मासमां तेज जंजक देवता वणिक्र रूप धारण करीने वज्रकुमारने घेवर वहोराववा आव्यो; परंतु “ आ देवपिंड ठे ” एम जाणीने तेमणे वहोस्या नहीं; ते उपरथी प्रसन्न थएला देवताए तेमने आकाश गामिनी विद्या आपी. स्थिरमनवाला वज्रकुमारे अज्यास करता एवा साधुउना समूहथी सांजली साजलीने वज्रमणिना सरखा दृढ अंगवाली एकादिशांगीने पोताना हृदयमां धारण करी हती. वली गुरुए जणवाने माटे आझा करेला ते पोतानी बुद्धिनो प्रकाश न करता ठता गुरुए कहेला वचन अस्पष्ट वाणीथी वोलता अने अज्यास करता एवा बीजा साधुउना सूत्रने, जेम जलो रुधिरने ग्रहण करी लहे तेमते ग्रहण करी लेता.

एकदिवस सर्वे साधुउं जिज्ञा माटे गया हता. अने गुरुपण स्थंनिडे गया हता. ते वखते वज्रकुमार उपाश्रयमां एकला होवार्थी तेमणे सर्व

उपधि पोतानी आगल मूकी पोते जाणी गुरु होय नहिं शुं? एम वाचना आपवा मांडी. एवामां पाठा आवता एवा गुरुए दूरथी तेमनो शब्द सां-
जलीने पोताना मनमां विचार करवा मांड्यो के, “शुं आजे साधुर्त गो-
चरीथी वहेला आव्या? के जेउं स्वाध्याय करता ठता म्हारी वाट जुए
ठे.” वारणा पासे आवीने तेमणे जोयुं तो फक्त वज्र एकलाज ठे एम
मालम पळ्युं. वली ते अगीआर अंगनी वाचना सांजलीने विस्मय पा-
म्या अने कहेवा लाग्या के “अमने धन्य ठे के जे गढने विषे आवां
पात्रो उत्पन्न थाय ठे. निश्चय आ वज्रकुमार अगीयार अंग सांजलीनेज
जण्यो ठे.” वली गुरु विचार करवा लाग्या के “जो हुं उंचितो अंदर
जइश तो ते शरमाइ जशे.” एम धारीने तेमणे वारणां आगल उजा
रहीने उंचा स्वरथी नैपेधिकी कही. ते सांजलीने वज्रकुमार सर्व उपधि
ठेकाणे मूकी तत्काल गुरुपासे आव्या अने तेमना चरणनुं मार्जन क-
रवा लाग्या. पठी ते पोताना स्वरूपने गोपवीने चिंतामणिनी पेठे गुरु
आगल वेठा.

एकदिवस पासेना गामडाउंमां विहार करवानी इठा करता एवा गु-
रुने बीजा शिष्योए कळ्युं. “प्रजो! अमने अहिं वाचना कोण आपशे.?”
गुरुए “वज्र वाचना आपशे.” एम कहीने विहार कस्यो. पठी गुरुनी आझा
माननारा सर्वे साधुर्त वाचनाने वखते गुरु बुद्धिथी वज्रकुमार पासे आव्या.
वज्रमणिना सरखा दृढ हृदयवाला वज्रकुमार पण गुरुनी आझाने जाणीने
विस्मित चित्तवाला ते सर्वे साधुर्तने वाचना आपवा लाग्या. ते एवी रीते
के जेटळुं गुरुनी पासे जणता घणा दिवस थाय तेटळुं थोडा दिवसमां
जाणी जवाय. वली तेमणे मंद बुद्धिवालाने पण सारी रीते बोध प-
माड्यो. गुरु पांच ठ दिवस विहार करीने पाठा आव्या एटले तेमणे सर्वे
शिष्योने वाचनानुं सुख पूळ्युं. ते उपरथी सर्वे शिष्योए हाथ जोडीने
जक्ति पूर्वक कळ्युं. “हे प्रजो! वज्रकुमारनी वाचनाथी अमने उत्तम बो-
ध प्राप्त थाय ठे; माटे अमने एज वाचना थापो. वली प्रथम जेनी मूढ-
पणाथी अमे आपनी पासे निंदा करता हता, तेज आ वज्रकुमार शान्द्र-
नो जंगमकोश (हालतो चालतो जंडार) थयो ठे.” पठी गुरुर्तए आदर-
वंत वज्रकुमारने जे जे नहोतुं आवडतुं ते ते सर्वे जणाव्युं अने तेनो

निरंतर बोध रहे एटला माटे उत्साहथी यथाविधि उत्सारकल्प पण ज्ञणाव्युं. वज्रकुमारे पण दृष्टिवाद विगेरे जेटला सूत्रनो समूह हतो, ते सर्वनो अज्ञ्यास कस्यो.

गुरुजं वज्रकुमार सहित विहार करता करता दशपुर नगर प्रत्ये आव्या. त्यां तेमणे वज्रकुमारने आज्ञा करी के “ हे वत्स ! दशपूर्वने धारण करनारा जद्रगुप्त सूरी पृथ्वी उदर विहार करता करता हवणां अवंति नगरीने विषे आवेला ठे. तेमने अथवा त्हारा विना म्हारे एवो बीजो कोई शिष्य नथी, के जे दशपूर्वोनों धारण करनारो थाय; माटे तुं उज्जयिनी नगरी प्रत्ये जई दशपूर्वनो अज्ञ्यास करवाने योग्य ठे. कारण घणा जारने वहन करवाने हस्ति समर्थ ठे, गधेडा नथी. हे वत्स! समाधिवडे दशपूर्वनो अज्ञ्यास करता एवा तने निश्चय शासन देवता सानिध्य करशे. ”

पठी गुरुना वचनने प्रमाण करीने बे साधुजं सहित वज्रकुमार, जाणे गर्वने जीतवानी इष्टा करता होय नहिं शुं ? एम उज्जयिनी तरफ चाट्या. अनुक्रमे ते सायंकाले उज्जयिनी पहोच्या; तेशी तेमने रात्रीए नगरनी बहार रहेवुं पड्युं.

हवे अहिं जद्रगुप्त आचार्यने एवुं स्वप्न आव्युं के, “ जाणे कोई पुरुषे म्हारा हाथमांथी दुधना जरेला पात्रने लई तृत्तिपर्यंत पीधुं. ” रात्रीने अंते आचार्य जागी उठया अने स्वप्नानी वात पोतानी पासेना साधु-जने निवेदन करीने कहेवा लाग्या के, “ आजे कोइ बुद्धिवंत अतिथि साधु आवशे के जे म्हारी पासेथी सूत्र अने अर्थसहित दशपूर्व शीखशे. मने धन्य ठे के म्हाराथी दशपूर्वनो विभेद नहीं थाय; कारण विद्यारूप उत्तम फल योग्य पात्रने विषे प्राप्त अशे. ”

आ प्रकारे जद्रगुप्त आचार्य पोतानी पासेना साधुजने वात करे ठे, एटलामां तो प्रजात कालने विषेज वज्रकुमारे नैषेधिकीनो उच्चार करीने उपराश्रयमां प्रवेश कस्यो. ते वखते आचार्य आकृति अने तेजथी “ आ वज्रकुमार ठे. ” एम निश्चय करीने अने तेने योग्य जाणीने अत्यंत हर्षपूर्वक जेवा बन्ने हाथथी आलिंगन करवा जाय ठे, एवाज वज्रकुमारे पण तेमना चरणकमलने विषे नमस्कार कस्यो. पठी तेमणे

आलिंगन करी वज्रकुमारने संयमार्थनुं कुशल पूठयुं अने कह्युं के, "हे वत्स ! त्हाणे गुरुना चरणकमलनो त्याग करीने आ अवंतिमां शा कारण माटे आवुं पडयुं ? " गुरुनां वचन सांजली नक्तिथी नम्र थएला वज्रकुमारे उत्तरआप्यो के " हुं गुरुनी आझाथी दश पूर्वनुं अध्ययन करवाने अहिं आपनी पासे आव्यो तुं. हे प्रजो ! जेम सूर्यने विषेज उत्तम एवुं तेज रह्युं ठे तेम आपने विषेज दशपूर्व रहेला ठे; माटे तेना दाने करीने म्हारा उपर प्रसन्न थाउं. "

पठी वज्रकुमार गुरुना महात्म्यरूप सिद्धचूर्णना अनुज्ञावधी दशपूर्वना धारणहार थया. कारण जेने अच्युस करवानी अनिलाषा होय ठे तेनेज विषे गुरुनी आझा प्रवर्ते ठे. वली दृष्टिवाद विगेरे सूत्रोनो पण एज अनुक्रम ठे. अनुक्रमे वज्रकुमार दश पूर्वनो अच्युस करी नद्रगुप्त आचार्यनी रजा लक्ष दशपुर नगर प्रत्ये पोताना गुरुपासे गया. त्यां सिंहगिरि आचार्ये प्रसन्न थइने तेमने गह्वना चारसहित आचार्यपद आप्युं. ते वखते ए म्होटा महोत्सवमां वज्रकुमारना पूर्वजवना मित्र जंजक देवताए त्यां आर्वीने पुष्पवृष्टि करी. सिंहगिरि आचार्य पण अनशन व्रत धारण करीने स्वर्गलोके गया.

पठी वज्रसूरि पांचसे साधुज सहित पृथ्वी उपर विहार करवा लाग्या. कलाना जंडाररूप तेज ज्यां ज्यां विहार करे त्यां त्यां सर्वे मनुष्यो पुण्यरूप आश्चर्यमां जाणे वृमी जता होय नहीं शुं ? एवा देखाता हता.

हवे एम वन्युं के, श्री वज्रस्वामीनी केटलीक साध्वीजए पाटलीपुर नगरमां धनशेठनी शालामां वसति लीधी हती. ते शेठने साध्वीजना संगथी अत्यंत विवेकवादी रुक्मिणी नामनी पुत्री हती. ते रुक्मिणी निरंतर वखाणने अवसरे साध्वीजना मुखथी श्री वज्रस्वामीना शील शौजाग्यादि गुणोना समूहने सांजलती हती; तेथी ते चमरीनी पेठे वज्रस्वामीनां सौंदर्यरूप मद्यनुं पान करती रागरहित एवा ते सूरिने विषे अनुरागवादी थइ. पठी तेणे मनमां निश्चय करीने साध्वीज पासे एवी प्रतिज्ञा करी के, " जेम रोहिणीनो पति चंड ठे तेम म्हारो पति श्री वज्रस्वामी थाउं. " आवां रुक्मिणीनां वचन सांजली साध्वीजए कह्युं. " अरे मुग्धे ! श्री वज्रस्वामी तो विरक्त ठे. जेथी त्हारो मनोरथ वृथा

थशे. कारण मारवाडनी चूमीमां रहेनारी च्रमरीने कटपवृद्धनी मंजरीनो जोग क्यांथी मले ? ” आवी रीते साध्वीउंए प्रतिबोध करेली रुक्मिणीए फरीथी कह्युं. “ जो एम होय तो पण म्हारे तो एमनां चरणकमलनुंज शरण थाउं. ” श्री वज्रस्वामीने विषे ठे चित्तवृत्ति जेनी एवी ते रुक्मिणी वज्रलेपनी पेठे पोताना अजिलाषथी निवृत्ति पामी नहीं.

कोइ वखते वज्रस्वामी पोताना पांचसे साधुउं सहित विहार करता करता पाटलीपुत्र नगरना उद्यानमां समवसस्या. ते वात सांजलीने राजा नगरवासी जनोसहित तेमना सामो गयो. परंतु सूर्यना सरखा तेजवंत अने लावण्यना समुद्ररूप सर्वे साधुउंने समान जोइने दीर्घकाल सुधी विचार कस्या पठी तेणे ते तपरूप धनवाला मुनिउंने पूब्युं के, “ आपना मध्ये वज्रस्वामी कोण ठे ? ” तेउंए उत्तर आप्यो के, “ टिंटोडाना सरखा अमारा समूहमां राजहंस समान वज्रस्वामीने उंलखवामां तमने शा माटे च्रम थाय ठे ? हारना सरखी आ साधुउंनी पंक्तिमां जे महाकांतिवाला नायकनी पेठे शोचता होय तेमने तमे श्री वज्रस्वामी जाणो. ” पठी समान लावण्यवाला अने ताराउंथी विंटलाएला चंद्रनी पेठे अनेक साधुउंसहित दूरथी आवता एवा श्री वज्रस्वामीने राजाए दीठा एटले तेणे अनीष्ट वस्तुने जोनारी पोतानी दृष्टिने जाणे अमृतथी पूर्ण करी होय नहिं शुं ? एम श्री वज्रस्वामीने चक्तिपूर्वक प्रणाम कस्या. पठी तेमणे परिवार सहित नगरमां प्रवेश करीने धर्मदेशना आपी. पठी आचार्यना दांतनी ज्योत्स्ना रूप जलनी धाराथी धोइ नाख्या ठे मनना मल जेमणे एवा सर्वे माणसो पोत पोताना स्थानके गया. राजाए पण अंतःपुरमां जइने सूरिना रूप वैजवनी प्रशंसा करी; ते उपरथी सर्वे राणीउं पतिनी आझा लइने मुनिने वंदन करवा आवी. ते वखते श्री वज्रस्वामीने जोवाने उत्साहवंत थएली रुक्मिणी पण पोताना पिता पासे आवीने कहेवा लागी. “ हे तात ! में जेमने पति मानेला ठे ते अहिं आव्या ठे, माटे हवे च्रमरना सरखी वृत्तिवाला ते जो म्हारो पाणी ग्रहण कस्या विना जता रहेशे तो हुं निश्चय अग्निने शरण थइश. ”

पठी धनशेठ, उत्तम वस्त्रालंकारोथी पोतानी पुत्रीने शणगारी तथा कोटी द्रव्य साथे लइ वज्रस्वामी पासे गयो. आचार्य पण नगर-

वासी जनोना चित्त क्षोत्र पामवाना जयथी पोतानुं स्वरूप गोपवीने वेठा हता, तेथी सर्वे माणसो एम कहेवा लाग्या के, “अहो ! सर्व प्रकारनी कलाने सेवन करनारा अने विश्वना गुरु एवा आ श्री वज्रस्वामीने दुष्ट ब्रह्माए तेमना गुणने योग्य एवी रूपलक्ष्मी आपी नहीं.” आ प्रकारना जक्तोना चित्तने ज्ञानचक्षुथी जाणीने श्री वज्रस्वामीए जगतने आश्चर्य उत्पन्न करनारूं पोतानुं स्वाजाविक रूप प्रगट कछुं. ते उपरथी सर्वे माणसो फरीथी कहेवा लाग्या के, “आ एमनुं स्वाजाविक स्वरूप ठे के जेने एमणे गोपवी राख्युं हतुं; ते हवणां आपणा उपर कृपा करीने प्रगट कछुं ठे. ” आवी रीतना महिमाना ऐश्वर्यने जोशने संघ आनंद पामवा लाग्यो. कछुं ठे के—मेघना शब्दथी मोरो शुं नथी नृत्य करता ? अर्थात् करेते.

पठी धनशेठ पोते धन्य मानतो ठतो मनमां विचार करवा लाग्यो के, “आ म्हारी पुत्रीने धन्य ठे के, जेणे पोताना चित्तरूप सुवर्णने विपे वज्रमणिरूप वज्रस्वामीने धारण करी राख्या ठे.” कन्यानां दान अने वरना ध्यानमां चोटी गयुं ठे चित्त जेनुं एवा ते धनशेठे, जेम कामी माणस शीलनी कथा सांजले नहीं तेम आचार्यनी धर्मदेशना सांजली नहीं. देशनाने अंते तेणे जठीने विनंती करी के, “हे प्रजो ! जेम माधवी लता चैत्रमासने विपे आसक्त होय ठे तेम आ म्हारी पुत्री आपने अनुरक्त थएली ठे; तेथी आपनो अने एनो योग्य संबंध थाउं. कारण तेम करवाथी ब्रह्माने थएलो श्रम सफल थशे. वली हे दयानिधि ! ते म्हारा पुत्रीए एवी प्रतिज्ञा करी ठे के, “म्हारो पति वज्रस्वामीथाउं, अन्यथा म्हारे अग्नि एज शरण ठे. ” कल्पवृक्षने विपे आसक्त थइ रहेली जमरीनी पेठे एणे वरवा आवेला अनेक पुरुषोनों तिरस्कार कख्यो ठे. माटे हे स्वामिन् ! सुवर्णमां रखनी पेठे सर्वातिशय रूपवाला तमे रतिथी पण अधिक रूपवाली आ म्हारी पुत्रीने ग्रहण करीने म्हारा मनने आनंद पमाडो. हुं आपने पाणीग्रहणने विपे असंख्य डव्य आपीश. ” वज्रस्वामीए कछुं, “कयो पुरुष व्रतरूप साम्राज्य पद त्याग करीने संसारने आधिन थवानी इच्छा करे ? जोग सर्पना देह सरस्वा अने संसारिक सुख विप समान ठे. लक्ष्मी तथा श्री ए वदने संसारना

मूलरूप ठे. तो कयो विद्वान् पुरुष तेमनो स्वीकार करे ? वली चातु-
र्गतिक एवा आ संसारमां परित्रमणना कारणरूप अने किंपाक
फलसमान एवा विषयने विषे कयो पुरुष अनुरक्त थाय ? माटे हे धन-
शेठ ! जो आ त्हारी पुत्री म्हारे विषे गाढ अनुरागवाली होय तो मने
प्रिय एवा संयमने हवणांज ग्रहण करे. कारण के नाशवंत स्वजा-
ववाला, अल्प अने संसारथी उत्पन्न थएला एवा आ संयोगवडे शुं ?
मनुष्योए निरंतर मोक्षने अर्थे उद्यम करवो के ज्यां अनंत सुखनी
प्राप्ति थाय ठे. ”

इत्यादि वज्रसूरिनी देशनारूप अमृतना सिंचनथी शांत थइ ठे मो-
हनी पीडा जेनी एवी रुक्मिणीए तत्काल चारित्र धारण कछुं. ए योग्य
थयुं के जे धनशेठली पुत्री रुक्मिणी मोहराजना बलथी वज्रस्वामीने पो-
ताना हाथने विषे ग्रहण करवाने इच्छती हती; परंतु एज वज्रस्वामीए
मोहरूप वृद्धानो नाश कस्यो. कारण जे थवानुंहोय ते अन्यथा थतुं नथी.
ते अवसरे श्री वज्रस्वामिनी देशनारूप जलथी सिंचित थएला अंकुरे
करीने देदीप्यमान एवा केटलाक जव्य जनोरूप कल्पवृद्धाने दीक्षा
रूप फलो प्राप्त थयां.

पठी श्री वज्रस्वामीए संघने अर्थे महापरिज्ञाध्ययनथी आकाशगा-
मिनी विद्यानो उद्धार कस्यो. परंतु “ आ विद्या मानुषक्षेत्र सुधीनी ठे. ”
एम जाणीने तेमणे “ ते विद्या आपी शकाय एवी नथी. ” एम संघने
कछुं. हवे तो श्री वज्रस्वामी आ आकाशगामिनी विद्याथी अने जंत्रक
देवताउंए आपेदी विद्याउंथी संघनेविषे महा प्रज्ञाववंत थया. कोइ व-
खते विद्याउंना जंगम समुद्र रूप ते अनुक्रमे सर्व देशमां विहार करता
करता उत्तर दिशा तरफ गया. त्यां प्रजाउंने पीडाकारी एवो महा दा-
रण दुकाल पड्यो हतो; तेथी संघे आवीने तेमनी विनंती करी के, “ हे
प्रज्ञो ! आ दुर्निद्र रूप वनमां रांकरूप सेकडो सीयालो फरे ठे; जेथी
तेउं कोइने खावा देता नथी. वली अत्यारे क्रुधारूप राक्षसीनो मंत्र
जागतो थयो ठे के जेनाथी पिडा पामेला सर्वे धनवंत पुरुषो पण उपवास
करे ठे. तेमज योगी जेम परमात्मानुं ध्यान करे तेम सर्वे मनुष्यो, धा-
न्यनुं ध्यान करे ठे. ज्यारे तेउं धान्यने देखे ठे; त्यारे तो जाणे परमा-

त्माज मट्या होय नहिं शुं ? एम अत्यंत आनंद पामे ठे. वली कोइ साधु जिह्वा लइने जता होय तेने जोइने सर्वे रांको जेम दहीना पात्रमां वीलाडाउं पडे तेम तेना उपर पडे ठे. तेमज जिह्वाने अर्थे आवता एवा साधुने जोइने जव्य जीवो पोतानां वारणा बंध करे ठे. माटे हे नाथ ! आ प्रकारना संकटथी संघनो उद्धार करो. कारण के जेम मणिउनुं स्थान रोहणाचल पर्वत ठे तेम सर्व लब्धीउना स्थानरूप आपज ठे. ” आवी संघनी विनंती सांजली श्री वज्रस्वामी विचार करवा लाग्या के, “ संघने अर्थे विद्यानो उपयोग करवो ए कंइ पाप नथी. ” एम धारीने तेमणे विद्याना बलथी चर्मरत्नना सरखो म्होटो पट्ट उत्पन्न कस्यो. पठी संघसहित तेमां वेसीने आचार्ये ते पटने विद्याना बलथी आकाशमां चलाव्यो. ते बखते ते पट्ट जाणे मूर्तिवंत योगज योय नहीं शुं ? एम मोक्षमार्गने देखाडतो ठतो आकाशमां चाव्यो.

हवे ते बखते श्री वज्रस्वामीनो श्रेष्ठ शय्यातर दत्त नामनो ब्राह्मण के जे गोचरीने माटे गाममां गयो हतो ते आव्यो. तेणे श्री वज्रस्वामीने तथा संघने आकाशमार्गे जता जोइने कस्युं के, “ हे यतीश्वर ! हुं आपनो शय्यातर हवणां साधर्मिक थयो तुं; ते मने अनाथने त्याग करीने तमे केम चाव्या जाउं ठो ? ” तेनां एवां वचन सांजली अने तेने जोइने दशपूर्वधारी श्री वज्रस्वामी आ प्रमाणे सूत्रार्थनो विचार करवा लाग्या के, “ जेउं साधर्मिकना वात्सल्यमां प्रेमवाला होय, स्वाध्यायमां तत्पर होय, प्रज्ञावना करवामां प्रेमवाला अने व्रतमां उद्यमवंता होय तेउंने सर्व प्रकारनी शक्तिवडे निश्चय तारवा जोइए. ” आवा सूत्रार्थनुं स्मरण करीने श्रीवज्रस्वामीए ते शय्यातरने पोताना पट्टमां लइ लीथो. पठी ते आकाश मार्गने विषे वायुथी प्रेरला मेयनी पंठे चाव्या ? रस्तामां अनेक देवताउंए वंदन करेला अने संघना मनने विषे आश्चर्य उत्पन्न करता एवा श्री वज्रस्वामी अटप कालमां महापुर नगरे आव्या. त्यां सुजिह्वा होवाथी श्री संघ सुखेथी दीवलीने निर्गमन करवा लाग्या अने आचार्य पण धर्मकार्यनुं साधन करवा लाग्या.

हवे ते महापुर नगरमां जैनधर्मा अने बौद्धधर्मा आवको वस्तना हता. तेउं धर्म कार्यने विषे एक बीजा उपर स्पर्धा करीने वेरनुं कारण

उत्पन्न करता. संघ आववाने लीधे घणा एकठा थएला जैन लोकोए प्रजाने आनंदकारी महा पूजादि उत्सवोए करीने बौद्धलोको उपर विजय मेलव्यो हतो; ते उपरथी बौद्धमार्गी एवा राजाए माली लोकोने एवो हुकम कस्यो के, “ कोइए जैनधर्मीने एक पुष्प पण आपवुं नहीं. ” आवा राजाना आदेशथी सुलज्ज एवां पुष्पो कोटी ड्रव्यथी पण अप्राप्य थयां. पठी धनाढ्य पुरुषो रत्नोथी अने कर्पूरादिक सुगंधीथी पंचवर्णना पुष्पनी पेठे समाधिवडे प्रचुनुं पूजन करवा लाग्या. आ प्रकारे प्रचुनुं पूजन करवाथी शत्रुउं उपर विजय मेलवनारा जैनधर्मीउं विशेष उत्कर्षने इच्छता थका पुष्प मेलववाना उपाय शोधवा लाग्या.

एवामां जैन शासनने अजीष्ट एवां वार्षिक पर्व आव्यां एटले प्रचुनुं पुष्पवडे पूजन करवा इच्छता एवा संघे श्री वज्रस्वामीनी विनंती करी के, “ हे प्रज्ञो ! कृत्रिम पुष्पोथी करेली पूजा केवी शोचशे ? शुं रत्नना चोजनथी कुधानी निवृत्त आय खरी ? माटे हे स्वामिन् ! लब्धिना चंडाररूप तमे गुरु ठतां कयो पुरुष हर्ष नहीं पामे ? घरमां रहेलो मणि अंधकारनो नाश करे ठेज. माटे पुष्पने मेलववाथी श्री संघने हर्ष पमाडो. शुं चंद्रविना बीजो कोइ पोयणीने प्रफुल्लित करी शके खरो ? ” संघनी आवी विनंती सांचलीने श्री वज्रस्वामी पद्मीनी पेठे तत्काल आकाशमार्गे चाल्या अने क्षणमात्रमां माहेश्वरी नगरी प्रत्ये आव्या. त्यां हुताशन नामना यक्षना उद्यानमां पोताना पिता धनगिरिनो मित्र तडित नामनो माली रहेतो हतो. ते प्रज्ञात कालने विषे सूर्यना सरखा तेजवंत मुनिने जोइ, वंदना करी अने कहेवा लाग्यो. “ हे प्रज्ञो ! हुं आपना मुखदर्शनथी अत्यंत हर्षवान् थयो हुं. आपने जे कार्य होय तेनी मने आज्ञा करो. ” आचार्ये कछुं. “ हुं संघना कार्य माटे पुष्पोने लेवा आव्यो हुं; माटे ते आपवाने तुं समर्थ ठे ? ” मालीए उत्तर आप्यो के “ आ उद्यानमां निरंतर वीश लक्ष पुष्प थाय ठे, ते आप ग्रहण करीने मने कृतार्थ करो ” मुनिए कछुं. “ तुं ए पुष्पोने ऊट तैयार कर. ” एम तेने आज्ञा करीने श्री वज्रस्वामी कुद्रहिमालय प्रत्ये गया. त्यां सिद्धना गणो सहित ते शाश्वती जि न प्रतिमाना दर्शन करीने पद्मखंडथी शुशोचित एवा लक्ष्मी देवीना वा

गमां आब्या. ज्यां राजहंसना समूहो मधुर शब्द बोली रह्या हता, ज्यां त्रमराज गुंजारव करी रह्या हता एवा ते वनमां मुनिए लक्ष्मीना मणिमय एवा गृहरूपी कमलने दीतुं.

पढी लक्ष्मीदेवीनुं पूजन करवानी इढाथी जेटलामां मुनिए पोताना हाथमां एक कमल दीधुं, तेटलामां तो लक्ष्मीदेवीए वज्रस्वामी पासे आवीने तेमने वंदना करीने हर्षथी कहुं के, “ मने शी आझा ठे ? ” वज्रस्वामीए आशिष आपीने कहुं के, “ म्हारे त्हारा हाथमां रहेला सहस्र पत्रवाला कमलनो खप ठे. ” लक्ष्मीए कहुं. “ प्रयोजन होय तो कहो, हुं आपने आ इंद्रवनमाथी लक्ष्मीकमल आपुं. ” एम कहीने लक्ष्मीए पोताना हाथमां रहेलुं कमल मुनिने आप्युं.

पढी श्री वज्रस्वामी लक्ष्मीए आपेला कमलने लक्ष्मीने फरीथी हुताशन वनमां आब्या. त्यां तेमणे विद्याना बलथी रत्न जडित सुवर्णनुं वैमानबनावी तेमां पुष्पोना करंडीया ज्ञ्या. तेनी नीचेनी बेठकमां जाणे पोते ठत्रनी नीचे बेसता होयनी ? तेम बेठा; तेथीते ताराजथी विंढलाएला चंद्रनी पेठे शोचवा लाग्या. पढी स्मरणथीज प्राप्त थयेला जंजक देवताजए इंद्रनी पेठे सेवन करेला श्री वज्रस्वामी अनेक वाजिंत्रोना शब्दपूर्वक अने गंधर्वोना गायनपूर्वक घुघरीजथी सुशोचित एवा वैमानमां बेसीने संघने आनंद करता ठता तत्काल महापुर नगरमां आब्या.

हवे अहिं महापुर नगरमां रहेला सर्वे बौद्धलोको आकाश मार्गथी वैमानसहित आवता एवा वज्रस्वामीने जोइ विचार करवा लाग्या के, “ निश्चय आ एक बौद्धदर्शननो प्रत्यक्ष अनुभव ठे के, इंद्र पोतानी महर्द्धि सहित अहिं आपणा बौद्ध मंदिरोमां थता उत्सवोने जोवा आवे ठे. ” एम घारीने तेज उंचा वृक्षना फलनी पेठे उंचा मुख राखी ने जेटलामां आचार्य सामुं जुए ठे; एटलामां तो श्री वज्रस्वामी जैन-मंदिरमां उतख्या एटले ते सर्वे बौद्धलोको जाणे काजलथी श्याम मुखवाला थया होय नहिं शुं ? एवा देखाया. पढी जैनलोकोए पर्युषणादिक पर्वने विषे जिनालयोमां म्होटो उत्सव कस्यो. ते वखते श्री वज्रस्वामीना आवा अद्भुत महिमाने जोइने सर्वे बौद्ध लोको घुम्नी पेठे निरूद्यमी बनी गया. वज्रस्वामीना तेजथी जेनो अज्ञानरूप अंधकार

नाश धयो ठे एवो राजा पण जैनधर्मी थयो. प्रजा पण जैनधर्मी थइ. वढी जिनालयने विषे रहेलां पुष्पोनी सुगंधथी आकाशमां उडता एवा असंख्य जमराउं जाणे बौद्ध धर्मना दुष्ट यशनी निंदा करता होय नहिं शुं ? एम गुंजारव करवा लाग्या.

पढी श्री वज्रस्वामीए तेज महापुर नगरमां आर्यरक्षित नामना मुनिने साकानव पूर्वनो अज्यास कराव्यो. पढी पगले पगले जविक जनोनां मनमां प्रजावनानां आश्रयने उत्पन्न करता एवा तेमणे दक्षिण दिशामां विहार कख्यो. एकदिवस त्यां कफथी पीडा पामता एवा ते वज्रस्वामीए जोजन पढी खावाने माटे एक सुंठनो गांगडो पोताना कान उपर राखी मूक्यो. पढी जोजन करीने स्वाध्याय करवा लाग्या; तेथी कान उपर रहेला सुंठना गांगडाने झूली गया. राते प्रतिक्रमणने अवसरे कान उपर मुहपत्ति पढी वेहता झूमी उपर पढी गयेला सुंठना गांगडाने जोशने तेउं विचारवा लाग्या के, “धिक्कार ठे मने ! के जे प्रमाद मने पीडा उपजावे ठे; माटे निश्चय हवे हुं शरीरनो त्याग करीने बीजा जवने साधुं.” एवामां बार वर्षनो दुकाल पड्यो; तेथी वज्रस्वामीए पोताना वज्रसेन नामना शिष्यने बीजा केटलाक साधुउं सहित अन्यस्थले विहार कराव्यो. त्यां पण तेउं जिह्वा न मलवाथी गुरुए आपेला जिह्वापींडने खावा लाग्या.

एकदा वज्रस्वामीए पोताना शिष्योने कखुं के “आ दुकाल बार वर्ष सुधी रहेशे माटे अन्नने अर्थे उद्यम करवाथी संयमने बाध थशे. ए करतां तीर्थनो आश्रय करी अनशन धारण करीने प्राणने त्याग करवो ए सर्वोत्तम ठे.” एम विचार करीने तेउं केटलाक साधुउंसहित पर्वत उपर गया, पण पोतानी पाठल आवता एवा एक छुहक (बाल) साधुने दयाथी तेमणे ठेतरीने पासेना गाममां मूक्यो. पढी तेउं पर्वत उपर चड्या. अहिं बाल साधुए, गुरुने अप्रीति न थवाने माटे नीचे रहिनेज अनशन व्रत धारण कखुं. पढी सूर्यना तापथी उंगलता एवा माखणी पेठे गढी जतो ते इंद्रियोना समूहने वश करीने मृत्युपामी स्वर्गप्रत्ये गयो.

पढी छुहकना शरीरनी क्रीया करवाने आवता एवा देवताउंने जोशने साधुउंए तेनुं कारण गुरुने पूब्युं. गुरु(श्री वज्रस्वामी)ए ए वात उपयो-

गथी जाणीने शिष्योने कही; ए उपरथी साधुर्त्तेनां वखाण करवा लाग्या के, “ जेणे आपणां पाठल दीक्षा लीधी हती, ते आपणां पहेलां थयो तो पठी आपणे शा माटे प्रमाद करवो जोशए ? ” एम विचारीने तेमणे गुरुनी साथे अनशन व्रत धारण कछुं. पठी कोश मीथ्यावी देवताए तेमनी परीक्षा करवा माटे श्रावीकानुं रूप धारण करी तेउने कछुं के, “ आ मोदकथी पारणुं करो. ” देवाताए जोजन करवाना करेला आग्रहथी पीडा पामेला साधुर्त्ते पर्वतने त्याग करी बीजा पर्वत उपर गया. त्यां उत्तम प्रकारे समाधिथी अनशन व्रत पाळीने ते सर्व मुनिर्त्ते स्वर्ग लोक पाम्या. आ वात सांजलीने इंद्र त्यां आव्यो अने रथ उपर बेसीने तेणे पर्वतनी प्रदक्षिणा करी. त्यां रथना प्रहारथी जागी गएला वृद्धो हजी सुधी पण विद्यमान् ठे. ए उपरथी ते पर्वतनुं “ रथावर्त ” एवुं नाम प्रसिद्ध थएलुं ठे. इंद्रे तेउनुं अंतकृत्य करीने चित्ताउने स्थानके सुवर्णमय स्तंभो कराव्या. पठी ते वज्रस्वामीना गुणोनुं स्तवन करतो करतो स्वर्गे गयो.

हवे अहिं श्री वज्रस्वामीना शिष्य वज्रसेन विहार करता करता सोपारपुर प्रत्ये आव्या. त्यां श्रावकोमां शिरोमणि सरखो जिनदत्त नामनो शेठ वसतो हतो. तेने जैनधर्ममां चतुर एवी ईश्वरी नामे स्त्री हती. तेउने चंद्र, देहिक, नागेंद्र अने विद्याचतु ए नामना धर्म कर्ममां कुशल एवा चार पुत्रो हता. ते सर्वे डुकालने लीधे अन्न न मलवाथी दुर्मृत्युनी शंका पामता हता. तेथी तेउ लक्ष मूल्य आपी थोडुं अन्न लावी तेमां विष जेलवीने जोजन करी मृत्यु पामवानी इष्टा करता हता. ते वखते वज्रसेन साधु जिद्दाने अर्थे तेने घेर जाणे कर्मज बोलाव्या होय नहिं शुं ? एम श्रावी पहांच्या एटले ईश्वरी हाथ जोडीने साधुप्रत्ये कहेवा लागी. “ हे प्रजो ! आ खीरमां विष जेलव्युं नथी एटलामां आप श्रावी पहांच्या ए बहु सारुं कछुं; माटे आ खीरने ग्रहण करी अमने संसार समुद्रथी तारो. ” पठी महात्मा वज्रसेन पण तेउना कार्यने जाणी आ प्रमाणे शिक्षा देवा लाग्या. “ तमे वृथा मृत्यु पामशो नहीं, कारण के सवारे सुजिद्ध थरो. अमने महा ज्ञानवंत एवा श्री वज्र-

स्वामीए सुजिहनुं लक्षण कहिने आ देश तरफ मोकल्या ठे." आवां मुनिनां वचन सांजलीने ते सर्वे मृत्युथी निवृत्ति पाम्या.

पढी बीजे दिवसे सवारमां अन्य देशोमांथी धान्यथी नरेला घणां वहाणो आव्यां एटले सुजिह थयुं. पढी जिनदत्त शेठना चारे पुत्रोए वज्रसेन आचार्य पासे मोहनी इहाथी चारित्र धारण कस्युं. चारे जणाए पोत-पोताना नामथी गढो स्थाप्या के, जेथी आ वज्रसेननी शाखा आज सु-धी पण प्रवर्ते ठे. आ प्रकारे लब्धिना समुद्ररूप अने प्रजावक पुरु-षोने विषे मुकुट सरखा श्री वज्रस्वामी देवलोकप्रत्ये गया पढी आ लोकमां चोथुं संघयण अने दशमु पूर्व विभेद पाम्युं.

॥ इति श्रीवज्रस्वामीनी कथा ॥

हवे शील पालवामां सामर्थ्यवंत स्त्रीजनुं पण पूज्यपणुं उपदेश क-रता सता कहेठे.

पालयंती निजशीलं स्थापयंती शुद्धधर्ममार्गे
पालंती नियसीलं, ठावंति सुद्धधम्ममग्गंमि ॥

रथनेमिमुनिमपि जगति सा पूज्या राजीमती आर्या
रहनेमिमुणिंवि जंए, सां पुंजा राइमइ अंजा ॥ ४३ ॥

शब्दार्थ— (रहनेमिमुणिंवि के०) रथनेमि मुनिने पण (सुद्ध-धम्ममग्गंमि के०) शुद्ध धर्ममार्गने विषे (ठावंति के०) स्थापन करती एवी तथा (नियसीलं के०) पोताना शीलव्रतने (पालंती के०) पालती एवी अने (अज्जा के०) तपरूप धनवाली (सा के०) ते (राइ-मइ के०) राजीमती (जंए के०) आ जगतने विषे (पुज्जा के०) पूजवा योग्य थइ ठे. ॥ ४३ ॥

विशेषार्थ— श्री नेमिनाथ जगवाने दीक्षा ग्रहण कस्या पढी पोते शीलव्रतने पालन करती, गिरनार पर्वतनी गुफाने विषे संकटमां पढी स-ती पण क्रिडा करवामां चतुर एवा रथनेमि मुनिने धर्ममार्गमां स्थापन करती अने तपरूप धनवाली उग्रसेन राजानी पुत्री राजीमती आ जग-तने विषे शील पालनारी स्त्रीजमां वखाणवा योग्य थइ ठे. ॥ ४३ ॥
आ राजीमतिनी कथा आगल कहेमां आवी ठे, माटे अहिं कहेता नथी.

हवे शीलव्रत पावनारा गृहस्थोनो पण उत्कर्ष कहेठे.

ते धन्याः गृहिणोऽपि खलु महर्षिमध्ये ये उदाहरणं
ते धन्ना गिहिणोवि हुं, महर्षिसिमञ्चमि जे उदाहरणं ॥

निरुपमशीलविचारे प्राप्नुवन्ति प्रसिद्धमाहात्म्याः
निरुवमशीलवियारे पावन्ति पसिद्धमाहप्पा ॥ ४४ ॥

शब्दार्थ— (हु के०) निश्चे (पसिद्धमाहप्पा के०) प्रसिद्ध ठे माहा-
त्म्य एटले प्रज्ञाव जेनो एवा (ते गिहिणोवि के०) ते गृहस्थिउं पण
(धन्ना के०) धन्य ठे के, (जे के०) जे गृहस्थिउं (महर्षिसिमञ्चमि
के०) महर्षिउंनी मध्ये (निरुवमशीलवियारे के०) उपमारहित एवा
शीलव्रतनी परीक्षाने विषे (उदाहरणं के०) उदाहरण एटले दृष्टांतने
(पावन्ति के०) पामे ठे. ॥ ४४ ॥

विशेषार्थ— जे प्रसिद्ध माहात्म्यवाला गृहस्थिउं महामुनिउंनी मध्ये
जेनी उपमा आपी शकाय नहि एवा शीलव्रतनी परीक्षामां दृष्टांत रूपे
थाय ठे, तेज गृहस्थिउंने धन्य ठे. ॥ ४४ ॥

वली एज अर्थने दृष्टांते करी दृढ करे ठे.

शीलप्रज्ञावप्रज्ञावितसुदर्शनं तं सुदर्शनं श्राद्धं
शीलपञ्चावपञ्चाविय-सुदंसणं तं सुदंसणं संहं ॥

कपिलानृपदेवीन्यां अहोन्नितं नमत नित्यमपि
कविलांनिवदेवीहिं, अखोहियं नमह निञ्चंपि ॥ ४५ ॥

शब्दार्थ— हे नव्यजनो ! (शीलपञ्चाव के०) शीलना प्रज्ञाव थकी
(पञ्चावियसुदंसणं के०) अतिशय प्रकाशित कखुं ठे जिनशासन जेणे
एवा तथा (कविलानिवदेवीहिं के०) कपिला ब्राह्मणी अने राजानी
राणी अजया ते बे जणीउंथी पण (अखोहियं के०) दोऊने नहि
पामेला एवा (तं के०) ते (सुदंसणं संहं के०) सुदर्शन आवकने (नि-
ञ्चंपि के०) निरंतर पण (नमह के०) नमस्कार करो. ॥ ४५ ॥

विशेषार्थ— हे नव्यजीवो ! ब्रह्मचर्यना माहात्म्यथी प्रकाशित कखुं
ठे जिनशासन जेणे एवा तथा कपिला ब्राह्मणी अने अजया राणीथी

पण चलाववाने अशक्य एवा ते सुदर्शन श्रावकने तमे निरंतर नमस्कार करो; कारण के, गृहस्थ पण साधुना सरखुं दृढपणुं होवाथी नमस्कार करवा योग्य ठे. ॥ ४५ ॥

सुदर्शन शेठनी कथा.

जाणे आकाशमां विजली होयनी ? एवी अंगदेशमां पृथ्वीना आच्छूषणरूप चंपा नामनी प्रसिद्ध नगरी ठे. त्यां जेनो यश क्षीर समुद्रना दूधनी पेठे मद्यन करवो अशक्य ठे एवो इंद्रना सरखो दधिवाहन नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने जेना द्वावण्यरूप समुद्रे यशथी उज्वल एवा ते राजाने आसक्त बनावी दीधो हतो एवी अन्नया नामे स्त्री होती. त्यां अरिहंत प्रचुनां उपासक एवो ऋषजदास नामे शेठ वसतो हतो. तेने जैनधर्ममां प्रीतिवाली अर्हदासी नामे स्त्री होती. तेउने सुजग नामे गोवाल हतो ते हमेशां शेठनी जैशुने वगडामां चारतो हतो.

कोइ वखते माघ मासने विषे जैशु चरावीने पाठा आवता ते सुजगे रस्तामां जेमणे कंइ पण उढ्युं नथी एवा मुनिने कायोत्सर्गे उजा रहेला दीठा. पोते घरे आव्यो पण “आ दुःसह टाढथी ए साधुनुं शुं थयुं ह-शे ? ” एम दयाथी विचार करता एवा तेणे रात्री महाकष्टथी निवृत्त करी. पठी सवारे वेहेलो उठी जैशुने आगल करीने जता एवा ते सुजगे मुनिने तेवीज रीते उजा रहेला दीठा. पठी तो ते नमस्कार करीने तेमनी पासे क्णवार बेठो; एवामां जाणे ते मुनिनां पुण्यनुं बीज होय नहिं शुं ? एवा सूर्यनो उदय थयो. पठी तीक्ष्ण एवा तपना तेजे करीने जाणे बीजा सूर्यज होय नहिं शुं ? एवा ते चारण मुनि “ ॐ नमो अरिहंताणं ” ए शब्दनो उच्चार करीने तत्काल आकाशमार्गे उड्या. पठी सुजगे “ आ मंत्र आकाशगामिनी विद्यानो ठे. ” एम जाणीने तेने निर्मल मोतीना हारनी पेठे पोताना हृदयने विषे धारण कस्यो. वली तेणे दिवसे, रात्रीए, चालतां, बेसतां, सूतां, जागतां, घरे तथा बहार तेज मंत्रनुं ध्यान करवुं शरुं कस्युं.

एक दिवस तेने ऋषजदास शेठे पूब्युं. “ हे सुजग ! दरिद्री माणसने द्रव्यना जंडारनी पेठे दुर्लभ एवुं आपद तने क्यांथी प्राप्त थयुं ? ” सुजगे उत्तर आप्यो के, “ आ आकाशगामिनी विद्यानो मंत्र ठे. ” एम

कहीने तेणे ते पद प्राप्त थवानी सर्व वात शेठने कही. पठी शेठे कळुं. “ए केवल आकाशगामिनी विद्यानो मंत्र ठे एम नथी; परंतु स्वर्ग अने मोक्षनुं कारण पण एज ठे. वली त्रण जुवनमां जे जे वस्तु दुर्लभ ठे, ते ते आ मंत्रथीज प्राप्त थाय ठे. हवे त्हां “सुजग” ए नाम थ-थार्थ थयुं ठे. पण आ मंत्र त्हांरे अपवित्रपणाने वखते जपवो नहीं.” एम शीखामण आपीने शेठे तेने सर्व नवकार मंत्र त्रणाव्यो. सुजगे पण ते बराबर धारण कस्यो. एवामां मुसाफर लोकोने काल सरखो वर्षाकाल आव्यो.

एक दिवस वर्षाद घणो वरसतो हतो; एवामां सुजग जेशुने चारवा माटे वनमां गयो. रस्ते नदीमां घणुं पूर आव्युं हतुं; पण जेशु तो तेने तरीने सामे तीरे जइ कोइना खेतरमां पेठी, जेथी सुजग आ कांठे उ-जो उजो विचार करवा लाग्यो के, “म्हारा स्वामीने ठबको मलशे, माटे आकाशगामिनी विद्याथी सामे तीरे जइने जेशुने पाठी वाळुं.” एम धारीने तेणे नवकार मंत्रनुं स्मरण करी नदीमां जंपापात कस्यो ए-टले खीलाथी विंथाइने ते तत्काल मृत्यु पाम्यो. पठी नवकार मंत्रना प्र-चावथी सुजगनो जीव जेम मान सरोवरमां राजहंस उतरे तेम उत्तम स्वप्नने सूचवतो ठतो ऋषजदास शेठनी स्त्री अर्हदासीना उदरने विषे थवतस्यो. गर्ज त्रण मासनो थयो एटले शेठे पोतानी स्त्रीना धर्ममथ दोहदोने पूर्ण कस्यो. पठी योग्य समये ते अर्हदासीए उत्तम लक्षण-वाला पुत्रने जन्म आप्यो. पिताए महोत्सवपूर्वक तेनुं “सुदर्शन” ए-वुं नाम पाळ्युं. पठी ऋषजदासे अनुक्रमे सर्वकलाना अज्यासथी थौवना-वस्था पामेला अने विवेकवाला ते पुत्रने मनोरमा नामनी कन्या साथे परणाव्यो. सर्वने आनंद पमाडनारो सुदर्शन पण बीजना चंद्रनी पेठे राजवर्गमां अने मनुष्यवर्गमां घणुं मान्यपणुं पाम्यो.

हवे सुदर्शन शेठने राजाना कपिल नामना पुरोहितनी साथे वसंत अने कामनी पेठे मित्राइ थइ; तेथी वातोरूप अमृतथी प्रसन्न थयां ठे अंतर जेमनां एवा ते वझे जणा रामलक्ष्मणी पेठे दिवसोने निर्ग-मन करवा लाग्या.

एक दिवस पुरोहितने तेनी स्त्री कपिलाए पूव्युं. “हे स्वामिन् तमे हवणं

सर्व कार्यमां शिथिल थएला केम देखाउं ठो ? ” तेणे उत्तर आप्यो के, “ म्हारे सुदर्शन नामनो प्राणप्रिय मित्र ठे, तेनी वातोना सुखमां मग्न थएला मने कंइ सांजरतुं नथी. ” स्त्रीए कछुं. “ ए कोण ठे ? अने केवो ठे ? ” पुरोहित कपिले फरीथी उत्तर आप्यो के, “ ए ऋषजदास शेठनो महा बुद्धिवंत पुत्र ठे. तेनां रूप, लावण्य, सौजन्य अने दाहिण्यादि गुणो आकाशना ताराजना सरखा असंख्य ठे. हे जडे ! ज्यांसुधी तें गुणोना समुद्ररूप ए शेठना पुत्रने दीठो नथी, त्यांसुधी त्हारो जन्म वृथा ठे. ” आवां पतिनां वचन सांजलीने कपिला सुदर्शनने जोवाना उपायो शोधवा लागी. पठी कोइ दिवसे राजानी आझाथी कपिल गुह्यरीते बीजे गाम गयो एटले कामथी विह्वल थएली कपिला सुदर्शनने घेर आवीने कहेवा लागी. “ हे सुदर्शन ! आजे तमारा मित्रने शरीरे सुख नथी; माटे तमे म्हारे घेर आवीने तेमने तमारी अमृत दृष्टिथी संतोष पमाडो. ” तेनां आवां वचन सांजलीने सुदर्शन शेठ मित्रनी प्रीतिने लीधे तत्काल तेने घरे आव्या अने पूब्युं के “ म्हारो मित्र क्यां ठे ? ” कपिलाए उत्तर आप्यो के “ उंरडानी अंदर ठे. ” पठी कपिलाए उंरडानी अंदर गयेला सुदर्शनने जाणीने बारणुं बंध कछुं अने निर्लज्ज थइने विषयनी याचना करी. पठी हाजर जवाबी एवा सुदर्शन शेठे हसीने कछुं. “ आ संसारसमुद्रमां मनुष्योने युवावस्थानुं फल विषयज ठे; परंतु विधाताए मने नपुंसक बनावीने विडंबना पमाड्यो ठे माटे हे नामिनि ! फक्त पुरुषना रूपनेज धारण करनारा म्हारेविषे तुं जुख्या थएला वटेमार्गुं जेम ताल फलने विषे मिथ्या त्रांति पामे तेम मिथ्या त्रांति पामी तुं. ”

पठी विलक्ष बनेली कपिलाए बारणुं उघाडीने सुदर्शन शेठने रजा आपी एटले ते बुटी गयेला कर्मवाला जीवनी पेठे तृणसमान संसारनुं ध्यान करतो ठतो सरल रस्ते थइ पोताने घेर आव्यो. पठी ते दिवसथी आरंजीने राक्षसीनी पेठे स्त्रीउथी जय पामता एवा सुदर्शन शेठे बीजाकोशना घर प्रत्ये न जवानो निश्चय कस्यो. वली वश्य आत्मावाला अने धर्मध्यानमां तत्पर एवा तेणे मूर्तिमंत योगनी पेठे धर्मनुं आचरण करवा मांड्युं. एक दिवस दधिवाहन राजा, सुदर्शन शेठने अने कपिल पुरोहितने

साथे लड़ बागमां क्रीडा करवो गयो. पाठल अन्नयाराणी पण पुरोहितनी स्त्री कपिलाने साथे लड़ इंद्राणी जेम इंद्रनी पाठण जाय तेम राजानी पाठल गइ. ते वखते सुदर्शन शेटनी स्त्री मनोरमा पोताना ठ पुत्रो सहित जाणे गुणयुक्त साम्राज्य लक्ष्मी होय नहिं शुं ? एम रस्ते जती हती; तेने जोइने कपिलाए आश्चर्यथी अन्नयाराणीने पूब्युं. “आ ठ पुत्रोसहित कोनी स्त्री जाय ठे ?” अन्नयाराणीए कहुं. “हे ब्राह्मणी ! तुं शुं एने पण ओलखती नथी. ? ए गृह लक्ष्मीना सरखी सुदर्शन शेटनी स्त्री मनोरमा ठे.” कपिलाए हसिने कहुं. “जो ए सुदर्शन शेटनी स्त्री ठे तो तेने शेरडीनी पेठे शुं फल प्राप्ती होय ? अर्थात् जेम शेरडीने फल थतुं नथी तेम एने पण पुत्ररूप फल होय नहीं; तो पठी आ पुत्रो क्यांथी ?” अन्नयाए कहुं. “अरे वाचाल ! एम अयोग्य केम बोले ठे ? राजा अने रांक ए बन्नेनुं साधारण लक्षण तो पुत्रज ठे.” पठी कपिलाए “सुदर्शन शेट नपुंसक ठे.” एम कहेवाथी अन्नयाए तेने परीहानुं कारण पूब्युं, ते उपरथी कपिलाए पोतानी सर्व वात कही बतावी. पठी अन्नयाए कहुं. “अरे मुखी ! सुदर्शन शेटे तने ठेतरी ठे; कारण धर्मवंत एवो ते शेट परस्त्रीउने विषे नपुंसक ठे; परंतु पोतानी स्त्रीने विषे नपुंसक नथी. शुं कमलने संकोच पमाडनारो कुमुदिनीनो पति चंद्र दुषण आपवा योग्य ठे ?” ए प्रकारे अन्नयाराणीए वांदरीनी पेठे हसी काढेली कपिला विलक्षपणुं पामीने पठी मंद मंद वाणीथी बोली. “सुदर्शन शेटे नपुंसकनादंनथी मूर्ख एवी मने ठेतरी ठे; परंतु हुं त्हारी चातुरी त्यारे जाणुं के, ज्यारे तुं एनी साथे क्रीडा करे. ?” अन्नयाए गर्व धरीने कहुं. “अरे ! जो एम होय तो में तेनी साथे क्रीडा करेली जाण्य. कारण के जे अनेक एवी राजकन्याउंथी न वश्य थइ शके एवो आ म्हारो पति दधिवाहन राजा म्हारी ब्रकुटीना फरकवाथी वांदराना बालकनी पेठे जमे ठे. ज्यारे वैराग्यवंत एवा तापसो पण स्त्रीउनी साथे क्रीडा करे ठे, तो पठी निरंतर स्त्रीने विषे आसक्त थइ रहेला आ सुदर्शन शेटनुं तो शुं कहेवुं ? स्त्रीउना कटाक्षथी एकेंद्रि एवा वृद्धो पण पुष्पित थाय ठे; तो पठी चतुर एवा पंचेद्रिय पुरुषोने क्षोत्र पमाडवामां केटलो श्रम थवानो ठे ? जो हुं एनी साथे क्रीडा नहिं करुं तो अग्निमां

प्रवेश करीश. ” आ प्रमाणे प्रतिज्ञा करती एवी ते अन्नयाराणी बागमां जइ त्यां घणो वखत क्रीडा करीने पठी अन्नया तथा कपिला सांजे पोतपोताने घेर गया.

पठी सुदर्शन शेठने विषे ठे मन जेनुं एवी अन्नयाराणीए पोतानी प्रतिज्ञा पोतानी पंडिता नामनी धावमाताने कही एटले तेणे कछुं के, “ पुत्रि ! तें आ सारुं काम कछुं नथी; कारण के तुं महात्माउना धैर्यने जाणती नथी. वली सामान्य श्रावक पण परस्त्रीने विषे बंधुजाव (ज्ञाइ बहेननो जाव) धरावे ठे; तो पठी सुदर्शन शेठनी तो वातज शी करवी ! ते निरंतर गुरुनी उपासना करनारो अने धर्मध्यानमां एक निश्चल बुद्धिवालो ठे; जेथी तेने अहिं लाववो पण अशक्य ठे, तो पठी कामजोगनी तो वातज शी करवी ? कयो बुद्धिवान् माणस जांऊवाना जलने पीवानी झडा करे ? अने शशलाना शिंगडा खोलवाने माटे वनमां जटके ? तेमज रूप सौजाग्यना गर्वे करीने पण कोण सुदर्शन शेठना शीलव्रतने जंग करवानो प्रयत्न करे ? ” अन्नयाए फरीशी आग्रह करीने कछुं. “ हे मात ! गमे तेम करीने तेने एकवार अहिं लाव्य. पठी हुं तने बीजा काममां जोडीश. ” पंडिताए विचार करीने कछुं. “ जो त्हारो आवोज निश्चय होय तो में तेने अहिं लाववाने माटे एक उपाय शोधी काढ्यो ठे ते एज के, आठम चौदश विगेरे पर्वना दिवसे ते शून्यग्रहने विषे कायोत्सर्गे रहे ठे. ते वखते तेने अहिं लाववो. बीजी रीते तेनो मेलाप थशे नहीं. ” अन्नयाए कछुं. हे बुद्धिवंत पंडिते ! तें बहु सारुं धाखुं. तुं यथार्थ नामवाली ठे. हवे तो तेजप्रमाणे उपाय करवो. पंडिताए ते वात कबुल करी. पठी हमेशां सुदर्शन शेठना शरीर प्रमाण कृत्रिम मूर्तिने अंतःपुरमां लइ जती अने लावती एवी पंडिताए पेहेरेगीरने विश्वास पमाड्या.

एवामां कौमुदी पर्व आव्युं; तेथी राजाए पट्टह वगडावीने सर्व प्रजाने वनमां क्रीडा करवा जवानी आझा करी; परंतु सुदर्शन शेठ तो ते दिवसे चातुर्मासिक पर्व होवाथी राजानी आझा लइ धर्म कृत्य करवा माटे घेर रह्या. अहिं पंडिताए अन्नया राणीने कछुं. “ तमारें पण आजें वनमां जवुं नहीं, के जेथी करीने धारेदी प्रतिज्ञा सफल थाय. ”

ते उपरथी अन्नया राणी पण “आज म्हारुं माथुं दुःखे ठे” एवा मीषथी राजाने समजावी घेर रही. कहुं ठे के—“स्त्रीउं सहसा बुद्धिना बलवाली होय ठे.

हवे अहिं सुदर्शन शैठ दिवसे देवपूजन विगेरे करीने रात्रीए शून्य घरने विषे कार्योंत्सगे रह्या एटले पंडिता त्यां आवी तेमने पावखीमां बेसारी अन्नया राणी पासे लइ गइ. पठी शृंगाररूप बाणना जाथाने धारण करनारी, त्रकुटीरूप खेंचेला धनुष्यवाली अने कटाक्ष रूप बाणथी तैयार थइ रहेली अन्नयाए ते शैठ उपर निशान मांड्युं. अन्नयाए कहुं के, “हे तद्र ! घणा कालथी आचरण करेलुं आ दुःसह तप आजे फलीजूत थएलुं ठे; माटे हवे इष्ट कार्यने पुर्ण कर.” आ प्रमाणे हाश्यवचन बोलती अने अनेक प्रकारनी चेष्टाउं करती. एवी ते कामातुर थएली राणीए सुदर्शन शैठने पोतानी ठातीमां घालीने आ लिंगन कहुं. ते वखते सुदर्शन शैठनुं ध्यान वधारे उद्दीपित थवा लाग्युं. कहुं ठे के—प्रलय कालना वायुथी पण मेरु पर्वत शुंचलायमान थाय खरो ? फरीथी अन्नयाराणीए कहुं. “अरे धूर्त ! तुं पोतानी आगल आवी रीते मने क्यांसुधी नचावीश ? हुं कामरूप हस्तिथी त्रय पामीने त्हारे शरणे आवेलीं तुं. म्हारी उपेक्षा न कर. त्हारे माटे घणा कालथी खेद पामुं तुं. एवो कयो मूर्ख होय के प्राप्त थएला अमृतने वृथा त्याग करे ?” धीर एवो सुदर्शन शैठ मनमां विचार करवा लाग्यो के “जो हुं आ संकटथी मूकाईश तोज कार्योंत्सर्गने पारीश. नहिं तो अनशन धारण करीश.” अन्नयाए आ प्रकारे प्रार्थना करतां ठतां पण ज्यारे सुदर्शनशैठे न मान्युं, त्यारे तो उत्पन्न थयो ठे क्रोध जेने एवी ते कहेवा लागी. “अरे अज्ञान ! तने धिक्कार थाउं ! मने मिथ्या अपमान पमाडतो एवो तुं शुं नथी जाणतो के प्रसन्न थयेली स्त्री अमृतसमान ठे अने क्रोधयुक्त थयेली स्त्री विष समान ठे ? त्हारा आवा आचरणथी निश्चय हुं त्हारी यमदूती तुं.”

तेनां आवां वचनथी तो सुदर्शन शैठ महा ध्यानमां वधारे मग्न थयो. कहुं ठे के—शंकरना नेत्रना आग्नियो संग ठतां पण चंद्रमा तो अमृत मयज ठे. पठी प्रजात थवाथी विद्वद् वनेली अन्नया पोताना अंगने विषे

नखवडें उऊरडा करी सोर करवा लागी एटले तत्काल पेहेरेगीरो आ-
वी पहुँच्या अने तेमणे पडिमाधारी एवा शांत सुदर्शन शेठने दीठा.
पठी तेउ विचार करवा लाग्या के, “ जेम चंद्रने विषे विषना कळोलनो
संजव थाय नहिं तेम आ शेठने विषे आ पापनो संजव थतो नथी. ”
एम धारीने तेउए ए वात तत्काल राजाने कही; तेथी राजाने त्यां आव्यो.

अजया रोती रोती गद् गद् वाणीथी राजा प्रत्ये कहेवा लागी. “ हे
देव ! हुं आपनी रजा लइने जेटलामां अहिं आवीने वेठी तेटलामां
अवसर विनाना कुष्मांड (कोला) फलनी पेठे में आने म्हारी आगल
दीठो. वळी ते डुष्ट, मधुर वाणीथी मने पोतानी साथे क्रीडा करवानुं
कहेवा लाग्यो. में ना कही एटले तो तेणे बलात्कारथी नखवडे म्हारा
शरीरे उऊरडा कऱ्या, तेथी हुं शोर करवा लागी. कारण अमारा अबला-
जनने विषे बीजुं बल शुं होय ? ” राजाए “ सुदर्शन शेठने विषे आ
काम असंजवित ठे. ” एम मानता ठता तेमने पूब्युं के “ आ कृत्य तमे
कऱ्युं ? ” सुदर्शन शेठे अजयानी दयाथी कंइ पण उत्तर आप्यो नहीं.
कऱ्युं ठे के— पीली नाखेलो एवोय पण शेरडीनो सांगो मिष्ट रस आपे
ठे. पठी “ परस्त्रीगमननुं अने चोरीनुं मौन एज लक्षण ठे. (अर्थात् प-
रस्त्रीगमन करनारा अने चोरी करनारा जवाब आपता नथी. ” एम वि-
चार करीने राजाए तेने विषे दोष आरोपण कऱ्यो. पठी तेणे क्रोधथी
रक्षकोने आझा करी के, “ आ शेठना दोषने नगरमां जाहेर करी पठी
तेने शूली उपर चडावो. ”

राजाना आवा आदेशथी रक्षको सुदर्शन शेठने केश पकडी बहार
लई गया. त्यां तेमना मस्तके करेणनां पांढडां बांध्यां; कंठमां लींबडानां
पानना हारो बांध्यां; मशथी मुख श्याम कऱ्युं; शरीरे रातो रंग चोपड्यो;
ठेवट सुपडानी ठत्री धारण करावी अने गधेडा उपर बेसारी वार्जीत्रना
शब्दपूर्वक सघला नगरमां फेरव्या. ते वखते राजाना रक्षको उद्घो-
षणा करवा लाग्या के, “ अंतःपुरमां अपराध करनारा आ सुदर्शन शे-
ठने शूली उपर आरोपण करवा लइ जवाय ठे. ” शेठनी आवी स्थीति
जोइ नगरवासी सर्वे जनो विचार करवा लाग्या. “ अहो ! राजाए आ
सारुं कऱ्युं नथी, कारण एनो आवो अपराध होय नहीं. ए कांइ कुशील

नथी. अपराधीनुं मुख आवुं न होय. ते तो निरंतर शून्य गृहने विषे शयन करे ठे; माटे जाग्येज तेने अपराधवालो कस्यो ठे. हवे शुं ए बहु ड्रव्य आपवाथी पण मूकाय खरो ? ” आ प्रकारे बोलता एवा सर्वे नगरवासी जनो जेटलामां हाहाकार करी रह्या ठे अने खजनो रुदन करी रह्या ठे; तैटलामां ते पोताना घर आगल आव्यो. तेने जोशने सती मनोरमा विचार करवा लागी. “ अरे ! म्हारा पतिने आ योग्य ठे ? जो चंद्रथी अंगारानी वृष्टि थाय, अग्निथी वर्षाद पडे अथवा सूर्य पश्चिम दिशामां उगे तो पण आ म्हारो पति दुष्ट कृत्य करे नहीं. ”

एम विचार करीने ते पोताना घरनी अंदर गइ अने जिनेश्वर प्र-
भुनुं पूजन करीने कायोत्सर्गे रही. ते एम धारीने के, “ ज्यारे शासन देवता आ म्हारा निष्कलंकित पतिने प्राप्त थएलो उत्पात निवृत्त करी सानिध्य करशे त्यारेज हुं कायोत्सर्गने पारीश. नहिं तो अमारे कुल-
स्त्रीने अनशन एज श्रेय ठे. ” ते वखते शासन देवताए आकाश वाणी-
थी कह्युं. “ हे वत्से ! तुं खेद पामीश नहीं. हुं सुख उपजावीश. ” आ आकाशवाणी कायोत्सर्गे रहेली मनोरमाए सांजली.

हवे रक्षकोए सुदर्शन शैवने नगरमां फेरवीने पठी शूली उपर च-
डाव्या एटले तो ते शूली मटीने सिंहासन थइ गयुं; तेथी तेउं (रक्ष-
को) तेमने खड्ग अने लाकडीवती प्रहार करवा लाग्या, पण ते प्रहार तो श्रेष्ठीना कंठने विषे हाररूप, मस्तके मुकुटरूप, बन्ने कानमां कुंडल-
रूप, हाथमां बाजु रूप अने पगमां कडलारूप थया. ते जोशने आ-
श्चर्य पामेला रक्षकोए ए वात राजाने निवेदन करी. ते उपरथी दधिवा-
हन राजा हाथणी उपर बेसीने त्यां आव्यो. पठी अत्यंत क्लेश पामेला शैवने आखिंजन करीने राजाए कह्युं. “ हे श्रेष्ठिन् ! पोताना प्रजावथी जीवता रहेला तमने में आजे दीठा ए म्हारां म्होटां जाग्य ठे. जेनां अंगनुं रक्षण करवामां धर्मवासनाउं जाग्रत रहे ठे एवा पुरुषोने विषे दिव्य अस्त्रो पण बुंठां थइ जाय ठे, तो पठी म्हारा सरखा पुरुषोनुं तो शुंज कहेवुं. जे निरविवेकी पुरुष स्त्रीउंनां वचनमां विश्वास करे ठे; ते म्हारी पेटे क्लेशनो पात्र थाय ठे. में वीजाउंना कहेवाथी आपनो जे अपराध कस्यो होय ते क्षमा करो.” एम कहिने राजा तेने हाथणी उपर

बेसारी महोत्सवपूर्वक नगरमां लाव्यो. ते वखते महाहर्षवंत थएदा लोको मनोरमाने कहेवा लाग्या के, “ तुं पूर्ण सौजाग्यवाली ठे, माटे कायोत्सर्गने पार. ”

पठी राजाए स्नेहसहित ड्रव्य, पुष्प अने चंदन विगेरेथी सत्कार करी शेठने सर्व वात पूठी ते उपरथी तेणे यथार्थ वात कही दीधी. पठी अन्नयाने शिक्षा करवा माटे क्रोध पामेदा राजाना चरणनो स्पर्श करीने शेठे अन्नयाने अन्नयदान आपवानी विनंती करी. राजा पण सुदर्शन शेठे देखाडी आपेदी जिनधर्मनी प्रज्ञावनाने जाणीने ते जैनधर्मने विषे आसक्त थयो. पठी राजाए सुदर्शन शेठने हाथणी उपर बेसारी अनेक माणसो सहित वाजते गाजते तेमने घेर पहाँचाड्या.

आ सघदी वात अन्नयाए सांनदी तेथी तेणे फांसो खाइने प्राणत्याग कस्यो अने पंडिता पण पाटलीपुत्र नगरमां जइने देवदत्ता नामनी वेश्याने घेर रही. कस्युं ठे के— तेवां पात्रोने एवुंज स्थान योग्य ठे. पंडिता ते देवदत्ता वेश्यानी आगळ सुदर्शन शेठनां हमेंशा वखाण करती; ते उपरथी तेणे कस्युं के, “ जो हुं तेने (सुदर्शन शेठने) देखुं तो पठी मानुं. ”

हवे अहिं सुदर्शन शेठे पण संसारथी वैराग्य पामीने चारित्र धारण कस्युं. एक दिवस तेउं विहार करता करता पाटलीपुत्र नगर प्रत्ये गया. त्यां देवदत्ता श्राविकानुं रूप धारण करी पारणाना मीषथी तेमने पोताने घेर आग्रहथी वहोरवा तेडी गई. कस्युं ठे के— साधुउं हमेंशा सरळ स्वज्ञाववाला होय ठे. पठी बारणुं बंध करी ते वेश्या मुनिने पीडा करवा लागी; परंतु जेम रत्ननो दीवो वायुथी विकृति पामे नहिं तेम ते मुनि वेश्याए करेला उपसर्गथी चलायमान थया नहीं. ठेवट सांजे ठोडी मूक्या तेथी ते महात्मा श्मशान प्रत्ये जइने कायोत्सर्गें रह्या. त्यां पण व्यंतरी थई रहेदी अन्नयाए बीजी पोतानी सहचरीउं सहित क्लेशना कारणरूप वैर लेवा माड्युं एटले सुदर्शनमुनिने शुचध्यानथी केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. ते वखते देवताउंए तेमनो केवल महोत्सव कस्यो; तेथी ते मुनि सहस्र पत्रवाला कमळ उपर बेसीने धर्मदेशना देवा लाग्या. तेमणे मोक्षना कारणरूप साधु अने श्रावकनो धर्म निरूपण कस्या पठी केटला-

के चारित्र अंगीकार कछुं अने केटलाके श्रावक धर्म आदख्यो. व्यंतरी अजयाए पण ते वखते श्रावक धर्म अंगीकार कख्यो अने देवदत्ता वे-
श्या तथा पंडिता पण बोध पामी. ए प्रकारे सुदर्शन मुनि पृथ्वी उपर
विहार करता ठता अनेक जव्य जीवोने संसारसमुद्रशी तारी अने
शीलव्रतना अतुल एवा प्रजावने स्थापन करी अंते मोक्षलक्ष्मीने पाम्या.
॥ इति सुदर्शन शैठनी कथा समाप्ता ॥

हवे चोर पण शील पालवाशी सुगतिनुं पात्र थाय ठे, ते कहे ठे.

यः अन्यायरतोऽपि एव नृपचार्याप्रार्थितोऽपि नापि कुब्धः
जो अन्नाररउवि हुँ, निवज्जापडिउवि नवि खुँधो ॥

शीलनियमानुकूलः सः वंकचूलः गृही जयतु
शीलनियमाणुकूलो, सँ वंकचूलो गिही जयउ ॥ ४६ ॥

शब्दार्थ—(जो के०) जे (अन्नाररउवि के०) अन्यायने विषे प्रीति-
वालो एवोय पण अने (निवज्जा के०) राजानी स्त्रीए (पडिउवि के०)
कामने माटे प्रार्थना करेलो एवो पण (हु के०) निश्चे (नवि खुँधो
के०) न ज क्षोन्न पाम्यो. (स के०) ते (शीलनियमाणुकूलो के०)
शीलव्रतना नियमने अनुसरिने रहेलो एवो तथा (गिही के०) गृ-
हस्थाश्रामी एवो (वंकचूलो के०) वंकचूल (जयउ के०) जय-
वंतो वत्तो. ॥ ४५ ॥

विशेषार्थ— जे चोरी करवामां प्रीतिवालो, चोरी करवा माटे राजा-
ना घरमां पेठेलो अने राजाशी रीसाइ गएली पट्टराणीए विषयने माटे
प्रार्थना करेलो ठता पण ज्रष्ट थयो नहि; तेज शील पालवामां केड वां-
धीने तैयार थएलो, गृहस्थाश्रामी एवो वंकचूल नामनो चोर आ ज-
गतमां जयवंतो वत्तो. ॥ ४५ ॥

वंकचूलनी कथा.

आ जरत क्षेत्रमां समृद्धिवाला पुरुषोने पुण्यवीजना अंकुरनी पेठे से-
वन करवा योग्य रथनूपुर नामनुं नगर ठे. त्यां जेना प्रतापरूप सूर्यनी
आगल सूर्य पण अग्निना तणखा शरखो देखातो हतो एवो अने शत्रु-

उने ताप पमाडनारो विमलयश नामनो राजा राज्य करतो हतो. इं-
द्रने इंद्राणीनी पेठे अने शंकरने पार्वतीनी पेठे ते राजाने मांगल्य क-
लाना आश्रय रूप सुमंगला नामनी पट्टराणी हती. तेउने वंकचूला ना-
मनी पुत्री अने दुर्नयने वीधे अग्निनी ज्वलाना सरखो क्रूर वंकचूल नामनो
पुत्र हतो. अनुक्रमे ते पुत्र ज्यारे युवावस्था पाम्यो त्यारे पिताए तेने
चंद्रने रोहिणीनी पेठे रूप अने गुणथी अद्भुत एवी एक राजकन्या सा-
थे परणाव्यो. परंतु ते संताप करनार, दुःशील अने न्यायमार्गनो अ-
जाण होवार्थी पिताए तेने निर्गुण एवा अपयशनी पेठे घरमांथी काढी मू-
क्यो एटले तो बालवैधव्यथीज बली रहेली वंकचूला पण पोताना
जाशना मोहथी जेम अन्यायनी साथे पापबुद्धि जाय तेम तेनी साथे
चाली. वंकचूल पोताना अंगना केटलांक वस्त्रालंकार लइ बहेन तथा
स्त्रीने साथे तेडी त्यांथी चाली नीकळ्यो.

अनुक्रमे ते जमतो जमतो एक म्होटा अरण्यमां आवी चळ्यो. त्यां
तेणे यमदूतना सरखा केटलाक धनुष्यधारी जिह्वोने दीठा. पठी आकृ-
तिथी राजा सरखो जाणीने सर्वे जिह्वोए तेने नमस्कार करी आदरथी
आववानुं कारण पूब्युं. कुमार वंकचूले पोतानी सर्व वात कही आपी;
तेथी हर्ष पामेला सर्वे जिह्वो तेने कहेवा लाग्या के, “अमारो स्वामी
पट्टीपति मृत्यु पाम्यो ठे; माटे हवे ते पद तमे अंगीकार करो.” वंकचूल
तेउनां वचन अंगीकार करी पट्टीमां गयो अने पट्टीपति थयो. पठी ते
पापकर्मना उदयथी जिह्वोनी साथे पृथ्वी उपर लुंठ करतो ठतो परा
क्रमे करीने म्होटी प्रसिद्धि पाम्यो.

एकदा चंद्रयशा नामे सूरी सात साधुउंसहित सार्थवाहथी ऋला
पडीने जमतां जमतां त्यां आवी चळ्या. एवामां प्रवासीउने कालस-
रखो वर्षाकाल आव्यो अने स्तनोना जारथी नमी गयेली जुवान स्त्रीनी
पेठे आकाश शोचवा लाग्युं. पृथ्वीमांथी खल पुरुषोना अपराधोनी पेठे
अंकुरो उत्पन्न थवा लाग्या अने सर्वे मार्गे जीवना संचारवाला थइ
गया. पठी विहार करवो अयोग्य जाणीने सर्वे साधुउं पट्टीमां आव्या.
राजपुत्र वंकचूले तेमने महाहर्षथी वंदना करी एटले साधुउंए तेने
धर्मलाज कहीने पठी तेनी पासे वसतिनी थाचना करी. ते उपरथी

वंकचूले उत्तर आय्यो के, “ इष्टस्थान ग्रहण करीने मरजीप्रमाणे रहो; परंतु हे जगवंतो ! तमारे कृपा करीने म्हारुं एक वचन अंगीकार करवुं अने ते एज के, तमारे क्यारे पण अमने धर्मदेशना देवी नहीं; कारण के तमे हिंसारहित एवा धर्मनी देशना आपो ठो अने अमारी हिंसा एज आजीविका ठे. ” साधुजंए ए वात कबुल करी अने तेणे आपेढी वसतिमां निवास करी स्वाध्याय विगेरे धर्मकार्यनुं आचरण करता चार मास निवर्त कस्या.

पढी ते साधुजं राजपुत्रनी आज्ञा लइ विहार करवा निकड्या. राजपुत्र पण धर्मदेशना न आपवारूप पोतानी आज्ञा पालवार्थी प्रसन्न थइने सीमाडासुधी तेमनी पाठल गयो. पढी त्यांथी पाठा वलता एवा ते राजपुत्रने साधुजंए मधुर वाणीथी कछुं. “ हे राजपुत्र ! अमे त्हारी सहाय्यथी आ गाममां चार मास सुखे करीने निवृत्त कस्या ठे; माटे प्रीतिथी त्हारो उपगार करवाना कारणे तने आ लोक अने परलोकमां शुभ फल आपनारा नियम आपवानी इच्छा करीए ढीए. ” राजपुत्रे कछुं. हे जगवंत ! ते म्हाराथी शी रीते पाली सकाशे ? ” मुनिजंए कछुं. “ शक्तिप्रमाणे ग्रहण करवा. बहु आग्रह करवो नही. १ ज्यारे तुं जीवनो वध करवानो उद्यम करे त्त्यारे सात पगलां पाठो हठीने पढी त्हारी मरजीप्रमाणे आचरवुं. २ जे फलनुं नाम तुं जाणे नहीं ते जक्षण करीश नहीं. (अजाणुं फल खाइश नहीं.) ३ राजानी पट्टराणीने माताना सरखी गणवी. ४ कोइ दहाडे कागडानुं मांस खावुं नहीं. हे राजपुत्र ! आ नियमो घणा पालवा योग्य ठे; माटे त्हारे प्रयत्नथी पालवा. ” पढी राजपुत्रे (आ महाप्रसाद ठे.) एम कहीने ते नियमोनो स्वीकार कस्यो एटले महा गुणवंत एवा ते मुनिजंए विहार कस्यो.

कोइ वखते जनालानी ऋतुमां पद्धीपति राजपुत्र वंकचूल केटलाक जिह्वोने साथे लइ कोइ एक गाम लुंटावा निकड्यो; पण तेना प्होंच्या पहेला गामना लोको खबर पडवार्थी नासी गया हता; तेथी तेजं शुख्याने तरश्या वपोरना वखते पाठा फस्या. पढी दीन थइ गयां ठे मुख जेमना एवा केटलाक जिह्वो रस्तामां एक वृद्ध नीचे वेठा अने केटलाक फल तथा पाणीनी शोध करवा लाग्या. एवामां तेजंए पाकेला फ-

लोथी नमी रहेलुं किंपाक वृद्ध दीतुं. पढी आ फलो खावाथी शुं परिणाम थरो, ए वातथी अजाण्या एवा जिह्वोए ते फलो लावीने वंकचूल आगल मूक्यां. वंकचूले पण पोतानो अजिग्रह संजारीने तेउने पूब्युं. “आ फलोनुं नाम शुं ठे? अने ते शेनां फल ठे?” जिह्वोए उत्तर आप्यो के, “ते तो अमे जाणता नथी; पण आ फलो घणां मीठां ठे” वंकचूले कळुं. “हुं अजाण्यां फल खातो नथी.” जिह्वोए फरीथी कळुं. “हे देव! हवणां जुखथी मरवानो वखत ठे, माटे आ फलो खाउं; कारण जो जीवता रहीशुं तो फरीथी पण नीयम लेवाशे.” वंकचूले धीरज राखीने कळुं के, “तमारे आवां वचन क्यारे पण बोलवां नही; कारण लक्ष्मीनो जले नाश थारुं; प्राणो चाड्या जाउं; परंतु पोतानुं कहेलुं मिथ्या न थारुं.”

पढी सर्वे जिह्वो ते फलो खाइ एकांतमां जइने सूता. फक्त वंकचूले अने दाक्षिण्यताने लीधे एक सेवके ते फलो खाधां नहीं. पढी अरधि रातना वखते राजकुमारे उठीने पोताना सेवकने कळुं. “जा सर्वे जिह्वोने जगाड.” सेवके जिह्वो पासे आवीने जेटलामां जगाडवा मांड्या तेटलामां तेउने मरी गयेला दीठा. तेणे राजपुत्रने ए वात कही एटले ते पण विस्मय पास्यो. पढी हर्ष अने शोक युक्त थएलो ते वंकचूल हाथमां तरवार लइ पोताना घर तरफ चाड्यो. घरनी पासे आव्यो पण बारणां बंध होवाथी तेणे कमाडना बिड्रमांथी जोयुं तो अंदर दीवो बलतो हतो; तेथी तेणे कोइ पुरुषनी साथे पोतानी स्त्रीने सूतेली दीठी. पढी ते अत्यंत क्रोध पामी तरवार खेंची ठापरां उपर थइ अंदर उतस्यो. पढी ते जेटलामां तरवार उगामी बन्नेने मारवा जाय ठे तेटलामां सात पगला पाठा हठवानो गुरुए आपेलो नियम संजारी ते सात पगलां पाठो हठ्यो; जेथी उगामेली तरवार बारणमां अथडावाना शब्दथी जागी उठेली वंकचूलाए तेने एकदम पूब्युं के, “तुं कोण ठे? अने अहिं केम आव्यो ठे?” वंकचूले बहेननो शब्द उलखी खड्ग संताडीने पूब्युं. “तैं पुरुषनो वेश शाकारण माटे धारण कस्यो ठे?” तेणे उत्तर आप्यो के, “अवसरना अर्थी नट लोको नृत्य करवा आव्या हता. तेउं कोण ठे? साचा नटलोको ठे के पद्धीने रेढी जाणीने लुंट करवा आ-

वेला बीजा कोइ दुश्मनो ठे ? ” आवा विचारथी हुं त्हारा लुगडां प-
हेरी पुरुषनो वेश धारण करी सजामां गइ. त्यां घणो वखत तेउनो नृ-
त्य जोइने पढी ड्रव्य वस्त्र विगेरेथी तेउने संतोष पमाडी घरे आवी
प्रमादने लीधे पुरुषनो वेश त्याग कस्या शिवाय हुं तेमनी तेमज म्हारी
जोजाइ जेगी सूइ गइ. ”

वंकचूले कह्युं. “ धन्य ठे ते गुरुउने के, जेमणे मने तारवाने माटे
नियमो आप्या ठे. प्रथम अजाण्यां फल न खावां ए नियम आपवाथी
तेमणे म्हारो पोतानोज उद्धार कस्यो ठे. बीजी जीवहिंसा करतां सात
पगलां पाठा खसवाना नियमे करीने मने बहेन तथा स्त्री हत्याथी ब-
चाव्यो ठे. अहो ! तेज महात्मा जाणवा के, जेउं पोते तरे ठे अने बी-
जाने तारे ठे. वली धिक्कार तो अमनेज ठे के, जे अमोए तेमनो धर्मो-
पदेश पण सांचळ्यो नहीं. ”

हवे सर्वे जिह्वो मरी जवाथी पोते एकलो रहेलो वंकचूल शत्रुना ज-
यथी पढीनो तृणनी पेठे त्याग करी उज्जयिनी नगरीमां आव्यो. त्यां
पण कोइ शेठने घेर पोतानी बहेन तथा स्त्रीने मूकीने पोते चोरीनो धं-
धो करवा मांड्यो. चोरी करवामां कुशल एवो ते हमेशां धनवंतोनां घ-
रमां खातर पाडतो; परंतु क्यारे पण पकडातो नहीं. एक दिवस तेणे
विचार कस्यो के, “ एक कोडीने माटे पण पोताना पुत्रोने मारनारा
एवा वेहेपारीउना धनने धिक्कार ठे. परड्रव्यना लालचु एवा जिह्वुक
ब्राह्मणो पण उपेक्षा करवा योग्य ठे तो पढी थोडामांथी थोडुं चोरी
लेनारा सोनी लोकोनी तो वातज शी करवी. वली उत्तम पुरुषोने निं-
दा करवायोग्य एवी वेश्यानुं धन शा कामनुं ठे ? कारण के, जे वेश्या
धननी श्वाथी कोडीश्वा माणसने पण कुवेर सरखो माने ठे. माटे हवे
चोरी करवी तो राजाने घेरज करवी. कारण जो ते सफल थाय तो अ-
हय ड्रव्य मळे अने सफल न थाय तो दीर्घ कालनो यश मळे. ” एवो
विचार करीने वर्षाकालने विषे ते वनमांथी एक धरोली लाव्यो अने
तेना पुंढडाने जाळीने राजाना मेहेल उपर चड्यो. त्यांथी ते तत्काल
राजाने रहेवाना मंदिरमां गयो. त्यां तेने कोइ एक मनोहर स्वरूपवाली
स्त्रीए दीठो अने पूव्युं के, “ तुं कोण ठे ? ” वंकचूले जवाव आप्यो के

“हुं चोर हुं.” स्त्रीए फरीथी पूब्युं. “तुं शुं लेवानी इडाकरे ठे.?” तेणे उत्तर आप्यो के, “मणि अने रत्न विगेरे.” पठी वंकचूलनुं रूप जोशने मोह पामेदी स्त्रीए कहुं. “बीजा चोर तो रत्न विगेरेने चोरी ले ठे अने तें तो म्हारुं चित्त चोरी दीधुं ठे; तेथी तुं खरेखरो चोर ठे. तुं म्हारी साथे क्रीडा करे तो हुं तने अनेक रत्नो आपुं.” वंकचूले पूब्युं. “तुं कोण ठे?” स्त्रीए कहुं के, “हुं राजानी पट्टराणी हुं. म्हारा सौजाग्यथी राजा गुस्से थयो ठे; माटे स्त्रीरूप धनथी रहित एवो तुं मने अंगीकार करीने पोताना आत्मानेसफल कर.” पठी “राज्यस्त्री जोगववा योग्य नथी.” एम पोताना नियमनो विचार करीने वंकचूले तेने कहुं. “तुं सर्व प्रकारे म्हारी माता समान ठे. स्मार्तो पण कहे ठे के-

राजपत्नी गुरोःपत्नी, मित्रपत्नी तथैवच ॥

पत्नीमाता स्वमाता, च पंचैता मातरःस्मृताः ॥

अर्थ—राजानी स्त्री, गुरुनी स्त्री, मित्रनी स्त्री तेमज पोतानी स्त्रीनी मा अने पोतानी मा ए पांच माताउं कही ठे.

राजानी स्त्रीए कहुं. “हे मूर्ख! तुं वृथा उपेक्षा न कर. हुं त्हारा स्वाधिन थएली हुं.” आ प्रकारे घणी वार सुधी समजाव्या ठता पण ज्यारे वंकचूल जरा पण क्षोत्र पाम्यो नहीं त्यारे तो तेणे क्रोध करीने कहुं. “जो तुं म्हारी इडा प्रमाणे नहीं करे तो तने पोताने आजे यमराज कोप्यो ठे एम जाणी तेने उत्तर आपवानो विचार कर.” आ सघली वात राजा नीचेना माळे सूतो सूतो सांजलतो हतो. पठी राणीए नखवडे पोताना शरीरे उजरडा करी सोर करवा मांड्यो के, “अरे! आ कोइ डुरात्मा चोर के जार अहिं पेठो ठे.” राणीनां आवां वचन सांजली खड्ग धारण करनारा केटलाक रक्षको आवी पहोव्या. “अरे क्यां ठे! क्यां ठे!! जालो! जालो!!” एवा शब्दनो उच्चार करनारा ते सुजटोने राजाए आज्ञा करी के, “एने मारशो नहीं; परंतु बांधी राखो.” पठी राजाए पण राणीना विचारमांज आखी रात्री निर्गमन करी.

सवारे सजामां आवीने राजाए चोरने बोलाव्यो एटले सुजटो तेने बंधनमांथी मुक्त करी त्यां लइ गया. पठी राजाए तेने पूब्युं के, “कोइ माणसथी न जइ शकाय एवा म्हारा मेहेलमां तुं केम पेठो हतो?”

वंकचूले उत्तर आप्यो के, “ हे देव ! बीजाऊने त्यां खातर पाडवाथी खेद पामेलो हुं ड्रव्यना मोहथी घरोलीतुं पुंठकु जाळी आपना महेल उपर चड्यो हतो. त्यां बीलाडी जेम दूधने देखे तेम महादेवीए मने दीगो. हे राजन् ! आप म्हारा उपर दया करो; कारण पोते बलवंत ठतां पठी विग्रह शो ? ” राजाए कळुं. “ हुं त्हारा उपर प्रसन्न थएलो बु; माटे आ म्हारी पट्टराणी तने आपुं बुं; तेने तुं ग्रहण कर. ” चोरे कळुं. “ हे देव ! जे आपनी पट्टराणी, ते म्हारे माता समान ठे. ” तेनां आवां वचन सांजळी राजाए क्रोधथी रक्तकोने आझा करी के, “ एने शूळी उपर चडावी मारी नाखो. ” राजाए आप्रमाणे कळुं तो पण ते चोर जेम सम्यक्त्वने धारण करनारो पुरुष न्यायथी चले नहींं तेम पोताना धारेला अजिग्रह (नियम) थी चळ्यो नहींं. राजाए गुप्तरीते सुजटना नायकने समजाव्यो के, “ एने मारवो नथी; पण फक्त जय देखाडवो ठे. ”

पठी चोरने नगरीमां फेरवी शूळी पासे लइ गया अने तेना उपर चडाववाने माटे पण तैयार कस्यो ठतां ते पोताना अजिग्रहने जाळी रह्यो; तेथी सुजटो तेने पाठो राजा पासे लाव्या. राजाए प्रसन्न थइ तेने पुत्रसमान मानी युवराज पदवी आपी. पठी तो ते वंकचूल पोतानी स्त्री अने व्हेनसहित सुखेथी रहेवा लाग्यो. वळी ते विचार करवा लाग्यो के, “ मने धन्य ठे; म्हारो मनुष्यजन्म सफल थयो ठे; परंतु जो ते मुनिने फरीथी देखुं तो हुं निश्चय तेमनी पासे उत्तम धर्म आदरुं. ” आ प्रमाणे ते विचार करतो हतो, एवामां ते चंद्रयशा सूरि विहार करता करता त्यां आव्या. वंकचूले तेमनी वंदना करी धर्मोपदेश सांजळ्यो. पठी ते दिवसथी आरंजीने जेना अरिहंत प्रभु देव ठे; साधु गुरु ठे अने जीवदया धर्म ठे. एवो ते वंकचूल श्रावकधर्म पादवा लाग्यो अने गीतार्थ श्रावक थयो. पठी तो साधु अने साधर्मि श्रावक विगेरेना जक्त अने देवपूजा करवामां तत्पर एवा ते वंकचूलने उज्जयिनी नगरीनी पासेना शाळी गाममां रहेनारा जिनदास नामना श्रावक साथे घणी मित्राइ थइ.

कोइ वखते वंकचूले कोइ एक महा जयंकर एवा पट्टीपतिनी साथे

रणसंग्राममां युद्ध करीने तेने माख्यो, परंतु पोते पण घणा घा वागवाथी जर्जरित थईने घरे आठव्यो. घणां औषधो कस्यां पण पीडा तो वधारेने वधारे थवा लागी. ठेवट वैद्योए कळुं के, “ जो एने कागडानुं मांस ख-
वरावे तो घा रुजाइ जाय. ” ए उपरथी राजाए कागडाने मारी तेनुं मांस लाववानो पोताना सेवकोने हुकम कख्यो. ते सांचली कुमार वंक-
चूले कळुं. “ मने कागडानुं मांस न खावानो नियम ठे. ” राजाए कळुं.
“ हे वत्स ! जो तुं जीवतो रहीं तो वारंवार नियम लेवाशे; परंतु जो मृत्यु थयुं तो आज देह कागडा अने कुतराउने चक्षण करवा योग्य थशे. ” राजानां आवां वचन सांचली कुमार वंकचूले तो निश्चयथीज कळुं के, “ जो म्हारुं जीवित जतुं होय तो जवा द्यो, पण हुं ते काम तो करीशज नहीं. ”

पठी राजाए पोताना सेवकोने पूठ्युं के, “ एनो कोइ मित्र ठे ? ” से-
वकोए जवाब आप्यो के, “ हा महाराज ! शाही गाममां रहेनार जि-
नदास नामनो श्रावक एनो परम मित्र ठे. ” पठी राजाए तेने बोला-
ववा माटे पोताना सेवकने मोकड्यो; तेथी मित्रने विषे प्रीतिवालो जि-
नदास पण घरेथी निकड्यो. रस्तामां एक वृद्धनी नींचे बेसीने रुदन क-
रती एवी बेस्त्रीउने जोइने तेणे पूठ्युं के, “ तमे शा माटे रुदन करो ठे ? ”
तेउए उत्तर आप्यो के, “ अमे सौधर्म देवलोकमां रहेनारी अने पति-
विनानी देवीउं ठीए. जो वंकचूल कागडानुं मांस चक्षण कस्या विना मृत्यु पामशे तो ते अमारो पति थशे; परंतु तेने कागडानुं मांस चक्षण करवाने राजाए तने बोलाव्यो ठे. हे चद्र ! हवे जो ते कागडानुं मांस चक्षण करशे तो ते अमारो पति थशे नहिं, तेथी अमे पति विना रही सकशुं नहिं; आटला माटे अमे रुदन करीए ठीए. पठी “ हुं तेने का-
गडाना मांस चक्षणनो उपदेश नहिं करुं. ” एम कहीने जिनदास उ-
ज्जयिनी नगरीमां जइ आदरथी पोताना मित्रने मड्यो. राजाए जिनदा-
सने कळुं. “ आने समजावीने कागडानुं मांस चक्षण कराव्य. ”
जिनदासे वंकचूल सामुं जोइने राजाने कळुं. “ महाराज ! आने धर्म रूप औषध करवुं योग्य ठे, तेमां पण वार करवा जेवुं नथी. ”

पठी धर्मतत्त्वने जाणनारो वंकचूल आराधना पूर्वक साधर्मिकादिकने

विषे द्रव्य वापरतो, समाधिवडे पुण्यनुं अनुमोदन करतो, दुःष्कृतने निं-
दतो अने जीवोने खमावतो मृत्यु पामीने बारमा देवलोकमां बावीश
सागरोपम आयुष्यवालो देवता थयो.

हवे मित्र जिनदास, वंकचूलनुं उत्तरकार्य करीने पठी पोताने गाम
जवा निकळ्यो. रस्तामां तेणे तेज वृद्धनी नीचे रुदन करती एवी तेज
वे स्त्रीजेने देखीने पूब्युं. “ में वंकचूलने कागडानुं मांस जक्षण कराव्युं
नथी; ठतां तमे शा माटे रुवो ठे ? ” स्त्रीजे उत्तर आप्यो के, “ तमे
मांस जक्षण कराव्युं नथी; परंतु एवुं कखुं ठे के, (अर्थात् एवो धर्मोप-
देश दीधो के) ते अमने त्याग करीने बारमा अच्युत देवलोक प्रत्ये
चाळ्यो गयो. ” पठी ते दिवसथी आरंजीने जिनदास जैनधर्ममां दृढ
मनवालो थयो. कखुं ठे के— प्रत्यक्ष दीठा पठी कयो पुरुष शाक्तिनी
वाट जुए, ए प्रकारे राजानी स्त्रीने विषे शीलव्रतने पालन करवाथी म-
हा समृद्धिवान् थएलो वंकचूल ग्रहस्थाश्रममां रह्यो ठतो आ लोकमां
अने परलोकमां सुखनो जोक्ता थयो.

॥ इति वंकचूलनी कथा ॥

हवे ग्रहस्थाश्रममां रहेली महासतीजेना शीलप्रज्ञाव कहेवा माटे
ते स्त्रीजेना गुणनुं चार गाथाए करी वर्णन करे ठे.

अस्खलितशीलविमला महिला धवलयति त्रिष्यपि कुलानि
अरकलियसीलविमला, महिला धवल्लेइ त्रिनिवि कुलाइं ॥

इह परलोकेषु तथा यशः असमसुखं च प्राप्नोति
इह परलोएसु तहा, जसं मसंमसुहं च पावेइं ॥ ४७ ॥

शब्दार्थ— (अरकलियसीलविमला के०) अखंनित एवा शीलिकरीने
निर्मल एवी (महिला के०) स्त्री जे ठे ते (त्रिनिवि कुलाइं के०) मा-
ता, पिता अने ससराना त्रये कुलोने पण (धवल्लेइ के०) उज्वल करे
ठे. (च के०) अने (इह के०) आ लोकने विषे (जसं के०) जशने
(तहा के०) तथा (परलोएसु के०) परलोकने विषे (असमसुहं के०) जेनी
बरावरी वीजुं कोइ थइ शके नहि एवा सुखने (पावेइं के०) पामे

विशेषार्थ— अतिचार रहित एवं श्रेष्ठ ब्रह्मचर्यव्रत पादवाथी निर्मल थएली स्त्रीउं माता, पिता अने ससराना ए त्रण्ये कुलोने निर्मल करे ठे. अर्थात् त्रण्ये कुलोने प्रकाश करे ठे. वली ते स्त्रीउं कुलोने प्रकाश करी पोतेज केवल वखाणवा योग्य थाय ठे एम नहि, पण ते स्त्रीउं आलो-कमां कीर्त्ति अने परलोकमां जेनी बरोबर वीजुं कोइ पण सुख थइ शकतुं नथी एवा स्वर्ग अथवा मोक्षना सुखने पामे ठे. अर्थात् आ लोकमां ब्रह्मचर्यना माहात्म्यथी मनुष्योमां वखाण पामे ठे अने परलोकमां ब्रह्मचर्य-ना सामर्थ्यथी स्वर्ग अथवा मोक्षना सुखने पामे ठे. ॥ ४७ ॥

या निजकांतं मुक्त्वा स्वप्नेऽपि न ईहते नरं अन्यं
जा नियंकंतं मुत्तुं, सुविणोवि न ईहए नरं अन्नं ॥

आबालब्रह्मचारिणां सा ऋषीणामपि स्तवनीया
आबालबंनयारी—ए सा रिसींणपि थवणिजा ॥ ४८ ॥

शब्दार्थ— (जा के०) जे स्त्री (नियंकंतं के०) पोताना स्वामीने (मुत्तुं के०) मूकीने अर्थात् पोताना स्वामी विना (सुविणोवि के०) स्वप्नने विषे पण (अन्नं नरं के०) बीजा पुरुषने (न ईहए के०) नथी इच्छती. (सा के०) ते स्त्री (आबालबंनयारीण के०) जन्मथी मांडीने ब्रह्मचारी एवा (रिसींणपि के०) ऋषियोने पण (थवणिजा के०) स्तुति करवा योग्य ठे. ॥ ४८ ॥

विशेषार्थ— जे स्त्री पोताना पतिने मूकीने अर्थात् पोताना स्वामी विना स्वप्नमां पण बीजा पुरुषने नथी इच्छती. अर्थात् जे स्त्री जन्मथी मांडीने मन वचन कायाए करी पोताना पतिनेज सेवेठे. ते महासती स्त्री जन्मथी मांडीने ब्रह्मचारी एवा महर्षि पुरुषोने पण स्तुति करवा योग्य थाय ठे. ॥ ४८ ॥

हवे शील नहि पालनारी स्त्रीउं माटे कहे ठे.

परपुरुषसेविन्यः कुलरमण्यः ज्वन्ति यदि लोके
परंपुरिससेविणीउ, कुलरमणीउ ह्वन्ति जइ लोए
तदा वेस्यादाशीनां प्रथमारेखा कुलवधूषु
तां वेर्सादासीणं, पठमारेहा कुलवधूसु ॥ ४९ ॥

शब्दार्थ— (जइ के०) जो (लोए के०) लोकने विषे (कुलरम-
णीउ के०) कुलस्त्रीउ जे ठे ते (परपुरिससेविणीउ के०) अन्य पुरुषने
सेवनारीउ (हवंति के०) थाय ठे. (ता के०) तो (कुलवहूसु के०)
कुलस्त्रीउनेविषे (वेसादासीणं के०) वेश्यास्त्रीउनी दासीनी (पढमा-
रेहा के०) प्रथम रेखा (निशानी) जाणवी. ॥ ४९ ॥

विशेषार्थ— जो लोकने विषे कुलवंती स्त्रीउ परपुरुषने सेवनारीउ
थाय ठे, तो कुलवंती स्त्रीउने विषे वेश्या दासीउनी ते प्रथम रेखा (प-
हेदी निशानी) जाणवी. अर्थात् ज्यारे कुलस्त्रीउ परपुरुषनी सेवा करे,
त्यारे कुलस्त्रीउमां अने वेश्यानी दासीमां कांइ फेरं रहेतो नथी. ॥ ४९ ॥

हवे सहज निंदा करवा योग्य स्त्रीउने प्रशंसानुं कारण कहे ठे.

तुञ्जापि रमणिजातिः प्रशंसनीया सुरासुरनराणां
तुञ्जावि रमणिजाइ, पसंसणिजा सुरासुरनराणं ॥

विहिता महासतीजिः काञ्जिरपि अतिविमलशीलाजिः
विहिया महासईहिं, काहिवि अइविमलसीलाहिं ॥ ५० ॥

शब्दार्थ— (अइविमलसीलाहिं के०) अतिशय निर्मल ठे शील जेमनां
एवी (काहिवि के०) कोई पण (महासईहिं के०) महासतीउए क-
रीने (तुञ्जावि के०) तुञ्ज एवीय पण (रमणिजाइ के०) स्त्रीजाति
जे ठे ते (सुरासुरनराणं के०) देव, दानव अने मनुष्योनी मध्ये (पसं-
सणिजा के०) वखाणवा योग्य (विहिया के०) कही ठे. अर्थात् म-
हासती स्त्रीउवडे तुञ्ज एवी स्त्रीजाति देव, दानव अने मनुष्योनी स-
जामां वखाणवा योग्य अइ ठे. ॥ ५० ॥

विशेषार्थ— अतिशय निर्मल शीलवादी कोई पण महासती स्त्रीउए
करीनेज तुञ्ज एवी स्त्रीजाति देव, दानव अने मनुष्योनी सजामां वखा-
णवा योग्य अइ ठे. अर्थात् शीलनी परीक्षाने वखते आश्चर्य उत्पन्न कर-
नारी महासती स्त्रीउज स्त्रीजातिने त्रण लोकमां वखाणवा योग्य करे ठे.
बाकी स्त्रीजातिनुं निन्दपणुं तो जगत्मां प्रसिद्ध ठे. ॥ ५० ॥

हवे ते स्त्रीजमां सीतासतीनुं दृष्टान्त कहेठे.

निजशीलमहामंत्रेण प्रबलज्वलनं जलं कुर्वन्त्याः
नियसीलमहामंते-ए पबलजलणं जलं कुण्तीए ॥

शीलोद्घोषणपटहः अद्यापि धनत् ध्वनति सीतायाः
सीलङ्घोसणपडहो, अञ्जवि ऊणहणइ सीयाए ॥ ५१ ॥

शब्दार्थ- (नियसीलमहामंतेण के०) पोताना शीलवतरूप महा-
मंत्रे करीने (पबलजलणं के०) अतिशय धखेला खेरना अंगाराने
(जलं कुण्तीए के०) जल (पाणी) करती एवी (सीयाए के०) सीता-
ना (सीलङ्घोसणपडहो के०) शीलनो उद्घोषण करतो एवो डुंडुजि जे ते
(अञ्जवि के०) आज सुधी पण (ऊणहणइ के०) वागे ठे. ॥ ५१ ॥

विशेषार्थ- रामचंद्रजीए रावणने मारीने पाठी लावेली पोतानी स्त्री
सीता सतीने शीलव्रतना जंगनी शंका मटाडवा माटे अग्निमां प्रवेश क-
राव्यो; ते वखते पोताना शीलव्रतरूप महामंत्रना प्रजावथी अतिशय
धखेला खेरना अंगाराने पण जल करती अर्थात् ते अग्निथी उत्पन्न थएला
पाणीनी उपर सुवर्ण कमलनी उपर तरती एवी जनकराजानी पुत्री सी-
तानो शीलव्रतथी उत्पन्न थएलो यशरूपी पटह जय जय शब्द करतो
सतो आजसुधी पण वागे ठे ॥ ५१ ॥

आ सीतानुं चरित्र आगल रावणना चरित्रमां कहेठे.

हवे शीलव्रतना माहात्म्यना चमत्कारने कहे ठे.

चालनीधृतजलया संघमुखोद्घाटनं कृतं यया
चालणिधरियजलाए, संघमुहुग्घारणं कयं जीए ॥

चंपादारुग्घारणमिसेण नंदतु सुज्जा सा
चंपादारुग्घारण-मिसेण नंदतु सुज्जा सा ॥ ५२ ॥

शब्दार्थ- (चालणिधरियजलाए के०) चालणीमां धारण कखुं ठे
जल जेणे एवी (जीए के०) जे सुज्जाए (चंपादारुग्घारणमिसे-
ण के०) चंपानगरीना द्वार (दरवाजा) उघाडवाना मिषे करीने (सं-
घमुहुग्घारणं कयं के०) संघना मुखने प्रकाशित कखुं. (सा सुज्जा
के०) ते सुज्जा (नंदतु के०) दीर्घ आयुष्यवादी थारुं. ॥ ५२ ॥

विशेषार्थ—सूतरना तांतणाथी बांधेली चालणीए करीने कूवामांथी पाणी काढी, चंपा नगरीना दरवाजा उघाडवार्थी संघना मुखने प्रकाशित करनारी अर्थात् जिनशासननी प्रज्ञावना करनारी जिनदत्त शेठनी पुत्री सुन्नद्रा दीर्घआयुष्यवाली थाउं. ॥ ५२ ॥

॥ सुन्नजानी कथा ॥

जेमां पुण्यना अंकूरसरखी जैनमंदिरोनी पंक्ति शोची रही हती एवुं आ चरतक्षेत्रने विषे पृथ्वीना आचूषणरुप वसंतपुर नामनुं नगर ठे. त्यां कामदेवना सरखो रूपवंत जितशत्रु नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते नगरमां प्रसिद्ध वैज्रववालो अने जेना गुणो सर्व कोइ मनुष्योना हृदयमां हारनी पेठे क्रीडा करता हता एवो जिनदास नामनो श्रावक वसतो हतो. तेने जैनधर्ममां प्रीतिवाली, तत्वनी मालारूप अने शीलव्रतथी सुशोभित एवी जिनमति नामे स्त्री हती. तेउने द्राह्मनासरखी मधुर वाणीवाली अने जेनी स्पर्धा करवार्थी समुद्रने पण खारुं थइ जवुं पड्युं ठे ! एवी सुन्नद्रा नामनी पुत्री हती. राजहंसो जेम कमलीनीनो आश्रय करे तेम धर्मगुणोथी आश्रय करायेली ते सुन्नद्रा अनुक्रमे युवान पुरुषोना मनने मोह पमाडनारी युवावस्था पामी. पठी केटलाक युवावस्थावाला पुरुषोए तेनुं मागु कखुं पण ते सर्वेने मिथ्यादृष्टि जाणीने जिनदास शेठे कागडाउंने जेम खीर न आपे तेम तेउंमांथी एकने पण पोतानी पुत्री आपी नहीं.

कोइ वखते चंपा नगरीथी बौद्धधर्ममां कुशल एवो बुद्धदास नामनो वणिकू ते नगरमां वेपारने माटे आव्यो. बीजे दिवस ते कंइ कार्य प्रसंगे जिनदासना घेर आव्यो. त्यां तेणे सुशोभित अलंकारोवाली सुन्नद्राने दीठी. पठी विवाहनो अर्थि ते बुद्धदास, बीजा माणसो पासेथी तेना विवाहनी वात सांजली रत्नो अर्थि जेम समुद्रना तीरनुं सेवन करे तेम दंजथी साधुउंनुं सेवन करवा लाग्यो. पठी श्रद्धा विना पण साधुउंनी सेवा करतो एवो ते बुद्धदास, साधुउंना संगथी जेम चंपाना संसर्गथी तिलवृद्ध सुगंधवालां थाय तेम बोधिबीज पाम्यो. पठी तो ते जिनेश्वर प्रभुनुं पूजन, वंदन अने स्तवन विगेरे करवा लाग्यो. कखुं ठे के-रत्नने पामेलो कथो पुरुष प्रमाद करे ? पठी तेना विनयादि गु-

णोए करीने प्रसन्न थएला जिनदास शेठे जेम गुरु शिष्यने शास्त्र आपे तेम पोतानी पुत्री साधर्मिक एवा ते बुद्धदासने आपी. जेम रोहिणी अने चंद्रनो योग थाय तेम शुभमुहूर्तने विषे मनुष्योने प्रशंसा करवा योग्य एवो तेज्जनों मंगलीक विवाह थयो. पठी त्यांज रहेला अने परस्पर गाढ प्रीतिवाला बनेला ते स्त्री पुरुषने सुख चोगवता केटलोक काल गयो.

एक दिवस वेहेपारथी घणुं द्रव्य मेलवनारा अने पोताना घरप्रत्ये जवाने उत्साहवंत थएला बुद्धदासे विनयपणार्थी जिनदासनी रजा मागी एटले तत्त्वने जाणनारा जिनदासे मधुर वचनार्थी कह्युं. “हे वत्स! तमे बहु सारुं कह्युं; कारण माता पितानी सेवा करनारा पुत्रो प्रशंसा करवालायक थाय ठे; परंतु तमारा मातापिता मिथ्यादृष्टी ठे अने म्हारी पुत्री सुजडा जैनधर्मवादी ठे, तो तेज्जनों जेगो निर्वाह केम थशे?” बुद्धदासे कह्युं. “हुं तेने जूदा घरमां राखीश, तो पठी जातिवंत सुवर्णने दोष आपवा कोण समर्थ थशे?” पठी बुद्धदास पोताना सासरा जिनदासनी रजा लइ सुजडा सहित पोताने देश जवा निकट्यो अने अनुक्रमे इंद्रपुरीसमान पोतानी चंपापुरीप्रत्ये आवी पहोच्यो. त्यां ते सुजडाने जूदा स्थानमां राखी पोते घेर गयो.

पठी सासु अने नणंद सुजडाना बिडर खोलवा लागी; परंतु सती सुजडा तो निष्कपटपणे अरिहंत प्रभुनो धर्म पालती हती. वली तेना घरनेविषे साधुजं जक्त पान वहोरवा पण आवता हता. ते उपरथी सुजडानी सासु अने नणंद बुद्धदासने हंमेशा कहेती के, “हे वत्स! पोतानी मरजीप्रमाणे चालनारी आ त्हारी स्त्री साधुजंनी साथे क्रीडा करे ठे.” बुद्धदास पण कहेतो के “ए शीलवती ठे, माटे तमारे एम कहेवुं योग्य नथी.” कह्युं ठे के—सुवर्ण बहुकाले पण मलीन थतुं नथी. बुद्धदासनां आवां वचन उपरथी तो ते बन्ने दुष्टार्थ सुजडाना बिडर खोलवाने माटे वधारे ने वधारे तत्पर थइ.

एकदिवस कोइएक साधु सुजडाना घरे वहोरवा माटे आव्या हता; त्यां तेमना नेत्रमां पवनथी उडेवुं तृण पड्युं; परंतु शरीरने विषे निस्पृह एवा तेमणे ते कढाव्युं नहीं. एवामां जिद्धा वहोरावती एवी ते सतीए साधुनां नेत्रमां पीमा जोशने पोतानी जीजवती ते तृण काढी नांख्युं, परंतु पो-

ताना सेंथामां जरेखा सिंदूरनो स्पर्श साधुना कपाले थइ गयो. पठी साधुना कपालने विषे थएला सिंदूरना स्पर्शने देखाडता ठता बुद्धदासने तेनी माताए कछुं के, “ हे वत्स ! जो आ त्हारी सती स्त्री ? ” बुद्धदासे पण ए निशानना ठलथी ते वात साची मानी सुन्नजानो त्याग कख्यो. कछुं ठेके, स्त्रीउण कोनुं मन खंडित नथी कछुं ? वढी ते विचार करवा लाग्यो के, “ जो आ महाज्ञाग्यवादी स्त्री निंदित कर्म करशे तो पठी निराधार थएला सर्वे गुणो पाताळमां पेसशे. ” सती सुन्नजा पण निस्नेह थएला पतिने जोइ विचार करवा लागी के, “ दोषना मूलरूप आ गृहस्थाश्रम धर्ममां कळंक प्राप्त थवुं कंइ आश्चर्य नथी; परंतु सर्वे उपाधिथी शुद्ध एवा आ जिनेश्वर प्रभुना शासनमां अकस्मात् अपवाद प्राप्त थयो एज म्हारा हृदयमां खेद उपजावे ठे; माटे ज्यांसुधी आ जैन शासनने प्राप्त थएलुं कळंक नाश नहिं पामे त्यांसुधी हुं कायोत्सर्गने पारीश नहीं. ” एम विचार करीने तेणे सायंकाळे जिनेश्वरनुं पूजन करी अने शासन देवीनुं ध्यान करी एकांते कायोत्सर्ग कख्यो. आ प्रकारे ते एकाग्रचित्ते करीने जेटळामां कायोत्सर्गें रही तेटळामां तो तत्काल शासन देवीए प्रत्यक्ष थईने तेने कछुं: “ हे वत्से ! तपनी पेठे त्हारा सत्वे प्रेरेदी हुं अहिं आवी हुं; माटे तत्काल कहे, हुं त्हारुं शुं काम करुं ? ” सुन्नजाए कायोत्सर्ग पारीने हर्षथी प्रणाम करीने कछुं. “ हे देवि ! जैन शासनने लागेलो कळंक उतारो. ” शासन देवीए फरीथी कछुं. “ हे वत्से ! खेद न कर, हुं सवारे त्हारी शुद्धिवडे धर्मप्रज्ञावना करीश. ” आ प्रकारे आज्ञा करीने शासनदेवी अंतर्ध्यान थई गइ. सुन्नजाए पण धर्मध्यान वडे बाकीनी रात्री निवृत्त करी.

पठी सवार थइ एटळे द्वारपालोए नगरीना दरवाजाउं उघाडवा मांड्या; पण ते उघड्या नहीं; घणुं जोर कछुं; परंतु कंइ वड्यु नहीं. तेथी नगरवासी जनो अने पशुउं सोर करवा लाग्या. राजा पण आकुल व्याकुल थइ त्यां आवी ज्ञाग्यनुं प्रबलपणुं मानवा लाग्यो. पठी हाथ पग धोइ, पवित्र थइ, हाथमां धूप लइ अने हाथ जोडीने राजाए कछुं. “ हे देव दानवो ! सांजलो. तमारामांथी जे कोइ क्रोध पाम्यो होय ते म्हारा उपर तत्काल प्रसन्न थाउं. ” राजानां आवां वचनथी तु-

रत आकाशवाणी थइ के “ कोइ महासती काचा सूतरना तांतणांथी बांधेली चालनीवडे कूवामांथी पाणी काढी त्रण अंजली नगरना दरवाजाने ठाटशे तो तरत उघडी जशे. ” आवी आकाश वाणी सांजलीने नगरनी सर्व स्त्रीउं तैयार थइ; पण ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य अने शुद्रनी स्त्रीउंमांथी कोइ एके एवी न नीकली के जे चालणीवडे कूवामांथी पाणी काढवामां विलक्षण पणुं न पामी होय !!! अर्थात् केटलीक सूतरने बांधवाथी, केटलीक बांधीने चालवाथी अने केटलीक कूवामां शींचवाथी तूटीजवाने लीधे विलक्षण पणुं पामी हती.

एवामां विनीत आत्मावाली सुजद्राए मधुर वाणीथी पोतानी सासुने कखुं. “ हे मात! जो तमे मने रजा आपो तो हुं म्हारा आत्मानी परीक्षा जोवा माटे जाऊं. ” सासुए हसीने उत्तर आप्यो के “ त्हां सतीपणुं अमे प्रथमथी जाणुं ठे, माटे तुं हवे अमने नगरवासी जनोमां वगोवीश नहीं. ए सर्वे सतीउं पुरद्वार उघाडमां समर्थ थइ नथी, तो पढी निरंतर जैन साधुनी सेवा करनारी तुं खरेखरी ते कृत्य करवामां समर्थ थईश ! ” सुजद्राए कखुं. “ हे मात ! तमे कखुं ते तो योग्य ठे. कारण शीलव्रत पालवुं बहु दुर्ध्वज ठे; तो पण हुं तो पंचनी साक्षीए आत्मपरीक्षा करीश. ” ए प्रकारे कहीने सासु तथा नणंद इष्या करता हता तोपण ते सुजद्रा स्नान करी, पवित्र वस्त्र पेहेरी अने पंच परमेष्ठीना स्मरणपूर्वक नवकार जणी ज्यां सर्वे माणसो हता त्यां गइ. पढी तेणे पोताना गुणसरखा काचा सूतरवडे चालणीने बांधी आश्चर्य सहित सर्वे माणसो जोता ठता तेवडे कूवामांथी पाणी काढ्युं. ते वखते परिवारसहित राजा त्यां आवी कहेवा लाग्यो. “ हे सति ! तमे बहुसारुं कखुं ! बहुसारुं कखुं !! हवे नगरीना दरवाजाने तत्काल उघाडो. ” पढी मंत्रि, सामंत, जूपति अने नगरवासी जनोए आगल करेली, जगतने जितनारा चालनी रूप यंत्रने हाथमां धारण करी रहेली, हस्तिना सरखी गतिवाली, प्रफुल्लित मुखवाली अने बंदिजनोए स्तवन कख्यो ठे विजय जनो एवी ते सुजद्रा पूर्व तरफना दरवाजा पासे गइ.

पढी पंच परमेष्ठी नमस्कारनो उच्चार करती एवी सुजद्राए ते जलनी त्रण अंजलीउं नगरना दरवाजाने ठांटी. ते वखते जेम विषथी आंधला

थइ गएला माणसनां नेत्र जांगुली मंत्रना जपथी उघडी जाय तेम न-
गरीनुं द्वार उघडी गयुं; तेथी आकाशमां देव हुंडुनि वागवा लाग्या.
नगरवासी जनो तेनां वखाण करवा लाग्या अने देवताउ पण जैन ध-
र्मनो जय जय शब्द करवा लाग्या. ए प्रकारे ते सुनज्राए दक्षिण तथा
पश्चिम तरफना दरवाजाने उघाडी सासु तथा नणंद विगेरे दुर्जन मा-
णसोनां मुखने श्याम कख्यां. पठी उत्तर तरफना दरवाजा पासे आवीने
सुनज्राए कळुं. “जो कोइ बीजी स्त्री सती होय तोज आ द्वार उघ-
डशे.” महासती सुनज्राना शीलव्रतना अतिशयने सूचवतुं ते चंपा न-
गरीनुं उत्तर तरफनुं द्वार आज सुधी पण बंध ठे. लोकमां सुनज्राना
शीलव्रतरूप एक अपूर्व दीपक प्रकाशे ठे के, जे दुर्जन माणसोए आ-
पेला अपयशरूप जलना पूरथी पण होलवाइ जतो नथी. पठी गुणना
समूहने गायन करता एवा नगरवासी जनोसहित ते सुनज्राए चैत्य
परिपाटी करी. राजाए महोत्सवपूर्वक सुनज्राने तेना घरप्रत्ये प्हो-
चाडी. त्यां सुनज्राए नृपतिने जैनधर्मनो उपदेश दीधो. नृपति ते स्त्री-
कारीने पोताना घेर गयो अने बीजा सर्वे लोको पण पोताना घरे गया.
प्रथम तिरस्कार करवाथी पस्तावो करता एवा सासु नणंद विगेरे कु-
टुंबी जनो पण मान आपवा लाग्या. माता पिता पण तेना वखाण क-
रवा लाग्या. वली बुद्धासे तो तेना चरणमां पडी पोतानो अपराध क-
माव्यो. पठी महासती ते सुनज्रा गृहस्थ धर्मने पाली अंते चारित्र धा-
रण करी सज्जति पामी.

॥ इति सुनज्रानी कथा. ॥

शीलनी रक्षा माटे राज्यादि सुखने विषे पण महासतीउनुं
निर्दोषिपणुं कहे ठे.

निजशीलरक्षणार्थं तृणमिव राज्यमपि परिहरंत्याः
नियसीलरक्षणं तेषां वैरं परिहरंती ॥

सकलसतीनां मध्ये इह रेखा मदनरेखायाः
संयत्सर्षणं मञ्जे इह रेखा मयणरेहाए ॥ ५३ ॥

शब्दार्थ— (इह के०) आ जगतने विषे (नियसीवररक्षणं के०) पोताना शील रक्षणने माटे (रज्जुपि के०) राज्यने पण (तणव के०) तृणनी पेठे (परिहरंतीए के०) त्याग करती एवी (मयणरेहाए के०) मदनरेखानी (सयलसईणंमझे के०) सकल महासतीर्जनी मध्ये (रेहा के०) प्रतिष्ठा ठे अर्थात् सर्वोत्कृष्टपणुं ठे ॥ ५३ ॥

विशेषार्थ—आ जगतने विषे पोताना शीलव्रतनुं रक्षण करवामाटे राज्यने पण तृणनी पेठे त्याग करती एवी युगबाहु राजानी स्त्री मदनरेखा शील पालनारी सर्व महासतीर्जनी मध्ये रेखारूप थइ ठे. अर्थात् सकल महा सतीर्जमां मदनरेखानी कीर्ति सर्वोत्कृष्टपणे वर्त्ते ठे. ॥ ५३ ॥

मदनरेखानी कथा.

ज्यां जोगी पुरुषोने ताराजं पण निर्माळ्य पुष्पना समान देखाता हता एवुं अवंती देशमां लक्ष्मीश्री मनोहर सुदर्शन नामनुं नगर ठे. त्यां आकाशमां रहेलो चंद्र पण जेना यशपिंरु सरखो शोचतो हतो एवो मणिरथ नामनो महा धर्मवंत राजा राज्य करतो हतो. तेनो युगबाहु नामनो न्हानो ज्ञाइ युवराज पदवी जोगवतो हतो. तेने पतिव्रतानां गुणोए करीने प्रसिद्ध अने जेनां रूपनी संपत्ती जोइने काम पोतानी मेळे बली मूवो ठतां शंकरे कामदेवने बाळ्यो एवो लोकमां शंकरने मिथ्या अपवाद अपाय ठे एवी मदनरेखा नामनी स्त्री हती.

एक दिवस मणिरथ राजा पोताना न्हाना ज्ञाइ युगबाहुनी स्त्री मदनरेखाने जोइ कामदेवश्री पीडा पामतो ठतो मनमां विचार करवा लाग्यो. “ म्हारे कामदेवना जीवित रूप आ स्त्रीने कोइ पण उपायश्री मेळववी.” आप्रमाणे विचार करीने तेणे मदनरेखाने माटे निरंतर जूदी जूदी जेटो मोकलवा मांडी. कह्युं ठे के—

तं तोषयमिषेण प्राक्, यं वशीकर्तुमिच्छसि ॥

तत्स्वादबुब्धो यत्प्राणी, कार्याकार्यं न विंदति ॥

अर्थ—हे ज्ञाइ ! तुं जेने वश करवाने इच्छतो होय तेने प्रथम अपूर्व वस्तुजं आपीने संतोष पमाळ्य. कारण के, ते वस्तुजंना स्वादमां बुब्ध थएलो प्राणी कार्याकार्यने जाणी शकतो नथी. महासती मदनरेखा पण

मणिरथ राजाए मोकलावेली पुष्प तांबूलादि जेटोने जेठना प्रसादरूप गणीने ग्रहण करती हती.

पठी कोइ एक दिवसे मणिरथ नूपतिए पोतानी झूती मदनरेखानी पासे मोकली; तेथी ते त्यां जइने कहेवा लागी के, “हे जडे ! त्हारा गुणोथी अनुरक्त थएला महाराजा तने एम कहे ठे के, हे सुत्र ! गोखमां उजेली तने ज्यारथी में दीठी ठे त्यारथी मांडीने म्हारी एक घडी वर्ष समान जाय ठे तो तुं मने पतिरूप मानीने पट्टराणी पद चोगव.” आवां राजाए कहेलां वचन झूतीनां मुखथी सांजलीने धर्मनी जाए एवी मदनरेखाए कछुं. “केटलाक सत्पुरुषोनुं मन परस्त्रीउमां जतुंज नथी अने तेवा केटलाक पुरुषोनुं मन तो पुत्रनी स्त्रीनेविषे पण आसक्ति पामे ठे. स्त्रीउमां शीलव्रतरूप जगत्प्रसिद्ध महागुण ठे. तेनो नाश थयार्थी तो जीवरहित देहनी पेठे जीवुं पण वृथा ठे. जेने पोतानो ज्ञाइ ज्येष्ठबंधु तथा राज्यस्वामी मानीने निरंतर नमन करे ठे; ते शुं म्हारी प्रार्थना करे खरो ? हे झूति ! त्हारे म्हारा वचनथी राजाने कहेवुं के, तुं पोताना न्हाना ज्ञाइनी स्त्रीने आ प्रकारनो संदेशो मोकलतां लाज न पाम्यो ?” झूतीए आ सर्व समाचार राजाने कह्या; परंतु जेम मद्यपान करनारो पोताना व्यसनने त्यजे नहीं तेम ते पोतानो आग्रह न त्यजता विचार करवा लाग्यो के, “ज्यांसुधी न्हानो ज्ञाइ जीवतो ठे त्यांसुधी निश्चय ए स्त्री म्हारे वश्य थनारी नथी.” एम धारीने ते पोताना न्हाना ज्ञाइने मारी नाखवाना उपायो शोधवा लाग्यो.

एवामां आंवानां अंकुरोथी मदनोन्मत्त थएला कोकिलाना शब्दोए सूचवेलो अने युवराज कामदेवसहित वसंत नामनो ऋतुराजा आव्यो. अर्थात् वसंतऋतु आव्यो. ते वखते वृद्धनी वेलना समूहने विषे जाणे ते राजा वसंते आज्ञा करेलो कोइ पुरुष होय नहिं शुं ? एवो मलयाचलनो चतुर पवन फरवा लाग्यो. मदनोन्मत थएला जमरो जंकार शब्दवडे गीत गावा लाग्या अने वृद्धो जाणे पल्लवरूप हस्तने लांबा टुका करीने नृत्य करता होय नहिं शुं ? एम देखावा लाग्या. वली प्रफुल्लित थतां एवा कलीउना पुष्पोनी सर्वे वृद्धो जाणे वसंतने जेटुं आपता होय नहिं शुं ? एवा देखाता हता. ते वखते रातां पुष्परूप

पुत्र ठे; तेने कोइ सिंह विगेरे पशुउ म्हारी नाखशे. वली स्तनपान विना पण ते मृत्यु पामशे; माटे कृपा करीने तुं मने त्यां लइ जा अथवा तेने अहिं लावीआप.” विद्याधरे कळुं. “जो तुं मने पति माने तो हुं त्हां काम करूं. वली तुं निश्चय जाणजे के, हुं त्हारा जाग्यने लीधेज अहिं आकाशमां मली आव्यो हुं. हुं चक्रवर्ती एवा मणिचूड विद्याधरनो पुत्र मणिप्रज्ञ नामनो सेनापति हुं. हे शुभे ! चारित्र धारण करनारा पिताने वंदन करवा जता एवा में पोपट जेम डाकाने देखे तेम तने दीठी ठे; माटे हे चार्वंगि ! मने अंगीकार करीने विद्याधरपति था; कारण के प्राप्त थएला कल्पवृक्षनो कोण अनादर करे ? वली त्हारा पुत्रनी वात कहुं ते सांजल. दुष्ट अश्वे हरण करीने ते वनमां थएला मिथिला नगरीना पद्मरथ राजाए त्हारा पुत्रने लइ पोतानी स्त्री पुष्पमालाने सोंप्यो ठे; तेथी ते पुष्पमाला पोताना पुत्रनी पेठे त्हारा पुत्रनुं पालन करे ठे. ते त्यां सुखी ठे. आ सघली वात में प्रज्ञति विद्यार्थी जाणी ठे, माटे हे जडे ! पुत्र संबधी शोकने त्याग करी म्हारी सेवा कर.” आवां विद्याधरनां वचन सांजली मनमां अत्यंत खेद पामेली मदनरेखा विचार करवा लागी के, “ अहो ! हुं शीलव्रतनुं रक्षण करवामाटे देशनो त्याग करी आटली दूर जूमी आवी ठतां अहिं पण तेज शीलव्रतनो जंग थवानुं कारण थयुं; परंतु म्हारे शीलव्रतनुं रक्षण तो गमे तेम करीने करवुं अने त्यां सुधी आ कामी बनी गयेला विद्याधरने रोकवो.” एम धारीने ते मदनरेखाए कळुं. “ हे महाजाग ! तुं प्रथम मने नंदीश्वरनी यात्रां कराव्य. पठी हुं त्हारो मनोरथ पूर्ण करवाने यत्न करीश. ”

पठी प्रसन्न थएलो विद्याधर, मदनरेखा सहित नंदीश्वर प्रत्ये गयो. त्यां अनुक्रमे बावन चैत्योने विषे तीर्थपतिने वंदना करीने ते बन्ने जाणए मणिचूड मुनिने नमस्कार कस्यो. पठी चतुर्ज्ञानी एवा ते महात्मा मणिचूड मुनिए पण पुत्रना जावने जाणीने तेने देशनावडे एवो वैराग्य उत्पन्न कस्यो के, ते मणिप्रज्ञ तत्काल त्यांथी उठीने बहेननी बुद्धिथी सती मदनरेखाना पगमां पड्यो. पठी मदनरेखाए मुनिने पोताना पुत्रना समाचार पूठ्या; ते उपरथी मुनिए तेना केटलाक पूर्वना जव सहित सर्व वात अनुक्रमे कही. एवामां बीजा सूर्यना सरखो अने जेनी पा-

ठल अनेक देवांगनाउं गायन करी रही हती एवो कोइ एक देव त्यां आवी वैमानमांथी नीचे उतस्यो. नम्र अंगवालो ते देव प्रथम त्रण प्रदक्षिणा करीने मदनरेखाना चरण कमलमां पड्यो. पठी त्यांथी उठी मुनिने वंदना करी योग्य स्थानके बेठो.

आवो अयोग्य आचार देखीने मणिप्रज्ञे देवताने पूब्युं. “ तमे चतुर्ज्ञानी एवा साधुने उद्ध्वंघन करी प्रथम स्त्रीने नमस्कार कस्यो!!! आवी रीते तमारा सरखा ज्यारे अन्याय करशे तो पठी अमारे शुं कहेवुं ? ” मणिप्रज्ञनां वचन सांजली जेटलामां देवता उत्तर आपवा जाय ठे तेटलामां चारणमुनिए तेने कस्युं. “ आ कृतज्ञ देवता ठबको आपवा योग्य नथी; कारण के ज्यारे आ देवता पूर्व जवनेविषे आ मदनरेखानो पति युगबाहु हतो त्यारेतेने आ सतीना लोचथी तेना म्होटा जाइए खड्गना प्रहारथी मास्यो हतो. युगबाहु क्रोध करवा लाग्यो, ते वखते आ मदनरेखाए पोताना पतिने जिनधर्मनो उपदेश आपवारूप अमृत पान करावी शांत कस्यो हतो. पठी वृद्धि पाम्यो ठे संवेग जेनो एवो ते युगबाहु मृत्यु पामीने पांचमा ब्रह्मलोकने विषे देवता थयो.” चारणमुनि मणिप्रज्ञने कहे ठे के, “ हे विद्याधर ! तेज आ देवता ! के जेणे पोताना धर्माचार्यनुं स्मरण थवाथी तत्काल अहिं आवी मुनिने त्याग करी प्रथम सती मदनरेखाने प्रणाम कस्यो ठे. साधुए अथवा श्रावके जे पुरुषने जैनधर्मनो उपदेश दीधो एज तेनो धर्माचार्य कहेवाय ए निःसंशय ठे. वली आ लोकमां सम्यक्त्व एज दुर्ध्वज एवी सार वस्तु ठे; माटे सम्यक्त्वनुं दान करनारा पुरुषे शुं न आप्युं कहेवाय ? अर्थात् सर्व आप्युं कहेवाय.” आवां चारणमुनिनां वचन सांजली मणिप्रज्ञे ते देवता पासे क्कमा मागी.

पठी देवताए महासती मदनरेखाने कस्युं के, “ हुं तमारुं शुं अजीष्ट करुं ? अर्थात् मने शी आझा ठे ? ” मदनरेखाए उत्तर आप्यो के, “ मने मिथिलानगरी प्रत्ये लइ जाठ, के ज्यां म्हारो पुत्र ठे. पठी देवताए तेने आकाशमार्गवडे क्कणमात्रमां श्रीनमिनाथ अने महिनाथना जन्मव्रते करीने पवित्र थएली मिथिलानगरी प्रत्ये पहोचाडी. त्यां वने जणाए चैत्योने वंदना करी साध्वी पासे जइने धर्मदेशना सांजली. प-

ठी देवताए सतीने कछुं. “ तुं म्हारी साथे चाल. हुं तने पुत्र अपावुं.” मदनरेखाए कछुं. “आ अनादि संसारमां कोइ कोइनुं नथी; माटे हवे तो म्हारे चारित्र एज शरण ठे.” पठी देवता साध्वीने तथा मदनरेखाने प्रणाम करी पोताने स्थानके गयो अने सतीए चारित्र धारण कछुं.

हवे पद्मरथ राजाने पुत्रना प्रज्ञावथी सर्वे राजाउं नमन करवा ला-
ग्या, तेथी तेणे पुत्रनुं नाम नमिकुमार पाळ्युं. अनुक्रमे युवावस्था पामे-
ला ते कुमारने राजाए एकसोने आठ कन्याउं परणावी. ठेवट पुत्रने
राज्य सोंपी तेणे दीक्षा धारण करीने मोक्षलक्ष्मीनो स्वीकार कस्यो.

हवे अहिं मणिरथ राजा जे रात्रीए पोताना न्हाना जाइ युगवाहुने
मारी घेर आव्यो तेज रात्रीए तेने सर्पदंश थयो; तेथी ते रौद्र ध्यानथी
मृत्यु पामी चोथी नरके गयो. पठी मंत्रिउंए युगवाहुना म्होटा पुत्र चं-
द्रयशने राज्यासन उपर बेसास्यो.

एकदा नमिराजाना श्वेत कांतिवाला पट्टहस्तिने विंध्याचलनुं स्म-
रण थयुं; तेथी ते आलान स्तंभने उखेडी नाखी वनमां नासी गयो. त्यां
तेने चंद्रयश राजाए पकडी पोताना घरे आण्यो. दूतोए आ वात नमि-
कुमारने कही एटले तेणे दूत मोकलीने चंद्रयश राजा पासे पोतानो
पट्ट हस्ति माग्यो. ते बखते चंद्रयश राजाए दूतने कछुं. “ नमिराजा
निश्चय नीतिनो अजाण ठे; कारण शुं ए नथी जाणतो के परहस्ते गयेली
वस्तु फोगट मळे खरी ? ” इत्यादि तिरस्कारना वचन कही तेणे दूतने
काढी मुक्यो; तेथी ते बिचाराए नमिराजापासे आवीने सर्ववात निवेदन
करी. ते उपरथी नमि राजा म्होटी सेना लइ युद्ध करवा गयो. चं-
द्रयशराजा पण पोतानुं असंख्य सैन्य लइ जेटलामां युद्ध करवा निक-
लतो हतो तेटलामां तेने अपशुकन थयां, तेथी ते पोताना सैन्यथी विं-
टलाएलो ठतां त्यांज उन्नो रह्यो. नमिराजाए पण पासे आवीने चं-
द्रयशराजानी नगरीने घेरो घाब्यो.

आ वात नमिराजानी माता के जेणे चारित्र धारण कछुं हतुं ते
मदनरेखाए सांजली; तेथी ते विचार करवा लागी के, “ आ तो बने
जाइ थाय ठे. तो पठी बिनाकारण युद्ध करी अने अनेक जनोने हय
पमाडी तेउने नरकगतिमां शामाटे जवुं जोइए ? ” एम धारीने ते

नमिराजा पासै आवी. नमिराजाए पण सामा जइ आदर सत्कार करी तेमने उत्तम आसन उपर बेसास्या. कछुं ठे के-घणे काले करीने पण अंतरनी प्रीति लोपाय खरी ? अर्थात् नज लोपाय. पठी साध्वीए कछुं. “हे राजेंद्र ! लक्ष्मी जलना तरंगो समान चंचल ठे, तो पठी तेनेमाटे युद्धनो आरंज करवो ए केवल नरके जवाना कारण रूप थाय ठे. तेमां पण त्हारे तो विशेषे करीने म्होटा ज्ञाइनी साथे क्षयना कारणरूप दारुण युद्ध करवो ए तो योग्यज नथी.” नमिराजाए विस्मय पामीने पूब्युं. “अहिं म्हारो मोटो ज्ञाइ कोण ठे ?” साध्वीए उत्तर आप्यो के, “आ चंद्रयश राजा.” पठी “ए म्हारो ज्ञाइ शी रीते ?” एम नमिराजाए पूब्युं एटले मदनरेखाए सर्व संबंध कही संजलाव्यो; तेथी तो ते हर्ष शोकाकुल थइ गयो. विशेष खात्री करवाने माटे तेणे पद्मरथराजानी स्त्री पुष्पमालाने पूब्युं एटले तेणे युगबाहुना नामवादी मुद्रा तथा रत्नकंबल देखाडी. आथी तो तेने अत्यंत प्रेम उत्पन्न थयो; परंतु ते युद्धथी पाठो फस्यो नहीं. कछुं ठे के- मनस्वी पुरुषो पोताना प्राणने तृण समान माने ठे.

पठी मदनरेखा साध्वी चंद्रयशराजा पासै गइ. त्यां तेने जोइ जेम चंद्रने जोइ समुद्रनी वेला उज्जी थाय तेम सर्वे सामंतोसहित ते उज्जो थयो. पठी जक्तिवडे माताने प्रणाम करी हर्षथी जेनी आंखोमांथी आंसुनी धारा वहे ठे एवा ते राजाए माताना मुखथी सर्व वात सांजदी. वदी ते नमिराजाने पोतानो ज्ञाइ जाणी जेम मेघनो शब्द सांजदी मोर हर्ष पामे तेम हर्ष पाम्यो. पठी ते म्होटा आडंबरथी न्हाना ज्ञाइने मलवा चाढ्यो. ते वात सांजदी नमिराजा पोताना म्होटा ज्ञाइने सामो आवीने प्रीतिथी मळ्यो. ते वखते तेउं सूर्य चंद्रनी पेठे अथवा नर नारायणनी पेठे शोचवा लाग्या. पठी ते वन्ने ज्ञाइउए महोत्सवथी नगरमां प्रवेश कस्यो.

कोइ वखते चारित्र धारण करवानी इच्छावाला चंद्रयश राजाए पोताना न्हाना ज्ञाइ नमिने कछुं. “हे बंधो ! पिताना मृत्यु पठी मने राज्यनी इच्छा नथी; माटे तुं म्हारा राज्यने ग्रहण करी साम्राज्य पद जोगव अने मने कृतार्थ कर.” इत्यादि वाक्यथी बोध पमाडी तेने पो-

तानुं राज्य सोंपी पोते चंद्रयशराजाए चारित्र ग्रहण करी आत्मसा-
 धन कखुं. नमीराजा पण शत्रुजने वश्य करी अखंडित एवा वन्ने रा-
 ज्यनुं पालन करवा लाग्यो. कोइ वखते तेना देहनेविषे पूर्व कर्मना
 योगशी ठ मासनो दाह उत्पन्न थयो एटले तेनी शांतिने माटे जे
 उए हाथमां रत्न जडित अनेक कंकणो धारण कख्या हता एवी अंतः
 पुरनी स्त्रीउ तेना शरीरनेविषे गोशीर्ष चंदननो लेप करवा लागी; प-
 रंतु तेउना कंकणोनो शब्द दाहथी उद्वेग पामेला ते राजाने जेम शो-
 कवादाने वीणानो शब्द सुख करतो नथी तेम सुखकारी थयो नही. पठी
 नमीराजाए कंकणोनो शब्द न थवाने माटे सर्वे स्त्रीउना हाथमां एक एक
 रखावी बाकीना सर्वे कढावी नाख्या. एवामां तेने चारित्रांतरायना केट-
 लाक कर्म बंधनो तूटी जवाथी शुभ्र अध्यवसाय उत्पन्न थयो; तेथी ते
 कंकणना द्रष्टांते करीने विचारवा लाग्यो के, “ घणां परिग्रहवालो जीव
 दुःख पामे ठे; माटे एकला रहेवुं ए वधारे सारुं ठे. हुं पण जो आ
 रोगथी निवृत्त थइश तो चारित्र धारण करीश. “ आवा विचारमां तेने
 निद्रा आवी अने तेमां तेणे स्वप्न दीतुं के, “ जाणे हुं मेरुपर्वत उपर
 श्वेत हस्तिउपर बेठो हुं. ” एवामां तेनी आंख उघडी गइ.

पठी सवारे जेनी दाहशक्ति नाश पामी ठे एवा अने जेने जाति
 स्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं ठे एवा ते राजाए पुत्रने राज्यासनउपर बेसा-
 री पोते दीक्षा ग्रहण करी. देवताए आपेला वस्त्र पात्र विगेरे उपकर-
 णने धारण करी जेटलामां ते मुनि नगरीनी बहार निकट्या तेटलामां
 तो तेमना अद्भूत प्रतिबोधथी प्रसन्न थयेलो इंद्र ब्राह्मणनो वेष धरी ते-
 मनी आगल आवीने कहेवा लाग्यो. “ हे महाजाग ! प्रथम आ दीक्षा
 दया रूप मूलवाली ठे, तो तमे व्रत धारण कखुं ते दुःखने लीधे सर्व प्र-
 जा रोवे ठे, जेथी ते व्रत लेवुं ए पूर्वापर विरोधवाबुं ठे; माटे प्रथम प्र-
 जाने सुखी करीने पठी व्रत अंगीकार करो.” नमिए उत्तर आप्यो के,
 “ तेमां कोइ म्हारुं नथी; तेम हुं पण कोइनो नथी. वली तेउ म्हारे मा-
 टे दुःखी थता नथी; परंतु स्वार्थने माटे थाय ठे. तो पठी म्हारे पण
 निर्ममतावाला चित्तवडे म्हारो पोतानो स्वार्थ साधवो जोइए.”

आ प्रकारनी युक्त अने प्रत्युक्तिना वचन वडे मुनिए पोताना नि-

र्ममत्वपणाथी ते विप्ररूप इंद्रने निरुत्तर करी दीधो. पढी इंद्र पोतानुं खरु स्वरूप धारण करी अने मुनिने प्रणाम करीने पोताना स्थानप्रत्ये गयो. मुनिण पण मोक्ष पद प्राप्त कखुं. विविधप्रकारना तप रूप जळे करीने पोताना कर्मरूप मेळने धोश् नाखती अने पोतानुं तथा परनुं हित करनारी शीलरेखाने धारण करती ते उत्तम बुद्धिवाली मदनरेखा पण मोक्ष लक्ष्मीने पामी.

॥ इति मदनरेखानी कथा समाप्ता ॥

हवे शील पालनारी स्त्रीजनां दृष्टांत कहे ठे.

नंदतु शीलानंदितजनवृंदा सुंदरी महाजागा
नंदेउ सीलाणंदिय-जणविंदा सुंदरी महाजागा ॥

अंजनासुंदरीनर्मदासुंदरीरतिसुंदर्यः च
अंजणसुंदरि नम्मय-सुंदरि रइसुंदरीउ यं ॥ ५४ ॥

शब्दार्थ- (सीलाणंदिय के०) शीलव्रते करीने आनंदित कख्या ठे (जणविंदा के०) मनुष्योना समूह जेणे अने (महाजागा के०) पुण्यवाली एवी (सुंदरी के०) सुंदरी जे ठे ते (नंदेउ के०) जयवंती वत्तो. (च के०) वली (अंजणसुंदरि के०) अंजना सुंदरी, तथा (न-म्मयसुंदरि के०) नर्मदासुंदरी अने (रइसुंदरीउ के०) रतिसुंदरी ते सर्वे पण जयवंती वत्तो. ॥ ४ ॥

विशेषार्थ- शीलव्रते करीने मनुष्योना समूहने आनंदित करनारी अने महाजाग्यवति अर्थात् कलंक रहित एवी श्री ऋषभदेवस्वामिनी पुत्री सुंदरी, अंजनकेतुराजानी पुत्री अंजनासुंदरी, सहदेव शेठनी पु-त्री नर्मदासुंदरी अने वरकेसरी राजानी पुत्री रतिसुंदरी, ते सर्वे आ जगत्मां जयवंती वत्तो. आ गाथामां “महाजागा” एवुं सतीनुं विशेषण आप्युं ठे. महाजागा कोने कहेवाय ठे ? के जेने खोटो अपयश दाग्यो नथी, ते महाजागा कहेवाय ठे. कखुं ठे के-

आजन्ममरणांतं हि, यस्यावाच्यं न जायते ॥

सुसूक्ष्मं सा महाजागा, विज्ञेया क्षितिमंडले ॥

अर्थ—जेने जन्मथी आरंजीने मरणपर्यंत जरापण अपयश लाग्यो नथी, तेने पृथ्वीमां महाजागा कही ठे. ॥ ५४ ॥

॥ सुंदरीनी कथा. ॥

आ अवसर्पिणी कालनी आदिमां नाजिराजाना पुत्र श्री रूपन्न प्रभु विनीतानगरीमां राज्य करता हता. तेमने सुमंगला अने सुनंदा नामनी बे स्त्रीउ हती.

एकदा सुमंगलाए निद्रामां चौद स्वप्न जोया. ए वात तेणे पोताना ज्ञानवंत पति रूपन्न प्रभुने कही. तेमणे कळुं के, “ त्हाणे चक्रवर्ती पुत्र थशे. “ पठी ठे लाख पूर्व गये ठते सुमंगलाए जरत नामना पुत्रने तथा ब्राह्मी नामनी पुत्रीने एम एक जोडलाने जन्म आप्यो. सङ्घुरुपासेथी ग्रहण करेली विद्या जेम ज्ञान अने वासनाने प्रगट करे तेम सुनंदाए पण बाहुबलि नामना पुत्रने तथा सुंदर आकृतिवाली सुंदरी नामनी पुत्रीने जन्म आप्यो. मणिनी खाण जेम रत्नना समूहने प्रगट करे तेम सुमंगलाए फरीथी उगणपचास जोडलाने जन्म आप्यो. विंध्याचलमां वृद्धि पामता एवा कलज (हस्तिना बालक) नी पेठे वृद्धि पामता एवा ते परिवारथी विंटलाएला प्रभु यूथपतिनीपेठे शोचता हता.

पठी प्रभुए लोकव्यवहारनी प्रवृत्तिने माटे सो शिष्टपकला प्रगट करी. जरतने पुरुषनी बहोंतेर कला शीखवी अने बीजा पुत्रोने पण ते कलानो अज्यास कराव्यो; तेथी ते कलारूप वीद्या सारा क्षेत्रमां वावेली डांगरनी पेठे अनेक प्रकारे वृद्धि पामवा लागी. बाहुबलिने स्त्री, पुरुष, हस्ति अने अश्वना लक्षणो अनेक जेद सहित शीखव्या. ब्राह्मीने जमणा हाथथी अठार प्रकारनी लिपीनो अने सुंदरीने डाबा हाथथी गणितनो अज्यास कराव्यो. पठी क्षीण थइ गयां ठे जोगावली कर्म जेमना अने गली गयो ठे मोहबंधन जेमनो एवा प्रभु संसारथकी वैराग्य पामीने विचार करवा लाग्या. एटलामां लोकांतिक देवताए आवीने तेमनी विनंती करी के, “ हे स्वामिन् ! आपे जेवी लोकव्यवस्था करी ठे ते प्रमाणे धर्म तीर्थ पण आपज प्रवर्तावो. ” पठी प्रभुए जरतने चक्रवर्ती पद आपी, बीजाउने यथायोग्य देशो आपी अने सांवत्सरीना दानथी लोकने प्रसन्न करी देवेंद्रे करेला महोत्सवपूर्वक चारित्र धारण

कछुं. हाथ रूप पात्रने धारण करनारा अने मौनधारी प्रभुए आर्य अने अनार्य देशमां विहार करी एक वर्षे श्रेयांस कुमारने घरे प्रासुक एवा शेरडीना रसथी पारणुं कछुं. ते दिवसथी श्रेयांस कुमारना दृष्टांतथी दानधर्म विस्तार पाम्यो. पढी ब्रह्मस्थावस्थाथी सर्व देशमां विहार करता एवा प्रभुए एक हजार वर्ष लीला मात्रमां निवृत्त कछ्या. अयोध्यानी पासेना पुरीमताळ पुरना शकटोद्यानमां न्यग्रोध (वनवृद्ध)नी नीचे अठम तपधारी एवा प्रभुने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं, जेशी देवताउण त्यां आवीने समवसरण रच्युं.

अहिं चक्रवर्ती राज्य जोगवता एवा जरतराजानी सत्तामां यमक अने समक नामना बे पुरुषोए प्रवेश कछ्यो. तेमां पहेलाए श्रीऋषज प्रभुने केवलज्ञान उत्पन्न थवानी वधामणी आपी अने बीजाए तेनी (जरतनी) आयुऋशालामां चक्ररत्न उत्पन्न थवानी वधामणी आपी. पढी प्राणीउना वधना कारणरूप चक्ररत्ननी पूजानी उपेक्षा करी जरत राजा त्रण लोकने अज्ञय आपनारा पिता श्री ऋषज प्रभुने वंदन करवा चाढ्यो. त्यां उतर तरफना द्वारमांथी समवसरणमां प्रवेश करी सर्व माणसोसहित तेणे म्होटा आनंदथी तीर्थनाथने वंदना करी. पढी जरत राजा हाथ जोकीने इंद्रना अर्धासन उपर बेठे ठते प्रभुए सर्व प्राणीउने पोतपोतानी ज्ञाषामां परिणामे एवी अमृत वाणीथी देशना दीधी. " हे जव्यजनो ! जरावस्था, मनसंबंधी पीडा अने देहसंबंधी पीका इत्यादि मगरमठथी जरेलो आ संसाररूप द्वार समुद्रने विषे प्राणिउने शुं सुख ठे ? वली सेंकसो दुःखोथी जरपूर एवा अने जेमां बिलकुल सुख नथी एवा आ संसारने विषे मारवाड देशनी जूमिनी पेठे कयो पुरुष प्रीति करे ? खल पुरुषोनां वचन जेवा परिणामे क्रूर ठे विषयो ठे जेमां, तेमज पाकेला फलनी पेठे नाश पामवानो ठे स्वज्ञाव जेनो एवो ठे प्रेम जेमां एवा आ चातुर्गतिक संसारने दुःखरूप धारीने हे मनस्वीजनो ! तमे सर्व प्रकारे मोक्षने माटे प्रयत्न करो; कारण के, सर्व प्रकारनी सावद्य विरति विना ते मोक्ष दुर्लभ ठे.

प्रभुनी आवी देशना सांजली जरत राजाना पांचसे पुत्रोए अने सातसे पौत्रेए (पुत्रना पुत्रोए) दीक्षा दीधी. जरते आज्ञा करेली

ह्रीए षण चारित्र लीधुं. कहुं ठे के- अमृतनो कुंरु पामीने पठी कयो पुरुष तरश्यो रहे ? अर्थात् कोइ न रहे. दीक्षा धारण करवाने इहती एवी सुंदरीने बाहुबलीए रजा आपी; परंतु जरतराजाए ना पामवाथी ते प्रजुनी पहेली श्रावीका थई. वली ते उत्तम रूपवंती अने लावण्यवाली होवाथी जरत राजाए स्त्रीरत्ननी इहाथी तेने पोताने घेर राखी. पठी जरत राजाए प्रजुनी पासे श्रावक धर्म अंगीकार करीने चक्ररत्ननी पूजा माटे आयुद्धशालामां प्रवेश कस्यो. त्यां चक्रनी पूजा, प्रदक्षिणा अने नमस्कार करी तेमज अछाइ महोत्सव करी ठेवटे दिग्विजय करवा निकट्यो. निरंतर शोल हजार यक्षोथी विंटलाएला तेणे जरतखंडना ठ खंरने साध्या एटले चक्ररत्न, ठत्ररत्न, खड्गरत्न अने दंडरत्न ए चार एकेंद्रिय रत्नो तेनी आयुद्धशालामां उत्पन्न थया. ज्ञान, दर्शन अने चारित्र सरखा काकिनीरत्न, चर्मरत्न अने मणिरत्न ए त्रण रत्नो तेना कोषने विषे उत्पन्न थया. वली सेनापतिरत्न, गृहपतिरत्न पुरोहितरत्न अने वार्द्धकीरत्न ए चार नररत्नो तेनी विनीता नगरीमां उत्पन्न थया. गजरत्न अने अश्वरत्न ए बे वैताढ्य पर्वतना मूलजागमां उत्पन्न थया. ठेवट स्त्रीरत्न उत्तर दिशामां विद्याधरोनी श्रेणीने विषे उत्पन्न थयुं. जेम गंगा अने सिंधु विगेरे महा नदीउथी आ जंबूद्विप शोत्रे ठे तेम ते चौद रत्नोवडे जरत राजा शोत्रवा लाग्या.

आ प्रकारे साठ हजार वर्षसुधी दिग्विजय करी सर्व प्रकारना ऐश्वर्ययुक्त जरतराजा पोतानी विनीता नगरी प्रत्ये आव्या. पठी बार वर्षपर्यंत चक्रवर्तीनो राज्याभिषेक करावी दर्शनना उत्सुक एवा पोताना खजनने मलवा चाढ्या. एवामां तेमणे हिम पडवाथी करमाइ गयेली कमलीनी सरखी, सूकाइ गएली केलना सरखी, दिवसे चंद्रनी कलाना सरखी, ग्वानी पामी गएला रूप अने लावण्यवाली अने फक्त हाडकांज बाकी रहेला एवी सुंदरीने दीठी; तेथी ते पोताना अनुचरो प्रत्ये कहेवा लाग्या के, “अरे ! शुं म्हारा घरने विषे पूर्वना सरखी धान्यनी संपत्ति नथी ? शुं धान्यने उत्पन्न करनारी पृथ्वी निर्बीज थइ गइ ठे ? शुं कोइ लोत्री माणस पुरुं खावानुं आपतो नथी ? शुं रसोइआ पोतानी क्रिया जूली गया ठे ? अरे ! जो तेम थयुं होय तो तेउने दूर करो-

शुं म्हारा घरने विषे द्रिडीना घरनी पेठे खजुर, खारेक, डाह, नालीएर अने बीजी फलादिक वस्तुं सुखथी खावाने माटे नथी ? शुं म्हारा उद्याननां वृद्धो वाजीयां (फलरहित) थइ गयां ठे ? अथवा कटप-वृद्धो पण पोतानो धर्म चूली गयां ठे ? अरे ! शुं घडाना सरखा औवाली म्हारी गायो नथी डुऊती ? ना ना एम होय नहीं. त्यारे शुं उनालाना जयंकर तापथी पण गंगा अने सिंधु विगेरे महानदीं सुकाइ गइ ? जोज्यादि सर्व सामग्री ठतां आ सुंदरी खाती नथी, तो तेने कोइ रोग उत्पन्न थयो ठे ? अरे जो तेम होय तो शुं तेवा रोगनो नाश करवामां समर्थ एवा कोइ वैद्यो नथी ? के तेउं मरुस्थलमां कहेवा मात्र नदीउना सरखा बनी गया ठे ? वली शुं आपणां घरने विषे दिव्य औषधिं नथी मळती ? के हिमाचल पर्वतज औषधि विमानानो वांजीउं थइ गयो ठे ? अहो ! जन्मथीज मांडीने दुःखमां वली रहेलीनी पेठे अथवा एकांतना घरमां पुरी राखेली बकरीनी पेठे आ सुंदरी दुर्बल केम देखाय ठे ? ” सेवकोए जरतराजाने प्रणाम करीने उत्तर आप्यो के, “ हे महाराज ! कटपवृद्ध समान आपना घरने विषे कंइ दुर्लभ नथी; परंतु आप ज्यारथी दिग्विजय करवा निकळ्या हता, त्यारथी ते सुंदरी आंबिलनो तप करे ठे. वली हे देव ! चारित्र धारण करवाने इच्छती एवी तेने तमे ना पाडी ठे; तेथी तो ते, ते दिवसथी मांडीने जावथी साध्वीनी पेठे रही ठे. ”

पठी जरतराजाए सुंदरीने पूब्युं. “ हे कळ्याणि ! तुं पितानी पासे चारित्र लेवानी इठा करे ठे ? ” सुंदरीए हा कही. ते उपरथी जरतराजाए फरीथी कळुं के, “ अहो ! में मुग्धपणाथी अथवा प्रमादथी आ महासतीने व्रत लेवामां आटलो काल विघ्न कळुं ठतां ते हवणां पोतानां इष्ट कार्यने साधे ठे. वली मदीराथी उन्मत्त थयेलानी पेठे विषयमां आसक्त थइ रहेला अने हिताहितने नहिं जाणनारा एवा अमनेज धिक्कार ठे के, जे अमे राज्यसंपत्तिमां मूर्खा पामी रह्याठीए. उत्तम पुरुषो नाशवंत एवा जे देहवडे मोक्ष साधे ठे तेज देहवडे अमो अहिं रह्या ठता नाश थइ गयेली सुगंधीवाला पुष्पथी जोगनी वांठा करनारा पुरुषनी पेठे जोगनी इठा करीए ठीए. मनसंवंधी पीडा, देहसंवंधी पीडा, वीष्टा,

मूत्र, मल अने परसेवारूप आ शरीर लक्षणना ककडानी पेठे सुगंधी-वाळुं करी शकातुं नथी; माटे आ देहवडे करीने उत्तम एवुं चारित्ररूप फल ग्रहण करवुं; कारण के बुद्धिवंत पुरुषोज रेतीमांथी सुवर्णना कणोने ग्रहण करे ठे. ” आवां जरतराजानां वचन सांजली व्रत धारण करवाने आझा आपेत्ती सुंदरी तपथी दुर्बल थइ गयेली ठतां पुष्ट शरीरसर-खी शोचवा लागी.

एवामां श्री ऋषज प्रभु अनुक्रमे विहार करता करता उनालाना ता-पथी तपेल देशने विषे मेघनी पेठे अष्टापद पर्वत उपर समवसख्या. उ-द्यानपालकोए प्रभुना समवसरणी अने धर्मदेशना आपवानी वात जरतराजाने निवेदन करी. विजयना हर्षथी पण अधिक हर्ष आपनारी प्रभुना समवसरणी वार्ता निवेदन करनारने अत्यंत प्रसन्न थएला जर-तराजाए साडा बार क्रोड सोना म्होर आपी. पठी तेणे सुंदरीने कहुं के, “ हे जडे ! खेतरमां स्वाति नक्षत्रना मेघनी पेठे त्हारो मनोरथ सिद्ध करवाने माटे श्री जगजुरु अष्टापद पर्वत उपर समवसख्या ठे. ” पठी जरत राजानी आझाथी अंतःपुरनी अंगनाउण सुंदरीने दीक्षा धा-रण करवानो अत्रिषेक कस्यो. सुंदरीए पण पोताना शरीरने विषे चंद-ननो विलेप करी अकाश जेम शरदू ऋतुना वादलांने धारण करे तेम सुं-दर पट्टकुलने धारण कस्यां. ते वखते सुंदरीना शरीरने विषे रहेला दि-व्य रत्नोना अलंकारोना समूहो जाणे तेना शीलव्रतरूप अलंकारना सेवको होय नहिं शुं ? एम देखावा लाग्या. सुंदरीना रूप सौंदर्यनी आगल सुजद्रा नामनुं स्त्री रत्न पण दासीना सरखुं देखावा लाग्युं.

पठी ते जादरवा मासनी मेघमालानी पेठे दीन जनोने इष्ठित दान आपती सती पालखीमां बेठी. श्वेत ठत्रथी शोचती, चामरोथी पवन नखाइ रहेली, गंधर्व लोकोए गुणोथी गायन करेली, अंतःपुरनी स्त्रीउंना समूहथी सुशोचित बनेली, हर्षित चित्तवाला जरत राजाए आगल चलावेली, बंधुउंनी स्त्रीउण अत्यंत हर्षथी मंगल गीत गायन करायेली, उत्तम स्त्रीउण पगळे पगळे लुण उतारेली अने वागतां एवां वार्जीत्रोना शब्दथी आकाशने पूर्ण करी देती एवी ते महासती पिताना चरण कमलथी पवित्र थएला अष्टापद पर्वत प्रत्ये आवी पद्दोची. पठी

वैराग्यनी वातोमां चतुर एवा जरतराजा अने सुंदरी समवसरणने विषे प्रचुना चरण पासे आव्या. त्यां जरते धर्म चक्रवर्ती एवा प्रचुने आदरथी नमस्कार कस्यो अने सुंदरी तो हाथ जोकी प्रचुने प्रमाण करी गद्गद् वाणीवडे कहेवा लागी. “ हे त्रिजगत्पति ! आपे घणां काळे दर्शन आप्यां ए अमारा म्होटां जाग्य. अमने घणां पुण्यना संचयथी आजे आपनां दर्शन थयां. जरतराजाए आग्रहथी मने आटला दिवस सुधी दीक्षा न लेवा दीधी; तेथी हुं पोतानीमेले ठेतरायली हुं. म्हारी ब्हेन ब्राह्मीए, ज्ञाना पुत्रोए अने तेमना पुत्रोए चारित्र धारण कस्युं ठे, माटे ते सर्वेने धन्य ठे. हे विश्ववत्सल ! हवे मने दीक्षा आपीने तारो, कारणके जगत्ने प्रकाश करनारो सूर्य शुं घरमां प्रकाश नथी करतो ?

पठी “ हे महाजागे ! हे माहासत्वे ! ते बहु सारुं कस्युं; ! बहु सारुं कस्युं !” एम प्रशंसा करता एवा प्रचुए तेमने संसार समुद्र तारवामां नावरूप चारित्र धारण कराव्युं. पठी स्वधर्मने धारण करनारी अने धर्मरूप उद्यानमां फरनारी ते सुंदरीने प्रचुए देशना आपी एटले पोताना आत्माने कृतार्थ मानती ते सुंदरी साध्वीर्जना गणमां बेसवा लागी. देशनाने अंते जरतराजा पण प्रचुने, साधुर्जने अने साध्वीर्जने वंदना करी अत्यंत हर्ष पामता ठता अयोध्या प्रत्ये आव्या.

सुंदरी पण बे प्रकारनी शिक्षाने ग्रहण करी निरतिचारपणे चारित्र पाळवा लागी. अनुक्रमे निरवद्य तपनुं आचरण करी घातिकर्मनो नाश करीने तेणे केवल ज्ञान प्राप्त कस्युं. अतुल्य शीलव्रतना प्रजावथी उत्पन्न थएला केवलज्ञानने दीर्घ काल सुधी पालीने अंते सुंदरीए अष्टापद पर्वत उपर अनंतसुखवाली मोक्षलक्ष्मीने अंगीकार करी.

॥ इति सुंदरीनी कथा ॥

अंजना सुंदरीनी कथा

आ जंबुद्वीपने विषे शाश्वत कल्याणना मंदिररूप अने विद्याधरना जोडलाउनी पंक्तिथी शुशोभित एवो वैताढ्य नामनो पर्वत ठे. त्यां सिद्ध चूमिना सरखुं प्रसिद्ध अने जाणे स्वर्गचूमिने जीतवाने माटे होयनी ? एवा उंचा उंचा महेलथी जरपूर एवुं प्रह्लाद नामे नगर

ठे. त्यां शत्रुजने शिक्षण करणारो अने जेना प्रतापरूप सूर्य आकाशमां निरंतर जमि रह्यो ठे एवो प्रव्हाद नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने गुणे करीने मणिनी खाणरूप पद्मावती नामनी स्त्री अने जयंतना सरखो गुणवंत पवनंजय नामनो पुत्र हतो. ते पुत्र पोताना रूपचदत्तादिक मित्रोनी साथे उपवन, वाव्य अने वीजा विहारना स्थानकने विषे क्रीडा करतो हतो.

हवे तेज पर्वतनी बीजी श्रेणीए अंजनपुर नगरमां अंजनकेतु नामनो राजा इंद्रनी पेटे राज्य करतो हतो. मनस्वीजनोने पण मान्य एवी अंजनवती नामनी तेने स्त्री हती. तेजने नेत्रमां अमृतना अंजन सरखी अंजनासुंदरी नामनी एक पुत्री हती. रूप गुण, अने सौंदर्यना सीमा-डारूप ते पुत्री पिताना मनोरथ सहित वृद्धि पामती ठती अनुक्रमे युवावस्थामां आवी पहोची. चोमासामां नदीना पुरनी पेटे ते अंजना सुंदरीनां रूप, गुण अने सौंदर्यनी वात सर्वे राजाजमां वेगशी फेलाई; तेथी ते सर्वे राजाजए पोताना अथवा पोताना कुमारोना पटो चितरा-रावीने प्रधानोनी साथे अंजनकेतु राजा पासे मोकट्या. अंजनकेतु राजा पण वय, रूप, कुल, ऐश्वर्य, विद्या, शील अने पराक्रमनी परीक्षा करवा माटे ते सर्वे राजाजना पट्टने जोतां ठतो ऊवेरी जेम वज्रमणिना गुणोनी परीक्षा करे तेम परीक्षा करवा लाव्यो. एक वखत दत्तकुमारनुं अने पवनंजयनुं रूप अंजनासुंदरीने मलतुं आववाशी अंजनकेतु राजाए ते बन्ने पट्टो हाथमां लइ प्रधानने आप्या अने पूठयुं के, “आ बन्नोमां वधारे रूपवान् अने गुणवान् कोण ठे?” प्रधाने कळुं “हे देव ! रूप तो दत्तकुमारनुं वधारे ठे; परंतु केवलीए कळुं ठे के—ते दत्तकुमार-जन्मशी अठारमे वर्षे मोक्ष जशे.” पठी “अधिक गुणवान् ठतां अट्टपा-युष्यने लीधे ते दत्तकुमारने कन्या आपी शकाय तेम नशी.” एम धा-रीने अंजनकेतु राजाए तेने पोतानी पुत्री आपी नहीं. एवामां नंदीश्वर छीपमां शाश्वत क्षेत्रनी यात्राने विषे म्होटि समृद्धिशी अनेक विद्याधरो एकठा थया हता. त्यां अंजनपुरना अधिपति प्रव्हाद राजाना पुत्र पवनंजयने जोशने अंजनकेतु राजाए पोतानी पुत्री अंजनासुंदरी तेने आपी. निमित्तियाए थोडा दिवसने आंतरे लग्ननो दिवस आप्यो; तेथी

अंजनकेतु राजा अने प्रव्हाद राजा पोतपोताने घेर जइ महोत्सव पूर्वक लग्नी सामग्री करवा लाग्या. पठी अंजनकेतु राजाए प्रव्हाद राजाने जान लइ आववा माटे कंकोत्री लखी; ते उपरथी प्रव्हाद राजा पोताना सर्व खजनोने बोलावी जाननी तैयारी करवा लाग्यो. कह्युं ठे के— समृद्धि बत्तां कया कया पुरुषो उद्यमवंत नथी यता ? अर्थात् सर्वे शाय ठे.

हवे ऋषभदत्ते पोताना मित्र पवनंजयने कह्युं. “ हे मित्र! आपण बन्नेनो परस्पर मित्रपणाथी थयेलो स्नेह हवे स्त्रीना प्रेमथी तूटशे. ” पवनंजये हसीने कह्युं. “ हे सखे! मने कौतुक उत्पन्न थयुं ठे, माटे आपणे बन्ने जणा रात्रीए कोइ न देखे तेवी रीते ते अंजनासुंदरीने जोइ आवीए. ” आवो विचार करीने ते बन्ने मित्रोए कालो पोषाक धारण करी, वैमान उपर बेसी, आकाशमार्गे थइने सासराना घरमां प्रवेश कस्यो अने ज्यां अंजनासुंदरी तथा सखिउं परस्पर वातो करती हती त्यां आव्या. ते वखते कोइ एक सखि अंजनासुंदरीने कहेती हती के, “ हे सखि! तें जे पति प्रथम धास्यो हतो, ते अटप आयुष्य जोगवी मोक्ष जनारो ठे तो सारा पण अटप आयुष्यवाला पतिए करीने शुं? कारणके तृप्ति विना पतिनो वियोग ए असह्य दुःखरूप ठे. ” अंजनासुंदरीए कह्युं. “ सखि! आवी वात करवाथी शुं? तें शुं नथी सांचदयुं के, अमृतनां ठांटा पण घणां दुर्ध्वजठे. ” आवां तेनां वचन सांचली तिरस्कार करेला सिंहनी पेठे क्रोधथी जेनारातां नेत्र थइ गयां ठे एवो ते पवनंजय कुमार पोतानुं खड्ग उगामीने जेटलामां तेने मारवा माटे दोडतो हतो तेटलामां ऋषभदत्त मित्रे तेना हाथमांथी खड्ग पाबुं खेंची लइने कह्युं. “ अरे मित्र! अयोग्य कार्यनो आरंभ श्रेष्ठ पुरुषोने घटे खरो ? एक तो पारका घरमां आव्या ठीए; वीजुं रातनो वखत ठे; तेमां वली स्त्रीनो वध करवाने तत्तर शायठे. ज्यां सुधी तुं एने परण्यो नथी; त्यांसुधी ते स्त्री त्हारी नथी; माटे तुं तेने मारवाने योग्य नथी. ” आ प्रकारे मित्रे स्त्रीना वधथी निवृत्त करेलो पवनंजय खड्गने म्यानमां नाखी तेनाथी विरक्त चित्रवालो थयो थको पाठो पोताने घेर गयो.

हवे प्रव्हाद राजाए लग्ननो दिवस पासे आवेलो होवाथी अनेक ह-

स्ति, अश्व, रथ अने पायदलवादी जाननी तैयारी करवा मांडी. मृदंग विगेरे अनेक वाजींत्रोना मंगलिक शब्द थवा लाग्या. ते वखते केटली-क सुवासीनी स्त्रीं पवनंजय कुमारने मंगल स्नान कराववाने तथा वस्त्राञ्जरण धारण कराववाने त्यां आवी. कुमारे वेगथी आवेली ते स्त्रींने जोडने तेडने तथा पोताना मित्रने पोतानो अन्निप्राय दर्शाव्यो. “ तमे आ शो आरंज करो ठो ? जेम सज्जन माणस दुष्ट वातनी इडा करतो नथी तेम हुं पण आवा अयोग्य कर्म करवानी इडा करतो नथी. ” कुमारनां आवां वचन सांचली विलेख्य वनेली सर्व स्त्रींण ते वात पद्मावतीने कही एटले ते पद्मावती सर्व स्त्रीं सहित त्यां आवी कुमारने कहेवा लागी. “ हे वत्स ! तें साधारण मनुष्योनी आशा पूर्ण करी ठे, तो पढी अत्यारे तुं माताने निराश करवाने योग्य ठे खरो ? ” विवाहनी सामग्री एकठी करवामां व्याकुल चित्तवाला प्रव्हाद राजाए पण आ वात सांचली; तेथी ते पण कुमार पासे आवीने कहेवा लाग्यो. “ अरे ! नीच माणसोने योग्य अने लज्जा पमाडनारुं आ शुं संजलाय ठे ? शुं अमे आरंजेळुं कार्य क्यारे पण शिथील थाय खरुं ? अमे जीवतां ठतां ते कन्याने बीजो कोण परणशे ? जेम शंकरे चंद्रना ककडाने आदरथी धारण कस्यो ठे, तेम कोइ पण आदरेला कार्यने ठोडी दे खरो ? ” आ प्रकारे क्रोध सहित अहंकारथी बोलता एवा प्रव्हाद राजाए पवनंजय कुमारने हाथे पकडी वाहन उपर बेसास्यो. कहुं ठे के-कुलवान् माणस लज्जाथी पण पूज्य पुरुषोनां वचनने मिथ्या करता नथी.

पढी पवनंजय कुमार क्रोधने गुप्त राखी तेडनी साथे चाळ्यो. ते वखते सुवासिनी स्त्रींण उत्तम प्रकारे मंगल करेलो, मुकुट, हार, बाजुबंध वगेरे महामुख्यवालां आञ्जुषणोथी सुशोजित थइ रहेलो, चंद्रमंडलना सरखा श्वेत ठत्रने धारण करतो, गंगानदीना तरंगो सरखा बन्ने बाजुए चंचल एवा चामरोथी सुशोजित थइ रहेलो, दानथी प्रसन्न थएला मागण जनोए उच्चार करेला जय जय शब्दने सांचलतो, दृष्टिथी सर्वनो सत्कार करतो; तांबुलथी सुशोजित मुखवालो अने जानमां सौनी आगल चालतो एवो ते कुमार, देवसेनाने विषे कार्तिकस्वामिनी पेठे अत्यंत शोचवा लाग्यो.

पढी कन्याना तरफथी म्होटा अधिकारी संबधिठ सामैयुं करी जानने बलिराजाना यज्ञमंडप सरखी पोतानी नगरी प्रत्ये लइ गया. त्यां दान, मान, जोजन अने जेटो विगेरेथी सौने संतोष पमाडी विवाहनुं मंगल कृत्य कछुं. ते समये योग्य अवस्थावाला अने योग्य रूपवाला ते पवनंजयकुमार अने अंजना कुमारी चंद्र अने रोहिणीने पेठे लोकमां अत्यंत प्रशंसां पाम्या. पढी प्रव्हाद राजाए पोताने घेर आवी खजनोने तुष्टीदान आपी सौ सौने घरे जवाने विदाय कस्या.

पढी युद्ध कुलाचारमां परायण एवी अंजनासुंदरीए पोताना गुणैकरीने लक्ष्मीनी पेठे सर्व कुटुंबने प्रसन्न कछुं, परंतु केवल पूर्वना दुष्ट कर्मना परतंत्र पणाए करीने पतिए तेनो चांदाळणीनी पेठे दृष्टिथी पण स्पर्श कस्यो नहीं. पतिने विषे नक्तिवाली, प्रीतिवाली अने महासती एवी ते अंजनाकुमारी, जेस रोगवालाने घीनुं जोजन हर्ष आपनारुं थतुं नथी तेस पतिने हर्ष पमाडनारी थइ नहीं. वली कर्मनी विकृतिने जाणती अने पतिनी नक्तिने उद्धंघन न करती एवी ते अंजनाकुमारीए समुद्रनी पेठे पोतानी मर्यादाने ठोडी नहीं.

एवामां विष्णुना प्रतिपक्षथी वरुणनी साथे युद्ध करवा जता एवा रावणे पोतानी सहाय्य माटे प्रव्हाद राजाने बोलाववा माणसमोकट्युं. ते वखते युद्ध जोवामां आश्चर्यवाला तेणे पोतानुं सैन्य एकतुं करवाने माटे पटह वगडाव्यो. ते वात सांचली पवनंजय कुमार विचार करवा लाग्यो के, “म्हारा सरखा पुत्र ढतां पिता युद्ध करवा जाय ए योग्य नथी.” पढी तेणे पिताने प्रणाम करीने वीसुं लीधुं. कछुं ठे के-धुरंधर पुत्र पिताने प्रयासनो हेतु थतो नथी. पढी मातानी आज्ञा देवा जवाने इच्छता एवा पतिने जाणीने खेदयुक्त मनवाली अंजनासुंदरी सासुना घर प्रत्ये आवीने एक वाजुए स्तंजनो आश्रय करीने उन्नी रही.

हवे पवनंजय कुमार पण वखतरने धारण करी, सैन्यने प्रयाण करवानी आज्ञा आपी पोते मातानी आशीप देवाने माटे तेमना घर प्रत्ये आव्यो. त्यां पोताना चरणमां पढी प्रणाम करता एवा पुत्रने आशीप आपी माताए तेने योग्य शीखामण दइ युद्धमां जवाने माटे आज्ञा आपी. स्तंजनो आश्रय करी निश्चलपणे उन्नी रहेली अने पतिनी द-

ष्टिने इष्टती एवी ते अंजना सुंदरी रूपवडे पुतलीनी पेठे शोचती हती. पठी माताना घरेथी विदाय थंता एवा कुमारे उदासीनी पेठे ते प्रियानो दृष्टिथी पण स्पर्श कस्यो नहीं; तेथी तो नेत्रना जले करीने पृथ्वीने सिंचन करती अने शून्य चित्तवाली थएली ते कुमारी पाठी पोताना घरे आवी.

हवे कुमारे पण त्यांथी प्रयाण करी मानस सरोवरने कांठे सुखे पहेलो पडाव कस्यो. त्यां संध्या वखते चकलीउंनो कोलाहल शब्द सांजली तेणे पोताना मित्रने पूढ्युं के, “ हे जाइ ! आ पक्षिउं शा माटे पोकार करे ठे ? ” मित्रे उत्तर आप्यो. “ हे देव ! जाग्यना वश्यथी आ पक्षीउंनां जोडलांउंनो दिवसे संयोग थाय ठे अने रात्रीए वियोग थाय ठे. अत्यारे रात्री थवानो वखत ठे, माटे पतिना वियोगनो शोक करती एवी चकलीउं आंसुनी धाराउंने वरसावे ठे. वली हे जाइ ! जीवती ठती मूवाना सरखी ते स्त्रीउं सवारे पोताना पतिना मेलापनी इष्टा करे ठे.

एवामां अंजना सुंदरीना जोगांतराय कर्मनो क्षय थवाथी पवनंजय कुमारे पोताना मित्रने कळुं. “ अरे मित्र ! पक्षिउं पण एक रातनो विरह सहन करी शकता नथी, तो पठी में बार वर्ष थया त्याग करेली प्रियानी शी अवस्था थइ हशे ? माटे हे सखे ! हुं तेने मलवानी इष्टा करुं हुं. तो हुं हवणा जइ तेने मली पाठो आवुं हुं. ” मित्रे रजा आपवाथी कुमार तत्काल पोताने घरे आव्यो. क्षणवार बारणा आगल उचो रह्यो तो तेणे विदाप करती एवी पोतानी महासती स्त्रीने दीठी. पठी तेणे पोताना पाठा आववानी वात कही बारणुं उघडाव्युं. पठी तेज दिवसे स्नान करेली ते महासतीरूप पोतानी स्त्रीने सेवन करी शांत चित्तवालो थएलो ते कुमार तेने एंधाण रूप पोतानी मुद्रिका (वीटीं) आपी पाठो सेन्य प्रत्ये आव्यो. पतिना आदरथी हर्षे पामेली अने पूर्वनी दुर्दशा झूली गयेली अंजनासुंदरी पण पोताना आत्माने सफल मानवा लागी. कळुं ठे के— स्त्रीउंने आशा (गर्ज) एज उत्कृष्ट सुखरूप ठे.

हवे अंजनासुंदरीने त्रीजे मासे कंश्क गर्ज प्रगट थयो; तेथी “ आ असती ठे. ” एम ससराए धाखुं. पठी शुक्ल पद्मना चंद्रनी पेठे जेम जेम हर्षेने आपनारो गर्ज वृद्धि पामवा लाग्यो तेम तेम लोकमां कळंक

पण वधवा लाग्यो. गर्ज पूर्ण वधवाथी पासेना माणसोए कलंक संबंधी वात अंजनासुंदरीने कही; तेशी तेणे पतिनी एंधाणवाली मुद्रिका सासुने बतावी. सासु पद्मावतीए कळुं. “म्हारा पुत्रे दृष्टिथी पण त्हारो सत्कार कस्यो नथी, तो पढी युद्ध करवा गयेला तेणे पाढावलीने त्हारो अंगीकार कस्यो, ए त्हां वचन मिथ्या केम नहीं होय? अर्थात् ए त्हां वचन मिथ्या ठे. आवी रीते मिथ्या कलंकवाली थएली अने धिक्कार पामेळी ते अंजनासुंदरीने सासुए घर बहार काढी मूकी. कळुं ठे के—दोषवालाने विषे पक्षपात करनारा वीरला होय ठे.

पढी निराधार थएली ते पोतानी पूर्ण प्रेमवाली बालसखीनी साथे पिताना घर तरफ चाली. त्यां गया पढी माता पिताए पण गर्जनी वात सांजलीने तेने काढी मूकी. कळुं ठे के—दोषवालाने कोइ पोतानुं थतुं नथी. पढी खजने करेला अपमानथी अत्यंत लज्जा पामेळी अने जीवितने विषे आदररहित थएली ते अंजनाकुमारी रुदन करती ठती त्यांथी चाली निकली. लज्जाने लीधे कोइ पण गाममां न जतां पोताना शुरू शीलव्रतथी रक्षण कराएली ते वनने विषेज जमवा लागी. कंद, मूल अने फलनो आहार करती, ऊरणाना जलनुं पान करती अने एक दासीनी सहायवाली ते सुंदरी वनने विषे निर्जयपणाथी रहेवा लागी. पढी अवसर प्राप्त थयो एटले जेम वैदुर्यजूमि वज्रमणिने जन्म आपे तेम अंजनासुंदरीए सूर्यना सरखा जाज्वल्यमान तेजवाला एक पुत्रने ते महावनमां एक स्थानके जन्म आप्यो. सिंह, वाघ, हस्ति, चोर, जल अने अग्निवाला ते वनमां पण महासती अंजनासुंदरी पोताना शीलव्रत रूप शस्त्रथी निर्जयपणे वन वन प्रत्ये फरती हती.

एक दिवस अंजनासुंदरीए पाणीनी शोधने माटे वनमां मोकळेदी दासीए पर्वतना शिखर उपर कायोत्सर्ग करीने उजा रहेला मुनिने दीठा. पढी दासीए तेने वात कही एटले अंजनासुंदरी तृपाने जूळी जइ पुत्र तथा दासीने साथे लइ त्यां मुनिपासे गइ अने तेमने जक्तिथी वंदना करी. मुनिए कायोत्सर्ग पारीने धर्मदाज दीधो. पढी धर्मोपदेश सांजलवाने पोतानी आगल वेठेळी ते महासतीने तेमणे धर्मोपदेश दीधो के, “हे महाजागे! आअपार दुःखथी जरेला संसारमां आशाने आधिने

थइ रहेला प्राणिउने धर्मविना बीजुं कोइ पण रक्षण करनार नथी. संयोग अने वियोग ए पण कर्मने आधिन ठे, ठतां सोहने वश थएलो प्राणी बीजाउने दोष आपे ठे ते मिथ्या ठे. जोगववा योग्य कर्मने कोइ पण प्राणी फेरवी शकतो नथी. जीव पोते करेला कर्मने जोगवीने पठी इष्ट वस्तुने पामे ठे. श्रावक अने यति (साधु) ना जेदथी धर्म वे प्रकारनो कहेलो ठे. ते धर्म स्वर्ग अने मोक्ष मेलवी आपवानुं कारण तथा दुःखना नाशनुं कारण ठे.

आ प्रकारनो अरिहंतना धर्मनो उपदेश सांजलीने थयो ठे वैराग्य जेने एवी ते अंजनासुंदरीए अजिग्रहसहित सम्यक्त्व धारण कखुं. पठी ते सतीए उपदेशथी महात्मानुं ज्ञानातिशयपणुं जाणीने पूब्युं के, “ हे जगवन् ! मने क्या कर्मवडे आवुं दुःख उत्पन्न थयुं ?” महात्माए कखुं. “ हे जडे ! तुं पूर्वजवने विषे कोइ एक शेठनी स्त्री हती. त्हारे जैनधर्ममां प्रीतिवाली एवी बीजी शोक्य हती. तेने एवो अजिग्रह हतो के, ते हमेशां जिनेश्वर प्रभुनुं धूप दिप विगेरे अनेक उपहारथी पूजन करती हती; तेशी तुं तेना उपर वृथा आग्रहथी द्वेष करती हती. एक दिवस शोक्य उपर इर्ष्या करती एवी तें क्रोधथी जिनेश्वर प्रभुनी प्रतिमाने उकरडामां माटी दीधी, ते उपरथी श्राविका एवी त्हारी शोक्ये प्रभुनुं पूजन कख्या विना बार दणसुधी जोजन कखुं नही. ठेवटे तें तेने प्रभुनी प्रतिमा आपी. ते कर्मनुं आ फल तने प्राप्त थयुं ठे के, जे तने बार वर्षसुधी पतिनो वियोग थयो. हवे ते फल जोगववानो थोनो वखत ठे.” आवां महात्मानां वचन सांजली जक्तिथी हाथ जोडी अंजनासुंदरीए पूब्युं. “ हे स्वामिन् ! मने अनुसरी रहेली आ दासी क्या कर्मथी पीमा पामे ठे ?” मुनिए उत्तर आप्यो के, “ हे धर्मशीले । जे वखते तुं जिनेश्वर प्रभुनी प्रतिमाने उकरडामां माटती हती; ते वखते एक बाजुठथी उघाडी रही गएली ते प्रतिमाने जोइने आ त्हारी धर्मचारिणीए तने वारंवार कखुं हतुं के, आ प्रतिमा आनी तरफथी उघाडी रही जाय ठे.” तेनां आवां वचनथी तें प्रभुनी प्रतिमाने वधारे ढांकी दीधी. ते कारण माटे आ त्हारी दासी पण पूर्वना कर्मनुं फल जोगवे ठे.” मुनिनां

आवां वचन सांजली विस्मय पामेली सती अंजनासुंदरी सुख दुःखने विषे कर्मनुं प्रबलपणुं मानवा लागी. वली तेणे मुनिने पूब्युं, “ हे जगवन् ! म्हारा शुभकर्मनो उदय क्यारे अशे ? अने मने आ जवमां पतिनो संग अशे के नहीं ? ” मुनिए उत्तर आप्यो. “ हे महासत्वे ! त्हांरुं पूर्वज-न्मना दुराचरणनुं फल पूर्ण थवा आव्युं ठे; माटे तुं अहिंज रहे. कारण के तने त्हांरा मामानो मेलाप अहिं थवानो ठे. वली तेना घरने विषे पिताना घरनी पेठे रहेली एवी तने त्हांरा पतिनो मेलाप अशे. ” आ प्रकारना आश्वासनथी महात्मानी सेवामां तत्पर एवी ते महासती अंजनासुंदरी सत्वगुणनो आश्रय करीने तेज पर्वतना शिखर उपर रही.

हवे तेनो मामो सूर्यकेतु विद्याधर नंदीश्वरनी यात्रा करीने पाठो घेर जतो हतो, एवामां तेनुं वैमान चारणमुनिना प्रज्ञावथी स्तंजित थइ गयुं. कळुं ठे के-क्यारे पण तीर्थनुं उद्वंघन थइ शकतुं नथी. विद्याधरे पण पर्वतना शिखर उपर उतरिने पुण्यना लाजथी पोताना आत्माने धन्य मानता सता हर्षथी मुनिने वंदना करी. पठी साधर्मिकने वंदना करता एवा ते विद्याधर वाणी अने रूपना अनुमानथी पोतानी ज्ञाणेज-ने उदखीने अत्यंत आनंद पास्यो. पठी तेनी सर्व वात सांजली दयाथी जिंजाइ गएला हृदयवालो ते विद्याधर पोतानी ज्ञाणेजने साथे लइ त्यांथी घर तरफ चाल्यो. पोतानी ज्ञाणेजना पुत्रने मनोहर वाणीथी लाड लडावतो ते वैमानमां बेसीने आकाशमार्गे चालतो हतो ते वखते वागती एवी घुघरीउंना मनोहर शब्दथी हर्ष पामेलो अने कान दइने ते शब्दने सांजलतो ते बालक ध्यानमां रहेला योगी पुरुषनी पेठे स्थिर थइने रहेतो हतो.

एक वखते ते बालक चपलपणाने लीधे हाथवने वैमाननी घुघरीउंने खेंचतो हतो, तेवामां ते मामाना खोलामांथी नीचे पृथ्वीपर पडी गयो. ते जोइने अंजनासुंदरी शोक करवा लागी के, “ हा दैव ! तुं मने आ प्रकारनुं दुःख आपतां ठतां पण तृप्ति न पास्यो के, जेथी पुत्रना सुखने जोवारूप म्हारुं सुख त्हांराथी सहन थइ शक्यु नहीं. हा ! सुखनी आ-शासहित आ वैमानमां वेठेली हुं हणाएली तुं. कारण के म्हारो बालक शिलाथी अथवा पापाणथी निश्चय चूर्णरूप थइ गयो हशे. ” ज्ञाणेज आ

प्रकारे शोक करती हती, एवामां सूर्यकेतु विद्याधर तत्काल वैमानमांथी नीचे उतरिने जे ठेकाणे बालक पड्यो हतो, त्यां आव्यो अने तेणे जोयुं तो वज्रना सरखा शरीरवाला कुमारना परुवाथी चूर्ण थड गयेली शिलानी रेतीमां ते बालकने रमतो दीगो. पठी तेणे बालकने मस्तकमां सुंधी स्नेहथी शरीरे हाथ फेरवी जेम कादवमांथी मणि लड् ले तेम तेने लड् लीधो. पठी हाथरूप कमलमां राजहंसनी पेठे लाड लडावता एवा ते विद्याधरे पोतानी चाणेजने जाणे बालकनी जेट आपतो होय नर्हीं शुं ? एम ते पुत्र अर्पण कस्यो एटले सती अंजनासुंदरी अखंडित अंगवाला पुत्रने जोइने अत्यंत आनंद पामती ठती प्राप्त थएला ड्रव्यना चंडारनी पेठे तेनो वारंवार स्पर्श करवा लागी. सूर्यकेतु विद्याधरे पण “आ बालके शिलाने चूर्ण करी नाखी ठे.” एवुं धारीने तेनुं “शिलाचूर” एवुं नाम पाड्युं. पठी ते उत्सवसहित पोतानी चाणेजने पोताने घरे तेडी गयो, कारण के बहुकाले खजननो मेलाप थवाथी कुटुंबीउं घणुं करीने हर्षवंत थाय ठे. पठी ज्यां त्यां दीन अने अनाथने दान आपवा-मां तत्पर एवी ते अंजनासुंदरी उत्तम धर्मकार्यथी दिवसोने निर्गमन करवा लागी. सुकोमल अंगवालो कुमार शिलाचूर पण मामाने घेरे वसतो ठतो ताराउने विषे चंद्रमानी पेठे एक बीजाना हाथप्रत्ये फरवा लाग्यो. पठी तेउनी वात देशोदेश अने गामोगाम कस्तुरीना गंधनी पेठे चारे तरफ फेलाइ गइ.

हवे अहिं पवनंजयकुमार वरुणने जीती विजयनां वाजिंत्रोने वगडावतो ठतो पोताना नगरप्रत्ये आव्यो. त्यां तेणे पिताना चरणमां नमस्कार करी, मातानी आशीष लइ, बीजी सुवासिनी स्त्रीउनी पण आशीष धारण करी सर्व जनोना वाणीथी सत्कार कस्यो. पठी उत्सवने विषे पण उत्सव सरखा स्त्रीना मुखकमलने जोवानी इढाथी हाथी जेम पोताना निवास-स्थानमां आवे तेम ते पवनंजयकुमार पण पोताना निवासगृहप्रत्ये आव्यो. त्यां देवरहित देवालयना सरखा प्रिया विनाना घरने जोइ विरहथी व्याकुल बनेलो ते चित्रशालाने ज्वालासमान, मंदिरने उंबाडीआसमान, राज्यने जोथा समान अने पोताना प्राणने तृणसमान मानतो ठतो विलाप करवा लाग्यो. “हा कांते ! तुं क्यां गइ ठे ? हे शांते ! जे

रात्रीए आपणे मळ्यां हतां, ते वखते पण तें कोई स्थानके जवानुं मने कळुं न होतुं. म्हारा घरमांथी जती एवी तने विधात्राए पण रोकी नहीं; तेमज सारा विचारवाला मंत्रीप्रमुखे पण न रोकी ! अरे ! कुड्र एवा माता पिता पण ते दिवसथीज आपत्तिने विषे आवी पड्या ठे के, जेउं म्हारा आवता सुधीमां तने रोकी शक्या नहीं. निश्चय ते मरी गइ हशे अथवा तो कोइ घातकी जीवोए नक्षण करी हशे ! अरे खोवाइ गएलुं तेवुं रत्न निर्जागी पुरुषने क्यांथी मलशे ? हे नडे ! हे सुंदरि ! हे गुणसमुद्र ! हुं जीवीश त्यांसुधी त्हारा स्नेहनो देणादार मटी सकीश नहीं. ” आवी रीते विलाप करता अने शोकथी पीका पामेला पवनंजय कुमारे तत्काल वली मरवाने माटे चंदनना काष्टनी चिता रची. माता पिताए विविधप्रकारना वचनथी प्रतिबोध पमाडेला एवाय पण ते कुमारे वियोगरूप विषथी पीका पामवाने दीधे पोताना मरणना आग्रहने ठोड्यो नहीं.

एवामां ऋषजदत्त मित्रे त्यां आवी कुमारने आलिंगन करीने पठी कालाक्षेप करवाने माटे त्रण दिवसनी मुदत मागी. वली तेणे कळुं के, “ अंजनासुंदरी पोताना शीलप्रज्ञावथी जीवती हशे; माटे हुं ज्यांसुधीमां तेनी शोध लावुं, त्यांसुधी तुं वाट जो. ” आ प्रकारनी प्रतिज्ञा लइ ऋषजदत्त वैमानमां बेसी गरुडनी पेटे तत्काल आकाशमार्गे चाल्यो. शेहेर, उपवन, गाम अने नगरादिकने विषे नमतो तथा स्त्री वालकनी वातोने सांचलतो ते त्रीजे दिवसे सूर्यपुरना उद्यानमां आवी पहोच्यो. त्यां क्रीडा करती एवी स्त्रीउंना मुखथी तेणे आवी वात सांचली के, “ शिलाचूर कुमारना सरखो बीजो कोइ वालक रूपवालो नथी. ” आ वात सांचलीने ऋषजदत्त विचार करवा लाग्यो के, “ आ वात अंजनासुंदरीना पुत्रनी होय एम जणाय ठे. ” पठी ते ऋषजदत्त वातो करती एवी स्त्रीउंनी पासे जइ अंजनासुंदरी मामाने घरे आवी ते दिवसथी आरंजी आजसुधीनी सर्व वातो सांचली आनंद पाम्यो. पठी ते सूर्यकेतु राजानी सज्जामां गयो. त्यांतेणे खोलामां पुत्रने लइने वेठेदी अंजनासुंदरीने दीठी. महासती पण पोताना पतिनो मित्र आव्यो जाणीने लज्जाने दीधे त्रम सहितउची थइ. पठी सूर्यकेतु राजाए अंजनासुंदरीनुं सर्व वृत्तांत कही

संचलाव्युं; ते उपर महा आश्चर्य पामेला रूपदत्तनो महासतीए आदर सत्कार कस्यो. पठी अंजनासुंदरीए आणेदी स्नान, पान अने नोजननी सामग्रीनो उपनोग करीने हर्षथी व्याप्त थएला हृदयवाला रूपदत्ते कस्युं. “ पुत्रसहित अंजनासुंदरीने जोवाथी म्हारो सर्व श्रम निवृत्ति पास्यो ठे. कस्युं ठे के-सफल थएला कार्यवालाने श्रम श्यो ? कुमार पवनंजय वरुणने जीती स्नेह अने मनोरथसहित उत्सवपूर्वक पोताने घरे आव्यो. पण तेणे प्रियाने न देखवाथी आकुल व्याकुल थइने अग्नि-मां प्रवेश करवा मांड्यो. हुं तेने त्रण दिवसनी मुदत आपी अंजनासुंदरीने शोधवामाटे निकल्यो तुं, माटे हवे तेने म्हारी साथे मोकलो, जेथी ते बन्ने जणानुंकुशल थाय. वली सेंकडो कालोवालो आ तमारा उपकार-रूप वृद्ध पण निरंतर वृद्धि पामो. रूपदत्तदासनां आवां वचन सांचली समयने जाणनारा ते सूर्यकेतु राजाए तेनीसाथे पुत्रसहित पोतानी जाणेजने तेने सासरे मोकली.

पठी हर्षना वेगथी महासतीने वैमानमां वेसारीने रूपदत्तदास तत्काल प्रदहाद राजाना नगरना उद्यानमां आव्यो. त्यां ते अंजनासुंदरीने राखी पोते राजापासे जइ पुत्रसहित अंजनासुंदरी आव्याना खबर कही तेने आनंद पमाड्यो. ते उपरथी हर्ष पामेला अने संचमित मनवाला थएला सर्वे माणसो रूपदत्तनी वाणीने जीवतरना औषधरूप मानवा लाग्या. पठी नविन उदय थएला चंद्रसरखा पवनंजय कुमारना पुत्रने जोवा माटे समुद्रनी पेठे सर्वे नगरवासी जनो तेना सामा जवा लाग्या. प्रदहाद राजाए म्होटा उत्सवपूर्वक पुत्रसहित वधु (अंजनासुंदरी)ने पोताना नगरमां प्रवेश कराव्यो. प्रसन्न चित्तवाली सासु पण अत्यंत प्रसन्न थइने गुणोए करीने परीक्षा करायली वहुने बहु मान आपवा लागी. कस्युं ठे के-वखाणवायोग्य पुत्रवाली पतिव्रता स्त्री कोने हर्ष आपनारी थती नथी ? कटपवेल जातेज श्रेष्ठ होय ठे. तेमां वली फल थाय एटवे शुं कहेवुं ? पठी शुद्ध वैराग्यना तरंगरूप अंजनासुंदरीए पूर्वना जन्मनुं स्मरण करीने अरिहंत प्रभुना धर्मने आचस्यो. पवनंजयना पुत्र शिवाचूरनुं सर्व संबन्धिजनोए हर्षथी “ हनुमान ” एवुं नाम पाड्युं. प्र-

वहादू राजाए पण निर्मल एवी पुण्यनी सामग्री प्राप्त करी अने पुत्रने राज्याभिषेक करी पोते दीक्षा लीधी.

पढी महापराक्रमवालो पवनंजय राजा लीलामात्रथी समग्र पृथ्वीनुं पावन करवा लाग्यो. जेवी रीते रामचंद्रने सीता पट्टराणी हती अने इंद्रने इंद्राणी पट्टराणी ठे तेवीज रीते पवनंजय राजाने पण अंजनासुंदरी पट्टराणी थइ. तेथी महापुण्यवालो ते पवनंजय अंजनासुंदरीनीसाथे धर्म अर्थ अने कामना साररूप राज्यसुखने जोगववा लाग्यो. युवावस्थारूप पुण्यना अंगोपांगे करीने मनोहर एवो हनुमान पण औदार्य, शौर्य अने गांजिर्य विगेरे गुणोनी साथे वृद्धि पामवा लाग्यो.

हवे ते वखते विशमा तीर्थकर श्री मुनिसुव्रत स्वामीना तीर्थने विषे केटलाक आचार्यो ते नगरने विषे विहार करता हता. तेमनी देशना सांजलीने वैराग्यवंत थएली अंजनासुंदरीए दीक्षा लेवा माटे पतिपासे प्रार्थना करी. पवनंजयकुमारे तेने बहु आग्रह करीने समजावी पण ज्यारे तेणे पोतानो आग्रह ठोड्यो नहीं ल्यारे पवनंजयकुमारे पण प्रियानी साथे चारित्र अंगीकार कखुं. पढी ते स्त्री पुरुष निरतिचारपणाथी चारित्र पाळी स्वर्गे गया. त्यांथी तेउ मोक्ष पामशे. हे जव्यजनो ! आ महासती अंजनासुंदरीना आश्चर्यकारी चरित्ररूप चंदनने हृदयमां धारण करी शीतव्रतरूप सुगंधि द्रव्यथी पोताना शरीरने शीतल करो.

॥ इति अंजनासुंदरीनी कथा ॥

॥ नर्मदासुंदरीनी कथा ॥

आ नरतक्षेत्रने विषे जे नगरनां देरासरो उपर रहेली ध्वजाउं जाणे स्वर्गसंपत्तिनो तिरस्कार करती होय नहिं शुं ? एम शोचती हती एवुं लक्ष्मीए करी मनोहर वर्द्धमान नामे नगर ठे. त्यां जेना शत्रुउंनी अपकीर्तिथी जाणे आकाश श्यामवर्णवाळुं थइ गयुं होय नहिं शुं ? एम देखातुं हतुं. त्यां रूपथी कामदेवना गर्वने नाश करनारो श्री संप्रति नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते नगरमां रुपजसेन नामनो सार्थवाहू रहेतो हतो. तेने जेम धर्मने स्त्री धीरज ठे तेम वीरमती नामनी स्त्री हती. तेमने न्यायवंत एवा सहदेव अने वीरदास नामना वे पुत्रो तथा दाव-

एयना जंडाररूप ऋषिदत्ता नामनी पुत्री हती. ऋषजसेन सार्थवाहे पोतानी पुत्रीनुं मागुं करतां एवा पुरुषोने मिथ्यादृष्टिवाला जाणीने कोइने आपी न हती.

कोइ एक दिवस रुद्रदत्त नामनो महाधनवंत वणिक पुत्र रूपचंद्र नगरथी ते नगरमां वेपारने अर्थे आव्यो. ते पोताना मित्र कुबेरदत्तने घरे रहीने पोताना घरनी पेठे स्थिरचित्तथी वेहेपार करवा लाग्यो. कोइ वखते गोखमां बेठेलो ते रुद्रदत्त पोतानी सखिउं सहित रस्ते जती. उचां स्तनवाली अने राजहंसना सरखी चालवाली ऋषिदत्ताने जोइ चंद्र सामुं जोइ रहेला चातक पक्षीनी पेठे स्थीर थइ गयो. पठी तेणे कुबेरदत्त पासेथीज “ए ऋषिदत्ता जैनधर्मिंविना बीजाने मलवानी नथी. ”एवी हकीकत सांजलीने तेना लोचथी पोते मिथ्यादृष्टि ठतां जैनधर्म शीखवा मंड्यो. पठी माया (कपट) अने विवेकवडे वश कखुं ठे चित्त जेनुं एवा ऋषजदत्ते पोतानी पुत्री ऋषिदत्ता रुद्रदत्तने आपी. कखुं ठे के-धूर्त पुरुषोने दंज एज कटपवृद्ध ठे.

पठी शुभ दिवसे ऋषजसेन सार्थवाहे केटलीक जेटोसहित पोतानी पुत्रीने रुद्रदत्तनी साथे परणावी. तेथी ते ऋषिदत्ता जेम खेतरने सिंचन करवाथी घडो पोताना आत्माने कृतार्थ माने तेम कृतार्थ मानवा लागी. केटलाक मास विल्या पठी सासु ससरानी आज्ञा लइ रुद्रदत्त प्रियासहित पोताने गाम गयो. त्यां तेणे माता पिताने प्रणाम करीने पठी बालक जेम रत्ननो त्याग करे तेम जैनधर्मनो त्याग कख्यो. ऋषिदत्ता पण तेउंना संसर्गथी मिथ्यात्वने सेवन करवा लागी. कखुं ठे के-शबने स्पर्शित थएलो वायु शुं दुर्गंधताने नथी पामतो ? अर्थात् पामे ठे.

पठी शुभ जैनधर्मवाला ऋषिदत्तानां माता पिताए ते वात सांजलीने पुत्रजन्म अथवा विवाह विगेरेना कार्य उपर पुत्रीने न बोलाववानो निश्चय कख्यो. पठी केटलाक काले ऋषिदत्ताए महेश्वरदत्त नामना पुत्रने जन्म आप्यो. अनुक्रमे ते पुत्र युवावस्था पाम्यो.

हवे ऋषिदत्ताना म्होटा ज्ञाइ सहदेवनी स्त्री सुदरीएश्रेष्ठ स्वप्नसूचित गर्भधारण कख्यो, तेथी तेने नर्मदा नदीमां न्हावानो दोहद उत्पन्न थयो. सहदेव पोताना केटलाक सार्थवाहसहित तेने शुभ दिवसे नर्मदा न-

दीमां न्हावा तेडी गयो. त्यां यथाविधि पूजन करी तेउं वन्ने जणा न-
र्मदा नदीना जलमां क्रीडा करवा लाग्या. पठी पोताना वेपारथी सुखे
रहेला तेणे नर्मदा नदीने कांठे नर्मदापुर नामनुं नगर वसावी तेमां
सम्यक्त्वरूप देहना पोषणने अर्थे जाणे पोतानो पुण्यपिंड होय नहिशुं?
एवुं मेरुपर्वतना सरखुं जिनमंदिर कराव्युं. पोतपोताना स्थाननो त्याग
करी केटलाक वेहेपारीउण जमराउं जेम कमलमां निवास करे तेम ते
नगरमां निवास कस्यो. पठी वैशुर्थमणिनी चूमि जेम वैशुर्थ शलाकाने
प्रगट करे तेम सुंदरीए योग्य समये उत्तम लक्षणवादी एक पुत्रीने जन्म
आप्यो. पिताए पुत्रना सरखो जन्ममहोत्सव करीने तेनुं नाम "नर्मदा-
सुंदरी " पाड्युं. जाणे पूर्वजवने विषेज अज्यास करी राख्यो होय नहि
शुं ? एम सर्व कलाउंनो अज्यास करती ते नर्मदासुंदरी अनुक्रमे चंद्र-
ना उदयथी पूर्णिमाना सरखी यौवनावस्थामां आवी पहोची.

हवे पोताना जाइनी पुत्री नर्मदासुंदरीना उत्तम रूपने सांजली ऋषि-
दत्ता पोताना महेश्वरदत्त नामना पुत्र अर्थे मागु करवानो निश्चय करी
विचारकरवा लागी के, " अहो ! सडी गएला पगनी पेठे स्वजनोए दूर
करेदी एवी मने धिक्कार ठे. वदी जिनधर्मनो त्याग करवाथी हवे म्हारे घणुं
कष्ट सहन करवुं पडशे. कारण के माता पिता विगेरे कोइ स्वजन पर्व
तिथिने विषे पण म्हारो सत्कार करता नथी, तो पठी तेउं म्हारा पुत्रने
पोतानी पुत्री शी रीते आपशे ? आ प्रकारे विचार करीने रुदन करती
एवी प्रियाने जोइ रुद्रदत्ते तेनुं कारण पूव्युं. ते उपरथी ऋषिदत्ताए पो-
तानी सघली वात पतिने कही. महेश्वरदत्त पण पासेज उजो हतो; तेथी
तेणे ते वात सांजलीने पिताने कहुं. " हे तात ! मने आझा आपो,
हुं त्यां जइ सर्वे स्वजनोने वश करी मामानी पुत्री साथे लग्न करीने
म्हारी माताने हर्षे पमाडुं." पिताए रजा आपी एटले महेश्वरदत्त थोडा
दिवसमां नर्मदापुर नगरने विषे आव्यो. त्यां मातामह (मानो वाप)
ऋषजसेन विगेरे स्वजनोए तेनो लोकलज्जाथी आदर सत्कार कस्यो.
कहुं ठे के- जैनधर्मवालाउंण क्यारे पण पोताना योग्य आचारने
त्याग करवो नहीं.

अहिं महेश्वरदत्ते पण पोताना धैर्य, गांजिर्य, औदार्य अने वय ि

उत्तम गुणोए करीने पारधी जेम मनोहर गायनथी मृगने संतोष पमाडे तेम ते सर्वे स्वजनोने संतोष पमाड्या, एकदा पोताना खोलामां वेठेला महेश्वरदत्तने मातामहे कळुं. “ हे वत्स ! जेम सर्प जांगुली औषधीनो त्याग करे तेम तें अमारा जैनधर्मनो त्याग कस्यो ठे; माटे हवे अमे तने शुं आपीने सुख पामीए ? मातामहनां आवां वचन सांजली महेश्वरदत्ते नर्मदासुंदरीनुं मागुं कळुं एटले ऋषजदत्ते कळुं. “ तें योग्य कळुं ठे; परंतु त्हांसं कुल मिथ्यादृष्टि होवाथी अमारुं मन शंका पामे ठे. ” महेश्वरदत्ते कळुं. “ कुल गमे तेवुं हो, तेनाथी शुं ? कारण कमलने धारण करनारा पुरुषो शुं कमलना उत्पत्ति स्थानने जुए खरा ? तमारे मने सर्व परीक्षाथी जैनधर्मि जाणवो.” आ प्रमाणे तेणे अनेक सोगन खाशेने पोते जैनधर्मि ठे एवो ते सर्वेने विश्वास कराव्यो.

पढी ऋषजसेने गौरवपणाथी पोताना पुत्र सहदेवने आज्ञा करी; तेथी तेणे पोतानी पुत्री नर्मदासुंदरीने महेश्वरदत्तनी साथे परणावी. महेश्वरदत्ते पण चित्रवेलना सरखा अंगवाली ते कन्यानो स्वीकार करी पोतानो मनोरथ पूर्ण कस्यो. नर्मदासुंदरीए पण मदोन्मत्त हाथीनी पेठे तेने धर्मोपदेशनां वाक्योथी सन्मार्गमां चालनारो अर्थात् जैनधर्मि कस्यो. केटलोक काल वित्या पढी सासु ससरानी आज्ञा लइ महेश्वरदत्त पोतानी प्रियासहित हाथी जेम विंध्याचल प्रत्ये जाय तेम पोताना घरप्रत्ये गयो.

त्यां पोताना पगमां नमी रहेली नर्मदासुंदरीने खोलामां बेसारी सासु रुषिदत्ता वर्षाऋतुमां वननी लतानी पेठे अत्यंत आनंद पामी. पढी नर्मदासुंदरीए स्वर्गगंगानी पेठे पोताना सुकृतरूप जले करीने सासराना घरमां रहेला मिथ्यात्वरूप कादवने धोइ नांख्यो. पतिने हास्योत्सवमां कळोला सरखी अने सर्व स्वजनोने मान्य एवी नर्मदासुंदरीए ए प्रकारे केटलोक काल सुखे निर्गमन कस्यो.

एक दिवस गोखमां बेठेली, दर्पणमां मुख जोती अने तांबुलनुं जहाण करती एवी ते नर्मदासुंदरी विलास करती बेठी हती. ते वखते गोखनी नीचेना राजमार्गमां थडने विहार करता एवा कोइ एक साधुना मस्तक उपर तेणे अजाणथी तांबुलनो रस नांख्यो. ते जोइने ज्ञानवंत साधुए क्रोधथी कळुं के, “ जेणे आ प्रकारे अमारी आशातना करी हशे

तेनो पतिथी वियोग थशे. ” मुनिनां आवां वचन सांजली अत्यंत खेद पामेदी नर्मदासुंदरी तत्काल नीचे उतरिने साधुना चरणमां पडी अने विनंती करवा लागी के, “ हे मुनि ! निर्जाग्य अने दुष्ट आत्मावाली हुं आपना श्रापथी वली मूड हुं; कारण के जे हुं जैनधर्मिणी ठता में आपनो आ प्रकारे अपराध कस्यो ठे. महात्माउ तो विश्वने वहाला अने दयारसना समुद्ररूप होय ठे, माटे हे प्रजो ! म्हारा आ अपराधने क्षमा करो. वली समान दृष्टिवाला मुनिउ शत्रुउ उपर क्रोध पामता नथी, स्वजनो उपर मोह पामता नथी अने पोतानो अपराध करनाराउ उपर क्रोध पामीने तेने श्राप पण आपता नथी. अदुष्ट जाववाली म्हारे विषे आप क्षमा करो; कारण ठेदातुं एवुंय पण चंदननुं वृक्ष सुगंधि-पणाने आपे ठे. ”

मुनिए कह्युं, “ हे श्राविका ! सांजल्य. हे वत्से ! तुं वृथा खेद न पाम्य. कारण के जैनसाधुउ क्यारे पण श्राप आपता नथी अने निग्रह पण करता नथी. में तने श्राप आप्यो नथी; परंतु त्हारुं जविष्य कहेलुं ठे. हे जडे ! त्हारो कर्मना दोषथीज पतिनी साथे वियोग थवानो सृजेलो ठे; तो पठी पोताना पूर्वना कर्मने जोगवतो एवो कयो विद्वान् पुरुष खेद पामे ? ” आ प्रमाणे नर्मदासुंदरीने प्रबोधीने अने तेने शांत करीने मुनिए त्यांथी विहार कस्यो. पठी निरंतर निरावाध एवा जिनधर्मनुं पालन करती एवी नर्मदासुंदरीए केटलोक काल सुखे करीने निर्गमन कस्यो.

एक दिवस महेश्वरदत्त वेहेपार करवानी इच्छाथी अनेक जातना वा-सणो लइ म्लेच्छ छीपने विषे जवा निकल्यो. तेणे पोतानी प्रिया नर्मदा-सुंदरीने घणा आग्रहथी घरे रहेवानुं कह्युं, पण ते तो पोताना कदाग्र-हथी वायुनी साथे पत्रपंक्तिनी पेठे महेश्वरदत्तनी साथे जवा तैयार थइ. पठी तेउ वहाणमां वेसी जेटलामां मध्यसमुद्रमां आव्या; तेटलामां तेउए मध्यरात्रीने वखते कोइनुं गायन सांजल्युं. पठी स्वरना लक्षण जाणवामां चतुर एवी नर्मदासुंदरीए मध्यरात्रीए थता एवा ते गायनने सांजलीने पोताना पतिने कह्युं. “ हे स्वामिन् ! जे पुरुष मधुर वाणीथी गायन करे ठे; ते श्याम अंगवालो, पुष्ट हाथ पग उपर बालवालो, बल-वालो, गुह्यस्थान उपर मशवालो, रक्त नेत्रवालो, जमणा अंग उपर

चिन्हवालो, बावीश वर्षनी उमरवालो अने विशाल ढातिवालो होवो जोशए.” स्त्रीनां आवां वचन सांजली महेश्वरदत्त पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ निश्चे विश्वामित्रनी साथे मेनकानी पेठे आ म्हारी प्रिया पण कोइ मदोन्मत्त पुरुषनी साथे आसक्त थएली जणाय ठे. कारण के जो एम न होय तो अमृतने वरसावनारा चंद्रना स्वरूपने जाणनारी कमलिनी पेठे तेने बीजा पुरुषना देहना लक्षणनुं ज्ञान क्यांथी होय ? हुं तेने आजे सुधी महासती जाणतो हतो; परंतु हवणां तो ते कुलनो छेद करवाने कालकेतुना सरखी जणाय ठे. अरे ! कयो विद्वान् माणस शाकिनीना सरखी स्त्रीउंने विषे विश्वास करे ? के जे स्त्रीउं पोताना स्वार्थने माटे पति पुत्रादिकने तृणसमान गणे ठे. हुं हवणां आ स्त्रीने उच्छिष्ट पदार्थनी पेठे समुद्रमां फेंकी दउं ! अथवा खड्गरूप दंडे करीने कदलीनी पेठे छेदी नाखुं ! ” आवो विचार करीने जेटलामां ते दोषरहित एवी पोतानी प्रियाने विषे कांई पण उद्यम करवा मांडे ठे; तेटलामां वहाणना शढ उपर रहेला निर्यामके (वहाण चलावनाराउंना उपरीए) उंचा शब्दथी कह्युं के, “ अरे ! वहाणने ऊट उचुं राखो; शढने बांधी ल्यो; सांकलोने पकडी ल्यो; कारणके, आपणे म्लेच्छ द्वीपमां आवी पहोच्या ठीए. वली जल अने काष्ठ पण जरी ल्यो.” आवां उपरीनां वचन सांजलीने सर्वे खलासीउं ते प्रमाणे करवा लाग्या.

हवे ते द्वीपमां रहेलो अने गुप्त मत्सरवालो महेश्वरदत्त एक वखत महासती एवी पोतानी प्रिया नर्मदासुंदरीने क्रीडा कराववाने एक म्होटा अरण्यमां तेडी गयो. त्यां धूर्त एवा महेश्वरदत्तनी साथे वनवनप्रत्ये जमवाथी थाकी गयेली ते महासती तलावने कांठे वेतस वृक्षना गहन वनमां सूती. ते वखते पूर्वे संपादन करेला कुकर्मरूप प्राप्त थएली दूतिएज जाणे तेना नेत्रोने बंध करी नांख्या होय नहिं शुं ? एम तेने नीद्रा प्राप्त थई. पठी महेश्वर विचार करवा लाग्यो के, “ जो हुं आ स्त्रीने खड्ग विगेरेना प्रहारथी मारी नाखुं तोपण पापनो पात्र थाउं नहिं ” आ प्रकारे पोताना अपराधने वारंवार स्मरण करता अने ते प्रियानुं मृत्यु श्छता ते महेश्वरदत्ते जेम आंधलो माणस सर्पनी भ्रांतिथी

पुष्पनी मालाने त्याग करे अने जेम पोपट फोतराशी ठंकाएला चोखाना ढगलानो त्याग करे तेम तेनो त्याग कस्यो. पठी ते विलाप करतो करतो पाठो वहाण पासे आव्यो. खलासिउंए तेने विलापनुं कारण पूब्युं एटले तेणे उत्तर आप्यो के, “म्हारी प्रियाने वनमां कोईएक राक्षस जदण करी गयो. पठी ते मने जदण करवा आवतो हतो एटलामां हुं अहिं आवतो रह्यो हुं; माटे हवे तमे वहाणने जरीने ऊट चलावो. ” महेश्वरनां आवां वचन सांजलीने सर्व खलासीउं ते प्रमाणे करवा लाग्या. कस्युं ठे के— आत्मा कोने वहालो नथी ? अर्थात् सर्वने वहालो होय ठे.

पठी महेश्वरदत्त कपटशी जाणे वहाणमां बेसवानुं न इच्छतो होय ? एम करी पराणे वहाणमां बेसी पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो. “बुद्धिवंत एवा में वेश्यातुल्य स्त्रीनो त्याग करी लोकापवादशी आत्मानुं रक्षण कस्युं ए सारुं कस्युं ठे. ” परंतु ते मूढ पुरुष एम नथी जाणतो के “म्हारो आत्मा जाग्यशी हणाएलो थयो ठे. ” पठी खलासीउं पण तेने स्त्रीना वियोगशी पीडा पामेलो जाणीने प्रतिवोध देवा लाग्या. अनुक्रमे महेश्वरदत्त पोताना नगरप्रत्ये आवी पहोच्यो. त्यां तेणे म्लेष्ठ द्दीपनी वात, त्यां थएलो दाज अने पोतानी प्रियाना मरणना खोटा समाचार कह्या. ते उपरशी अत्यंत दुःखी थएलां तेना माता पिताए वधू (पुत्रनी बहु)नुं उत्तरकार्य करीने पठी तेने बीजी स्त्री परणावी.

हवे अहिं नर्मदासुंदरीए मोक्षसुख आपनारा पंच परमेष्ठीनुं स्मरण करी जेटलामां उठीने जोयुं तो पतिनो दिठो नहीं एटले प्राणनाथे मश्करी करेली मानीने ते कहेवा लागी. “ हे नाथ ! ऊट पाठा आवो; हुं आवी मश्करीने वधारे वार सहन करी सकीश नहीं. ” आवी रीते वारंवार बोलाव्या ठतां पण ज्यारे पति पाठो आव्यो नहीं, त्यारे पोतेज त्यांशी तत्काल उठीने खोवाइ गएला रत्ननी पेठे तीर प्रत्ये अने वृद्ध वृद्ध प्रत्ये प्राणनाथने खोलवा लागी. घणो वखत एम करवाशी पण ज्यारे पतिने दीठो नहीं त्यारे तो क्रोध पामेला मृगोए पण द्याशीजो-वाएली ते नर्मदासुंदरी गाढस्वरशी रुदन करवा लागी. ते वखते वनमां पोताना रुदनना थएला पडठंदाने सांजली ते महासती जांजवाना जलनी प्रत्ये दोडती एवी मृगलीनी पेठे चारे तरफ दोडवा लागी. ते

हावनमां एवुं कोइ वृद्ध, लता के गुफा न हती के जेमां ते नर्मदा सुंदरीए पोताना पतिने न खोळ्यो होय.

एवामां जाणे तेना शोकथीज होय नहिं शुं ? एम सूर्य अस्त पाम्यो. एटले ब्रह्माए तेने सुख उपजाववा माटे चंद्रने मोकड्यो. अर्थात् ते वखते सूर्यनो अस्त अने चंद्रनो उदय थयो. पतिना वियोगना दुःखे करीने चंद्ररूप अग्निना कुंरुथी अत्यंत तप्त थएली ते महासती जयंकर पशुउनी बीकथी एक लतागृहमां पेसी गइ. त्यां सेंकडो वर्षनां सरखी ते रात्रीने निर्गमन करीने पतिना गुणोतुं स्मरण करती एवी ते नर्मदासुंदरी रोवा लागी अने वली कहेवा लागी के, “ हे नाथ ! जेम कुमुदिनीने मूकीने चंद्र नाशी जाय तेम दीन अने प्रेमरूप अमृतमय एवी मने आ एकांत प्रदेशमां सूती मूकीने क्यां नासी गया ठो ? आवीरीते पोते रोती अने बीजा प्राणीउने रोवरावती वली पतिनी वार्तानो शोध करती ते महासती नर्मदासुंदरीए पांच दिवस निर्गमन कख्या.

पठी ठठे दिवसे पतिने खोलती एवी ते समुद्रना कांठाने विषे ज्यां पोतानुं वहाण उचुं रछुं हतुं त्यां आवीने जोयुं तो वहाण विनानुं ते स्थान शून्य दीतुं, एटले वधारे निराश थइने ते महासती मुनिना सत्य वचनने संचारती ठती पोताना आत्माने बोध करवा लागी के, “ हे आत्मन् ! पूर्वे करेला कर्मने जागव्य; परंतु खेद न पाम्य. ” एम कहीने ते महासतीए सरोवरमां स्नान करी, देवने वांदी अने फल विगेरेनो आहार करीने तापसीपणुं धारण कछुं. पठी तेणे कोइ एक गुफामां निवास करी, त्यां माटीनी अरिहंत प्रभुनी मूर्ति बनावीने पोतानी सन्मुख निश्चलपणाने माटे स्थापी तेनुं फल, फुल निवार (वनना धान्य). विगेरेथी पूजन करी इंगुदीना तेलथी दीवा कख्या. आ प्रकारे ते महासती हमेशां सवारे उठीने एकाग्र चित्तथी प्रभुनु पूजन, स्वाध्याय अने स्तवनादिके करीने कृतार्थ एवा दिवसोने निर्गम करवा लागी.

एक दिवस जेम राजहंसी मानस सरोवर प्रत्ये जवानी इष्ठा करे तेम नर्मदा सुंदरीए सज्जतिना साधनरूप व्रत ग्रहण करवाने अर्थे नरत क्षेत्रप्रत्ये जवानी इष्ठा करी, एवामां तेनोकोइएक विवेकबुद्धिवालो वीरदास नामनो पित्राइ बर्बरकुल देशप्रत्ये जतो ठतो त्यां आवी चड्यो.

त्यां ते महासतीना पगलाने अनुसारे पर्वतनी गुफाना पासेना जागमां आवी पहोच्यो एटले तेणे जिनेश्वर प्रचुनी स्तुति करती एवी नर्मदासुंदरीनी वाणी सांचली. पठी केवल शब्दना अनुमानथी “ आ नर्मदासुंदरी ठे. ” एम निश्चय करीने गुफामां पेठेला ते वीरदास पित्राए पोतानी दृष्टिना उत्सवरूप नर्मदासुंदरीने दीठी. महासती पण पोताना पित्राएने उलखीने तेना कंठे वलगी रोवा लागी. वीरदास पण स्नेहने लीधे हर्ष अने शोकथी व्याप्त थइ गयो.

पठी “ हे वत्से ! तुं अहिं क्यांथी आवी तुं ? अने एकली केम रहे ठे ? ” एम वीरदासे पूब्युं एटले नर्मदासुंदरीए पोतानी सर्व वात निवेदन करी. पठी जाग्यनी निंदा करतो एवो ते पित्राए वीरदास महासतीने साथे लइ म्हेळकुलप्रत्ये गयो. त्यां गामनी बहार पोताना सार्थवाहने पडाव करावी अने एक उत्तम तंबुमां नर्मदासुंदरीने राखी पोते केटलीक जेटो लइ राजसजामां गयो. त्यां राजाए अर्धुं दाण माफ करी सत्कार करेला वीरदासे नगरने विषे लेवा देवारूप वहेपार कस्यो.

हवे ते नगरमां राजानी मानिती अने रूप सौजाग्यनी संपत्तिवाली हरिणी नामनी एक वेश्या रहेती हती. राजाए तेनी एवी व्यवस्था करी हती के, जे माणस नगरमां वहेपार करवा आवे तेनी पासेथी ते वेश्या एक हजारने आठ सोना म्होर लहे. तेथी ए वेश्याए वीरदासने बोलाववा माटे एक दासीने मोकली, पण वीरदासे तो “ अमे स्वदाराथी संतोष पामेला ठीए. ” एम कहीने तेने काढी मूकी. पठी राजाए हरिणीनी करी आपेली व्यवस्था दासीए वीरदासने कही. ते उपरथी तेणे दासीने एक हजार अने आठ सोना म्होरो गणी आपी. पठी दासीए हर्ष पामतां ते लइने हरिणीने आपी एटले ते वेश्याए कहुं. “ म्हारे ड्रव्यनो शो खप ठे ? हुं तो गणिका तुं; माटे तुं वीरदासने अहिं तेडी लाव्य. ” हरिणीनां आवां वचन सांचली दासी वीरदासने तेना घर प्रत्ये तेडी लावी अने पठी ते दासी एकांत प्रदेशमां हरिणीने कहेवा लागी के, “ आ शेठना घरने विषे रूपे करीने देवांगनाउनो पण तिरस्कार करनारी तेनी व्हेन, स्त्री, के पुत्री ठे; माटे जो हरिणीना सरखा नेत्रवाली

ते स्त्री त्हारी आझा प्रमाणे चालनारी थाय तो तुं पोताना घरविषे क-
दपवेळ उगी ठे एम जाण जे. ”

पढी कपट बुद्धिवाली हरिणीए वातो करता करता वीरदासना
हाथनी आंगलीमांथी तेना नामवाली मुद्रिका (वींटी) तेने रोकवा माटे
लइ लीधी. पढी तेणे ए मुद्रिका दासीने आपीने कांइ कानमां कळुं.
पढी दासीए वीरदासना पद्मावमां जइ त्यां वेठेली नर्मदासुंदरीने
कळुं. “ हे शोऊने ! वीरदास शेठ अमारा घरनेविषे वेठेला ठे अने त-
मने बोलावे ठे. तेमणे एंधाणने माटे आ मुद्रिका आपी ठे, माटे ऊट
त्यां चालो. ? ” वीरदासना नामवाली मुद्रिका जोइने कपटनी अजाण एवी
नर्मदासुंदरी वेश्याना घरप्रत्ये आवी. त्यां दासीए तेने बीजा वारणामां-
थी प्रवेश करावी तरतज जोंघरामां उतारी दीधी.

पढी कृतार्थ मानती एवी ते वेश्याए वीरदासने तेनी मुद्रिका पाढी
आपी एटले अखंडित व्रतवालो ते पोताना पद्मावप्रत्ये आव्यो. त्यां तेणे
नर्मदासुंदरीने न देखवार्थी सेवकोने पूळुं के, “ नर्मदासुंदरी कयां गइ
ठे. ? ” तेउए उत्तर आप्यो के, “ अमे जाणता नथी. ” पढी विरदासे
घणा उपायो करीने शोधवा मांडी पण जडी नहिं. कळुं ठे के— धूतारा
माणसोए करेला गुप्त कार्यनो पार कयो पुरुष पामी शके ? अर्थात् कोइ पामी
शकतो नथी. पढी वीरदास विचार करवा लाग्यो के, “ जेणे कपटथी
सती स्त्रीतुं हरण कळुं ठे. ते हुं अहिं रहिश, त्यांसुधी तेने केम प्रगट
करशे ? ” एम धारीने ते वीरदास ते देशना वासणो विगेरे अनेकवस्तु-
उथी वहाण नरी, राजानी आझा लइ नृगुकड (नरूच)देशप्रत्ये आव्यो.
त्यां तेणे उपायने जाणनारा अने उपासक एवा जिनदास नामना पो-
ताना मित्रने सर्व वात कही तेने तुरत म्ळेष्ठ देशप्रत्ये मोकळ्यो; तेथी
ते जिनदास नर्मदासुंदरीने अर्थे केटलीक सामथ्री लइ ते देशप्रत्ये गयो.

हवे वीरदासपोताना देश तरफ गया पढी धनने अर्थे हणायला मन-
वाली हरिणी वेश्याए नर्मदासुंदरीने कळुं. “ हे नडे ! तुं वेश्यापणुं अंगी-
कार करीने पोतानो जन्म सफल कर अने इंद्रने उर्वशीनी पेठे राजाने
मानिती था. ” गणिकानां आवां वचनरूप अग्निथी जाणे बलती होय
नहिं शुं ? एम पोताना हाथने धूणावती एवी नर्मदासुंदरीए उत्तर

आप्यो के “अरे ! हुं जीवुं त्यांसुधीमां म्हारा शीलव्रतरूप माणिक्यने ग्रहण करवा कोण समर्थ ठे ?” वेश्याए कळुं, पृथ्वीने विषे अमारो जन्म सफल ठे, कारण अमे अहिं रह्या ठता इच्छित जोगने जोगवीए ठीए. नर्मदासुंदरीए कळुं, “तहारा विना बीजुं कोण आ प्रकारना सुखे करीने पोताना आत्माने कळ्याणथी ज्रष्टकरे ? जे बालक (मूर्ख) होय तेज मणि आपीने चणाने खरीद करे ठे.” आवां नर्मदासुंदरीनां वचन सांजलीने अत्यंत क्रोध पामेळी हरिणीए पोतानुं इच्छित कार्य करवाने अर्थे जड (लोडुं) जेम चिंतामणि रत्नने मारे तेम तेने मारी एटवे नर्मदासुंदरीए पंच नवकारनुं स्मरण कळुं, के जेना प्रजावथी हरिणी गणिका अकस्मात् मृत्यु पामी.

हवे वेश्याना मरण पठी तेना स्थानने अंगीकार करवा माटे राजाए प्रधाननी साथे नर्मदासुंदरीने कहेराव्युं एटवे प्रचुपणाने विषे पोतानी इष्टाथी नाशी जवाना उपायनो विचार करीने ते नर्मदासुंदरीए हरि जेम पोतानुं स्त्रीपणुं माने तेम राजाना हुकमने मान्य कळ्यो.

पठी प्रधानना मुखथी नर्मदासुंदरीना सौंदर्यादि गुणोने सांजली उत्सुकवंत अएला राजाए तेने बोलाववा माटे पालखी मोकळी. महासमृद्धिवाला राजाना सेवको नर्मदासुंदरीने पालखीमां बेसारी अने मस्तक उपर ठत्र धारण करी जेटळामां राजानी पासे लड जायठे तेटळामां “शीलव्रताने अर्थे गाडां थवुं ए ऊषधरूप ठे.” एम विचार करीने तेणे नगरनी म्होटी पथ्यरनी बांधेळी खालमां पडतुं मूक्युं. पठी “आ मल्लियागर चंदननो लेप करुं.” एम कहेती एवी ते महासती जाणे लोहनुं कवच धारण करती होय नहिं शुं ? एम पोताना सर्व अंगने विषे कादवनो लेप करवा लागी अने सर्व लोकोना समक्ष पोतानां वळोने पांढडांनी पेठे फाडवा लागी. वळी ते महासती मंत्रवादीनी पेठे शीलव्रत रूप जीवितने नाश करनारा राजपुरुष रूप सर्पोंने त्रास पमाडवा माटे तेजना सामे धूळ उराडवा लागी अने व्यंतरोथी पण न निवारण थड शके एवी जयंकर आकृतिने धारण करी पोताना शौर्यने लीधे अपूर्व एवुं नृत्य करवा लागी. आ वात राजाए सांजलीने पोताना मांत्रिको मोकळ्या. तेजने पण महासती नर्मदासुंदरीए कुतराउने पथ्यरा

मारवानीपेठे पथ्यराज मारीने दूर काढ्या. पठी पथ्यर फेंकवाथी लोकोए दूर त्यजी दीधेली ते महासती पांदडांथी विटलायला वंटोलीयानी पेठे बालकोथी विंटलायली ठती नगरने विषे जमवा लागी.

हवे एकदिवस जिनेश्वरना रासने गाती, बालकोना समूहथी विंटलाएली अने फाटेला वखना ककडाने धारण करती ते महासतीने पेला जिनदासे दीठी एटले दयायुक्त थइ गयुं ठे हृदय जेनुं एवा तेणे आगल जइने नर्मदासुंदरीने पूब्युं. “हे जडे! तुं कोण हुं? व्यंतरोनी देवी ठे? अथवा जिनेश्वर जक्त ठे ते मने कहे. ? नर्मदासुंदरीए उत्तर आप्यो के, जोतुं जैन होय तो मने एकांतमां पूठजे; पण अत्यारे आ थएला रंगना जंगरूप वैर करीश नहीं” पठी बीजे दिवसे वायु जेम पांदडाने विखेरी नाखे तेम बालकोने पथ्यर विगेरेथी मारीने दूर काढी मूकी पोते नर्मदासुंदरी कोइ एक वनना एकांत प्रदेशमां जिनेश्वरनी स्तुति करवा लागी. एवामां तेना पाठल पाठल जिनदासे आवीने हाथ जोडीने पूब्युं के, “हे जडे! धर्मने विषे एक मनवाली तुं कोण हुं?” नर्मदासुंदरीए तेने श्रावक जाणीने पोतानी सर्व वात कही, तेथी हर्ष पामीने तेणे कळुं. “बहु सारुं थयुं के जे में तने आजे दीठी; कारण के हे वंत्से! म्हारा मित्र वीरदासे मने जरूचथी अहिं तहारी शोधने माटेज मोकलेलो ठे तो हवे खेद पामीश नहीं सर्व सारुं थशे, कारण समयने अनुसारी बुद्धिने शुं असाध्य होय ठे? हे जडे! हवे आजे पण तहारे राजमार्गमां हाथणीनी पेठे फरतां फरतां वेहेपारीउना वासण विगेरेने फोडवां.” आ प्रकारे संकेत करीने जिनदास नगरमां आव्यो अने नर्मदासुंदरी पण गांडी थइने संकेतप्रमाणे सर्व वेहेपारीउना वासण विगेरेने फोडवा लागी. एवामां राजसज्जामां गयेला जिनदासने राजाए कृपाथी कळुं के, “अरे! चूतनीपेठे गांडी थएली आ स्त्रीए वांदरी जेम बगीचाने उपद्रव करे तेम सर्व नगरने विषे उपद्रव कस्यो ठे; माटे उपद्रवथी अनर्थने करनारी तेने चित्रणीनी पेठे समुद्रने सामे तीर लइ जाउं.” राजानी आवी आझाथी जिनदास नर्मदासुंदरीने सांकलवडे बांधीने वैद्य जेम दिव्य औषधीने लइ जाय तेम लइने चाढ्यो. पठी तेणे कादवमांथी जडेला चिंतामणि रत्नना सरखी दुःप्राप्य एवी नर्मदासुंदरीने समुद्रनां

वह जइ आनंदपूर्वक स्नान करावी रेशमी वस्त्र धारण कराव्यां। महामूख्यवाला पात्रनी पेठे वहाणमां बेसारी त्रगुकळ देशमां वीरदास पीत्रासहित नर्मदापुर प्रत्ये आव्यो. पुत्रीने आवी जाणी व पिता विगेरे अनेक संबंधीउं मलवामाटे सामा गया. तेउने म करीने तेमज कंठे वलगीने महासती घणुं रुदन करवा लागी. सिन विगेरे पण जीवती एवी पुत्रीने जाणी घणोज हर्ष पाम्या. तेनो मंगलाचार पूर्वक फरीथी जन्म महोत्सव कस्यो. वली जैन-रोमां महापूजापूर्वक साधर्मिवात्सल्य विगेरे धर्मनां कार्यो कस्या. वामां दशपूर्वधारी आर्यसुहस्ति नामे आचार्य विहार करता करता तपुर नगरमां आव्या एटले माता, पिता अने पित्रासहित नर्म-दरी दूरकस्या ठे तव जेमणे एवा ते साधुउंने वंदन करवा माटे गर्ई. गुरुए धर्मलाज आपी उपदेश दीधो. देशना पूर्ण थया पठी वीरदासे प्रणाम करीने पूब्युं के, “ हे प्रचो ! आ नर्मदासुंदरीए पूर्वजवने एवुं शुं कर्म कस्युं हतुं के, जे आ जवने विषे निर्दोष ठता पण दुः-पात्ररूप थइ ?” गुरुए श्रुतोपयोगथी जाणीने उत्तर आप्यो के, “आ क्षेत्रने विषे जाणे पृथ्वी जरवानो मानदंड होय नहीं शुं ? एवो पाचल नामे पर्वत ठे. ते पर्वतमांथी नीकलेली आ तटी नामनी नदी ने अन्यदर्शनी लोको “ नर्मदा ” कहे ठे. एक दिवस कायोत्सर्ग ने उजा रहेला धर्मरुचि नामना मुनिने छेषवाली ते नर्मदाए उप-कस्या; परंतु ज्यारे ते मुनि जरा पण चलायमान थया नहीं, त्यारे उलटी ते नर्मदा सम्यक्दृष्टिवाली थइ गइ. तेज नर्मदा मृत्यु पा-आ जवने विषे त्हारी नर्मदासुंदरी नामे पुत्री थइ ठे. पूर्वना अ-सथीज ते आ पुत्री स्नान दोहदे करीने वृद्धि पामेली हती अने ने करेला उपसर्गरूप दूराचरणथी दुःख पामी हती.”

पठी उत्पन्न थयुं ठे जाति स्मरण ज्ञान जेने एवी ते नर्मदासुंदरीए नी पासे दीक्षा लीधी. पठी केटलक दहाडे तपनुं आचरण करती ते महासतीने उज्वल एवुं अवधिज्ञान उत्पन्न थयुं. अनुक्रमे प्रव-पद पामी तपना आचरणथी दुर्बल जणाती ते साध्वी अनुक्रमे वि-करती करती रुपचंद्र नगर प्रत्ये आवी पहोची. त्यां अनेक व्रतोने

धारण करनारी साध्वीजना समूहशी विंटलाएली ते महासती नर्मदासुंदरी पोतानी सासु ऋषिदत्ताए करावेला उपाश्रयमां घणा दिवस रही. त्यां ते हमेशां कर्मना मर्मने प्रगट करनारी धर्मदेशना देती हती के जेने ऋषिदत्तासहित महेश्वरदत्त सांचलवा आवतो हतो.

एक दिवसे नर्मदासुंदरीए वैराग्य उत्पन्न करवामां औषधरूप सर्व स्वरनुं लक्षण महेश्वरदत्तने कछुं. ते उपरशी पस्तावो करता एवा तेणे जाएयुं के, “ निश्चय आज म्हारी प्रिया हती. अरे ! अविवेकशी कलंकीत थएला अधर्मी अने अधम एवा मने धिक्कार ठे के, जे में सती एवी प्रियाने वनमां एकली मूकी हती. अरे ! शीलवती एवी प्रियाने दूषण पमाडवाशीज हुं निर्जागी बन्यो तुं. अरे ! आ लोकमां म्हारा सरखो वीजो कोइ पापी माणस हशे नहीं. ” आवी रीते पस्तावो करता एवा ते महेश्वरदत्तने प्रवर्तिनी एवी नर्मदासुंदरीए कृपाशी कछुं, “ हे ऋद्र ! तेज हुं नर्मदासुंदरी तुं; माटे तुं शोक करीश नहीं, कारण के सर्वे प्राणिउं पोतपोताना कर्म करीनेज सुख दुःख जोगवे ठे, तेमां कोइ कोइनो दोष नशी. ” पठी स्फुरीत एवा वैराग्ये करीने प्रकाशित थएला महेश्वरदत्ते तेनी पासे क्षमा मागी अने आर्यसुहस्ति आचार्य पासे जइने दीक्षा लीधी. ऋषिदत्ताए पण संसारशी वैराग्य पामीने चारित्र ग्रहण कछुं. बने जणा तपश्चर्या करीने स्वर्गसंपत्तिने पाम्यां. नर्मदासुंदरीए पण अधिज्ञानशी आयुष्य पूर्ण थयुं जाणी अनशन व्रत अंगीकार करीने समाधि मृत्यु पामीने ते देवलोकमां गइ. त्यांशी महा विदेह क्षेत्रमां च्यवी, राज्यलक्ष्मीने जोगवी, दीक्षा धारण करी अने आठ कर्मनो क्षय करी निर्मल एवा शीलव्रतना योगशी अंतेमोक्ष पामशे.

॥ नर्मदासुंदरीनी कथा समाप्ता ॥

अथ रतिसुंदरीनी कथा ॥

आ नरतक्षेत्रने विषे जाणे लक्ष्मीनुं संकेतस्थान होय नहिं शुं? एवुं साकेतपुर नामे नगर ठे. जे नगरना वहेपारीनी स्त्रीजना मुख चंद्रशी पण अधिक कांतिवाला शोचता हता. ते नगरमां शत्रुर्तरुप हाशीने नाश करवामां केशरीसिंहना सरखो महा पराक्रमी अने जेना खड्गशी मरा-

एला शत्रुरूप हाथीना कुंजस्थलमांथी निकलेलां मुक्ताफल जाणे आकाशमां रहेला ताराउज होय नहिं शुं ? एम शोचता हता एवो नरकेसरी नामे राजा राज्य करतो हतो. ते राजाने कल्याणरूप गोत्रजनी लक्ष्मीना विलासने विषेज धारण कस्यो ठे आदर जेणे एवी कमलसुंदरी नामनी स्त्री हती. तेउने पवित्र आत्मावाली अने जाणे विधाताए पोतानी सृजवारूप कलानी चातुरी देखाडवा माटेज सौंदर्यनी लक्ष्मीना सरखी बनावेली होय नहिं शुं ? एवी रतिसुंदरी नामनी पुत्री हती.

एक दिवस ताराउथी विंटलाएली चंद्रलेखानी पेठे सखिउथी विंटलाएली रतिसुंदरीए गुणश्री नामनी प्रवर्तिनीने वंदना करी एटले ते साध्वीए अमृतना सरखी मधुरवाणीए करीने तेने मुक्ताफलना हारसरखी उज्वल धर्मदेशना दीधी अने कहुं के, “मेरु पर्वतना सरखा दुर्ध्वज मनुष्य जन्मने पामीने बुद्धिवान् माणसोए धर्मरत्नने ग्रहण करवुं. रत्नथी चरेलो जंडार प्राप्त थये ठते पण मूर्ख पुरुष जेम कोडीने खोले ठे तेमज मोक्षफलने आपनारो आ मनुष्यजव प्राप्त थये ठते अज्ञानी पुरुष जोगनी झडा करे ठे; माटे हे जडे ! तुं सम्यक्त्वने ग्रहण कर अने संयमने पाव्य. वली जीवितपर्यंत निर्मल एवा तपनुं आचरण करी संसारसमुद्रना अंतने पाम्य. तपरूप अग्निथी तपेलो अने शीलव्रतरूप निर्मल जलथी सिंचित थएलो जीव तपावेलो सुवर्णनी पेठे कर्मना मेलने धोड नाखे ठे; माटे हे राजपुत्री ! तुं ज्यांसुधी जीव त्यांसुधी जिनेश्वरना धर्मने विषे यत्न कर.” आ प्रकारे प्रवर्तिनीना मुखरूप चंद्रथी धर्मोपदेशरूप अमृतनुं पान करी उत्साहवंत थएली ज्ञानदृष्टिवाली राजपुत्रीए कहुं. “ तमे मने आ दोषरहित धर्मोपदेश दीधो ए बहु सारुं कहुं; परंतु हुं प्रमादी होवाथी आ प्रकारनां व्रत धारण करवाने समर्थ नथी; माटे म्हारा उपर प्रसन्न थइने दमन करवायोग्य बलदने जारनी पेठे गृहस्थाश्रमीने योग्य अने संसारसमुद्रमांथी तारवाने नावरूप धर्मनो युक्तिथी उपदेश करो. ”

पठी प्रवर्तिनीए राजपुत्री रतिसुंदरीने सम्यक्त्वरूप व्रत आपीने कहुं. “ हे वत्से ! शीलव्रत पालवुं ए स्त्रीउनो उत्तम धर्म ठे अने ते एज के परपुरुषनो त्याग करवारूप शीलव्रत पोते पालवुं अने बीजाउं पासे प-

लावतुं. जेथी करीने स्त्रीउनी कीर्ति आ लोकमां सूर्य चंद्र रहे त्यांसुधी स्थिर थाय अने परलोकमां कल्याणना स्थानरूप मोक्ष पण प्राप्त थाय. मेघथी लताना अंकुरोनी पेठे शीलव्रतना प्रजावथी आ जवने विषे उत्तम कुलनी स्त्रीउना सर्व मनोरथ सिद्ध थाय ठे. राजाउने परलोकमां आ संसारसंबंधी दुःख दुर्गतिनां अनेक संकटो घणाकाल सुधी सहन करवां पडे ठे; माटे तुं वज्रना सरखी दृढ थइने परंपराथी मुक्तिने आपनारा सम्यक्त्व व्रतने पाव्य. ” आवां प्रवर्तिनां वचन सांचली उद्धास पास्या ठे रोमराय जेना एवी रतिसुंदरीए घणा हर्षथी नियमने अंगीकार कस्यो.

हवे नरकेसरी राजाए पोताना कंइ कार्यने अर्थे मोकलेलो दूत चंद्रराजाना नंदन नगरमां गयो. त्यां देशना समाचार कहेवाने वखते चंद्रराजाए दूतना मुखथी रतिसुंदरीना उत्तम रूपनी वात सांचली एटले अनुरागथी कामित थएला तेणे रतिसुंदरीनुं मागुं करवा माटे पोताना प्रधानने नरकेसरी राजापासे मोकल्यो. नरकेसरी राजाए पण योग्य संबंध मानी जेम दहे पोतानी पुत्री रोहिणीनो संबंध चंद्रनी साथे कस्यो हतो तेम रतिसुंदरीनो संबंध चंद्रराजा साथे कस्यो. पठी शुभ दिवसे महासमृद्धिसहित तेणे रतिसुंदरीने महासंपत्तिवाला नंदनपुरमां मोकली; त्यां ते लक्ष्मी जेम कृष्णने वरी हती तेम चंद्रराजाने वरी. उत्तम मुहूर्त्तमां तेउनो धन्य विवाह थये ठते मनोहर एवा नंदनपुरमां अत्यंत आनंद आपनारो महोत्सव थयो. नगरवासी जनो पण रतिसुंदरीना स्वरूपने जोइ आश्चर्यथी कहेवा लाग्या के, “ शुं आ कोइ देवी, विद्याधरी के नागकन्या ठे ? ” आवी ज्योत्स्नारूप प्रियाथी अद्वंकृत थएलो द्वित्रयरूप नक्षत्रोनो नायक चंद्रराजा सर्व थकी अधिक शोचवा लाग्यो.

एक दिवस कुरुदेशना बलवंत महेंद्रसिंह राजाए सिंह जेम सिंह उपर संदेशो मोकले तेम चंद्रराजाने दूत मोकलीने कहेवराव्युं के, “ हे देव ! सूर्यनी साथे कमलोनी पेठे तमारी साथे अमारी प्रीति घणा कालथी चालती आवेली ठे. जे पुत्रो पोताना पूर्वजोए मेलवेला महिमाना स्थानरूप संबंधने लोपता नथी तेज पुत्रोने कुलनो उद्योत करनारा जाणवा. वली अखंड रीते सौजन्यपणुं धारण करता एवा तमारे पोतानुं कार्य निश्चय अमारार्थीज साधवा योग्य ठे. वधारे शुं कहीए ? परंतु

नवोढा एवी रतिसुंदरी अमने जेटमां आपो के, जेथी अमे तेनो सत्कार करीए. कारण जेनी साथे प्रीति होय तेना गौरवपणाने अर्थे प्रिया पण आपी शकाय ठे. जुठ के वसिष्ठे आदर करेली अरुंधती कोने मानवा योग्य नथी ?” दूतनां आवां वचन सांजली चंद्रराजाए जरा हसीने कछुं. “ चंद्रज्योत्सनाना सरखा सुजन मनुष्यो कोने वहाला नथी थता ? कछुं ठे के— परोपकार, मैत्री, दाक्षिण्य, प्रियजाषण, सौशील्य, विनय अने त्यान (दान) एटला सज्जन पुरुषोना गुणो ठे. हे दूत ! त्हारा राजाए मने आ सारुं कछुं ठे. कुलिन पुरुषो समुद्रनी पेठे पोतानी मर्यादा लोपता नथी. हे दूत ! अमे जे तने कहीए ते तुं त्हारा राजाने कहेजे के, जीवितनी याचना करवानी पेठे देवी रतिसुंदरीनी याचना करवी ए पण प्रीतिनुं लक्षण नथी. ” दूते कछुं. “ तमारे महेंद्रसिंह महाराजानी आज्ञा लोपवी ए योग्य नथी; कारण के कोमलपणार्थी साधी सकाय एवा अर्थ (प्रयोजन) ने विषे कठोरपणुं राखवुं ए विवेकीपणुं कहेवाय नहीं. मर्यादाने लोपता एवा समुद्रने कोनाथी रोकी शकाय ? वली क्षोत्र पामेला समुद्र ठते पाल बांधवाने कयो पुरुष समर्थ थाय ? माटे तमारा हितने अर्थे ते महाराजानी इच्छा पूर्ण करो. ” आवां दूतनां वचन सांजलीने क्रोधथी राता थइ गएला चंद्रराजाए तेने कछुं. “ अरे दूत ! तें बहु सारुं कछुं. शुं बीजाउनी स्त्रीउने मागनारो ते त्हारो कुलीन राजा पोतानी स्त्रीने बीजाना घरने विषे मोकले ठे खरो ? सर्पराज जीवता उता तेना मस्तक उपर रहेलो मणि कोनाथी ग्रहण करी शकाय तेम ठे ? ” दूते फरीथी कछुं. “ हे ऋपति ! तत्व वचन सांजलो. जेम तेम करीने पण आत्म रक्षण करवुं. ए राजनीतिना वचननुं स्मरण करो. वली कछुं ठे के— सेवकथी द्रव्यनुं रक्षण करवुं. सेवकथी अने द्रव्यथी स्त्रीनुं रक्षण करवुं. परंतु आत्मानुं तो सेवक, द्रव्य अने स्त्रीथी पण रक्षण करवुं. ” इत्यादि वचन कहेता एवा ते दूतने कृपण माणस जेम स्त्रीखारीने काढी मूके तेम चंद्रराजाना सेवकोए ते दूतने गले पकडीने काढी मूकयो.

पठी ते दूते महेंद्रसिंह ऋपति पासे जइने पोतानी सर्व वात निवेदन करी एटले ते मर्यादा मूकेला समुद्रनी पेठे पोतानुं असंख्य सैन्य

चंद्र राजा उपर चम्पी आव्यो; तेथी क्रोधे करीने व्याकुल थएलो चंद्र राजा पण तेना सामो थयो. अनुक्रमे बन्ने सेनानुं युद्ध थतां थतां के-शरीसिंहनी पेठे ते बन्ने राजानुं पण युद्ध चाढ्युं. पठी चाग्यना वशथी वृद्धि पामेला महेंद्रसिंहे राहु जेम चंद्रने ग्रहण करे तेम जीवता एवा चंद्रराजाने पकडीने बांध्यो. पठी नासता एवा चंद्रराजाना सैन्य-मां नासी जती एवी रतिसुंदरीने पारधी जेम मगलीने पकमी ले तेम महेंद्रसिंहे पकडी लीधी.

पठी रतिसुंदरीना लाजथी संतोष पामेलो महेंद्रसिंह चंद्रराजाने ठोडी दइ पोताना नगर प्रत्ये आव्यो. त्यां कामरूप त्रिद्वथी पीडा पामतो ए-वो ते रतिसुंदरीने कहेवा लाग्यो के, “ हे सुत्रु ! जे दिवसे दूतना मुख-थकी त्हारा रूपनुं वर्णन सांचळ्युं ठे तेज दिवसथी मालतीने विषे त्रम-रनी पेठे म्हारुं मन त्हारे विषे उत्साहवंत थयुं ठे. हे त्रद्रे ! में त्हारा माटे आ आरंज कस्यो हतो; माटे हवे सर्व स्त्रीजमां पट्टराणीपदने स्वीकारी म्हारो मनोरथ सफल कर. ” महेंद्रसिंहनां आवां वचन सां-चळी चंद्रप्रिया रतिसुंदरी पोताना मनमां विचार करवा लागी के, “अरे ! धिक्कार ठे म्हारा रूपने, के जेथी फलवाला वृद्धनी पेठे प्राणनाथनीआवी दुर्दशा थइ. आ दुष्ट आचारवालो कामी, जेम जुगारी जुगटाने विषे उत्साह पामे तेम म्हारे विषे उत्साह पामेलो ठे, तो हवे म्हारे कसाश्ने त्यां बांधेला बकरानी पेठे जीवितरूप शीलनुं शी रीते रक्षण करवुं ? हा ! प्राणसंकटने विषे काल विलंब करवो ए श्रेयकारी ठे. ” एवां नीतिनां वचननुं स्मरण करी रतिसुंदरीए नम्रपणाथी महेंद्रसिंहने कळ्युं. “ हे नरकुंजर ! तमे मने घणी प्रीतिवाली जाणी ठे; माटे जो ना न कहो तो हुं तमारी पासे कंइ पण मागणी करुं. ” महेंद्रसिंहे कळ्युं. “ हे रंजोरु ! एवी शी प्रार्थना ठे ते कहे ? कारण में त्हारा माटे प्राणने पण तृणसमान गणेलो ठे. हे सुत्रु ! जे मस्तक आपवा तैयार थाय ठे, तेनी पासे नेत्रनी प्रार्थना करवी रहेतीज नथी; माटे हुं त्हारा दुर्ध्वज मनोरथने पूर्ण क-रीश. ” रतिसुंदरीए कळ्युं. “ म्हारे परपुरुषनी साथे विषयसुख जोगववुं नहीं एवो नियम ठे; माटे तमे चार माससुधी म्हारा ब्रह्मव्रत (शीलव्रत) नो जंग करशो नहीं, ए म्हारी प्रार्थना ठे. ” महेंद्रसिंहे कळ्युं. “ हे वरा-

नने ! त्हारुं वचन मने वज्रपातथी पण वधारे दारुण लाग्युं ठे; तो पण ते त्हारी आझाने हुं फेरवीश नहीं. ” दुःखरूप समुद्रमां कुबेली रतिसुंदरी महेंद्रसिंहना वचनरूप द्धीप (बेट) ने पामीने सूर्यना तापथी तपायमान थएलो माणस जेम वृद्धनी ठायाने पामीने हर्ष पामे तेम प्रसन्न थइ. महेंद्रसिंह पण “ चार मास पठी म्हाराज हाथमां ठे. ” एवो विचार करीने चूमिमां डाटी राखेला द्रव्यवाला गरीब माणसनी पेठे मनमां हर्ष पामवा लाग्यो. पठी निरंतर आंबील अने उपवास विगेरे तपना कृत्यथी पोताना शरीरनुं शोषण करती तथा त्याग कस्या ठे स्नान, अंगराग अने आचूषण जेणे एवी ते रतिसुंदरी शिथील स्तनवाली, ग्लानी पामेला मुखकमलवाली, सुकाइ गएला रुधिर, मांस अने नासिकाना अग्रजागवाली तथा कठोर केशवाली थइ गइ.

एक दिवस मेलथी श्याम बनी गयेली, कार्यने विषे जयंकर अने हिमथी बली गयेली कमलीनीना सरखी ते रतिसुंदरीने जोइने राजा महेंद्रसिंहे पूब्युं. “ हे मृगाक्षि ! त्हारी आवी अवस्था केम थइ गइ ? शुं त्हारा शरीरने विषे कंइ रोग उत्पन्न थयो ठे के चित्तने विषे कंइ पण दुःख उत्पन्न थयुं ठे ? ” रतिसुंदरीए उत्तर आप्यो. “ हे देव ! में आ फलरहित एवुं व्रत वैराग्यथी धारण कखुं ठे; एथीज फागण मासना वननी पेठे म्हारुं शरीर सूकाइ गयुं ठे. हे महाराज ! हवे म्हारे जेम तेम करीने आ व्रत पूर्ण करवुं ठे; कारण के व्रतनो जंग करवाथी नरक गति प्राप्त थाय ठे. ”

महेंद्रसिंहे फरीथी पूब्युं. “तने आवो वैराग्यनो हेतु शाथी उत्पन्न थयो के, जेने लीधे तें पुष्पनी मालानी पेठे जोगववा योग्य आ शरीर तप रूप अग्निमां फेंकी दीधुं ? ” पतिव्रता रतिसुंदरीए कखुं. “ हे राजेंद्र ! प्रथम शेकडो दोषवालुं तेमां पण एक वैराग्यने, वंधन करनारुं आ म्हारुं शरीर जुठ के, जेना नवद्वारमांथी स्नायु, रुधिर, मांस, चरवी, हाडकां, पित्त, विष्टा, मूत्र अने श्लेष्मने लीधे दुर्गंध निकले ठे. वली ते शरीर वारंवार स्नान, सुगंधी चंदन अने धूप विगेरेथी संस्कार कस्या ठता पण पोतानी दुर्गंधताने ठोडतुं नथी. तेमज ए शरीरनी अंदर अने बहार विविध प्रकारना उपचार करीये तोपण खल पुरुषने

उपकारनी पेठे ते ते विरूपपणुं पामेला देखाय ठे. फक्त उपरथीज मनोहर देखातुं पण अंदरथी तो अपवित्रताना समुद्र सरखुं आ शरीर गधेडाना ठाणनी पेठे कोने वैराग्यना कारणरूप नथी थतुं ? वली वीजा पण आ तुष्ठ शरीरना घणा दोषो ठे; तो पठी कया वैराग्यवंत पुरुषो किंपाकवृक्षना फलना सरखा आ देहने विषे मोह पामे ? ” आ प्रकारनी रतिसुंदरीनी वैराग्यवाली देशनाथी पण जेम वर्षादनी धाराथी काला पठरनो पर्वत नरम थाय नहीं तेम महेंद्रसिंह पोताना विचारथी नरम थयो नही; परंतु ते तो उलटो पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ तपथी दुर्बल थइ गएली आ रतिसुंदरी तप पूर्ण थया पठी हती तेवी थशे. ” एम धारीने ते “ हे मुग्धे ! खेद न पाम्य अनेतहारो नियम पूर्ण कर. ” एवुं कहीने हसतो ठतो पाठो चाळ्यो गयो.

व्रत पूर्ण थयुं एटले पारणाने अंते राजा महेंद्रसिंहे रतिसुंदरीने कळुं. “ हे नद्रे ! आजे तहारो संग करवाने हुं घणो उत्साहवंत थयो वुं. ” रतिसुंदरीए कळुं. “ हे देव ! सर्व प्राणीउने पोतानो स्वार्थ वलीष्ट होय ठे. आजे में घणा दिवसे स्निग्ध अन्न खाधुं ठे, तेशी म्हारुं शरीर आकुल व्याकुल थाय ठे; माथुं दुःखे ठे; ठातिमां शूल आवे ठे अने शरीरना सर्वे सांधाठ तूटे ठे. ” आ प्रमाणे कहीने ते रतिसुंदरीए गुप्त रीते मदनफल मुखमां नाखी खाधेलुं अन्न उकी काळ्युं अने पठी राजाने कळुं. “ हे राजन् ! आ शरीरनुं कृतघ्नपणुं जुठ के, जेणे में मनोहर जोजन कळुं हतुं, तेने पण ऋणवारमां अपवित्र करी नाख्युं. आ पदार्थने बालक बुद्धिवाला तहारा विना बीजो कथो चूख्यो पुरुष खावानी इडा करे ? ” महेंद्रसिंहे कळुं. “ तुं एम केम कहे ठे ? ” महासतीए उत्तर आप्यो के, “ आ प्रत्यक्ष दाखलो मळ्या ठता हवे कहेवा मात्रथी शुं ? अन्य पुरुषे जोगवेली स्त्रीथी बीजुं शुं निंदित ठे ? अने तेवी स्त्रीनी इडा करनार तुं पण निंदाना पात्ररूप केम नहिं थाय. ? ”

राजाए कळुं. हे सुंदरी ! ते सर्व वात हुं जाण्युं वुं, तो पण प्रीतिनी अधिकताने लीधेज तहारो संग करवाने लोजायेलो वुं. महासतीए कळुं. “ आ रूपरहित थयेला अंगने विषे हवे राग थ्यो ? ” पठी रतिसुंदरीना नेत्रना श्यामरंगथी प्रीतिवाला थएला राजाए फरीथी कळुं. “ त-

पत्नी शुष्क अण्डा एवाय पण देहने विषे आ त्हांनां बन्ने नेत्र जीर्णपात्रमां रहेला रत्ननी पेठे त्रण जगत्मां अमूढ्यपणुं पाम्यां ठे. ” राजानां आवां वचन सांचली शील रत्नाने अर्थे बीजा कोइ उपायने न जाणती एवी ते महासतीए पोतानां बन्ने नेत्रोने खेंची काढीने तत्काल राजीने अर्पण कस्यां. ते जोइने चमत्कार पामेला अने मूकाइ गयुं ठे रागरूप सर्पनुं जेर जेने एवा तथा वृद्धि पाम्यो ठे संवेग जेने एवा ते राजाए संत्रमधी तेने कहुं के, “ अरे ! कृशोदरी ! तें आ दारुण कर्म केम कस्युं ? अने म्हारा महा दुःखना कारणरूप केम अइ ? ” रतिसुंदरीए कहुं. “ हे देव ! रोगी माणसने तिदण औषधनी पेठे आ म्हारुं कृत्य आपणा बन्नेना सुखनुं कारण जाणो. ! ”

पढी रतिसुंदरीए देशनावडे करीने धर्मने विषे स्थिर करेला अने वैराग्य पामेला ते राजाए तेनी कृपा मागी. पढी शीलव्रतना प्रज्ञावधी शासनदेवीए ते रतिसुंदरीनां नेत्र फरीशी मनोहर कस्यां. पढी महेंद्रसिंहे पोताना प्रधाननी साथे रतिसुंदरीने नंदनपुरने विषे मोकलावी अने चंद्रराजाने कहाव्युं के, “ रतिसुंदरी म्हारी ब्हेन ठे. ” चंद्रराजाए वखाणेळी रतिसुंदरी पण पोताना निर्मल शीलने पालीने अनुक्रमे मोक्ष सुख पामशे.

॥ इति रतिसुंदरीनी कथा समाप्ता ॥

हवे पतिए त्याग करेली महासतीर्जना शीलनुं माहात्म्य कहे ठे.

ऋषिदत्ता दवदंती कमला च कलावती विमलसीला
रिसिदत्ता दवदंती, कमला यं कलावई विमलसीला

नामग्रहणजलेनापि कलिमलप्रक्षालनं कुरुत

नामग्रहणजलेणवि, कलिर्मलपखाणं कुणह ॥ ५५ ॥

शब्दार्थ— (विमलसीला के०) निर्मल ठे शीलव्रत जेनुं एवी (रिसिदत्ता के०) ऋषिदत्ता (दवदंती के०) दवदंती (कमला के०) कमला (य के०) अने (कलावई के०) कलावती, ए सर्वे जयवंती वत्तो. हे जव्यजीवो ! ते सर्व शीलव्रत धारण करनारी महासतीर्जना (नामग्रहणजलेणवि के०) नाम ग्रहणरूप जले करीने पण (कलि-

मलपश्कालणं के०) कलियुगना अथवा क्लेशना पापने प्रक्षालन (कुण्ह के०) करो, अर्थात् धोइ नाखो. ॥ ५५ ॥

विशेषार्थ— हे ऋष्यजनों ! वली निर्मल शीलवंत एवी हरिपेण तापसनी पुत्री ऋषिदत्ता, श्रीमक राजानी पुत्री दवदंती, मेघराजानी पुत्री कमला, अने विजयसेन राजानी पुत्री कलावती ए सर्वे पण जयवंती वत्तो. हे ऋष्यप्राणिउं ! शीलव्रत धारण करनारी ते सर्व सतीउंनां नामग्रहणरूप जलेकरीने कलियुगना पापने तमे धोइ नांखो. ॥ ५५ ॥

ऋषिदत्तानी कथा.

आ मध्यदेशने विषे रथमर्दन नामनुं नगर ठे. ज्यां वेपारीउंना मंदिरने विषे कुबेर पण एक सामान्य वणिकपुत्रनी पेठे शोचतो हतो. त्यां जेनी खड्गरूप वद्वि शत्रुउंनी स्त्रीउंनां उंनां एवां पण आंसुए करीने वृद्धि पामती हती एवो हेमरथ नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते राजाने जेना नेत्रथी जाणे लज्जा पामेली हरिणी वननो आश्रय करीनेज रही होय नहिं शुं ? एवी सुयशा नामनी राणी हती. तेउंने जेनी कीर्तिरूप स्त्री बाळ उतां पण सर्व दिशाउंमां प्रसरी रही हती एवो कनकरथ नामनो महा समर्थ पुत्र हतो.

ते वखते पृथ्वीरूप लक्ष्मीना केशपास सरखी कावेरी नगरीमां सुंदरपाणी नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने पतिव्रता स्त्रीउंमां आचूषणरूप वासुला नामे स्त्री हती. जेम मेरुपर्वतनी चूमि कटपवेलने प्रगट करे तेम तेणे रुक्मिणी नामनी पुत्रीने जन्म आप्यो हतो. ते पुत्री ज्यारे अनुक्रमे यौवनावस्थामां आवी पहोची त्यारे सुंदरपाणी राजाए तेनो संबंध कनकरथ राजकुमारनी साथे कस्यो. पठी लग्नना अवसरे पितानी आझाथी कावेरी नगरी तरफ जता एवा ते कनकरथ राजकुमारे मार्गमां सिमानाना सर्वे राजाउंने पोताने तावे कस्यो. एम अनुक्रमे प्रयाण करंता एवा ते राजकुमारे असंख्य वृद्धोथी गाढ एवा एक म्होटा अरण्यमां आवी पडाव कस्यो. एवामां पोते मार्ग जोवाने अगाउथी मोकलेला केटलाक सेवकोए आवीने वृद्धनी नीचे बेठेला ते राजकुमारने कस्युं. “हे देव ! तमारी आझाथी घणे दूर गएला अमोए जाणे क्कमानुं सुख होय नहिं शुं ? एवुं कमलथी मनोहर एक तलाव दीतुं. अमे जेटलामां

ते तलावने कांठे गया तेटलामां तो चपलनेत्रवाली अने सुद्ध अंगवाली एक स्त्री अमारा जोवामां आवी. पठी ते स्त्री अमने जोइ तत्काल नाशीने विद्याधरीनी पेठे वृद्धोनी घटामां संताइ गइ. अमे तेने घणो वखत खोली; पण दरीद्रिमाणसने चित्रवेलनी पेठे अमने ते प्राप्त थइ नहीं.” कुमार ते सेवकोनी वात सांजली मेघनी गर्जनाथी जेम मोर हर्ष पामे तेम हर्ष पाम्यो अने ते सेवकोए बतावेला मार्गे ते वनमां जवाने चाढ्यो. अनुक्रमे आ-अवनमां आवीने कुरंगपक्षिनीपेठे वृद्धोनी घटामां संताइ रहेला कुमारे चंचल नेत्रवाली ते स्त्रीने दीठी एटले विस्मय पामीने ते विचार करवा लाग्यो के, “ निश्चय मुनिना श्रापथी ब्रष्ट थयेली आ कोइ देवांगना हशे! नहिं तो मारवाड सरखा निर्जल देशमां कटपलताना सरखुं स्त्रीरत्न अहिं क्यांथी होय ?” आ प्रकारे स्त्रीनुं रूप जोवाथी मूढ थइ गएलो ते राजकुमार जेटलामां स्थिर उजो रहीने विचार करे ठे तेटलामां से-नानो गाढशब्द सांजलीने ते स्त्री नासी गइ.

पठी सरोवरने कांठे वृद्धोनी घटामां सेनाने पडाव करावी कामदेव-ना बाणथी व्याप्त थइ गएलो राजकुमार ते स्त्रीने शोधवा माटे वनमां जटकवा लाग्यो. शोध करता बहु दूर गयेला चंचल हृदयवाला कुमारे वनमां उंचा तोरणवाळुं एक देरासर दीठुं एटले “ निश्चय नाशी गयेली कुरंगपक्षिना सरखा नेत्रवाली ते स्त्री आ मंदिरमां हशे. ” एम धारीने राजकुमारे ते देरासरमां प्रवेश कस्यो.

त्यां आदीश्वर प्रभुनी मूर्ति जोइ अर्चितित फल प्राप्त थवाथी पो-ताना आत्माने धन्य मानता एवा ते राजकुमारे वनना पुष्प विगेरेथी जेटलामां प्रभुनी पूजा करी तेटलामां ज्योत्स्ना सहित चंद्रनीपेठे म्होटी जटावाला कोइ वृद्धमुनि ते कुमारी सहित त्यां आव्या. मुनिनी पुत्री राजकुमारने जोइ विचार करवा लागी के, “ आ कोइ इंद्र, चंद्र अथवा कामदेव ठे.” विस्मित चित्तवाला राजकुमारे जिनेश्वर प्रभुने नमस्कार करीने पठी ते मुनिने प्रणाम कस्यो. मुनिए पण “ दीर्घश्रायुष्यवालो था. ” एम आशीश आपी. मुनिए राजकुमारने पूठ्युं. “ हे जद्र! तमे कोण ठे? तमारुं कुल शुं ठे? अने तमे क्यांथी आव्या ठे? ते कहो. ” पठी कुमारनी साथे रहेला सेवके कुमारनी सर्व हकीकत कही. कुमारे पण

पोताना नेत्ररूप चकोरने आनंद पमारुवामां चंद्रनी ज्योत्स्ना सरखी कुमारीने जोइ मुनिने पूठयुं के, “तमे कोण ठे? आ कन्या कोण ठे? अने आ मंदिरने विषे केम रहो ठे?” मुनिए उत्तर आप्यो के, “हे वत्स! आ म्होटी कथा ठे; माटे हुं पूजा करीने आव्या पठी कहीश. ” कुमार “बहुसारु ” एम कहीने बीजा मंडपमां वेठो अने मुनि ते कुमारी सहित प्रचुनुं पूजन करवा गया. ते वखते राजकुमार कुमारीने अने कुमारी राजकुमारने एम परस्पर पोतानां धवल चंचल नेत्रोथी वारंवार जोता हता. प्रचुनी पूजा करी रह्या पठी मुनिए राजकुमारने पोतानी जुंपनीए तेडी जइ त्यां मधुपर्कथी पूजा करी आसन उपर वेसारीने कळुं. हे वत्स! मंत्रितावति नामनी नगरीने विषे हरिषेण नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने यथार्थ नामवादी प्रियदर्शना नामनी स्त्री हती अने अजितसेन नामनो पुत्र हतो.

एक दिवस दुर्विनीत अश्व उपर चडीने फरवा निकलेला ते राजाने दुष्ट अश्व आ वनमां हरण करी लाव्यो. पठी राजा तेने पिंपलाना वृद्धसाथे बांधीने अश्वथी पण वधारे वेगवालो पोते आ वनमां आव्यो अने तलावने विषे हाथ पग धोइ त्यां बेठेला विश्वचूति नामना साधुने नमस्कार करी नेमनी आगळ बेठो एटले कळ अने महाकळ वंशना ध्वजरूप ते महामुनिए (आदीश्वर प्रचु त्हारुं कळ्याण करो.) एम आशिष आपी.

पठी राजा अने मुनि परस्पर कुशल समाचार पूठता हता एवामां ते वनने विषे म्होटी कोलाहल शब्द थवा लाग्यो एटले सर्वे आश्रमवासी मुनिउं आश्चर्यथी कहेवा लाग्या के, “आ कोलाहल शेनो थतो हशे?” राजाए तो जाणुं के, “निश्चय म्हारुं सैन्य म्हारा पगळे आवी पहोच्युं.” पठी तेणे मुनिपासेथी उठीने पोताना सर्व सैन्यने शांत पमाकी पोते मुनिनी सेवा करतो ठतो एक मास सुधी त्यांज रह्यो. त्यां तेणे पुण्यरूप समुद्रने वृद्धि पमाडवामां चंद्रसमान श्री आदीश्वर जगवाननुं उंचा तोरणवाळुं आ मंदिर बंधाव्युं. पठी पोतानी नगरी प्रत्ये जवाने प्रयाण करता एवा ते राजाने कुळपति मुनिए सापना जेरने उतारवानो एक मंत्र आप्यो.

पढी राज्यनुं पालन करता अने एक दिवस सत्रामां बेठेला ते हरिषेण राजानी कोइ एक द्वारपाले आवीने विज्ञापना करी के, “ हे देव ! कदयाणकारी एवी मंगलावती नगरीमां महा तेजवंत प्रियदर्शन नामे राजा राज्य करे ठे. तेने विजलीनी लताना सरखी विद्युत्प्रज्ञा नामे स्त्री ठे. तेउने गुणे करीने पवित्र एवी प्रीतिमति नामनी पुत्री ठे. ते पुत्रीने आजे दुष्ट सापे दंश कस्यो ठे; माटे प्रियदर्शन राजाए तमने खबर कहेवाने माटे मने अहिं मोकस्यो ठे. ” दूतनां आवां वचन सांजली परोपकारी बुद्धिवालो ते हरिषेण राजा वेगवाला हाथी उपर बेसीने मंगलावती नगरी प्रत्ये गयो. त्यां तेणे प्रीतिमतीने सापना जेरथी मुक्त करी. पढी प्रसन्न थएला प्रियदर्शन राजाए पोतानी पुत्री हरिषेण रूपतिनी साथे परणावी. हरिषेण राजा पण तेने परणीने म्होटा उत्सवथी पोतानी नगरी प्रत्ये आव्यो.

केटलोक काल वित्या पढी हरिषेण राजाए युवावस्थामां आवेला पोताना अजितसेन पुत्रने राज्य सोंपी पोते स्त्रीसहित विश्वचूति नामना तपस्वी पासे तापसी दीक्षा लइ अखंफित ब्रह्मव्रत पालवा लाग्यो. पढी ते प्रीतिमतिने पांचमे मासे स्त्रीमंत्रनीपेठे लज्जा पमाडनारो गर्ज प्रगट थयो; ते जोइने हरिषेण राजाए स्त्रीने पूठयुं. “ हे नद्रे ! कुल अने शीलने अयोग्य एवो आ गर्ज तने क्यांथी प्रगट थयो ? ” प्रीतिमतिए उत्तर आप्यो के, “ दिक्षा लीधा पहेलानो ठे; परंतु वादलामां रहेला चंद्रनी पेठे हुं तेने जाणी शकी नहीं. ” हरिषेणे कस्युं. “ हवे अहिं रहेवाथी आपणे तपस्वीउमां धिक्कार पामशुं; माटे सवार थये बीजा कोइ स्थानके जता रहेवुं. ” आवो विचार करता एवा ते स्त्री पुरुषे रात्री निर्गमन करी. पढी सवारे तेउए जोयुं तो दुष्ट चूते खोदी काढेला घरनीपेठे ते वन तपस्वीउ रहित दीतुं एटले आश्चर्यवंत थएला ते स्त्रीपुरुषे पोताना चंचल नेत्रथी चारे तरफ जोवा मांड्यु तो सूकाइ गएला पांढडावाला वृद्धने त्याग करीने जेम पद्धि उडी जाय तेम ते आश्रमने ठोडी दइने ठेवट चाल्या जता एवा एक वृद्ध मुनिने दीठा. हरिषेणे मुनिपासे जइ हाथ जोडीने पूठयुं के “ हे जगवन् ! आ पवित्र एवुं तपोवन तपस्वीउ विनातुं शून्य केम थइ गयुं ? ” मुनिए उत्तर आप्यो के, “ हे वत्स !

मारा निंदित कर्मने जोइ कोढीया माणसनी पेठे तमारो त्याग करीने सर्वे तपस्वीज वीजा वनमां चाल्या गया ठे." एम कहीने ते मुनि पण बीजे स्थानके गया.

पठी खेद पामेलो हरिषेण राजा पोताना आश्रममां आव्यो. यति जेम लक्ष्मीनी निंदा करे तेम पोताना कर्मनी निंदा करता एवा ते स्त्री पुरुषे सेंकको वर्षना सरखा दुःख आपनारा वीजा चार मास पण तेज आश्रममां निर्गमन कस्या. पठी पूर्ण मास थये प्रीतिमतीए इठित फल आपनारी कटपवेलना सरखी पुत्रीने जन्म आप्यो. "ऋषिउना प्रसादथीज आ पुत्री आपणने प्राप्त थइ ठे." एम मानता एवा ते माता पिताए पुत्रीनुं उत्तम अर्थवालुं "ऋषिदत्ता" एवुं नाम पाळ्युं. पठी प्रीतिमती मरण पामी एटले हरिषेण तापसे ते पुत्रीने पाढी पोशीने आठ वर्षनी करी. पठी "आ रुपवति पुत्रीने कोइ वनचरो उपद्रव करशे." एवो विचार करीने तेणे पुत्रीना नेत्रमां अदृश्यना कारणरूप अंजन आंज्युं के जेथी तेने कोइ देखी शके नहीं.

(श्री आदीश्वर प्रभुना देराशरनी पासे रहेनारा मुनि कनकरथ राजकुमारने कहे ठे के,) "हे राजकुमार! तेज हुं हरिषेण राजा हुं अने आ म्हारी पुत्री ऋषिदत्ता ठे, के जेने में अंजन आंजवाथी कोइ देखी शकता नहोता पण तमे दीठी ठे." पठी राजकुमार कनकरथ अने ऋषिदत्ता परस्पर पोतानी स्निग्ध दृष्टिथी एक बीजाना शरीरने जोता एवा जाणीने तथा तेउना जावने समजीने मुनिए राजकुमारने कळ्युं. "हे परूणा! आ कन्या त्हारे योग्य ठे; माटे तुं तेने ग्रहण कर." राजकुमार ते वातने कबुल करी शंकर जेम पार्वतीने परण्या हता तेम तेने त्यांज परण्यो अने नवोढा एवी ते ऋषिदत्तासहित माळतीनी साथे जमरानी पेठे केटलाक दिवस तेज आश्रममां रह्यो.

पठी वैराग्यमां परायण एवा हरिषेण मुनिए पुत्री तथा जमाइनी रजा लइ पंच परमेष्ठिनुं स्मरण करता ठता अग्निमां प्रवेश कस्यो; तेथी ऋषिदत्ता पृथ्वी उपर आलोटा अने विलाप करवा लागी. कुमार कनकरथ अमृतसमान वाणीथी तेने बोध पमाडी अने प्रथम पोताना नगरथी जेने परणवा जतो हतो, ते रुक्मिणीनो त्याग करी केवल ऋषिदत्ता

ने ग्रहण करी पाठो पोताना नगरतरफ जवाने निकळ्यो. ऋषिदत्ता पण हरिवर्षथी आणेला अने सर्व ऋतुमां फलने प्रगट करनारा वृद्धोना बीजने हारबंध वावती तेनी साथे चांदी, विशाल नेत्रवालो कनकरथ कुमार पिताए करेला उत्सववाला रथमर्दन नामना पोताना नगरप्रत्ये के-टलेक दहाडे आवी पडोच्यो. पढी पतिने मान्य एवी ऋषिदत्ताए पोतानां श्रेष्ठ आचरण अने विनयादि गुणोए करीने कुटुंबना सर्वे माणसोना चित्तने वश्य कऱ्यां. तेमज ते युवराज एवा पोताना पतिनी साथे राज्यनां अनेक सुखोने जोगववा लागी.

हवे अहिं कावेरी नगरीमां सुंदरपाणी राजाने समाचार मढ्या के, “रुक्मिणीने परणवा माटे आवतो एवो कनकरथ कुमार मार्गमां हरिषेण ऋषिनी पुत्री ऋषिदत्ताने परणी पाठो वढी गयो.” यौवनना उन्मादथी दुर्मद बनी गएली तथा कनकरथ कुमारनी साथे विषय सुखने इडती एवी रुक्मिणी पण ते वातने सांचलीने उंपाय शोधवा लागी. पढी तेणे मंत्र तंत्र जाणनारी तथा कोटी कपट करवामां चतुर एवी सुलसा नामनी कोइ योगिनीने बोलावी प्रार्थनापूर्वक कह्युं के, “तुं ऋषिदत्ताने साथे कलंक चडावी मने कनकरथ राजकुमारनो मेलाप कराव्य.” रुक्मिणीनी ते वात अंगीकार करी बे जीजवाली सर्पणीना सरखी तथा दुष्ट हृदयवाली राक्षसीना सरखी सुलसा रथमर्दन नगरमां आवी. त्यां अग्निना सरखा हृदयवाली ते गाढ अंधकारने उत्पन्न करी, सर्व माणसोने निद्रावश करी, अने एक माणसने मारीने कनकरथना मंदिरप्रत्ये आवी. त्यां निद्राने वश थएली ऋषिदत्तानां मुखने रुधिरथी खरडी अने तेने उंशीके पेला मारी नाखेला माणसना मांसना करंडीयाने मूकी तथा मूकेली निद्रानुं हरण करीने. पढी नासी गइ. अरे ! धिक्कार बे दुष्ट स्त्रीजना दुरात्मपणाने के, जेने आ प्रकारनो अन्याय करवामां पण विचार थयो नहीं.

हवे सवार थइ एटले पेला मूवेला माणसना कुटुंबीज कोलाहल शब्द करवा लाग्या; तेथी कुमार कनकरथ जागी उच्यो अने जोयुं तो पोतानी प्रियानुं लोहीथी खरडाएलुं मुख तथा तेने उंशीके पडेलो मांसनो करंडीज दीगो. पढी ते मनमां शंका लावी विचार करवा लाग्यो के, “मू-

वेला माणसो क्यारेक चूत, प्रेत अने राक्षस थएवा संजलाय ठे; तेम आ स्त्री पण तेवीज देखाय ठे के शुं? हाय! हाय! शुं म्हारी प्राणप्रिया खरेखरी राक्षसी हशे! ना ना एम संजवतुं तो नथी; कारण के ते तो अहिंज सूतेली ठे. आ प्रकारे प्रियासंबंधी संकटप करता एवा ते राजकुमारे ऋषिदत्ताने जगामी.

ऋषिदत्ता जागी उठी एटले कनकरथे कळुं. “हे प्रिये! जो तुं म्हाराथीठानुं न राखे तो हुं तने कंइ पूवुं!” ऋषिदत्ताए उत्तर आप्यो के, “हुं सत्यज कहीश; माटे जे पूठवुं होय ते पूठो.” पठी राजकुमारे कळुं. “हे प्रिये! आज रातमां कोइए एक पुरुषने मारी नाख्यो ठे अने वली त्हारुं म्हों लोहीथी खरमायेळुं ठे; तो हे जडे! तुं कोइ राक्षसी मुनिनी पुत्रीपणाने पामेली तुं? आ त्हारां प्रत्यक्ष आचरण जोइ तने राक्षसी कोण नहिं जाणे?”

आ प्रकारनां पतिनां वचन सांजलीने अत्यंत जय पामेली अने पोतानुं मुख जोइ दीन नेत्रवाली बनेली ऋषिदत्ताए उत्तर आप्यो के, “हे स्वामिन्! जो हुं प्रथमथी मांस खाती होत तो आजे तेवी इडा थात.” पठी कनकरथ कुमार मनमां विचार करवा लाग्यो के, “आ स्त्री कोइ पुरुषने मारी नाखे एवात संजवती नथी; कारण के जे तेवी वात बोलवामां समर्थ नथी तो पठी करवामां केम समर्थ थाय? माटे निश्चय पूर्व कर्मना अनुज्ञावथी तेना कोइ वैरीए आ कामकळुं ठे.” ऋषिदत्ताए कळुं. “हे स्वामिन्! जो आपने म्हारो विश्वास न आवतो होय तो सर्पे डशेला शरीरना एक जागनी पेठे तेनो तपास करो.” कृपाना समुद्ररूप अने विवेकी कुमारे कळुं. “जडे! हुं तने बीजना चंद्रनी पेठे दोषरहित जाणुं तुं.” आवी रीते खद्व पुरुषना मुखने मुद्रित करवाने अर्थे अमृतवाणीथी बोलता एवा ते राजकुमारे पोते ऋषिदत्ताना मुखने धोइ नाख्युं. पठी सुलसा योगिनी हंमेशा एक माणसने मारी ऋषिदत्ताना मुखने रुधिरथी खरकी अने तेनी पासे मांस मूकी नासी जवा लागी. राजकुमार पण हंमेशा मांसने फेंकी दइ प्रियानां मुखने धोइ नाखवा लाग्यो.

एक दिवस हेमरथ राजाए क्रोध करीने प्रधानोने कळुं के, “अरे

दुर्मंत्री ! तमे नगरने विषे हंमेशा थती एवी एक मनुष्यनी हिंसाने सांजलता ठता केम विचार नथी करता ? शुं तमे नथी जाणता के शरीरनी अंदर वधेला रोगनी पेठे जामेलो शत्रु सर्वनो नाश करनारो थाय ठे ? ” प्रधानोए कखुं. “ हे देव ! अमे सर्वे सावध ठइए, ठतां आपना नगरमां कोइ मारी (मरकी) अथवा मांत्रिकी विगेरे अमारी नजरे प-कतुं नथी; परंतु अमे धारीए ठीए के, जो आप नगरमांथी सर्वे पाखंडी-उने बहार काढी मूको तो शांति थाय. ” प्रधाननां आवां वचन सांजली राजाए जैनदर्शनि शिवाय बाकीना सर्व दर्शनीउने नगर बहार काढ्या.

ते वखते डुराचारवाली, क्रूर हृदयवाली अने विद्वत्तानुं मान धरती एवी सुलसाए राजाने एकांतमां बोलावीने कखुं के, “हे देव ! आजे मने कोइ देव स्वप्नामां एम कही गयो के, आजे राजा पोताना नगरमांथी पाखंडी-उने बहार काढी मूकशे; माटे तुं राजापासे जइने तेउनुं निरागपणुं नि-वेदन कर अने कहे के, दूध तो बीलाडी पी गइ ठे अने तमे गायना वाठरडाने शा माटे सारो ठो ? तमारा पुत्रे वनमांथी आणेढी स्त्रीरूप राक्षसीनुं निश्चे आ कृत्य ठे. एम कही ते देव अंतर्धान थइ गयो. वली जो तमे आ वातने साची न मानता हो तो आज रात्रीए तमारी जाते तपास करजो. ” पठी ते दिवसे राजाए रात्रीने विषे पुत्रने पोतानी पासे सूवाख्यो अने ऋषिदत्ताने माटे ठाना पहेरा राख्या.

हवे राजकुमार कनकरथ मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ निश्चे आजे प्रियानो दोषो उघाडो थशे तो हवे शुं करवुं ? एक तरफथी न उल्लंघी शकाय एवी पितानी आझा, बीजी तरफथी प्रियानो वियोग एम वे म्होटा संकटमां पडवुं पडशे. एवामां सुलसाए पोतानी विद्याना बले करीने पूर्वनी पेठे ऋषिदत्तानां मुखने लोहीथी खरड्युं अने तेनी पासे मांसनो पींड मूक्यो. पठी सवारे राजपुरुषो लोहीथी खरडाएला मुखवालि ऋषिदत्ताने राजा पासे लइ गया. तेने जोइ क्रोध पामेला रा-जाए पुत्रनो तिरस्कार करीने कखुं के, “अरे ! तुं प्रियाने राक्षसी जा-एतां ठतां पोताना घरमां केम राखे ठे ? अरे डुराचारी ! क्रूर ! राक्ष-णीना पति ! तुं एनो त्याग कर. तें कुंदपुष्पना अने चंद्रना सरखा म्हारा निर्मल कुलने कलंकित कखुं ठे. ” राजकुमारे नमन करीने कखुं

“ हे तात ! स्त्रीने विषे आ वात संचवती नथी. ते कृत्य कोइ दुष्ट माणसनुं ठे, माटे तमे क्रोध न पामो. ” राजाए फरीथी कहुं. “ अरे मूढ ! जो तने विश्वास न आवतो होय तो त्यां जइने ए राक्षणीनुं मोडुं जो. ”

राजानी आझाथी निस्तेज बनी गयेला राजकुमारे ग्लानी पामेला मुखवाली प्रिया पासे जइने मधुरवाणीथी कहुं. “ हे प्रिये ! त्वारा पूर्वना कर्मनो उदय थयो. हवे हुं शुं करुं ? कोइ योगिनीए राजानी आगल “ तुं राक्षसी हुं. ” एम कहुं ठे. वाली राजाए पण तने रुधिरथी खरडाएला मुखवाली दीठी ठे; जेथी हवे हुं नथी जाणतो के कर्मना अधिनपणाथी शुं थशे ? ” पठी क्रोधवंत थएला राजाए ऋषिदत्ताने केश पकडी घर बहार काढी अने वध करनाराजने सांपीने कहुं के, “ आ दुष्ट राक्षसीने नगरमां फेरवीने स्मशानमां लइ जइ मारी नांखो. ”

राजानी आवी आझा सांचली महादुःखथी व्याप्त थएला कुमारे गळे फांसो खावा मांड्यो. तेने राजाए घणी मूश्केलीथी समजावीने ठोमाव्यो.

पठी वध करनाराजए ऋषिदत्ताने काने सुपडां बांध्यां; चोटलो कापी नाखी मस्तक उपर बीलीनां फल बांध्यां; कंठे लींबरानां पांन अने ठीकरानी माला पहेरावी; मोठे मश लगाकी सघळुं शरीर गेरुथी चितखुं. ठेवट गधेडा उपर बेसारी वाजते गाजते सघला नगरमां फेरवी. ते जोइ नगरना लोको हाहाकार करवा लाग्या. वध करनाराज ते महासतीने स्मशानमां लइ गया. त्यां एक निर्दय माणस पोताना क्रूर देवनुं स्मरण करी जेटलामां ते ऋषिदत्ता उपर खड्गनो घा करवा जाय ठे तेटलामां जयथी त्रास पामेली ते महासती मूर्छा आववाने लीधे पृथ्वी उपर पडी गइ एटले ते हिंसक पुरुषो खड्गनो घा कख्या विनाज तेने मृत्यु पामेली मानीने तत्काल नगरतरफ चाल्या गया.

हवे थोमीवारे शीतल पवनथी सचेत थएली ते महासती ऋषिदत्ताए उठीने जोयुं तो ते स्थान मनुष्यो विनानुं शून्य दीतुं एटले जय पामती एवी ते महासती पडठंदाथी आकाशने पूरी देता एवा म्होटा सादथी रुदन करवा लागी अने विलाप करती करती कहेवा लागी के, “ हे तात ! जो ते वखते दुर्बुद्धिवाली एवी में तमने त्यजी दीधान होत तो

हुं आवा दुःखना पात्ररूप थात नहीं." वली ते पोताना जीवने कहेवा लागी के, "हे जीव ! तें पूर्व जन्मने विषे एवुं शुं कखुं ठे के, आ जवने विषे तेना फलरूप तने आवुं कलंक प्राप्त थयुं ?" वली जर्ताने कहे ठे. "हे प्राणनाथ ! वृद्ध गायनी पेठे दुःखरूप म्होटी खाइमां पडेली आ तमारी वहाली स्त्रीनुं रक्षण करो." आ प्रकारे विलाप करी अने शोकने उठो करी ते महासती धीमे धीमे दक्षिण दिशामां पोताना पिताना आश्रम तरफ चाली. पोताना हाथथी वावेला वृद्धोनी पंक्तिथी मार्गना ज्ञानवाली अने दर्जना अग्रजागथी विंधाता पगवाली ते थोडा दिवसमां पिताना आश्रमप्रत्ये आवी पहोची. पठी पिताना स्मशानने जोइ स्नेह-थी रुदन करती ते कहेवा लागी के, "हे तात ! तमे क्यां ठो ? महादुःखवाली मने दर्शन आपो. अरे ! प्रथम पितानुं जे आ तपोवन नगरसरखुं लागतुं हतुं तेज आ हमणां दुःखथी बलती एवी मने अग्निना सरखुं देखाय ठे." पठी शोकने मूकी दइ कंद, मूल अने फलनो आहार करती ते महासती पिताना आश्रमने विषे तपस्वीनी थइने रही.

एकदा ते विचार करवा लागी के "रस्ताने विषे पाकेली बोरडीना सरखी हुं आ तपोवनमां एकली केम रही शकीश ? वली स्त्रीउने परलोकमां सिद्धि आपनारुं एक शीलव्रत कहेलुं ठे तो तेनुं म्हारे करमाइ न गएली पुष्पनी मालानी पेठे कोइ पण उपायथी रक्षण करवुं जोइए." ऋषिदत्ता आवो विचार करती हती एवामां तेने याद आव्युं के, "हा पिताए बतावेली औषधी आ वनमां ठे के, जेना प्रजावथी स्त्रीउं पण पुरुष रूपने धारण करे ठे."

पठी महासती ऋषिदत्ता ते औषधी लावी पोताना कानमां राखी पुरुषपणाने पामीने पठी धारण कख्योठे तपस्वीनो वेश जेणे एवी ते जिनेश्वर प्रभुनुं पूजन करती ठती तेज आश्रममां निवास करीने रही. अहिं प्रियाना वियोगथी व्याकुल थएलो कनकरथ राजकुमार पण जाणे पोतानुं सर्वस्व खोइ वेगो होय नहिं शुं ? एम शून्य चित्तवालो थइ गयो. जेम चंडिकाने वकरानुं बलिदान आपीने प्रसन्न करे तेम पोताना आत्माने कृतार्थ मानती एवी सुदसाए पण पोते करेला विजयनी वधामणी रुक्मिणी आगल कहीने तेने प्रसन्न करी.

हवे कावेरी नगरीना अधिपति सुंदरपाणी राजाए एक वाचाल दूतने हेमरथ राजापासे मोकदयो. दूते रथमर्दन नगरमां जइने हेमरथ राजाने कह्युं के, “ हे देव ! सुंदरपाणी महाराजा कहावे ठे के, तमारो कुमार शा कारणमाटे रुक्मिणीने परणवा सारु न आव्या ? हवे मोकदो; कारणके विवेकी मनुष्यो सज्जन पुरुषोने अपमान पहोचाडता नथी. ” दूतना वचननो सत्कार करी राजाए पुत्रने एकांतमां बोलावीने कह्युं. “ हे वत्स ! तुं निरंतर शून्य घरनी पेठे निस्तेज केम रहे ठे ? जो पूर्वना कर्मथी कंष्ट कष्ट पड्युं होय तो तेने दूर करी धीर पुरुषो कार्यने विषे फरीथी उद्यम करे ठे ? हे पुत्र ! हवे तुं कावेरी नगरीना राजानी पुत्रीने परणवा जवानो प्रयाण करी म्हारा मनने आनंद पमाड्य. ”

पठी पितानी आझा लोपवाने असमर्थ होवाथी सैन्यना चारे करीने पृथ्वीना तलने कंपावतो अने फरीथी परणवामाटे जतो कनकरथ अनुक्रमे तेज वनमां आवीरुषिदत्ताने संजारीने खेदथी विचार करवा लाग्यो के, “ तेज आ वन, तेज आ देरासर अने तेज आ तलाव तथा वृद्धो के, ज्यां हुं अत्यंत स्नेहथी सुंदर नेत्रवाली रुषिनी पुत्री (रुषिदत्ता) ने परण्यो हतो. अरे ! मने तेना विना आ सर्व स्थान दुःख आपनारुं देखाय ठे. हे धात ! अनिश्रित स्वजाववाला तें आ शुं करी नाख्युं ? ” आवी रीते विचार करतो एवो ते राजकुमार आदीश्वर प्रजुना मंदीरमां गयो के ज्यां पोतानुं प्रिय सुचवनारुं जमणुं नेत्र फरकवा लाग्युं; तेथी ते फरीने विचार करवा लाग्यो के, “ अरे ? हुं आ सर्व निष्फल विचार करुं तुं; कारण के, हवे ते म्हारी प्राणप्रिया अहिं क्यांथी होय ? परंतु आ देरासर जेवुं मने प्रथम प्रिय लागतुं हतुं तेवुं आजे पण लागे ठे. ” कुमार आवो विचार करतो हतो एटलामां रुषिदत्ता के जेणे पुरुषरूप तापसनो वेश धारण कस्यो हतो तेणे आवीने कुमारने पुष्प अर्पण कस्यां. प्रियाना त्रमना स्पर्शथी कनकरथ कुमार पोतानी दृष्टिथी तेने जोतो ठतो ते मुनिना हाथमांथी जाणे पोतानो विचारसत्य करतो होय नहिं शुं ? एम तेणे पुष्पनी मालाने ग्रहण करी. ते वखते गुप्त आकृतिवाला तपस्त्रीए जाणी लीधुं के, “ निश्चय आ म्हारो प्राणनाथ फरीथी रुक्मिणीने परणवा माटे जाय ठे. ”

पढी कुमार जिनेश्वर प्रचुने नमस्कार करी मुनिने साथे लइ पोताना आश्रममां आव्यो. त्यां तेणे मुनिने जोजन अने वस्त्र विगेरेथी सत्कार करीने पूब्युं के, " हे मुनि ! तमे अहिं क्यारे अने क्यांथी आव्या ठो ते सर्व तमारी वात मने कहो ? " मुनिए दांतनी कांतिरूप डांगरथी वनने मंगलकारी करतां कछुं. " पूर्वे हरिषेण नामना मुनि अहिं रहेता हता. तेमने प्राणना सरखी वहाली ऋषिदत्ता नामे पुत्री हती. तेने कोइ राजकुमार परणीने पोताना नगर तरफ गयो. मुनि पण अग्निमां प्रवेश करी देवलोकमां गया. ते वखते हुं पृथ्वी उपर जमतो जमतो अहिं आवी चड्यो. हे राजकुमार ! मने अहिं आव्याने पांच वर्ष थइ गयां ठे; परंतु आजे तमारा दर्शनथी म्हारा सर्वे मनोरथो सफल थया ठे." राजकुमारे कछुं. " हे मुनि ! आनंदयुक्त एवा तमने जोइ जेम वरसादथी वन तृप्त न थाय तेम म्हारी दृष्टी जरा पण तृप्त थती नथी." मुनिए कछुं. " हे देव ! जेम कमलने सूर्य अने पोयणीने चंद्र हर्ष करनारा थाय ठे. तेम आ लोकने विषे कोइ कोइने हर्ष करनार थाय ठे. "

पढी कनकरथ राजकुमारे मुनिने आग्रहथी कछुं. " हे मुनि ! हमणां तमारा प्रेमरूप सांकलथी म्हारुं मन बंधाइ गयुं ठे; माटे तमे म्हारी साथे चावो अने वलती वखते आ आश्रममां रहेजो. " मुनिए कछुं. " हे देव ! साथे तेनी जवामां आग्रह करवो नहीं, कारणके अमारे मुनिउने सर्व प्रकारे राजानो समागम दोषवालो ठे. " मुनिनां वचन सांजली सर्व जनो सहित राजकुमारे तेमने एवो आग्रह कस्यो के ऋषिदत्ता मुनिने तेनी साथे जवानुं कबुल कस्या विना चाव्युं नहीं. पढी अस्ताचल पर्वतना शिखर उपर आवी पहोचेला राता फलसरखा सूर्यने दीधे संध्याकालनां वादलांथी सर्व दिशाउं राती थइ गइ. ते वखते ऋषिदत्ता महामुनिनो सत्कार करवा माटेज होथ नहिं शुं ? एम सात ऋषिउं सहित चंद्र उदय पाम्यो. पढी संध्याकालनुं नित्य कार्य करी प्रीतिनी वातोथी हर्षित मनवाला ते वन्ने जणाउंए एक शय्यामां सूइने रात्री विवृत्त करी. पढी तेउं अनुक्रमे रस्तामां अनेक प्रकारनी वातो करता, नवां नवां स्थानो जोता अने विचित्र एवा सुजापित श्लोको बोलता कावेरी रीमां आवी पहोच्या. सुंदरपाणी राजाए महा हर्षथी तेमने नगर

प्रवेश कराव्यो. पढी जोशीए आपेला शुभ मुहूर्तमां इंद्रना समान समृद्धिवाला सुंदरपाणी राजाए रुक्मिणीनो पाणी ग्रहण करावी कनकरथ कुमारने त्यां केटलाक दिवस राख्यो.

हवे एक दिवस विश्वास पामेली रुक्मिणीए कनकरथ कुमारने पूव्युं के, “ हे स्वामिन् ! मुनिनी पुत्री ऋषिदत्ता केवी हती के, जेम अहल्याए इंद्रना मनने संतोष पमाड्युं हतुं तेम तेणे तमारा मनने संतोष उपजाव्यो हतो ? ” रुक्मिणीनां वचन सांजली जेनी आंखोमां आंसु आवी गयां हतां एवा कुमारे गद्गद् वाणीथी उत्तर आप्यो के, “ हे प्रिया ! वधारे शुं कहुं, पण त्रण लोकमां जेटली स्त्रीउं ठे, ते सर्वने हुं तेना चरणरज समान गणुं तुं. अरे ! तेनो वियोग थवाथीज में त्हारो पाणिग्रहण कस्यो ठे. कह्युं ठे के—निर्जल एवा मारवाड देशमां पण खारो कूवो हर्ष आपनारो थाय ठे.

ऋषिदत्तानी स्तुतिरूप राजकुमारनां वचन सांजली क्रोध पामेली रुक्मिणीए योगिनी सुलसाने मोकलवादिक पोतानुं सर्व पुरुषातनपणुं राजकुमारनी आगल कही बताव्युं. रुक्मिणीए कहेली आ सर्व पोतानी वात बीजा पासेनां गुप्त स्थानमां रहेली ऋषिदत्ता मुनिए सांजली एटले पोताने माथे चडेला कलंकने उतारी सीतानी पेठे ते अत्यंत हर्ष पामी; परंतु तेनां एवां वचनथी क्रोधने लीधे रातां थइ गयां ठे नेत्र जेनां एवा राजकुसारे दहिंना पात्रमां मुख नाखनारी कुतरीनी पेठे तेनो (रुक्मिणीनो) तिरस्कार करीने कह्युं. “ अरे पापीणी ! क्रूर अने म्हारी प्राणप्रियानो वियोग करावनारी एवी तने धिक्कार ठे के, जे तें मने दुष्ट एवा चिंतारूप समुद्रमां फेंकी दीधो. अरे ! पोतानुंज सारुं करवानी इडावाली अने दुष्ट बुद्धिवाली तें बने लोकमां नरकना कारणरूप दुष्ट आचरण कस्युं ठे. ”

आ प्रकारे तिरस्कार करी रुक्मिणीने काढी मूकी महा दुःखथी व्याप्त थएलो कुमार कनकरथ चीता खडकी जेवो तेमां प्रवेश करवा जाय ठे तेवो सुंदरपाणि राजाए हाथ जाळी तेने अटकाव्यो. रुदन करता एवा बीजा मनुष्यो पण निवारवा लाग्या; परंतु कुमार कोझना वचनथी निवृत्त थतो न हतो एवामां ऋषिदत्ता मुनिए आवीने तेने कह्युं. “ हे ज-

गदाधार ! हे कुमार ! तें जे वात मने अहिं लावतां कही हती, ते तुं शुं चुली गयो ? वली त्हारा सरखा वीर पुरुष केवल स्त्रीने माटे मरण पामवा तैयार थाय खरा ? जेने त्हारा सरखो पति ठे ते तो सदा जीवतीज ठे. हे राजकुमार ! मृत्यु पामेली प्रियाना संगनी वात डुर्ध्वज ठे; परंतु जो तुं जीवतो हश्श, तो ते कोइ ठेकाणे तने मलशे. ”

राजकुमारे कहुं. “ हे मुनि ! तमे पण मने बालकनी पेठे चोलवो ठो के शुं ? जो मृत्यु पामेला पाठा मलता होय तो कोइ दुःखी थायज नहीं. ” मुनिए कहुं. “ हे महासत्व ! शंका न पाम्य. आ त्हारा धैर्यथी त्हारी प्रिया जीवती थशे. कारण तुं चिंतामणि रत्नसमान बूं. ” मुनिनां वचन सांजली प्रफुल्लित नेत्रवाला कुमारे फरीथी पूब्युं. “ हे मुनि ! तमे तेने क्यांइ दीठी ठे ? अथवा सांजली ठे ? जो एम थयुं होय तो मने कहो. ” मुनिए कहुं. “ हे राजकुमार ! ज्ञानदृष्टिवाला मुनिठ ज्ञाने करीने सर्व जाणी शके ठे; माटे हे जद्र ! त्हारी प्रिया यम (नियम-व्रत) ना स्थानमा रही बती सुखी ठे. ” राजकुमारे “ ते अहिं शी रीते आवी शके ? ” एम पूब्युं एटले मुनिए उत्तर आप्यो के, “ हे देव ! हुं त्हारा चरणे विषे आत्माने धारण करी ते सती स्त्रीने लावी आपीश. ” स्त्रीनी आशाथी कुमारे मुनिने कहुं, “ हे मित्र ! हवे वार शा माटेकरो ठो ? ” मुनिए कहुं, “ हुं तमारुं हित करुं; तेना बदलामां तमे मने दक्षिणा शुं आपशो ? ” राजकुमारे कहुं, “ तमे प्रथमथी म्हारा चित्तने तो हरण कखुं ठे, तो हवे आत्मा आपीश. कारण मित्रने अर्थे शुं आपी शकातुं नथी ? अर्थात सर्व आपी शकाय ठे. ” मुनिए हसीने कहुं. “ हे राजकुमार ! आत्मा कोइथी आपी शकातो नथी, पण वखत आव्ये हुं जे मागुं तेनी ना कदेशो नहीं. ” राजकुमारे ते वात कबुल करी एटले मुनि घरनी अंदर गया.

ते वखते कौतुक जोवा माटे अनेक लोको एकठा थया हता. माग-धलोको “ सती स्त्रीजना सत्व, तप, ध्यान अने महात्म्य पृथ्वीमां जयवंता वतें ठे. ” एम मधुर वाणीथी कहेता हता. हाथमां धारण करी ठे पुष्पनी माळाठ जेमणे एवा देवताठ आकाशमां उजा रही खेडु लोको जेम वर्षादनी वाट जुए तेम ऋषिदत्तानी वाट जोता हता. कुमार पण बीजा

सघलां कार्य मूकी दइ आश्चर्यथी प्रफुल्लितनेत्रवालो थइ जोइ रह्यो हतो; एटलामां ऋषिदत्ता मुनिनो वेश उतारी, कानमां राखेली औपधी काढी नाखी अने पोतानां वस्त्रो धारण करी अग्निमांथी निकलेली सुवर्णनी शक्तीनी पेठे शोजती ठती तत्काल त्यां आवीने उज्जी रही एटले देवताए “ हे पतिव्रता! तुं जयवंती था !! जयवंती था !! ” एम शब्द करी पुष्पोनो वरसाद वरसाव्यो. पोताना रुपे करीने रुक्मिणीने दासी सरखी बनावती ऋषिदत्ताने तथा तेने विषे राजकुमारना आग्रहने जोइ सर्वे मनुष्यो ते-उनां वखाण करवा लाग्या. सुंदरपाणी राजा पण पोताना जमाइना जी-वितने औषधरूप ऋषिदत्ताने जोइ समुद्र जेम चंद्रज्योत्स्नाने जोइ आ-नंद पामे तेम आनंद पामी ते बन्ने जणाने हस्ति उपर बेसारी महो-त्सवपूर्वक पोताना नगरमां तेडी गयो अने सुलसा योगिनीने नाक कान कापी देश बहार काढी मूकी. वली पुत्रीना गाढ स्नेहने लीधे कनकरथ कुंमारने तथा ऋषिदत्ताने केटलोक वखत पोताना नगरमां राख्यां.

एक दिवस कनकरथ कुंमारे शोकथी ऋषिदत्ताने कळुं के, “हे प्रिये! में त्हारी शोधने माटे मोकलेला म्हारा प्रियमित्र मुनि हजु पाठा आव्या नहीं.” कुंमारनां वचन सांजली ऋषिदत्ताए हसिने उत्तर आप्यो के, “हे दयानिधे ! खेद न पामो. ए सर्व में औषधीना प्रयोगथीज कळुं हतुं, माटे हवे तमे ते वखते आपेलो वरदान अत्यारे आपो अने ते एज के “ तमे म्हारे विषे जेटलो स्नेह राखो ठो तेटलो रुक्मिणीने विषे राखो.” कुंमारे कळुं. “अहो ! पोताने माथे आटळुं आटळुं कस्या ठतां पण जोयो तेनो विवेक ! जा एम थार्ड.” एम कहीने तेने मधुरवाणीथी संतोष पमाडी एटले ऋषिदत्ताए कनकरथनी आज्ञार्थी रुक्मिणीने पो-तानी पासे बोलावी. केटलेक दहाडे सासु ससरानी आज्ञा लइ प्रीति अने रतियुक्त कामदेवनी पेठे बन्ने स्त्रीउ सहित कनकरथ कुंमार पोताना नगर प्रत्ये आव्यो. पिताए महोत्सवपूर्वक तेने नगरमां प्रवेश कराव्यो. पठी ऋषिदत्तानी सर्व वात सांजली लज्जावंत थएलो हेमरथ राजा पो-ताना अपराधनी क्षमा मागी तेने सती स्त्रीउमां चूडामणी समान मानवा लाग्यो. वली कनकरथने राज्यासन उपर बेसारी जीतेंद्रिय एवा पोते ज्ञानाचार्यनी पासे दीक्षा धारण करी अंते मोक्ष पांम्यो.

हवे कनकरथ राजा पितानी पेठे प्रजानुं रक्षण करतो ठतो ऋषिदत्ता थकी सिंहरथ नामना पुत्रने पाम्यो. एक दिवसे ऋषिदत्तासहित गो-खमां बेठेलो ते राजा नाशवंत स्वजाववाला वादलांने जोइ वैराग्य पाम्यो; तेथी ते पोताना उद्यानमां समवसरेला चंद्रयशा सूरिने सांजली तत्काल परिवारसहित तेमने वंदन करवा गयो. त्यां तेउए मोहने नाश कर-नारी मुनिनी धर्मदेशना सांजली. पठी ऋषिदत्ताए हाथ जोडीने पूब्युं के “ हे जगवन् ! में पूर्व जवने विषे एवुं शुं दुष्ट कर्म हतुं के, मने आ जवमां राक्षसीनो कलंक लाग्यो ? ” ज्ञान दृष्टिवाला मुनिए गंजीर वा-णीथी उत्तर आप्यो के, “ हे जडे ! आ जरत क्षेत्रने विषे गंगापुर नामे नगर ठे. त्यां गंगदत्त नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने गंगा ना-मनी स्त्री अने गंगासेना नामनी पुत्री (के जे जवने विषे तुंज) हती. एक वखते ते नगरमां चंद्रयशा नामना साध्वी आठ्या, तेमनी पासेथी धर्म जाणीने तें खल माणसनी पेठे सर्व प्रकारना विषयोनो तिरस्कार कस्यो. ते वखते संगी नामनी कोइ एक साध्वी दुष्कर तप करती हती; तेथी सर्वे माणसो तेना वखाण करता हता; परंतु मत्सरने दीधे तुं ते वखा-णने सहन करी शकी नहीं, तेथी तें ते साध्वीने माथे एवुं कलंक च-डाव्युं के, “ आ साध्वी दिवसे निःसंग थइने तप करेठे अने रात्रीए स्मशानमां जइ मूवेला माणसनु मांस खाय ठे. ” शमतारुप अमृतथी पूर्ण हृदयवाली ते महासतीए त्हारा आ कलंकने सहन कस्युं; तेथी हे वत्से ! तने आ कर्मबंध थयो. पठी आलोचना न लेवाथी ते कर्मना फलरुप अनेक जवोमां जटकती एवी तुं आ गंगापुरमां राजपुत्री थइ हती. ते जवमां दीक्षा धारण करी कपटथी तप करती एवी तुं इशानें-द्रनी स्त्रीपणाने पामी अने त्यांथी चवीने हरिषेण राजाने घरे पुत्रीपणे उत्पन्न थइ तुं. हे राजसुता ! आ जवमां तने पूर्वना कर्मनुं कलंक प्राप्त थयुं ठे; कारण के केवल वचन मात्रे उपार्जन करेलुं कर्म सेंकडो जवे करीने पण जोगव्या विना लुटतुं नथी. ”

एवी रीते वैराग्यरुप कटपवृद्धने नंदनवननी जूमी सरखी मुनिनी देशना तथा पोताना पूर्वजवनी कथा सांजली थयुं ठे जातिस्मरण ज्ञान जेने एवी ते ऋषिदत्ता पोताना पूर्वजवोनी सर्व बात जाणी अने क-

मैत्री जय पामी मुनिनी प्रार्थना करवा लागी के, “ हे जगवन् ! मने संसारसमुद्र तरनारी दीक्षा आपो. ” राजा कनकरथ पण आ सर्व वात सांजलीने हाथ जोमी दीक्षा धारण करवा माटे मुनिनी प्रार्थना करवा लाग्यो एटले मुनि ए कछुं. “ पुण्यने अर्थे कोइपण कार्यमां विलंब करवो नहीं. वली आ असार संसारमां तप क्रिया एज मनुष्य जवनुं उत्तम फल ठे. ” मुनिनां आवां वचन सांजली कनकरथ राजा ए पोताना सिंहरथ पुत्रने राज्यासन उपर वेसारी पोते स्त्रीसहित मुनिपासे दीक्षा लीधी. खजनी धारा समान चारित्रने पालता एवा तेउंए कपटरहित शुद्ध तपोविधिने आचरवा मांड्यो. पठी गुरुनी साथे विहार करता तेउं श्री शीतलनाथना जन्मे करीने पवित्र एवा जहिल नगरमां आवी पहो-च्या. त्यां तेउं हाथीनी पेठे कर्मरूप वृद्धोने उखेडी नाखी शुद्ध ध्यानशी केवल ज्ञान पाम्या. अनुक्रमे चंद्रनी कलानी पेठे सर्व कर्मना कलंकना लेशनो नाश करी उत्तम प्रकारे व्रतने पाली तेउं मोक्षगति पाम्या.

॥ इति ऋषिदत्तानी कथा समाप्ता ॥

दवदंतीनी कथा.

आ जगतक्षेत्रने विषे धर्मवंत एवा कोशल देशमां जेनो किद्धो यल. विना पण देवताउंनी स्त्रीउंना दर्पणपणाने पाम्यो हतो एवी कोशला नामनी नगरी ठे. त्यां जेनी खड्गरूप लाकडी श्यामवर्णवाली ठता पण उज्वल यशने प्रगट करती हती एवो अने शत्रुउंनी स्त्रीउंना शृंगारने उतरावनारो निषध नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने जेनी वाणीशी जीतायेली कोयल पण जडपणाने पामी हती एवी अने लावण्ये करीने मनोहर लावण्यसुंदरी नामे स्त्री हती. तेउंने शत्रुउंने दावानल समान तथा उत्तम बुद्धिवालो म्होटो नल नामनो अने बीजो दुष्ट हृदयवालो न्हानो कूबर नामनो एवा बे पुत्रो हता.

ते वखते वैदर्भ देशने विषे लक्ष्मीए करीने मनोहर एवा कुंडिनपुर नगरने विषे महा पराक्रमी एवो नीमक नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेनी पुष्पदंता नामनी प्रियाए श्वेत हस्तिना स्वप्नी सूचित एवी लक्ष्मीना समान एक चतुर पुत्रीने जन्म आप्यो. पूर्वकर्मना योगे करी-

ने ते पुत्रीना कपालमां उदयाचल पर्वत उपर रहेला सूर्यना प्रतिबिंबनी पेठे तिलक शोजतुं हतुं. ठठीने दिवसे जागरण अने सूर्य चंद्रनां दर्शन कराववापूर्वक पिताए बारमे दिवसे खमाने अनुसारे तेतुं “द्वदंती” नाम पाड्युं. पठी खजावे करीने मनोहर एवी ते बालाने धावमाताउं निरंतर मधुर वचनशी तथा लीलाशी हसावती हती. कुमारी पण पगमां पहेरेला जांकरना मधुर शब्द करती धावमाताउंनी आंगली जाली चालवा लागी. अंतःपुरनी स्त्रीउं हर्षशी पोताना ढांचणउपर द्वदंतीने उज्जी राखीने धीमे धीमे कंपावती ठती नृत्य करावती हती. आ प्रकारे जागता सौजाग्यवाली ते कुमारीए बाल अवस्थाने उद्धंघन करता सर्व कलाउंनो अच्यास कश्यो.

एक दिवस निर्वृति देवीए ऋषिष्यकाले अनारा श्री शांतिनाथनी सुवर्णमय प्रतिमा द्वदंतीने आपीने कळुं के, “हे कल्याणि ! त्हारे आ कल्याणकारी मूर्ति निरंतर पूजन करवा योग्य ठे.” पठी द्वदंती ते प्रतिमाने जाणे पोताना हृदयमांज मूकती होय नहिं शुं? एम हर्षशी घरना देवमंदिरने विषे मूकी पूजन करवा लागी. एवामां तेने कामदेव राजाना नगररूप यौवन प्राप्त थयुं के, जे यौवनमां अनुक्रमे करीने सर्व अंगनी मनोहर लक्ष्मी वृद्धि पामे ठे. द्वदंतीना मुखनी शोजाशी जीताएलो चंद्रगांडो थइ जवाने लीधे होय नहिं शुं? एम आजसुधी शंकरना मस्तक उपर रहेलो ठे. पुत्रीना योग्य वरनी प्राप्तिने अर्थे विचार करता एवा नीमक राजानी चिंतासहित ते द्वदंती अनुक्रमे अठार वर्षनी थइ.

पठी प्रधानोए विज्ञप्ति करेला नीमक राजाए पुत्रीना वरनी प्राप्तिने अर्थे स्वयंवरनो आरंभ कश्यो. तेमां अनुचरो मोकलीने बोलावेला इंद्रना सरखी समृद्धिवाला अनेक राजाउं मानस सरोवरमां एकठा थएला हंसोनी पेठे जेगा थया. ते वखते नीमक राजाए मोकलेला दूते विज्ञप्ति करेलो निषध राजा पण नल अने कूवर नामना पोताना वन्ने पुत्रोसहित तत्काल त्यां आव्यो. इंद्रना समान समृद्धिवाला नीमक राजाए ते सर्वे राजाउंने अत्यंत आदर सत्कार करी उतारा आप्या. ते वखते

कुंडिनपुरना निवासीउं कामदेवना समान रूपवंत नलने राजा मानी बीजाउने केवल अनुचर (दास) रूप मानवा लाग्या.

पढी नीमक राजाए शिदपलोको पासे सुवर्णना स्थंनवालो, सेंकडो सिंहासनवालो, नीलमणिनी चींतोवालो, पगथीआउनी हारोवालो अने सुधर्मा सजाना सरखो मनोहर स्वयंवर मंरुप रचाव्यो. स्वयंवर मंडपना कौतुकने जोवामाटे जाणे स्वर्गथी देवांगनाउं आवी होय नहिं शुं ? एम स्तंनोने विषे सर्व अंगे करीने मनोहर कोरेली पुतलीउं शोचती हती. ते वखते नीमक राजानी पुत्रीने अलंकृत करवानी इठायी रत्न लेवाने माटे जाणे तारा विगेरेउंए स्तुति करवाथी होय नहिं शुं ? एम सूर्ये समुद्रप्रत्ये प्रवेश कस्यो. अर्थात् सूर्य अस्त थयो एटले “अमे नीमकनी पुत्रीने जोइशकशुं नहिं” एवा खेदथी जाणे वृद्धो श्यामपणुं पामी जता होय नहिं शुं ? एवा देखावा लाग्या. ते समये नीमक राजाने घेर स्वयंवर मंरुपमां एकठा थएला राजाउंनी वात सांजलीने औषधीउंनो राजा चंद्र पण तारारूप अनेक अलंकारोथी सुशोचित थयो ठतो जाणे त्यांज आवतो होय नहिं शुं ? एम देखावा लाग्यो. “सवारे अमारी दृष्टि नीमकपुत्रीने जोशे ए अमारां म्होटां जाग्य.” एवो विचार करता एवा राजाउंने ते रात्रीने विषे निद्रा पण न आवी. पढी सवार थइ एटले विनूषणोथी सुशोचित एवा दवदंतीना मुखनी आगल जाणे लज्जा पामतो होय नहिं शुं ? एम चंद्र अस्ताचल पर्वत तरफ नाशी जवा लाग्यो अने जाणे राजाउंए नामवडे प्रार्थना कराएलो होय नहिं शुं ? एवा उदयाचलपर्वते पोताना मस्तकउपरसूर्यना मंडलने प्रदर्शित कस्युं. सूर्योने उदय थवाथी तलावमां कमलनी पेठे सर्व राजाउंना मुखकमलनी पंक्ति हर्षे पामी. पढी सर्वे राजाउं स्नान करी, विलेपन करी अने उत्तम वस्त्रालंकारोने धारण करी स्वयंवर मंडप तरफ दोडवा लाग्या. रत्नजडित सिंहासनो उपर बेठेला राजाउं जाणे नीमक राजाए कौतुकथी सर्व द्दीपनां आनूषणो सगाव्यां होय नहिं शुं ? एम शोचता हताकदपवृद्धनी पेठे योग्य अलंकारोने धारण करता एवा बन्ने पुत्रोसहित जेणे देवसंबंधी प्रातःकृत्य कस्युं ठे एवो निषध राजा स्वयंवर मंडपमां जइ पोताना सिंहासन उपर बेठो. ते वखते आ लोक अने परलोकसं-

बंधी लक्ष्मीना समूह सरखा निषध राजाना बन्ने पुत्रो (नल कुवर) ने जोइ सर्वे राजाउनां मन द्वदंती अकी निराश थइ गयां. विशेषे करीने तो कलाना समूह सरखा नलने जोइ सर्वे राजाउण पोताना विवाहनी आशा दूर मूकी दीधी.

हवे चीमक राजाना अंतःपुरनी सौजाग्यवंती उत्तम स्त्रीउं द्वदंतीने स्वयंवरमां लाववाना हेतुथी अनेक प्रकारे शणगार पहेराववा लागी. द्वदंतीना पगना तलने विषे चोपडेलो सरस यावकरस जाणे सर्वे राजाउनो प्रत्यक्ष अनुराग लागेलो होय नहिं शुं? एम शोचतो हतो. कपालनेविषे कस्तुरीथी बनावेली पील जाणे कामदेवरूप राजानी जागती एवी प्रशस्ति (स्तुति) होय नहिं शुं? एम शोचती हती. चोटलाने विषे गुंथेला मल्लिका अने मालतीना पुष्पो जाणे तेना मुखरूप चंद्रनी सेवामाटे आवेला नक्षत्रो होय नहिं शुं? एम शोचतां हतां. काननेविषे धारण करेला रत्नजमित्र कुंमलो जाणे राहुनाजयथी त्रास पामेला सूर्य अने चंद्र होय नहिं शुं? एम शोचता हता. वली तेणे नेत्रने विषे धारण करेली अंजनरेखा कमलने विषे भ्रमरीना सरखी शोचती हती अने उंढेलुं श्वेत वस्त्र गंगाना कल्लोलसरखुं शोचतुं हतुं. पठी जेनी पाठल अंतःपुरनी स्त्रीउं मनोहर गायन करती हती, जेने माथे श्वेत ठत्र शोचतुं हतुं, जेनी वन्ने वाजुए चामरो चलायमान थई रह्या हता, वली भ्रमरीउंथी शोचती एवी कमलिनीपेठे जेनी पाठल दासी-उंथी शोचती हती, जे वज्रमणी, मुक्ताफल अने वैकुंठमणीना उत्तम अलंकारोथी सुशोचिता वनेली हती, वली पालखीमां वेठेली, हाथमां पुष्पनी मालाने धारण करी रहेली अने कामपासनासरखी आचरणवाली ते द्वदंती जाणे स्वर्गलोकमांथी उतरेली साक्षात् लक्ष्मीज होय नहिं शुं? एम स्वयंवरमंडपमां आवी. चंद्रनी देखारूप तेने जोइ क्षोच पामेला राजारूप समुद्रो विविध प्रकारना शृंगारने शोचावनारी चेशा करवा लाग्या. ते वखते द्वदंतीनी आगल चालनारी अने जाणे पोतेज सरस्वती होय नहिं शुं? एवी वाचाल द्वारपालिकाए सर्वे राजाउना वंश, शौर्य, न्याय तथा आचरणनुं वर्णन करवा मांड्युं.

“ हे राजकुमारी ! उत्तम कीर्तिथी आकाशने पूरी देनारो आ अंग

देशनो राजा ठे के, जेना शरीरना मनोहर अवयवोथी जीताएलो कामदेव अंगरहित थयो ठे. हे देवी ! तेजना स्थानरूप आ मगध देशनो राजा विराजे ठे. हे सुजगे ! जेना यशरूप ताराना हारो आकाशमां शोची रह्या ठे एवो आ कलिंग देशनो महाराजा वेठो ठे. हे राजसुता ! उत्तरोत्तर तेजनी लक्ष्मीथी प्रीतिनीपेठे आचरण करता एवा आ लाट, कर्णाट अने मेदपाट देशना राजाउं विराजे ठे.” जेम पृथ्वीउपर उगेला कमलोने जोई तेना उपर राजहंसी आदर न करे तेम ते राजानो दृष्टिथी पण आदर न करती एवी नीमक सुताने प्रतिहारिणीए फरीथी कखुं. “ हे देवी ! त्हारी आगल आ देवतानासरखा वैजववालो निषध देशनो राजा विराजे ठे. जेना नल अने कूवर नामना बन्ने पुत्रो अश्विनीकुमारनी पेठे पासे पासेनां सिंहासनो उपर वेठा ठे. ” पठी राजाउंरूप वनमां जमती दवदंतीनी दृष्टीरूप जमरी पुत्रागरूप नलकुमारने विषे विराम पामी एटले जेने रोमांच थयो ठे एवी ते विचार करवा लागी के, “ जेम वृद्धोने विषे कटपवृद्ध वखाणवायोग्य ठे तेम सर्व राजाउंमां आ नल एकज वखाणवायोग्य ठे. विधाताए सृष्टीने बनाववारूप पोतानी चातुरीथी आ नलने उत्पन्न कख्यो ठे. वली सर्वे राजाउंमां आ नल माणिक्यमां कौस्तुभमणिनी पेठे शोन्ने ठे. ”

आप्रमाणे नलने वखाणती एवी ते दवदंतीए तेना (नलना) कंठने विषे वरमाला आरोपण करी के, “ जेथी ते वरमाला मेरु पर्वतने विषे ताराउंनी पंक्तिनीपेठे अत्यंत शोचवा लागी. दवदंती नलने वरी एटले तेने विषे स्पर्धावाला बीजा सर्वे राजाउं नलउपर चढी आव्या; पण जेम मंगलनो ग्रह वृष्टीने स्तंभावी दे तेम नले सर्वे राजाने बाण वृष्टिथी संभावी दीधा. नले सर्वे नूपतिउंने पराजय पमाड्या एटले परस्पर प्रीतिवाला एवा निषध अने नीमक राजाए नल तथा दवदंतीनो विवाहमहोत्सव कख्यो. हस्तमेलापना वखते नल अने दवदंतीतुं चित्त परसेवाना मिषथी जाणे एकपणुं पामतुं होय नहिं शुं ? एम परस्पर मली गयुं. अग्निने प्रदक्षिणा कख्या पठी हस्तमेलापने वखते नीमक राजाए पोताना जमाइने अनेक रत्न, घोडा, हाथी अने रथो आप्या.

पठी पुत्रने तथा बहुने साथे लई पोताना देशप्रत्ये जता एवा निषध

राजानी पाठल ज्जीमक राजा पण जेम सूर्यनी पाठल मंगल जाय तेम वलावा माटे चाळ्यो. केटले दूर गयापठी “ हे सुते ! पति दुःखी होय तोपण तेनेज अनुसरनारी थाजे. ” एवी पुत्रीने शिखामण आपी ज्जीमक राजा पोते पाठो पोताना देशप्रत्ये आव्यो. सती द्वदंती पण पितानी शिखामणने माथे चडावी नलना रथं उपर बेठी. नवोढानी स्फुरणायमान त्रकुटीने जोई आश्चर्य पामेलो नल मोहथी सारथीपासे रथने श्रवला मार्गने विषे चलाववा लाग्यो. पठी धूर्तने प्रिय एवा नल राजाए मार्गने विषे प्रसिद्ध एवा वृद्धादिकना प्रश्ने करीने मुग्धा एवी द्वदंतीनी लज्जाने शिथिल करवा मांडी. द्वदंतीने विषे रागवान् थएला नलने जाणी तेनी स्पर्धाथी सूर्य पण पोतानी अनुरागवादी संध्याने आलिंगन करवा लाग्यो. धूर्त सखीरूप संध्याए द्वदंतीनी लज्जाने उठी करी, जेथी नल राजानुं मुखरूप कमल आश्चर्यकारी रीते प्रकाश पाम्युं. ते वखते निषध राजानो पुत्र प्रगट थएला यौवनवादी द्वदंतीने वास्यायने कहेली युक्तिउवडे वैशाख मास जेम द्राखने रमाडे तेम रमाडवा लाग्यो.

पठी रात्रीए चालता अने अंधकारने दीधे पडता एवा सैन्यने जोई सूतेली प्रीयाने नलराजाए कछुं. “ हे देवी ! सूर्इश नहीं, जाग. वली हे प्रिये ! अंधकारनो नाश करवामाटे ! त्हारा तिलकने प्रगट कर. ” प्राणनाथनां आवां वचन सांजली ज्जीमक सुताए पोताना कपालना केशने उंचा करी तिलकने प्रगट कछुं. सूर्यनासरखा तिलकना प्रकाशे करीने ते स्त्रीपुरुषे पोतानी नजीकमां कायोत्सर्ग करीने उजा रहेला एक मुनिने दीठा. पठी वनना ऊरता मदवाला हाथीउना घसाराना सुगंधथी जमता एवा जमराउ जेमने उपद्रव करता हुता एवा ते मुनिने पिता विगेरे सर्व मनुष्योसहित नल राजाए वंदना करी. मुनिए कायोत्सर्ग पारी धर्मलाज आपीने देशना दीधी.

पठी नल राजाए हाथ जोडी मुनिने द्वदंतीना तिलकना प्रकाशनुं कारण पूव्युं. मुनिए उत्तर आप्यो के, “ हे राजन् ! आ द्वदंतीए पूर्व जवनेविषे चोवीश तीर्थकरोने उद्देशीने तप कछुं ठे. वली तेणे ते तपना उद्यापनने विषे रलना तिलको आप्यां ठे. एज कारणथी तेना कपालने-विषे सूर्यना ककडा सरखो महा तेजवंत तिलक शोजे ठे. अनुक्रमे आ

द्वदंती सर्व कल्याणना पात्ररूप थशे. ” मुनिनी आवी मनोहर वाणी सांज्ञली आनंदयुक्त थएलो नल अनुक्रमे नगरवासी जनोए मंगलमय करेली पोतानी राजधानी प्रत्ये आव्यो. त्यां ते निर्लज्ज मनवालो नल नवीन नवीन क्रीडाउवडे दिवसोने दीनसमान अने रात्रिउने द्वाणरूप करवा लाग्यो. पढी निषध राजाए नलने राज्य सोंपी कूबरने युवराज पदवी आपी पोते अखंडित एवा चारित्रने पाती देवपदवी प्राप्त करी, त्रिवर्ग (धर्म, अर्थ, काम,)तुं साधन करवामां व्यग्र चित्तवाला नल राजाए सती द्वदंती सहित पिताए आपेला अखंडित राज्यतुं पालन करता अर्धा जगतक्षेत्रने पोताने स्वाधीन कछुं; तेशी सर्वे राजाउए एकठा थईने तेने कृष्णनी पेठे फरीशी राज्यान्निषेक कस्यो. पढी दुष्ट हृदयवालो क्रूर कूबर राज्यनी इच्छाशी शीयाल जेम सिंहना ठिड खोले तेम निरंतर नल राजाना ठिड खोलवा लाग्यो.

एक दिवस निर्मल मनवालो अने बंधमोक्षादिकने जाणनारो नल राजा दुष्ट हृदयवाला पोताना जाइ कूबरनी साथे सत्पुरुषोने लज्जा पमाडनारी द्युतक्रीडा करवा लाग्यो. गाम, गरास, नगर विगेरे सर्व हारी गया ठता पण ते निवृत्ति पाम्यो नहीं. आवा दुष्ट आग्रहमां बलगी रहेला पोताना पतिने जाणीने ज्ञीमकसुता द्वदंती पोते नलराजा पासे आवीने मधुर वाणीशी कहेवा लागी. “ महेन्द्रना सरखा वैजववाला हे स्वामिन् ! तमारे द्युतक्रीडामां आ व्यसन शुं ? कयो पुरुष दूध स्वाधीन ठतां कांजी पिवामां आसक्त थाय ? हे नाथ ! दुष्ट हृदयवाला कूबरने स्वाधीन आ पृथ्वी न करो ? शुं तमे नथी जाणता के बगलो पाणीमां पेठा पढी मत्स्योनी शी गति थाय ठे ? ” आ प्रकारे प्रियाए तथा प्रधान वर्गे निवास्या ठता पण नलराजा द्युतशी निवृत्ति पाम्यो नहीं. कछुं ठे के-दैव कोप पामवाशी प्राणिउनी शी मति थाय ? अनुक्रमे दैवना योगशी नलराजा देहना आजरणोने अने ठेवटमां अंतःपुरसहित द्वदंतीने पण हारी गयो.

पढी हर्ष पामेला कूबरे नल राजाने कछुं. “ हे जाई ! हवे तुं म्हारी पृथ्वीमां रहीश नहीं. ” ए उपरशी नलराजा फक्त एक वस्त्र धारण करी त्यांशी चाली निकल्यो. पढी पतिनी पाठल जती एवी ज्ञीमकपुत्रीने

कूबरे कह्युं. " हे जडे ! में तने नल पासेथी जीती ठे; माटे तुं तेनी साथे न जतां म्हारा अंतःपुरनो आश्रय करीने रहे. " द्वदंतीए तेम न करवाथी नगरवासी अने प्रधानविगेरे पुरुषोए कूबरनी विनंती करी तेने रथमां वेसारी नलनी पाठल मोकली; परंतु नलराजाए रथ विगेरेने साथे न राखता फक्त द्वदंतीनेज पोतानी साथे राखी. दासी विगेरेनी आज्ञा लईने जती एवी द्वदंतीए वर्षाऋतु जेम वनस्थलीने चीजवी दे तेम सर्व मनुष्योनां हृदयने चीजवी दीधां; तेथी सर्वे मनुष्यो कहेवा लाग्या के, " अरे विधि ! जो त्हांरूं आ प्रकारनुं कर्तव्य हतुं तो पठी नलराजाने अर्धा ऋतक्षेत्रनो पति शा माटे कस्यो हतो ? वली श्रापना जयथी जे सतीने सूर्य पण पोताना किरणो ए करीने स्पर्श करी शकतो न होतो, ते आ सती पृथ्वीउपर केम चादी सकशे ? अरे ! धिक्कार ठे कूबरने के, जेणे पोताना म्होटा जाईने पण आवी दया उपजावनारी स्थितिए पहोचाड्यो. "

पठी प्रधान विगेरे नगरना सर्वे माणसोए नलराजाने जेट आपवा मांडी; पण केवल पोताना उपरज आधार राखनारा अने जुज पराक्रमवाला तेणे कंई पण लीधी नहीं. वृद्ध प्रधान विगेरे नलनी पाठल जवा मंड्या; परंतु तेजने तेणे पाठा नगरप्रत्ये मोकल्या. ज्यारे द्वदंतीरूप लक्ष्मी नलराजानी पाठल गई त्यारे तो तेना विनानुं नगर तेजरहित देखावा लाग्युं. पठी गद्गद् वाणीथी ते ते वाग वगीचानी शोचाने देखाडतो एवो नलराजा थाकी गएली पोतानी प्रियाने धीमे धीमे चलाववा लाग्यो. द्वदंती पण ते वखते पतिनीसाथे चालवाथी जे हर्ष पामवा लागी तेवो हर्ष पूर्वे परुदानी अंदर ठत्र धारण करीने चालती ठती पण क्यारे पामी न होती. ज्यारे द्वदंती अमथी परसेवायुक्त थायठे त्यारे नलराजा पोते तेने पत्रथी पवन नाखे ठे; ज्यारे थाकी जाय ठे त्यारे पग चांपे ठे अने ज्यारे तरशी थाय ठे त्यारे कमलना पत्रमां जल लावीने पाय ठे. वली क्यारेक पोते थाकी गयो होय ठे ने द्वदंती पग चांपवा मांडे ठे त्यारे ते सत्व गुणनो आश्रय करीने तेने ना पाडे ठे. मध्यान्हने वखते फलाहार करी सायंकाले थाकी गएला ते स्त्रीपुरुष कोई लताग्रहनो आश्रय करी रात्रीने निर्गमन करे ठे.

आ प्रकारे वनने विषे जता एवा ते दंपतीए एक दिवस जाणे ती-
 दण सूर्यना तापथी त्रास पामीने केवल अंधकारनो आश्रय करीनेज रह्युं
 होय नहिं शुं ? एवा एक म्होटा अरण्यमां प्रवेश कस्यो एटले तेउए
 एक म्होटुं तलाव दीतुं. तेमां हाथ पग धोया पठी नलराजाए ग्लानी
 पामेदी प्रियाने जोई विचार करवा मांड्यो के, “अरे! प्रवालना सरखी
 सुकोमल आ स्त्री क्यां ? अने दुःखनी पंक्तिजवालो आ मार्ग क्यां ?
 जेने पुष्पथी पण कोमल मोजडी पहेरवी जोशती हती तेने आ
 महा अरण्यमां जटकवुं पडे ठे.” पठी विश्रांति अर्थे नलराजाए एक
 म्होटी शिला उपर पल्लवोथी शय्या बनावी. वली दवदंतीनुं शरीर दुःख
 न पामे एवा हेतुथी ते शय्यानेविषे पोतानुं उत्तरीय वस्त्र पाथरी दीधुं.
 पठी परमेष्ठीने नमस्कार करी मार्गमां चालवाथी थाकी गएला ते स्त्री
 पुरुषे परस्पर एक बीजाना हाथना उंशीका मूकी स्वेढ्याथी शयन कस्युं.

पठी रस्ताना दुःखे करीने अग्निपीठे बलतो अने जाणे ते वनमां
 रहेला हिंसक पशुजना संगथी निर्दय बनी गएलो होय नहिं शुं ? एवो
 निषधपति मनमां विचार करवा लाग्यो के, “अरे ! हुं आ स्त्रीनी साथे
 रह्यो ठतो मार्गरूप समुद्रनो पार केम पामी सकीश ? कारण पोतानी
 मरजीप्रमाणे चालनारा पुरुषोने स्त्रीज सांकलना समान बंधन करनारी
 ठे. जो हुं उंधी गएली आ स्त्रीने त्याग करी चाळ्यो जाउं तो पठी ते
 सवारे पोताना पिताने अथवा दियरने घेर जशे.” श्रूपति आवो वि-
 चार करतो हतो एवामां जविष्यनेविषे थनारा वियोगनी पीडानी
 दूतीरूप निद्रादेवीए नलप्रियाना नेत्रमां तत्काल प्रवेश कस्यो.

पठी निद्रानो त्याग न करावता नलराजाए दवदंतीना उंशीके रहेला
 पोताना हाथने धीमे धीमे खेंची लीधा. ते वखते पोते पोताना आत्माने
 कहेवा लाग्यो के, “अरे मूर्ख आत्मा ! आ चांडालना सरखी चेष्टाने
 मूकी दे. जे तुं विश्वास पामेदी, उंधी गएली अने एकली एवी आ
 स्त्रीने त्याग करवानी श्वा करे ठे. अरे दैव ! तुं म्हारीपासे आ अयोग्य
 कर्म करावतां शुं लज्जा नथी पामतो ? ” वली दवदंतीनी नीचे पथरा-
 एला वस्त्रना ककडा करवा माटे हाथमां ठरी लईने आंसुथी जेनुं मुख
 व्याप्त थई रह्युं ठे एवो नलराजा पोताना हाथने कहेवा लाग्यो के,

“अरे हाथ ! आ स्त्रीनो पाणिग्रहण करवामां प्रथम तुं प्रवर्त्यो हतो तेज तुं संज्ञोगने वखते मदद आपतो हतो. वली तेनो तेज तुं आजे प्रियानो वियोग कराववामां प्रथम जाग देवा तैयार थयो हुं.”

पठी वखने कापी द्वदंतीना श्वेत वखमां अक्षरो लखवामाटे पोताना शरीरमांथी रुधिर काढी पोताना दक्षिण (जमणा) जुजने कहेवा लाग्यो के, “वे दक्षिण हस्त ! तुं पण वाम (मावा) हस्तनी पेठे दक्षिणविनानो देखाय ठे खरो. जेने क्रूर एवा खड्गनो संग होय तेने दया अथवा दक्षिण क्यांथी होय ? ” पठी तेणे निर्दय एवा पोताना जमणा हाथथी प्रियाना वखनेविषे रुधिरथी लख्युं के, “हे प्रिये ! आ पासेना वडनी नीचे वे मार्ग ठे. तेमां डावी बाजुनो मार्ग कुंडिन नगरनो ठे अने जमणी बाजुनो मार्ग कोशला नगरीनो ठे. हे गजगामिनी ! ए वे नगरमां त्हारी मरजी होय त्यां तुं जजे अने हुं म्हारुं मोहुं कोझे देखाडवाने शक्तिमान न होवाथी चाल्यो जाउहुं.” आवी रीते लखीने गुह्य दुःखथी रोतो अने वारंवार पाठो वलीने प्रियाना मुखने जोतो ते चाली निकल्यो. “अरे विधि ! जो तें सर्वथी उत्तम रूपवाली आ जीमक सुताने सृजी ठे, तो पठी तेने दुःख शा माटे आपे ठे ? कारण के पोते वावेली वोरडी पण कापी नाखवी ए योग्य नथी. हे वनदेवताउ ! तमे सर्वे म्हारा उपर कृपा करीने सांजलो. तमारे आ जीमकपुत्री कोझपण रीते दुःखी न थाय तेम करहुं.” आ प्रकारे विलाप करतो अने जेनी डोक नमी गइ ठे एवो ते नदराजा पाठो वली प्रियानां मुखने जोझे फरीथी एटले दूर जतो रह्यो के पठी प्रियाना स्थानने जोझ शक्यो नहीं. वली “वनना हिंसक प्राणीउथी तेने कोझपण प्रकारनो उपद्रव न थारुं,” एवा विचारथी पाठा वलेला ते नदराजाए कोमलपादडानी शय्यामां सूतेली प्राणप्रिया द्वदंतीने दीठी; तेथी पोताना आत्माने कहेवा लाग्यो के, “हे पुरात्मन् नल ! जेनी प्रिया आ महा जयंकर वनमां सृती ठे एवो तुं जस्मपणाने केम पामतो नथी ? ” आवो विचार करता करता रात्री निवृत्त थवा आवी जेथी सर्व अंधकारे जाणे नलनां मनमां प्रवेश कर्यो होय नहिं शुं ? एम सर्व स्थानके प्रकाश थवा लाग्यो. जगत्ना मित्ररूप सूर्यने उदय थता जोझे चाली निकलेला नदराजाए केटलेक

दूर ज्वालारूप जटावाला दावानलने दीगो. तेमां बलता एवा वननाप्रा-
णितना शब्दोमां मनुष्यनो शब्द सांचली नल राजा तेनी पासे गयो.

“ इद्वाकु कुलरूप समुद्रने आनंद पमाडवामां चंद्ररूप हे नल
राजा ! हे विश्वने वहाला ! हुं आ दावानलमां वलुं तुं, माटे तुं म्हारुं र-
क्षण कर. ” आ प्रकारना शब्दो जे तरफथी आवता हता ते तरफ नल
राजाए जोयुं तो लताना यूथमां रहेला एक म्होटा सर्पने तेणे दीगो.
पढी ते धीरज राखीने बोळ्यो के, “ हे महानाग ! तें म्हारुं नाम शी
रीते जाणुं ? वली तुं सर्प ठता आ मनुष्यनी ज्ञाषा शी रीते बोळी शके
ठे ते मने कहे ? ” सर्पे उत्तर आप्यो. “ हे महा जाग ! हुं पूर्व जन्मने
विषे मनुष्य हतो. ते संस्कारथी मने मनुष्यनी ज्ञाषा आवडे ठे. वली
मने अवधिज्ञान प्राप्त थयुं ठे; जेथी हुं आ सर्व जगतने हाथेदीमां र-
हेला पदार्थनी माफक जोश शकुं तुं. हे राजन् ! तुं म्हारुं रक्षण कर. हुं
तने उपकारी थइश. ”

पढी कूवामांथी जेम पाणी काढे तेम वस्त्र नाखी दयावंत नलरा-
जाए सर्पने लताना यूथमांथी खेंची काढ्यो एटले कृतघ्न पुरुषनी पेठे
ते सर्पे तत्काल नल राजाने दंश दीधो. पढी नल राजाए सर्पने
कळुं. “ हे बे जीजवाला नाग ! में तने दावानलमांथी मूकाव्यो तेनो तें
मने आ सारो बदलो आप्यो. ” एटलुं कहेतामां तो सर्पनुं जेर सर्व
अंगे चडी गयुं; तेथी तेनुं सर्व अंग कुबडुं बनी गयुं. ते जोशने प्राप्त थ-
एला वैराग्यवाला नल राजाए चारित्र लेवानो निश्चय कळ्यो एटलामां
ते सर्पे दिव्यरूप धारण करी नलराजाने कळुं “हे वत्स ! हुं त्हारो पिता
निषध राजा तुं, माटे खेद न पाम्य. हुं दीक्षाना प्रजावथी ब्रह्मलोकमां
देवता थयो तुं अने त्हारुं दुःख जोश आवी मायाने धारण करीने अहिं
आव्यो तुं. आ त्हारुं कुबडुंरूप हितने अर्थे ठे एम जाण्य. कारण के;
आ रूपथी तने कोश शत्रुज उपद्रोह करी शकशे नहीं. हे वत्स ! हजु
त्हारे अर्धा जगतक्षेत्रनुं राज्य जोगवतुं बाकी ठे; माटे दीक्षानो अवसर
आवशे त्त्यारे हुं तने कहीश. हे पुत्र ! आ बीलुं अने करंडीज ग्रहण कर
अने ते वस्तुनुं जीवितनीपेठे निरंतर रक्षण करजे. हे वत्स ! ज्यारे
तने पोतानुं रूप धारण करवानी इच्छा थाय त्त्यारे आ श्रीफल उघाडी ते-

मांथी रेशमी वस्त्रो काढीने पहरेजे तथा आ करंडिकामांथी अलंकारोने लइने धारण करजे के, जेथी तुं त्हारा मूल स्वरूपने पामीश. ” आ प्रकारे कही अने वस्त्रे वस्तुज आपी देवताए नल राजाने फरीथी कछुं. “ हे वत्स ! हवे तने क्यां जवानी श्वा ठे, ते मने कहे ? हुं तने त्यां तेडी जाउं. ” पठी “ हे तात ! मने सुंसुमार नगर प्रत्ये तेडी जाउं. ” एवां नल राजानां वचन सांजली देवता तेने क्षणमात्रमां सुंसुमार नगरनी पासेना उद्यानमां मूकीने अंतर्धान थइ गयो.

पठी हसता मुखवालो नल जेटलामां नगर तरफ जाय ठे तेटलामां तेणे नगरमां थतो म्होटो कोलाहल सांजल्यो. “आ शं हशे ?” एम भ्रांति पामीने ते जेटलामां क्षणवार उजोरह्यो. तेटलामां तो हाटोने पारुता, वृद्धोने उखेडी नाखता, अनेक वस्तुजने फेंकी देता अने प्रलय कालना अग्निनी पेठे सर्व मनुष्योने त्रासपमाडता कालना सरखा मदोन्मत्त हाथीने तेणे पोताना सामे आवतो दीठो. प्रजानो संहार करता एवा ते हाथीने आलान स्तंज प्रत्ये लइ जवाने समर्थ एवा कोइ पुरुपने दीठो नहीं एटले पाठलथी राजाए उंचा हाथ करीने कछुं के, “ हे नगरवासी जनो ! जे माणस आ हाथीने वश्य करी आलान स्तंज साथे वांधशे; तेने हुं घणी संपत्ति आपीश. ”

राजानां आवां वचन सांजली जागता पराक्रमवालो नलराजा हाथी सामो दोड्यो. तेने जोइने सर्वे नगरवासी लोको बोली उठया के, “ अरे कुब्ज ! मरवाने माटे हाथी सामो न जा; कारण एमहा डुष्ट ठे; तेथी तने मारी नाखशे. ” नलराजा माणसोनां वचन सांजलतो ठतो पवनना वेगथी हाथी पासे जइ तेने एक पथ्थर मारीने कहेवा लाग्यो. “ अरे डुरात्मन् मातंग ! तुं आ स्त्रीजने तथा बालकोने मार नहीं; कारण के मदनो नाश करवामां सिंहना सरखो पराक्रमी हुं त्हारी आगल आवीने उजो हुं. ” पठी क्रोधथी आंधला थएला, उद्धत अने चारे तरफ दोडता एवा ते हाथीने नलराजाए पोतानी लघु गतिथी खेलाववा मांड्यो. घणो वखत तेम करवाथी थाक्री गएला ते हाथीनी पासे नले पोतानुं वस्त्र फेंक्युं; तेथी क्रोध पामेलो हाथी वांको वलीने मनुष्यनी त्रांतिथी ते वस्त्रने पोताना दांतो मारवा लाग्यो एटले लाघवपणाथी उठली तेनी

पीठ उपर चमी गएला नलराजाए कुंचस्थलपर हाथ फेरवी घणे वखते तेने पोताने स्वाधिन कस्यो.

पठी दधिपर्ण राजाए तेने उत्तम पुरुष जाणीपोताना कंठनी रत्नमाला तेना कंठने विषे नाखी. नलराजा पण हाथीने आलान स्तंभ साथे बांधी दधिपर्ण राजा पासे आवीने बेगो. राजाए तेने उत्तम वस्त्र अने अलंकारोनी जेटो आपी कुल वंश विगेरे पूब्युं; ते उपरथी कुब्ज एवा नलराजाए कस्युं. “ हे भूपति ! म्हारी जन्मभूमी कोशला नगरी ठे. त्यां म्हारुं सर्व कुटुंब कुशलपणाथी रहे ठे. हुं नलराजानो हुंडीक नामे रसोइठ हुं अने रसोइ संबंधी सर्व कलाउ जाणुं हुं. वली नलराजा जे सूर्यपाक रसोइ जाणतो हतो तेने हुं पण तेनी कृपाथी जाणुं हुं. हे राजन् ! वधारे शुं कहुं ? परंतु रसोइनी खरी परीक्षा एने हती; जेथी हुं तेने प्रसन्न थइ पड्यो हतो. हे महीपति ! दुर्भाग्यने लीधे नलराजा पोताना न्हानाजाइ कूबर साथे द्यूतरम्यो. तेमां ते राज्यादि हारीजवाथी स्त्रीसहित वनमां गयो. वली ते त्यां मरी गयो एम पण में सांचड्युं ठे. ” आवां कुब्जनां वचन सांचली नलना गुणोने संचारता अने शोकमां बूडी गएला दधिपर्ण राजाए तेनुं प्रेतकार्य कस्युं.

एक दिवस दधिपर्ण राजाए कुब्जने प्रार्थना करीने कस्युं के, “ मने एकवार सूर्यपाक रसोइ जमाड. ” ते उपरथी कुब्जे सूर्यविद्यानुं स्मरण करी चोखानी जरेली तपेली तडके मूकी. पठी सूर्यपाक रसवती करीने सर्वेने जमाड्या; तेथी प्रसन्न थएला राजाए तेने पांचसे गाम अने एक लक्ष टंक सोनुं आपवा मांड्युं; कुब्जे पण गाम न लेतां सोनुं लीधुं. वली एक दिवसे राजाए फरीथी कुब्जने कस्युं, “ जे त्हारी मरजी होय ते मागी ले. ” कुब्जे कस्युं. “ हे देव ! जेटली पृथ्वीमां तमारुं राज्यठे ते-टली पृथ्वीमांथी द्यूत, मद्य अने मृगया एत्रण क्रियाने बंध करो. ” राजा दधिपर्णे कुब्जना कहेवा प्रमाणे पोताना राज्यमांथी ए त्रण क्रियाने दूर करीने तेनो आदर सत्कार कस्यो; जेथी ते सुखे करीने त्यांज दिवसोने निर्गमन करवा लाग्यो.

एक दिवसे कुब्ज तलावने कांठे वृद्धनी ठायां बेगो हतो, एवामां को-इ एक परदेशी ब्राह्मण आवीने तेनी पासे बेगो. पठी प्रफुल्लित नेत्रवाला

ते ब्राह्मणे कुब्जना सर्व अंगने जोशने ते वझे जणानी परस्पर वातो थती हती, तेना मध्ये गीतरूप आ वे श्लोक कव्या.

अनार्याणामलज्जानां, दुर्बुद्धीनां हतात्मनाम् ॥

रेखां मन्ये नलस्येव यःसुप्तामत्यजत्प्रियाम् ॥ १ ॥

विश्रब्धां वद्वृत्तां स्निग्धां, सुप्तामेकाकिर्नीं वने ॥

त्यकुकामोऽपि जातः किं, तत्रैव हि न जस्मसात् ॥ २ ॥

अर्थ— हुं नलराजानी रेखाने अनार्य, निर्लज्ज, दुर्बुद्धि अने हणाएला आत्मावाला पुरुषोना सरखी मानुं हुं; कारण के जे नलराजाए सूतेली एवी पोतानी प्रियाने लजी दीधी ठे. विश्वासवाली, वहाली, पोतानेविषे आसक्त अने वनमां एकली सूतेली प्रियाने तजी देवानी इच्छावालो ते शुं त्यांज जस्म पणाने नहिं पाम्यो होय? अर्थात् जस्मरूप थवो जोशए.

पठी “ बहु सारुं गान कखुं. ” एम कहीने कुब्जे ते ब्राह्मण सामुं जोशने पूव्युं. “ तुं कोण ठे ? क्यांथी आव्यो ठे ? अने आ नलनी वात क्यां सांचली ठे ? ” ब्राह्मणे उत्तर आप्यो. “ हुं कुशल नामनो ब्राह्मण कुंडीन नगरथी आव्यो तुं अने में नलनी वात त्यांज सांचली हती. ब्राह्मणना वचन सांचली जेनुं मुख प्रफुल्लित थयुं ठे एवा कुब्जे फरीथी कखुं. “ हे ब्राह्मण ! नलराजाए द्वदंतीनो त्याग कख्यो त्यां सुधीनीवात में सांचली ठे. वाकीनी जे वात होय ते मने कहे ? ” ब्राह्मणे कखुं. सूतेली एवी द्वदंतीनो त्याग करी नलराजाचाट्या गया पठी थोडी रात्री वाकी हती ते वखते द्वदंतीए स्वप्न दीतुं के. “ जाणे हुं आंवा उपर फलो लेवा चडी होउं. एवामां कोश एक हाथीए आवी ते वृद्धने मूलमांथी उखेडी नाख्युं; जेथी हुं ते वृद्ध सहित पृथ्वी उपर पनी. एवामां सवार थवाथी जागी गएली तेणे जोयुं तो पतिने दीगो नहीं एटले महाजय पामेली ते थवला द्वदंती आम तेम चारे तरफ जाती मनमां विचार करवा लागी अने पोताना जाग्यने कहेवा लागी. “ अरे दुर्जाग्य ! दुःखथी बली रहेली एवी मने तुं दजु शुं करवानी इच्छा करे ठे ? जे हुं आ प्रकारनी दशाने प्राप्त थया ठता पतिने देखती नथी. शुं मुख धोवाने माटे तलावमां तो नहिं गया होय ? अथवा सांचाग्यना निधि रूप ते प्यारा पतिने कोश वनदेवताए हरण कख्या तो नहिं होय ?

शुं मने क्लेश कराववाने माटे लताना गुठोमां संताड् रह्या ह्शे ?” आ प्रकारे विचार करती एवी ते महासती वृद्ध वृद्धने जोवा लागी; परंतु ज्यारे कोड् स्थानके पतिने दीठो नहीं त्यारे तो ते चीराड् गएला ह्द-यवालांनी पेठे सघली वनस्थलीने रोवरावती ठती रुदन करता क रता मूर्छा पामी.

पठी वनना शीतल पवनशी मूर्छा वली एटले ते स्वप्नाना अर्थनो विचार करवा लागी के, “ जे में आंबानो वृद्ध जोयो हतो ते म्हारो सर्वोत्तम प्राणनाथ हतो. फलरूप राज्य लक्ष्मी अने हाथीरूप कूबर हतो. वली जे हुं पडी गड् तेज आ पतिनो वियोग हतो. ” आवी रीते विचार क रती अने पूर्वे करेला कर्मना फलने मानती एवी ते महासतीए पोतानां वस्त्रमां रुधिरशी लखेला अक्षरो दीठा; तेशी ते वांचीने विचार करवा लागी के, “ निश्चय हजी सुधी तो वहाला पतिना मनरूप मान सरोव-रने विषे राजहंसीरूप हुं रही तुं, कारणके जे प्राणनाथे पोताना रुधिरशी लखेला अक्षरोए करीने मने पिताने घेर अथवा दिअरने घेर जवानी आझा करी ठे. हवे हुं वरु पासेना मार्गे करीने पिताने घेर जश्श; का-रणके पतिरहित एवी स्त्रीउने पिता एज शरण ठे.

पठी ते दवदंती हरिणीनी पेठे जय पामती अने मंत्रनी पेठे नलरा-जानुं स्मरण करती पीताना घर तरफ चाली. रस्ते अखंडित एवा दर्जना ज्ञागो पगमां वागवाथी निकलेला रुधिरे करीने जाणे पृथ्वीना तलने या-वकना रसथी शोचयमान करती होय नहिं शुं ? वली रस्ते चाल-वाना श्रमथी थएला परसेवामां उडेली धुल चोटवाथी धुसरी बनी ज-वाथी जाणे कादववाला पाणीमां न्हायेली हंसी होय नहिं शुं ? एवी ते दवदंती वनमां जती हती. सिंहो पर्वतनी देवी मानीने, सर्पो जांगुली औषधी मानीने अने हाथीउ सिंहण मानीने तेने कोड् प्रकारनो उपद्रव करी शकता नहोता. जेमां कोड्पण माणस नहोतुं एवा ते महा अरण्यमां जती एवी ते अबलाने शीलव्रतना प्रजावथी हिंसक जीवो पण जाणे स-हाय्यकारी अता होय नहिं शुं ? एवा देखता हता.

पठी वनने उलंघवाने कोड्पण उपाय शोधती एवी ते दवदंतीए जेमां अनेक गाडांउ जोडेलां हतां एवा एक सार्थवाहने दीठो. जेटलामां ते

रूप धारण करीने अंतर्ध्यान थइ गयो अने दवदंतीए पण ज्यांसुधी न-
लराजानो मेलाप न थाय त्यांसुधी तांबुल, रक्तवस्त्र, पुष्प, आचरण अने
अंजनादि एटली वस्तुउ न ग्रहण करवारूप अजिग्रह धारण कस्यो. पढी
अनुक्रमे चालता चालता खिला घासथी अने वृद्धोथी सुशोन्नित एवी
पर्वतनी एक गुफा आवी तेमां तेणे निवास कस्यो. त्यां मृत्तिकाथी शांति-
नाथनी मूर्ति करी गुफानी एक बाजुए मूकी तेमनुं वननां पुष्पोथी पू-
जन करती, तप क्रिया करती, खजावथी नीचे पडेला वृद्धोना फलोवडे
पारणुं करती, पंचपरमेष्ठीनुं स्मरण करती अने निर्जय एवी तेणे एक-
लीए केटलोक काल त्यांज निर्गमन कस्यो.

हवे जेनी पासेथी ते ठानी रीते नासी गइ हती एवो सार्थपति “शुं
तेनुं कोइए हरण कस्युं हशे ? एवी शंकाथी तेना पगळे पगळे चाळ्यो
अने केटलेक दहाडे पर्वतनी गुफा पासे के ज्यां दवदंती रहेती हती त्यां
आवी पहोच्यो. त्यां तेणे जोयुं तो जिनेश्वरनुं पूजन करती एवी दवदं-
तीने दीठी. “ तुं कोनुं पूजन करेठे ? ” एम सार्थपतिए पूठवाथी दवदं-
तीए उत्तर आप्यो के, “ शांतिनाथ नामना शोलमा जिनेश्वरनुं. ” आ
प्रकारना सार्थपतिनो अने दमयंतीनो थतो कोलाहल सांजलीने केट-
लाक तापसो त्यां आव्या; तेउने दवदंतीए सविस्तर जिनधर्म कस्यो. पढी
जेना कर्मबंध तूटी गयां ठे एवो वसंत नामनो सार्थपति पण जिनधर्मनो
अंगीकार करी सार्थसहित त्यांज रह्यो.

एक वखते पासेना आश्रममां रहेनारा ते तपस्वीउं महा वर्षाद पडतो
होवाथी आकुल व्याकुल थवा लाग्या एटले दवदंतीए तेउनां फरतुं चारे
तरफ कुंडालुं करीने कस्युं. “ जो हुं जिनेश्वरनी उपासना करनारी अने
महासती होउं तो वर्षाद आ कुंडालानी अंदर पडशो नहीं. ” पढी सं-
केत करी राखेलानी पेठे वर्षाद कुंडालानी अंदर पडतो बंध थयो, जेथी
सर्वे तापसो सुखेथी रहेवा लाग्या. पढी ते सर्वे तापसोए विस्मयथी
“ आ कोइ स्त्रीरूपे देवी ठे ” एम धारीने जैनधर्मनो स्वीकार कस्यो.
सार्थपतिए पण तेज स्थानके एक मनोहर नगर वसावी तेमां उंचा तो-
रणवालुं श्री शांतिनाथनुं देरासर कराव्युं. दवदंतीए त्यां पांचसे ताप-
सोने बोध कस्यो ते उपरथी ते नगरनुं नाम तापसपुर पाळ्युं.

एक दिवस यशोज्ञ सूरि विहार करता करता ते पर्वत उपर गया. त्यां निर्मल बुद्धिवालो कूबरनो पुत्र सिंहकेशरी रहेतो हतो. तेणे सूरिने पूढी पोतानी पांच घडी आयुष्य जाणीने तेमनी पासे दीक्षा दीधी एटले तरतज तेने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. सर्वे देवताउ तेनो केवल महोत्सव करवा आववा लाग्या; तेमने जोशने द्वदंतीए पण पांचसे साधु अने सार्थपति सहित त्यां जइ केवलीनी देशना सांजली. केवलीए सार्थपतिने अने तापसोने कहुं के, “आ वैदर्जी महासती, सत्यवाणीवाली, धर्मनी जाण अने अरिहंत प्रभुनी जक्त ठे.” पढी ते केवल ज्ञानिमुनि सर्व कर्म क्षय थवाथी मोक्षपद पाभ्या.

हवे द्वदंतीए पोतानो पूर्वजव यशोज्ञ सूरिने पूढयो एटले तेमणे कहुं. “हे जडे! नलराजा पूर्व जवने विषे मम्मण नामे राजा हतो अने तुं तेनी वीरमति नामे वहाली स्त्री हती. एक वखते तमे बन्ने जणा क्यांइ जता हता एवामां एक मुनि सामा मढ्या; तेथी तमे अपशुकन थया मानीने क्रोधथी तेमने बार घडी रोकी राख्या. पढी क्षणमात्रमां क्रोधने शमावी तमे बन्ने जणाए मुनिने खमाव्या. एज कारणथी तमने आ बार-वर्षनो वियोग थयो ठे.” आवां मुनिनां वचन सांजलीने द्वदंती पाढी पोताने स्थानके आवी. आ प्रकारे पर्वतनी गुफामां रहेती, जिनेश्वरनुं पूजन करती अने प्रजावना करती एवी तेणे त्यांज सात वर्ष पूर्ण कख्या.

कोइ वखते कोइ पुरुषे गुफाना बारणा आगल आवीने द्वदंतीने कहुं के, “हे वैदर्जि! में त्हारा पति नलराजाने अहिं पासेना वनमां दीठो ठे; तेथी हुं तने कहेवा माटे आव्यो बुं. हवे हुं जाउं बुं; कारण के, म्हारो सार्थवाह जतो रहे ठे.” पुरुषनां आवां वचन सांजली द्वदंती नलनी शोध करवाने चाली अने ते महा अरण्यमां जूली पडी. एवामां तेणे एक म्होटी राक्षसी दीठी, पण तेने तो महासतीए पोताना शीलव्रतना प्रजावथी राक्षसनी पेठे क्षणवारमां स्तंजीत करी दीधी. वली तृषातुर थएली ते द्वदंतीए पृथ्वी उपर हाथ पठाडी जलप्रवाहवाली नदी प्रगट करीने तेमां पोते न्हाशने निर्मल पाणी पीधुं. आवा शील प्रजाववाली ते महासतीने कोइ एक दिवसे ते वनमां धनदेव नामनो सार्थवाह मळ्यो; तेनी साथे ते अचलपुर नगर प्रत्ये गइ अने त्यां जाणे

आकाशथी पडी होय नहिं शुं ? एम निराधारपणे नगरनी व्हार रही. ते नगरमां ऋतुपर्ण नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने चंद्रयशा नामे स्त्री हती के, जे दवदंतीने मासी थती हती. एक वखते चंद्रयशानी दासी पाणी जरवा जती हती, तेणे दवदंतीने देखीने चंद्रयशानी आगल वात कही; जेथी चंद्रयशाए दवदंतीने पोतानी पासे बोलावी; परंतु “आ पोतानी व्हेननी पुत्री ठे” एम ते उलखी शकी नहीं. तेम दवदंतीए पण पोतानी मासीने उलखाण करावी नहीं; तोपण चंद्रयशाए तेने पोतानी पुत्रीनी समान मानीने पोतानी पासे राखी.

पठी दवदंतीए चंद्रयशा (मासी)नी आझाथी दान देवा मांड्युं अने पींगलक नामना एक चोरने फांशीनी शीकाथी ठोडाव्यो एटले वसंत सार्थवाहनो सेवक ते पींगलक दवदंतीने उलखीने कहेवा लाग्यो के, “ हे देवि ! तमे ज्यारे तापसपुरथी चाढ्या गया, त्यारे वसंत सार्थवाह अन्नने त्यजी दइ घणा खेदथी रुदन करवा लाग्यो. तेने यशोचद्र सूरिए अने बीजा केटलाक जनोए प्रतिबोध करीने साते दिवसे पारणुं कराव्युं. पठी सुवर्ण अने रत्नोनी जेटुथी कूबर राजाने संतोष पमाडी वसंत सार्थवाह तापसपुरनो राजा थयो ठे. हे मात ! तमारा प्रसादथीज कूबर राजाए वसंत सार्थवाहनुं वसंत शेखर नाम पाडी पोताना नगरथी तापसपुर प्रत्ये मोकड्यो ठे. ” पींगलनां वचन सांजली दवदंतीए तेने कहुं. “ हे वत्स ! दीक्षा धारण कस्य. ” पठी पींगलके लघु कर्मपणाथी दीक्षा लीधी.

हवे “ ज्ञाइनी साथे द्यूत रमवाथी राज्य विगेरे सर्व हारी जइ नल राजा दवदंती सहित वनमां गयो ठे. त्यां ते दवदंतीने त्यजी दइ पोते एकलो चाढ्यो गयो ठे. ” एवी वात जीमक राजाए सांजली; तेथी ते अने दवदंतीनी माता पुष्पदंता रुदन करवा लाग्या. पठी जीमक राजाए दवदंतीनी शोधने माटे हरिमित्र ब्राह्मणने मोकड्यो; तेथी ते ब्राह्मण गामे गाम, शहेरे शहेर अने वने वन जोतो जोतो अचरपुर नगरमां आव्यो, त्यां तेणे ऋतुपर्ण राजानी पासे जइने दवदंतीनी खबर पठी. हरिमित्रे सर्व वात कही ते उपरथी ऋतुपर्ण राजा अने चंद्रयशा शोक करवा लाग्या. पठी चुर्यो थएलो ते ब्राह्मण दानशाळां गयो. त्यां ते दवदंतीने जोइने आश्चर्य पास्यो.

पढी ते विप्र द्वदंतीने नमस्कार करीने कहेवा लाग्यो के, “हे जी-मकसुता ! सर्व पृथ्वीमां जमता एवा में आजे तने दीठी ठे ! हा ! रत्न घरमां ठते मुख माणसज पृथ्वी उपर जमे ठे.” पढी ते ब्राह्मणे “तमारी दानशालाने विषे द्वदंती ठे.” एम ऋतुपर्णे राजानेअने चंद्रयशाने व-धामणी आपीने हर्ष पमाड्या. चंद्रयशा पण तत्काल दानशालामां आवी द्वदंतीने आखिंजन दइने कहेवा लागी. “हे वत्से ! हुं त्हाारा वलि-रूप थाउं. अरे ! धिक्कार ठे मने के, जे हुं व्हेननी पुत्री एवी तने उलखी शकी नहीं. हे वत्से ! तें पोतानी वात गुप्त राखीने मने केम ठेतरी ?”

पढी चंद्रयशा द्वदंतीने पोताना मंदिरमां तेडी गइ. त्यां तेने सु-गंधि जलथी स्नान करावी, उत्तम हिरागल (रेशमी) वस्त्र पहरेावी अने पढी राजा पास तेडी गइ. राजा ऋतुपर्णे सर्व वात पूठी ते उपरथी द्व-दंती पोतानी राज्य हारी जवा विगेरे सर्व वात कहीने रोवा लागी. ऋ-तुपर्णे तेनां आसुंने बुही नाखता ठता कहुं. “हे वत्से ! एमां खेद शो करवो ? कारण के, कर्मनी गति एवीज होय ठे.” आ प्रकारे ऋतुपर्णे अने द्वदंती परस्पर वातो करे ठे एवामां पोतानी कांतिथी सजाने प्र-काश करतो ठतो कोइ देव त्यां आव्यो अने द्वदंतीने नमस्कार करीने वोड्यो. “हे जडे ! हुं ते पींगलक नामनो चोर हुं के, जेने तें फांशीनी शीकाथी मूकाव्यो हतो. वढी जैनधर्मनो बोध करीने दीक्षा पण ग्र-हण करावी हती. हे जडे ! एक दिवस श्मसानमां कायोत्सर्ग करीने जजो रहेलो हुं चितानी अग्निथी वढी मरीने त्हाारा प्रसादथीज सौधर्म देवलोकने विषे श्रेष्ठ देवपणाने पाम्यो हुं. हे महादेवि ! तुं दीर्घकाल-सुधी विजय पाम्य.” एम कहीने ते देवताए ऋतुपर्णे राजानी सजामां सात ऋड सोना म्होरनी वृष्टि करी. आ प्रमाणे धर्मनुं फल जोइ हर्ष पामेला ऋतुपर्णे राजाए जैनधर्मनो स्वीकार कस्यो.

पढी हरिमित्र ब्राह्मणे ऋतुपर्णेने कहुं. “हे राजन् ! द्वदंती आहं घणा दिवस रहि ठे, माटे हवे तेने पिताना घर प्रत्ये मोकलो.” ब्राह्म-णनां वचन उपरथी ऋतुपर्णे राजाए द्वदंतीने म्होटी सेनासहित पि-ताने घेर मोकली. पुत्रीने आवती सांजली जीमक राजा पुष्पदंता प्रिया हित सामो गयो. तेउने जोइ हर्षनां आंसुथी विव्हल वनेली द्वदंती

पिताने प्रणाम करी माताना कंठे वलगीने रोवा लागी. पठी नीमक राजाए पुत्रीने नगरमां प्रवेश करावी सात दिवससुधी म्होटो उत्सव कख्यो.

(तलावने कांठे वृद्धनी ढायामां वेठेला कुब्जने मुसाफर ब्राह्मण कहेठे के) “ हे कुब्ज ! सात दिवसनो उत्सव पूर्ण थया पठी एक दिवसे नीमक राजाए पुत्री दवदंतीने तेनी सर्व वात पूठी एटले तेणे पोतानी सर्व वात पिताने कही. ते वखते हुं त्यां वेठेलोहतो; तेथी में आवात सांचली ठे. पठी नीमक राजाए दवदंतीने कख्युं. “हे वत्से ! तुं आपणा घरे सुखेथी रहे. त्हारो मनोरथ पूर्ण थरो तेम हुं करीश. ” पठी तेणे हरिमित्र ब्राह्मणने पांचसे गाम आप्यां थने कख्युं के, “ नलराजा आवशे एटले तने अर्धुं राज्य आपीश. ”

हवे एम बन्युं के, दधिपर्ण राजाए कंइ कार्य प्रसंगे आ सुंसुमारनगर थकी पोताना बुद्धिवान दूतने कुंडिनपुरमां नीमकराजा पासे मोकळ्यो. राज्यकार्य करी रह्या पठी सुखेथी रहेला ते दूते एक वखत प्रसंगने लीधे नीमक राजाने कख्युं के, “ हे देव ! दधिपर्ण राजानी पासे नलराजानो रसोश्ठ आवेलो ठे. ते शरीरे कुब्ज (वींगणो) ठतां उत्तम सूर्यपाक रसवती करी जाणे ठे. वली ते बीजी पण केटलीक कळाउं जाणे ठे. ” एवां ते दूतनां वचन सांचली दवदंतीए नीमक राजाने कख्युं. “हे तात ! सूर्यपाक रसवती तेना (नलराजाना) विना बीजो कोइ जाणतो नथी. तो ऊंषधि, अथवा मंत्र के देवादिकनां माहात्म्यथी गोपवी राखेदी आकृतीवालो तेज तमारो जमाइ (निषध राजानो पुत्र) होवो जोइए. पठी नीमक राजाए मने शीखामण आपीने तत्काल अहिं मोकळ्यो ठे, जेथी हे ऋद्र ! हुं पूठतो पूठतो अहिं त्हारी पासे आवी चळ्यो हुं.

(तलावने कांठे वेठेला कुब्जने मुसाफर ब्राह्मण कहेठे के) हे कुब्ज ! तने जोइने खेद पामेला आत्मावालो हुं विचार करुं हुं के, “ मुक्ताफल समान कांतिवाली दवदंती कयां ? देवना समान कांतिवालो अने लक्ष्मीना समूह सरखो नल राजा कयां ? अने धनुर्वाशी वांका थइ गएदा अंगवालो तेमज श्याम मूर्तिवालो तुं कयां ? कयां कटपवृद्ध ? अने कयां एरंडानुं जाड ? वली कयां मणि ? अने कयां पथ्थर ? हे कुब्ज ! आजे तेने जोवाथी हुं धारुं हुं के, दवदंतीनो मनोरथ पण कुब्ज (वांको अ-

थवा श्रवलो) थयो. हा ! मने जे शुन शकुनो थया हता, ते सर्वे नि-
ष्फलपणाने पाम्या. अरे ! जो सर्वे माणसोनुं इच्छित कार्य थतुं होत तो
कोइ दुःखी थात नहीं. ”

पठी कुब्ज पण “ अरेरे पथिक ! आ स्त्री पुरुषनो वियोग शा कारण-
माटे थयो ? ” एम कहीने मनमां पोतानी प्राणप्रियानुं स्मरण करीने
रुदन करवा लाग्यो. वली ते कहेवा लाग्यो के, “ हे विप्र ! तुं पूज्य तुं.
कारण के, तैं म्हारी आगल आवी पवित्र कथा कही. चाल म्हारे घरे,
हुं त्हारो सत्कार करूं. ” एम कहीने ते पोताने त्यां तेनी गयो. त्यां तेणे
सूर्यपाक रसवतीथी ब्राह्मणने जमानी पूर्वे राजाए पोताने आपेलुं सघलुं
द्रव्य आपीने तेनो सत्कार कस्यो.

पठी ते ब्राह्मणे विदर्जनगरमां आवीने चीमक राजानी पासे द्व-
दंती सांजलता ठता पोताने थएलो कुब्जनो मेलाप, वात सांजलवाथी
कुब्जनुं रुदन, सूर्यपाक रसवतीनुं जोजन अने पोताने थएला द्रव्यनो
लाज, ए सर्व वात कही. पठी द्वदंतीए पिताने कस्युं. “ हे तात ! हवे
कंइ विचार करवा जेवुं रस्युं नथी. निश्चय ए कुब्ज रूपथी तमारा जमाइ
रह्यो ठे. माटे तेने गमे ते उपाय करीने एक वखत अहिं बोलावो. हुं
तेनां लक्षणे करीने नल अथवा अनलनी परीक्षा करीश. ” चीमक रा-
जाए कस्युं. “ हे वत्से ! मिथ्या स्वयंवरनो आरंज करी सुंसुमार नगरना
पति दधिपर्ण राजाने बोलाववा माटे माणसने मोकलीए. जो ते कुब्ज
नल हशे तो राजानी साथे आवशे. कारणके, स्त्रीनुं पराजव पशुनुंने
पण दुःसह होय ठे. वली नलराजा अश्वविद्या जाणे ठे, तो स्वयंवरनुं
मुहूर्त पासे राखीए एटले ते विद्यानी पण परीक्षा थइ जशे. ”

पठी चैत्र शुदी पांचमनुं मुहूर्त राखी चीमक राजाए दधिपर्ण रा-
जाने मिथ्या स्वयंवरमां बोलाववा माटे माणसो मोकळ्या. दधिपर्ण राजा
पण मुहूर्त नजीक आव्युं जाणी खेद करवा लाग्यो. तेने जोशने कुब्जे
पूब्युं. “ हे देव ! केम शोकातुर जणार्ठ ठे ? ” राजाए उत्तर आप्यो के,
“ नल राजा मरी गयानी खवर सांजली द्वदंती सवारे वीजो स्वयंवर करे
ठे; जेने फक्त ठ पहोरनुं अंतर ठे. मने द्वदंती साथे पाणीग्रहण कर-
वानी घणी इठा ठे; परंतु प्रजात थवाने हवे वार नथी; माटे खेद था-

यठे. ” कुब्जे कहुं. “ हे देव ! खेद न करो. तमे मने इच्छित उत्तम घोडा अने रथ आपो. हुं तमने सवारमां कुंमीनपुर पहोचता करीश. पठी दधिपर्ण राजाए तेने उत्तम घोडा अने रथ आप्यो. ते कुब्जे तैयार कस्यो. तेमां राजा, ठत्र धारण करनार, ठडीदार, बे चामर नाखनार अने कुब्ज ए ठ जणा बेठा. वली कुब्जे नागे आपेलो करंमीउ अने वीलुंपण पोतानी साथे लइ लीधुं. पठी तेणे रथने चलाव्यो एटले ते महासमुद्रमां पवनवडे ऊडपथी चालता वहाणनी पेटे चालवा लाग्यो. रस्तामां वायुना वेगथी दधिपर्ण राजानुं उत्तरीय वस्त्र (पासे राख्यानुं) पृथ्वी उपर पडी गयुं; तेथी तेणे कुब्जने कहुं. “ रथ उजो राख्य; म्हारुं उत्तरीय वस्त्र पृथ्वी उपर पडी गयुं ठे, ते हुं लइ लउं. ” कुब्जे हसिने कहुं. “ हे देव ! ज्यां तमारुं उत्तरीय वस्त्र पडी गयुं ठे; त्यांथी पचचीश योजन आगल आवता रह्या ठीए. हजु आ मध्यम घोडाउं ठे; परंतु जो उत्तम घोमीउं होत तो निश्चय पचास योजन आगल निकली जात. ”

पठी रस्ते जता एवा दधिपर्ण राजाए फलवाला बेहडाना वृद्धाने जो-इने पोतानो उत्कर्ष बताववा सारुं सारथीने कहुं. “ आ वृद्धाना फलनी संख्या हुं गण्या विना जाणी शकुं लुं; पण ते कौतुक हुं तने आवतीवखते वतावीश. कारणके, अत्यारे वार थइ जाय. ” कुब्जे कहुं. “ ते कौतुक मने अत्यारे बतावो. वली हुं सारथी लुं; त्यांसुधी तमारे विलंब थवानो जय राखवो नहीं ” राजा दधिपर्णे कहुं. “ ए वृद्ध उपर अठार हजार फलो ठे. ” पठी कुब्जे रथथी नीचे उतरी एक मुष्टी मारीने वृद्धाने नीचे पाळ्युं अने फलोने गणी जोयां तो बराबर तेटलांज थयां. पठी दधिपर्ण राजाए पोतानी गणितशास्त्रनी विद्या कुब्जने शीखवी अने कुब्जनी अश्वविद्या पोते शीख्यो. अनुक्रमे चलावेलो रथ सूर्योदय वखते कुंडिनपुरना दरवाजा आगल आवी पहोच्यो.

हवे अहि दवदंतीए ते रात्रमां स्वप्न दीतुं हतुं; तेथी तेणे सवारमां उठीने पोताना पिताने कहुं के, “ हे तात ! आजे स्वप्नामां कोइ निवृत्ति देवी मने कोशलपुरना उद्यानमां तेडी गइ. त्यां ते देवीना कहेवाथी हुं कोइ रसाल फलवाला वृद्ध उपर चमी. वली तेणे म्हारा हाथमां प्रफुल्लित कमल आप्युं. एवामां ते वृद्ध उपरथी कोइ पद्मी नीचे पमी

गयुं. एटलामां हुं जागी गइ. ” जीमक राजाए स्वप्नानी वात सांचद्वीने पुत्रीने कहुं. “ हे वत्से ! तें आ उत्तम स्वप्न दीतुं ठे. पूर्वना ऐश्वर्यनी प्राप्ति, पतिनो मेलाप अने कूबरनुं राज्यथी ब्रष्ट थवुं, ए सर्व आ स्वप्न सूचवे ठे. ” आ प्रकारे पिता पुत्री परस्पर वातो करे ठे एवामां मंगल नामना द्वारपाले आवीने तेजने वधामणि आपी के, “ दधिपर्ण राजा नगरना दरवाजे आवीने उजा ठे. ”

पठी जीमक राजाए हर्षथी सामा जइ बहुमानपूर्वक तेमने नगरमां प्रवेश करावी उतारो आप्यो. त्यां दधिपर्ण राजाए कुब्ज पासे सूर्यपाक रसवती करावी जीमक राजाने कुटुंबसहित नोजन कराव्युं. द्वदंतीए पण सूर्यपाक रसवतीने मगावी नोजन करीने निश्चय कस्यो के, “ आ रसवती करनारो कुब्ज हो अथवा लुलो हो; परंतु नल तो एज ठे. एमां हवे कांइ संशय नथी. कारण ज्ञानीए कहुं ठे के, “तेना विना बीजो कोइ आ प्रकारनी रसवती करवामां चतुर नथी.” निश्चय कुब्जरूप धारण करनारो एज निषध राजानो पुत्र ठे. द्वदंतीए पिताने कहुं. “हे तात ! ए कुब्जरूपधारी निषध राजानो पुत्र ठे; कारण श्वेतांबर मुनिना वचन मिथ्या होय नहीं.”

पठी जीमक राजाए कुब्जने पोताने घेर बोलाव्यो एटले द्वदंतीए पिताने कहुं. “ हे तात ! ए नलराजा ठे एवी सर्व प्रकारे खात्री थइ चूकी ठे ठतां बीजो उपाय ए ठे के, जो ए मने पोतानी आंगद्वीनो स्पर्श करे अने एनाथी मने रोमांच उत्पन्न थाय तो एने खरोखरो नल जाणवो. ” पठी जीमक राजाए कुब्जने तेम करवानुं कहुं एटले तेणे कहुं. “हुं जन्मथी आरंजीने ब्रह्मचारी तुं, तो परस्त्रीनो स्पर्श केम करुं ? ” वधारे आग्रहथी कुब्जे ते वात कबुल करीने एक आंगद्विवति द्वदंतीना अंगने स्पर्श कस्यो, जेथी रोमांच उत्पन्न थवाने लीधे तेणे कुब्जने कहुं. “ हे नाथ ! ते वखते हुं सूतेली होवाथी तमे मने त्याग करीने जता रह्या हता, परंतु अत्यारे तो जागती तुं. तो शी रीते तेम वनशे ? ” एम कहीने ते कुब्जने पोताना घरनी अंदर तेडी गइ. त्यां नल राजाए नागे आपेलां वस्त्र तथा अलंकारोने धारण करी पोतानुं खरूं खरूप

प्रगट कस्युं; जेशी पतिव्रता दवदंती नलना जे स्वरूपनुं ध्यान करती हती तेज तेणे दीवुं.

पठी नलराजा बहार आव्यो एटले ज्मीमक राजाए तेने घणा स्नेह-थी मली अने पोताना सिंहासन उपर बेसारी हाथ जोकीने कस्युं. “हे राजेंद्र ! आ राज्य अने संपत्ति सर्व तमारुं ठे. वली अमे पण तमारा हुकममां रहेनारा ठीए; माटे जेम मरजी होय तेम करो. दधिपर्ण राजा पण संत्रांत थयो ठतो नल राजाने नमस्कार करीने कहेवा लाग्यो. “हे देव ! में पण अज्ञानपणाथी जे कंइ आपनो अपराध कस्यो होय ते क्षमा करो.” एवामां सार्थपति धनदेव ज्मीमक राजाने मलवा माटे आव्यो. तेनो राजाए पोताना बंधुनी पेठे आदर सत्कार कस्यो. दवदंतीना कहेवा उपरथी ज्मीमक राजाए तापसपुरना अधिपति वसंत-सार्थवाहने अने ऋतुपर्ण राजाने पण पोताने घेर बोलाव्या. आ प्रकारेमान आपता ज्मीमक राजाए सर्वने पोताने त्यां एक मास सुधी राख्या; परंतु नविन नविन उत्सवोने लीधे तेउने एक मास क्षणनी पेठे चाळ्यो गयो.

एक दिवस कोइ देवताए आवीने दवदंतीने कस्युं. “हे देवी ! तुं मने उलखे ठे ? हुं ते तापसोनो अधिपति हुं. तें मने प्रबोध पमाडीने अरिहंत संबंधी व्रत ग्रहण कराव्युं हतुं. अनुक्रमे हुं मृत्यु पामीने सौधर्म देवलोकने विषे केसर नामनो देवता थयो हुं. तुं तत्वथी म्हारो उपकार करनार हुं ” एम कहीने नमस्कारपूर्वक सात क्रोड सुवर्णनी वृष्टिकरीने ते देवता अंतर्ध्यान थइ गयो. पठी वसंत सार्थवाह, दधिपर्ण, ऋतुपर्ण अने ज्मीमक विगेरे बीजा राजाउंए अग्निनासमान प्रौढ पराक्रमवाला नलराजाने राज्याभिषेक कस्यो एटले ते नल राजा, बीजा राजाउं सहित म्दोटा सैन्यथी पृथ्वीने कंपावतो ठतो पोतानी कोशला नगरी तरफ चाळ्यो. अनुक्रमे पोताना रतिवद्वज नामना उद्यानमां आवी पहोचेला नलराजाने सांजली माणस जेम कालथी जय पामे तेम कूबर तेनाथी जय पामवा लाग्यो.

पठी न्यायमां प्रविण एवा नलराजाए दूत मोकली कूबरने कहेव-राव्युं के, “हे वंधो ! हवे फरीथी पासाए खेदीए; नहिं तो पठी शस्त्रो-थी खेदीए.” दूतनां वचन सांजली कूबर धीरपुरुषोने साध्य एवी युद्ध-

क्रीयाथी जय पामी द्यूतक्रीया कबुल करी. कखुं ठे के- दीठेल अर्थने विषे कयो पुरुष स्पृहावंत न थाय ? पठी बन्ने चाइउ पाठा द्यूत रमवा बेठा; तेमां उपार्जीत करेला पुण्यना प्रजावथी नलराजा जीत्यो एटले तेणे राज्य स्वीकार करी कूबरने युवराज पदवी आपी; जेथी अर्धा जगत क्षेत्रना सर्वे राजाउ नलने जेटुं आपवा लाग्या. पठी प्राप्त थएली लक्ष्मीवाला नलराजा अने द्वदंती पोताना राज्यमां अमारी पटह वगडावी कोशला नगरीना जिनमंदिरोमां उत्सव अने जैनधर्मनी पर-जावना करावा लाग्या. वली निरंतर दर्शन पूजन करवा माटे आववा लाग्या. आ प्रकारे धर्म कार्य करता एवा ते राजाए हजारो वर्षसुधी पृथ्वीनुं पालन कखुं.

एकदा निषध राजाए स्वर्गथी आवीने पोताना पुत्र नलराजाने कखुं. “ हे वत्स ! राज्यना सारासारनी विवेचना शी ठे ? वायुए जूदा जूदा फेंकी दीधेला वादलाना सरखी संपतिउ चंचल ठे, तो पठी तेने विषे निर्मल मनवालो कयो पुरुष आसक्ति पामे. ? ” एम कहीने निषध राजा पाठो स्वर्गे गयो. पठी पुष्कल नामना पुत्रने राज्य सोंपी नलराजाए द्वदंतीसहित चारित्र ग्रहण कखुं. सत्तर प्रकारना संयमने पालता एवा ते स्त्री पुरुष गुरुनी साथे विहार करवा लाग्या; परंतु सुकोमल स्वजावने दीधे नल मुनि संयम पालवामां शीथील आदरवाला थवाथी निषध राजाए फरी स्वर्गमांथी आवीने तेमने दृढ हृदयवाला कख्या.

पठी ते नल मुनि ! द्वदंतीने विषे अनुरागवाला चित्तने महाकष्टथी वश्य करीने अनशनव्रत धारण करी मृत्यु पाम्या; अने त्यांथी उत्तर दिशाना कुवेर नामे अधिपति थया अने द्वदंती पण अनशनथी मृत्यु पामी तेनी स्त्री थइ. आ प्रकारे पापरूप कादवनो नाश करती, निर्मल शीलव्रतने धारण करती अने कोइपण प्रकारनां अशुभ आचरणने न करती एवी ते द्वदंती आ कुवेरपत्निना जवने विषे पण सर्व कर्मनो क्षय करी निरावाध अने अगाध एवा मोक्षसुखने पामशे.

॥ इति द्वदंतीनी कथा समाप्ता ॥

कमलानी कथा

आ एक रत्नाकर (रत्नना चंडाररूप समुद्र) वाला जंबूद्वीपने जाणे लज्जा पमाडतो होय नहिं ? एम अनेक रत्नाकरो (रत्नना चंडारो) श्री मनोहर एवा लाट देशने विषे ऋगुकुब्ज नामनुं नगर ठे. जिनेश्वरोए पवित्र कखुं ठे उपवन जेनुं एवा ते नगरने जाणे नर्मदानदी पोताना आत्माने पवित्र करवाने अर्थे विंटलाइ रही होय नहिं ? एम खाइ रूपे देखाय ठे. ते नगरमां जेना प्रतापरूप सूर्य सर्व दिशाउंमां प्रकाश करी रह्यो ठे एवो अने लक्ष्मीने हर्ष करनारो मेघरथ नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने धर्म अर्थने विषे निर्मल बुद्धिवाली विमला नामनी स्त्री हती. तेउने लक्ष्मीने पेठे हर्षना पात्ररूप सात पुत्र उपर आठमी कमला नामनी पुत्री हती. सात बंधुउंनी न्हानी बहेन ते कमला ज्यारे युवावस्थामां आवी त्यारे युवान पुरुषोना मनने मोह पमाडवामां औषधीरूप थइ. जेम कोयल वसंतऋतुने संजारे, हस्तिउं विंध्याचलनुं स्मरण करे, तेम अनेक राजपुत्रो कामदेवने वश थइने ते कमलानुं स्मरण करवा लाग्या.

हवे ते वखते सोपारपुरमां जाणे सर्वे माणसोना चित्तने विषे निवास करनारो रतिवद्वज (काम) होय नहिं ? एवो रतिवद्वज नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते राजा, मेघरथराजानी साथे मित्रता करवानी इच्छाथी हमेशां मेघरथराजा माटे जूदी जूदी जातनी जेटुं मोकलतो हतो. निरंतर पत्र अने जेटनी वस्तुउं लइ जता अने लावता एवा ते राजाना डुतोथी ते बन्ने ऋपतिउंनी परस्पर प्रीति वधवा लागी. कखुं ठे के— दानथी, प्रशंसाना वचनथी अने अनुकूल ज्ञापणथी शत्रुपण मित्रपणुं पामे ठे, तो पठी बीजानी तो वातज शी करवी.

एक वखते मेघरथ राजा विचार करवा लाग्यो के, “आवा विनयादि गुणोथी रतिवद्वज सरखो शुं बीजो कोइ राजकुमार ठे खरो ? अर्थात् नथी. जेवो सर्वगुणयुक्त रतिवद्वज ठे तेवीज आ म्हारी पुत्री कमला ठे. तो सर्व माणसोने वखाणवा योग्य तेउनो परस्पर विवाह करवो वधारे सारो ठे.”

कोइ वखत मेघराजा सजामां बेठो हतो, एवामां कमला कुमारी आवीने तेना खोलामां बेठी. मेघरथ राजाए सर्व आचूषणोथी सुशोभित

पुत्रीने जोइ तत्काल मनमां पुत्रीना वरनो विचार करतां मुख्य प्रधानोने कहुं के, “रोहिणीने चंद्रनी पेठे आ कमला कुमारीना योग्य वरने शोधी काढो.” पठी प्रधानोए जेम पंडित पुरुषो शास्त्रना योग्य अर्थने शोधी काढे तेम सर्व प्रकारे शुद्ध अने कोइ पण दुषणरहित एवा रति वल्लभने शोधी काढ्यो. पठी राजा मेघरथ मनमां विचार करवा लाग्यो के, “तत्त्वना जाण प्रधानोए म्हारा चित्तना अज्ञिप्रायने मलता आवीनेज कहुं ठे. पृथ्वीमां घणुं करीने राजाउ शणगार सजावीने सन्नामां शो-जावी राखवा जेवा ठे; परंतु तात्पर्यथी राज्य तो प्रधानोना हाथमां रहेबुं ठे. राजाना नेत्र प्रधानो कहेवाय ठे, ते खरूं ठे. एटलाजमाटे बहु प्रधानोने लीधे इंद्र हजार नेत्रवालो कहेवाय ठे. राजाउ पासे राज्यनां सर्व अंग संपूर्ण हो; परंतु प्रधाननुं बल सर्वथी श्रेष्ठे गणाय ठे.” आ प्रमाणे विचार करी मेघरथ राजाए प्रगटपणे प्रधानोने कहुं. “हे उत्तम प्रधानो! तमे म्हारा विचारने अनुसरीने हितकारी अने योग्य वचन कहुं ठे. हवे आपणे रतिवल्लभ साथे कमलानो विवाह करवा माटे कोइ सारा चतुर दूतने सोपारपुरमां मोकलवो जोइए.” आ प्रमाणे विचार करीने बीजे दिवसे साल नामना दूतने सारी जेट आपी रतिवल्लभ पासे मोकल्यो. रतिवल्लभ राजाए पण कमला (लक्ष्मी) ना सरखी कमलानो विवाह कबूल करी ते दूतने सत्कार करीने पाठो मोकल्यो. पठी सारा मुहूर्ते म्होटी समृद्धिथी आवीने रतिवल्लभ राजा जेम कृष्ण कमला (लक्ष्मी) ने परण्या हता तेम कमलाने परण्यो. हायेवाला वखते मेघरथ राजाए रतिवल्लभने हाथी, घोसा, रत्न अने अलंकार विगेरे बहु समृद्धि आपी. पठी पोताना देशप्रत्ये जता एवा रतिवल्लभने सीमाडा सूधी वलावी मेघरथ राजा पाठो वल्यो. मार्गमां ठेकाणे ठेकाणे गामडाना लोकोए प्रवेशोत्सवथी सत्कार करेलो, जाट अने चारण लोकोए करेला जय जय शब्द सांजलतो, लोकोने दानथी संतोष करतो, वागता वाजिंत्रोना शब्दथी दिशाउने वेहेरी करी देतो अने मूर्तिमंत राज्यलक्ष्मीना सरखी कमलाथी शोचतो ते रतिवल्लभ अनुक्रमे पोताना सोपारपुरमां आव्यो. त्यां ते राजहंसना सरखी गतिवादी अने सर्वे

करीने सुंदर एवी राज्यलक्ष्मीनी पेठे पोतानी कमला प्रियानी साथे जोग जोगववा लाग्यो.

हवे ते वखते समुद्रनी मध्ये गिरिवर्द्धन नामना नगरमां स्त्रीउने विषे आसक्त एवो कीर्तिवर्द्धन नामनो राजा राज्य करतो हतो. जेम माणस धंतूराने पीवाथी गांडो थइ जाय तेम ते राजा एक दिवस कमलाना स्वरूपने सांजली कामथी गांफो बनी गयो; तेशी तेणे मंत्रविद्याना जाण एवा पोताना युगंधर नामना मित्रने एकांतमां बोलावीने कळुं के, “ हे मित्र ! त्हारा सरखा मित्रोनी विद्यार्थी अमने फल शुं ? कार्य त्हारे स्वाधिन ठे; तो पढी घरमां सर्व प्रकारनी संपत्ति ठतां निर्जाग्य माणसनी पेठे हुं आबुं दुःख शा कारणमाटे सहन करुं ? ” पढी कीर्तिवर्द्धन राजाना इष्ट अर्थने जाणी विवेकथी चतुर एवा युगंधरे कळुं. “ हे मित्र ! स्त्रीउ वे प्रकारनी थाय ठे. एक पतिव्रता स्त्री अने बीजी असती स्त्री. जो ते महासती हशे तो तेने लाववामाटे श्रम करवो ए फोगट ठे अने जो असती हशे तो त्हारो मनोरथ सफल थवाने वार नथी. ” कीर्तिवर्द्धने कळुं. “ हे मित्र ! तुं पण कामथी मरी रहेला मने शामाटे मारे ठे ? तुं तेने एक वखत अहिं लावी आप. पढी फल मलबुं अथवा न मलबुं, ए म्हारे स्वाधिन ठे. ” पढी युगंधरे रात्रीए जोंयरामां पेसी मंत्र जाप अने होमादि कार्य कळुं, जेशी वायुए खेंचेली पांढडानी पंक्तिनी पेठे पोताने त्यां पलंगमां उंधी गएली कमला तेमनी तेमज त्यां आवी पहोची. पढी युगंधर विचार करवा लाग्यो के, “जो आ महासती जागशे तो निश्चे पद्म नामनी नागणीनी पेठे शाप आपीने मने जस्मकरी नाखशे. ” आवी रीते विचार करी ते तुरत जोंयरामांथी बहार निकली गयो. कीर्तिवर्द्धन पण मंगल आज्ञावली कमलाने जोइ विचार करवा लाग्यो के, “ निश्चे आ विश्वने मोह पमाडनारी ठे. जेम उत्तम सुगंधीवाली कमलीनी राजहंसनो मनोरथ पूर्ण करे ठे तेम सवारे जागी उठेली आ स्त्री म्हारो मनोरथ पूर्ण करशे. ” आवी उत्कंठाथी ते बोली उठयो के, “ हे जडे ! जाग्य ! जाग्य ! सूइ न रहे. ” कीर्तिवर्द्धननां आवां वचनथी जागी उठेली कमला यूथथी चूली पडेली हरिणीनी पेठे आमतेम जोवा लागी अने विचार करवा लागी के, “ अरे ! हुं

क्यां? आ स्थान क्यां? म्हारुं घर क्यां? अने म्हारी निद्रा क्यां? आ ते इंद्रजाल ठे के स्वप्न ठे? ते म्हारा प्राणनाथ क्यां गया?" आ प्रमाणे बोलती अने आकुल व्याकुल अइ गयेली ते कमलाना पगमां पडीने कीर्तिवर्द्धने कहुं के, "हे जडे! हुं कीर्तिवर्द्धन त्हारो पति हुं. आ घर, आ स्थान, आ सघली संपत्तिअ अने बीजुं जे कांइ ठे ते सघलुं त्हारुंज ठे. वली हुं पण त्हारी आज्ञा प्रमाणे चालनारो हुं." कमलाए कोप करीने कहुं. "अरे दुरात्मन्! फुलनेविषे कलंक वधारनारो तुं कोण म्हारी सामे उजो हुं? जेम कागडो राजहंसीने जोगववानी इडा करे ठे तेम दुर्बुद्धि एवो तुं रतिवद्धज राजानी पतिव्रता स्त्रीने जोगववानी इडा करनारो कोण हुं? अरे! तुं ऊट मने म्हारा घरनेविषे पहेचती कर; नहि तो म्हारा पतिनां वाणो त्हारा माथानुं दश दिशामां जूतोने बलीदान आपरो." कीर्तिवर्द्धने पण वचनरूप लाकडीवडे प्रहार करतां कहुं के, "गजराज जेम वेदना समूहने तोडी पाडे तेम हुं त्हारा सतीपणाने हवणांज चांगी नाखुं हुं." आ प्रमाणे तिरस्कार करता एवा तेणे जाणे कर्मथी उत्पन्न अएला पुजलो होय नहिं? तेम लोढानी सांकलवडे सर्व अंगे बांधीने ते कमलाने जाणे कामधेनु होय नहिं? एम गुप्त स्थानके राखी.

हवे अहिं सोपारपुरमां रतिवद्धज राजाए सवारे शय्याथी उठीने जोयुं तो जाणे चोर लोकोए सर्व प्रकारे चोरी करी होय नहिं? एम पोतानी कमला प्रियाने दीठी नहीं. आम तेम जोयुं; परंतु कोइ ठेकाणे प्रियाने दीठी नहीं; तेथी जाणे वृद्धथी जूलो पडेलो बांदरो होय नहिं? एम तेणे चोकीदारोने पूव्युं. तेउए पण विस्मय पामीने कहुं के, "म्हाराज! देवीने पगे चालीने जता अमे कोइ ठेकाणे जोया नथी. वली अमे सवारसूधी बराबर जागता रहीने चोकी करी ठे."

पठी रतिवद्धज राजाए दूत विगेरेने मोकली बीजा छीप अने राज्यस्थानोमां शोध करावी; परंतु कोइ ठेकाणैथी कमलानी शोध मली नहीं. कहुं ठे के—ज्ञानथी जाणी शकाय एवी वस्तुअने बाह्य चहुअवाला शी रीते जोइ शके? पठी धर्मनेविषे चतुर एवा ते राजाए मनमां निश्चय कस्यो के, "निश्चय कोइ विद्यादि सिद्ध पुरुषे म्हारी प्रियानुं हरण

कह्युं ठे. हवे धिक्कार ठे आ म्हारा निरर्थक राज्यने, सर्व संपत्तिउने अने जुजबलने के, जे म्हारी प्राणप्रियानुं हरण थयुं !!! जे कोइ म्हारी प्रियानी शोध लावी आपशे; तेने हुं अरुं राज्य आपीश.” आ प्रमाणे पडह वगमावीने वली ते शोक करवा लाग्यो के, “हाय ! हाय ! हुं जीवतो ठतो मूवा सरखो तुं; कारण जेम उंधी गयेला माणसना माथा उपरथी मुगटनी चोरी थाय तेम म्हारी प्रियानी चोरी थइ ठे.” आवी रीते पोताना जुजबलनी निंदा करतो अने गुप्त क्रोधवालो ते रतिवह्वन्न उषधि अने मंत्रथी स्तंजित करी दीधेला सर्पनी पेठे मनमांज वलवा लाग्यो.

हवे कमलानुं हरण थया पांच मास पूरा थया; एवामां प्रियाना शोकथी व्याप्त एवा ते रतिवह्वन्न राजाना उद्याननेविषे जाणे बीजा सूर्य होय नहिं? एवा केवलज्ञानी मुनि समवसख्या. जेम वर्षाद आववाथी खेरु लोक हर्ष पामे एम मुनिना आववाथी हर्षित थयेला रतिवह्वन्न राजाए तेमनी पासे जइ वैराग्य करनारी धर्मदेशना सांजली. देशनाने अंते राजा ए मुनिने पूब्युं के, “हे प्रजो ! म्हारी प्रिया जीवती ठे के मृत्यु पामी?” केवलज्ञानी मुनिए सर्ववृत्तांत यथार्थ कह्युं एटले फरी राजाए पूब्युं. “हे जगवन् ! आ कया कर्मनुं फल प्राप्त थयुं? अने हवे ते स्त्री जीवती मने फरीथी मलशे के केम?” केवलज्ञानी मुनिए कह्युं.

हे राजन् ! विस्मय नामना नगरमां दुर्जय नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने धन्या नामनी स्त्री हती. एक दिवस धन्याए क्रोध करीने पोतानी दासीने दोरडीवती बांधीने जूखी अने तरसी जोंयरामां पूरी दीधी. पठी थोडे दिवसे प्रसन्न थयेली धन्याए तेने बंधनथी ठोकी दीधी. दासीने बांधी राखवाथी धन्याए महादारुण कर्म उपार्जन कखुं. पठी अनेक गतिमां ते दारुणकर्मनुं फल जोगवीने हवणां ते धन्या त्हारी स्त्री कमला थइ ठे. तेने आ ठेव्ही वखतनुं बंधन थयुं ठे. वली तेणे पूर्वजवने विषे जे त्रण माससूधी पंचमीनो तप कख्यो ठे; तेथी ते बंधनथी मुक्त थशे. पठी ते निश्चय तने मलशे; कारणके जोगवेला कर्म तुरत ह्य पामे ठे.” मुनिनी आवी कतकचूर्णनी पेठे प्राणीउने निर्मल करनारी धर्मदेशना सांजली घणा जव्य जीवो पापरूप कादवथी मूकाइ गया.

हवे रतिवद्वज्ज राजा पोतानी प्रियाने वंधनमांथी ठोकाववामाटे जेट-
 लामां कीर्तिवर्द्धन राजानी साथे युद्ध करवा जवासारु सैन्यनी तैयारी
 करे ठे तेटलामां तेज महाबल नामना केवलज्ञानी मुनि विहार करता
 करता कीर्तिवर्द्धन राजाना गिरिवर्द्धन नगरने विषे गया. त्यां तेमना
 प्रजावथी कमलाने बांधेला सांकलना बंधो सिंडुचार वृद्धना पुष्पनी
 पेठे तुरत तूटी गया. कीर्तिवर्द्धन राजा परिवार सहित मुनिने वंदन
 करवा गयो. त्यां तेने मुनिए धर्मलाज्ज आपीने विशेष प्रतिबोध करवा-
 माटे तेना पूर्वजन्मना वृत्तांत सहित कमलानो प्रत्यक्ष दृष्टांत कही सं-
 चलाव्यो अने कळुं के, “आ शीलवृत्तरूप वृद्धनुं प्रत्यक्ष फल जुळं के, जे
 प्रथम कमलाना शरीरे बांधेला सांकलनां बंधनो तूटी गया.” आवां मु-
 निनां वचन सांजली अत्यंत खेद पामेलो कीर्तिवर्द्धन राजा आश्चर्यथी
 विचार करवा लाग्यो के, “हाय ! हाय ! वन्ने लोकमां विरुद्ध एवुं में आ
 शुं आचखुं !!! काममां आसक्त एवा में महासती एवी कमलाने विषे जे
 खोटुं चिंतव्युं हतुं, ते तेना शीलवृत्तथी निष्फल थयुं !” आवी रीते वि-
 चार करी ते त्यांथी उठी ज्यां कमलाने एकांत स्थानमां राखी हती त्यां
 आवीने तेना पगमां पडी पोताना करेला अपराधनी क्षमा मागीने
 कहेवा लाग्यो के, “हे व्हेन ! जेनुं मुख जोवा योग्य नथी एवो पापी,
 अने जगतमां निंदा करवा योग्य हुं तुं के, जे में तने आबुं कष्ट आप्युं.
 वली तें प्रथम मने अकार्य करता वाख्यो हतो; तेथी तुंज म्हारो वंधु
 अने धर्माचार्य ठे. हवे हुं तने त्हारा नगरप्रत्ये पहोचाडीश. त्यां त्हारै
 रतिवद्वज्ज राजाए म्हारा उपर करेलो क्रोध दूर कराववो.” पठी महा
 मूढ्यवाला रत्तोथी गामांउं जरी अने कमलाने साथे लश् कीर्तिवर्द्धन
 राजा त्यांथी चाद्री निकळ्यो. अहिं सोपारपुरथी रतिवद्वज्ज राजा पण
 म्होटी सेनाने साथे लश् जेटलामां सीमाडे आव्यो तेटलामां तेने कम-
 लाए पत्र आपीने आगलथी मोकलेलो कासद सामो मळ्यो. पठी तुरत
 क्रोध अने संतोपथी व्याप्त थयेलो रतिवद्वज्ज राजा कमलाए लखेलो
 पत्र लश् वांचवा लाग्यो.

त्वस्तिथी म्हारा हृदयमां निवास करी रहेला श्रीरतिवद्वज्ज स्वामीने
 नमन करीने समुद्रना मध्यथी आपनी दासी कमला त्रिनंती करे ठे के,

“ हे स्वामिन् ! आपना प्रसादशी हुं अखंडीत शीलवादी हुं. वही आम्हारा हृदयमां निवास करी रहेला आपवडेज हुं निरंतर सनाथ हुं. हुं अहिंशी आपनुं दर्शन करवामाटे आवुं हुं अने म्हारीसाथे म्हारो कीर्तिवर्द्धन नामनो जाइ आपने विषे पूर्ण चक्तिवालो ठतो आपना चरणना दर्शन करवामाटे आवे ठे. ” आ प्रमाणे कमलाए लखेलो पत्र वाची रतिवह्वन्न राजा विचार करवा लाग्यो के, “ अहो ! कमलाना शीलनुं महात्म्य खरेखरुं आश्चर्यकारी ठे के, जेणे शत्रुने मित्र बनावी दीधो. ”

पठी बन्ने राजाउं समुद्रने कांठे एकठा थया. त्यां तेमणे परस्पर एक बीजानो योग्य आदर सत्कार कस्यो. पठी नगरवासी लोकोए नमस्कारादिकशी सत्कार करेला ते बन्ने राजाउंए कमलासहित सोपारपुरमां हर्षशी प्रवेश कस्यो. त्यां केटलाक दिवस गौरवपणे रह्या पठी कीर्तिवर्द्धन राजा पोताना नगरे गयो. रतिवह्वन्न राजाए पण सती कमलानी साथे त्रीवर्ग (ऋर्म-अर्थ अने काम)ना साररूप गृहस्थधर्म पूर्ण रीते पालीने पठी अनुक्रमे ज्यारे राज्यने धारण करवामां समर्थ पुत्र थयो त्यारे तेने राज्य आपीने पोते कमलासहित विषयसुखशी निवृत्त थयो. पठी दानवडे लोकने संतोष पमाडी, संघनो सत्कार करी ते बन्ने स्त्री-पुरुषे चंदनाचार्यपासे दीक्षा लीधी. अनुक्रमे दीक्षानुं पालन करता अने घातिकर्मनो क्षय करता ते बन्नेजणाने केवलज्ञान प्रगट थयुं. जेम सूर्य कमलाने प्रबोध पमाणे तेम अनेक जीवने प्रतिबोध पमाडता रतिवह्वन्न केवली अनुक्रमे मुक्ति पाम्या. महासती कमला पण विहारशी पृथ्वी-तलने सुशोचित करी अने ऋगुकण्ड नगरमां जइ त्यां पोताना मातापिताने तथा तेमना वंशना सर्व माणसोने प्रतिबोध पमाडीने मुक्तिपद पामी.

इति कमलानी कथा.

कलावतीनी कथा.

आ जंबूद्वीपने विषे अपार लक्ष्मी, केलना वन अने उत्तम तिलवृक्षशी सुशोचित एवा जे देशे स्वर्गने पण तिरस्कार कस्युं ठे एवो मंगल नामनो देश ठे. ते देशमां शंखपुर नामनुं नगर ठे. त्यां प्रजाना अनुकुल

कार्यने करनारो अने निर्मल मनवालो शंख नामनो राजा राज्य करतो हतो. युद्धमां अनेक शत्रुंने जीतीने पोताने खाधिन करेदी जाणे सती स्त्री होय नहिं ? एवी पृथ्वीने ते राजा जोगवतो हतो.

एक दिवस सजामां वेठेला ते राजानी पासे कोइ परदेश जइ आ-
वेला गंगशेठना पुत्र दत्तशेठे जेट मूकीने हर्षथी प्रणाम कस्यो. पठी
आपेला आसन उपर वेठेला ते दत्तशेठने आगता स्वागता करीने रा-
जाए पूब्युं के, “ तमे देशने योग्य एवं कांइ आश्चर्य दीतुं होय तो
कहो. ” दत्तशेठे कस्युं. “ हे देव ! हुं समुद्रनी मध्ये देवशाल नगरमां
वेपार करवा गयो हतो के, ज्यां वेपारथी अमारी लक्ष्मी वृद्धि पामे ठे.
हे राजन् ! लेवा देवारूप वेपारथी वृद्धि पामी ठे लक्ष्मी जेनी एवो हुं
जेटलामां त्यांथी पाठो वढ्यो तेटलामां में एक आश्चर्य दीतुं; परंतु
तेनो निर्णय करवाने हुं शक्तिमान् न होवाथी ते काम आपने सोपुं तुं.”
एम कहिने ते दत्तशेठे राजानी आगल एक चित्रपट मूक्यो. राजाए ते
चित्रपटमां आलेखेली कोइ स्त्रीने जोइ तेने देवी मानता ठता कस्युं के,
“ आ कोइ देवी ठे; कारण माणस जातिमां आवुं स्वरूप कोइनुं होतुं
नथी. ” पठी दत्तशेठे जरा हसीने कस्युं. “ महाराज ! आ माणस जा-
तिनी स्त्री ठे ठतां जो आप तेने देवी मानता हो तो तेने पटदेवी जा-
णो. ” पठी जेम दरिद्री माणस ड्रव्यना जंडार सामु एक नजरथी जो-
इ रहे तेम राजा पण ते पटमां चितरेली मूर्तिने एक दृष्टिथी जोइ दत्त-
शेठने कहेवा लाग्यो के, “ माणसमां आवी रूप रेखा कोइनी होती न-
थी. ” दत्तशेठे कस्युं. “ राजेंद्र ! निश्चय ते मनुष्य जातिनी स्त्री ठे. ब्र-
ह्मानी चातुरीथी नहीं, परंतु घुणांकरन्यायथी ते एवी रूपवंती निवडी
ठे. ” पठी शंखराजाए पूब्युं के, “ ते कोण ठे ? ” दत्तशेठे उत्तर आ-
प्यो के, “ देवशाल नगरना महाराजा विजयसेननी श्रीमति राणीना
उदरथी उत्पन्न थयेली कलावती नामनी ते कन्या ठे. जगत्नी कला,
सौभाग्य अने रूप विगेरेनी ते खरेखरी कसोटी ठे. जेम जेम कलाव-
तीनी युवावस्थारूप लक्ष्मी वृद्धि पामवा लागी तेम तेम विजयसेन
राजाना चितने विषे तेना वरनी चिंता पण वृद्धि पामवा लागी. एक

दिवस जैनचक्र एवी ते कलावतीए प्रतिज्ञा करी के, “जे म्हारां चार प्रश्नो जाण हशे, तेने हुं वरीश.” पुत्रीनी आवी प्रतिज्ञाथी राजा तेना वरनी महार्चिंतामां बूडी गयो अने पुत्रीना वरनी प्राप्ति माटे स्वयंवर मंडपनी तैयारी करवा लाग्यो. एवामां आपणां नगरथी देवशालनगरमां वेपार करवा माटे जतो एवो हुं एक म्होटा अरण्यमां जइ पहोच्यो. ते वखते त्यां विजयसेन राजाना पुत्र जयसेनने दुष्ट अश्व हरण करीने लाव्यो हतो. ते कुमार ते वनमां मूर्छा पामीने पड्यो हतो. तेने में उपचारथी जीवतो कस्यो. पठी राजकुमार मने पालखीमां बेसाडी पोताने घेर लइ गयो. राजा विजयसेन पण ते उपकारथी मने पुत्रनी पेठे मानवा लाग्यो. एक दिवस सत्रामां वेठेला मने विजयसेन राजाए आज्ञा करी के, “दुष्ट अश्व हरण करेला जयसेन कुमारने अरण्यमां बचावी तें जेवो म्हारा उपर उपकार कस्यो ते तेवोज आ कलावती बहेनना श्रेष्ठ वरनो विचार करीने तुं चिंतारूप समुद्रमांथी म्हारो उद्धार करवारूप उपकार करवाने योग्यठे.”

दत्तशेठ शंख राजाने कहे ठे के, महाराज ! ते वखते में विजयसेन राजाने कहुं के, “तमारी कन्याने योग्य शंखराजा ठे.” आ प्रमाणे विचार करी अने पट्ट उपर कलावतीनुं रूप चितरी हुं अहिं आव्यो हुं. वली आ पट्टमां चितरेली कलावतीनी मूर्ति फक्त आज्ञास मात्र ठे; कारणके ते बराबर चितरी शक्य तेम नथी. जुठ के, सूर्यनी जेवी कांति ठे तेवी प्रतिबिंबने विषे देखाती नथी.” पठी शंखराजा योगीनी पेठे एक ध्यानथी द्वाणमात्र पट्टमां चितरेली मूर्तिने जोशने हर्षथी प्रफुल्लित नेत्रवाढो थयो ठतो पोतानुं मस्तक धूणावीने मधुर वचनथी दत्तशेठने कहेवा लाग्यो. “हे वहाला मित्र ! प्रथम तें आ म्हारा उपर बहु सारो उपकार कस्यो ठे; परंतु म्हारुं एवुं जाग्य क्यांथी होय के, मने तेवा पात्रोना समागम थाय ! !” दत्तशेठे आनंदथी कहुं. “महाराज ! वृथा खेद न करो. में शुकनथी जाणी दीधुं ठे के, ते निश्चय तमारी स्त्री थशे; परंतु तमे सरस्वती देवीनी आराधना करो के, जेथी ते राजकन्याये धारेला चार प्रश्नो निर्णय तमाराथी थइ शके.” पठी राजाए ब्रह्मचर्यादि नियमथी सरस्वती देवीनी आराधना करी के, जेथी ते सरस्वती देवीए प्रगट थइने तेने कहुं के, “हे राजन् ! त्वारा हा-

थना स्पर्शथी स्वयंवर मंडपनी पुतली ते कलावती राजकुमारीना चार प्रश्ननो तुरत निर्णय करशे.” शंखराजाए ते सरस्वतीनो प्रसाद वे हाथ जोडीने ग्रहण कस्यो. सरस्वती देवी पण ते सर्व कहीने तुरत अदृश्य थइ गया.

पठी कृतार्थ अण्डो शंखराजा दत्तशेठसहित सैन्यथी पृथ्वीने कंपावतो ठतो देवशाल नगर तरफ चाल्यो. तेने आवतो सांजली विजयसेन राजाए पोताना पुत्र जयसेनने तेना सामो मोकल्यो. शंखराजा पण पोताने जोवा आवती नगरनी स्त्रीजनां नेत्रोना समूहथी नगरने नीलकमलमय करतो ठतो देवशाल नगरमां आव्यो. पठी कलावतीने वरवामाटे आवेला अनेक राजाजं स्वयंवर मंडपमां आवी पोतपोताना सिंहासन उपर वेठा. शंखराजा पण पोताना उंचा सिंहासन उपर वेठो.

पठी विचित्र एवा अलंकारथी इंद्रधनुष्यनी रचना करती, चारे तरफ धूपघडीथी निकलता धूमाडाने लीधे मलिन देखातां वस्त्रवाली, जाणे साक्षात् कलानी अधिष्ठायक देवी होय नहिं ? अथवा तो मूर्तिवंतरति पोतेज होय नहिं ? वली विधाताए सर्व सुंदर वस्तुना सारने खेंचीने वनावेली होय नहिं ? एवी, तेमज जमरीजथी विंढलायली कमलिनी पेठे सखीजथी विंढलायली, दासीजंए ठम्र धारण करेली, चालवाथी नृत्य करता केशवाली, जाणे कामदेवना धनुष्यनी दोरी होय नहिं ? एवी वरमाला दासीपासे धारण करावेली कलावती लक्ष्मीनी पेठे स्वयंवर मंडपमां आवी. पठी जेना हाथमां समस्यानी पत्रिका हती एवी प्रतिहारिणीए कस्युं के, “ हे राजाजं ! आ चार प्रश्ननो उत्तर आपो. १ प्रश्न. देव कोण ? २ गुरु कोण ? ३ तत्व शुं ? ४ अने सत्व शुं ? तमे आ कलावतीना चार प्रश्नने कहेवाने योग्य ठो.” पठी सर्वे राजाजंए पोतपोतानी बुद्धि प्रमाणे उत्तर आप्या; पण ते अर्हत धर्मनी जाण एवी कलावतीए मान्य कस्या न्हों. पठी शंखराजा अच्यनो चंडार जडेला पुतपनी पेठे हर्षित थयो ठतो कहेवा लाग्यो के, “ में म्हारा हाथथी स्पर्श करेली आ पुतली राजकन्याना प्रश्ननो उत्तर आपशे.” एम कहीने तेणे स्वयंवर मंडपना स्तंजनी पुतलीने माथे हाथवती स्पर्श कस्यो एपसे पुतलीए उत्तर आप्यो के, “ १ वीतरांग देव, २ महाव्रत धारण

करनार गुरु, ३ जीवदया तत्त्व अने ४ इंद्रियनो नियह ए सत्व जाणवुं." पठी मनोरथ पूर्ण अवाने लीधे अत्यंत हर्षवंत अएली कलावतीए शंखराजाना कंठने विषे वरमाळा आरोपण करी.

पठी महापराक्रमवंत अने क्रोधयुक्त अएला राजाउ कलावतीना शीलप्रज्ञावथी ते वखते शंखराजानो पराजव करी शक्या नहीं. पठी सारा मुहूर्तने विषे ते वरवहुनो कुलगोरे हस्तमेलाप कराव्यो. ते वखते विजयसेन राजाए शंख राजाने हस्ति, अश्व, वस्त्र, आचूषण विगेरेथी संतोष पमाड्यो. पठी शंख राजाए कलावतीने साथे लइ पोताना नगर तरफ प्रयाण कस्युं. जेनी आंखोमांथी आंसु वहेतां हतां एवो विजयसेन राजा केटलेक दूर सूधी वलावा जइ अने पुत्रीने शिखामण दइ पाठो वड्यो. विजयसेन राजानी आझा पालवामां तत्पर एवो दत्तशेठ पण कलावतीने प्रसन्न राखवामाटे शंखराजानी साथे गयो. मार्गमां एक रथ उपर बेसीने जता एवा ते स्त्री पुरुषना दिवस, रात्री, पद्द अने मास एक क्षणनी पेठे चाळ्या गया. ऐरावत हाथी उपर वेठेला इंद्र अने इंद्राणीनी पेठे महासमृद्धिथी हाथी उपर वेठेला ते स्त्री पुरुषे पोताना शंखपुरमां प्रवेश कस्यो. त्यां तेणे कलावतीनी साथे राज्यसुख भोगवतां लीळामात्रमां बहुकाल निवृत्त कस्यो.

एक दिवस शय्यामां सूतेली कलावतीए स्वप्नामां अमृतनो घडो दीठो. पठी तुरत जागी उठेली तेणे ते वात पोताना पतिने कही एटले हर्षथी रोमांचित अयेला शंख राजाए तेने कहुं के, " हे ऋडे ! तने राज्यरूप हस्तिने स्तंभनी पेठे आधाररूप पुत्र अशे." पठी ठीप जेम मोतिने धारण करे तेम गर्जने धारण करती एवी राणीए आठ मासने विश दिवस काढ्या. पठी " स्त्रीउं प्रथम प्रसूति पिताने घेर करे ठे. " एवो लोक व्यवहार होवाथी विजयसेन राजाए कलावतीने तेडवामाटे माणसो मोकड्या. ते वखते ते माणसोनी साथे जयसेन कुमारें पोतानी ब्हेनने माटे जाणे मूर्तिवंत स्नेहज होयनहिं ? एवा बे बाजु मोकड्यां. माणसोए शंखपुरमां आवीने प्रथमथी जाणीता एवा दत्तशेठने ते बाजुउं आप्यां. तेणे पण ते बाजु अने समाचार कलावतीने आप्या. कलावतीए पण ते माणसोने सत्कार करीने रजा आपी, पठी कलावतीए

बंधु उपरना स्नेहने लीधे दासी पासे ते बाजु पोताने हाथे बंधाव्या अने बाजुथी सुशोजित एवा पोताना हाथने जोशने हर्ष पामती ठती सखीउनी साथे हास्यथी वातो करवा लागी. आ वखते शंखराजा अंतःपुरमां आवतो हतो, ते रस्तामां दूरथी कलावतीना हास्य वचन सांजली “आ शुं बोले ठे ?” एवा विचारथी ते सांजलवामाटे गोखमां उजो रह्यो. कलावती पण हाथने विषे बांधेलां बाजु सखीउने वारंवार देखाडती ठती हर्षथी कहेवा लागी के, “हे सखी ! जेणे मने आ अद्भूत बाजु मोकळ्यां ठे ते दीर्घ आयुष्यवालानो म्हारे विषे घणो प्रेम ठे. तेणे आजे घणे दिवसे मोकळेदी वस्तु मने मली ठे; परंतु ते पोते ज्यारे मने प्रत्यक्ष मलशे त्यारे म्हारो जन्म सफल थशे.” सखीउण कहुं. “हे महादेवि ! जेवो चंद्रनो स्नेह पोयणी उपर होय ठे तेवोज विश्वने वखाणवा योग्य एवा ते पुरुषनो स्नेह त्हारा उपर ठे.” आ प्रमाणे कलावतीनां अने सखीउनां वचन सांजली क्रोधथी व्याप्त थएलो शंखराजा विचार करवा लाग्यो के, “निश्चय कलावती देवी बीजा कोइ पुरुषने विषे आसक्त थयेली जणाय ठे. फक्त चणोठीनी पेटे उपरथी रक्त (राती) एवी आ चपल इंद्रियोवादी स्त्रीउने धिक्कार ठे के, जे स्त्रीउ वांदरानी पेटे कामना जाड्यपणाथी चपल एवा पुरुषनो आश्रय करे ठे. वांदराना पुंछडानी पेटे फक्त देहने विषे आसक्त एवी आ महाडुःख आपनारी स्त्रीने त्याग करूं.” आ प्रमाणे विचार करी शंखराजा त्यांथी पाठो वळ्यो. आ वखते कलावतीने त्यजी देवानो अवसर जाणीने जाणे ते जोवाने असमर्थ होय नहिं शुं ? एम राजाना विवेकनी साथे सूर्य अस्त थयो अने राजाना दूराशयनी पेटे चारे तरफ अंधकार वृद्धि पाम्युं. पठी राजाए बे चांडालणीउने बोलावीने कहुं के, “वनमां त्यजी दीधेदी देवी कलावतीना बाजुसहित वने हाथ कापीने अहिं मारी पासे लाववा. एमां तमारे कांइ पण विचार करवो नहीं.” पठी राजाए नाम अने परिणामथी निर्दय एवा शय्यापालकने आज्ञा करी के, “कोइ न देखे तेवी रीते आ राणीने वनमां लइ जइ त्यजी दे.” पठी शय्यापालक वेगथी राणीने रथमां बेसारी वनमां लइ गयो. त्यां ते शोक करतो ठतो राणीनी सन्मुख उजो रहि गद्गद् वाणीथी

कहेवा लाग्यो के, “ हे देवी ! महाराजाए कोइ दोपथी तमने वनमां त्यजी दीधेला ठे. ” शय्यापालकनां आवां वचन सांजली राणी कलावती तुरत रथमांज मूर्छा पामी. पठी ज्यारे वनना पवनथी महाकष्टे करीने सचेत थइ त्यारे ते वृक्षथी ठेदायली कालनी पेठे तुरत रथथी पृथ्वी उपर पडी गइ. पठी ते पितानुं अने ज्ञानुं वारंवार स्मरण करती ठती गाढ स्वरथी रोवा लागी. निर्दय एवो शय्यापालक पण पोताना आत्माना निंदा करतो अने रोती एवी ते राणीनी पाठल रोतो ठतो तेने त्यजी दइने प्रजात वखते पोताना नगरमां आववा तैयार थयो. ते वखते शय्यापालकनी साथे राणीए शंख राजाने संदेशो कहेवराव्यो के, “ हे राजन् ! दासी एवी म्हारे विषे आपे जे आ आचरण कखुं ठे, ते तमारा कुलने योग्य ठे ? हे देव ! जो तमारा मनमां कांइ शंका होय तो मने दिव्य विगेरे कराववा हता. हशे ! जेम वनवानुं हतुं ते वन्युं ! तमारुं कल्याण थाउं. ”

पठी जेनी आंखो आंसुथी जींजायली ठे एवो शय्यापालक जेटलामां राणी कलावतीनी आश्वासना करतो ठतो उन्नो हतो तेटलामां जाणे मूर्तिमान् दुष्टपणुं होय नहिं शुं ? एवी बे चांडालणीउं तुरत त्यां आवीने “ अरे पापणी ! तें त्हारा पतिने ठेतख्यो ठे, तेनुं तुं आ फल जोगव. ” एम कहीने बाजुसहित ते कलावतीना बन्ने हाथ कापी लइने चाढी गइ. एक तो वियोगनुं अने बीजुं हाथ कपायानुं एम बे प्रकारना दुःखथी दुःखी थएली कलावती ठबका सहित शंखराजाने कहेवा लागी के, “ हे नाथ ! पाकेला चिन्नडानी पेठे फाटी जता एवा म्हारा हृदयनुं रक्षण करो. ” आवी रीते विदाप करती एवी ते सती कलावती नदीने कांठे वन हतुं त्यां गइ. त्यां तेणे एवा दुःखमां सुखना कारणरूप पुत्रने जन्म आप्यो. पठी ते पुत्रने कहेवा लागी. “ हे वत्स ! तुं पोतानी मेळे सुखी अने दीर्घ आयुष्यवालो था; कारणके, दैवे म्हारी आशीष एज त्हारा पोषणनुं कारण बनाव्युं ठे. अर्थात् म्हारे हाथ न होवाथी हुं त्हारुं पोषण करी शकुं तेम नथी. अरे ! एक दरिद्री कुडंबमां पुत्र जन्म थाय तो पण उत्सवो थाय ठे अने हुं राजस्त्री ठतां म्हारा पुत्रना जन्म निमित्ते उत्सवना लेशनो पण संशय थइ पड्यो ठे. ”

कलावती आवी रीते विद्याप करती हती ते वखते नदीनुं पुर एटबुं बधुं वधवा लाग्युं के, जाणे पोताने कांठे रहेला कलावतीना पुत्ररूप कीडाने खेंची जवानी इष्टा करतुं होय नहिं शुं ? एम देखावा लाग्युं. ते वखते कलावतीए पंचपरमेष्ठि नमस्कारनुं स्मरण करीने कहुं के, “ जो में मन, वचन अने कायानी शुद्धिए करीने उज्वल एवुं शीलव्रत पाव्युं होय तो हे शासनदेवि ! म्हारा पुत्रने रक्षण करवानो उपाय अने जलनी शांति थजो. ” कलावतीए आ प्रमाणे कहुं एटबे तुरत तेना शीलप्रजावशी बन्ने हाथ नवा थया तेमज नदीनो वेग पण शांती पाम्यो. वली ते वखते आकाशमांथी पुष्पवृष्टि थइ. हनुमान जेम समुद्रनो पार पामीने आश्चर्य पामे तेम शीलना प्रजावशी दुःखनो नाश थएलो जोइ कलावती विस्मय पामी.

आ वखते कोइ एक तापसे आवीने कलावतीने कहुं. “ हे वत्से ! पुत्रने जन्म आपनारी स्त्रीए अहिं रहेवुं योग्य नथी; माटे अमारा आश्रममां चाल. ” एम कहीने ते तापस कलावतीने कुलपतिनी पासे तेडी गयो. पितातुल्य वृद्ध एवा ते कुलपतिए पण तेने सर्व वात पूठी एटबे कलावतीए पोतानुं सर्व वृत्तांत कहुं. कुलपतिए कहुं. “ हे नडे ! ब्रथा खेद न पाम्य. हुं लक्षणोथी जाणुं तुं के, तुं फरीथी इष्ट सुख पामीश. ” आ प्रमाणे कुलपतिए शांत करेली विजयसेन राजानी पुत्री कलावती तापसिउंनी साथे पिताना घरनी पेठे सुखे त्यां रहेवा लागी.

हवे अहिं चांडावणीउंए सवारना पहोरमां बाजु सहित कलावतीना बन्ने हाथ राजाने देखाव्या. ते वखते बाजुउं उपर जयसेननुं नाम जोइ शंख राजा आकुल व्याकुल थवा लाग्यो. पठी तेज रहित बनी गयेला तेणे दत्तशेठने बोलावीने पूब्युं के, “ शुं आजे अथवा काळे कोइ देवपुरथी अहिं आव्युं हतुं ? ” दत्तशेठे उत्तर आप्यो के, “ हे महाराज ! गइ काळे माणसो आव्या हता. वली ते माणसोनी साथे जयसेन राजकुमारे महादेवी कलावतीने माटे अझूत वे बाजुउं मोकळ्यां हतां. ते में अंतःपुरमां महादेवीने आप्यां ठे. ” दत्तशेठनां आवां वचन सांजली वज्रथी कपायला पर्वतनी पेठे दुःखथी व्याप्त थएलो राजा मूर्खाने लीधे सिंहासन उपरथी पृथ्वी उपर पडी गयो. पठी शीतल चंदन अने

जल विगेरेना उपचारोष्ठी महा कष्टे सचेत थयो त्यारे ते पस्तावो क-
रतो ठतो आ प्रमाणे कहेवा लाग्यो. “ अहो ! म्हारुं मूढपणुं अने मंद-
ज्ञाग्य पण आश्चर्यकारी ठे. तेमज अविचारपणुं अने क्रूरपणुं पण आश्चर्य-
कारी ठे. वली विद्वत्ताने अयोग्यपणुं अने डुराचरणपणुं आश्चर्यकारी ठे.
ठेवट नहिं देखातुं एवुं वक्रपणुं अने कुशीलपणुं पण आश्चर्यकारी ठे.
पठी प्रधानोए “ विलापनुं कारण पूब्युं एटले राजाए लज्जा सहित अने
पस्तावा सहित पोतानुं क्रूर कर्म प्रधानोने कळुं. वली तेणे कळुं के,
“ हाय हाय ! हुं क्यां जाउं ? शुं कहुं ? क्यां पेशी जाउं ? अने शुं
करुं ? के जे में पोतानी मेले पोतानो आत्मा दुःखने विषे नाख्यो ठे.
अरे ! दुष्ट एवा में कुलाचारने त्यजी दइने पोताना योग्य कार्यनो वि-
चार नहिं करीने अने धर्मनो थतो नाश न जोइने आ शुं आचखुं ठे ?
हा हा !! चंद्रनी लेखाने विषे कलंक अने दूधमां पुरानो असंजव ठतां
में कटपना करी ठे. अरे ! गर्जवती एवी प्रियाने तेना पिताने घेर मो-
कलवी योग्य हती” ठता में तेने त्यांमोकली नहीं अने माणस विनाना
अरण्यमां शा माटे मोकली ? हुं म्हारुं पोतानुं म्हों कोने देखाडी श-
कीश ? हवे तो हुं म्हारा प्राणने धारण करवाथी लज्जा पामु बुं. म्हारे
माटे म्होटी चिता तैयार करावो के, जेमां हुं स्त्री हत्याना पापथी मखिन
थएला आ म्हारा शरीरने बाली नाखुं. ”

राजानां आवां आग्रहवालां वचन सांजली नगरवासी माणसो, गज-
शेठ अने मंत्री विगेरे तेने आ प्रमाणे कहेवा लाग्या. “ हे देव ! प्रथम
महादेवी कलावती पोताना कोइ कर्मथी मृत्यु पामी अने हवे तमे पोते
पोताना मृत्युथी शुं प्रजानो नाश करवानी इडा करो ठे ? वली हे
स्वामिन् ! हवणां मृत्यु पामवामां तमारो आग्रह जाग्रत थये ठते ठिड-
वाला वैर्युर्मणिने विषे दोरानी पेठे शत्रुना गुणो तमारा राज्यने विषे
प्रवेश करशे. माटे हे विवेकी महाराजा ! मृत्यु पामवानो तमारो वृथा
आग्रह त्यजी थो; कारण अग्निने विषे पतंगीया बली मरे ठे; परंतु सुजट
पुरुषो बली मरता नथी. ”

आवां सामंतादि सर्व लोकनां युक्तिवालां वचननो पण अनादर करीने
खराजा मृत्यु पामवा निमित्ते वनमां नासी गथो. त्यां पण समयना जाण

एवा गजशेठे कालक्षेप करवामाटे तेने मधुर वचनथी कळुं के, “हे देव ! जो तमारे कलावती महादेवीनी इच्छा होय तो पुण्य करो के” जे पुण्यना प्रज्ञावथी पूर्वजवने विषे मेळवेळी म्होटी आपत्तिउं दूर थाय. वली आ उद्यानने विषे अचिंतित फल आपनारी श्रीजिनेश्वर प्रभुनी मूर्ति ठे, तेनुं पूजन करो. तेमज अहिं महा तेजवंत एवा मुनीश्वर हवणां पोतानुं कढ्याण करवानी इच्छाथी तप करे ठे, तेमने वंदना करो.” गजशेठनां आवां वचन सांजली शंखराजा जिनेश्वरनुं पूजन करी अने मुनिराजने वंदना करी तेमना आगळ बेठो. पठी मोक्षनी इच्छावाला ते मुनिए राजानो जाव जाणीने मधुर वचनथी संसारनो नाश करनारी धर्मदेशना आपी. ते आ प्रमाणे—

हे ज्ञव्य जनो ! संसाररूप अरण्यने विषे पूर्वकर्मरूप वायुथी प्रेरान्येला जीवो त्रांति पामेला मृगनी पेठे वृथा जमे ठे. वली आ सुख ठे, आ सुख ठे, एवी त्रांतिथी पगळे पगळे दुःखमां पडता जीवो संसारने विषे वायुए उराडेला खाखराना पांदरानी पेठे क्लेश पामे ठे. हा ! संसारथी उद्वेग पामेळो एवो पण प्राणी, आ लोकमां अने परलोकमां कढपवृद्धनी पेठे सुख आपनारा जिनेश्वर प्रभुना उपदेशने सांजळतो नथी. माटे हे राजन् ! आ दुर्ध्वज एवा मनुष्य जवने पामीने तुं वृथा खेद न कर. वली तुं निश्चय थोडा वखतमां इष्ट सुख पामीश.” मुनिराजनां आवां वचन सांजली तुरत हर्ष पामेळो राजा विश्रांति माटे ते रात्री त्यांज रह्यो. पठी पाठली रात्रीए स्वप्न जोशने जागी उठेळो राजा गुरुपासे जशने कहेवा लाग्यो के, “हे प्रजो ! काचा एक फलवाली वेल कढपवृद्ध उपरथी पकी गइ अने पूर्ण फलवाली ते वेल फरी तेज कढपवृद्ध उपर चडी गइ; एवुं में आजे स्वप्न दीतुं.” गुरुए कळुं. “हे राजेंद्र ! तुं कढपवृद्ध ठे अने त्हारी प्रिया वेलरूप ठे. पुत्रने जन्म आपनारी ते त्हारी प्रिया फरी तने प्राप्त थरो.”

पठी प्रसन्न थयेला राजाए तुरत पोताना नगरप्रत्ये आवीने पायदळ अने स्वारोसहित दत्तशेठने पोतानी प्रियाने शोधी लाववानो हुकम कळ्यो. दत्तशेठ पण चारेतरफ नजर राखी वनेवन अने वृद्धेवृद्ध प्रत्ये शोध करतो हतो एवामां तेणे समुद्रमां रहेलो माणस जेम वेट देखे

तेम तापसना आश्रमने दीठो. पठी तेणे त्यां जइ तापसने पूब्युं के, “हे जगवन् ! तमे आ वनमां कोइ दुःखी एवी एक स्त्रीने दीठी ठे ?” तापसे कहुं. “हे जड ! त्हारे तेनुं शुं प्रयोजन ठे ?” दत्तशेठे उत्तर आप्यो के, “म्हारे अग्निमां वली मरता एवा शंखराजाना प्राणुं ते स्त्रीथी रक्षण करवुं ठे.” पठी तापसे “राजानी सहाय्यथी मुनिउना आश्रमनुं रक्षण आय ठे.” एम धारीने दत्तशेठने पुत्रसहित कलावती देखाडी. जागता शोकवाली कलावती पण दूरथी दत्तशेठने जोइने आकाशने पूरी देनारा एवा म्होटा शब्दे रोवा लागी. दत्तशेठे कहुं. “हे ब्हेन ! तुं रोइश नहीं; कारण तने आ पूर्वजवनुं फल प्राप्त थयुं हतुं. जिनेश्वरो पण पूर्वजवने विषे करेला कर्मने जोगव्याविना मूकाइ शकता नथी. माटे हे विवेकवाली ! हवे तुं धीरज राखी रथ उपर बेश अने त्हारा पोताना दर्शनरूप अमृतदृष्टिथी जट राजाने शांत कर. वली पस्तावो करता एवा शंखराजा तुरत अग्निमां प्रवेश करवा तैयार थया हता; परंतु त्हारी आशाथी फक्त आजनो दिवस रोकी राख्या ठे.” पठी कुलीन एवी कलावती मान त्यजी दइ पोताना पति उपर दया आववाथी कुलपतिनी रजा लइ त्यांथी चाली निकली. कलावतीनुं हित इठनारा कुलपतिए पण आशिष आपीने तेने रजा आपी. पठी पुत्रसहित कलावतीए दत्तशेठनी साथे प्रयाण कहुं. शंखराजाए पोताना नगर पासे कलावतीने आवी सांजली आंखोमां आंसुने वरसावतो बतो तेना सामो जइने आ प्रमाणे कहेवा लाग्यो.

हे जडे ! तुं निर्दोष बतां में तने विटंबना पमाडी ठे. हे देवि ! में तने वनमां त्यजी दीधी ए म्हारा दुराचरणने माफ कर. ” आ प्रमाणे कहेता एवा शंख राजाए अत्यंत प्रसन्न थइने महोत्सवपूर्वक पोतानी प्रियाने नगरमां प्रवेश कराव्यो. नगरवासी लोको अने अंतःपुरनी स्त्रीउथी घेरायली कलावती जयंत पुत्रसहित इंद्राणीनी पेठे पुत्रसहित अंतःपुरमां आवी. पठी राजाए स्वप्नना अनुसारथी बारमे दिवसे पुत्रनुं पूर्णकलश एवुं नाम पाळ्युं.

एक दिवस एकांतमां बेठेली कलावतीए शंखराजाने कहुं के, “हे स्वामिन् ! तमे कया दोषथी मने एवो दंड आप्यो हतो ?” राजाए लज्जाथी

कह्युं. “ हे ऋद्धे ! तं बीजना चंद्रनी पेठे हंमेशा निर्दोष तुं; परंतु तें पूर्वजवने विषे आचरेला कर्मना वश्यथी में ए अयोग्य कार्य आचख्युं हतुं अने तेनुं मूल कारण तो एज हतुं के, तें जयसेननुं नाम लीधा विना बाजु आपनारनां वखाण कख्यां हतां. वली हवणां आपणा नगरना उद्यानने विषे महा तेजवंत मुनि आवेला ठे, तेमने पूढीने पूर्वकर्म जाणीए.” आ प्रमाणे कहीने पढी शंखराजा कलावतीने साथे लइ मुनिने वंदना करवा माटे उद्यानमां गयो. त्यां प्रथम जिनमंदिरने विषे जइ प्रभुनुं पूजन करीने पढी वंदना करीने मुनिनी आगल बेठो. देशनाने अंते शंखराजाए मुनिने नमस्कार करीने पूढ्युं के, “ हे ऋगवन् ! आ कलावतीए पूर्वजवने विषे एवुं शुं काम कख्युं हतुं के, ते निर्दोष ठता में तेना हाथ कपावी नाख्या ? ” पढी मुनिए ज्ञानदृष्टिथी तेनो पूर्वजव जाणीने कख्युं.

हे राजन् ! विदेह देशमां महेंद्र नामनुं नगर ठे. त्यां महा पराक्रमी एवो नरविक्रम नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने लीलावती नामे स्त्री हती. तेउने सुलोचना नामनी पुत्री हती. ते पुत्री बाढ्यावस्थाथीज धर्ममां रसीक अने कौतुकमां प्रीतिवाली हती. कलानी जाण एवी ते पुत्री मातापिताने प्रेमनुं पात्र हती. अनुक्रमे ते पुत्री बाल्ययुवावस्था पामी. एक दिवस ते राजकुमारी राजसन्नामां पोताना पिताना खोढामां बेठी हती एवामां कोइए एक मनोहर रोजपोपट राजाने जेट आप्यो. पढी आश्चर्यवंत एवा राजाए ते पोपटने बोलाव्यो एटले ते पोपटे पोतानो जमणो पग उंचो करी राजाने आ प्रमाणे आशिर्वाद आप्यो. “ हे राजन् ! स्फुरणायमान एवा अंधकारनो शत्रु अने राजतेजने वृद्धि करनारो तमारो प्रतापरूप सूर्य विश्वने प्रकाश करतो ठतो शोभे ठे. ” पोपटनो आवो आशिर्वाद सांजली प्रसन्न थयेला राजाए पोपट जेट आपनारने पोताना शरीरनां आचूषणो आपीने ते राजपोपट पोतानी पुत्रीने आप्यो. पढी मदोन्मत्त नेत्रवाली राजपुत्री सुलोचनाए पण जेम दरिद्री माणसनो ठोकरो लाडवो मलवाथी हर्ष पामे तेम हर्ष पामती ठती तत्काल अंतःपुरने विषे जइ पोपटने सोनाना पांजरामां राख्यो अने साकरना ककडा, चोखा, दाडम अने डाखना रस विगेरेथी तेनुं

पोषण करवा लागी. राजकुमारी सुलोचना कोइ वखत तेने हाथ उपर बेसारीने कोइ वखत ठाती उपर बेसारीने कोइ वखत खोलामां बेसारीने अने कोइ वखत पांजरामां राखीने जणावती ठती क्रीडा करावती हती. जेम योगी पुरुष पोताना मननुं एकाग्रपणुं त्यजी दे नहीं तेम सुलोचना पण चोजन वखते, सूवा वखते, राजसन्नामां जती वखते, वाहनमां बेसीने बहार जती वखते अने उद्यानमां जती वखते ते पोपटने पोतार्थी जूदो राखती नहीं.

एक दिवस ते राजपुत्री पोपटने साथे लइ अनेक दासीज सहित उद्यानने विषे गइ. त्यां ते श्रीमंधर स्वामीनी प्रतिमाने वंदना करवामाटे जिनमंदिरमां गइ. पोपट पण जिनेश्वरनी प्रतिमाने जोइ पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ में पूर्वे आबुं प्रतिविंब कोइ ठेकाणे जोयुं ठे.” आ प्रमाणे बहु वखत ऊहापोह करता तेने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं; तेथी ते विचार करवा लाग्यो के, “ में पूर्वजन्मने विषे सुगतिना कारणरूप चारित्र दीधुं हतुं. क्योपशमथी सर्व शास्त्रनो अज्यास कस्यो हतो, परंतु अज्यास करवामां तत्पर एवा में साधुनी क्रिया करी नहोती, जेथी वस्त्रपात्र विगेरेमां मूर्खावंत एवो हुं परोपकार करवारूप कार्यने वृथा हारी गयो. पढी अंते व्रतने फोगट विराधी हुं आ वनने विषे मृत्यु पामीने राजपोपट थयो हुं. पूर्वजवने विषेज बहु शास्त्राज्यासना बलथी हुं आ तिर्यच जवने विषे पण जणवामां कुशल थयो. हवे ज्ञानदिपक हाथमां प्राप्त थये ठते चारित्रथी ब्रष्ट थयेलो हुं आ तिर्यच जन्मरूप समुद्रने विषे शामाटे पडी रहुं ? हवे पढी हुं आ प्रभुने वंदना करीने हंमेशा चोजन करीश. ” आ प्रमाणे नियम लइ राजपोपट सुलोचनानी साथे अंतःपुरमां आव्यो.

एक दिवस राजकन्या सुलोचना जेटलामां पोपटने हाथमां लइ चोजन करवा बेसे ठे तेटलामां पोपटने पोतानो नियम सांजस्यो; तेथी ते ‘ नमो अरिहंताणं ’ एवो शब्द करी आकाशमार्गे उडीने उद्यानमां तीर्थपतिने नमस्कार करवामाटे आव्यो. त्यां ते त्रिवर्गनी शुद्धिथी श्रीसीमंधर प्रभुने श्वा प्रमाणे नमस्कार करीने प्रसन्न थइ उद्यानमां फल फूल विगेरेने खावा लाग्यो.

हवे अहिं पोपट उडी जवाथी राजकन्या सुलोचना आक्रोश करवा लागी; तेथी केटलाक सुजटो पोपटने पकडवामाटे गारुडीनी पेठे आम-तेम दोडवा लाग्या. कोइ सुजटो उद्यानमां जइ त्यां वृहनी डाल उपर बेठेला पोपटने पासथी बांधीने तुरत राजकन्याने सोंप्यो. पठी राज-कन्या प्रेमथी तेने हाथमां लइ मधुर वचनथी कहेवा लागी के, “अरे! मातानी तुळ्य एवी मने त्यजी दइने तुं नाशी गयो हतो ? हवे हुं त्हा-रो विश्वास करीश नहीं.” एम कहीने राजकन्याए ते उडी न शके एटलामाटे तेनी बे पाखोने तुरत तोडी नाखी. पठी जाणे महा जयं-कर कर्मवाला जीवने अपार एवा संसार समुद्रमां फेंकी देती होय नहिं शुं ? एम तेणे पोपटने पांजरामां घाढ्यो. पोपट पण विचार कर-वा लाग्यो के, “म्हारी पराधीनपणानी वेदनाने धिक्कार ठे के, जे में ते पूर्वजवने विषे स्वाधिन एवी पण क्रिया करी नहीं. अरे जीव ! माटे तुं आ वखते आ गाढ एवी वेदना जोगव. वली पापकर्मवाला तने जि-नेश्वरना मुखनुं दर्शन क्यांथी होय ?” इत्यादि चिंताना संतापथी व्याप्त थयेलो अने वैराग्यवासीत थएलो ते पोपट जाणे कर्मना पासने मूकतो होय नहीं शुं ? एम आंसुने वरसाववा लाग्यो. पठी ते राजपोपट अ-नशनथी केटलेक दिवसे मृत्यु पामीने सौधर्म देवलोकने विषे देवता थयो. राजकन्या सुलोचना पण पोपटना वियोगना दुःखथी अनशनवडे मृत्यु पामी सौधर्म देवलोकने विषे तेनीज स्त्री थइ. त्यां ते वझे जणां सुख जोगववा लाग्यां.

(ज्ञानि मुनिराज शंखराजाने अने कलावतीने कहे ठे के,) हे रा-जन् ! पठी सौधर्म देवलोकथी चवीने पोपटनो जीव तुं शंखराजा थयो अने सुलोचनानो जीव आ कलावती थइ ठे. पूर्वजवने विषे कलावतीए पोपटनी पांखो कापी नाखी हती; ते कर्मना फलरूप तें तेना वझे हाथ काप्या ठे. सारा अथवा खोटा सघला कर्मनुं फलदश प्रकारे अथवा बहु प्रकारे जोगवाय ठे.

मुनिराजनां आवां वचन सांजली जातिस्मरण ज्ञान पामेला ते शं-खराजा अने कलावती संयम लेवामां उद्यमवंत थइ मुनिने नमस्कार करी पोताने घेर आव्या. पठी पूर्ण कलश नामना पोताना पुत्रने राज्या-

सन उपर बेसारी ते स्त्रीपुरुषे ज्ञानि गुरु पासे दीक्षा लीधी. अनुक्रमे ते स्त्री पुरुष बहुकाल सुधी निरतिचार एवुं चारित्र पात्री स्वर्गने पामी अने त्यांथी चवीने पढी कुकर्मने खपावी मोक्ष पामशे.

इति कलावतीनी कथा समाप्ता.

महर्षिर्जने पण गृहस्थाश्रममां रहेत्वि कोऽ महासतीनुं स्तुति करवा योग्य शीलनुं माहात्म्य कहेवे.

शीलवतीनंदयंतीमनोरमारोहिणीप्रमुखाणां

शीलवत्नंदयंतीमणोरमारोहिणीप्रमुखाणां ॥

ऋषिणोऽपि सदाकालं महासतीनां स्तुवंति गुणान्
रिसिणोवि सयाकालं, महासईणं थुणंति गुणे ॥५६॥

शब्दार्थ—(शीलवत् के०) शीलवती (नंदयंती के०) नंदवती (मणोरमा के०) मनोरमा अने (रोहिणी प्रमुखाणां के०) रोहिणी प्रमुख (महासईणं के०) महासतीर्जना (गुणे के०) गुणोने (रिसिणोवि के०) ऋषिर्ज पण (सयाकालं के०) सदा काल (थुणंती के०) स्तवे वे. ॥५६॥

विशेषार्थ— जिनदत्त शेठनी पुत्री शीलवती, नागदत्त शेठनी पुत्री नंदयंती, सुदर्शन शेठनी स्त्री मनोरमा अने धनावह शेठनी स्त्री रोहिणी विगेरे शीलव्रतने धारण करनारी महा सतीर्ज आ जगत्मां जयवंती वत्ती. के, जे महासतीर्जना गुणोने जन्मथी मांडीने शीलव्रत धारण करनारा ऋषिर्ज पण निरंतर स्तुति करे वे. ॥ ५६ ॥

शीलवतीनी कथा

जंबूद्वीपना मुकुटमणि रूप नंदनवन नामनुं नगर वे. जे नगरनी स्फटिक मणिमय हवेदीर्जना अग्रजागनी उड्डवती कांतिना समूहथी हसायलो होय नहिं शुं ? एवो चंद्र आकाशने विषे ह्य पामतो जाय वे. ते नगरमां जेनो यशरूप चंद्र उत्तम कांतिवालो बतो विश्वरूप मंडपमां शोचतो हतो एवो अरिमर्दन नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते राजाने उत्तम आचारवालो रत्नाकर नामनो मान्यवंत शेठ हतो. ते शेठने उत्तम गुणवादी श्री नामनी स्त्री हती. तेउं बन्ने जणा उत्तम प्र-

कारे श्रावक धर्म पाळता ठता उत्तर अवस्थामां आवी पहोच्या तो पण तेमने सुखना कारणरूप पुत्र विगेरे कांइ पण संतान थयुं नहीं.

एक दिवस पुत्र नहिं होवाथी महाडुःख पामती एवी श्रीए रत्नाकर शेठने कळुं के, “ हे स्वामिन् ! आपणा नगरना उपवनने विषे अजितनाथ प्रभुना मंदिरनी पासे प्रगट महाप्रज्ञाववाली अजितबला नामनी देवी ठे. ते देवीनी सेवा ऋक्ति करनार जो पोते निर्धन होय तो धन, अपुत्र होय तो पुत्र अने जाग्यरहित होय तो सारुं जाग्य पामे ठे; माटे हे आर्यपुत्र ! तमे ते देवीनी मानता करवा योग्य ठे. कारण के, माणसो पुत्रने अर्थे पोताना प्राणनी पण जेट आपे ठे. ” पठी रत्नाकर शेठे ते देवीनी मानता राखी; जेथी तेमने एक उत्तम पुत्र थयो. कळुं ठे के— आरंजेली क्रियाउं जाग्ययोगथी अवसरे फलीजूत थाय ठे. पठी जन्मोत्सव करीने रत्नाकर शेठे बारमे दिवसे देवीना महात्म्यने सूचव-
नारू पुत्रनुं अजितसेन नाम पाळ्युं. अनुक्रमे बाढ्यावस्थाने उद्धंधी यु-
वावस्थाने प्राप्त थयेला ते अजितसेन कुमारनो सरस्वती अने लक्ष्मी ए
बन्ने देवीउंए हरिफाड्थी एक वखते आश्रय कस्यो. पठी जेम विद्वान्
माणस शास्त्रार्थना संदेहने विषे विचार करे तेम रत्नाकर शेठ पुत्रने
अर्थे योग्य कन्यानो विचार करवा लाग्यो के, “ जो आ म्हारो पुत्र
पोताना गुणने तुट्य एवी कन्याने नहिं पामे तो ब्रह्मानो विश्वरच-
वानो श्रम निष्फल जाणवो. कळुं ठे के—“ अविवेकी धणी, परवशपणुं,
डुष्ट चाकर अने डुष्ट एवी स्त्री ए चार माणसो मननां शक्य ठे. ”

रत्नाकर शेठ आ प्रमाणे विचार करतो हतो, एवामां तेणे प्रथम प-
रदेश मोकलेलो कोइ वणिकू पुत्र आवीने तेनी पासे वेगो. शेठे तेने
व्यवहारनुं स्वरूप पूब्युं एटले तेणे लाज अने खरच विगेरेना सर्व स-
माचार कऱ्या. वडी तेणे कळुं के, “ हुं मंगला नामनी नगरीने विषे
गयो हतो. त्यां म्हारे जिनदत्त शेठनी साथे वेपार थयो हतो. एक दि-
वस ते शेठना आग्रहथी हुं तेने घेर जमवा गयो हतो, त्यां में तेना घ-
रने विषे स्वर्गथी चवेदी कोइ देवांगना सरखी एक उत्तम कन्याने दी-
ठी. पठी आश्चर्य पामेला में ते शेठने पूब्युं के, “ तमारा घरने विषे आ
कन्या कोण ठे ? ” जिनदत्त शेठे उत्तर आप्यो के, “ प्रत्यक्ष चिंताना

सरखी ए म्हारी पुत्री ठे. चिंतानुं कारण ए के, ते योग्य वरने पामशे ? तेनुं इच्छित अशे ? वली ते पोताना सासु ससरादि स्वजनोने पोताना गुणोथी हर्षित करशे ? ते उत्तम प्रकारे शील पालशे ? पुत्रने जन्म आपशे ? वली एने बीजी शोक्य न थाउं अने देराणी जेठाणी विगेरेमां कलेश न थाउं. एवी पिताना मनमां हंमेशां चिंता रह्या करे ठे. आ म्हारी पुत्री गुणरूप मणिनो साक्षात् रोहणाचल पर्वत ठे. वली ते पद्मीजना शब्द जाणवा सुधीनुं ज्ञान धरावे ठे. आ म्हारी शीलवती नामनी पुत्री रूप, कला अने गुणोए करीने प्रसिद्ध ठे; माटे तेना योग्य वरनी चिंता म्हारा मनने दुःख उपजावे ठे. ” तेनां आवां वचन सांचली में कहुं के, “ तमे चिंता न करो; कारणके, नंदनपुरने विषे रत्नाकर शेठनो पुत्र अजितकुमार तेनो योग्य वर ठे. पढी जिनदत्त शेठे कहुं. “ हे जद ! तें बहु सारुं कहुं ! बहु सारुं कहुं ! ! कारण पुत्रीना योग्य वरनी चिंतारूप समुद्रमां बूडेला एवा म्हारो तें उद्धार कस्यो ठे, ” आ प्रमाणे कहीने पढी ते जिनदत्त शेठे पोतानी पुत्रीनो संबंध अजितसेन कुमारनी साथे करवा माटे पोताना जिनशेखर नामना पुत्रने म्हारी साथे मोकदयो ठे. बुद्धिनो समुद्र ते जिनशेखर पण म्हारी साथे अहिं आवेलो ठे; माटे हे शेठ ! ते कार्य करवानी मने आझा आपो. ” रत्नाकर शेठे कहुं. “ हे महाजाग ! ! तें आ म्हारो बहु सारो उपकार कस्यो ठे. मने सर्व लाजथी आ म्होटो लाज थयो ठे. ” पढी सत्कार सहित वोलावेला जिनदत्त शेठना पुत्र जिनशेखरे पोतानी न्हानी बहेन शीलवतीनो संबंध अजितसेन कुमारनी साथे कस्यो. अजितसेन पण म्होटा आडंवरथी जिनशेखरनी साथे मंगलावती नगरी प्रत्ये गयो; त्यां ते म्होटी समृद्धिथी शीलवतीने परणी पोताना नंदनपुरे आव्यो. त्यां तेणे पोतानी गृहलक्ष्मी सरखी तेमज पोताना गोत्रने विषे अमृतना कुंड सरखी शीलवतीनी साथे त्रिवर्ग (धर्म, अर्थ अने काम) ना साररूप गृहस्थाश्रमने बहु वर्षे सुधी चोगव्यो.

एक दिवस मध्यरात्रीने वखते सती शीलवती शीयालनो शब्द सांचलीने माथे घडो लक्ष् कयाहीं व्हार गइ. आ वखते जुवान स्त्रीए त्यजी दीधेला वृद्ध पुरुषनी पेटे निद्राए त्यजी दीधेलो शीलवतीनो ससरो.

रत्नाकर शेरु जागतो होवार्थी तेणे महासती शीलवतीने बहार जती दी-
गी; तेथी ते विचाररूप समुद्रने विषे बूढ्यो ठतो चिंतवन करवा लाग्यो
के, “ आवा लक्षणथी आ वहु कुशीला देखाय ठे. सारा गोत्रमां उत्पन्न
थएली तेमज गाढ रसना कळोलथी जरपूर ठतां पण स्त्रीं घणुं करीने
नदीनी पेठे नीची गतिने पामनारी होय ठे. सोनाथी रसेली ठरीनी पेठे
स्वार्थमां तत्पर एवी आ सर्व स्त्रीं फक्त उपरथी मनोहर देखाय ठे;
परंतु अंदरथी बहु दारुण होय ठे. ” रत्नाकर शेरु आ प्रमाणे विचार
करतो हतो एवामां शीलवती पोतानुं उत्तम कार्य करी अने घडो ठेका-
णे मूकी पोतानी शय्यामां सूइ गइ. जेम पाणीमां तुंबडुं उठले तेम
जेना हृदयमां अनेक तरंगो उठली रह्या हता एवो रत्नाकर शेरु थोडी
रात बाकी रही ते वखते उत्साह सहित उठीने पोतानी स्त्रीने पूठवा
लाग्यो के, “ हे वृद्धे ! तने शीलगुणे करीने बहु केवी लागे ठे ? ” स्त्रीए
उत्तर आप्यो के, “ बहु पोतानी मर्यादाने योग्य चाले ठे. ” रत्नाकर
शेरु कळुं. “ बहु पोतानुं मुख वस्त्रथी ढांकीने चाले ठे; तेथी तुं बहुनी
चालने जाणती नथी. में तेने आज अर्ध रात्रीए एकली क्रीडा करवा
जती जोइ ठे. बीजा सघला पूरावा करतां आ में खरेखरो पूरावो दीठो
ठे; माटे तुं चंद्रना शरीरनी पेठे आ बहुने कलंकवाली जाण. ”

आ वखते प्रजात थवाथी अजितसेन पण पोतानां माता पिताने वं-
दन करवा माटे त्यां आव्यो. तेने पण रत्नाकर शेरु खेदसहित कळुं
के, “ हे वत्स ! हुं शुं कहुं ? परंतु आपणा आंगणामां रोपायली पारी-
जीतक वेळने विधाता सहन करी शक्यो नथी. कारणके, जे तेवा उ-
त्तम वंशने विषे उत्पन्न थयेली तथा श्रेष्ठ गुणवालानो समागम ठता पण
आ वहु चपलपणाने धारण करे ठे. ” पठी लज्जासहित अजितसेने
कळुं के, “ जो जिनधर्मने प्रीतिवाली आ स्त्री दुष्ट चरित्रवाली ठे तो
पठी सर्व गुणो हणायला जाणवा. ” रत्नाकर शेरु कळुं. “ हे पुत्र ! आ-
पणा कुलमां हुं आ बहुने कटपवेळ समान जाणतो हतो; परंतु हवणां
ते विषनी वेळ समान देखाय ठे. कळुं ठे के-

को नाम स्त्रीषु विश्वासः, श्वासस्येव शरीरिणः ।

स्वार्थेकवशतः शीलं, यासां वियुद्धतायते ॥

अर्थ— प्राणीजना जीवितनी पेठे स्त्रीजने विषे विश्वास शो ? कारण के, स्वार्थना वशपणाथी जे स्त्रीजनुं शील विजलीनी पेठे तुरत अदृश्य थइ जाय ठे. वली पण कहुं ठे के,

न बध्यंते गुणैःपत्युर्न लक्ष्यंते परीक्षकैः ।

धनेन न च धार्यंते शीलत्यागोद्यताःस्त्रियः ॥

अर्थ— शीलनो त्याग करवामां उद्यमवंत थयेदी स्त्रीज पतिना गुणो-थी बंधाती नथी, परीक्षकोथी जाणी शकाती नथी अने धनथी राखी शकाती नथी.

हे पुत्र ! आ त्हारी स्त्री अर्धे रात्रीए पाणी लाववाना मीपथी क्यांइ गइ हती अने हुं जागतो हतो एटलामां एक पहोरे पाठी आवी हती. शास्त्रमां संज्ञलाय ठे अने लोकमां कहेवाय ठे के, “ कामथी विद्वल बनेदी स्त्रीज पोताना डुराचरणने प्रगट करे ठे. हे वत्स ! आ डुराचरणवादी स्त्री त्याग करवा योग्य ठे. एम जाण.” पठी माता पितानी आझामां तत्पर एवो अजितसेन पितानी आझाने कबुल करी बहार गयो.

पठी सवारे रत्नाकर शेठे कपटथी शीलवतीने कहुं के, “ हे वत्से ! तने मलवाने उत्साहवंत एवा त्हारा पिताए तने बोलावी ठे.” शीलवती पण चातुर्यपणाथी रात्रीनो वृत्तांत जाणीने पिताने घेर जवामाटे तैयार थइ. कहुं ठे के— जातिवंत सोनुं परीक्षामां शुं कंपे खरुं ? पठी शेठ रथ तैयार करी शुक्रन जोवा विगेरे मंगल आचार करीने शीलवती सहित चाब्यो. रस्तामां नदी आवी एटले शेठे शीलवतीने कहुं के, “ हे पुत्री ! पगमांथी जोडा काढी नाखीने पाणीमां चालजे.” शीलवती पण कांइ विचार करीने जोडा पहेरीने पाणीमां चाली; तेथी रत्नाकर शेठ तेने प्रथमथी डुराचरणवादी मानतो हतो तेथी वधारे डुर्विनीत मानवा लाग्यो. आगल जता शेठे रस्तामां एक मगनुं खेतर फलेबुं जोइ कहुं के, “ अहो ! आ खेतरना धणीना हाथमां हवे धान्यनी संपत्ति आवी गइ ठे.” शीलवतीए कहुं. “ हा ते एम ठे; पण जो खेतरना धणीना हाथमां धान्य संपत्ति आव्या पहेलां कोइथी न खवाइ जाय तो.” शीलवतीनां आवां वचनथी शेठ विचार करवा लाग्यो के, “ निश्चय ए बहु अविचाहुं बोलनारी ठे.” एम धारी तेणे र-

थने आगल चलाव्यो. रस्तामां समृद्धिथी जरपूर अने बहु माणसोवाळुं नगर आव्युं. तेने जोइ शेठ पोतानुं माथुं धूणावतो ठतो ते नगरने वखाणवा लाग्यो एटले शीलवतीए कांइ विचार करीने कळुं के, “आ नगर कांइ सारुं नथी.” शेठ विचारवा लाग्यो के, “अहो!! कुटिल बुद्धिवाली आ बहु मने पण हसती लागे ठे.” आगल जतां कोइ एक सुन्नटने शत्रुर्जना प्रहारथी जर्जरित थयलो देखी शेठ तेना शूरवीरपणाना वखाण करवा लाग्यो. पठी ते सुन्नटने जोइ जेम चैत्र मासमां कोयल बोले तेम शीलवती बोली के, “पामर पुरुषोए आ कायर माणसने सारो कुटी नाख्यो लागे ठे.” शीलवतीनां आवां वचन सांजली शेठ विचार करवा लाग्यो के, “आ डुराचारिणी बहु म्हारा केवाथी जलडुं बोले ठे. वली प्रत्यक्ष जोया ठता पण ते गांमानी पेठे अवळुंज कहे ठे.” आ प्रमाणे विचार करतो अने वहुने त्याग करवाथी मनमां हर्ष पामतो रत्नाकर शेठ रस्तामां कोइ वडना जाडनी नींचे वेठो. शीलवती पण वडने त्यजी दइ तडकामां उंचे लुंगडुं बांधी तेनी नींचे वेठी. पठी जिनदत्त शेठे वहुने कळुं के, “हे ! जिनदत्तपुत्री ! तुं आ ठापामां बेस.” शेठे आ प्रमाणे कळुं तो पण शीलवतीए न सांजळ्युं होय नहिं शुं ? एम ते त्यांज बेसी रही; तेथी शेठ मनमां विचार करवा लाग्यो के, “अहो ! आ स्त्री कुशिष्यनी पेठे शिखामण आपवा योग्य नथी.” आम धारी ते शेठ पोते सुखे ठायाने विषे बेसी रह्यो. पठी आगल जतां शेठे कोइ स्थानमां त्रण चार जुंपडीउं जोइने ते गामने तुड गण्युं एटले उत्तम बुद्धिवाली शीलवतीए कांइ विचार करीने म्होटा शब्दथी कळुं के, “आ गाम माणसोथी जरपूर ठे.” पठी शेठ “आ बहु दुर्विनीत अश्वनी पेठे अवळुं वोलनारी ठे.” एम खेद पामतो ठतो विचार करे ठे एटलामां ते गाममांथी शीलवतीनो मामो त्यां आव्यो अने ते रत्नाकर शेठने अने शीलवतीने आग्रह करी गाममां तेडी गयो. त्यां तेणे शेठने उत्तम रसोइ जमाडी. शीलवतीना मामाए शेठने ते दिवस राखवा मांड्या; परंतु शीलवतीने तेना मावापने सोपवामां उत्साहवंत एवा रत्नाकर शेठे त्यां न रहेता जवाने माटे तैयारी करवा-मांडी. पठी शीलवतीना मामाए वख्र विगेरेथी सत्कार करेला रत्नाकर

शेठे बहुसहित त्यांथी प्रयाण कस्युं. आगल जता कोइ वनने विषे वृ-
 द्धानी ठायामां रथने ठोडी शेठ रथ. उपर वेसी चाथुं खाइ विशामां
 खावा माटे सूइ गया. सारा आचारवादी शीलवती पण पोताना पितानुं
 घर पासे आव्युं जाणी हर्ष पामती ठती चाथुं खावा लागी. आ वखते
 पासेना केरडाना जाडनी उपर वेसीने कोइ कागडो वोलवा लाग्यो. प-
 द्हीउनी चाषा जाणवामां कुशल एवी शीलवती कागडानी चापाने सम-
 जीने तेने कहेवा लागी के, “ हे काग ! तुं शा माटे आवुं कठोर बोले
 ठे ? ” शीलवतीना आटला शब्द सांजली जागी उठेलो शेठ सूतो सू-
 तो मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ अहो ! आ वाचाल डुराचारिणी
 बहु पद्दीउनी साथे पण वातो करती लागे ठे. ” आवी रीते विचार
 करी शेठ कपट निद्राथी सूतो सूतो बहुनी चेष्टा जोवा लाग्यो. करं-
 कने जोइ उत्साहवंत थएला कागडाने जाणी शीलवतीए अक्सर जो-
 इने कस्युं. “ अरे काग ! प्रथम शीयालना कहेवा प्रमाणे करवाथी हुं
 डुराचारिणीनो अपवाद पामीने पतिनो वियोग पामी तुं अने हवणां
 त्हारा कहेवा प्रमाणे करुं तो पितानो मेलाप थवानो पण शंसय थइ पडे. ”

पढी जागता एवा शेठे आ अजिप्रायवाळुं वचन सांजलीने शीलव-
 तीने पूब्युं के, “ हे वत्से ! तुं डुर्विनीतपणुं केम कहे ठे ? ” शीलव-
 तीए कस्युं. “ हे सासरा ! हुं साचुं कहुं तुं; कारण के, सर्व प्रकारे म्हा-
 रा गुणो चंदननी पेठे दोषने अर्थे थया ठे. कस्युं ठे के— पुष्पोनो समूह
 वृद्धनी डालोना जंगने अर्थे थाय ठे अने सरल गतिवाला मो-
 रने पीठानो नार वधने अर्थे थाय ठे. वली सारी चालवालो अश्व ब-
 लदनी पेठे वारंवार रथमां जोडाय ठे; माटे गुणवान् माणसने विषे गुणो
 निश्चय वैरी सरखा ठे. हुं बाढ्यावस्थामां म्हारा चाइना आग्रहथी सर्व
 शास्त्र जणीतुं, एटलुंज नहिं पण पद्दीउनी चाषा समजी शकवानुं शास्त्र
 पण जणी तुं. ” शीलवतीनां आवां वचन सांजली जेम सर्पथी दंश क-
 रायलो माणस गारुडीनां वचन सांजली तेनी पासे दोडी आवे तेम र-
 त्हाकर शेठ ऊट रथमांथी नींचे उतरी ऊट शीलवतीनी पासे आव्यो.
 शीलवतीए कस्युं के, “ ते दिवसे निर्जाग्य एवी हुं मध्यरात्रीए तमारा
 जागता ठता शीयालनो शब्द सांजलीने घडो लइ नदीए गइ. त्यां घ-

डाना आधारथी मध्य नदीमां जइने पाणीना पूरमां तणाता आवता म-
डदाने खेंचीने कांठे आवी. ते मडदानी केडे अमूख्य घरेणां अने सोना-
म्होरो बांधी हती, ते लइने में मडडुं शीयाल आगल फेंकी दीधुं. ते
घरेणां में तेमनां तेमज पृथ्वीमां डाटी राखेलां ठे. आ डुराचरणथी
हुं पतिनो वियोग पामीने आटली जूमि आवी हुं. वली अत्यारे
आ कागडो करंबकने मागतो ठतो मने कहे ठे के— आ केरडाना जो-
थानी नींचे दश लाख सोना म्होरो ठे. आटलामाटेज हुं कागडाने कहुं
हुं के—“हे काग ! तुं आवुं अपवित्र वचन वारंवार न बोल; कारण खा-
रा खेतरमां धान्य वाववाथी शुं ? ”

पठी संत्रमथी पोताना वन्ने कानने कंपावता एवा रत्नाकरशेठे पूब्युं
के, “ हे वत्से ! तुं शुं आ साचुं कहे ठे ? ” शीलवतीए उत्तर आप्यो
के, “ एमां संशय शो ? ” पठी पोते वृद्ध ठता पण जुवान माणसनी पेठे
केरु बांधी, हाथमां कोदालो लइ अने खजननी पेठे कागडाने करंबक
अपावी केरडानी नींचे खोदवा लाग्यो एटले जाणे शीलवतीना गुणो
होय नहिं शुं ? एम लाख लाख सोनाम्होरथी जरेला दश घडा नि-
कल्या. पठी रत्नाकरशेठ विचार करवा लाग्यो के, “ अहो ! आ बहु
म्हारा घरने विषे मूर्तिवंत लक्ष्मी पोतेज ठे. आज सुधी में काचनी
त्रांतिथी मरकतमणिनी अवगणना करी ठे. ” आवी रीते विचार करता
एवा शेठे सोनाम्होरोना घडाने ऊट रथमां मूकी पोताना अपराधनी
बहु पासे क्षमा मागी. वली बहुनां वखाण करतो एवो ते जेम कोइ सु-
जट रणसंग्राममां विजय करी पाठो वले तेम पाठो घर तरफ वढ्यो ते
वखते शीलवतीए कह्युं. “ हे तात ! अहिंथी म्हारा पितानुं घर पासे ठे,
माटे तेमने मलवानो आ योग्य अवसर ठे. ” रत्नाकरशेठे कह्युं. “ हे
वत्से ! तुं आग्रह न कर अने अमारा कुलने उज्वल कर. वली ऊट रथ
उपर बेस अने अमारा मनोरथने पूर्ण कर. ” पठी शीलवती सासराना
दाक्षिण्यपणाथी रथ उपर वेठी एटले हर्षित मनवाला शेठे रथने वेगघी
घर तरफ चलाव्यो.

हवे रत्नाकर शेठ शीलवतीए कहेला सर्व वचनने कारण सहित ना-
नतो ठतो ज्यां शीलवतीनो मामो रहेतो हतो ते गामनी पासे आर्वने

मधुर वचनशी शीलवतीने कहेवा लाग्यो के, “ हे वत्से ! हुं त्हाऱा वचनने हेतु विनानुं मानतो नथी; तो तें आ उजरु गामने माणसोथी जरपूर शामाटे कळुं ? ” शीलवतीए कळुं. “ हे तात ! आज स्थान प्रसिद्ध ठे. म्होटागामथी शुं ? कारण के ज्यां कोइ पण पोतानो माणस रहेतो होय ते गाम शून्य होय तो पण सुंदर जाणवुं. जुउ के, तमने अहिं आवेला सांजली म्हारो मामो पोताने घेर तेडी गयो अने त्यां तेमणे तमारो सत्कार कस्यो; माटे आपणे तो आ गाम माणसोथी जरपूर जाणवुं.” पठी रत्नाकर शेठ वहुनां वचनने चाणक्यनां वचननी पेठे सेंकडो हेतुवालां मानवा लाग्यो तेमज तेना चरित्रने पण अज्ञिप्रायवालां मानवा लाग्यो. अनुक्रमे चालता प्रथमनो वरु आव्यो के, जेनी नीचे शेठे विशामो लीधो हतो. वडने जोइ शेठे वहुने पूब्यु के, “ हे वत्से ! तें ते वखते आ वडनी ठायानो शामाटे त्याग कस्यो हतो ? ” शीलवतीए कळुं. “ हे शेठ ! शुं तमे प्रथम कोइ वखते एवुं नथी सांजळ्युं के, वडना वृद्ध उपर बेठेलो कागमो स्त्रीना माथा उपर विष्टा करे तो ते स्त्रीनो पति ठ मासनी अंदर मृत्यु पामे ? वडी वृद्धना मूलमां सर्प विगेरेनी उत्पत्ति आदि घणा दोषो रहेला ठे; तो ते उपाय विनाना विज्ञोने स्वाधिन थवुं ए करता पोताने स्वाधिन रहेवुं ए वधारे सारुं ठे. आ प्रमाणे विचार करी हुं वरुनी ठायानो त्याग करीने तडके बेठी हती.”

शीलवतीनां आवां वचन सांजली रत्नाकर शेठे कळुं. “ सर्व जावने जाणनारी अने कुलने आधार रूप हे वहु ! तें आ बहु सारुं कळुं ठे. वडी वृद्धावस्थाथी बुद्धि रहित एवा मने ते सारो बोध कस्यो ठे. ” आवी रीते वहुना वखाण करता एवा शेठे फरी शीलवतीने पूब्युं के, “ हे वत्से ! तें पेला सुजटने कायर कहीने सारो कुटी नाख्यो ठे, एम शा माटे कळुं हतुं ? ” शीलवतीए कळुं. “ हे तात ! सुजटने शत्रुना घा ठातिमां वागे ठे अने तेने पाठल वांसामां वाग्या हता; माटे तेणे नासी जता घा खाधा ठे; तेथी में एम कळुं हतुं. ” वहुनां आवां वचनथी चित्तमां चमत्कार पामेला शेठे तेने फरी पूब्युं के, “ तें माणसोथी जरपूर नगरने उजड शामाटे कळुं हतुं ? शीलवतीए उत्तर आप्यो के, आ सारा नगरथी आपणने शुं ? के जे नगरमां पोतानो कोइ सगो

नथी के, जे सगो आपणने जोइने बोलावे. कहुं ठे के-स्वाभाविक स्नेहनी गाढ प्रिय एवा एक आत्मा विना माणसोथी जरपूर एवुं आ जगत अरण्य समान देखाय ठे. " पठी शेठे " हे वत्से ! तें आ सर्व साचु कहुं; परंतु पाकेला मगना खेतरने खवाइ गयेलुं शा माटे कहुं हतुं ? " द्राखना सरखी मधुर वाणीवादी अने मुग्ध एवी शीलवतीए उत्तर आप्यो के, " हे ससरा ! एनो गुढ अर्थ सांचलो. पाकेला मगना खेतरमां जे खेडुत आमतेम जमतो हतो, ते खेतरनी रक्षामां आदरवालो न ठता पोतानी मेळे मगनी शींगोने खातो हतो. ते खेडुते आ खेतरना मुख्य धणी पासेथी व्याजे धन दीधुं हशे अने तेना बदलामां खेतरनो धणी तेनी पासे पोताना खेतरनी रक्षा करावतो हशे, तेथी ते आदर विनानो पुरुष "प्रथम खाधुं ते पोतानुं," एम धारीने मगनी शींगोने खातो हतो. " आवां शीलवतीनां वचन सांचली तेनी खात्री करवामाटे शेठे खेतरमां फरता एवा ते पुरुषने बोलावीने पूढी जोयुं, तेथी ते पुरुषे कहुं. " में शेठ पासेथी व्याजे धन दीधुं ठे, तेना बदलामां हुं आ काम करुं लुं, माटे जे खाधुं ते पोतानुं, कारणके, खेतरमां जे धान्य पाकशे ते सघलुं शेठ लइ जशे अने म्हारी मेहेनतनुं फल हुं आ खाजुं तेज " एम कहीने ते पुरुष चाळ्यो गयो. पठी रत्नाकर शेठे नदी जोइने फरी शीलवतीने पूब्धुं. " हे जिनदत्तपुत्री ! पाणीमां चाळता तें जोडा शा कारणथी न काळ्या ? " शीलवतीए उत्तर आप्यो के, " तेमां रहेला कांटादिकनो जय नजरे देखी शकातो नथी. एवो कोण मूर्ख होय के जे थोडाने माटे पोताना आत्माने महाकष्टमां नाखे. "

आवी रीतनां पुत्रनी स्त्रीनां युक्तिवालां वचन सांचली हर्षित मनवालो रत्नाकर शेठ नगरना माणसो जोता ठता अनुक्रमे पोताने घेर आव्यो. पठी शीलवतीए पोते माटेला सर्व आचूषणो काढी ससराने देखाळ्यां; तेथी प्रसन्न थयेला शेठे वहुनुं सर्व वृत्तांत पोतानी स्त्री अने पुत्रने कहुं. पठी शेठे शीलवतीने घरनुं अधिपतिपणुं आप्युं अने तेना कार्यथी निरंतर पोताना घरनेविषे नवी नवी संपत्ति प्राप्त थइ. अनुक्रमे आयुष्यनुं चपलपणुं होवाथी रत्नाकर शेठ कालधर्म पास्यो अने वृद्धनी पाठल ठायानी पेटे तेनी पाठल तेनी स्त्री पण मृत्यु पामी. पठी

सर्वे माणसोए अजितसेनने कुटुंबनुं अधिपतिपणुं आप्युं. अजितसेने पण बहुकालसुधी गृहस्थधर्म पाळ्यो.

हवे अरिमर्दन राजाने चारसें नवाणुं प्रधान हता. तेणे पांचसेंमो मोटो-मुख्य प्रधान करवाना हेतुथी नगरना सर्व माणसोनी परीक्षा करवामाटे प्रश्न पूब्युं के, “जेणे मने पाटु मारी होय तेने शी शीक्षा करवी ?” सर्वे माणसोए उत्तर आप्यो के, “तेनो शिरछेद करवो अथवा सर्व दंभ आपवो.” अजितसेने पण राजानो आ प्रश्न पोतानी शीलवती प्रियाने कह्यो; तेथी तेणे कह्युं के, “जेणे राजाने पाटु मारी होय तेने राजाए पोताना सर्व आचूषणो आपवा जोशए.” अजितसेने कह्युं. “एम केम ?” शीलवतीए कह्युं के, “पोतानी स्त्रीविना राजाने बीजुं कोण पाटु मारी शके ?” पठी अजितसेने राजाने कह्युं के, “आपने जेणे पाटु मारी होय तेने आपे पोताना अंगना सर्व आचूषणो आपवा जोशए.” अजितसे-ननां आवां वचनथी संतोष पामेला राजाए तेने मुख्य प्रधानपद आप्युं.

एक दिवस अरिमर्दन राजाए ठ प्रकारनुं सैन्य साथे लश् सीमाडा-ना सिंहरथ राजा उपर चडाइ करी. महासती शीलवतीना पूठवा उप रथी मनमां चिंता करता एवा अजितसेने तेने कह्युं के “हे प्रिये ! जो के तुं उत्तम शीलवाढी तुं; तो पण तने एकली घरे मूकीने राजानी सा-थे जवा म्हारुं मन उत्साह पामतुं नथी.” शीलवतीए कह्युं. “आपे रा-जकार्य योग्य रीते करवां जोशए अने म्हारा शीलने इंद्रपण खंडन क-रवाने शक्तिवंत नथी; तो पण विश्वासने माटे आ पुष्पनी माला तमारा कंठने विपे नाखुं तुं के, जे मालाने तमे ज्यांसुधी करमाइ गएली न दे-खो त्यांसुधी मने अखंडित शीलवती जाणजो.” आ प्रमाणे कहीने शीलवतीए पोताना गुणोनी मालानी पेठे पुष्पनी माला अजितसेनना कंठने विपे अरोपण करी. अजितसेन पण हर्ष पामीने त्यांथी विदाय थयो.

हवे अरिमर्दन राजा प्रयाण करतो करतो पुष्पविनाना अरण्यमां आवी पड्योच्यो. त्यां तेणे अजितसेनना कंठमां प्रफुल्लित पुष्पमाला जो-इने पूब्युं के, “आ पुष्परहित प्रदेशमां तमारा कंठने विपे आवी प्र-फुल्लित पुष्पमाला क्यांथी ?” अजितसेने पण प्रगट उत्तर आप्यो के, “म्हारी प्रियाना शील प्रजावथी म्हारा कंठमां तेणे अरोपण करेली

आ पुष्पमाला हंमेशां प्रफुल्लित रहे ठे.” अजितसेन आ प्रमाणे कहीने पोताने स्थानके आव्या पठी आश्चर्यवंत अएला विवेकी राजाए पोतानी आगल वेठेला माणसोने ते वात कही; तेशी कामांकुर नामना पुरुषे कछुं ठे के, “हे देव ! स्त्रीउने शील क्यांथी होय ?” ललितांग नामनो वीजो कोइ पुरुष पण बोली उव्यो के. “हे देव ! ए कामांकुरनुं कहेवुं सत्य ठे.” रतिकेली नामना त्रीजा पुरुषे कछुं. “महाराज ! एमां कांइ शंसय राखवा जेवुं नथी.” अशोक नामनो चोथो पुरुष बोळ्यो. “राजेंद्र ! आ वातमां आपने संशय रहेतो होय तो ते संशय मटाडवामाटे मने अजितसेननी स्त्री शीलवती पासे मोकलो.”

पठी शीलवतीना शीलने खंडन करवामां कौतुकी एवा राजाए बहु धन आपीने अशोकने पाठो मोकळ्यो. अशोक पण उत्तम वेश धारण करी नंदन पुरमां आव्यो अने शीलवतीना घरनी पासे मकान राखीने रह्यो. पठी ते हंमेशां जमरानी पेठे पंचम रागनुं गायन करतो अने कटाक्षथी शीलवतीने जोतो आमतेम फरवा लाग्यो. सती शीलवती पण बहु प्रकारे चेष्टा करता एवा तेने जोइने विचार करवा लागी के, “आ पुरुष म्हारा शीलने खंडन करवानी इठा करे ठे. निश्चय आ मूर्ख केशरी सिंहनी केशवाल खेंचवानी इठा करे ठे. वली ए मूर्ख ज्वाजद्वय मान एवा अग्निमां पेसवानी इठा करे ठे; परंतु प्रथम कौतुक तो जोउं ! जोइ ते दुष्ट बुद्धिवालो केवी चेष्टा करे ठे.” आ प्रमाणे विचार करीने शीलवती पण तेने कटाक्षथी जोवा लागी. पठी अशोके शंकारहित थइ पोतानो मनोरथ सिद्ध थयो मानी एक दूतीने शीलवती पासे मोकली. दूती पण शीलवती पासे आवीने कहेवा लागी के, “हे नद्रे ! त्हारो पति राजानी साथे परदेश जवाथी त्हारुं यौवन वनना पुष्पनी पेठे निष्फल जाय ठे. हे जाग्यवती ! वली त्हारा जाग्यथी खेंचायलानी पेठे अहिं आवेलो आ राजमान्य पुरुष प्रीतिथी त्हारो संग करवानी इठा करे ठे.” शीलवतीए कछुं. “यौवन लक्ष्मीनुं फल लेवुं योग्य ठे; परंतु कुल स्त्रीउने परपुरुषनो संग करवो योग्य नथी, तो पण जो मन इच्छित पामीए तो ए पण आचरीए; कारणके फलने ग्रहण करनारो पुरुष अजद्वय वस्तुने पण स्नेहथी अथवा तो लोत्तथी ग्रहण करे ठे.”

दूतीए कह्युं. “ तुं केटलुं धन मागे ठे ? ” शीलवतीए कह्युं. “ आजे प-
हेलुं बानुं आपवाने बदले अर्ध लक्ष धन आपे आने आजयी पांचमे
दिवसे बीजुं अर्ध लक्ष धन लइने अहिं आवे. जेथी हुं तेनी सुखनी इ-
ष्टा पूर्ण करीश. ” पढी दूतीए हर्षे पामीने आ सघली वात अशोकने
कही. अशोके पण अर्ध लक्ष धन दूतीने आप्युं, जेथी दूतीए ते धन शी-
लवतीने आप्युं. पढी उत्तम बुद्धिवाली शीलवतीए पण पोताना घरनी
अंदर पोतानाज माणसो पासे एक उंडी खाइ खोदावी अने तेमा दो-
रीथी चस्याविनानो पलंग मूकी तेना उपर उंठाड पाथस्यो.

हवे पांचमे दिवसे अर्ध लक्ष धन साथे लइ मदोन्मत्त अने तांबुल
ठे हाथमां जेना एवो अशोक पोताना सौभाग्यथी जगतने तृणनी पेठे
मानतो ठतो शीलवतीना घरने विषे आव्यो अने जेवो पलंग उपर वे-
सवा गयो तेवोज तुरत खाइमां पड्यो. पढी शीलवती तेने दोरडाथी
बांधेला माटीना वासणवती खावानुं आपवा लागी. जाणे नरकमां प-
डेलो कोइ जीव होय नहिं शुं ? एम ते अशोकने शीलवतीए ते खा-
इमांज राख्यो.

हवे एक महिनो गया पढी अरिमर्दन राजाए पोताना माणसोने
कह्युं के, “ अशोक पोतानो मनोरथ सिद्ध करीने अथवा सिद्ध कस्या
विना पण हजी पाठो आव्यो नहीं ! ” पढी तेणे रतिकेलि नामना बी-
जा पुरुषने बहु धन आपी शीलवती साथे क्रीडा करवा माटे मोकड्यो.
शीलवतीए तेनी पासेथी पण एक लक्ष धन लइ तेने पण तेज खाइमां
पाड्यो. कह्युं ठे के— चतुर बुद्धिवालाथी शुं न थइ शके तेवुं होय ठे ?
शीलवतीए एवीज रीते लक्ष लक्ष धन लइने कामांतुर तथा लक्षितांग
नामना बीजा बे पुरुषने पण अनुक्रमे तेज खाइमां पाड्या, तेथी शील-
वतीए चातुर्गतिक संसारना दुःखोने जाणे चार पुरुषना दंजथी पाता-
लमां नांख्या होय नहिं शुं ? एम ते चार पुरुषो देखावा लाग्या.

हवे सिंहस्थ राजाने जिती अरिमर्दन राजा नगरवासी लोकाए श-
णगारेला पोताना नगर प्रत्ये आव्यो ते वखते पेला खाइमां पडेलो चार
पुरुषो झूखथी पीडा पामता ठता शीलवतीने कहेवा लाग्या के, “ जे
पुरुषो पोताना आत्माने जाणता नथी, तेउ अमारी पेठे दुःखनुं पात्र

थाय ठे. अमे त्हारुं महात्म्य जाएथुं नहोतुं. फक्त राजाना हुकम प्रमाणे चालनारा अमोने तुं आ नरकना सरखा कूवामांथी एकवार काढ. ” शीलवतीए कछुं. “ जो तमे म्हारा कहेवा प्रमाणे करो तो हुं तमने कूवामांथी काडुं. ” ते पुरुषोए ते कबूल कछुं एटले शीलवतीए कछुं के, “ जे हुं वोडुं ते प्रमाणे तमारे पण कहेवुं. ” ते चार पुरुषोए कबूल कछुं. पठी शीलवतीए ते चारे पुरुषोने कूवामांथी व्हार काढीने जे बोलवानुं हतुं ते शीखवाड्युं.

एक दिवस राजाने परिवार सहित पोताना घेर जमवामाटे अजितसेने निमंत्रण कछुं. राजा अरिमर्दन पण अवसरे परिवार सहित मुक्ताफलना उद्वेचथी सुशोजित एवा अजितसेनने घेर आव्यो. शीलवतीए नोजननी सर्व सामग्री बनावीने गुप्त रीते एक वाजुए संताडी राखी हती. राजा परिवार सहित जमवामाटे आसन उपर वेगो; परंतु ते कांइ पण रसोइनी सामग्री न जोइने विचार करवा लाग्यो के, “ अमने बोलाव्या ठे जमवामाटे, पण रसोइ तो कांइ देखाती नथी तो आ कांइ आश्चर्य ठे के शुं !!! ”

पठी शीलवती खाइना म्हों आगल आवीने आदरथी पेला खाइमां रहेला चार पुरुषोनुं पुष्पथी पूजन करी उंचा शब्दथी बोली के, “ अरे यद्दो ! रसोइ जलदी तैयार करो. ” पठी खाइमां रहेला चार पुरुषो उंचा शब्दथी बोल्या के, “ एम थाउं. ” पठी शीलवतीए तुरत रसोइने प्रगट करी. राजा आश्चर्य पामी नोजन करवा लाग्यो. शीलवतीए पण यद्दोने “ हे यद्दो ! तांबूल तैयार करो, वस्त्र तैयार करो. ” एम यद्दोने बोलावी बोलावीने तांबूल, वस्त्र, अलंकार विगेरेथी राजानो सत्कार कस्यो. पठी राजाए “ आ खाइमांथी निकलता वचनोनीज आ कांइ सिद्धि ठे; कारणके, ते वचनथी आ नोजन विगेरे सर्व तैयार थयुं ठे. ” एम मानी तेणे शीलवतीने पूव्युं के, “ हे नडे ! त्हारा वरने विपे आ शुं आश्चर्य ठे ? ” शीलवतीए उत्तर आप्यो के, “ हे देव ! म्हारा वरने विपे चार यद्दो सिद्ध थया ठे; तेथी आ सर्व उत्पन्न थाय ठे. ” पठी राजाए वस्त्र विगेरेथी शीलवतीनो सत्कार करी अने तेने पोतानी व्हेन मानी तेनी पासे बहुमानथी यद्दोनी मागणी करी. शीलवतीए पण “ हे

खामिन् ! आ अमारुं जीवितपण आपनुं ठे तो पठी यक्षोनी शी वात ? हे प्रन्नो ! हुं ते तमारी आगल मूकीश. ” एम कहीने तेणे कूवामां रहेला चार पुरुषोपासे पोतानुं कहेवुं कबूल करवानी प्रतिज्ञा करावी तेमने कूवामांथी बहार काढ्या. पठी नवरावी चंदननो लेप करी, पुष्पनी माला पहेरावीने चारेने वांसना करंकीयामां पूरी धूप करवापूर्वक राजानी पासे लक्ष जवामाटे मंत्रीने सोंप्या. मंत्री पण वाजिंत्रना शब्द-पूर्वक तेजने रथमां बेसारी नगरना सर्वे माणसो जोता ठता राजानी सत्तामां लक्ष गयो. राजा पण बहुमानपूर्वक सामो आवी जाणे पोताना हाथमां त्रण जगत् रहुं होय नहिं ? एम तेमने पोताना घरने विषे लक्ष गयो. त्यां तेणे रसोश्याने रसोश् करवानी ना पाडीने कहुं के, “आ यक्षो तमने दिव्य ज्ञोजन आपशे.”

पठी ज्ञोजनना अवसरे राजाए पुष्पोथी करंडीयानुं पूजन करीने कहुं के “ज्ञोजन थाउं.” ते वखते करंकीयामां रहेला पुरुषोए कहुं के, “एम थाउं.” राजा विगेरे सर्वे माणसो ते वखते उंचुं जोवा लाग्या; परंतु कांश् ज्ञोजन मळ्युं नहिं; तेथी विलक्ष बनेला राजाए करंडीया उघडावीने जोयुं तो तेमां पोतानी पासे रहेनारा अने शीलवतीनुं शील खंडन करवामाटे मोकळेला चार पुरुषोने दीठा. प्रेत सरखा विकराल ते पुरुषोने जोश् राजा पण “आ यक्षो नथी; परंतु राक्षसो ठे.” एम कहीने त्यांथी तुरत पाठो नासी गयो. पठी ते पुरुषोए कहुं के, “हे देव ! अमे यक्ष नथी तेम राक्षस पण नथी; परंतु अमे आपनीपासे रहेनारा कामांकुरादि चार पुरुषो ठीए.” पठी राजाए बराबर जोश्ने अने उलखीने तेमने कहुं के, “हे जद्रो ! रोगी कागडानी पेठे आ तमारी अवस्था शी ? ” ते पुरुषोए पोतपोतानी वात कही; तेथी राजा अरिमर्दन माथुं धूणावतो ठतो शीलवतीना शीलनां वखाण करवा लाग्यो. तेणे शीलवतीने बोलावीने कहुं के, “हे पतिव्रता ! आ शील पालवाना यत्थी तुं खरेखरी वखाणवा योग्य हुं. में ते वखते महा अरण्यमां पण अजितसेनना कंठमां निरंतर प्रफुल्लित एवी पुष्पमाला जोश्ने त्हारा शीलव्रतनुं स्पष्ट महात्म्य जाण्युं हतुं; परंतु अज्ञानथी में जे आ कृत्य कहुं ठे तेने माटे हुं त्हारी पासे क्षमा मागुं तुं. त्हारे बंधुरूप म्हारा

उपर कोप करवो नहीं." सती शीलवतीए पण तेने जैनधर्मना उपदेशथी बोध पमाड्यो. पेला चार पुरुषोए पण परस्त्रीनो नियम लीधो. पठी राजाए सत्कार करेली शीलवती पोताना घेर आवी. राजकार्यमां धुरंधर एवो अजितसेन पण विशेषे शीलवतीनी साथे धर्मकार्यमां कालने निवृत्त करवा लाग्यो.

एक वखते ते नगरमां चार ज्ञानने धारण करनारा दमघोष मुनि आव्या. अजितसेन शीलवतीने साथे लइ तेमने वंदन करवा गयो. देशनाने अंते मुनिए शीलवतीने कह्युं के, " हे ऋद्धे ! पूर्वजवना अज्यासथी त्हां शील उज्वल शोत्रे ठे." अजितसेने 'एम केम ?' एम पूब्युं एटवे मुनिए कह्युं.

कुसुमपुर नगरमां सुलस नामनो श्रावक रहेतो हतो. तेने सुयशा नामनी स्त्री हती. तेउने स्वप्नावथी ऋद्धक एवो दुर्गत नामनो चाकर हतो. तेने दुर्गिला नामनी स्त्री हती. एक दिवस दुर्गिलासुयशानी साथे उपाश्रये गइ. त्यां दुर्गिला पोतानी शेठाणीने पुस्तकनुं पूजन करवामां तत्पर जोइ साध्वीने पूठवा लागी के, " आजे शुं पर्व ठे ?" साध्वीए कह्युं. "आजे प्रसिद्ध एवी ज्ञानपंचमी ठे. जे माणस आ ज्ञानपंचमीने दिवसे उपवास करी पुस्तकनुं पूजन करवापूर्वक ज्ञाननी प्रज्ञावना करेठे ते बीजा ऋद्धमां सुख, सौभाग्य अने बुद्धि विगेरे पामीने अनुक्रमे शुद्ध शीलवान् थइ मोक्ष पामे ठे." प्रवर्तिनीनां आवां वचन सांजली दुर्गिलाए कह्युं. "आ म्हारी शेठाणीने धन्य ठे. म्हारा सरखी निंघ ठे के, जे पोतानुं हित करवामां पण समर्थ नथी." साध्वीए कह्युं. "जो तुं दान अने तप करवा समर्थ न होय तो ज्ञावथी प्रधान एवा शीलव्रतने पाल. हे विवेकवादी ! परपुरुषनो त्याग कर. तेमज आठम अने चौदशे पोताना पतिने पण त्यजी दे." पठी दुर्गिलाए ते अजिग्रह लइ हर्षथी घेर आवी पोताना पतिने कह्युं. पतिए पण कर्मना लघुपणाने लीधे ज्ञावथी तेनो आदर कख्यो. अनुक्रमे ते वने जणार्ज ज्ञावशुद्धिथी समकीत पाम्या. दुर्गिलाए अनुक्रमे ज्ञानपंचमीनो तप कख्यो. पठी ते वनेजणा मृत्यु पामी सौधर्म देवलोकमां देवता थया. त्यांधी चवीने दुर्गतनो जीव तुं अजितसेन थयो अने दुर्गिलानो जीव शीलवती थइ. ज्ञाननी आराध-

नाना पुण्यथी तमने उत्तम बुद्धि प्राप्त थइ ठे. पठी जातिस्मरण ज्ञान पामेला ते बन्नेजणाए वैराग्यथी चारित्र लीधुं. बहुकाल चारित्र पालीने ते बन्नेजणा पांचमां देवलोकमां गया. त्यांथी चवीने निर्मल एवा शील-व्रतना योगथी केवलज्ञान पामीने सिद्धि पामशे.

इति शीलवतीनी कथा.

अथ नंदयंती सतीनी कथा.

जेनी अनेक प्रकारनी लक्ष्मी जोइने जाणे समुद्र श्यामपणुं पामी गयो होय नहिं शुं? एवुं कल्याणकारी अपार मनुष्योवाळुं अने लक्ष्मीथी मनोहर श्रीपोतनपुर नामनुं नगर ठे. ते नगरने विषे जेतुं धाराने धारण करनारुं खड्ग शत्रुउने तापकारी ठे एवो अने जागता पराक्रमवालो नर विक्रम नामनो राजा राज्य करतो हतो. त्यां लक्ष्मीउना यज्ञ सरखी सागरपोत नामनो शेठ रहेतो हतो. तेने पवित्र आचारमां चतुर एवो समुद्रदत्त नामनो पुत्र हतो. पूर्वे उपार्जन करेला पुण्यथी तेणे बाळ्य अवस्थामां पण परीक्षक जेम रत्नाने ग्रहण करे तेम सर्व कलाउं ग्रहण करी हती. अनुक्रमे कामे करीने प्रफुल्लित थइ ठे लीला जेनी एवो ते समुद्रदत्त जेम वननो हाथी विंध्याचलना वनने पामे तेम मदना मंदि-ररूप यौवनावस्था पाम्यो.

हवे ते वखते सोपार नगरने विषे महिमाना समुद्ररूप नागदत्त शेठने नंदयंती नामनी पुत्री हती. जिनधर्ममां श्रेष्ठ बुद्धिवाली अने शीलरूप माणिक्य मणिनी झूमि एवी ते पुत्री बाढ्यावस्था उद्धंघी अनुक्रमे यौवनावस्था पामी एटले कामदेवरूप राजानी वित्रमवाली राजधानी सरखी अने युवान् पुरुषोना मनने आनंद पमाडनारी एवी ते नंदयंतीने सागरपोत शेठे पोताना पुत्र समुद्रदत्तनी साथे परणावी; तेथी समुद्र-दत्त पण पूर्ण प्रेमनी इष्टावाली नंदयंतीने चित्रक वेलनी पेठे पामीने पूर्ण मनोरथवालो थयो. पठी सहदेव नामना बालमित्रनी साथे क्रीडा करता तेणे केटलोक काल लीलामात्रमांज काढी नाख्यो. एक दिवसे देश जोवामां अने द्रव्य उपार्जन करवामां आश्चर्यवाला समुद्रदत्ते पो-ताना मित्र सहदेवने कळुं. “ हे मित्र ! जे पोते मेलवेली लक्ष्मीने जोगवे

ठे तेनेज पुरुष जाणवो; माटे चालो आपणे ड्रव्य उपार्जन करवाने अर्थे वीजा देशमां जइए.” सहदेवे कहुं. “तुं पितानी आज्ञा लहे.” ते उपरथी समुद्रदत्ते पितानी पासे जइ परदेशमां वहेपार करवा माटे जवानी मरजी देखाडी एटले सागरपोत शेठे कहुं के, “हे वत्स ! आपणे घरे कोटी ड्रव्य ठे, तो तुं तेने जोगव्य; कारणके आगणामां कल्पवृक्ष फले ठते कयो पुरुष वनमां जाय ? ” समुद्रदत्ते कहुं. “हे तात ! जेठ पूर्वजोए संपादन करेलुं ड्रव्य जोगवे ठे तेउने हलका पुरुषो जाणवा. वली पिताए मेलवेली लक्ष्मी यौवन अवस्थामां मातानी पेठे जोगववाने अयोग्य ठे.” ए प्रकारनां पुत्रनां उत्साहथी मनोहर वचन सांजलीने शोक तथा आनंदथी व्याप्त थयेला सागरपोत शेठे गद्गद् वाणीथी कहुं. “हे पुत्र ! पिताए मेलवेल ड्रव्यथी मदोन्मत्त थयेला तथा दुर्मद एवा घणा पुत्रो ठे; परंतु पोते मेलवेला ड्रव्यने जोगवनारा तथा दान करनारा एवा तो कोइकज विरला पुत्रो होय ठे.” इत्यादि वचनने कहेतो एवो सागरपोत शेठ पुत्रना वचनने प्रमाण करी हर्ष पाभ्यो. पठी मित्रसहित उत्साहवाला समुद्रदत्ते सर्व स्वजनोनी आज्ञा लइ अनेक मालथी जरावेला वहाणमां वेसी सारा मुहूर्ते प्रयाण शरु कहुं. ते वखते तेणे पोताना मित्रने कहुं के, “हे मित्र ! में सर्वे स्वजनोनी आज्ञा लीधी ठे; पण एक रजस्वला धर्मवाली प्रियानी आज्ञा लीधी नथी ए म्हारा मनमां बहु लागे ठे.” सहदेव मित्रे कहुं. “घणा गाढा स्नेहवालो हुं त्हारी पासे तुं ठतां जो तने चिंता पीडा करती होय तो कल्पवृक्षनी सेवा करनारा दीन वनेला जाणवा. कहुं ठे के— दाक्षिण्य, कुलमर्यादा अने लज्जाथी वंधाइ गयाठे आत्मा जेना एवा पुरुषोने तथा पोतानी प्रीतिना पात्ररूप पुरुषोने मित्रां थकी वीजुं कांई औपध नथी. समुद्रदत्त पण प्रीतिरूप समुद्रनी क्षेत्रने वश्य थयो ठतो रात्रीए कोइ न देखे तेवी रीते पोताना घरना वारणा आगळ आव्यो. त्यां सुरपाल नामनो द्वारपाल जागतो इतोः नेर्या तेने पोताना नामवाली वींटी एंघाण माटे आपी अने कांई इत मनाचार कही ते ते घरनी अंदर आव्यो. पठी जालीयानी अंदरनी शेरुं तो थोडा इत मां माठलीनी पेठे तेणे पोताना वियोगर्या आइत आइत इत

दयंती प्रियाने दीठी. “आ शी चेष्टा करे ठे ?” ए जाणवाने माटे समुद्रदत्त जेटलामां ठानो उचो रहींने जूए ठे तेटलामां घणो वखत थ-
 वार्थी पण जेने निद्रा आवी नथी एवी नंदयंती शय्यामांथी उठीने
 उपवन (बगीचा) मां गइ अने त्यां चंद्रनी कांतीथी उज्वल एवी
 शीलाने विषे सूती पण पतिना वियोगथी पीडा पामती अने दीन ब-
 नेली ते पतिव्रता शिलाने अंगाराथी तपेली गाडीना सरखी मानवा
 लागी तथा कोमल अशोकना पत्रोने पाथरीने सूती तो पण चंद्रना
 किरणोने दंड (लाकडी) ना घा सरखा जाणवा लागी. वली बोलवा
 लागी के, “हाय हाय ! उतावलथी जता एवा पतिए मने बोलावी पण
 नहीं; तो हवे म्हारे जीवीने शुं करवुं ?” पठी पतिना गुणोने वारंवार
 स्मरण करती अने वियोगथी विधुर बनेली नंदयंती फांसो खावाना वि-
 चारथी बगीचाना वृद्धनी पासे गइ. त्यां ते “गुणनो समुद्र ते समुद्रदत्त
 म्हारो नवोन्नवने विषे पति थाउं.” एम कह्नीने जेटलामां पोतानुं
 उढवानुं वस्त्र वृद्धनी डाले बांधीने पोताना गले बांधे ठे तेटलामां समु-
 द्रदत्ते उठलीने ते वस्त्र कापी नाख्युं अने तेज दिवसे ऋतुकालथी स्नान
 करेली तेने तत्काल उठलता स्नेहथी आलिंगन कखुं. पठी प्रसन्न थ-
 येली वहाली प्रियानी रजा लइ समुद्रदत्त पाठो वहाण प्रत्ये आव्यो
 अने कर्मना अनुकूलपणाथी समुद्रना सामे पार पहोच्यो.

हवे अंतर्वली (गर्जवती) सती नंदयंतीए पण उदरवृद्धि विगेरे ग-
 र्जना चिन्ह विना सुखथी त्रण मास निर्गमन कख्या. पठी विदूर जूमिमां
 वैदूर्यनी शलाकानी पेठे अने जूमिमां डाटीराखेला धननी पेठे अनुक्रमे
 थोडे थोडे तेनो गर्ज प्रगट थवा लाग्यो. सागरपोत शेठ पण वहुने
 जोइ विचार करवा लाग्यो के, “निश्चय म्हारा पुत्रनी आ स्त्री अस-
 ती ठे; कारणके पुत्रना प्रस्थान वखते ते ऋतुमती (रजखला) हती.
 कखुं ठे के— केवल उपरथी सारा आचरणवाली स्त्रीउनो विश्वास करवो
 नहीं; कारणके तेवी स्त्रीउनो विश्वास करवार्थी किंपाक फल न्हण क-
 रवानी पेठे घणुंज खराव फल मले ठे. निश्चय आ स्त्रीनो चांडालणीनी
 पेठे अमारी पंक्तिमांथी त्याग करवो जोइये, केमके कलंक रहित एवा
 अमारा कुलने त्रिपे गलीनो डाघ न थाउं.” एवो विचार करीने तत्काल

पुत्रनी स्त्रीनो त्याग करवाने इच्छता एवा शेठे एक निःकरुण नामना नि-
 र्दय माणसने कळुं के, “ आ स्त्रीने वनमां मूकी आव. ” पठी ते निःक-
 रुण कोइ मीषथी ते नंदयंतीने वनमां तेडी जइ मोतीनी मालानी पेठे
 ल्यजीने कळुं के, “ हे स्वाध्वी ! तने वनमां त्याग करी ठे; माटे हवे
 त्हारी मरजी प्रमाणे जा. ” एम कहीने ते जेटलामां पाठो बळ्यो तेट-
 लामां आकस्मीक उत्पातथी जय पामेली ते महासती मूलमांथी कपा-
 येळी लतानी पेठे मूर्छा पामीने पृथ्वी उपर पडी. पठी वनना शीतल प-
 वनथी जेनो त्रमोदय नाश थइ गयो ठे एवी ते नंदयंती “ हाय हाय!
 शा अपराथी म्हारो त्याग कस्यो ? ” एम कहीने रुदन करवा लागी.
 ते वखते निःकरुण वृद्धनीउथे उजो रहीने जोवा लाग्यो तो सिंह अने
 वाघ विगेरे हिंसक जीवो ते महासतीने नमन करीने बीजा मार्गे चा-
 ल्या जता तेना जोवामां आवता हता. पठी नंदयंतीए मरण पामवानी
 इच्छाथी विषनुं जडण कळुं एटले शासनदेवीए तेनुं रक्षण कळुं. गला-
 फांसो खावा मांड्यो तेने पण शासन देवीए तोडी नाख्यो. ठेवटे पर्व-
 तना शीखर उपर चडी पंच परमेष्ठीनुं स्मरण करी जंपापात कस्यो त्यां
 पण निंचे पळंग प्रगट करी शासन देवीएज रक्षण कळुं. पठी ते महा-
 सती विचार करवा लागी के, “ अरे ! पति अने पितादिके त्याग करेली
 मने यम राजा पण ग्रहण करतो नथी, तो दैव मने आ थकी पण बीजुं
 वधारे शुं दुःख आपवानो हशे ? ” ए प्रकारे पोताना जन्मादिकनी
 निंदा करती तथा जविष्य कर्मने न जाणती एवी ते सती नंदयंती यू-
 थथी त्रष्ट थयेली हरिणीनी पेठे वनमां तटकवा लागी. एवामां जरुच
 नगरनो दयाळु पद्मक राजा के जे मृगया रमवा निकळ्यो हतो तेणे नं-
 दयंतीने दीठी; तेथी पोतानी पासे बोलावी अने तेनुं चरित्र जाणी तथा
 तेने पोतानी व्हेन मानी पोताना नगर प्रत्ये तेडी गयो. त्यां पद्मक रा-
 जाए तेने कळुं के, “ हे जगिनि ! दीन एवा याचक वर्गने दान थापो
 अने ज्यांसुधी तमारो पति न आवे त्यांसुधी अर्ही रहो. ” एम क-
 हीने तेने दानशालामां सुखथी राखी. उद्देगवाळुं ठे मन जेनुं एवी
 नंदयंती पण समयने अनुसरतो धर्म करती अने पतिनुं ध्यान करती
 सुखथी त्यांज रही.

हवे निःकरुण पण नंदयंतीने वनमां मूकी तत्काल नगरमां आव्यो अने तेना शीलनी सर्व वात शेठने कही; एवामां सुरपाल के जेने समुद्रदत्ते पोताना नामनी वींटि आपी हती, तेने सागरपोत शेठे नंदयती ठतामां कांइ पोताना कार्यने माटे सोपारपुर नगरमां नंदयंतीना पिता नागदत्तने घेर मोकद्वयो हतो ते पाठो आव्यो. नागदत्ते पोतानी पुत्रीने माटे आपेलां घरेणां तेने आपवानी इच्छाथी सुरपाले सागरपोत शेठने पूब्युं के, “ नंदयंती केम देखाती नथी ? ” शेठे उत्तर आप्यो के, “ सारी चालनी न होवाथी तेने त्यजी दीधी ठे. ” शेठनां एवां वचन सांचली सुरपाल रोतो ठतो कहेवा लाग्यो के, “ अरे तमे पतिव्रता नंदयंतीने वृथा त्यजी दीधी ठे. कारणके, तमारो पुत्र प्रयाण कस्या पठी रात्रीए ठानी रीते आवी प्रियाने मली अने पाठो वहाण प्रत्ये चाल्यो गयो ठे. ते वखते तेणे पोताना नामनी वींटि मने एंधाण माटे आपी ठे. ” एम कहीने ते सुरपाले वींटि बतावी. ते उपरथी शोकरूप समुद्रमां बूडेला सागरपोत शेठ पुत्रनी स्त्रीनी शोधने माटे तेने आज्ञा करी अने पोते पण चाल्यो. एवामां लेवा देवारूप वेहेपारथी जेणे घणुं द्रव्य मेलव्युं ठे एवो समुद्रदत्त पण थोडा कालमां कुशलताथी पाठो घरे आव्यो. ते पण प्रियाना वृत्तांतने सांचली वेश फेरवी केटलांक माणसोने साथे लइ तेने शोधवा माटे चाली निकद्वयो. जूदा जूदा गाम, नगर अने अरण्य जूमिमां जमतो, अनुचरोए त्यजी दीधेलो, एकलो तथा नंदयतीने मित्रनी पेठे स्मरण करतो वली ज्ञाथुं खूटी जवाथी कंद, मूल, फल विगेरेने चरुण करतो ते समुद्रदत्त घणा कालसूधी पृथ्वीमां जम्यो. जमवाथी तेजरहित अने डुबलो बनी गयेलो ते फरतो फरतो अनुक्रमे चरुच नगरप्रत्ये आवी पहोच्यो. त्यां खुखथी पीडा पामेलो ते दानशाळामां गयो, ज्यां तेणे नेत्रने अमृत सरखी पोतानी प्रियाने दीठी. नंदयंती पण तेने जोइने आनंद पामी अने प्रगट एवा अनुरागथी “ एज म्हारो पति ठे. ” एम तेणे निश्चय कस्यो. पठी संच्रमथी उठीने पोतानुं योग्य कार्य करती अने जाणे तेने वधावती होय नहिं शुं ? एम आग्रहथी जोवा लागी. पठी तेउनां नेत्रोनो परस्पर मेलाप थए ठते सती नंदयंती जादरवा मासना वर्षादनी पेठे आंसुने वरसाववा लागी.

ते वखते समुद्रदत्त अमृतवृष्टीनी पेठे पोताना हाथरूप कमले करीने तेना नेत्रने थोड नाखी धीरज आपवा लाग्यो. पठी घणां प्रवासथी खेद पामेलो एवो पण ते समुद्रदत्त प्रियाना मुखरूप चंद्रने जोवार्थी समुद्रनी पेठे आनंदरसना कळोलथी पुष्ट थयो. हवे नंदयंतीना पतिने आवेलो सांजलीने पद्मक राजा कामदेव वसंतनी सामो जाय तेम आदरथी तेनी सामो गयो अने कुशल समाचार पूठी पोताना जाइनी पेठे घरे तेडी लाव्यो. पठी सागरपोत शेठ अने सुरपाल वनेजणा प्राणीने कर्मोनी पेठे नंदयंतीनी शोध करता करता अनुक्रमे त्यांज एकठा थया. एवामां ज्ञाने करीने सूर्यनासरखा ज्ञानज्ञानु नामना केवली त्यां समवसख्या; तेथी समुद्रदत्त पोताना सर्व माणसोसहित तेमने वंदन करवा गयो. देशनाने अंते नंदयंतीए केवलीने पोतानो पूर्वजव पूज्यो अने कळुं के, “ हे जगवन् ! कया कर्मथी मने आ कलंक प्राप्त थयुं ? केवलीए कळुं. “ पूर्वजवनेविपे यज्ञना उत्सवमां जिज्ञाने अर्थे आवेला साधुने आ नंदयंतीए “ आ शूद्र ठे. ” एम दूषण आप्युं हतुं. ए उपरथी यज्ञमां रहेला तेना सासरादि सर्वे माणसोए तेना मतने अनुसरी साधुने शूद्र मानी तिरस्कार कस्यो हतो. तेज वखते आ नंदयंतीए सामुदायनुं कर्म उपार्जन कळुं हतुं; जेथी महासती एवी आ नंदयंतीने आ जवमां तेना सासरे खोटुं कलंक चडावेळुं ठे. (केवली देशना आपे ठे) के, मनुष्योने नहिं आलोचना दीधेला पोताना अविचारी जावो तथा कर्मों दुर्विनीत अश्वनीपेठे आ संसाररूप अरण्यमां जमावे ठे. जेउ श्रीजिनेश्वर जगवाने कहेला धर्मनो आदर करी स्वर्ग तथा अपवर्ग (मोक्ष)ना संगथी सारा जाग्यवाला थया ठे. तेउने धन्य ठे. ” आवी संसारथी वैराग्य पमाडनारी केवलीनी देशना सांजली नंदयंतीए ठीपनेविपे मोतीनीपेठे पोताना चित्तनेविपे व्रतना मनोरथने धारण कस्यो. पठी दीन मनुष्योना उद्धारादिक कर्म करीने वार व्रतरूप गृहस्थ धर्मनो अंगीकार करी नागदत्त शेठनी पुत्री नंदयंतीए पोतानो जन्म सफल कस्यो. घणा काळसूर्धी गृहस्थधर्म पाळी अंते व्रत धारण करी कर्मोना दाय करी महासती नंदयंती मोक्ष पामी.

इति नंदयंतीनी कथा समाप्त.

महासती मनोरमा सुदर्शन शेटनी स्त्री थाय ठे. ते महासतीना शीलनुं महात्म्य तो सुदर्शन शेटने अजया राणीए करेला उपसर्गवखते ते मनोरमाए करेला कायोत्सर्गथी प्रसन्न थयेली शासनदेवीए करेली जिनधर्मनी प्रजावनाथी जाणी लेवुं.

रोहिणीनी कथा.

जेनी समृद्धिए करीने जाणे द्रव्यने धारण करनारो कुवेर मनमां खेद पामतो ठतो कुरूप बनी गयो होय नहिं शुं ? एवुं पाटलीपुत्र नामनुं नगर ठे. त्यां जेनी कीर्ति आकाशमां चंद्रथी पण अधिक शोची रही ठे एवो तथा जेणे शत्रुजने त्रास पमाड्या ठे एवो श्रीनंद नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते नगरमां बीजा द्वीपोनी लक्ष्मीना यज्ञमंरुप सरखो तथा जाणे कुवेरने पण समृद्धिथी वणिकपुत्र बनावतो होय नहिं शुं ? एवो धनवंत धनावह नामनो शेट वसतो हतो. तेने सर्व अंगना सौंदर्य-पणाथी जगत्ने मोह पमाडनारी तथा जाणे कलंकित चंद्रनो त्याग करीने रोहिणी पोतेज पृथ्वी उपर आवी होय नहिं शुं ? एवी रोहिणी नामनी स्त्री हती.

एक दिवसे धनावह शेट प्रियानी रजा लक्ष वहाणमां बेसी बीजा देशमां वेहेपार करवा गयो. कह्युं ठे के-वेपारवाला घणुं करीने परदेशमां रहेनारा थाय ठे. रोहिणी पण ते दिवसथी आरंजी पोताना चोटलाने जटानीपेठे धारण करी सखीजंसहित धर्मकार्यथी दिवसोने निर्गमन करवा लागी. अनुक्रमे धूल अने कदंब पुष्पोना रजना सहमूथी आकाशने मळीन बनावतो एवो उनालो आव्यो; तेथी बगीचामां क्रीडा करता जता एवा नंदराजाए परसेवाथी पीडा पामती अने जाळीयामां उची रहेली रोहिणीने दीठी. लांबा वखतथी पतिनो वियोग पामेळी अने सुंदर लावण्यवाली तेने वारंवार जोतो एवो राजा कामथी बहु पीडा पामवा लाग्यो; तेथी बगीचानी क्रीडाने चूळी जश् लज्जारहित मनवालो अने जेने बमणो संताप उत्पन्न थयो ठे एवो ते राजा त्यांथी तुरत पाठो घरे गयो. पठी कामज्वरथी ठेदाई गयेला चित्तवाला ते राजाए दूतीने जेट आपी रोहिणीपासे मोकळी. दूतीए पण रोहिणीपासे जश्ने

कह्युं के, “ हे देवी ! आजे तने कामदेव प्रसन्न थयो ठे; कारणके, हे सुत्रु ! नंदराजा पोते त्हारी इठा करे ठे तो तुं तेमना संगथी पवित्र एवी यौवनावस्थाने सफल कर. दूतीनां एवां वचन सांजळी रोहिणी रोषथी मनमां विचार करवा लागी. “ अहो ! पोताना कुलनो विचार नहिं करनारो आ राजा सांकलना बंधविनाना मदोन्मत्त हाथीनीपेठे म्हारा शीलव्रतरूप वृद्धने उखेडी नाखशे; माटे ते ज्यांसूधीमां पोतानी धारणा न ठोडे त्यांसूधीमां उपायथी तेने समजावुं. ” एम विचार करीने सती रोहिणीए मधुर वाणीथी दूतीने कह्युं. “ हे सखी ! स्त्रीउं स्वजावथीज सारा पुरुषोनी इठा करे ठे अने आ तो राजा पोते म्हारी प्रार्थना करे ठे तो दूधमां साकर मळ्या जेवुं थयुं ठे. वली राजानुं अने म्हारुं कुल निर्मल ठे; माटे सौजाग्यवंत राजा आजेज रात्रीनेविपे गुप्त रीते अहिं म्हारा घेर आवे. ” ए प्रकारे प्रगट कहीने अने राजाए मोकळेची जेट लइने तथा पोते बीजी जेट सामी मोकळीने घणीज प्रीतिथी ते दूतीने पाठी मोकळी. दूतीए पण रोहिणीना समाचार कहीने राजाने आनंद पमाळ्यो; जेथी तेने ते दिवस निर्गमन करवो सो वर्ष जेवो लाग्यो. पठी जाणे नंदराजाना हृदयथीज उत्पन्न थयेला होय नहिं शुं ? एवा गाढ अंधकारथी सर्व दिशाउं व्याप्त थइ एटले शृंगार धारण करीने नंदराजा फक्त एक माणसने साथे तई रोहिणीना घरे गयो. त्यां रोहिणीनी दासीउंए तत्काल तेनो आदरसत्कार कख्यो एटले ते मनोरथनीपेठे उंचा सिंहासनउपर वेगो अने दूतीनीपेठे पोतानी दृष्टिने त्रांसी रीते चारे तरफ फेरववा लाग्यो. पठी पृथ्वी सामी राखी ठे दृष्टि जेणे एवी रोहिणी पण राजानी आगल आवीने उनी रही एटले हर्षनां आंसुथी व्याप्त, चकित अने चारेतरफ फरता एवा राजाना नेत्र मृगनासरखा नेत्रवाली ते रोहिणीने जोइ जड बनी गयां. पठी जेटखामां गर्वपणुं धारण करीने राजा रोहिणीने कांइ कहेवानी इठा करे ठे तेटखामां रोहिणीए सखीउंने आझा करी के, “ राजाने माटे रसोइ लावो. ” सखीउंए पण जमवा माटे वेठेला राजानी आगल एक म्होटो थाड मृस्यो. एटले रोहिणीए जाणे पोताना गुणोथी ते थाडने जरनी होय नहिं शुं ? एम मनोहर फलथी ते थाल जरी दीथो. अने पठी प्रथमच

शीखवी राखेदी सखीउण नवा नवा वस्त्रथी ढांकी राखेला थालो राजानी आगल मूक्या. राजाए पण आतुरताथी रोहिणी पासे तेना दावण्य रसने पीवानी इष्ठा बतावी. पठी जूदा जूदा थालोमांथी रसोइने जमता एवा राजाए सर्व रसोइनो एक स्वाद जाणीने आश्चर्यथी रोहिणीने पूब्युं. “ हे मुग्धे ! शाकना स्वादनीपेठे आ सर्वे पदार्थो जोवामां जूदा जूदा देखाय ठे; पण परिणामे स्वाद तो एकज मालम पडे ठे. ” रोहिणीए कह्युं. “ हे राजन् ! विवेकसहित विचारवाथी मालम पडशे के, जाऊवाना जलप्रत्ये दोडता एवा मृगनीपेठे कया पुरुषनी मुग्धता ठे ? जो स्थान अने ढांकणना जेदथी रसमां कांइ विशेष नथी तो पठी रूप अने वेषादिकना जेदथी स्त्रीउनेविषे शो जेद ठे ? जेम कोई माणस भ्रांतिथी आकाशनेविषे अनेक चंद्रो देखे ठे, तेमज कामना त्रमथी त्रांति पामेलो कामी पुरुष स्त्रीनेविषे मोह पामे ठे. वली जेम सूर्य सामुं जोइ रहेवाथी तेजवंत पठर बलतो देखाय ठे. तेमज मूढ पुरुषोने स्त्रीना दर्शनथी कामाग्नि उत्पन्न थाय ठे. हे देव ! तमे प्रजाउने पितातुल्य ठो अने सर्वनुं सरखी रीते रक्षण करनार ठो ठतां जो तमाराथीज अन्यायनी प्रवृत्ति उत्पन्न थशे तो पठी अमृतना समूहथी अंगारानी वृष्टि थई एम कहेवाशे. विषय सुख नरकना दुःखोनी खाण, सुगति संपत्तिउनी श्लानी अने पापीउने पडवानुं स्थानरूप ठे. वली अन्यायमां पाडेलाने वधारे शुं कहीये ? माटे हे राजन् ! पोताना कुलाचारनुं स्मरण करी आ अवला मार्गनो त्याग करो. ”

रोहिणीनां आवां वचनो सांजलीने उघडी गयां ठे ज्ञान नेत्र जेना एवा राजाए अन्यायरूप बिडने मटाडनारी एवी रोहिणीनी हमा मागी अने कह्युं के, “ हे जडे ! पगळे पगळे दुराचारनो उपदेश करनारा घणां होय ठे; पण सारा आचारनो उपदेश करनारा कोइकज होय ठे. हवे आजथी तत्वे करीने तुं म्हारी बहेन अथवा गुरु तुं. कारणके ते दुष्ट यशरूप अंधारा कूवामांथी तें म्हारो उद्धार कस्यो ठे. ” ए प्रकारे सतीने कहेतो एवो नंदराजा तेना सत्कार करी अने तेना गुणोने संचारतो ठतो पोताना घरप्रत्ये गयो.

हवे बीजा द्वीपमां घणुं धन मेलवानारो धनावह घणा कालथी प्रि-

याने मलवानी उत्कंठा पामतो ठतो घरप्रत्ये आव्यो. रोहिणीए पण पतिना मुखरूप चंद्र ज्योत्स्नाना अमृतरसथी पोताना नेत्ररूप नील कमलने कृतार्थ कस्या. कोइ दिवसे धनावह शेठ वाचाल दासीना मुखथी पोताने त्यां आवेला राजानी वात सांचळी मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ शुं झूख्यो थयेलो वांदरो प्राप्त थयेला मधपुडाने अने कागडो एकांतमां प्राप्त थयेला दहीनां पात्रने चाख्याविना ठोडीदे खरो ? लावण्यरूप अमृतना घडासरखी आ म्हारी प्रिया नंदराजानां नेत्रना अतिथीपणाने पामी तो पठी ते शुद्ध शीलवाली केम रही हरो ? ” ए प्रकारे मनमां संकल्प विकल्प करतो एवो धनावह शेठ ते रात्रीने विषे सूतेला मधरवाला धरानीपेठे निश्चल थइने सूइ रख्यो. पठी चोमासामां ते शेठना चित्तना मेलने धोवामाटे तत्पर थया होय नहिं शुं ? एवा गाढ मेघो वरसवा लाग्या. ते वखते रोहिणीना शीलरूप सुवर्णनी परीक्षा करवामाटे ब्रह्माए जाणे कसोटी उत्पन्न करी होय नहिं शुं ? एम विजळी शोचवा लागी. सात दिवससूधी अखंड धाराये वर्षाद वरश्यो के जेथी गंगा नदीना पाणीनुं पूर गामना दरवाजापासे आव्युं, तेथी जाणे परचक्रथीज जय पामेला होय नहिं शुं ? एम नगरना सर्व लोकोए ते पाणीना पूरने फल विगेरे अनेक पदार्थोवडे वधाव्युं; परंतु ते पाणीनुं पूर पाळुं हठ्युं नहिं, पण दरवाजानी नजीक आवी पहोच्युं. राजाए नगरीनो दरवाजो बंध कराव्यो. समुद्र जेस मर्यादाउपर चडवाने तैयार थाय तेस नदीना पाणीनुं पूर नगरीना कोटउपर चडवाने तैयार थयेळुं जोइ राजाए जयथी पोताना इष्ट देवतानुं स्मरण कखुं. ते वखते इष्ट देवताना कहेवा उपरथी राजाए तत्काल रोहिणीने बोलावीने नगरीना दरवाजा उपर चडावी. पठी रोहिणीए पंच परमेष्ठीने नमस्कार पूर्वक हाथमां जल लइने कखुं के, “ हे गंगे ! जो हुं मन, वचन अने कायाए करी त्हारीपेठे शुद्ध शीलवाली होउं तो गरुडथी नागनी सेनानीपेठे आ नगरथी निवृत्ति पाम्य. ” एम कहीने जेटलामां ते पोताना हाथनेविषे रहेळुं पाणी नदीमा नाखवामाटे तैयार थाय ठे ते-टलामां मायानीपेठे ते पाणीनुं पूर अदृश्य थइ गयुं अने लोकोना चित्तमांथी जय पण निवृत्त थयो. वली धनावह शेठना हृदयमांथी वि-

कल्प बुद्धिनो पण नाश थयो. ते वखते “ शीलनुं महात्म्य आश्चर्यकारी ठे. ” एम सर्व दिशामां उंचा शब्दथी देवताउं कहेवा लाग्या. पठी मिथ्यात्वने नाश करनारा रोहिणीना उपदेशथी नंदराजा जैन धर्मनेविषे प्रीतिवालो थयो अने चैत्य परिपाटी करवापूर्वक तेने म्होटा उत्सवथी तेना घरनेविषे तेडी गयो. प्रियाना निर्मल शीलथी गर्जना करता धनावह शेठे पण राजानो अने नगरवासी मनुष्यो सत्कार करी सौ सौने घरे मोकदया. पठी धनावह शेठ विगेरे सर्वे मनुष्योए शीलना महात्म्यने जोवार्थी मोक्ष लक्ष्मीने आकर्षण करनारा जैनधर्मनो अंगीकार कस्यो. ए प्रकारे रोहिणी जैनधर्मनी प्रभावना करी, पोताना मनुष्य जन्मने कृतार्थ करी उत्तम कर्मना फलरूप स्वर्गलोक प्रत्ये गइ.

इति रोहिणीनी कथा समाप्ता.

शीलवंतनो संग करवार्थी पण घणा गुणो प्राप्त थाय ठे, ते कहे ठे.

शीलकलितैः सार्द्धं संगोऽपि एव बहुगुणावहो ज्वति
शीलकलिएहिं सार्द्धं, संगोवि तु बहुगुणावहो होइ ॥

कर्पूरसाध्यात्म्यमपि कुरुते वस्तूनां सुरहित्वं
कंपूरसइक्षत्तं,—पि कुंणइ, वबूण सुरहित्तं ॥ ५७ ॥

शब्दार्थ— (शीलकलिएहिं के०) शीलव्रते करीने संयुक्त थएला अर्थात् शीलवादाना (सार्द्धं के०) साथे करेलो (संगोवि के०) संग पण (तु के०) निश्चे (बहुगुणावहो के०) घणा गुणवालो (होइ के०) थाय ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे— (कंपूरसइक्षत्तंपि के०) कर्पूरनी साथेनो वास पण (वबूण के०) स्पर्श थएली बीजी वस्तुउने (सुरहित्तं के०) सुगंधवाली (कुणइ के०) करे ठे. ॥ ५७ ॥

विशेषार्थ— जेम कर्पूरना सुगंधथी स्पर्शित थएली बीजी वस्तुउं सुगंधवाली थाय ठे, तेम शीलवंतनी साथे करेलो संग पण घणा गुणवालो थाय ठे. अर्थात् शीलना गुणने प्रगट करनारो थाय ठे. कहुं ठे के— जो जारिसेण मित्तिं, करेइ अचिरेण तारिसो होइ ॥ कुसुमेहिं सह वसं— १, तिलावि तगंधिया हुंति ॥ अर्थ—जे जेनी साथे मित्राइ करे ठे ते ते-

सासरखो थोडा वखतमां आय ठे. जेम पुष्पनी साथे वसता तिलपुष्पो
पण पुष्पनासरखी गंधवाला आय ठे. ॥ ५५ ॥

हवे शीलरहितने सर्व गुणोनुं हलकापणुं कहे ठे.

सकलोऽपि गुणग्रामः शीलेन विना न शोचान् आवहति
संयलोवि गुणगामो, सीलेण विणा न सोहमावहई ॥

नयनविहिनं इव मुखं लवणविहीना रसवतीव
नयणविहूणं वं मुहं, लवणविहूणा रसवइव ॥ ५६ ॥

शब्दार्थ— (सयलोवि के०) सकल एवोय पण (गुणगामो के०)
गुणनो समूह जे ठे ते (सीलेण विणा के०) शीलव्रत विना (सोहं के०)
शोचाने (न आवहइ के०) नथी प्रगट करतो. त्यां दृष्टांत कहे ठे—
(नयणविहूणं के०) नेत्रविनाना (मुहं व के०) मुखनीपेठे अने (ल-
वणविहूणा के०) मीठा विनानी (रसवइव के०) रसवतीनीपेठे शील-
रहित पुरुष शोचाने पामतो नथी. ॥ ५६ ॥

विशेषार्थ— जेम नेत्रविना मुख अने लवणविना रसोइ शोचती
नथी, तेम उदारता, स्थिरता, गांजीर्य, ज्ञान अने विज्ञान विगेरे सर्व
गुणोनु समूह पण शीलविना शोचतो नथी. कखुं ठे के— (शार्दूलवि-
क्रिडित वृत्तम्) ऐश्वर्यस्य विञ्चूषणं मधुरता शौर्यस्य वाक्संयमो, रूपस्यो-
पशमः श्रुतस्य विनयो वित्तस्य पात्रे व्ययः ॥ अक्रोधस्तपसः क्षमा प्रज-
वतो धर्मस्य निर्वाच्यता, सर्वेषामपि सर्वकालनियतं शीलं परञ्चूषणम् ॥
अर्थ— ऐश्वर्यनी शोचा मधुरता, शौर्यनी शोचा वाणीनो नियम, रूपनी
शोचा शांति, ज्ञाननी शोचा विनय, द्रव्यनी शोचा पात्रदान, तपनी
शोचा अक्रोध, अधिपतीनी शोचा क्षमा, धर्मनी शोचा निर्वाच्यता (मौ-
नपणुं) अने सर्व माणसोनी शोचा सर्वकालने विषे नियमित शील ठे.

हवे शीलव्रत धारण करनाराजने प्रत्यक्ष फल कहे ठे.

विषविषधरकरिकेशरीचौरारिपिशाचशाकिनीप्रमुखाः

विश्वविसहरकरिकेसरी—चौरारिपिसायसाईणीपमुहा ॥

सर्वेपि अशुचन्नावाः प्रज्वन्ति न शीलवतां
सर्वेपि असुहन्नावाः पृह्वन्ति न सीलवन्ताणं ॥ ५७ ॥

शब्दार्थ— (विस के०) जेर (विसहर के०) सर्प विगेरे (करि के०) हस्ति (केसरी के०) केशरी सिंह (चोर के०) चोर (अरि के०) शत्रु (पिसाय के०) पिशाच अने (साइणीपमुहा के०) शाकिनी प्रमुख (सवेवि के०) सर्वे एवाय पण (असुहजावा के०) अशुजाव अर्थात् अमंगलिक पदार्थों जे ठेते (सीलवंताणं के०) शीलव्रतने धारण करनाराने (न पवहंति के०) पराजव करी शकता नथी. ५ए

विशेषार्थ— विष, सर्प विगेरे जेरवाला जीवो, हस्ति, केशरीसिंह, चोर, वैरी, पिशाच अने शाकिनी विगेरे सर्व अशुज करनारा जावो शीलव्रत धारण करनाराने उपद्रव करी शकता नथी. अर्थात् तेउं शीलवंतनुं अशुज करवाने समर्थ थता नथी. कल्युं ठे के— तोयत्यग्निरपिस्रजत्यहिरपि व्याघ्रोऽपि सारंगति, व्यालोऽप्यश्वति पर्वतोऽप्युपलति द्वेडोऽपि पीयूषति ॥ विघ्नोऽप्युत्सवति प्रियत्यरिरपि क्रीडातडागत्यपां नाथोऽपि स्वगृहृत्यटव्यपि नृणां शीलप्रजावाद् भ्रुवम् ॥ १ ॥ अर्थ— शीलव्रतना प्रजावथी माणसने निश्चय अग्नि जलसमान, सर्प पुष्पनी मालासमान, वाघ हरिणसमान, हस्ती अश्वसमान, पर्वत पत्थरसमान, विष अमृत समान, विघ्न उत्सवसमान, शत्रु मित्रसमान, समुद्र क्रीडा करवाना सरोवरसमान अने अरण्य पोताना घरसमान थाय ठे. ॥ ५ए ॥

शीलव्रत वीधा पठी त्रष्ट थएलानी दुर्गति कहेठे.

शीलव्रतानां पुनः नामग्रहणमपि पापतरुबीजं
शीलव्रतानां पुनः नामग्रहणमपि पापतरुबीजं ॥

या पुनः तेषाः तु गतिः तां जानाति केवली जगवान्
जा पुण तेसिं तुं गइ, तं जाणइ केवली जयवं ॥ ६० ॥

शब्दार्थ—(पुण के०) वली (शीलव्रतानां के०) शीलव्रतथी त्रष्ट थएलानुं (नामग्रहणमपि के०) नाम ग्रहण करवुं ते पण (पावतरुबीजं के०) पापरूप वृद्धनुं बीज ठे. (पुण के०) वली (तेसिंतु के०) ते शीलथी त्रष्ट थएलानी (जा गइ के०) जे गति थाय ठे. (तं के०) ते गतिने (जयवं के०) जगवान् एवा (केवली के०) केवलज्ञानी (जाणइ के०) जाणे ठे. ॥५०॥

विशेषार्थ— शीलव्रतथी त्रष्ट थएलानुं नाम लेवुं, ते पण पापरूप वृ-

कनुं बीज ठे. अर्थात् तेवा पुरुषोनुं नाम लेवाथी पण पाप लागे ठे. तेवा पुरुषोनी संसारमां जमवारूप जे गति थाय ठे ते गतिने तो जगवान् केवली जाणे ठे, पण बीजा कोइ जाणी शकता नथी. ॥ ६० ॥

हवे शीलथी ब्रह्म थएलाने आलोक परलोकमां जे दुःख प्राप्त थाय ठे, ते कहे ठे.

बंधनठेदनतारुणमारणप्रमुखानि विविधदुःखानि

बंधणठेयणतारुण-मारणपमुहाइ विविहडुस्काइ ॥

इह लोकेऽपि तथा स्थिरं अयशः प्राप्नुवन्ति गतशीलाः
इह लोकेऽपि तहा थिरं- मजसं पावन्ति गयसीला ६१

दारिद्र्यक्षुद्रव्याधिअटपायुःकुरूपतादीनि अशुचानि

दारिद्रखुदवाही-अप्याउकुरूवयाइ असुहाइ ॥

नरकांत्यान्यपि वसगानि गलितशीलानां परलोके
नरयंताइवि वसगा-इ गलियसीलाण परलोके ॥६२॥

शब्दार्थ— (गयसीला के०) नाश थयां ठे शीलव्रत जेमनां एवा पुरुषो (इह लोकेऽपि के०) आ लोकने विषे पण (बंधण के०) बंधन एटले दोरी विगेथी बंधावुं (ठेयण के०) ठेदन एटले शस्त्र विगेरेथी नाक कान विगेरेनुं कपावुं (तारुण के०) ताडन एटले लाकडी विगेरेथी मरावुं अने (मारणपमुहाइ के०) मारण एटले जीवथी मारी नंखावुं प्रमुख (विविहडुस्काइ के०) अनेक प्रकारनां दुःखोने (तहा के०) तेमज (थिरं के०) स्थिर एवा (अजसं के०) अपयशने (पावन्ति के०) पामे ठे. ॥ ६१ ॥ तथा (गलियसीलाण के०) नाश थयां ठे शीलव्रत जेमनां एवा पुरुषोने (परलोके के०) परलोकने विषे (दारिद्र के०) दारिद्र (खुदवाही के०) क्षुद्रव्याधि जयंकर रोग (अप्याउ के०) अटपआयुष्य अने (कुरूवयाइ के०) कुरूप विगेरे (असुहाइ के०) अशुच एवा (नरयंताइवि के०) नरकांतादिक अर्थात् जेना अंते नरकज प्राप्त थाय ठे एवाय पण दुःखो (वसगाइ के०) वश्य रहेला ठे अर्थात् हाथमां रहेला ठे.

विशेषार्थ— शीलव्रतथी ब्रह्म थएला पुरुषो आ लोकने विषे दोरी वि-

गेरेथी बंधावुं, शस्त्रादिकथी नाक कान विगेरेनुं कपावुं, लाकनी विगेरेथी मरावुं अने जीवथी मारी नखावुं प्रमुख अनेक प्रकारनां दुःखोने ते-मज घणा कालसूधी स्थिर थइ रहे एवा अपयशने पामे ठे अने परलो-कने विषे दारिद्र, जयंकर रोग, अटप आयुष्य अने कुरूप विगेरे अ-शुभ एवा नरक विगेरेनां दुःखोने पामे ठे. ॥ ६१ ॥ ६२ ॥

हवे शीलथी ब्रष्ट थएला पुरुषनुं दृष्टांत कहे ठे.

निरुपमतपोगुणरंजितसुरोऽपि सः कुलवालकः साधुः
निरुवमतवगुणरंजिय-सुरोवि सो कूलवालक साधू ॥

मागधिकासंगात् गलितव्रतः प्राप्तः कुगतिं
मागहियासंगान्, गलियवन् पाविन् कुगंइ ॥ ६३ ॥

शब्दार्थ—(निरुवम के०) जेनी उपमा आपी शकाय नहिं एवा (त-वगुण के०) तपना गुणे करीने (रंजियसुरोवि के०) रंजित कख्या ठे देवताउं जेणे एवो (सो के०) ते (कूलवालक के०) कूलवालक नामनो (साधु के०) साधु जे ठे ते (मागहिया के०) मागधिका नामनी ग-णिकाना (संगान् के०) संग थकी (गलियवन् के०) नाश थयुं ठे चारिव्रत जेनुं एवो थइने (कुगंइ के०) कुगति एटले दुर्गतिने (पाविन् के०) पाम्यो ठे. ॥ ६३ ॥

विशेषार्थ—जेनी उपमा आपी शकाय नहिं एवा तपना गुणथी देव-ताउंने पण रंजन करनार अर्थात् वश्य करनार कूलवालक नामनो साधु, मागधिका गणिकाना संसर्गथी शीलव्रतथी ब्रष्ट थयो ठतो कुगति (न रक गति) ने पाम्यो. ॥ ६३ ॥

कूलवालक मुनिनी कथा.

जेमनी ह्मामने जोइ लज्जा पामेलो नागपति शेषराज पातालमां पेशी गयो ठे एवा ह्मामवंत केटलाक आचार्यो हता. गढोनु पालन करता अने विधि प्रमाणे गुणोने धारण करता एवा ते आचार्योने जेम श्री म-हावीर स्वामीने गोशालो दुर्विनीत शिष्य हतो तेम एक अविनीत शिष्य प्राप्त थयो हतो. स्वप्नावथी दुर्विनीत आत्मावाला, गुरुनी आज्ञाने अ-वली माननारा, वांदरानी पेठे उद्वेग करावनारा अने अस्थिर एवा ते

शिष्यने गुरुए कहेली सारणा वारणादिक शिक्षा तावथी पीनाता माणसोने जेम घी विष सरखुं लागे तेम विष सरखी लागती हती.

कोइ दिवसे घणा गुणवाला आचार्यों तीर्थयात्रा करवानी इहाथी ते दूर्विनीत शिष्य सहित श्री गिरनार पर्वत उपर गया. त्यां यात्रा करवा माटे आवेली स्त्रीजना समूहने जोशने चंचल चित्तवाला थएला ते कुशिष्यने गुरुजए वास्यो; तेथी ते कुशिष्य मनमां गुरु उपर क्रोध राखवा लाग्यो. पढी उतरती वखते गुरुनी पाठल चावता ते कुशिष्ये गुरुने चूरण करवा माटे (मारवा माटे) यमना गोला सरखो एक म्होटो पथ्थर पाज्यो, पण चतुर मुनिजए पडता एवा ते पथ्थरना शब्दने सांजली पोताना पग पहोला करी नाख्या; जेथी कुशिष्ये धारेलो मनोरथ फोगट थयो. पढी प्रगट क्रोधवाला ते आचार्योंए कुशिष्यने श्राप आप्यो के, “हेडुरात्मन् ! तुं स्त्रीजंथी व्रतजंगने पामीश. ” पढी “ हुं ज्यां स्त्रीजना मुख नहीं देखुं एवा स्थानमां रहि गुरुना श्रापने मिथ्या करीश. ” एवो विचार करीने ते दुष्ट बुद्धिवालो कुशिष्य तरइयो माणसजेम तलाव प्रत्ये जाय अने अज्ञानी माणस जेम कुमार्ग प्रत्ये जायतेम गुरुनो त्याग करी कोइ अरण्यमां चाढ्यो गयो. त्यां नदीने कांठे तप करतो, कायोत्सर्ग करतो तथा पद्मकमण अने मासकमण करतो एवो ते कुशिष्य ते मार्गे थइने जता आवता कोइ सार्थादिक पासेथी अन्न लइ पारणुं करतो. हवे वर्षाकाल प्राप्त थयो एटले पर्वतथी निकलेली नदीज कुलटा (वेश्या) स्त्रीनी पेठे पोतानी मरजी प्रमाणे वृद्धि पामवा लागी. नदीना कांठानो आश्रय करी रहेला कुलकनी पासे पाणीना पूरने आवतुं जोइ जिनशासन देवी विचार करवा लागी के, “ निश्चय कृतघनी पेठे सर्व प्रकारे वृद्धि पामतो एवो आ नदीनो प्रवाह मुनिने ब्रूनामशे ” एम धारीने शासनदेवीए नदीना प्रवाहने बीजी बाजु तरफ चलाव्यो, तेउपरथी लोकमां ते मुनिनुं “ कूलवालक ” एवुं नाम प्रसिद्ध थयुं.

हवे श्री श्रेणिकराजाए हार, कुंमल अने वस्त्रसहित सेचनक नामनो हाथी हल्ल विहल्लने जेट आप्यो हतो अने पढी पोते मरण पाम्यो; जेथी तेनो पुत्र कोणिक राज्यासन उपर वेगो; पण ते पिताना शोकथी राजगृह नगरने विषे रही शक्यो नहीं; तेथी ते वास्तुशास्त्रमां पंक्ति एवा

पुरुषो पासे चंपानगरी करावी पोताना काळादिक दश चाइसहित त्यां
 रह्यो. पठी पद्मावती पट्टराणीना आग्रहथी कोणिक राजाए हृद्व विहृद्व
 पासेथी पोताना पिताए आपेला हार, कुंमल वस्त्र अने सेचनक हाथी
 पठा माग्या एटले बुद्धिवंत एवा ते वे चाइउं ते कोणिकने अशुच बुद्धि-
 वालो मानी अने सर्व सारवस्तुने लइ रात्रीने विषे विशाला नगरीमां
 नासी गया. त्यां बुद्धिवंत एवा मातामह (माना वाप) चेका राजाए
 स्नेहथी तेउने पोताना युवराजना सरखा मान्या. हवे कोणिक राजाहृद्व
 अने विहृद्व चेडा राजानी शरणे गयेला जाणीने विचार करवा लाग्यो.
 “अरे! हुंतो बंधु अने रत्तो ए वेयथी ब्रष्ट थयो; पण जो हुं श्रेणिक राजानो पुत्र
 हुं तो तेउने त्यांथी त्याग करावुं.” एम प्रतिज्ञा करीने तेणे चेका राजापासे
 दूत मोकली हृद्व विहृद्वनी मागणी करी, पण चेका राजाए पोतानी शरणे
 आवेला तेउने कोणिकराजाने स्वाधिन कख्या नहीं; जेथी क्रोध पामेला
 कोणिकराजाए पोताना असंख्य सैन्यथी विशाला नगरीने घेरो घाट्यो
 एटले महाबलवंत एवा कोणिक अने चेडा राजाने म्होटुं शुरु थयुं. जेमां
 एक क्रोड अने एशीं लाख वीर पुरुषो माख्या गया. वीर एवा हृद्व वि-
 हृद्व पण सेचनक हाथी उपर वेसी रात्रीए कोणिकनी सेनाने मारी तत्काल
 पाठा नाशी जता. कोणिकना सुजटो घणा उपायकरता, पण तेउं सेचनकने
 मारी नाखवाने अथवा पकडवाने समर्थ थया नहीं. ठेवट अंगारानी खा-
 इना प्रयोगथी सेचनक हाथी मरायो एटले संसारथी निस्पृह थएला
 अने श्री शासनदेवीए श्रीवीर जगवान् पासे प्होचाडेला तथा आत्मानुं
 साधन करनारा ते हृद्व अने विहृद्वे दीक्षा धारण करी. महा बलवंत
 एवो श्रेणिकनो पुत्र पण ज्यारे विशाला नगरी लेवाने समर्थ थयो नहीं
 त्यारे तेणे एवी प्रतिज्ञा करी के, “जो हुं गधेडाथी जोडायेला हले करीने
 आ विशाला नगरी न खोदावी नाखुं तो हुं जंपापात करी अथवा अग्नि-
 मां प्रवेश करी मृत्यु पामीश.” आवी प्रतिज्ञा कख्या ठतां पण ज्यारे
 ते विशाला नगरी लेवा समर्थ थयो नहीं त्यारे मनमां घणोज खेद पा-
 मवा लाग्यो. आ वखते गुरुनी आज्ञानो चंग करवाथी कूलवालकने विषे
 क्रोध पामेती शासनदेवीए आकाशमां उजा रहीने कोणिकने कहुं के,
 गणियं चे मागधियं, समणे कूलवालके ॥ गमिध कूणिएलाए, तो वेसा-

विं गहिस्सदि ॥ १ ॥ अर्थ—जो फूलवालकमुनि मागधिका गणिका प्रत्ये गमन करशे, तो कोणिक राजा विशाला नगरीने ग्रहण करी शकशे.” शासनदेवीनी ए प्रकारनी वाणी सांजलीने जयनी आशा पामेला कोणिक राजाए बहु मानपूर्वक मागधिका वेश्याने बोलावीने वस्त्रालंकारथी सत्कार करीने कछुं के, “ हे ऋद्धे ! तें जन्मथी आरंजनीने अनेक पुरुषोनी बुद्धि जीवाडी ठे; भाटे तुं अमारुं कार्य करीने पोतानी कदा सफल कर अने हे कदावती ! ते अमारुं कार्य ए ठे के— फूलवालक मुनिने अहिं तेडी लाव्य. ” राजानी आझा अंगीकार करी मागधिका वेश्याए कपट श्राविकनो वेष धारण कस्यो अने पठी ते तीर्थयात्रा करती करती ज्यां फूलवालक मुनि रहेता हता त्यां आवी पहोची. वैराग्यना गाढवेषथी तेणे मुनिने वंदना करीने कछुं के, “ हुं गीरनार विगेरेनी तीर्थयात्रा करवा निकली तुं तेमां आपनां पण दर्शन थयां.” मुनिए पडिमानो त्याग करी धर्मलाजनी आशिष आपी अने पठी तीर्थोने वंदना करी पूढ्युं के, “ हे विवेकीनि ! तमे क्यांथी आव्या ? ” मागधिकाए कछुं, “ हे नाथ ! धर्म एकज ठे शरण जेने एवी हुं चंपानगरीथी निकली तीर्थयात्रा करती करती जंगम तीर्थ (हालता चालता तीर्थ) रूप तमने वंदना करवानी इढ्याथी अहिं आवी तुं. हे महर्षे ! म्हारी पासे बेंतालीश दोषरहित जाथुं ठे; तेने ग्रहण करी म्हारा उपर अनुग्रह करो.” ऋक्तिथी वश थयो ठे आत्मा जेनो एवा मुनि पण तेना अश्रममां गया अने त्यां ते वेश्याए प्रथमथीज नेपालानुं चूर्ण नाखी बनावी राखेला लाडवा मूनिने वहोराव्या. मुनिने पण फक्त ते लाडवा खावाथीज एटलो बधो अतिसार (जाडो) थयो के, पोतानुं शरीर शुद्ध करवाने पण समर्थ थया नहीं. बीजे दिवसे जाणे पूढवाने आवी होय नहिं शुं ? एम मुनिपासे आवेली मागधिकाए तेमने तेवी स्थितिमां पडेला जोशने मुख आरुं वस्त्र राखी गद्गद् वाणीथी कछुं, “ हे मुनि ! तमारी आ अवस्था म्हाराथीज थयेली ठे, तो साधुने आ प्रकारे मृत्यु आपनारी एवी मने धीक्कार ठे. आवा कार्यथी मने नरकमां पण रहेवानुं स्थान नहिं मले. वली एकला अने आ प्रकारनी स्थितिये पहोचला तमने आ मनुष्य रहित वनमां मूकीने हवे म्हारे बीजी तीर्थयात्रा करवा जवुं

ए योग्य नथी; माटे तमारी सेवाथी म्हारा आत्माने पवित्र करीश.” एम कहीने ते वेश्या वारंवारं औषध करवा लागी अने अनुक्रमे मुनिने तेवी रीते नवराववा लागी के, जेवी रीते मुनिना सर्व अंगनो स्पर्श थाय. ए प्रकारे सेवा करीने वेश्याए मुनिने पोताने स्वाधिन करी दीधा. कहुं ठे के-संकटमां पडेला सर्वे माणसो सुखे वश्य करी शकायठे. ए प्रमाणे कटाक्ष, मुखने मलकाववुं, वाणी युक्ति अने शरीरनी चेष्टाथी मुनिने तपथी ब्रष्ट करी नाख्या. कहुं ठे के-स्त्रीर्जना संग आगल तप नकामुं ठे. पठी ते-र्जने निरंतर साथे वास, साथे जोजन अने हास्य वचनथी स्त्री पुरुषनो व्यवहार बंधायो. धिक्कार ठे मोहनी चेष्टाने !!! पठी मागधिका दोर-डीथी बांधेला मांकडानी पेटें कूलवालक मुनिने ज्यां चंपानगरीनो राजा कोणिक हतो; त्यां तेनी गइ अने कहुंके, “हे देव! हुं आ कूलवालक मुनिने पति करी आहिं लावेदी बुं, माटे हवे जे काम होय ते तेने कहो.” कोणिके गौरवपणाथी कूलवालकने आज्ञा करी के, “आ विशालानगरी जेम तत्काल तुटी जाय तेम करो.” कूलवालक मुनिण राजानां वचननो आदर करी तथा तापसीरूप धारण करी बगलो जेम तलावमां प्रवेश करे तेम विशाल नगरीमां प्रवेश कस्यो. कोणिक राजा पण विशाला नगरीने बंधारे घेरो घालवा लाग्यो. मुनिण पण निरंतर नगरीना धनना संचयने जोवानी इच्छाथी जमता जमता मुनि सुव्रतनाथना स्तूपने जोइ विचार करवा मांड्यो के, “निश्चय आ स्तंजनी प्रतिष्ठाने विषे कोइ महा बलवालुं लग्न आवेलुं ठे के, जेना प्रजावथी आ नगरीने इंद्र पण ज्ञांगी सकशे नहीं. जो आ स्तंज उखेडी नखाय तो धारेलुं काम थाय!” एम विचार करता ते मुनि स्त्रीर्जने पाणी जरवाना मार्गे वारंवार जमवा लाग्या. ते वखते नगरीने घेरो घालवानी परस्पर वातो करती एवी स्त्रीर्जण मा-गधिकाना पति एवा कूलवालक मुनिने जोइने पूब्युं के, “हे जगवन! नगरीने बहु दिवसथी घेरो घालेलो होवाथी एमे घणां दुःखी थइए ठीए, तो हवे ते घेरो क्यारे बंध थशे ते कहो?” मुनिण कहुं. “ज्यांसूधी नगरीमां आ स्तंज अखंडितपणाथी रह्यो ठे त्यांसूधी खराब रोगनी पेटें ते घेरो बंध थनार नथी. वली तमे म्हारा वचनना विश्वासने माटे तेने जोडो पाडी जूळ के, जेथी समुद्रनी वेलानी पेटें ते घेरो दूर जवा लागशे अने

सर्व पाडी नाखवाथी तो कृतार्थ पाणुं पामशो; कारणके, ए स्तंजनुं मुहूर्त दाय करनारा वखते थएलुं ठे.” पठी केटलाक माणसोए प्रथम ते स्तंजने थोडो पानी नाखवा मांड्यो एटले कूलवालक मुनिए लोकोने विश्वास उपजाववा माटे कोणिक राजा पासे जइ तेनुं सैन्य थोडे दूर लइ जवानुं कछुं. कोणिके तेम कछुं; तेथी लोकोने पुरतो विश्वास आववाथी ते स्तंजने मूलमांथी उखेडी नांख्यो. पठी बार वर्षे कोणिक राजा विशाला नगरीने तोनी शक्यो. त्यांसूधि मुनि सुव्रतनाथना स्तंजनो प्रजाव चाळ्यो. कोणिक अने चेना राजाना युद्ध सरखुं बीजो कोइ युद्ध आ अवसरिणे विषे प्रमथ क्यारे पण थयो नथी. पठी कोणिक राजाए पोताना देश प्रत्ये जता ठता चेडाराजाने कछुं के, “हे मातामह ! कहो, मनेशी आझा ठे?” चेनाराजाए कछुं. “हुं पुष्करिणी नदीमां स्नान करीने पाठो आठुं त्यांसूधी तुं अहिं रहे.” कोणिके ते वात कबूल करी एटले शुचध्यानमां अखंमिंत बुद्धिवाला चेना राजाए पोताना कंठने विषे प्रतिमा बांधी वाव्यमां परतुं मूक्युं एटले साधर्मिकपणाथी धरणेंद्र तेने जीती लइ पोताने स्थानके तेनी गयो. त्यां अंतनी आराधना करी अनशनपूर्वक मरण पामी ते आठमे सहस्रार देवलोके देवता थयो. पठी चेनाराजानी पुत्री सुजेष्ठानो पुत्र सत्यकी के जे विद्याधर हतो, ते विशाला नगरीमां आवीने सर्व माणसोने नीलवंत पर्वत उपर लइ गयो एटले कोणिक राजाए गधेमाथी जोडेला हलोये करीने विशाल नगरीने खेनी पोतानी प्रतिज्ञा पुरी करी अने पठी ते महोटा उत्सव सहित पोतानी चंपा नगरी प्रत्ये गयो. मागधिकाना संगरूप तरंगवाला समुद्रने विषे बूनी गइ ठे बुद्धि जेनी एवो कूलवालक मुनिपण शीलव्रतना खंरुनथी उत्पन्न थएला पापे करीने अनेक जन्मपर्यंत आ संसारने विषे जटकशे.

इति कूलवालक मुनिनी कथा,

हवे विषयरसनी तृषाश्री आतुर थवामां तपना आचरणनुं पण नि-
र्थरक पणुं कहे ठे.

श्रमण्यपि खलु विषयरसात् पूर्वजवे द्रौपदी कृतनिदाना
समणीवि हुं विसयरसा, पुवजवे दोवइ कयनियाणा ॥

शिवदायकमपि खलु तपः मुधा हारयामास धिक् मोहः
सिवदायगंपि हुं तवं, मुहा इहारिसुं ही मोहो ॥ ६४ ॥

शब्दार्थ—(पुवजवे के०) पूर्वजवने विषे (हु के०) निश्चे (कयनि-
दाना के०) कखुं ठे नियाणुं जेणे एवी अने (समणीवि के०) ग्रहण क-
खुं ठे चारित्र जेणे एवीय पण (दोवइ के०) द्रौपदी, ते (विसयरसा
के०) विषयना रसथकी (सिवदायगंपि के०) मोक्षने आपनारा एवाय
पण (तवं के०) तपने (हु के०) निश्चे (मुहा के०) फोगट (इहा-
रिसु के०) हारी गइ ! ते कारण माटे (मोहो के०) मोह (ही के०)
धिकारवा योग्य ठे. ॥ ६४ ॥

विशेषार्थ— पूर्वजवमां पांच पुरुषोनी स्त्री अवानुं नियाणुं करनारी अने
चारित्रधारी एवी सागरदत्त शेठनी पुत्री सुकुमाक्षिका के, जे आ जव-
मां द्रौपद राजानी पुत्री द्रौपदी तेणे विषयना रसथी मोक्षने आपनारा
तपने फोगट गमाव्युं; माटे ते मोह खेदकारी ठे. ॥ ६४ ॥

द्रौपदीनी कथा.

जेनो मणिमय किल्लो देवस्त्रीउंना दर्पणपणाने पामेलो ठे एवी अने
सर्व गर्वधारी शत्रुउंने कंपावनारी चंपा नामनी महा नगरी ठे. तेमां
स्थिर मनवाला सोमदेव, सोमभूति अने सोमदत्तनामना त्रण सगाजाइ
ब्राह्मणो जाणे त्रण गुणोज होय नहिं शुं ? एम वसता हता. तेउंने
अनुक्रमे प्रेममां पुष्ट एवी नागश्री, भूतश्री अने यज्ञश्री नामनी त्रण
स्त्रीउं हती. ते त्रणे जाइउंए एवी व्यवस्था करी हती के, तेउं एक घरने
विषे जेगा जमता अने त्रणे स्त्रीउं वारा फरती एक एक दिवसे रसोइ
करती. एक दिवस हर्षित मनवाली नागश्रीए पोताना वाराने दिवसे
नाना प्रकारना रस अने शाक विगेरेथी मनोहर रसोइ बनावी; पणतेणे
ज्ञानपणाश्री क्यारे पण न पकाववा योग्य एवुं कडवी तुंबडीनुं शाक

अनेक मशालाथी मनोहर देखाववाळुं करी नाख्युं. रसोइ करी रह्या पढी खबर पढी तोपण मान प्रमाणे रसोइ करनारी ते नागश्रीए पोताना कर्मना डुर्विपाकथी ते कडवी तुंबडीनुं शाक तेनी अंदर अएला पैसाना खरचने संजारी त्याग कखुं नहीं; पण खजावथी लोचणी एवी ते ब्राह्मणीए सर्पे रुशेदी आंगदीनी पेठे ते कडवी तुंबडीना शाकने रसोडामां कोइ वासणमां राखी मूक्युं. पढी कुटुंबने बीजा पदार्थोथी जोजन कराव्युं एटले पति अने दियर विगेरे जमीने तत्काल बहार गया. एवामां झाने करीने सूर्य समान एवा दमघोष सूरी ते पुरीना बगीचामां आव्या हता तेमनो धर्मरुचि नामनो शिष्य मासक्रमणाना पारणाने विषे कुतराना घरमां बकरानी पेठे नागश्रीना घरे वहोरवा माटे गयो. नागश्री पण “ मारे आ साधुने बीजी बहु वस्तुउं फोगट आपवी न पडे अने जिद्वाना अर्थी ते साधु संतोष थाय. ” एम धारी ज्ञान्यना वशथी पोते नरकमां पडवुं सत्य करी आपती होय नहिं शुं ? एम तेणे राखी मूकेळुं कडवी तुंबडीनुं शाक साधुने वहोराव्युं. धर्मरुचिए गुरुपासे आवीने ते शाक बताव्युं. तेने जोशने प्रेमयुक्त हृदयवाला गुरुउंए कखुं. “ नागश्रीए प्राणीउंना प्राणने तत्काल नाश करनारुं आ कडवी तुंबडीनुं शाक तने डुष्टपणाथी अथवा अज्ञानपणाथी आप्युं ठे; माटे तुं तेने यत्नथी पृथ्वीमां पठवी दे. ” एवी गुरुनी आज्ञा पामी धर्मरुचि नगरनी बहार गयो. त्यां पात्रमांथी एक टीपुं पृथ्वी उपर पळ्युं अने तेनो स्पर्श थवाथी हजारो कीनीउं मरण पामी. ते उपरथी धर्मरुचि विचार करवा लाग्यो के, “ अहो ! आ एक टीपाथी अनेक जीवोनो नाश थयो तो पढी आ सर्वथी केटला जीवोनो नाश थशे ? नले म्हारो एक जीव जाउं; पण कोटि जीवोनी हिंसा न थाउं. ” एम विचार करीने ते धर्मरुचि पोतेज हर्षथी सर्व शाक खाइ गयो अने आराधना पूर्वकसमाधिथी मृत्यु पामी सर्वार्थसिद्ध देवलोकने विषे देवता थयो.

हवे अहिं गुरु विचार करवा लाग्या के, “ धर्मरुचिने वार केम लागी ? ” एम धारीने तेमणे केटलाक साधुउंने तपास करवा मोकळ्या. ते उपरथी मुनिउं नगरनी बहार गया तो तेमणे धर्मरुचिने त्यां तेवी स्थितिमां पडेला दीठा एटले तेमना उपकरण गुरुनी पासे लावीने तेउंए जेवुं दीतुं हतुं तेवुं कखुं.

पढी ते वात माणसोना मुखथी सोमदेवादिक ब्राह्मणोए सांजली. ते उपरथी तेउए क्रोध करीने नागथीने तरत घरमांथी काढी मूकी. लोकमां निं-
दाना पात्ररूप थएली ते नागथी कुतरीनी पेठे जमवा लागी. वली ताव,
स्वास अने अतीसार (जामा)ना रोगथी गलि गएला देहवाली, नरक
जूमिनी वेदनाने अनुभवती, जूख तरशथी पीका पामती अने रौद्र ध्या-
नमां व्याप्त थएली ते नागथी मृत्यु पामीने ठठी नरकने विषे गइ.
त्यांथी मांढलाना जवमां आवीने पाठी सातमी नरके गइ. त्यांथी फरी
मांढलाना जवने पामी अने फरीने पण सातमी नरकमां गइ. ए प्रकारे
दुष्ट आत्मावाली ते नागथी सर्व नरकने विषे ववेवार जमी अने पढी
पृथ्वीकायादि योनिमां उत्पन्न थइ. पढी पर्वतनी नदीना पथ्यरना न्या-
यथी ते नागथीनो जीव संसार समुद्रमां जटकी कर्मना लघुपणथी
चंपा नगरीमां सागरदत्त शेठनी स्त्री सुजद्राना उदरथी सुकुमारीका ना-
मनी पुत्रीपणे उत्पन्न थयो. तेज नगरमां जिनदत्त नामनो बीजो शेठ
रहेतो हतो. तेने जद्रा नामनी स्त्री हती. तेउने कलाज्ञाननो पार पा-
मेलो सागर नामनो पुत्र हतो.

एक दिवसे जिनदत्त शेठ सागरदत्तना घरमां रहेली सुकुमारीकाने
जोइने “आ म्हारा पुत्रने योग्य ठे.” एम विचार करवा लाग्यो. पढी तेणे
पोताना बंधुवर्गने साथे लइ गौरव पणथी सागरदत्त शेठना घरे जइ
पोताना पुत्रने माटे सुकुमारीकानी मागणी करी एटले सागरदत्ते उत्तर
आप्यो के, “ तेम बहु सारुं कळुं. कारण म्हारे तेने परणाववी ठे. पण
ते पुत्री मने प्राण थकी पण वधारे वहाली ठे, जेथी हुं दणमात्र तेनाथी
जूदो रही शकतो नथी. जो तमारो सागर पुत्र म्हारो घर जमाइ थइने
रहे तो हुं तेने म्हारी पुत्री परणावुं.” पढी जिनदत्त शेठ “ हुं
पुत्रनी साथे विचार करी जोउं.” एम कही घरे आव्यो अने सागर
पुत्रने सर्व वात कही. सागर पण बोढ्याविनाज उजो रह्यो. “ जे कांइ
उत्तर न आपे तेने कहेली वात मान्य ठे.” एम धारीने जिनदत्त शेठे
सागरदत्त शेठ पासे आवीने कळुं के, “ म्हारो पुत्र तमारो घर जमाइ
थइने रहेशे.” पढी तेउनो म्होटी समृद्धिथी विवाह महोत्सव थयो. ह-
वखते सागरदत्त शेठे सागरने घणुं डव्य आप्युं. पढी सुवा

सिनी स्त्रीजण योग्यरीते शणगारेला घरने विषे तेज बन्ने जणा (सागर-कुमार तथा सुकुमारिका) सूवामाटे गया. संजोगनी सर्व सामग्री ठतां पण पूर्वकर्मना संस्कारथी सागरने ते सुकुमारीकाना अंगनो स्पर्श अंगारा सरखो लाग्यो. जयंकर उनालानी ऋतुमां बलता एवा अग्निमां होय नहिं. शुं ? एम सागरने एक क्षणमात्र पण वर्षना सरखु लाग्युं.

पठी निद्राने वश थयेली सुकुमारिकाने त्याग करी सागर पोताना घरे नाशी गयो; तेथी पति रहित ते सुकुमारिका हारलेखानी पेठे शय्यामांज सूइ रही. पतिए निद्रामां त्यजी दीधेली सुकुमारीका जागीने आमतेम वारंवार जोवा लागी; पण पतिने दीठो नहीं एटले यूथथी जूली पडेली मृगलीनी पेठे रोवा लागी. ते सांजलीने दासीए त्यां आवी अने जोयुं तो पतिए त्यजी दीधेली एवी सुकुमारीकाने दीठी, तेथी ते दासीए सुज्जाने वात करी अने सुज्ज्राए पति (सागरदत्त शेठ) ने वात करी. सागरदत्ते पण ते वात जिनदत्त शेठने कही; तेथी ते निंदा-सहित पुत्रनो तिरस्कार करवा लाग्यो अने कहेवा लाग्यो के, “ हे धैर्यना समुद्र ! सागर ! कुलीन एवा तें आ सारुं कखुं नथी, कारण के खजनो अपमान आपवा लायक होता नथी. कुलीन माणस, सुगुणने अथवा निर्गुणने जेने अंगीकार करे ठे तेने त्यजी देता नथी. जो के शंकरे अंगीकार करेलो चंद्र कलंकवालो अने वांको ठे, तो पण तेमणे तेने त्याग कख्यो नथी; माटे हे वत्सल ! त्यां जइ अने सुकुमारिकानो आदर करी आपणां दोष रहित कुलमां स्वजनोनी अवज्ञाथी उत्पन्न थएला नविन दोषने नाश कर. ” पितानां आवां वचन सांजली सागर कुमारे स्पष्ट कखुं. “ हुं खुशीथी अग्निमां प्रवेश करीश, पण तेना घरे नहीं जाउं. ” ए वात सांजली सागरदत्त शेठ रोता ठता पुत्री पासे अवीने रहेवा लाग्यो. “ हे वत्से ! सागर त्हारे विषे एटलो वथो शा कारण माटे विरक्त थयो ठे के, जे तने अंगारानी गाडीनी पेठे स्वप्नमां पळ इष्ठतो नथी ? खेर, हुं म्हारी पुत्रीने माटे वीजो वर शोधिश; कारण के, ” गामडाना अजाण लोकोए दूषित करेलु रत्न कांड अमृत्र थहुं वत्से-

एक दिवस गोखमां वेठेला सागरदत्त शेठे ज्ञानमां खपर करी रहेला, जमती मांखीउना समूहथी व्यात, नवव्र यौवन

वाला अने फक्त केड उपर एक वस्त्रवाला कोड एक जिखारीने जाणे मूर्तिमान दारिद्रपणुंज होय नहिं शुं ? एम दीठो. पठी तेने पोताने घरे बोलावी, स्नान करावी, चंदन चोपडी अने उत्तम वस्त्र धारण करावीने शेठे कहुं के, “ लक्ष्मीना सरखी आ म्हारी सुकुमारीका पुत्रीने विलास करावतो ठतो सुखेथी अहिंज रहे. ” शेठनां एवां वचन सांचढी हर्ष पामेलो ते जिखारी जाणे पोते देवतानुं सुख पाम्यो होय नहिं ? एम मानतो ठतो शेठना घर जमाइनी पेठे त्यां रह्यो. रात्रीए शृंगार धारण करेली सुकुमारीका सहित शयन गृहमां गएला ते जिखारीने तेना अंगनो स्पर्श अग्निना सरखो लाग्यो; तेथी ते “ आ राक्षसी ठे. ” एम मानी तुरत उठी पोतानुं पात्र लहीने नाशी गयो. पठी सुकुमारीका रोवा लागी. ते सांचढीने शेठे धीरज आपता ठतां पुत्रीने कहुं के, “ आ त्हारा पूर्वकर्मनुं फल उत्पन्न थयुं ठे. जो के सूर्य आकाशमां जमे ठे; गुणवंत ऋटकीने खावानुं मेलवे ठे अने मूर्ख संपत्तिने जोगवे ठे ए सर्व पूर्वना कर्मनुंज फल ठे; माटे हवे मिथ्या शोक न करतां पोताना कर्मनो नाश करवाने अर्थे यत्न कर अने दीन मनुष्योने दान आपती ठती शांत थइने म्हारा घरने विषे रहे. ” पठी समाधिये करीने निश्चल इंद्रियोवादी अने पोताना कर्मना मर्मने जाणती ते सुकुमारीका जिनेश्वर जगवाने कहेला धर्मनुं आचरण करती ठती पिता सागरदत्त शेठना घरने विषे रही.

एक दिवस शेठना घरने विषे केटढीक साध्वीउं गोचरीने अर्थे आवी. तेउने सुकुमारीकाए ऋक्तिथी शुद्ध ज्ञात पाणी बहोराव्युं अने पठी निर्धन माणस जेम मणि ग्रहण करे तेम विरक्त आत्मावादी ते सुकुमारीकाए साध्वीउं पासे कर्मरूप वेदाने ठेदन करनाहं चारित्र ग्रहण कहुं. वढी कर्मने मूलमांथी उखेडी नाखवाने माटे उद्यमवंत थयेढी तेणे म्होडुं तप करवानो आरंज कस्यो.

एक दिवसे सर्वथी उग्र एवुं तप करवानी इष्टाथी स्वस्थ चित्तवादी सुकुमारीकाए वंदना करीने प्रवर्तनी (गुरुणी) ने पूब्युं के, “ हुं म्हारा पूर्वना दुष्ट कर्मनो नाश करवा माटे उद्यानमां एकांते रहीने तथा सू-
दृष्टि राखीने तप करवानी इष्टा करुं बुं. ” प्रवर्तनीए उत्तर

आप्यो के, “उपाश्रयथी बहार मार्गमां तप करवुं ए आपणो धर्म नथी. सा-
धुर्जने पण तेवुं तप कोइ वखते करवुं कटपे ठे, पण साध्वीजने कटपतुं
नथी. ” पठी सुकुमारीका प्रवर्तनीनां वचननो अनादर करीने नगरनी
पासेना बगीचामां जइ जेटलामां सूर्यसामी दृष्टि राखीने तप करवानो
आरंज करे ठे तेटलामां तेणे एक पुरुषना खोलामां जेना पग ठे, बीजो पुरुष
जेनो आधार थयो ठे, त्रीजो पुरुष जेने पवन नाखे ठे, चोथो पुरुष
जेना उर्शींगारूप थयो ठे अने पांचमो पुरुष जेना मस्तक उपर ठत्र धा-
रण करी रह्यो ठे एवी देवदत्ता नामनी गणिकाने त्यां आवेळी दीठी.
ते गणिकाना श्रेष्ठ चाग्यना उत्तमपणानो वैजव जोइने जेनी जोग इष्ठा
पूर्ण थइ नथी एवी सुकुमारीकाए एवुं नीआणुं बांध्युं के “ में आचरण
करेला आ तपनुं जे कांइ फल ठे तेना प्रजावथी हुं आवता जवने विषे
देवदत्ता गणिकानी पेठे पांच पतिवाली थाउं. ” सुकुमारीका आ प्रमाणे
नीयाणुं करवा पूर्वक तप करती हती अने प्रवर्तनी तेने तेम करतां रोकती
हती; तेथी ते सुकुमारीका आ प्रमाणे विचार करवा लागी के—“ प्रथम
आ प्रवर्तनी स्वजननी पेठे मने मान आपती अने हवणां विना कारणे
वैरिणीनी पेठे म्हारो तिरस्कार करे ठे. ” एम चिंतवीने पोतानी मरजी
प्रमाणे चालवार्थी जैनमार्गनुं मखिनपणुं एकतुं करती ते सुकुमारीका
जूदा उपाश्रयने विषे एकली रहीने व्रतनुं पालन करवा लागी. त्यांआठ
माससूधी विधिप्रमाणे संलेखना करी अने पठी मृत्यु पामीने ते सौ-
धर्म देवलोकने विषे नवपळ्योपम आयुष्यवाली देवी थइ. त्यांथी चवीने
ते सुकुमारीकानो जीव, कांपीळ्य देशना डुपद राजानी मेनका नामनी
देवांगनाथी पण अधिक रूपवाली डौपदी नामनी पुत्रीपणे उत्पन्न थइ.
अनुक्रमे ते पुत्री यौवन अवस्थाने पामी एटले तेणे पितानी आगळ उ-
त्तम वरनी इष्ठाथी राधावेध करनारने वरवानुं पण लीधुं. डुपद राजाए
पण स्वयंवर मंरुप आरंज्नी तेमां दूतोने मोकली अनेक राजाउने वो-
लाव्या. ते वखते पांच पांरुवो (युद्धिष्ठिर, त्रीम, अर्जुन, नकुल सहदेव)
पण स्वयंवर मंरुपरूप मानसरोवरने विषे हंसोनी पेठे आव्या. पठी
अर्जुने राधावेध करवार्थी तेने वरवाने तैयार थएली डौपदीए लज्जाथी
पोतानी दासीना हाथे अर्जुनना कंठने विषे वरमाला आरोपण

दिव्य प्रजावथी (पूर्वे बांधेला नीआणाना उदयथी) वरमाला एक ठता पण पांचे पांडवोना कंठने विषे जूदी जूदी आरोपण करेली देखाइ. ते वखते “ पुण्यवाली आ राजकन्या सारुं वरी! सारुं वरी!! ” एम आकाशवाणी थइ. “ हुं आ एक कन्या पांचे जणाने शी रीते आपीश, अथवा जो आपीश तो सर्वेना हास्यपणाने पामीश, वली वरमाला एक ठता पांचेना कंठने विषे देखाय ठे तेमज आकाशवाणीए पण आ वातनो आदर कस्यो ठे तो हवे शुं थशे ? ” ए प्रकारनी चिंत्तारूप महा समुद्रमां बूडेलो अने योग्य कार्य करवामां मूढ वनी गएलो दुपद राजा जेटलामां क्षणमात्र विचार करवा लाग्यो तेटलामां आकाशमार्गथी चारण मुनिए आवी द्रौपदीना पूर्वजवना नीआणानी वात दुपद राजाने कही तेना संदेहने निवृत्त कस्यो. पठी हर्षित चित्तवाला पांरु अने दुपद राजाए पांरुवनो अने द्रौपदीनो विवाहमहोत्सव कस्यो. ए प्रकारे मोक्ष लक्ष्मीना परिणामरूप तीव्र तपना नीआणायी दुपद राजानी पुत्री द्रौपदी पांरु राजाना पांच पुत्रोनी प्रिया थइ; माटे विषयनी इठाने धिक्कार ठे. इति द्रौपदीनी कथा.

म्होटा एवाय पण परस्त्री गमन करनार पुरुषनुं हलकापणुं कहे ठे.

अमरनरासुरविसदसपौरुषचरित्रोऽपि

पररमणीरसिकः

अमरनरअसुरविसरिसं-पोरिसचरित्रवि पररमणिरसिउ ॥

विषमदशां संप्राप्तः लंकाधिपतिःअपि रंकुव

विसमदसं संपत्तो, लंकाहिवईवि रंकुव ॥ ६६ ॥

शब्दार्थ— (अमर के०) देवता (नर के०) मनुष्य अने (असुर के०) जुवनपति, तेमना (विसरिस के०) सरखा (पोरिसचरित्रवि के०) पुरुषार्थना चरित्रवालो एवाय पण अने (पररमणिरसिउ के०) परस्त्रीने विषे प्रीतिवालो (लंकाहिवईवि के०) लंकानो अधिपति (रावण) पण (रंकुव के०) रंकनी पेठे (विसमदसं के०) विसमदशाने (संपत्तो के०) पाम्यो ठे. ॥ ६५ ॥

विशेषार्थ— वीर पुरुषो पण परस्त्रीलंपट थवाथी विषम दशाने प-

म्या ठे. जेम के, देवता, मनुष्य अने जुवनपतिना सरखा पराक्रमवालो अर्थात् त्रण जगत्ने जीतवाना पराक्रमवालो अने सीताना हरणथी वि-
 त्रिषणादिक बंधुवर्गे त्यजी दीधेलो लंकानो अधिपति रावण, राम अने
 अने लक्ष्मणनी साथे युद्ध करवाथी रणभूमिमां जीखारीनी पेठे मरणपाम्यो.
 आ रावणनुं विशेष चरित्र आगल महासती सीतानुं चरित्र कहेवाशे
 ते उपरथी जाणी लेवुं.

शीलखंडन करवाथी दुर्गतिनुं दुःख तो होय, परंतु आ जवसां प्र-
 सरेलो दुष्ट अपवाद बंध अतो नथी, ते कहे ठे.

नूपुरपंक्तिदत्तकडुहिताप्रमुखानां अद्यापि जगति
 नेउरपंक्तियदत्तय-डुहियापमुहाण अर्जुवि जयंमि ॥

असतीत्वघोषघंटाटंकारः विरमति न तारः
 असईत्तिघोसँघंटा--टंकारो विरमँइ न तारो ॥ ६६ ॥

शब्दार्थ- (जयंमि के०) जगत्ने विषे (नेउरपंक्तिय के०) नूपुर-
 क्तिता अने (दत्तयडुहियापमुहाण के०) दत्तकडुहिता प्रमुख अल्लो
 स्त्रीजनो (तारो के०) घणो म्होटो एवो (असईत्तियोस के०) अल्लो-
 पणारूप जे शब्द, ते रूप (घंटाटंकारो के०) घंटानो टंकार (अर्जुवि
 के०) आजसूधी पण (न विरमइ के०) विराम पामतो नथी. ॥ ६६ ॥

विशेषार्थ- साधारण घडियाल विगेरेना शब्दो योडीवार पडी तुल्य
 बंध थाय ठे, परंतु अपवाद रूप घडियालाना शब्दो तो रोकडो वये वी-
 त्या ठता पण बंध नहिं पडता तेवाने तेवाने वापर करे ठे. तुडके, जे-
 ने जगत्मां संकडो वर्ष वीती गयां ठे एवी नूपुरपंडिता अने दत्तकडु-
 हिता (शृंगारमंजरी) विगेरेना अल्लोसल इव घडियालानो म्होटो ज्यो
 शब्द आजसूधी पण विराम पामतो नथी. ॥ ६६ ॥

नूपुरपंडितानी कथा.

जेनी उंची हवेलीउं उपर वेठेडी तुल्य वीरुं तुल्यपत्तना लोहा तेणे मने
 नदत्रोने ग्रहण करवानी इता इतरी इती इतुं सनपुइ नाननुं नगरके
 नगरसां सुवर्णना कुंडल वनाववाक अमनद एवो देवदत्त
 त्तम बुद्धिवालो सोनी रहेतो इतुं जेन सनपुइतो मानसरो

करवा

ठे. कहुं

श्रय करे तेम जेना मनरूप मानसरोवरनो विवेक मार्ग रूप चांचो-
वाला राजहंसरूप गुणोए आश्रय कस्यो हतो एवो देवदिन्न नामनो
पुत्र हतो. तेने रूप, सौजाग्य, शृंगार अने विकारोए आश्रय करेदी त-
था प्रतिबंध रहित दुर्गिला नामनी स्त्री होती.

एक दिवस कामदेवे करीने उन्मत्त एवी ते स्त्री कमलना सरखां ने-
त्रना वित्रमे करीने युवान् पुरुषोना मनने मथन करती ठती नदीने विषे
न्हावा माटे गइ अने त्यां अलंकारोए करीने सूर्यशकी पण वमणी कां-
तिवादी ते स्त्रीए लक्ष्मी जेम समुद्रना कांगाने शोचावे तेम नदीना कां-
गाने सुशोभित बनाव्यो. पठी कंचुकी त्याग करी अने केशपास बूटो
मूकीने नदीने तरवा माटे जाणे वे स्तनोरूप घडानेज धारण कस्या
होय नहिं शुं ? एवी ते स्त्रीए पोताना वे हाथ पहोला करीने चंचल
तरंगोवादी नदीमां प्रत्ये प्रवेश कस्यो. गतिए करीने जारे एवी ते दु-
र्गिला पोताना वे हाथरूप पांखोने चलावती अने तट तट प्रत्ये फरती
ठती राजहंसीनी पेठे तरवा लागी; तेथी सर्व अंगने विषे विंटलाइ गयेदी
शेवाल जाणे तेनो केश पाश होय नहिं शुं ? एम शोचवा लागी. जीणा
अने चीना वस्त्रवादी तथा प्रत्यक्ष देखातुं ठे सर्व अंग जेनुं एवी ते
स्त्रीने जोइ कोइ दुःशील पुरुष क्षोभथी पृथ्वी उपर पडी गयो. पठी ते
पुरुषे आ दुर्गिला स्त्रीने कस्युं के, “हे चपल नेत्रवादी ! तें सुखेथी स्ना-
न कस्युं ? एम नदी तथा वृद्धो तने पूठे ठे. वली हुं पण त्हाारा चरण-
कमलने प्रणाम करतो ठतो पण तेमज पूठुं बुं.” दुर्गिलाए कस्युं. “म्हारुं
सुख स्नान पूठनाराउं मध्ये नदीनुं कळ्याण थाउं; वृद्धो आनंद पामो
अने त्हारुं मनइडित कार्य करीश.” एवां तेनां वचनथी जाणे कामदे-
वेज आज्ञा करी होय नहिं शुं ? एम गाढ आनंदरसथी पूर्ण थएलो ते
पुरुष मूर्खा पाम्या सरखो थइ गयो. पठी वृद्ध उपर ठे दृष्टि जेमनी एवा
अने फल पाडवानी इठावाला केटलाक ठोकराउंने फल पाडी आपीने
संतोष पमाडी ते पुरुषे पूठ्युं के, तमे अहिं केम आव्या ठो ?” ठोकरा-
उंए उत्तर आप्यो के, “आ देवदत्त सोनीना पुत्र देवदिन्ननी प्रिया ठे.
अमे तेना घर पासे रहिएठीए अने तेने जोवा माटे अहिं आव्या ठीए.”

ला पण ऋणमात्र जलमां क्रीडा करीने पठी योगिनीनी पेठे ते पुरु-

षुं ध्यान करती पोताने घरे गइ. ते पुरुष पण तेना शृंगाररूप शृंगारानुं निरंतर मनमां ध्यान करतो ठतो क्यारे पण सुख पाम्यो नहीं. परस्पर रात्री दिवसनी पेठे आसक्त थएला अने वियोगथी पीडा पामता तेउं बन्ने जणाए चकला चकलीनी पेठे दुखेकरीने केटलोक काल निर्गमन कस्यो.

एक दिवसे ते नागरिके कुलनी देवतारूप कोइ कुलटा तापसिने विनंती पूर्वक दुर्गिला पासे मोकली. तापसी पण तेउंना परस्पर स्नेहने जाणी जिहाना मिषथी देवदत्त सोनीने घरे गइ. त्यां मायावी एवी ते तापसीए वासण मांजती एवी दुर्गिलाने एकांतमां कहुं के, “नदीमां खान करती एवी तने ज्यारथी ते युवान् पुरुषे दीठी ठे त्यारथीज त्हाारा गुणमां आसक्त थएलो ते पुरुष बीजी स्त्रीउने नथी जाणतो.” एवां तेनां वचन सांजली ते पुरुष उपर आसक्त एवी चतुर दुर्गिलाए पोताना शरीरने ढांकतां तापसीने कहुं. “अरे कुशीले ! तुं कुलीन एवी मने दुषित करवाने योग्य ठे ? जेम वज्रमणिने विषे कोइ शस्त्र प्रवेश करी शकतुं नथी तेम त्हांहं दुष्कर वचन म्हारे विषे निष्फल थशे. एम कही दुर्गिलाए पोतानो मशवालो हाथ तापसीना वांसामां मास्यो, पठी दुर्गिलाना अजिप्रायने न जाणनारी एवी तापसीए ते युवान पुरुषने कहुं के, “तुं पोताने विषे ते कुलीन स्त्रीने अनुरागवाली न ठतापण अनुरागवाली जाणे ठे. अरे ! वली सत्यवचनवाली ते स्त्रीने हवणां असत्य वचनवाली करे ठे. कहुं ठे के— मणिउने वनावनारो घणो चतुर माणस पण पठरने विषे शुं करे ? अर्थात् कांइ न करी शके. वली कादवयुक्त हाथवाली ते दुर्गिलाए घरनी वहार नीकलती एवी मने अपराधी माणसनी पेठे लपडाक मारी ठे.” एम कहीने ते तापसीए पोतानो वांसो देखाड्यो एटले ते पुरुष तापसीना वांसामां पांच आंगला पडेला जोइ विचार करवा लाग्यो के, “ते चतुरस्त्रीए मने अंधारी पांचमनो वायदो आप्यो ठे. कहुं ठे के—धूर्त माणसोना गुप्त चरित्रने धूर्तज जाणी शके ठे. “हा तेणे मने मलवानुं कहुं ठे खरुं पण कथे ठेकाणे ? ते कहुं नथी.” एम विचार करीने धूर्त एवा ते पुरुषे फरीथी तापसीने कहुं. “निश्चय ते मनोहर नेत्रवाली म्हारे विषे आसक्त ठे; पण कोइ कारणने लीधे तेणे त्हाारा

उपर क्रोध कस्यो ठे; माटे म्हारुं कहेवुं मानीने फरीथी तुंतेनी पासे एक वार जा. कस्युं ठे के— माणसो अशक्य वस्तुउने पण उपायथी मेलवी श-के ठे.” तापसीए कस्युं. “ दुर्गिला सती ठे. कारणके, जे त्हारा नामने पण सहन करती नथी. माटे जेम लवणनी खाणमांथी माणिक्य मलवुं दुर्ध्वज ठे तेम त्हारे पण तेनीपासेथी इच्छित पदार्थ मेलववुं ए पण दुर्ध्वज ठे; तोपण माळी पासथी रत्नमालानी पेठे जो म्हाराथी त्हारा मनोरथनी सिद्धि थती होय तो फरीथी हुं आ जाउं.” एम कहीने ते तापसीए फरीथी दुर्गिला पासे जइ हसिने कस्युं के, “ हे सुत्रु ! त्हारे विषे आसक्त थएला अने विश्वास पामेला ते युवान् पुरुषनुं अपमान कर नहीं.” दुर्गिलाए पण “ स्थान जाणवाने माटे तेने फरीथी मोकली ठे.” एम समजीने जाणे क्रोध पामेळी होय नहिं शुं ? एवी रीते ते तापसीने घर पठवाडेना अशोक वनना बारणा तरफथी काढी मूकी. दीन थइ गयुं ठे मुख जेनुं एवी तापसीए पण सर्व वात ते पुरुषने कही, तेथी ते पण मेलापना स्थानने जाणीने मनमां बहु हर्ष पामवा लाग्यो अने पठी तेणे पोतानो अजिप्राय तापसीने जणावीने कस्युं के, “ म्हारा माटे तने बहु वेठवुं पळ्युं ठे, पण आ वात त्हारे कोइने कहेवी नहीं. ”

पठी ते पुरुष अंधारी पांचमने दिवसे रात्रीए अशोक वनमां गयो. तेने देखीने दुर्गिला पण त्यां आवी नेत्ररूप पडियाए करीने परस्पर प्रेमरूप अमृतनुं पान करता, वेगथी हृदयने दबाववापूर्वक आलिंगन करता अने जोगरूप अमृतमय घणा कालना दर्शनथी उत्पन्न थएला स्नेहनी वारता करता तेउं बन्ने जणाने एक घडीनी पेठे बेपहोर त्यां विती गया. जाणे पोताना कर्मे करीनेज थाकी गएला होय नहिं शुं ? एम क्रीडाथी थाकी गएला ते बंने जणां परस्पर हाथना उशींगा मूकी त्यांज उंची गयां. एवामां कायचित्ताथी अशोकवनमां गएला देवदत्त सोनीए पोताना पुत्रनी स्त्रीनी साथे सूतेला जारने दीठो; तेथी तेणे “आ जार ठे.” एम निश्चय करवाने घरे जइने जोयुं तो पोताना पुत्रने शय्यामां सूतेलो दीठो. पठी ते विचार करवा लाग्यो के, “ म्हारो पुत्र पोतानी स्त्रीनी असतीपणानी वात मानशे नहीं. ” एम धारी ते देवदत्त एंधाणने माटे सूतेली दुर्गिलाना पगमांथी एक जांकर काढी लइने चाळ्यो

गयो. दुर्गिला पण लाघवपणाथी सासरे काढी लीधेला जांजरने जाणी जागी गइ. कछुं ठे के—“ कामिने जय पामेलानी पेठे निश्चल निद्रा होती नथी.” पठी दुर्गिलाए जारने उठाडीने कछुं के, “आपण बन्नेने म्हारा सासराए दीठा ठे; माटे तुं म्हारी साहाय्य करजे. जार पण ते वातने कबुल करी वल्ल पहेरी पोताने घरे चाढ्यो गयो अने दुर्गिला पण घरमां जइ पतिनुं आलिंगन करीने सूइ गइ. थोडीवार पठी जाणे ताप लागवाथी होय नहिं शुं ? एम ते कामिनीए पतिने जगाडीने कछुं के, “ हे स्वामिन् ! अहिं ताप लागवाथी मने निद्रा आवती नथी; माटे पवनथी शीतल एवा अशोक वनमां चालो. ” देवदिन्न पण प्रियानां एवां वचन सांजलीने त्यांथी अशोकवनमां गयो अने त्यां पण ते तुरतज निद्राने वश थयो. कछुं ठे के—सरल आत्मावाला मनुष्योने पुण्य लक्ष्मीनी पेठे निद्रा सुलज होय ठे. दुर्गिला पतिना सर्व अंगनुं आलिंगन करीने सूती, पण तेने निद्रा आवी नहीं.—कछुं ठे के, “जेम दरिद्री माणसोने लक्ष्मी दुर्लज होय ठे तेम कामी मनुष्योने निद्रा पण दुर्लजज होय ठे.पठी धूर्त एवी दुर्गिलाए पतिने जगाडीने कछुं के, “अरे तमारा कुलमां आ केवो खराव रीवाज के, जे सासरो पोतानी वधू (पुत्रनी बहु)ना जांजरने काढी ले. नहिं ढांकेला शरीरवाली एवी मने धीक्कार ठे के, जे निलज्ज एवो सासरो म्हारा मावा पगमांथी जांजर काढी लइने चाढ्यो गयो.”

देवदिन्ने कछुं. “ हे जडे ! तपी जा नहीं. क्षणमात्र सूइ रहे. सवारे हुं पितानो तिरस्कार करीने जांजर पातुं अपावीश. ” दुर्गिलाए कछुं. “ हे मूर्ख ! शुं तमे नथी जाणता के, ते सवारे कांइ वीजुं कहेशे ? अने ते एज के में वधू (पुत्रनी बहु)ने जारनी साथे सूतेली दीठी हती. तमारी आ आलसे करीने म्हारो प्राणांत थशे; माटे हे प्रिय ! हवणांज जइने ते वृद्ध पांसेथी जांजर लइ आवो. ” पतिए कछुं. “ हे प्रिये ! तुं शंसय पामीश नहीं, कारण के म्हारा मनमां कांइपण शंका नथी. वली हुं सवारे ते वृद्धने जे कहुं ते तुं सांजलजे. ” पठी “तमे पिताना मुखने जोशो नहीं. नहिंतो तमने वीजुं समजावशे. वली म्हारा जीवितने पण धिक्कार ठे. ” एम कहीने रोती तथा कलंकथी जय पामती प्रियाने देवदिन्न अनेक प्रकारे धीरज देवा लाग्यो अने पोते पिताने तीरस्कार पू-

वर्क कहेशे, एम विश्वास पमारुवा माटे बहु सोगन खावा लाग्यो. कछुं ठे के-स्त्रीने स्वाधिन थएला पुरुषो शुं नथी करता ? पठी सवारे देव-दिने क्रोध करीने पिताने कछुं. “अरे ! तमे वधू (पुत्रनी वहु)ना जांजर काढवा रूप निर्लेजा काम शुं कछुं ?” वृद्ध पिताए कछुं. “ दुःशील एवी वधू रात्रीए अशोकवनमां जारनी साथे सूती हती; तेनुं एंधाण राखवाने माटे में आ काम कछुं ठे. ” पुत्रे कछुं. “एतो हुं सूतो हतो, बीजो कोइ नहोतो, तमने आवुं अयोग्य काम करतां लाज आवी नहीं ? जो वृद्धपणुं आवुं ने आवुं जालवी राखवुं होय तो म्हारा सूता ठतामां काढी लीधेलुं जांजर तेने पाहुं आपी द्यो, कारणके ते निश्चय सती ठे. ” पिताए कछुं, “ ज्यारेहुं तेनुं जांजर लइने घरमां आव्यो त्यारे में तने घरमां सूतेलो दीगो हतो. ” दुर्गिलाए कछुं. हुं आ अयोग्य कलंकने सहन करीश नहीं. दैवीक कर्मे करीने हुं म्हारा आत्माने पवित्र करीश. कारणके, जातिवंत रत्न उपर पकेला पाणीना टीपानी पेठे अदप कलंक पण कुलीन माणसने दूषण पमाडे ठे. अहिं शोचन नामनो यद्द ठे; तेनी जांघ वच्चे थइने हुं नीकली जइश. जे माणस अपवित्र होय ठे ते तेनी जांघ वच्चे थइ नीकलवाने समर्थ थतो नथी. संकटप विकटपमां बूनीर-हेला ससरानी समद अने निःशंक एवा पतिनी समद कुटिल एवी ते स्त्रीए ए प्रमाणे प्रतिज्ञा लीधी. पठी स्नान करी श्वेत वस्त्र पहेरी अने हाथमां पुष्प धूप, दीप, बलिदान लइ सर्व लोकनी समद दुर्गिला यद्दनुं पूजन करवा गइ. मार्गमां प्रथम संकेत करी शखेलो पेलो जार वांढरानी पेठे तेना कंठे बलगी पड्यो. “अहो ! आतो गांडो ठे. ” एम कहीने लोके तेने काढी मूक्यो अने दुर्गिला पण फरीशी स्नान करी यद्दने पूजीने आप्रमाणे कहेवा लागी. “ हे यद्द ! अहिं आवतां रस्तामां म्हारा कंठने विषे बलगी पडेलो आ गांडो, के जेने सर्वे माणसो जाणे ठे ते तथा बीजो म्हारो पति ए बे शिवाय जो कोइ अन्य पुरुषे म्हारो स्पर्श न कख्यो होय तो हे दयानिधे ! मने महासतीने शुद्धि आपनारो थाजे. ” ए प्रकारनां वचन सांजलीने यद्द “हवे शुं करवुं.” एम विचार करे ठे एवामां ते धूतारी तेनी जांघ वच्चेथी तुरत निकली गइ एटले ते-द्वारे सर्वे माणसोए “आ शुद्ध ठे ! आ शुद्ध ठे !! ” एवो शब्द कख्यो

अने राजपुरुषोए तेना कंठमां पुष्पनी माला आरोपण करी. पठी वां-
जिंत्रो वागते ठते खजनोथी विंटलायेली दुर्गिला हर्ष पामेला देवदिन्न
सहित पोताना घरे गइ. ज्यारथी दुर्गिलाए जांजर काढी लेवाथी पो-
ताने लागेला कळंकने उताखुं त्यारथी लोको तेने “ नूपुरपंडिता ” क-
हेवा लाग्या. वधूना आवा चरित्रे करीने विस्मय पाम्युं ठे मन जेनुं एवो
देवदत्त सोनी तेज चिंताने लीधे योगिनी पेठे निद्रा रहित थइ गयो.
पठी अपूर्व कार्यों करवामां तत्पर अने निद्रारहित एवा ते देवदत्तने
जाणीने राजाए तेने पोताना अंतःपुरनो रक्षक निम्यो.

हवे हाथीना महावतनी साथे लुब्ध थयेली कोइ एक राणी रात्रीने
विषे वारंवार उठी जागता एवा ते सोनीने जोइ पाठी वली जती हती.
पठी चतुर एवो देवदत्त सोनी पण तेना चरित्रने जाणवाने माटे घुर घुर
शब्द करतो ठतो कपट निद्राथी सूतो एटले ते राणी चोरनी पेठे उ-
ठीने आम तेम चारे तरफ जोती ठती हंमेश प्रमाणे एक उंचा गोख
उपर चमी. त्यां नीचे बांधेला राजाना पट्ट हस्तिए तेने सूंडवडे उपाडीने
नीचे जूमि उपर मूकी. पठी मोडी आववाथी क्रोध पामेला महावते हा-
थीने बांधवानी लोढानी सांकले करीने दासीनी पेठे तेने मारी तेथी रा-
णीए कह्युं. “आजे अंतःपुरनुं रक्षण करवाने माटे राजाए कोइ नवा
माणसने मोकट्यो ठे, ते जागतो होवाथी हुं वेहेली आवी शकी नथी.
हमणां ते डुरात्मा कणमात्र सूइ रह्यो ठे, जेथी हुं तुरत आवेली तुं,
माटे हे स्वामिन् ! म्हारा उपर मिथ्या कोप न करो.” ए प्रकारे रा-
णीए तेने समजाव्यो एटले कामातुर एवो ते महावत पोतानी स्त्रीनी पेठे
राजानी राणीसाथे क्रीडा करवा लाग्यो. रात्री विती जवा आवी एटले
पट्टहस्तिए फरीथी गोखमां मूकेली ते राणी तरत पोताने स्थानके गइ.
ते जोइने निर्मल बुद्धिवालो देवदत्त सोनी विचार करवा लाग्यो के,
“ अहो ! मेघनी गर्जना सरखुं स्त्रीउनुं चरित्र कोण जाणी शके ? जोके
अंतःपुरनी वहार नहिं जनारी एवी राजानी स्त्रीउनुं पण शीलव्रत जंग
थाय ठे तो पठी जे हमेशां पोताना घरकार्यमाटे मरजी प्रमाणे नग-
रमां फरती फरे ठे तेवी सामान्य स्त्रीउनुं शीलव्रत जंग थाय तेमां तो
शुं आश्चर्य ? अर्थात् कांइ नहीं. ” ए प्रकारे विचार करी तथा ३

दुराचारशी उत्पन्न थएला क्रोधने त्याग करी जेम कोइ मजुर माथे र-
हेलो नार निंचे मूके उंधी जाय तेम ते देवदत्त नीश्रव निद्राशी उंधी
गयो. सवार थइ पण ते जाग्यो नहीं एटले सेवकोए राजाने कहुं. ते
उपरशी राजाए तेउने कहुं के, “ ते कांइ कारणशी सूइ रह्यो हरो, माटे
ज्यारे जागे त्यारे तेने म्हारी पासे लावजो. ” एवी राजानी आज्ञा सां-
नली सेवको चाल्या गया. वृद्ध सोनी पण आज घणे दहाडे वखत म-
लवाथी एकी वखते सात दिवस सूधी सूइ रह्यो.

पठी आठमे दिवसे जाग्यो एटले सेवको तेने राजा पासे लइ गया. त्यां
राजाए तेने पूब्युं के, “ हे सोनी! तुं सात रात्री सूधी केम सूइ रह्यो ? जे का-
रण होय ते साचे साचुं कहे ? हुं तने अजय वचन आपुं तुं. ” ते उपरशी
देवदत्ते रात्रीनुं राणी, हाथी अने महावत्तनुं सर्व वृत्तांत कही संज-
लाव्युं एटले प्रसन्न थएला राजाए सत्कार करीने तेने रजा आपी.

हवे पोतानी दुराचारी राणीनी परीक्षा करवा माटे राजाए सुतार
पासे लाकडानो एक हाथी कराव्यो. पठी अंतःपुरनी सर्व स्त्रीउने बोला-
वीने कहुं के, “ आजे में एवुं स्वप्न जोयुं के, सर्व राणीउए म्हारी स-
मक्ष नय थइने आ लाकडाना हाथी उपर बेसवुं. ” ए उपरशी सर्व रा-
णीउए राजाना जोतां बतां ते प्रमाणे कहुं; पण पेली एक कुलटा रा-
णीए कहुं के, “ हुं तो आ हाथीशी जय पासुं तुं. ” राणीनां एवां वचन
सांनली क्रोध पामेला राजाए तेने कमलदंडनो प्रहार कस्यो, तेशी ते
मूर्धा पाम्यानी पेठे ढोंग करी पृथ्वी उपर पडी गइ. ते उपरशी राजाए
निश्रय कस्यो के, वृद्ध सोनीए कहेली तेज आ दुराचारीणी ठे. ” पठी
तेना वांसामां सांकलना चिन्हो जोइने राजाए हास्यपूर्वक कहुं के, “ तुं
मदोन्मत्त हाथीनी साथे क्रीडा करे ठे अने आ लाकडाना हाथशी जय
पामे ठे ? वली सांकलना मारशी खुशी थाय ठे अने कमलदंडना प्रहारशी
मूर्धा पामे ठे ? ” एम कहीने क्रोध पामेला राजाए वैजार पर्वत उपर जइ
त्यां राणी, महावत्त अने हाथीने बोलावीने कहुं के “ तमे आ पर्वतना
शिखर उपर चडीने ऊपापात करो के, जेशी करीने म्हारा त्रिवर्ग (धर्म
अर्थ, काम) सफल थाय. ” राजानी एवी आज्ञा सांनली महावत्त ह-
स्तिने वैजार पर्वतना उंचा शिखर उपर लइ गयो. त्यां तेने एक पग उंचो

रखावी त्रण पगे उन्नो राख्यो. ते जोशने लोको हाहाकार शब्द करी राजाने कहेवा लाग्या के, “हे स्वामिन्! आ आज्ञाकारी गजराजने मारी नाखवो योग्य नथी.” लोकोनां एवां वचननो अनादर करीने राजाए क्रोधथी कळुं के, “अरे तेने पाडीज नाखो.” ते उपरथी महावते हस्तिने वे पगे उन्नो राख्यो एटले लोको “हे देव! हाथीनो वध करशो नहीं” एम कहेवा लाग्या; तोपण राजाए तेनो तेज आदेश कस्यो, जेथी महावते हाथीने एक पगे उन्नो राख्यो. पठी कारणविना रत्नरूप हाथीनो वध न जोश शकवार्थी सर्व लोको उंचा हाथ करीने राजाने कहेवा लाग्या के, “हे देव! आ सर्व लक्षणवालो अने सारी रीते शिक्षण आपेलो हाथी दुर्ध्वज ठे, माटे अने मारी नाखवो ए योग्य नथी. वद्वी तमे अपराधी-उने शिक्षा करवा समर्थ ठो, ए कारण माटे प्रसन्न थशने रत्नरूप हाथीनुं यत्नथी रक्षण करो.” लोकोनां एवां वचन सांजळीने राजाए तेउने कळुं. “तमे म्हारीवती ए महावतने कहो के, तुं हाथीनुं रक्षण करीने पाठो उतारी सकीश.” ते उपरथी लोकोए महावतने तेज प्रमाणे पूव्युं एटले महावते उतर आप्यो के, “जो राजा अमने वद्वेने अज्ञय वचन आपे तो हुं ए हाथीने कुशल पाठो उतारुं.” लोकोना कहेवार्थी राजाए तेउने अज्ञय वचन आप्युं एटले महावते हाथीने धीमे धीमे नीचे पृथ्वी उपर उतास्यो. पठी राजाए तेउ वद्वेने हाथीनी पीठ उपरथी उतारीने कळुं के, “तमे म्हारो देश त्यजी द्यो. ते उपरथी तेउ वद्वे जणा चाढ्यां गयां. अनुक्रमे चालता चालता तेउ संध्या समये एक गाम पासे आवी पहोच्या अने त्यां एक शूना देवालयमां सूता. पठी अर्धारात्रीने समये कोश एक चोर ते गाममां चोरीकरीने नाठो, पण पाठल आवता एवा रक्षक पुरुषोने जाणी ते तेज देवालयमां पेठो के, ज्यां राणी अने महावत सूता हता. रक्षको पण “चोर देवालयमां पेठो ठे.” एम जाणीने तथा “तेने सवारे निश्चय पकडशुं.” एम धारीने देवालयने घेरो वाढ्यो.

हवे चोर पण महा अंधकारथी आंधलानी पेठे फरतो फरतो ज्यां राणी अने महावत सूता हता त्यां आव्यो अने गाढनिद्राने वश थपला महावतने अजाणतां अथडी पड्यो ठतां ते जाग्यो नहीं; पण राणी तो तेना हाथनो जरा स्पर्श थवार्थी जागी गइ अने आसक्त पण थइ गइ;

तेशी तेणे धीमेशी पूब्युं के, “तुं कोण तुं ?” चोरे उत्तर आप्यो के, “हं चोर तुं. हमणां रक्षको म्हारी पाठल आवे ठे; माटे प्राणनुं रक्षण करवानी श्वाशी अहिं पेठो तुं.” पठी अनुरागशी ते डुराचारिणीए कहुं के, “जो तुं म्हारुं श्चित करे तो हं तने निश्चय वचावुं.” चोरे कहुं. “हे जडे! तुं म्हारा प्राणनुं रक्षण करवार्थी म्हारो जीवितपर्यंत उपकार करनारी थइश, जेशी मने सोनुं अने सुगंधि वने प्राप्त थवा जेवुं थयुं. परंतु हे शुजानने ! तुं कइ युक्तिशी म्हारुं रक्षण करीश ? ते मने कहीने शांत कर; कारणके, तुं मने जाग्यशीज प्राप्त थइतुं.” राणीए कहुं. “सवारे आवेला रक्षकोने हं कहीश के, “आ म्हारो पति ठे.” चोरे कहुं. “वहु सारुं.” पठी सवारे आयुध सहित रक्षको देवालयमां आव्या अने त्रकुटी चडावीने ते त्रणे जणाने पूब्युं के, “तमारामां चोर कोण ठे ?” ते वखते साक्षात् मूर्तिमान् डुराचारिणीए चोरनो हाथ पकडीने कहुं के, “आ म्हारो प्राणपति ठे.” वली तेणे एम पण कहुं के, “एम वीजे गाम जता हता; पण रात्री थइ जवार्थी अहिं देवालयमां रखा ठीए.” एवां तेनां वचन सांजली रक्षको परस्पर विचार करवा लाग्या के, “लुंट करवारूप वृत्तिवाला चोरने घेर आवुं स्त्री रत्न होय नहीं. जेने साक्षात् लक्ष्मीना सरखी आवी उत्तम प्रिया ठे ते पुरुष चोर वृत्तिशी आजीवीका चलावे ए वात योग्य नशी; माटे आ त्रीजोज चोर ठे.” एम कहीने महावत उपर चोरीनो आरोप मूकी तेजए तेने तुरत शूलिण चडाव्यो. त्यां शूलि उपर तेने तृषा लागवार्थी ते रस्ते जता आवता जेनेजेने देखे तेनी तेनी पासे पाणी मागवा लाग्यो; पण कोइए राजाना जयशी तेने पाणी पायुं नहीं. एवामां जिनदास नामनो श्रावक ते रस्ते थइने निकळ्यो. तेने जोइ माहवते पाणीनी याचना करी. चोरने जोइने जिनदासे कहुं के, “जो तुं म्हारा कहेवा प्रमाणे करे तो हं तने पाणी लावी आपुं अने तेएज के ज्यांसूधीमां हं पाणी लावी आपुं त्यांसूधी त्हारे “नमो अरिहंताणं” ए शब्दनो उचार करवो.” महावते पाणीनी श्वाशी ते वात कबूल करी जिनदासना कहेवा प्रमाणे उचार करवा लाग्यो अने जिनदास पण राजानी आज्ञा लइने पाणी लइ आव्यो. कहुं ठे के, दयावान् पुरुषो परोकारने माटे हर्षशी यत्न करे ठे. पठी दूरशी पाणी आवतुं जोइ शांत

थएलो महावत 'नमो अरिहंताणं' ए शब्दनो उच्चार करतां करतां मृत्यु पाम्यो. ते धर्मनुं तत्व जाणतो न होतो, पण केवल नवकारना प्रजावथी अने अंत समये अकामनिर्जराना योगथी व्यंतर देवता थयो.

हवे डुराचारिणी राणी पण त्यांथी चोरनी साथे आगल चालवा लागी; एवामां रस्ते पाणीना पूरथी जयंकर एक नदी आवी. ते जोशने चोरे राणीने कहुं के, " हे प्रिये ! वस्त्र अने अलंकारो सहित तने एकी व-खते सामे पार लइ जवाने हुं शक्तिमान नथी; माटे तुं त्हारां वस्त्र अने अलंकारो मने आप. ते हुं सामे तीरे मूकी आवीने पठी तने सुखेथी लइ जइश. हुं ज्यां सूधीमां आवुं त्यां सूधी तुं निर्जय थइने आ शरना समूहमां संताइ रहे. हे प्राणेश्वरी ! हुं तरतज आवीश अने म्हारा पीठ उपर वेसारी गरूडनी पेठे तने त्यां सामे तीरे पहोचाडीश." पठी म्होटा अपराधथी जाणे दैवेज दंड कस्यो होय नहिंशुं ? एम राणीए पोतानुं सर्व चोरने आपी पोते नग्न थइने शरना समूहमां वेठी. पठी चोर कणमात्रमां सामे पार जइने विचार करवा लाग्यो के, " जेणे म्हारा उपरना स्नेहने लीधे पोताना पतिने पण मरावी नाख्यो ते स्त्री मने पण मरावी नाखे ए निःशंसय ठे." एम विचार करीने ते चोर पातुं वादीने जोतो जोतो जाणी पक्षीनी पेठे उडतो होय नहिंशुं ? एम नाशी जवा लाग्यो. कहुं ठे के—धूर्त माणस पोतानो स्वार्थ साध्या पठी वीजानी अ-पेक्षा करतो नथी.

पठी नग्न अने गात्रनग्न एवी राणी पोताने ठेतरीने नाशी जता एवा चोरने जोइ उंचा हाय करी कहेवा लागी. " अरे ! नग्न एवी मने त्याग करीने तुं क्यां नाशी जाय ठे ? " चोरे उत्तर आप्यो. " हे डुराचारिणी ! शरना वनमां राक्षसीनी समान नग्न एवी तने एकलीने अने त्हारा कृत्यने जोइ हुं जय पासुं तुं." एम कहीने ते चोर मृगनी पेठे क्यांइ नाशी गयो अने वस्त्रे वाजुथी त्रष्ट थएली ते डुराचारिणी तो त्यांज रही.

हवे महावतनो जीव के जे देवपणाने पाम्यो इतो तेणे अवधि ज्ञानथी डुराचारिणी एवी राणीने आवी स्थितिमां जोइ; तेथी ते देवे पोताने पूर्वजन्मनी स्त्रीरूप तेने बोध देवाने माटे मोढामां मांसना कक... शियावनुं रूप धारण कहुं. पठी नदीने कांठे ज्यां राणी हती त्यां इ...

मुखमां रहेला मांसना ककडाने नीचे मूकी पाणीनी ब्हार उंचुं मुख रा-
खीने रहेला एक मत्स्यने लेवा माटे दोड्युं एटले ते मत्स्य पाणीमां
पेसी गयुं अने तेणे ब्हार मूकेला मांसना ककडाने समळी लइ गइ.

आ प्रकारना कौतुकने जोइ नदीने कांठे शरना वनमां वेठेली राणी
डुःखी ठता पण बोळी के, “हे दुर्मति ! तें मांसने त्याग करी मत्स्यनी
इष्टा करी तो बन्नेथी त्रष्ट थयो तुं. माटे हे शियाल ! हवे शुं जुए ठे ?”
शियाले कळ्युं. “ हे नग्न स्त्री ! पतिने त्याग करी जार पतिनी उपर आ-
सक्त थएली तुं पण ते बन्नेथी त्रष्ट थइ तुं, तो तुं शुं जुए ठे ? ” एवां
देवनां वचन सांचळी त्रय पामती एवी ते स्त्रीने जोइ व्यंतर देवे पोतानुं
दिव्य स्वरूप धारण करीने कळ्युं. “ हे पापे ! तें मरावी नाख्यो हतो
तेज हुं महावत जैनधर्मना प्रसादे करीने देवपणाने पाम्यो तुं. तुं मने
मरावी नाखनारी तुं ठतां हुं तने कृपाथी कहुं तुं के, तुं पापने नाश क-
रनारा जैनधर्मनो स्वीकार कर. स्त्रीए ते वात कबुल करवाथी व्यंतर
देवे तेने साध्वी पासे लइ जइने दीक्षा लेवरावी. ए प्रकारे शीलव्रतरूप
रत्नथी त्रष्ट थएली नूपुरपंडिताना असतीपणाथी उत्पन्न थएली दुष्ट
कीर्तिरूप बाजित्रनो शब्द आज सूधी सर्व दिशाउने विषे संजलाय ठे.
इति नूपुरपंडिता कथा समाप्ता.

दत्तदुहिता (शृंगारमंजरी)नी कथा.

जेनी उंची हवेळीउनां शिखरो देवताउनी विश्रांतिने अर्थे थता हता
एवुं तथा लक्ष्मीना मंदिर सरखुं मनोहर जयपुर नामनुं नगर ठे. त्यां
जेना खजरूप कमलने विषे निरंतर लक्ष्मी वसती हती एवो महा परा-
क्रमी जयरथ नामनो धर्मवंत राजा राज्य करतो हतो. तेने महा बुद्धि-
वालो दत्त नामनो प्रधान हतो. तेने कामवृद्धनी मंजरीना सरखी शृं-
गारमंजरी नामनी पुत्री हती; जे पुत्री कामी पुरुषोना मनने पोताने
विषे लय पमाडती हती. वली प्राप्त थयुं ठे यौवन जेने एवी ते पुत्री
कामरूप केशरीसिंहना पराक्रमे करीने विश्वना मनने जमावनारा पुष्ट
स्तनरूप पर्वतोने धारण करवा लागी; परंतु ते पुत्री पूर्वजवना कर्मने
दीधे गतिथी तथा चेष्टाथी असतीपणाना मार्गप्रत्ये चालवा लागी. कळ्युं

ठे के-असती स्त्री मार्गमां जती ठती त्रांसी दृष्टिथी परपुरुषोने जूए ठे, वली न बोलताने पण कठोर शब्दोथी बोलावे ठे.

एक दिवसे उपवनमां क्रीडा करवाने माटे जता एवा जयरथ राजाए गोखमां वेठेली शृंगारमंजरीने दीठी. ते वखते परवश चित्तवाला थ-एला राजाने जाणीने जिव्ह जेम गानने वश थइ रहेला मृगने मारे तेम कामदेवे पोताना पुष्यरुप वाणे करीने तेने विंध्यो एटले उपवननी क्रीडा जूली गएलो अने कामदेवने वश थएलो जयरथ राजा पोपट जेम पांजरामां पेसे तेम पाठो घरप्रत्ये आव्यो.

पठी जयरथ राजाए बीजा प्रधाननी मारफते दत्त प्रधान पासे शृंगारमंजरीनुं मागुं कखुं. कखुं ठे के-आत्मरसथी बोध पामेलो पुरुष शुं बीजानी इठा राखे ठे ? अर्थात् नथी राखतो. पठी दत्तप्रधाने पोतानी पुत्री राजानी साथे परणावी, तेथी हर्षित थएलो राजा जेम योगी निवृत्तनी साथे एकपणुं पामे तेम एकपणुं पाम्यो; पण शृंगारमंजरी तो पोताना स्वप्नावना चंचलपणार्थी जाणे राजा वृद्ध होय नहिं शुं ? एम धूर्त पणाने लीधे फक्त उपरथी पोताना चित्तनुं आसक्त पणुं देखाडती हती. प्रियाने वश थएलो राजा पण क्यारेक उपवनमां, क्यारेक क्रीडा पर्वत उपर, क्यारेक सातमाळना महेलमां तेनी साथे क्रीडा करतो हतो अने पोतानी मरजी प्रमाणे चालवानी इठावाली, नाना प्रकारना विलासमां आदरवाली तथा कामदेवे करीने आतुर मनवाली प्रियाने लक्ष्मीनी पेठे रमाडतो हतो.

पठी सात माळना महेलने विषे सर्व शोक्योथी जूदी राखेली शृंगारमंजरीना, चपलपणार्थी उद्यमने, वाचाल पणार्थी वाक्चातुरीने, निर्लज्ज पणार्थी प्रेमना स्थिरपणाने अने वातोथी कोमलपणाने प्रगट करतो ठतो ते जयरथ राजा प्रियाने आनंद पमाडतो हतो. शृंगारमंजरी पण पतिना वहालपणार्थी स्नान, पान, अने जोजनादिक सर्व क्रिया त्यांज करती ठती देवनी पासे देवीनी पेठे पतिनी पासेज रहेती हती.

एक दिवस कामदेवना सरखो रूपवंत कोइ धनंजय नामनो वणिक-पुत्र ते सात माळना महेलनी नीचेना राजमार्गमां थइने जतो हतो. तेने जोइ कामदेवने वश थयेली शृंगारमंजरीए तेना कंठने विषे हल्ल-

पाशनी पेठे उपरथी पुष्पमाला नाखी. पढी तेना जावने जाणनारा ते धनंजये गुत्तरीते पोताना घरथी उपवन सूधी अने उपवनथी राजमहेल सूधी पोताना माणसो पासे सुरंग खोदावी, जेथी कामे करीने आकुल थएली शृंगारमंजरी त्यां जवा आववानुं करती ठती इडित सुख नोगववा लागी.

एक दिवसे राजवाडीए जता एवा राजाए उपवनमां क्रीडा करती एवी पोताना प्रियाने दीठी; तेथी ते त्यांथीज पाठो वलीने उतावलो पोताने घेर गयो. चतुर एवी शृंगारमंजरी पण ते वात जाणी गइ; तेथी ते पण सुरंग मार्गे अइने राजाना पहेलां पोताना मंदिरमां आवी अने राजाना सामी दृष्टि राखीने गोखमां उन्नी रही. राजापण जेवामां उतावलथी महेल उपर चड्यो तेवामां ते पोताना सामुं जोइने उन्नी रहेली प्रफुल्लित मुखवाली प्रियाने जोइ हर्षे पाम्यो.

हवे एक दिवसे रात्रीने वखते केटलाक गंधर्वो राजानी आगल गान करवा आव्या. राजा ताल, मान, लय, ग्राम, मूर्धना अने स्वरोथी मनोहर तेमज वाजिंतोथी सुंदर एवुं तेउनुं गान सांजलवा लाग्यो. ते वखते शृंगारमंजरी पण गानने सांजलवा माटे राजाथी गुत्तरीते त्यां आवी हती अने ज्यारे गान बंध थयुं त्यारे पोताना घरप्रत्ये गइ तेम राजापण त्यां गयो तो तेणे मदथी घूर्णित नेत्रवाली शय्यामां एकली सूतेली तथा बगासां खाती एवी प्रियाने जोइने मनमां थयेली शंकाने निवृत्त करी.

कोइ वखते वसंत समयमां जयरथ राजा नगरवासी जनोसहित अंतःपुरने साथे लइ उपवनमां क्रीडा करवा गयो. त्यां पुष्पोना त्रोडवाथी थाकी गएला ते दंपती (जयरथराजा अने शृंगारमंजरी राणी) रात्रीये जेटलामां कोइएक वेळना मंडपमां निश्चल अइने सूता तेटलामां कालरूप सर्पे राणीने दंश कस्यो; तेथी ते तरत पोकार करती जागी ठठी. पढी जेवामां राजाए मंत्रवादीउने बोलाव्या तेटलामां राणी जेरना वेगथी मूर्ध्ना खाइने पृथ्वी उपर पढी गइ. (अर्थात् मृत्यु पामी.) पढी मंत्रवादीउए आवीने जेर उतारवाने माटे घणा उपायो कस्या, पण खल पुरुषने करेला उपकारनी पेठे ते सर्वे नीष्फल थया.

पढी प्रियाना प्रेमथी विवहल थएलो जयरथ राजा धीरपणुं त्याग

करी राज्यने जीर्णघास सरखुं मानतो ठतो विलाप करवा लाग्यो अने प्रधान विगेरे नगरना माणसोए वाख्या ठतां पण प्रियानी साथे चंदनना काष्ठथी वनावेली चितामां प्रवेश करवा तैयार थयो. एवामां नंदी-श्वरनी यात्रा करवा जतो एवो कोइ गंधर्व आकाशमार्गथी ते माणसोना समूहने जोइ अकस्मात् त्यां उतख्यो अने सपेंडशेढी प्रियाना प्रेमना व-शथी अग्निमां प्रवेश करवाने तैयार थएला राजाने जोइ दयावंत थयो. पठी अग्निमां प्रवेश करवा रूप सहसा कार्यथी राजाने निवृत्ति पमाडी ते गंधर्वेंतेनी प्रियाने जल ठांटी जीवती करी; तेथी राजा आनंद पाम्यो; मनुष्यो गावा लाग्या; मृदंगो (वाजिंत्रो) वागवा लाग्या अने सर्व जगत् हर्षमय थयुं. पठी राजाए सर्व प्रकारना गुणोना आदरे करीने अकृ-त्रिम उपकार करनार गंधर्वनो सत्कार कख्यो एटखे ते गंधर्व पोताना इच्छित स्थाने चाख्यो गयो तथा राजा तेज स्थानने विषे रात्री रहींने वीजे दिवस सवारे पोताना स्थानके आव्यो. कखुं ठे के- कामदेवथी जीवनारा पुरुषो मृत्यु पमाडनारा स्थानने सेवे ठे.

हवे धनंजय पूर्वना संकेत स्थान प्रत्ये गयो. कखुं ठे के- मनुष्योनुं मन ज्यां चोख्युं होय ते स्थान दूर होय तो पण दूर लागतुं नथी. शृंगार-मंजरी पण त्यां आवीने धनंजय प्रत्ये कहेवा लागी के, “आपणने थहिं राजाना जयथी पुरतुं सुख जोगवी सकातुं नथी; माटे चाखो पर-देश नासी जइए. धनंजये कखुं. “हे मुग्धे ! ए वात न कर. कारणके, जयंकर सर्पना माथे रहेला मणिने लेवा माटे कयो पुरुष लांवा हाथ करे ? आ राजा जीवतो ठतो तने मारी नाखशे अने खड्गरूप अग्निमां होमी देशे. शृंगारमंजरीए कखुं. “हुं एने मारी नाखुं. ” एम कहीने ज्यां राजा सूतो हतो त्यां आवी अने राजाने मारवानी इठाथी तेरे हाथमां तरवार लीधी. पठी जेटळामां म्यानमांथी तरवार खेंचीने राजा उपर घा करवा जाय ठे तैटळामां धनंजये आवीने तेनी तरवार पड्डी लीधी अने विचार करवा लाग्यो के, “जेणे आ स्त्रीने पट्टराणीने उपर बेसारी ठे. वडी जेणे आ स्त्रीने सर्पइंश थवाथी पोताना थर्पण कख्या हता तेज आ मद्रा जाग्यवंत राजाने आ कुवटा नाखवाने तैयार थइ ठे तो पडी ठे द्रो मने मारी नाखे एतं

श्रय नथी; माटे विषनी वेल सरखी आ अनर्थनी खाइरूप स्त्रीनो हवे म्हारे खप नथी अने आटला काल सूधी विचास्या विना तेनो संग कस्यो; तेथी म्हारा आत्माने पण धिक्कार ठे. जे तपस्वी पुरुषो सूका घासनी पेठे संसारनो त्याग करी धर्मरूप फलने विषे आदर करे ठे तेज पुरुषोने धन्य ठे. हा ! जेने माटे अनुत्तर देवलोकमां रहेनारा देवताउ पण तप करे ठे ते प्रात थएला मनुष्यपणाने मूढ पुरुषो फोगट हारी जाय ठे.” इत्यादि संसारथीवैराग्यने उपजावनारा वचनोने कहेता अने सर्वथी विरक्त बुद्धिवाला धनंजये तत्त्वना जाणपणाथी जैनी दीक्षा धारण करी अने राजा पण सवारेपोताने घेर जइ सुखेथी राज्य करवा लाग्यो.

एक दिवसे जयरथ राजा सत्रामां बेठो हतो एवामां घोडाने वेचनारो केटलाक सोदागरो आव्या. राजाए ते घोडाउमां एक उत्तम लक्ष्मणवाला अने उंचा एवा घोडाने जोइ कुतुहलथी तेना उपर बेसवानो विचार कस्यो. “ विद्वान् माणसे सबल, निर्बल एवा मनुष्य अथवा पशुनी परीक्षा कस्या विना तेनी साथे काम पाडवुं नहीं.” ए प्रकारे कहीने प्रधानोए वास्या ठतां राजा हाथे करीने केशवाली खेंचीने घोडा उपर बेठो. लगाम ढीली मूकी तो पण घोडो धीमे धीमे चाल्यो; पण ज्यारे कांइक खेंची त्यारे तो वायुवेगे चाल्यो. “ आ जाय, आ जाय.” एम लोको कहेवा लाग्या एटलामां तो ते अदृश्य थइ गयो. राजा पण विचार करवा लाग्यो के, “ आ घोडो मने बहु दूर वनमां लाव्यो ठे; परंतु जे थवानुं होय तेज थाय ठे.” एम विचार करीने तेणे लगाम ढीली मूकी एटले घोडो उन्नो रह्यो. पठी कुशिक्षित अश्वने जाणी राजा नीचे उतस्यो अने खुख तथा तरशथी आकुल व्याकुल थएलो ते वनमां जमवा लाग्यो. एवामां तेणे मोहरूप अंधकारने नाश करवामां सूर्य समान, तपथी दुर्बल शरीरवाला तथा काउसग्ग करीने रहेला मूर्तिमान् धर्मना सरखा मुनिने दीठा एटले अमृतना स्नानथी हर्ष पामेलानी पेठे आनंद पामेला राजाए मुनिने वंदना करी. मुनिए पण काउसग्ग पारीने धर्मलाजनी आशीष दीधी. पठी व्रत ग्रहण करवाने इच्छता एवा ते राजाने जाणीने मुनिए देशना आपी के, “ हे राजन् ! साररहित, क्रूर तथा जेमां निरंतर दुःख रहेलुं ठे एवा आ संसारमां जिनेश्वरे कहेला धर्म

बिना वीजुं कोइ रक्षण करनार नथी. ” इत्यादि देशनाथी उत्पन्न थयो ठे वैराग्य जेने एवा जयरथ राजाए राज्यने तृण सरखुं मानी दीक्षारूप मनोरथने धारण कस्यो अने मुनिने पूब्युं के, “हे जगवन् ! जोगने योग्य तथा मनोहर वय ठतां तमने व्रत ग्रहण करवामां वैराग्यनुं कारण शुं थयुं हतुं ?” मुनिए कछुं. “हे राजन् ! म्हारा वैराग्यनुं कारण तुंज तुं.” राजाए कछुं. “हुं आपने वैराग्यनुं कारण केम थयो ?” मुनिए कछुं. “हे जनाधिप ! जे वखते त्हारी राणीने सर्पे दंश कस्यो हतो अने प्रेमना वशथी तुं तेनी पाठल वली मरवाने तैयार थयो हतो ते वखते आकाशमार्गेशी विद्याधरे आवीने तेने जीवती करी हती एटले अत्यंत हर्ष पामेदो तुं तेनी साथे तेज उपवनमां रात्री रह्यो. ते वखते कृतघनी पेठे राणी तने त्याग करीने म्हारी पासे आवी अने कहेवा लागी के, “ज्यां सूधी राजा जीवतो ठे त्यां सूधी आपणने पुरुं सुख मलवानुं नथी; माटे राजाने मारी नाखुं. ” एम कहीने डुष्ट हृदयवादी ते राणी हाथमां तरवार लइ त्हारी पासे दोडी आवी अने तरवार हाथमां लइ जेटलामां उंधी गएला त्हारा उपर घा करवा जाय ठे तेटलामां वेगथी तेनी पाठल आवीने में तरवार खेंची लीधी. पठी हुं विचारकरवा लाग्यो के, “ धिक्कार ठे आ राणीने, धिक्कार ठे मने अने धिक्कार ठे संसारनी विटंवनाने के, जे राणीपोताना उपर अत्यंत स्नेह राखनारा राजाने पण मारवा माटे तैयार थइ तो पठी मने मारवाने माटे तैयार थाय एमां तो शुं आश्चर्य ?” हे जूपाळ ! एम विचार करीने उद्वेग पाम्यो ठे आत्मा जेनो एवो हुं विपना समूहनी पेठे तेनो त्याग करी तथा दीक्षा धारण करी आ तप करुं तुं. ” मुनिनां एवां वचन सांजली वैराग्यवंत थएदो राजा पोतानी पाठल आवेला सैन्यसहित ध्वजा पताकादिकथी सुशो-जित करेला पोताना नगर प्रत्ये गयो. त्यां तेणे पुत्रने राज्य सोंपी दीक्षा धारणकरी.

हवे अनुक्रमे जाण्यो ठे वृत्तांत जेमणे एवा स्वजनोए तथा वीजाउए काठी मूकेली अने तिरस्कार करेदी दत्तडुहिता (श्रृंगारमंजरी) अत्यंत दुःख पामी तथा अंते निकाचित कर्म वांधी हस्तिए खेंचेदी पारधीनी जासनी पेठे अधोगति (नरकगति)ने पामी. त्यांथी निकली कि

यँच जातिमां उत्पन्न थइ. ते जवमां पण अनेक प्रकारनां पापनुं आचरण करी शील खंडन करवाथी जयंकर जववाली ते शृंगारमंजरीनों जीव अनेक जव सूधी आ संसारमां जटकशे. ए प्रकारे समान जावना विपरीतपणार्थी निरंतर दुष्ट कर्म करनारी तथा महा पापवाली दत्तदुहिता संसाररूप महा समुद्रने विषे घणा काल सूधी जटकशे.

इति दत्तदुहिता कथा समाप्ता.

हवे उपरनी कथाना उपदेशने निरुपण करता ठता कहे ठे.

एवं शीलाराधनविराधनानां च सुखदुःखानि
एवं^१ सीलाराहण-विराहणाणं च सुखदुःखाइं॥

इति ज्ञात्वा ज्ञोज्ञव्याः मा शिथिलाः जवत शीले

इयं जाणिय ज्ञोज्ञवां, मां शिथिलां^१ होहि सीलंमि ॥ ६७ ॥

शब्दार्थ— (एवं के०) ए प्रकारे (सीलाराहण के०) शीलनुं आराधन एटले शील पालवुं ते, अने (विराहणाणं के०) शीलनुं विराधन एटले शीलव्रतनुं खंडन करवुं ते, तेना फलरूप (सुखदुःखाइं के०) सुख दुःखने एटले शील पालवाथी थएला सुखने अने शील खंडन करवाथी थएला दुःखने (इयजाणिय के०) ए प्रकारे जाणीने (ज्ञोज्ञवा के०) हे ज्ञव्य जनो ! तमे (सीलंमि के०) शीलव्रतने विषे (शिथिला के०) शिथिल-ढीला (मा होहि के०) न थाउं. अर्थात् शील व्रत सुखनुं कारण ठे एम जाणीने शील पालो. ॥ ६७ ॥

विशेषार्थ— पूर्वे कहेली गाथाउं उपरथी सिद्ध थाय ठे के, मनुष्योने शीलव्रत पालवाथी सुखनी अने खंडन करवाथी दुःखनी प्राप्ति थाय ठे. एम जाणीने हे ज्ञव्यजीवो ! आ लोक अने परलोकमां सुखनुं कारण तो शीलज ठे, एम जाणीने शील पालवामां ढीला न थाउं. अर्थात् शीलव्रत पालवामां तत्पर थाउं. ॥ ६७ ॥

हवे शीलव्रत धारण करनारा पुरुषोने स्त्रीनो संग वर्जवानुं कहेता ठता कहेठे.

ब्रह्मव्रतधारिणां नारीसंगः अनर्थप्रस्तारी
 वंजवयधारीणं, नारीसंगे अणठपठारी ॥
 मूपकानामिव मार्जारी, इति निषिद्धं च सूत्रेऽपि
 मूसाणव मंजारी, इयं निषिद्धं च सुत्तेवि ॥ ६८ ॥

शब्दार्थ— (वंजवयधारीणं के०) ब्रह्मव्रत (शीलव्रत) धारण कर-
 नाराउने (नारीसंगो के०) स्त्रीउने संग (अणठपठारी के०) अन-
 र्थनो करनारो ठे. अर्थात् शीलव्रतनो नाश करनारो ठे. त्यां दृष्टांत कहे
 ठे के—(मंजारी के०) विलाडी (मूसाणव के०) उंदरने जेम अनर्थ करे
 ठे तेम. (इय के०) ए कारण माटे (सुत्तेवि के०) दशवैकालिकादिक
 सुत्रने विषे पण (निषिद्धं के०) निषेध कस्यो ठे. (च) समुच्चयने अर्थ
 जाणवो. ॥ ६८ ॥

विशेषार्थ— जेम विलाडी उंदरोना क्यनुं कारण ठे तेम ब्रह्मचर्यव्रत
 रूप शरीरना क्यनुं कारण स्त्रीनो संग ठे. एज कारण माटे सिद्धांतने
 विषे पण शीलव्रत धारण करनारउने स्त्रीउने संग निषेध कस्यो ठे. ॥६८॥
 तेजवात कहेठे.

(अनुष्टुप्वृत्तम्.)

विज्जुषा स्त्रीसंसर्गः प्रणितः रसज्ञोजनं
 विज्जूसा इत्थिसंसर्गी, पणीयं रसज्ञोयणं ॥
 नरस्य आत्मगवेपकस्य विपं तावपुटं यथा
 नरस्सऽत्तगवेसिस्स, विसं तावजुडं जहा ॥ ६९ ॥

शब्दार्थ— (अत्तगवेसिस्स के०) तत्वना जाण एवा (नरस्स के०)
 माणसने (विज्जूसा के०) उद्भट वद्वालंकारथी शरीरने शणमारवुं, (इ-
 त्थिसंसर्गी के०) स्त्रीउने समागम, (पणीयं के०) स्निग्ध आहार थने
 (रसज्ञोयणं के०) विगयने तेवन करवुं अर्थात् जेथी विकार उत्पन्न थाय
 तेवा पदार्थने जोजन करवुं ए तरे (विसं के०) विष ठे. (जहा के०) जेम

(तालजडं के०) तालपुट नामनुं विष जे ते प्राणितनुं अहित करे ठे ॥६९॥

विशेषार्थ— जेम तालपुट नामनुं विष माणसोनुं अहित करनार ठे, तेम तत्वना जाण माणसने उद्भट वस्त्र अने घरेणां विगेरेथी शरीर शणगारवुं, स्त्रीउनो समागम करवो, स्निग्ध आहार जमवो अथवा विगयनुं जोजन करवुं ए सर्व अहित करनार (शीलव्रतने खंडन करनार) ठे. अर्थात् तत्वज्ञानि माणसे उद्भट वेष, स्त्रीउनो संग, स्निग्ध आहार अने विगयनुं जोजन ए सर्व तालपुट विषनी पेठे त्यजी देवुं. ॥ ६९ ॥

तेज वातने दृष्टांतथी दृढ करेठे.

यथा कुकुटपोतस्य नित्यं कुललात् जयं
जहा कुकुडपोत्रस्स, निच्चं कुललज जयं ॥

एवं खलु ब्रह्मचारिणः स्त्रीविग्रहात् जयं
एवं खुं बंजयारिस्स, इत्थिविग्गहत्त जयं ॥ ७० ॥

शब्दार्थ— (जहा के०) जेम (कुकुडपोत्रस्स के०) कुकडाना बालकने (निच्चं के०) निरंतर (कुललज के०) बिलाडाथी (जयं के०) जय ठे. (एवं के०) एज प्रमाणे (खु के०) निश्चे (बंजयारिस्स के०) ब्रह्मचारिने (इत्थिविग्गहत्त के०) स्त्रीना शरीरथी (जयं के०) जय ठे.

विशेषार्थ— जेम बिलाडो ठलथी कुकडाना बालकने पकडीने मारीनाखे ठे अने तेज कारणथी कुकडाना बालकने बिलाडाथी हंमेशा जय रहेठे तेम ब्रह्मचारि पुरुषोने हंमेशां स्त्रीउना शरीरथी जय रहेठे. अर्थात् स्त्रीउना शरीरने जोवाथी ब्रह्मचारिने कामदेव प्रगट थाय ठे. ॥७०॥

चित्रम करनारुं स्त्रीउनुं स्वरूप तो दूर रह्युं; परंतु जीत उपरचितरेखुं स्त्रीनुं रूप पण ब्रह्मचारिए न जोवुं, ते कहे ठे.

चित्रजित्तिं न ध्यायेत् नारीं वा समलंकृतां
चित्तजित्तिं न निप्राए, नारिं वा संमलंकियं ॥

जास्करमिव दृष्ट्वा दृष्टिं प्रतिसमाहरेत्
जस्करंपिव द्रूणं, दिष्टिं पन्निं समाहरे ॥ ७१ ॥

शब्दार्थ— ब्रह्मचारिए (चित्तजित्तिं के०) जीत उपर चितरेखी स्त्रीनी

मूर्ति (न निष्ठाए के०) न जोवी. (वा के०) अथवा (समलंकियं के०) सारी रीते सुशोन्नित थएली (नारिं के०) स्त्रीने पण न जोवी. कदापि अजाणथी स्त्रीनुं रूप जोवाइ जाय तो (जस्करंपिव के०) सूर्यनी पेठे एटले जेम आपणे सूर्यने जोइ जट दृष्टिने वीजी तरफ करीए ठीए, तेम (दह्रुणं के०) स्त्रीने जोइने (दिष्टिं के०) दृष्टिने (पद्मिसमाहरे के०) पाठी खेंची लेवी. ॥ ७१ ॥

विशेषार्थ— ब्रह्मव्रत धारण करनारा पुरुषे ज्ञांत उपर चितरेली स्त्रीनी मूर्तिने न जोवी तेमज वस्त्र तथा घरेणां विगेरेथी सुशोन्नित बनेली स्त्रीनेपण न जोवी. आ ठेकाणे कोइने एम शंका थाय के “स्त्रीनुं स्वरूप न जोवुं, एम तो क्यारे पण वनी शके नहीं. कारण के, चक्षुइंद्रियना चपलपणाथी मार्गादिकने विषे क्यारेक जोवाइ जवाय.” ए ठेकाणे समाधान आपे ठे के, जो कोइ वखते स्त्रीनुं स्वरूप जोवाइ जाय तो सूर्यनी पेठे एटले जेम आपणे सूर्यने जोइ दृष्टिने खेंची लइए ठीए, तेम स्त्रीना स्वरूपने जोइने तुरत दृष्टिने पाठी खेंची लेवी. ॥ ७१ ॥

हवे स्त्रीजना प्रसंगथी यता दोषने दूर राखवा माटे स्त्रीनुं नाम पण न लेवुं, ते वात कहे ठे.

हस्तपादपरिविन्नां कर्णनासाविकट्पितां
दृढपायपल्लिविन्नं, कंननासविगण्पियं ॥

अपि वर्षशतां नारीं ब्रह्मचारी विवर्जयेत्
अवि वाससयं नारिं, वंजयारी विवज्जए ॥ ७२ ॥

शब्दार्थ— (वंजयारी के०) ब्रह्मव्रत धारण करनारा पुरुषे (दृढपायपल्लिविन्नं के०) हाथ पग कपाइ गएली (कंननासविगण्पियं के०) कान नाक ठेदाइ गएली अने (वाससयं अवि के०) सो वर्षनी एवीय पण (नारिं के०) स्त्रीने (विवज्जए के०) त्यजी देवी. ॥ ७२ ॥

विशेषार्थ— शुद्ध ब्रह्म व्रतधारी पुरुषे कपाइ गएला हाथपगवाली, ठेदाइ गएला नाककानवाली अने सो वर्षनी एटले बहु वृद्ध थएली एवी पण स्त्रीने त्याग करवी. अर्थात् रूप, वेषअने वर्षादिकथी न इच्छवा लायक एवी स्त्रीनुं पण नाम त्यजी देवुं. ॥ ७२ ॥

(तालजडं के०) तालपुट नामनुं विष जे ते प्राणिजनुं अहित करे ठे.॥६९॥

विशेषार्थ— जेम तालपुट नामनुं विष माणसोनुं अहित करनार ठे, तेम तत्वना जाण माणसने उद्भट वस्त्र अने घरेणां विगेरेथी शरीर शणगारवुं, स्त्रीजनुं समागम करवो, स्निग्ध आहार जमवो अथवा विगयनुं जोजन करवुं ए सर्व अहित करनार (शीलव्रतने खंडन करनार) ठे. अर्थात् तत्वज्ञानि माणसे उद्भट वेष, स्त्रीजनुं संग, स्निग्ध आहार अने विगयनुं जोजन ए सर्व तालपुट विषनी पेठे त्यजी देवुं. ॥ ६९ ॥

तेज वातने दृष्टांतथी दृढ करेठे.

यथा कुकुटपोतस्य नित्यं कुललात् जयं
जहा कुकुडपोअस्स, निच्चं कुललजं जयं ॥

एवं खलु ब्रह्मचारिणः स्त्रीविग्रहात् जयं
एवं खुं बंजयारिस्स, इत्थिविग्गहजं जयं ॥ ७० ॥

शब्दार्थ— (जहा के०) जेम (कुकुडपोअस्स के०) कुकडाना बालकने (निच्चं के०) निरंतर (कुललजं के०) बिलाडाथी (जयं के०) जय ठे. (एवं के०) एज प्रमाणे (खु के०) निश्चे (बंजयारिस्स के०) ब्रह्मचारिने (इत्थिविग्गहजं के०) स्त्रीना शरीरथी (जयं के०) जय ठे.

विशेषार्थ— जेम बिलामो ठलथी कुकडाना बालकने पकडीने मारीनाखे ठे अने तेज कारणथी कुकडाना बालकने बिलामाथी हंमेशा जय रहेठे तेम ब्रह्मचारि पुरुषोने हंमेशां स्त्रीजना शरीरथी जय रहेठे. अर्थात् स्त्रीजना शरीरने जोवाथी ब्रह्मचारिने कामदेव प्रगट थाय ठे.॥७०॥

विज्रम करनारुं स्त्रीजनुं स्वरूप तो दूर रह्युं; परंतु जीत उपरचितरेखुं स्त्रीनुं रूप पण ब्रह्मचारिए न जोवुं, ते कहे ठे.

चित्तचित्तिं न ध्यायेत् नारीं वा समलंकृतां
चित्तचित्तिं नै निष्प्राए, नारिं वा समलंकियं ॥

जास्करमिव दृष्ट्वा दृष्टिं प्रतिसमाहरेत्
जस्करंपिव दृष्ट्वा, दिष्टिं पत्तिसमाहरे ॥ ७१ ॥

शब्दार्थ—ब्रह्मचारिए (चित्तचित्तिं के०) जीत उपर चितरेखी स्त्रीनी

मूर्ति (न निष्ठाए के०) न जोवी. (वा के०) अथवा (समदंक्रियं के०) सारी रीते सुशोन्नित थएली (नारिं के०) स्त्रीने पण न जोवी. कदापि अजाणथी स्त्रीनुं रूप जोवाइ जाय तो (जस्करंपिव के०) सूर्यनी पेठे एटले जेम आपणे सूर्यने जोइ ऊट दृष्टिने बीजी तरफ करीए ढीए, तेम (दद्रुणं के०) स्त्रीने जोइने (दिठिं के०) दृष्टिने (पम्सिमाहरे के०) पाठी खेंची लेवी. ॥ ७१ ॥

विशेषार्थ— ब्रह्मव्रत धारण करनारा पुरुषे नींत उपर चितरेली स्त्रीनी मूर्तिने न जोवी तेमज वस्त्र तथा घरेणां विगेरेथी सुशोन्नित बनेली स्त्रीनेपण न जोवी. आ ठेकाणे कोइने एम शंका थाय के “स्त्रीनुं स्वरूप न जोवुं, एम तो क्यारे पण वनी शके नहीं. कारण के, चक्षुइंद्रियना चपलपणाथी मार्गादिकने विषे क्यारेक जोवाइ जवाय.” ए ठेकाणे समाधान आपे ठे के, जो कोइ वखते स्त्रीनुं स्वरूप जोवाइ जाय तो सूर्यनी पेठे एटले जेम आपणे सूर्यने जोइ दृष्टिने खेंची लइए ढीए, तेम स्त्रीना स्वरूपने जोइने तुरत दृष्टिने पाठी खेंची लेवी. ॥ ७१ ॥

हवे स्त्रीजना प्रसंगथी यता दोषने दूर राखवा माटे स्त्रीनुं नाम पण न लेवुं, ते वात कहे ठे.

हस्तपादपरिठिन्नां कर्णनासाविकल्पितां
हृत्प्रायपलिठिन्नं, कंननासविगप्पियं ॥

अपि वर्षशतां नारीं ब्रह्मचारी विवर्जयेत्
अवि वाससयं नारिं, बंजयारी विवज्जाए ॥ ७२ ॥

शब्दार्थ— (बंजयारी के०) ब्रह्मव्रत धारण करनारा पुरुषे (हृत्प्रायपलिठिन्नं के०) हाथ पग कपाइ गएली (कंननासविगप्पियं के०) कान नाक ठेदाइ गएली अने (वाससयं अवि के०) सो वर्षनी एवीय पण (नारिं के०) स्त्रीने (विवज्जाए के०) त्यजी देवी. ॥ ७२ ॥

विशेषार्थ— शुद्ध ब्रह्म व्रतधारी पुरुषे कपाइ गएला हाथपगवाली, ठेदाइ गएला नाककानवाली अने सो वर्षनी एटले बहु वृद्ध थएली एवी पण स्त्रीने त्याग करवी. अर्थात् रूप, वेषअने वर्षादिकथी न इच्छवा लायक एवी स्त्रीनुं पण नाम त्यजी देवुं. ॥ ७२ ॥

आ ठेकाणे कोइ एम शंका करे के,“ तत्वना जाए शीलवंत पुरुषोने स्त्रीनुं स्वरूप न जोवा माटे आटलो बधो आग्रह शा माटे करवो जो-इए ? त्यां कहे ठे के—

(आर्या वृत्तम्.)

विषमा विषयपिपासा अनादिज्वजावनया जीवानां
विसमा विसयपिवासा, अणाइज्वजावणाइ जीवाणं ॥

अतिदुर्जेयानि च इंद्रियाणि तथा चंचलं चित्तं
अइदुर्जेआणि यं इं-दियाणि तह चंचलं चित्तं ॥ ७३ ॥

स्तोकं असारं सत्त्वं मोहनवद्वयः महिम्नाः अपि
श्रोवमसारं सत्तं, मोहणवद्वीअ महिम्नाउवि ॥

इति कथमपि चक्षितचित्तः स्थापयेत् एवं आत्मानं
इइ कहवि चक्षियचित्तो, ठावए एवमप्पाणं ॥७४॥युग्मं॥

शब्दार्थ— (जीवाणं के०) जीवोने (अणाइज्वजावणाइ के०) अ-अनादि एवा अज्यासपणाए करीने (विसमा के०) दुस्तर एवी (वि-सयपिवासा के०) जोगनी तृष्णा ठे. (य के०) अने (अइदुर्जेआणि के०) अति दुर्जय एवी (इंद्रियाणि के०) रसनादि इंद्रिउं ठे. (तह के०) तेमज (चंचलं के०) चपल एवुं (चित्तं के०) चित्त ठे. वदी (श्रोवं के०) बहु थोडुं अने (असारं के०) सार रहित एटले क्कणजंगुर एवुं (सत्तं के०) सत्व होय ठे. तेमज (महिम्नाउवि के०) स्त्रीउं पण (मोह-णवद्वीअ के०) स्वजावथीज मोहने उत्पन्न करनारी लताउं ठे. (इइ के०) ए प्रकारे करीने (चक्षियचित्तो के०) चपल चित्तवालो प्राणी (कहवि के०) महाकष्टे करीने (एवं के०) पूर्वे कहेला स्त्रीसमागमने त्यजी दे-वाना जांगाए करीने (अप्पाणं के०) पोताना आत्माने (ठावए के०) स्थापन करे. स्थिर करे. अर्थात् शीलव्रतनो जंग न करे. ॥ ७३-७४ ॥

विशेषार्थ—जीवोने अनादि कालना अज्यासथी दुस्तर (दुःखे क-रीने पण न तरी शकाय एवी) जोगनी इच्छा, अति दुर्जय (दुःखे क-रीने न जीति शकाय) एवी रसनादि इंद्रिउं, चपल चित्त, थोडुं अने सारविनातुं धैर्य अने मोहने उत्पन्न करवामां लता सरखी स्त्रीउं ठे.

आवा प्रकारना अनेक उपद्रवो रहेला ठे, तेथी करीने चपल चित्त-
वाला प्राणीए पूर्वे कहेला स्त्रीना संगने त्यजी देवारूप जांगाए करीने
पोताना आत्माने शीलव्रतमां स्थापन करवो. अर्थात् शीलव्रतनो जंग
न थाय तेम आचारण करवुं. ॥ ७३-७४ ॥

हवे पोते जीवनेज उपदेश करता ठता कहे ठे.

रे जीव समयकट्टिपतनिमेपसुखलालसः कथं मूढ
रे जीव समयकपिय-निमेससुहलालसो कंठं मूढ ॥

शाश्वतसुखं असमतमं हारयसि शशिसोदरं च यशः
सासयसुहमसमतमं, हारसि ससिसोयरं च जसं॥७५॥

शब्दार्थ—(रे मूढ जीव के०) *अरे मूर्ख जीव! (समयकपियनीमे-
ससुहलालसो के०) अवसरे फक्त कट्टपनाथी मानेला निमेषमात्र सुख-
नेविषे लालचु थएलो तुं, (असमतमं के०) जेनी समान बीजुं कोइ पण
सुख नथी एवा (सासयसुहं के०) फक्त शीलव्रत पालवार्थी मेलवी शकाय एवा
अहयमोक्षसुखने (चके०) अने (ससिसोयरं के०) चंद्रना सरखा उज्वल एवा
(जसं के०) यशने (कंठं के०) शा कारणमाटे (हारसि के०) हारी जाय ठे.

विशेषार्थ—अरे मूर्ख जीव! फक्त विषयसेवाने अवसरे कट्टपनाथी मा-
नेला क्षणमात्रना सुखनेविषे लालचु थइ रहेलो तुं, जेनी बराबर बीजुं
कोइपण सुख नथी एवा फक्त शीलव्रतथी मेलववा योग्य मोक्षसुखने
अने चंद्र समान उज्वल यशने शाकारणमाटे हारी जाय ठे? अर्थात्
तेवुं सुख तुं न हारी जा. ॥ ७५ ॥ कछुं ठे के—

दत्तस्तेन जगत्यकीर्तिपटहो गोत्रे मषीकूर्चकः,

चारित्रस्य जलांजल्विर्गुणगुणारामस्य दावानलः ॥

संकेतः सकलापदां शिवपुरद्वारे कपाटो दृढः,

कामार्त्तस्त्यजति प्रबोधयति वा स्वर्त्रीं परस्त्रीं न यः ॥ १ ॥

* आ ठेकाणे 'हे जीव' एवुं संबोधन न आपतां 'रे जीव' एवुं अधम संबोधन आ-
पवानुं कारण ए ठे के, जीवने शीलव्रतादि उत्तम धर्म सहाय्यकारी ठे, ठतां ते तेवा धर्मने
मूकीने बीजा क्षणमात्रना सुखमां लालचु थइ रहेलो ठे, माटे तेवुं संबोधन आप्युं ठे.

१ आंखने बंध करीने उघाडवी तेने निमेष कहेवाय ठे.

अर्थ— कामथी पीडाएलो जे माणस पोतानी स्त्रीने वोलावतो नथी अने परस्त्रीने तजतो नथी, तेणे जगतने विषे अपकीर्तिरूप ढोल वगडाव्यो ठे, पोताना कुलने मशी (मेश) नो कूचो दीधो ठे, संयमने जलांजलि आपी ठे, गुणरूप उद्यानने वीषे दावानल सलगाव्यो ठे, सर्व आपत्तिउने पोतानी पासे आववानो संकेत कस्यो ठे अने मोक्षरूप नगरीना द्वारने विषे कमाड मजबूत बंध कस्यां ठे.

हवे कामने विषे आसक्त थएलानां दूषणो कहे ठे.

कलिमलअरतिअबुचुहाव्याधिदाहादि विविधासुखानि

कलिमलअरइअनुस्का-वाहीदाहाइ विविहअसुहाइ ॥

मरणमपि खलु विरहादिषु संपद्यते कामतप्तानां

मरणंपि हुं विरहाइसु, संपङ्गइ कामतवियाणं ॥ ७६ ॥

शब्दार्थ— (कामतवियाणं के०) कामथी तप्त थएला पुरुषोने (कलि-मल के०) लंपटपणाथी विषयनी अप्राप्तिमां चित्तनो दोष, (अरइ के०) अतिशय चित्तमां उद्वेग, (अनुस्का के०) ते ते प्रकारनी चिंताथी अंतरना व्याकुलपणाने दीधे अरूचि, (वाही के०) ताव विगेरेनी उत्पत्ति अने (दाह के०) ताप (आदि शब्दथी मूर्छा विगेरे ग्रहण करवा.) एवा (विविह असुहाइ के०) विविध प्रकारना दुःख अने (विरहा-इसु के०) वियोगादिकने विषे (हु के०) निश्चय (मरणंपि के०) मरण पण (संपङ्गइ के०) प्राप्त थाय ठे. ॥ ७६ ॥

विशेषार्थ—कामथी तप्त थएला पुरुषने चित्तनो दोष, उद्वेग, अरूचि, ताव, दाह अने मूर्छा विगेरे विविध प्रकारनां दुःख अने वियोगादि अवस्थामां मरण पण थाय ठे. अर्थात् प्राणी कामदेवना व्याकुलपणाथी मरणांत अवस्थाने पण अनुभव ठे. ॥ ७६ ॥

हवे विषयवंत प्राणीउने बहु दुःख प्राप्त थायठे, तेज फरीथी कहे ठे.

विषयिणां दुःखलक्षणा विषयविरक्तानां असमशमसौख्यं

विसईण दुःखलक्षा, विसयविरक्ताण मसमसमसुखं ॥

यदि निपुणं परिचिंतयसि तत् ममापि अनुभवः एषः

जंइ निउणं परिचिंतसि, तां मप्रवि अणुभवो एसो ॥ ७७ ॥

शब्दार्थ— (विसर्गण के०) विषयवंत प्राणीजने (दुःखा के०) दाखो दुःख प्राप्त थाय ठे अने (विसयविरत्ताणं के०) विषयथी विरक्त थएदा प्राणीजने (असमसमसुखं के०) जेनी वरावर बीजुं कोइ पण सुख न थइ शके एवुं मोक्षनुं सुख प्राप्त थाय ठे. हे नव्य जीव ! (जइ के०) जो तुं (निउणं के०) निपुणपणाए करीने (परिचिंतसि के०) विचार करे ठे, (ता के०) तो (मप्रवि के०) मने पण अने पोताने पण (एसो के०) ए पूर्वे कहेलो सर्व (अणुजवो के०) अनुजव थशे. ॥ ७७ ॥

विषेशार्थ— कामदेवथी आकुल व्याकुल थएदा प्राणीजने दाखो दुःख अने कामदेवथी विरक्त थएलाने उपमा रहित एवुं मोक्षसुख प्राप्त थाय ठे. हे नव्य जीव ! जो तुं प्रविणपणाथी विचार करीश तो पोताने पण एज अनुजव थशे. कखुं ठे के—

तीरात्तीरमुपैति रौति करुणं चिंतां समालंब्यते,

किंचिच्छ्लायति निश्चलेन मनसा योगीव मुक्तेक्षणः ॥

खां ठायामवलोक्य कूजति पुनः कांतेति मुग्धः खगो,

धन्यास्ते जुवि ये निवृत्तमदना धिग्दुःखिताः कामिनः ॥ १ ॥

अर्थ—मूर्ख पक्षी नदीना एक कांठेथी बीजे कांठे जाय ठे, बीजाने दया उपजे तेम रोवे ठे, विचार करे ठे अने योगिनी पेठे दृष्टिने स्थिर राखी निश्चल मनथी कांइ ध्यान करे ठे. वली पोतानी ठायाने जोइने 'हे कांते!' एम शब्द करे ठे. माटे पृथ्वी उपर जेउं कामथी निवृत्ति पा-म्या ठे तेमनेज धन्य ठे अने दुखि एवा कामी पुरुषोने धिक्कार ठे. ॥७७॥

आ प्रमाणे विषयनी आशाने दूर करी ज्ञाननो उपदेश कहे ठे.

यासां च संगवशतः यशोधर्मकुलानि हारयसि मूढ
जासिं च संगवसउं, जसधम्मकुलाइं हारसे मूढ ॥

तासामपि किमपि चित्ते चिंतय नारीणां दुश्चरितं
तासिंपि किंपि चित्ते, चिंतसु नारीण उच्चरियं ॥ ७८ ॥

शब्दार्थ—(मूढ के०) हे मूर्ख प्राणी ! तुं (जासिं के०) जे (नारीण के०) स्त्रीजना (संगवसउं के०) संगना वश्यपणाथी (जसधम्मकुलाइं के०) यश, धर्म अने कुलने (हारसे के०) हारी जाय ठे. (तासिंपि के०) ते

स्त्रीर्जना पण (किंपि के०) कांश् पण (दुच्चरियं के०) दुराचरणने (चि-
त्ते के०) चित्तमां (चित्तय के०) चिंतवन कर. ॥ ७७ ॥

विशेषार्थ— हे मूर्ख प्राणी ! तुं जे स्त्रीर्जनो संग करवाथी यश, धर्म
अने कुल हारी जाय ठे, ते स्त्रीर्जना दुराचरणनो त्हारा पोताना चित्त-
मां विचार कर. कळुं ठे के— रक्त, दुष्ट, मूढ, बंधाएलो ए चार उपदे-
शना शत्रुर्ज ठे, माटे मध्यस्थपणे रहेंवुं. अर्थात् तेर्ज उपदेशने अयोग्य ठे.
तेथी मध्यस्थपणुं राखीने क्णमात्र विचार कर. ॥ ७७ ॥

हवे स्त्रीर्जना दोषो कहे ठे.

चपलाः कुटिलाः वंचननिरताः दुष्टधृष्टाः
चवलां कुडिलां, वंचणनिरयां दुष्टधिष्ठां ॥

तथा नीचगामिन्यः याः तास्वपि कः मोहः
तह नीचगामिणीं जां, तासिंपि को मोहो ॥ ७८ ॥

शब्दार्थ— (जां के०) जे स्त्रीर्ज (चवलां के०) चंचल स्वभाव-
वाली (कुडिलां के०) मायावी (वंचणनिरयां के०) परपुरुषना चि-
त्तने प्रसन्न करवामां निश्चयवाली (दुष्ट के०), बीजाने दुःखमां पाड-
वामां चतुर (धिष्ठां के०) निर्द्वज्ज (तह के०) तेमज (नीचगामि-
णीं के०) कुपात्र, दास, नट विगेरेने विषे प्रीतिवालीं होय ठे; तो
(तासिंपि के०) तेवी स्त्रीर्जने विषे (को मोहो के०) मोह श्यो ? ॥७८॥

विशेषार्थ— जे स्त्रीर्ज चंचल स्वभाववाली, मायावी, परपुरुषनी चित्तने
प्रसन्न करवामां ततर, बीजांने दुःखमां पाडवामां चतुर अने लज्जा-
रहित वली कुपात्र, दास, नट विगेरे हलकी जातना पुरुषोने विषे आ-
सक्त होय ठे. तेवी स्त्रीर्जने विषे मोह श्यो? कळुं ठे के—

उन्मार्गगामिनी सांद्रं, रसौघनिचितांतरा ॥

स्त्री नदीवज्जिनत्येव, कूले कूले श्व क्णत् ॥ १ ॥

अर्थ— जेम आवला मार्गे (नीचेमार्गे) जनारी अने गाढ जलरूप
रसना समूहथी जरपूर एवी नदी क्णमात्रमां कांठे कांठे जेदाय ठे,
तेम अवला मार्गे (कुमार्गे) जनारी अने गाढ शृंगारादि जूदा जूदा
रसना समूहथी जरपूर मनवाली स्त्री क्णमात्रमां नीच कूल कूलने विषे जे-

दाय ठे. माटे तेवी स्त्रीउने विषे शामाटे मोह करवो जोइए ? कहुं ठे के-

अनुरागो वृथा स्त्रीषु, स्त्रीषु गर्वो वृथेति वा ॥

प्रियोऽहं सर्वदाप्यस्या, ममेषा सर्वदा प्रिया ॥ २ ॥

अर्थ- “हुं तेने हंमेशा प्रिय हुं अने ते हंमेशा मने प्रिय ठे.” एवी स्त्रीउनेविषे प्रीति राखवी ते फोकट ठे. तेमज स्त्रीउने विषे गर्व करवो तेपण फोगट ठे. ॥ २ ॥ कारण स्त्रीउने निरंतर स्नेहविनानी जाणवी. वली पण कहुं ठे के-

एता हसंति च रुदति च कार्यहेतोर्विश्वासयंति च परं न च विश्वसंति ॥
तस्मान्नरेण कुलशीलसमन्वितेन, नार्यः श्मशानघटिका इव वर्जनीयाः ॥३॥

अर्थ-ए स्त्रीउ पोताना स्वार्थ माटे हसे ठे अने रुवे ठे. बीजाने विश्वास करावे ठे अने पोते विश्वास करती नथी; माटे कुल अने शीले करीने युक्त एवा पुरुषे श्मशानना घडानी पेठे स्त्रीउने त्यजी देवी. ॥३॥

हवे स्त्रीउनुं क्षणरागीपणुं कहे ठे.

गुणसागरमपि पुरुषं चंचलचित्ता वर्जयित्वा पापा
गुणसायरंपि पुरिसं, चंचलचित्ताउ वज्जिउं पावा ॥

रज्यते निरहरेऽपि खलु नीचत्वं अहो महेलायाः
वच्चइ निरस्करेवि हुं, नीअत्तमहो महेलाए ॥७०॥

शब्दार्थ- (चंचलचित्ताउ के०) चपल चित्तवाली अने (पावा के०) डुरराचारिणी एवी स्त्री (गुणसायरंपि के०) गुणना समुद्र एवाय पण (पुरिसं के०) पुरुषने (वज्जिउं के०) त्यजी दइने (हु के०) निश्चय (निरस्करेवि के०) मूर्ख एवाय पण पुरुषने विषे (वच्चइ के०) रागवाली थाय ठे, माटे (अहो के०) आश्चर्यकारी ठे (महेलाए के०) स्त्रीनुं (नीअत्तं के०) नीचपणुं. ॥ ७० ॥

विशेषार्थ- चपल चित्तवाली अने डुराचारिणी एवी स्त्री, गुणना समुद्र अर्थात् बहु गुणवाला पोतानापतिने त्याग करीने निश्चे मूर्ख एवाय पण परपुरुषने विषे प्रीति धरे ठे; माटे स्त्रीनुं नीचपणुं आश्चर्यकारी ठे.

एवी स्त्रीउने विषे विरक्त अएला पुरुषोने वारंवार उपदेश करता
ठता कहे ठे.

रूपोपहसितमकरध्वजमपि पृथ्वीश्वरमपि परिहृत्य
रूवोवहसियमयर-द्वयंपि पुह्वीसरंपि परिहरिउं

इतरनरेऽपि प्रसज्यते धिक् धिक् महिलानां अधमत्वं
इयरनरेवि पसंज्जइ, हीही महिलाणमहमत्तं ॥ ८१ ॥

शब्दार्थ— स्त्री (रूवोवहसिय के०) रूपे करीने हसी काढयो ठे
(मयरद्वयंपि के०) कामदेव जेणे एवाय पण (पुह्वीसरंपि के०) रा-
जाने पण (परिहरिउं के०) त्याग करीने (इयरनरेवि के०) बीजा
रूपरहित पुरुषने विषे पण (पसज्जइ के०) आसक्त थाय ठे, माटे (म-
हिलाणं के०) स्त्रीउना (अधमत्तं के०) अधमपणाने (ही ही के०)
धिक्कार थाउं! धिक्कार थाउं !! ॥ ८१ ॥

विशेषार्थ— स्त्री कामदेवथी अधिक रूपवंत एवाय पण राजाने त्यजी
दइ बीजा रूपरहित पुरुष उपर आसक्त थाय ठे, माटे स्त्रीउना अधम-
पणाने धिक्कार थाउं! धिक्कार थाउं!! अर्थात् कामदेवथी व्याकुल थ-
येली स्त्री रूप अने पात्र रहित एवा जे ते पुरुष उपर आसक्त थाय ठे.
कह्युं ठे के—

जो वयस्य यदि स्वस्य, प्रशस्यमपि वांठसि ॥

कृषेरन्यत्र माकार्षीः, प्रमाणं नायकामुखं ॥ १ ॥

अर्थ— हे मित्र! जो तुं पोतानुं कुशल इच्छतो होय तो पृथ्वीरूप
स्त्री विना बीजी स्त्रीना मुखने प्रमाण करीश नहीं. ॥ १ ॥

हवे स्त्रीनुं स्वरूप दुःखे करीने पण जाणी शकातुं नथी, ते कहेठे.

धीरा इव कातरा वा नारी मुग्धा इव बुद्धिमती वा
धीरा व कायरा वा, नारी मुग्धा व बुद्धिमंता वा ॥

रक्ता इव विरक्ता वा सरला कुटिला इव नो जानामि

रक्ता व विरक्ता वा, सरला कुटिला व नो जाणे ॥ ८२ ॥

शब्दार्थ— (नारी के०) स्त्री (धीराव के०) धीर सरखी ठे? (वा के०)
अथवा (कायरा के०) बीकण स्वभाववाला जेवी ठे? (मुग्धाव के०)

मूर्ख सरखी ठे ? (वा के०) अथवा (बुद्धिमंता के०) बुद्धिवंत सरखी ठे. (रत्ताव के०) आसक्त थएला सरखी ठे ? (वा के०) अथवा (विरत्ता के०) विरक्त सरखी ठे ? (सरला व के०) सरल सरखी ठे ? (कुडिला के०) खोटा आचरणवादी ठे ? ते हुं (नो जाणे के०) नथी जाणतो. ॥ ७२ ॥

विशेषार्थ— स्त्री धीरजवादी ठे के बीकण ठे ? मूर्ख ठे के बुद्धिवंत ठे ? म्हारा उपर प्रीतिवादी ठे के बीजा उपर प्रीतिवादी ठे ? सन्मार्गे चलनारी ठे के खोटा आचरणवादी ठे. ते हुं विशेष जाणी शकतो नथी. ॥ ७२ ॥ कह्युं ठे के—

प्राणप्रदा देहहरा नराणां, जीरुखजावाः प्रविशंति वन्हौ ॥

क्रूराः परं पल्लवपेशलांग्यो, मुग्धा विदग्धानपि वंचयंति ॥ १ ॥

अर्थ— प्राण आपनारी, पुरुषोना देहने हरण करनारी अने बीकण खजाववादी एवी स्त्रीउं पण अग्निने विषे प्रवेश करे ठे. वदी क्रूर ठता नवा अंकुरना सरखा कोमल अंगवादी ते मुग्ध स्त्रीउं चतुर पुरुषोने पण ठेतरे ठे. ॥ ७२ ॥

बुद्धिवंत पुरुषो पण स्त्रीचरित्रने जाणी शकता नथी, ते कहे ठे.

निजमतिमहात्म्येन ये सकलं त्रिचुवनं परिकलंति

नियमश्माहप्येणं, जे सयलं तिहुंयणं परिकलंति ॥

नारीचरित्रविचारे तेऽपि खलु मूढाश्च मूकाश्च

नारीचरियवियारे तेवि हुं मूढव मूअव ॥ ७३ ॥

शब्दार्थ— (ये के०) जे बुद्धिमंत पुरुषो (नियमश्माहाप्येणं के०) पोतानी बुद्धिना माहात्म्ये करीने (सयलं के०) सर्व एवा (तिहुंयणं के०) त्रण चुवनने अर्थात् त्रण जगत्ना स्वरूपने (परिकलंति के०) जाणे ठे. (तेवि के०) ते बुद्धिमंत पुरुषो पण (नारीचरीयवियारे के०) स्त्रीना चरित्रनो विचार करवामां (हु के०) निश्चय (मूढव के०) मूढना सरखा अने (मूअव के०) मूंगाना सरखा ठे. ॥ ७३ ॥

विशेषार्थ— जे महाबुद्धिमंत पुरुषो, पोतानी बुद्धिना बलथी सर्व त्रण जगत्ना स्वरूपने जाणे ठे, ते बुद्धिमंत पुरुषो पण स्त्रीना चरित्रनो वि-

चार करवामां एटले 'आ स्त्री सुशीला ठे के दुःशीला ठे' एनो निर्णय करवामां मूढ सरखा ठे अने कांश्क जाणता होय तो कहेवाने अस-मर्थ होवाथी मूंगाना सरखा ठे. अर्थात् बुद्धिमंत पुरुषो पण स्त्रीना चरित्रने जाणी शकता नथी अने कांश्क जाणे ठे तो प्रगट नहीं होवाथी कही शकता नथी. कहुं ठे के—

चत्वारः सृजता पूर्व, मुपायास्तेन वेधसा ॥

नसृष्टः पंचमः कोऽपि, गृह्यते येन योषितः ॥ १ ॥

अर्थ—विश्वने सृजनारा ते ब्रह्माए प्रथम चार उपाय सरजा ठे; परंतु कोइ पण पांचमो सरजो नथी के, जेथी स्त्रीने पकडी शकाय. ॥ ७३ ॥

मनुष्यपणुं साधारण ठतां ए स्त्रीं एवी केम होय ठे ? त्यां कहेठे.

अन्यं रमते निरीक्षते अन्यं चिंतयति ज्ञापते अन्यं

अन्नं रमइ निरिस्कइ, अन्नं चिंतेइ ज्ञासए अन्नं ॥

अन्यस्य ददाति दोषं कपटकुटी कामिनी विकटा

अन्नस्स देइ दोसं, कवडकुमी कामिणी विअमा ॥ ७४ ॥

शब्दार्थ— स्त्री (अन्नं के०) बीजानी (रमइ के०) स्पृहाथी इष्टा करे ठे. (अन्नं के०) बीजाने (निरिस्कइ के०) व्याकुलपणाथी जोवे ठे. (अन्नं के०) बीजाने (चिंतेइ के०) चिंतवे ठे. (अन्नं के०) बीजानी साथे (ज्ञासए के०) वातो करे ठे. वली (अन्नस्स के०) बीजाने (दोसं के०) दोष-अपवाद (देइ के०) आपे ठे; माटे (कामिणी के०) स्त्री (विअमा के०) म्होटी एवी (कवडकुमी के०) कपटनी जुपनी ठे. ॥७४॥

विशेषार्थ— स्त्री एक पुरुषनी स्पृहाथी इष्टा करे ठे, बीजाने व्याकुलपणाथी जोवे ठे, बीजानो मनमां विचार करे ठे अने चोथानी साथे वातो करे ठे. वली रागरहित एवा कोइ बीजाज पुरुषने डुराचारीपणानो अपवाद आपे ठे; माटी स्त्री खरेखरी म्होटी कपटनी जुपडीठे. कहुं ठे के—

जटपंति सार्द्धमन्येन, पश्यंत्यन्यं सवित्रमा ॥

हृदतं चिंतयत्यन्यं, न स्त्रीणामेकतो रतिः ॥ २ ॥

अर्थ— स्त्री एकनी साथे वात करे ठे; कटाह सहित बीजाने जुए ठे;

वली हृदयमां रहेला त्रीजानो विचार करे ठे; माटे स्त्रीउने एक पुरुषथी प्रीति नथी. ॥ ७४ ॥

हवे पोताना उपर आसक्त एवी स्त्रीउनो पण विश्वास न करवो,ते कहेठे.

यत्र अनुरक्तचिता सखिधनदेशादिकमपि मुंचति
जत्थाणुरत्तचित्ता, सहिधणदेसाइअंपि ठडेइ ॥

तमपि खलु क्षिपति दुःखे महिला मंठस्य नृपचार्या

तंपि हुं खिवेइ डुंके, महिला मिंठस्स निवज्जां ॥ ७५ ॥

शब्दार्थ— (महिला के०) स्त्री (जत्थ) जे पुरुषने विषे (आणुरत्त-
चित्ता के०) आसक्त चित्तवाली थाय ठे, ते स्त्री (सहिधणदेसाइअंपि
के०) सखि-बहेनपणी, धन अने देशादिकने पण (ठडेइ के०) त्यजी
दे ठे. वली ते स्त्री (तंपि के०) ते पुरुषने पण (हु के०) निश्चे (डुंके
के०) दुःखने विषे (खिवेइ के०) फेंकी दे ठे. दाखलो कहे ठे के, जेम
(निवज्जा के०) राजानी स्त्रीए (मिंठस्स के०) मंठने (हाथीना
मावतने) दुःखमां नाख्यो. ॥ ७५ ॥

विशेषार्थ— पुरुषने विषे आसक्त थएला चित्तवाली स्त्री. बहेनपणीने,
धनने अने देश विगेरेने पण त्यजी दे ठे. एटखुंज नहिं परंतु जे पुरुष
उपर आसक्त थएली होय ठे तेज पुरुषने निश्चे दुःखमां नाखे ठे. जेम
राजानी स्त्री महाव्रतनी साथे प्रीति करीने कुटुंब, धन, राज्य अने स्व-
जन विगेरेने त्यजी दइ ते महाव्रतनी साथे चाली गइ. रस्तामां चोरने
पति करी महाव्रतने पण शूली उपर चडाव्यो आ कथानुं स्वरूप नूपुर-
पंडितानी कथामां कहेवायलुं ठे, त्यांथी जाणी लेवुं. ॥ ७५ ॥

हवे स्त्रीउथी विरक्त चित्तवालाने वखाणे ठे.

कुटिलां महिलां ललितां परिकलय्य विमलबुद्ध्यः धीराः
कुंभिलं महिलां ललिअं, परिकलिउं विमलबुद्धिणो धीरा ॥

धन्याः विरक्तचित्ताः ज्वंति यथा अगडदत्तादि

धन्ना विरक्तचित्ता, ह्वंति जंह अगडदत्ताई ॥ ७६ ॥

शब्दार्थ— (ललिअं के०) मनोहर एवी (महिलां के०) स्त्रीने (कु-

मिलां के०) मगरनी दाढनी पेठे वांका हृदयवाली (परिकलिउं के०)
जाणीने (विमलबुद्धिणो के०) निरमल बुद्धिवाला अने (धीरा के०)
धीरजवंत एवा (धन्ना के०) केटलाक पुण्यवंत पुरुषो (विरत्तचित्ता
के०) वैराग्यवंत चित्तवाला (ह्वंति के०) थाय ठे. (जह के०) जेम
(अगडदत्ताई के०) अगडदत्त विगेरे थया ठे तेम. ॥ ८६ ॥

विशेषार्थ— रूपादिकथी मनोहर एवी पण स्त्रीने मगरनी दाढनी पेठे
वांका हृदयवाली-दुराचरणी जाणीने निरमल बुद्धिवाला अने मेरु-
पर्वतना सरखा धीरजवंत केटलाक पुण्यवंत पुरुषो अगडदत्त, शालि-
जद्र अने जंबूस्वामी विगेरेनी पेठे वैराग्यवंत थाय ठे. ॥ ८६ ॥

अगडदत्तनी कथा.

जेनी संपत्ति जोइने देवताउं पण लक्ष्मीथी स्वर्गने ठेतरायेळुं मानता
हता एवुं शंखपुर नामनुं नगर ठे. त्यां जेना हाथरूप कमलने विषे त्र-
मरनी पंक्तिना सरखुं खड्ग शोचतुं हतुं एवो अने महा रूपवंत सुंदर
नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने त्रास पामेला मृगना सरखा नेत्रवाली
सुलसा नामनी स्त्री हती के, जे स्त्री गुणोए करिने सारा दंडवाली ध्व-
जानी पेठे अत्यंत शोचती हती. तेउने संपूर्ण दोषना स्थानरूप अग-
डदत्त नामनो पुत्र हतो.

एक दिवसे राजा सत्रामां बेठो हतो, ते वखते अगडदत्त पण आ-
वीने बेठो. एवामां केटलाक नगरवासी जनोए आवीने राजाने कहुं
के, “ हे देव ! आ तमारो पुत्र अगडदत्त प्रजाने बहु संतापे ठे; तेथी
अमे नगरमां रहेवाने असमर्थ ठीए. ” प्रजानां एवां वचन सांजलीने
क्रोधथी रातां थयां ठे नेत्र जेनां एवा राजाए कहुं के, “ मनुष्योने वां-
जीया रहेवुं ए घणुंज सारुं ठे; पण दुर्विनीत पुत्रथी पुत्रवंत कहेवरा-
वुं ए सारुं नथी. सज्जुणवाला पुत्रोथी सामान्य कुल शोचा पामेठे अने
कुपुत्रोथी उज्वल कुल कलंकित थाय ठे. ” ए प्रकारे राजाए तिरस्कार
करेलो कुमार अगडदत्त रात्रीने विषे सिंहनी पेठे निर्जय ठतो पिताना
नगरथी चाल्यो गयो. अनुक्रमे ते वाराणसी नगरीचे पहोच्यो अने त्यां
इंद्रथी पण अधिक लक्ष्मीवंत पुरुषोनी संपत्ति जोवा लाग्यो. पठी अनु-
क्रमे फरता फरता ते सरल मनवालो राजकुमार विद्यार्थिउने जणवानी

पाठशालामां गयो अने त्यां पवनचंड उपाध्यायने नमस्कार करी तेमनी पासे वेगो. उपाध्याये आकृतिमंत ते राजकुमारने जोशने हर्षथी पूब्युं के, “ तुं कोण तुं ? क्यांथी आव्यो तुं ? अने आववानुं कारण शुं ठे ? ” उपाध्यायनां एवां वचन सांजली राजकुमारे पोतानी सर्व वात कही ए-टले उपाध्याये तेने प्रसन्न करता ठता स्नेहयुक्त वाणीथी कहुं. “ हे राज-कुमार ! पुत्रोए माता पिताने त्याग करवां ए योग्य नथी; कारणके, ते-मणे जेटला आपणा उपकार कच्या ठे तेटला पृथ्वीमां रजकणो पण न-थी. हे वत्स ! जो स्तनपानादिक अनेक प्रकारना उपकार करनारा मा-ता पिताने त्याग करे तो पठी पशुमां अने मनुष्योमां फेर श्यो ? अ-र्थात् कांइ फेर नहीं. ” राजकुमारे कहुं. “ तमारथी हुं सारी रीते बोध पास्या तुं. माता पिता पुत्रने जन्म आपे ठे अने गुरु ज्ञान आपे ठे, माटे मने कांइ कार्यनी आझा करो. ” ए प्रकारे कहेता एवा ते राजकुमारने उपाध्याये पोताना घरप्रत्ये तेडी जइ स्नान जोजन विगेरे कराव्युं अने पठी कहुं के, “ हे वत्स ! पिताना घरनी पेठे आ म्हारा घरने विषे रहे अने पुत्रनी पेठे आ म्हारी लक्ष्मीने कृतार्थ कर. ” ते वात अंगी-कार करीने विनयवंत राजकुमारे अनुक्रमे सर्व शस्त्र तथा शास्त्रादिक कलानो अज्यास कस्यो.

एकदिवसे उपवनमां बाणोथी क्रीडा करता एवा ते अगडदत्त राज-कुमारने वांसांमां अकस्मात् पुष्पनो दडो वाग्यो एटले जेवामां ते पातुं वालीने जुए ठे तेवामां तेणे एक युवान् रूपवंती स्त्रीने पोतानी पासे दीठी. ‘शुं आ कामवीर ठे ?’ एम विचार करीने कटाक्षरूप बाणोना मी-षथी युद्ध करवाने तैयार थाय ठे एवामां त्रकुटीरूप धनुष्यथी बुटेला नेत्ररूप बाणे करीने जेदाइ गयुं ठे मन जेतुं एवा राजकुमारने जाणीने ते स्त्रीए कहुं. “ हे सुजग ! ज्यारथी में आ नेत्रोथी तने दीठो ठे त्या-रथी निर्दय एवो कामदेव मने प्रहारे करे ठे; माटे हे नाथ ! तमे आ म्हारी याचनाने फोगट करवाने योग्य नथी. ” एवां ते स्त्रीनां वचन सांजली राजकुमारे कहुं. “ तुं कोण तुं ? अने कोनीपुत्री तुं ? ” स्त्रीए कहुं. “ हुं बंधुदत्त शेठनी वहाली पुत्री तुं. म्हारुं नाम मदनमंजरी ठे. वली में न्हान पणथीज सर्व शास्त्रनो अज्यास कस्यो ठे. पिताए मने परणावी ठे, पण

कृपण माणस जेम लक्ष्मीने विटंबना पमाडे तेम कृपण पतिए मने विटंबना पमाडी ठे; जेथी हुं दोरी रहितधनुष्यनी लाकडीनी पेठे पिताना घरने विषे रहुं बुं. कहुं ठे के-चतुर स्त्रीउने मूर्ख पति, बुद्धिवंत शिष्योने जड गुरु तथा शूर पुरुषोने कायर अधिपति मृत्यु थकी पण वधारे दुःखकर्ता ठे. हे नाथ ! तरश्याने तलावनी पेठे तमे घणे दहाडे म्हारी दृष्टिये प्राप्त थया ठो; माटे म्हारा जीवनरूप पति तमेज ठो. ” पठी राजकुमारे मनोहर वाणीवादी ते स्त्रीना रूपथी मोहित थइने कहुं. “ हे रंजोरु ! वखत आवे हुं त्हारो मनोरथ सफल करीश. ”

कुमारनां एवां वचन सांजली अत्यंत आनंद पामेदी ते स्त्री पोताने घेर गइ अने राजकुमार पण अश्वउपर चडीने नगर तरफ चाळ्यो. रस्ते मनुष्योना कोलाहल शब्दने सांजली तथा शून्य वजारोने जोइ कुमारे जेटलामां सामी दृष्टि करी तेटलामां सात स्थानथी जरता एवा मदथी पृथ्वीने पलावतो, उंचो कस्यो ठे शुंडरूपी दंड जेणे एवो तथा क्रोधथी अंध बनेलो अने वली पोतानी सन्मुख आवतो एवो हाथी दीठो. पठी घोडा उपरथी उतरी वेगथी हाथीना सामो दोडी पोताना पासे राखवानुं वस्त्र हाथ उपर वींटीने हाथवती हाथीने प्रहार कस्यो एटले क्रोध पामेलो ते हाथी सोढने उठावतो तेना सामो दोड्यो. सर्वलोको हाहाकार करवा लाग्या. राजकुमार अगडदत्ते फरीथी पण हाथीने पुढना मूलमां मास्यो तेमज पोतानुं पासे राखवानुं तेना सामुं फेंकीने तेने नमाव्यो अने नमेला हाथी उपर वेगथी चडी जइ महावतोए स्तुति करेला राजकुमारे तेने आलातस्थंज साथे बांध्यो. पठी जुवनपाल राजाए द्वारपाल मोकली अगडदत्तने पोतानी पासे बोलाव्यो. राज सजामां आवीने प्रणाम करवा एवा तेने गाढ आलिंगन करी राजाए पोताना पासे बेसास्यो अने कहुं के, “ हे वत्स ! जो के में गुणोए करीने त्हारुं कुल जाणुं ठे, तो पण विशेष जाणवाने माटे त्हारुं मन उतावल करे ठे. ” राजानां एवां वचन सांजली जेटलामां राजकुमार नींचुं मुख राखीने बेसी रहे ठे तेटलामां पवनचंरु उपाध्याये तेतुं सर्व वृत्तांत राजाने कही संजलाव्युं. “ जो राजा ठे तो ते म्हारा राज्य

पदने योग्य ठे. ” एम कहीने जुवनपाल राजाए वस्त्र अने अलंकारो आपी अगडदत्तनो सत्कार कस्यो.

एवामां जेट लइने आवेला केटलाक नगरवासी जनोए राजाने वि-
नंती करी के, “हे देव ! आ तमारी नगरी छुद्र चोरथी पीना पामेठे.
तमे रक्षण करनार ठतां कोइ अदृश्य चोर ज्यारे आ नगरीने पीडा
करे त्यारे चंद्रथी अमृत वर्षवाने बदले विष वर्षवा जेवुं थायठे. ” न-
गरवासी जनोनां एवां वचन सांजली राजाए तलारने तिरस्कारपूर्वक
नगरनुं रक्षण करवानुं कहुं एटले तलारे नमस्कारपूर्वक राजाने कहुं के,
“हे देव ! ए चोर निश्चय कोइ सिद्ध अथवा मांत्रिक होवो जोइए;
कारणके, अमे घणा दिवस थया तेने शोधीए ठीए, तो पण ते अमारी
नजरे आवतो नथी. ” पठी चोरने पकडवाना उपायने शोधवाथी थाकी
गथेला राजाने जाणी राजकुमार अगडदत्ते कहुं. “हे तात ! तमे ते
वातनी चिंता त्यजी दइ ते काम मने सोंपो. आझाकारी हुं हाजर ठतां
ते काम तमारे बीजा कोइने कहेवा जेवुं नथी. कारणके, कफनो नाश
करनार शुंठ हाजर होय तो कयो पुरुष रसायननो उपयोग करे ? ”

पठी राजाए आझा करी एटले हर्षे पाम्यो ठे आत्मा जेनो एवा ते
कुमारे श्री पवनचंड उपाध्यायनी रजा लइ जुगारी, माढी, कलाल,
वेश्या अने कंदोइनी बजारोमां चोरने शोधता शोधता ठ दिवस निर्ग-
मन कस्या. पठी सातमे दिवसे राजकुमार अगडदत्त विचार करवा
लाग्यो के, “चोरने शोधतां ठ दिवस गया; परंतु तेनी वात पण संज-
लाती नथी. हवे फक्त आजनो एकज दिवस बाकी रह्यो ठे तेमां म्हारी
प्रतिज्ञा शी रीते पुरी थशे ? ” एवो विचार करीने हाथमां ठे तरवार
जेना एवो ते राजकुमार प्रेतवन (स्मशान) नो आश्रय करीने जेट-
लामां एक वडना वृद्धनीनीचे बेसे ठे तेटलामां तेणे रुद्राद्धनी मालाना
अलंकारोने धारण करेला, जगवा लुगडांवाला, दंड अने पात्रथी कंपता
ठे हाथ जेना एवा, वली विशाल कपाल, रातां नेत्र, लांबा हाथ अने
लांबी जांघवाला एवा कोइ संन्यासीने आवतो दीगो. “आ चोर ठे. ”
एम राजकुमार जेटलामां निश्चय करे ठे तेटलामां ते पाखंडि सन्यासीए
आवीने तेने पूब्युं के, “तुं कोण हुं ? ” राजकुमारे कहुं. “हुं द्यूतथी

दारिद्रने पामेलो परदेशी तुं, अने नाशी गइ ठे गाय जेनी एवा गोवा-
लनी पेठे द्रव्यने माटे ज्यां त्यां जटकुं तुं." पाखंडिए कहुं. "जो तुं
म्हारी साथे आवे तो हिम जेम कमलिनीना वननो नाश करेठे तेम
हुं त्हारा दारिद्रनो नाश करुं." राजकुमारे ते वात कबूल करी एटले
तेने त्यांज बेसारी पोते संन्यासी स्मशानमां गयो. त्यांथी वे कोश अने
एक तरवार लइ पाठो राजकुमार पासे आव्यो अने राजकुमारने पो-
तानी साथे लइ उतावलो नगर तरफ चाळ्यो.

पठी ते पाखंडि संन्यासीए मंत्रविद्याना बलथी नगरवासी लोकोने
निद्रावश करी कोइ धनवंतना घरने विषे खातर पाळ्युं. त्यांथी रत्न,
आजरण अने वस्त्रोथी जरेली अनेक पेटीउं लइ कुमारसहित ते संन्या-
सी तरत एक देवालयमां गयो. त्यां सूतेला परदेशी मुसाफरोने धनना
लोजथी दूर काढी मूकी पोते ते शून्य देवालयमां सर्व पेटीउं लाव्यो. पठी
सर्व सूता एटले ते दंजरी पण सूतो. ते वखते सूता सूता राजकुमार वि-
चार करवा लाग्यो के, "आनुं डुरात्मपणुं आश्चर्यकारी ठे; माटे म्हारे
एनो विश्वास करवो नहीं." एम धारीने ते राजकुमार पोतानी पथा-
रीने वस्त्र ढांकी तरवार हाथमां लइ वडना कोटरमां संताइ रह्यो. संन्या-
सीए पण सूतेला सर्वे परदेशीउंने तरवारथी मारी नाखीने पठी राजकु-
मारनी पथारी उपर घा करी ढांकेला वस्त्रना ककडा करी नांख्या. पण
पथारी शून्य माळम पडवाथी ते जेटलामां आमतेम जोवा लाग्यो ते-
टलामां तरवार ठे हाथमां जेने एवा राजकुमार अगडदत्ते तेने कहुं.
"अरे डुराशय चोर ! घणा कालथी चोरी करनारो तुं हवे क्यां नाशी
जवानो ठे ?" एम कहीने तेणे तरवारवडे ते संन्यासीना बन्ने पग कापी
नाख्या. पठी चोरे कहुं. "हे महाजाग ! त्हारा शौर्यपणाथी प्रसन्न थएलो
हुं हितकारी उपदेश कहुं ते सांजल. आ मंदिरनी पाठल उंचु वडनुं
जाड ठे. तेना कोटरने विषे म्हारुं पातालजुवन ठे. त्यां "वीरवती"
एवो शब्द करीने शीलथी ढांकेलुं बारणुं उघडावजे अने संकेतने माटे
आ म्हारी तरवार तेने आपवा सारु ग्रहण कर. हे नरोत्तम ! तुं ते
म्हारी न्हानी बहेनने परणजे के, जेथी तने म्हारो द्रव्यनो जंमार देखाकरो."

पठी राजकुमार अग्रदत्त तेज प्रमाणे करीने तेना घरने विषे पेठो अने

वीरवतीने जोइ विस्मय पाम्यो. पठी तेना रूपथी मोह पामेदा राजकु-
मारे तेना ज्ञाशुनुं सर्व वृत्तांत कही अने निश्चय थवाने माटे संन्यासीए
आपेली तरवार तेने आपी. हर्षथी प्रफुल्लित नेत्रवादी वीरवती पण
आदर सत्कारथी तेने पलंग उपर बेसारी घरनी उपर बीजेमाले गइ एटले
“ शत्रुनो विश्वास करवो योग्य नथी.” एम विचार करीने राजकुमार
पलंगनो त्याग करी एक खुणामां संताइ गयो.

हवे उपर गएली वीरवतीए यंत्रे करीने एक म्होटी शीला पलंग
उपर पडती मूकी; जेथी राजकुमारना जोतां ठतामां तेना ककना थइ
गया. पठी निःशंकपणाथी नीचे उतरती अने “ म्हारा ज्ञाशुने मा-
रीने अत्यारसूधी जीवनारो तुं कोण ? ” एम कहेती ते वीरवतीने केशे
पकनी राजकुमार अगडदत्त बहार लाव्यो अने जेम हतुं तेम शीलाथी
घरनुं वारणु बंध करावी प्रजाते तेने साथे लइ जइने तेणे राजाने प्र-
णाम कस्यो. राजाए पण आश्चर्यसहित कुमारना शौर्यनुं वखाण करता
चोरे चोरी करेलुं धन नगरवासी जनोने पातुं आप्युं.

पठी प्रसन्न थएदा राजाए एक हजार हाथी, दश हजार जातीवंत
घोडाउं, वस्त्र, अलंकार अने रत्नसहित एक ऋड सोना महोरो, दश लाख
गामवालो देश, पालखी अने मनोहर आसनोसहित जंडार अगडदत्तने
आपीने कमलसेना नामनी पोतानी पुत्री परणावी. राजकुमार पण स्व-
जनसहित जूदा महेलमां रहेतो अने पवनचंड उपाध्यायनी आराधना
करतो ठतो जुवनपाल राजाने पिताना सरखो मानवा लाग्यो.

एक दिवसे कोइ एक स्त्रीए अगडदत्तने कहुं के, “हे सुजग ! तें वचन
आपीने आनंद पमाडेली शेठनी पुत्री मदनमंजरी हस्तिने दमन, राजाने
आनंद, चोरने निग्रह अने राजपुत्रीनो विवाह ते रूप त्हारी वात सां-
जलीने घणोज हर्ष पामी ठे अने तेणे मने त्हारी पासे मोकली ठे. ” एम
कहीने ते स्त्रीए राजकुमारना कंठने विषे पुष्पनो हार अर्पण कस्यो अने
फरीथी कहुं के, “ तेणे कहुं ठे के, हुं निर्जाग्य तुं; कारणके, फरीथी
तमे मने संचारी पण नथी. ” कुमारे कहुं. “ तेणे कांइ खेद करवो नहीं.
में जे कहुं ठे ते बीजी रीते थवानुं नथी. हुं ज्यारे देशमां जइश त्यारे

तेने साथे तेडी जइश. ” एम कहीने तेनो सत्कार करी रत्नजमित विंटीनी जेट आपी पाठी मोकली.

एक दिवसे द्वारपाले आवीने अगडदत्तकुमारनी विनंती करी के, “हे देव ! शंखपुरथी आवेला वे माणसो आपणा द्वारने विषे उजा ठे अने आपना दर्शननी इहा करे ठे. ” राजकुमारे आज्ञा आपवाथी द्वारपाले तेउने प्रवेश कराव्यो एटले सुबेल तथा सुवेग नामना ते प्रणाम करता एवा पोताना वे प्रधानोने उलखीने तेणे अत्यंत आलिंगन करी पोतानी पासे बेसाख्या. पठी राजकुमारे पितानुं कुशल पूब्युं एटले सुवेगे कळुं के, “ हे देव ! सर्वे कुशल ठे; पण एक तमारो वियोग दुःसह ठे. ” सुवेगनां एवां वचन सांजली जेनी आंखमांथी आंसुनी धाराउं पडवा लागी हती एवा कुमारे कळुं के, “ धिक्कार ठे म्हारा सरखा शत्रुरूप पुत्रोने, के जेना स्मरणथी पिताने दुःख थाय ठे. में पिताने पासे रहेवाथी अने परदेश जवाथी दुःखज कळुं ठे. ” एम कहीने खेद पामता एवा कुमारने सुवेगे फरीथी कळुं के, “ गुणवंत पुत्रनो प्रवास पिताने दुःखरूप थतो नथी, पण ज्यारे फरीथी सहवास थायठे त्यारे सुगंधी सुवर्णनी प्राप्ति जेवुं बनेठे, माटे हे देव ! पोताना गुणोए करीने माता पिताने प्रसन्न करो. ” घणा कालना वियोगथी माता पिताने मलवाने माटे उत्साहवंत थएलो कुमार वल्ल अने अलंकारोनी जेटथी सत्कार करेला तेउने साथे लइ जुवनपाल राजा पासे गयो अने सुवेगना मुखथी सर्व वृत्तांत तेने संजलाव्युं एटले जुवनपाल राजाए अगडदत्त राजकुमारने तेना देशप्रत्ये जवानी आज्ञा करीअने पोतानी पुत्री कमलसेनाने घणी सारी शीखामण आपी. पठी उपाध्यायनी आज्ञा लइसासुये कळुं ठे मांगलिक जेने एवा ते राजकुमारे परिवार सहित प्रयाण शरुं कळुं. सैन्ये प्रयाण कच्या पठी राजकुमारे रात्रीये पाठा वली पोतानो रथ दूतीना घरपासे राख्यो अने मदनमंजरीने रथमां बेसारी तरत उतावळथी प्रयाण कळुं. पठी आगल जता विंध्याचलना वनने विषे पडाव करीने रहेला ते कुमार उपर ज्जीम नामना पट्टीपतिनुं धाडुं पळ्युं; तेथी कुमार अगडदत्तनुं सैन्य वायुए उराडेला खाखराना पांदडानी पेठे नाशी जवा लाग्युं. ठेवट अगडदत्त राजकुमार अने ज्जीमनुं युद्ध थयुं. तेमां पण को-

इए विजय लक्ष्मी मेलवी नहीं. पठी पतिनो जय इच्छती एवी मदनमं-
जरी राजकुमारना सारथीने ठेकाणे बेठी एटले तेने जोइ मोह पामवाथी
निर्बल थएला पद्विपतिने राजकुमारे मारी नाख्यो. त्यांथी राजकुमार
आगल चाड्यो. अर्थे मार्गे जतां तेने कोइ बे पुरुषो मढ्या. तेमने शंख-
पुरनो मार्ग पूठवाथी तेउए राजकुमारने कहुं के, “ आ वडना वृद्ध पा-
सेथी शंखपुर जवाना बे मार्गो ठे. तेमां जमणि बाजुने मार्गे शंखपुर
घणुं दूर ठे; पण तेमां कांइ जय नथी अने डावी बाजुने मार्गे नजीक ठे;
पण तेमां डुर्योधन नामनो चोर, एक हस्ति अने एक सिंह ठे; जेथी ते
मार्ग घणोज कठण ठे. ” एवां तेउनां वचन सांचलीने राजकुमार हंमे-
शना अच्यासथी तेज मार्गे चाड्यो अने तेनी साथे बीजा केटलाक व-
टेमार्गुं पण चाड्या. आगल जता उत्तम बुद्धिवाला ते राजकुमारने,
कपालनी मालारूप अलंकारवाला, हाथमां धारण कहुं ठे कमंडल जेणे
एवा अने शब्द करती घुघुरीउंथी जागता जटाजूथरूप आचुषणवाला
कोइ कापालिके (बावाये) आगल आवीने आशिर्वादपूर्वक कहुं के,
“ तीर्थयात्राने माटे जतो एवो हुं त्हाला संगायनी प्रार्थना करुं हुं. ”
राजकुमारे ते वातनी हा कहेवाथी कापालिक तेना रथनी पाठल पाठल
चाड्यो. आगल जतां एक गाम आव्युं ते जोइने कापालिके राजकुमा-
रने कहुं. “ हे धर्मज्ञ ! आ वर्षेने विषे हुं वर्षाऋतुमां आ गामने विषे
रह्यो हतो; माटे सर्वे माणसो म्हारा जवाथी प्रसन्न थरो. हे विवेकि !
तुं पण आ सर्वे माणसो सहित त्यां चाड्य. ” राजकुमारे कहुं. “अमारे
मुनिउंनी साथे जोजन करुं योग्य नथी, ” एम ना कह्या उतां पण
कापालिके कपटथी विष जेलवेळुं केटलुक डुध अने दहीं लावी आप्युं;
ते खाइने सर्वे माणसो एक वृद्धनी नींचे सूता. पठी कुमार जाथुं का-
ढीने जेटलामां खावा बेसे ठे तेटलामां ते कापालीक हाथमां तरवार लइ
कुमारनी पासे आवी कहेवा लाग्यो. “ अरे ! तेज हुं डुर्योधन नामनो
चोर हुं. शुं तें म्हारुं नाम सांचड्युं नथी ? अरे ! हवे तुं म्हारी आग-
लथी लक्ष्मीना सरखी प्रियाने लइ क्यां नाशी जवानो ठे ? में त्हारी सा-
थेनां माणसोने विष खवरावी मारी नाख्या ठे अने आ तरवारथी तने
पण मारी नाखीश. ” एम कहीने ते तरवार खेंचीने कुमार सामो

ड्यो. ते जोइने आश्रय पामेला राजकुमारे पोतानी तरवारथी पाकेलि काकडीनी पेठे तेनुं मस्तक कापी नाख्युं. पठी तृषावंत थएला चोरने राजकुमारे पाणी पायुं एटले राजकुमारना गुणोथी प्रसन्न थएला चोरे तेने कहुं. “ हे सुजग ! आ पर्वतना कुंजने विषे गुफा ठे. तेमां मनोहर घर ठे. त्यां सुंदरी नामनी म्हारी प्रिया अने द्रव्यनो चंडार ठे, तेने तुं म्हारी आझाथी ग्रहण कर. कुमारे पण त्यां जइ अने तेनी प्रियाने सर्व वात कही. रतिना सरखी ते स्त्रीने जोइने अने कामदेवना सरखा राजकुमारने जोइने परस्पर तेज वने जणा अनुरागवंत थया. कहुं ठे के— शुं काम योग्य कार्यनो विचार करे ठे ? अर्थात् नथी करतो. पठी तेजने परस्पर प्रीतिवाला थएला जाणीने मदनमंजरी बहु क्रोध पामी; पण तेणे पोतानी मर्यादा त्यजी दीधी नहीं. राजकुमार पण सुंदरी अने धननो त्याग करी रथ उपर वेसी आगल चाढ्यो. रस्तामां म्होटा अरण्यने विषे तेने क्रूर कालना सरखी आकृतिवालो वननो हाथी मळ्यो; पण तेनेतो तेणे फक्त रमतमांज वश्य कस्यो. वली आगल जतां तेणे दाढोथी जयंकर सिंह दीठो, पण तेने तो वस्त्रथी विंटाळेळो पोतानो हाथ तेना मुखमां घाळी तरवार वती मारी नाख्यो. पठी श्रेष्ठ ज्ञानी जेम संसाररूप समुद्रने उलंघन करे तेम अनुक्रमे अरण्यने उलंघन करी आगल गयो एवामां मदरहित एवा तेणे मोक्षसुखना सरखुं पोतानुं सैन्य दीतुं.

पठी सैन्यना मुख्य माणसोने राजकुमारे प्रथमथी सर्व वात पूठी एटले तेजए कहुं के, “ हे देव ! पद्विपति मृत्यु पाम्यो एटले अमने कोइएक पुरुषे कहुं के, “राजकुमार आगल गया.” ते उपरथी अमे सैन्यने तथा कमलसेनाने लइ आटले दूर आव्या; पण तमने दीठा नहीं, तेथी अहींज रह्या. ” पठी सैन्यसहित अगडदत्त कुमार मातापिताना मनोरथने पूर्ण करतो ठतो शंखपुर प्रत्ये आव्यो. कुमारने आवेळो जाणीने हर्षित एवा सुंदर राजाए आझा करेला श्रेष्ठ सामंतोए कुमारने नगरवासी जनोए मांगलिक करेला पुरप्रत्ये प्रवेश कराव्यो. कुमारे पण उत्साहथी पिताना चरणने विषे प्रणाम कस्यो अने राजा पण रोमांचित थएला पोताना पुत्रने अत्यंत स्नेहथी मळ्यो. त्यांथी कुमारे अंतःपुरमां

जइने माताने प्रणाम कस्यो एटले जाणे आंसुनी धाराउथी स्नान करावती होय नहीं शुं ? एम तेणे पुत्रना अंगनो स्पर्श कस्यो. ठेवटे प्रधान अने नगरवासी जनोनो यथायोग्य सत्कार करीने पिताए आझा करेलो राजकुमार पोताना घरप्रत्ये गयो.

पठी उत्तम दिवसे राजाए कुमारने युवराज पट्टी आपी तेशी, तेणे पोताना गुणोए करीने सर्व प्रजाने आनंद पमासी. कुमारे प्रेमने लीधे मदनमंजरीने म्होटी अने कमलसेनाने न्हानी मानी, जेशी ते सर्व कार्यमां मदनमंजरीने प्रथम गणतो, तो पण कमलसेना जराय ईर्ष्या करती नहीं.

पठी कोकिलाना शब्दोथी मनोहर एवी वसंतऋतु आवी एटले सुंदर राजा अंतःपुरसहित आनंदकारी उपवनमां क्रीडा करवा गयो. कांतिथी कामदेवना गर्वने दूर करनारो अगददत्त कुमार पण मदनमंजरीनी साथे त्यां गयो. त्यां आखो दिवस क्रीडा करवाथी थाकी गएलो राजकुमार जरा दूर जइने प्रियानी साथे रथमांज सूइ गयो. निद्राना वशथी रथनी बहार लांबा थएला मदनमंजरीना हाथने दैवयोगथी जाणे पूर्वना मूर्तिमान् कर्मेज होय नहीं शुं? एम कोइ सापे दंश कस्यो, एटले तत्काल ते “ मने सापे करडी, मने सापे करडी. ” एम पोकार करती जागी उठी अने कुमारे पण जोयुं तो साप दीठो. एवामां विषथी प्रियाने मूर्छा आवी ते जोइने कुमार पण मूर्छा पाम्यो. थोमो वखत गया पठी कुमार वननो पवन लागवाथी सचेत थयो अने प्रिया थइ नहीं एटले तेणे मांत्रिकोने बोलावी उपाय करवा मांड्या; पण तेटलामां ते मदनमंजरी मरण पामी; तेशी ते प्रियाने पोताना खोलामां बेसारी विलाप करवा लाग्यो अने प्रियानी साथे अग्निमां प्रवेश करवामाटे चिंता करवा मंड्यो. एवामां तीर्थयात्राने अर्थे जतो एवो कोइ विद्याधर कोलाहल सांजलीने त्यां आव्यो. पठी कुमारे प्रार्थना करेला ते विद्याधरे मंत्रेळुं पाणी त्रणवार मदनमंजरीने ठांटी जीवती करी; तेशी आनंद पामेला तेणे विद्याधरनो सत्कार कस्यो एटले ते विद्याधर पोताने इडित स्थानके चाळ्यो गयो अने राजकुमार मदनमंजरीने साथे लइ देवालयमां आव्यो.

पढी “ मने बहु टाढ लागे ठे. ” एम मदनमंजरीये कहुं एटले राजकुमार अगडदत्त वनमां जइ अरणीना काष्टने मथन करी अग्नि लइ आव्यो.

हवे जे देवालयमां प्रियाने मूकी राजकुमार काष्ठ लेवा गयो हतो, ते देवालयमां गामने विषे चोरी करीने पांच चोरो संताइ रह्या हता. तेउए अजाणपणाथी दीवो कस्यो एटले मदनमंजरी तेउने मध्ये न्हानाने देखीने मोह पामी अने कहेवा लागी के, “ जो तुं म्हारो आदर करे तो हुंत्हारी साथे आवुं. ” चोर तेवातनीहा कही एवामां कुमारकाष्ठ लइने आव्यो अने शंकाथी प्रियाने पूब्युं के, “ दीवो शेनो हतो ? ” मदनमंजरीये उत्तर आप्यो के, “ हे स्वामिन् ! तमे अरणिना काष्ठनो अग्नि पारुता हता तेनुं तेज जौत उपर लाग्युं तेनुं ए प्रतिविंव हतुं. ” कुमार ते वात मानी पोतानी तरवार प्रियाना हाथमां आपी पोते अग्निने प्रगट करवा लाग्यो एटले मदनमंजरीए तरवार उघाडी करीने पति उपर पडती मूकी; पण तेने ते वागी नहीं. कुमारे शंकाथी प्रियाने पूब्युं के, “ तरवार केम पडी गई ? ” मदनमंजरीये उत्तर आप्यो के, “ हुं तरवार उघारुती हती; पण टाढने लीधे पनी गइ ठे. ” पढी अग्नि प्रगट करीने कुमारे प्रियानी टाढ निवृत्त करी. सवारे सुंदर राजा सर्व जन सहित नगरमां आव्यो. राजकुमार अगरुदत्त पण पोताना घरप्रत्ये आव्यो अने इंद्रियोने वश करी न्यायधर्ममां तत्पर थइ अनुक्रमे त्रिवर्ग (धर्म अर्थ अने काम) नुं पोषण करवा लाग्यो.

एक दिवसे युवराज सजामां बेठो हतो एवामां कोइ सोदागर तेने घोडाउ देखारुवा लाग्यो. तेमां विशाल ठातिवाला, समान पीठवाला, न्हाना कानवाला, पुष्ट वांसावाला, वेगथी चपल पगवाला अने दशलक्षणोथी युक्त एवा एक घोडाने जोइ तेना उपर ते राजकुमार बेठो अने तेनी चपलगति रोकवाने माटे तेणे लगाम खैची एटले ते अश्व पंचमी गति चालवा लाग्यो, जेथी तेनी पाठल जता एवा केटलाक घोडाउ थाकीने पाठा वळ्या अने केटलाक तेनी पाठल जवा लाग्या. परंतु ते घोडो तो कुशिय्य. जेम गुरुने अवला मार्गे लइ जाय तेम राजकुमारने ऋण मात्रमां म्होटा अरण्यने विषे लइ गयो. पढी कुमारे

जेटलामां लगाम ढीली मूकी एटले वननी प्राप्ति करवामां शत्रुरूप ते घोडो तत्काल पृथ्वी उपर पडी गयो.

हवे वनमां फरता एवा ते राजकुमारे आदीश्वर जगवाननुं एक मं-
दिर दीतुं. पठी मंदिरनी आगल रहेली वाव्यमां स्नान करीने पवित्र
थइ मंदिरमां प्रवेश करी तथा तत्काल फल आपनारा जिनेश्वर जग-
वानने वंदना करी बहार आवेला तेणे धर्मदेशना आपता एवा एक
जैन साधुने दीठा. अगडदत्त मुनिने पण प्रदक्षिणा तथा नमस्कार करी
तेमनी आगल बेठो, एवामां तेणे व्रतधारण करवामां उत्साहवंत थये-
ला केटलाक पुरुषोने देखीने साधुने पूब्युं के, “ हे जगवान् ! आ हाथ
जोडी रहेला तथा दीक्षा धारण करवामां उत्साहवंत थयेला कोण ठे ?
अने तेमने वैराग्यनुं कारण शुं ठे ? ” मुनिए कहुं “ हे जद्र ! सांजद्वय.

विंध्याटवीमां रहेनारा ज्मीम नामना पद्द्वीपतिना आ पांच ज्ञाशुं
ठे. एक दिवसे त्यां कोइ राजपुत्रे पोताना सैन्यने पडाव कराव्यो, ते
उपरथी तेने पद्द्वीपतिनी साथे म्होटो युद्ध थयो. तेमां राजकुमार कां-
इक आकुल व्याकुल थयो एटले श्रृंगार धारण करनारी ते राजकुमारनी
स्त्री पोते तेनो सारथ थइने बेठी. पठी तेना विज्रमथी त्रांति पामेला
पद्द्वीपतिनो नाश करीने राजकुमार पोताने देश चाड्यो गयो. हवे प-
द्द्वीपतिना आ पांच ज्ञाशुं क्रोध करीने पोताना ज्ञाशुं वेर लेवा माटे
राजकुमारनी पाठल चाड्या; पण तेउ वनने विषे युद्ध करवा समर्थ थ-
या नहीं, तेथी तेउ एक देवालयमां गुप्तरीते रह्या.

पठी एक दिवसे ते राजकुमारनी साथे उपवनमां क्रीडा करवा ग-
येली तेनी प्रिया मदनमंजरीने सर्प डश्यो, तेथी ते मरण पामी एटले
राजकुमार तेनी साथे अग्निमां प्रवेश करवा तैयार थयो. एवामां कोइ
विद्याधरे ते मदनमंजरीने जीवाडी. पठी तेउ वन्ने जणा एक देवालयमां
गया के, ज्यां पूर्वे कहेला पांच चोरो संताइ रह्या हता. मदनमंजरीए
पतिने कहुं के, “ मने बहु टाढ लागे ठे. ” ते उपरथी राजकुमार अग्नि
लेवा गयो. पठी चोरोए दीवो करीने राजकुमारनी पथारी जोवा मांडी,
एवामां मदनमंजरीये ते चोरोना न्हाना ज्ञाशुने दीठो अने तेणे मदन-
मंजरीने दीठी; तेथी तेउ वन्ने जणा परस्पर प्रेमवंत थया. कहुं ठे के-का-

मिठने लज्जा क्यांथी होय ? पठी प्रार्थना करती एवी मदनमंजरीने चोरे कळुं के, “हे शुभे ! पति जीवता ठतां तने ग्रहण करवाने कोण समर्थ थाय ?” मदनमंजरीये कळुं. “ जो एम होय तो हुं पतिने मारी तने निःशब्द करुं. ” ए प्रकारे तेउ परस्पर वात करे ठे एवामां राजकुमार अग्नि ल-इने आव्यो अने प्रियाने पूब्युं के, “ दीवो शेनो हतो ? ” प्रियाये उत्तर आप्यो. “ तमारा हाथमां रहेला अग्निनुं ए प्रतिविंव हतुं. ” पठी प्रियाना हाथमां तरवार आपीने राजकुमार जेवामां अग्निने प्रगट करवा जाय ठे तेवामां ते स्त्री पण पतिने मारवा माटे तैयार थइ. ते जो-इने चोर विचार करवा लाग्यो के, “ धिक्कार ठे आ स्त्रीना दुष्ट विचारने ! के जेणे म्हारे विषे क्षणिक रागना हेतुथी पोताना पतिने मारवानो विचार कस्यो. जेणे ते स्त्रीने माटे मरण स्वीकार कस्युं हतुं; तेनो त्याग करनारी आ स्त्री म्हारे विषे केम स्थिरता करशे ? हा ! शौर्यना समुद्र-रूप आ नररत्नने मरावी नाखीने हुं केटली दुष्टगतिमां जइश !!! ” एम विचार करीने ते चोरे स्नेहयुक्त बंधु जेम आपत्तिनो नाश करे तेम तत्काल ते मदनमंजरी पासेथी तरवार पडावी नाखी. ”

एवां साधुनां वचन सांजली राजकुमार मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ अहो ! स्त्रीउने धिक्कार ठे अने म्हारा साहसपणाने पण धिक्कार ठे. कारण के, जे में तेने अग्रेसर करी ! में मोहथी जातिवंत पुष्पनी मालाने त्याग करी धंतुराना पुष्पने माथे चडाव्युं के, जे धर्मप्रियाने त्याग करी ते दुष्ट स्त्रीने पट्टराणी मानी. ”

(मुनि राजकुमार अगडदत्तने कहे ठे के,) हे सुजग ! पठी मदनमंजरीये तरवार कुमार उपर पडती मूकी, पण तेने वागी नहीं एटले राजकुमारे पूब्युं के, “तरवार केम पडी गइ ?” प्रियाए उत्तर आप्यो के, “ टाढने लीधे पडी गइ. ” पठी पट्टीपतिना पांचे जाइउं वैराग्यथी पोताना जाइनुं वेर मूकी दइ हितनी श्वाथी विचार करवा लाग्या. “ जे स्त्रीउने माटे पुरुषो पोताना प्राणोने तृण सरखा करीने सुख जोगवे ठे; ते स्त्रीउनुं आवुं चेष्टित ठे. !!! ” इत्यादि संसार थकीवैराग्य पामीने पोतानी स्त्रीउने मारवानी श्वा करीने जता एवा ते आ चोरो म्हारी देशना सांजलीने व्रत ग्रहण करवाने तैयार थया ठे. ”

इत्यादि मुनिना मुखशी सर्व वृत्तांत सांजलीने राजकुमारे कळुं. “ हे प्रभु ! तमे आ सर्व वृत्तांत म्हारुंज कळुं. ते राजकुमार हुं अने ते म्हारी प्रिया हती. हे मुनि ! जेवी रीते बहारना अंधकाररूप शत्रुनो नाश करवा मां सूर्य समर्थ ठे तेवी रीते म्हारा अंधरना मोहरूप शत्रुनो क्षय करवामां तमे समर्थ ठो. वली विरोधना दंजशी आ पांच चोरो म्हारा बंधु थयेला ठे के, जेमणे म्हारा प्राणोनं रक्षण करेलुं ठे. आ अरण्यने धन्य ठे के, ज्यां मने जिनेश्वरजगवान् देव, तत्वज्ञान अने सजुरु ए रूप त्रण रत्न प्राप्त थयां. अनर्थना समुद्ररूप आ संसारने सर्व प्रकारे धिक्कार थाउ ! धिक्कार थाउ !! अने म्हारे चरण मुनिना चरणनुं शरण हो. ” एम कहीने ते राजकुमार अगडदत्त मुनिने वंदना करीने सर्व माणसो सहित पोताने घेर गयो अने पठी तेणे कमलसेना सहित दीक्षा धारण करी. स्त्रीना वैराग्यशी वृद्धि पामी ठे श्रद्धा जेनी एवो ते राजकुमार दीर्घकाल सूधी चारित्रनी आराधन करी अने कर्मोने निर्मूल करी मोक्षना सुखने पाभ्यो.

इति अगडदत्त कुमारनी कथा.

हे स्त्रीजनो विश्वास करनारने दुर्दशा प्राप्त थाय ठे, ते कहे ठे.

मुखमधुरासु निर्घृण मानुषनारीषु मुग्ध विश्वासं
मुहमहुरासु निर्घृण. माणुसनारीसु मुग्ध वीसासं ॥

यान् लप्स्यसे अवश्यं प्रदेशिराज इव विषमदशां
जंतो लहसि अवस्सं. पएसिराजव विसमदसं ॥ ८७ ॥

शब्दार्थ— (निर्घृण के०) हे निर्दय ! (मुग्ध के०) हे मूर्ख ! (मुहमहुरासु के०) फक्त आरंजने विषे मधुर एवी (माणुसनारीसु के०) मानुष्य जातिनी स्त्रीने विषे (वीसासं के०) विश्वासने (जंतो के०) पामतो एवो तुं (अवस्सं के०) निश्चे (पएसिराजव के०) प्रदेशी राजानी पेठे (विसमदसं के०) विषम दशाने (लहसि के०) पामीश. ॥८७॥

विशेषार्थ— हे निर्दय ! हे मूर्ख ! जो तुं फक्त शरुआतमां मधुर एवी

मानुष्य जातिनी स्त्रीउने विषे विश्वास करीश तो निश्चय प्रदेशी राजानी पेठे महा विषम दशाने पामीश. ॥ ८७ ॥

प्रदेशी राजानी कथा.

जेमां धनवंत रूप अने कटपवृद्धो शोचनी रह्या हता एवी आमल कटपा नामनी नगरी ठे. एक दिवसे ते जगरने विषे समवसरेला श्री महावीर स्वामीनी कोइ सूर्याज्ञ नामना देवताए आवीने विनंती करी के, “ हे स्वामिन् ! आजे हुं आ गौतमादि महर्षिउने नवी नाट्य विधि देखाडवामाटे आवेलो बुं. ” ए प्रकारे ते देवताए श्री महावीर स्वामीनी त्रण वखत विज्ञप्ति करी; तो पण प्रभुए तेने कांइ उत्तर आप्यो नहिं. कह्युं ठे के— बुद्धिवंत पुरुषो बीजाउने दुःख थाय तेबुं कांइ करता नथी. पठी ते देवताए ईशान दिशामां उजा रहीने पोताना हाथमांथी एक सो ने आठ देवताने तथा एक सो ने आठ देवीउने काढीने नाटक देखाड्युं. वली बत्रीश प्रकारना बीजा नाटक देखाडीने ते देवता बीजद्वीनी पेठे स्वर्गमां चाढ्यो गयो.

पठी श्री गौतम स्वामीए बीजा लोकोने बोध करवा माटे श्री महावीर प्रभुने पूज्युं. “ हे जगवंत ! आ देवता कोण हतो ? तथा तेने आटबुं बोधी अने आ प्रकारनी संपत्ति क्यांथी प्राप्त थइ ? ” श्री महावीर स्वामीए कह्युं. “ हे वत्स्य गौतम ! सांजद्वय.

आ क्षेत्रने विषे श्वेतवती नामनी नगरी ठे. त्यां प्रदेशी नामनो नास्तिक राजा राज्य करे ठे. तेने सूर्यकांता नामनी स्त्री, सूर्यकांत नामनो पुत्र अने जैनधर्मने विषे प्रीतिवालो चित्रनामनो उत्तम प्रधान ठे.

एक दिवसे ते चित्र प्रधान कांइ राज्य कार्यना प्रसंगथी श्रावस्ती नगरीमां जितशत्रु राजा पासे गयो. त्यां तेणे केशी गणधरने देखीने प्रणाम कश्यो. राज्य कार्य करी रह्या पठी प्रधान केशीगणधरने पोतानी श्वेतवती नगरीमां आववानी विनंती करी पाठो पोतानी नगरीप्रत्ये आव्यो.

हवे केशी गणधर पण पृथ्वी उपर विहार करता करता अनुक्रमे श्वेतवती नगरीना उद्यानमां समवसस्या. एटले उद्यानपालके आवीने प्रधानने कह्युं. प्रधान पण हर्ष पामतो ठतो मनथी ते गणधरने नमस्कार करी विचार करवा लाग्यो. “ हुं प्रधान ठतां जो राजा नरकने विषे ग-

ति करनारो थाय; तो तेणे आपेला आ प्रधान पदरूप प्रसादनुं म्हारे
 माथे ऋण रही जाय. तो कुपुत्रनी पेठे तेम केम थाय ? माटे कोइ उ-
 पायथी एने गुरुनी वाणी सांजलावुं. ” एवो विचार करीने ते बुद्धिवंत
 प्रधान राजाने अश्व खेलाववाना मीषथी उद्यान तरफ लइ गयो. राजा
 अश्व खेलाववाथी थाकी गयो एटले एक वृद्धनी नींचे ठायामां बेठो.
 त्यां ते गुरुनी देशनानी वाणी सांजली रोगी माणस जेम वीणानो शब्द
 सांजली उद्वेग पामे तेम उद्वेग पामवा लाग्यो; तेथी तेणे मुख मरडीने
 चित्र प्रधानने पूछ्युं. “ रोगथी पीडाता माणसनी पेठे आ कोण रस
 विनानी वाणी बोले ठे ? ” प्रधाने कळ्युं. “ हुं जाणतो नथी. चालो ज-
 इने निश्चय करीये के ते कोण ठे ? ” एम कहीने प्रधान राजाने केशी
 गणधरना आश्रमनी पासे लेइ गयो एटले राजा त्यां एक बाजुये उजो
 उजो देशना सांजलवा लाग्यो. केशी गणधर देशना आपे ठे के— “ हा
 हा ! नाना प्रकारना योग्य अर्थथी मधुर एवा तत्वने न जाणनारा मूर्ख
 जीवो अश्रद्धाथी पोताना जीवीतने मिथ्या हारी जाय ठे. वली मीथ्या
 कदाग्रहथी नरकना अतिथिपणाने पामे ठे; परंतु तत्वनो आश्रय क-
 रीने शुभ एवी ऊर्ध्वगति पामता नथी !!! “ अमे अधिपति (राजा)
 ठीए. ” फक्त एटलुंज बोलनारा अज्ञानी जीवो अन्य वस्तुना प्रमाणने
 अप्रमाणने तथा निषेधने कही शकवाने पण समर्थ यता नथी अने
 योगी पुरुषतो प्रत्यक्षपणाथी अथवा अनुमानथी पोताना आत्मानी
 साथे बीजा माणसोना आत्माने सरखावे ठे. इठा, द्वेष अने प्रयत्नादि
 दृष्टिथी देखी शकाता नथी, तो पण यंत्रथी निर्मुक्त थयेली (चिंचोडा-
 मां पीलाइ गयेली) शेरडीनी पेठे तेमांथी चैतन्य जतुं रहेतुं नथी. जो
 के जीवने विषे ज्ञान अने विज्ञाननुं तारतम्यपणुं इष्ट ठे; तो पण तेना
 जोया विना कोना चित्तने विषे जाव नथी रहेतो ? नेत्रथी फलादिक
 जोयां पण खाधां विना तेना रसनो स्वाद कोनाथी जाणी शकाय ? अ-
 र्थात् कोइथी न जाणी शकाय. तेमज इंद्रियोथी जूदो एवो कोइ अव्य-
 क्त दर्शी पुरुष ठे. जे योग्य एवा रसना स्वादने (मोक्षादि सुखना स्व-
 दने) अहिं वारंवार स्मरण करे ठे. वली तेणे वृद्धादि अवस्थानां नरे-
 माणना जेदथी स्मृतिनो योग ते होवाने लीधे कोइ गुप्त कर्ता इष्टकर

कराय ठे. नेत्रोथी कोइ पण पदार्थने जोये ठते द्वेष तथा रागादिक विकार उत्पन्न थाय ठे; पण ते द्वेष तथा रागादिकने उत्पन्न करनार पुरुष प्रसिद्ध ठता अदृश्य कहेवाय ठे. रूपादिकनी पेठे सुखादिकने पण गुणपणुं निश्चय ठे. अर्थात् रूपादिकना सरखुं सुखादिकमां गुणपणुं रहेलुं ठे; परंतु तेमां जो गुणी जोइये तो अदृश्य एवो आत्मा एकज ठे. आत्मा प्रत्यक्ष थये ठते “ हुं सुखी तुं अथवा दुःखी तुं. ” एवी संसार संबन्धी वेदना वृथा देखाय ठे. माटे हे जव्यजनो ! तेवा मोहनो त्याग करो. सत्यवादनी युक्तिथी चंद्र सूर्यना उपराग (गृहण) विगेरेनो अनुमानथी अग्निनी पेठे विचार करवो. सर्वज्ञ पुरुष जाणपणाना अनुमानथी बीजापुरुषनी मनना उंडा वीचारोने ज्ञातनी अंदर रहेली वस्तुनी पेठे निश्चय जाणी शके ठे. स्वजन पुरुषोनां वाक्यथी अने अनुमानथी सर्वज्ञपणुं प्राप्त करीने तेउए कहेला उत्तम मार्गनो मोक्ष लक्ष्मीने माटे आश्रय करवो. ”

एवी केशी गणधरनी तत्व गर्जितवाणीथी शीथील थयो ठे आग्रह जेनो एवो तथा संदेहथी दोलायमान थयुं ठे चित्त जेनुं एवो ते प्रदेशी राजा तत्काल ते सजामां आव्यो. त्यां दुधनी धाराना सरखी सूरीनी स्नेहद्रष्टिथी धोवाइ गयो ठे मननो मेल जेनो एवा ते प्रदेशी राजाए मधुरवाणीथी सूरीने कहुं. “ हे जगवन् ! म्हारो पिता बहु पाप करनारो होवाथी तमारा मत प्रमाणे नरकमां गएलो होवो जोइये अने म्हारी माता तमारा धर्मनी जाण होवाथी ते तमारा मत प्रमाणे स्वर्गमां गयेली होवी जोइये. वली हुं जेवो तेउने वहालो हतो तेवो बीजा कोइने नथी, जेथी म्हारां मात पिता पोतानां सुख दुःखनी वात मने केम कही जतां नथी ? ” सूरीए कहुं. “ पोताना कर्मरूप दोरीथी पशुनी पेठे बंधाएलो अने परस्वाधिन रहेलो प्राणी नरकमांथी पोतानी मरजी प्रमाणे अहिं आवी शकतो नथी. वली विषयमां आसक्त अने परस्पर गाढ प्रीतिवाला स्वर्गमां रहेला देवताउने पण आ लोकमां आववानी घणी मरजी होय ठे, परंतु तेउ रस्तो जाण्या विना शी रीते आवी शके ? आ मृत्युलोकनी दुर्गंध चारसैं ने पांच योजन सूधी उंचे ठे, जेथी देवताउ अहिं आवी शकता नथी, पण फक्त अरिहंतना

पांच कल्याणकने विषे तथा कोइना तपना बलथी तेउ अहिं पृथ्वी उ-
पर आवे ठे. बीजे कोइ बखते आवता नथी. हे राजन् ! एज कारणथी
नरकमां गएलो त्हारो पिता अने स्वर्गमां गयेली त्हारी माता पोतपो-
तानां दुःख सुखनी वातो कहेवा माटे त्हारी पासे आवी शकतां नथी.”
राजाए फरीथी पूब्युं. “ हे प्रन्नो ! मे एक चोरने कोठीमां घाली को-
ठीनुं बारणुं बंध कराव्युं. थोडा दिवसो गया पठी ते चोरने बहार क-
ढाव्यो तो तेने जीव रहित अने तेनुं शरीर अनेक जीवथी व्याप्त थ-
येलुं दीतु. में प्रथमथी जोयुं हतुं तो तेमां कोइ जीव पेशी शके अथवा
बहार निकली शके तेम न होतुं तो कहो ते चोरनो जीव कये रस्ते
थइने गयो अने बीजा जीवो कये रस्ते थइने आव्या ?

वली में एक बीजा चोरने पकडी तेना शरीरनुं चूर्ण करावी नाख्युं;
पण तेमांथी कोइ जीव म्हारे हाथ आव्यो नहीं तेम में अथवा बीजा
कोइए दीगो पण नहीं. तो कहो ते चोरनो जीव केम नहीं देखायो ?
तेमज में बीजा चोरने पकडी तेने तोड्यो. पठी श्वास रोकने मारी
नाख्यो अने फरीथी तोड्यो. तो जेटलो जीवतां थयो हतो तेटलोज ते
मरी गया पठी पण थयो. जीवतां अने मूवामां कांइ फेर पड्यो नहीं.
तो कहो जीवनो तोल केम कांइ न थयो ? ” सूरीए कहुं. “ जेम ठिड्र
विनानी कोठीमां पूरेलो माणस शंखने वगाडे अने ते शब्द बहार उ-
चेला माणसो सांचले ठे तेमज मूर्ति विनानो जीव कोठीमांथी बहार
निकलो गयो. अर्थात् शब्दना सरखा शरीरवालो जीव शूद्धमपणाथी
पण देखी शकतो नथी. शब्दना पुज्जलपणाथी उत्पन्न थएला बीजा श-
ब्द पुज्जलो कोठीने जेदीने बहार निकली जाय ठे, जेथी तेमना निकल-
वानो मार्ग देखी शकतो नथी. जेम अरणीना काष्ठमां अग्नि रह्यो ठे
ठतां ते काष्ठेने चांगी नाखीये तो पण ते देखातो नथी. तेमज जीव श-
रीरनी अंदर रहेलो ठे ठतां शरीरना ककडा करी नाखीये तो पण दे-
खातो नथी. हे चूप ! जेम पवनथी चरायेली अथवा न चरायेली चा-
मडानी मशकमां तोलनो फेर पडतो नथी तेम जीववाला अथवा जीव
रहित एवा देहमां तोलनो फेर पडतो नथी. ए प्रकारे सूद्धम अथवा वा-
दार देहनी पण एबीज गति ठे. हे महाराज ! आत्माने चैतन्यमय, सू-

दम, कर्मथी बंधायेला अने महाबलवाला जाणीने तुं श्री जैन शासनने विषे बुद्धि कर. " पठी प्रदेशी राजाए पोताना कुलमां परंपराथी चालता आवेल नास्तिक पणानो त्याग करी अने सुवर्णनी पेठे जैनधर्मनी परी-क्षा करी तेनोज आश्रय कस्यो तथा मिथ्यात्वनो त्याग करी सम्यक्त्व-ना मूलरूप वार व्रत धारण कस्या. वली तेणे वाह्य अने आच्यंतर विष-योने विषे वैराग्य धारण कस्यो. ते वखते पर पुरुषने विषे अनुरागवाली थयेली तेनी स्त्री सूर्यकांताए तेने पौषधना पारणामां विष दीधुं. राजाए तेनुं ते कृत्य जाण्युं; पण द्वेष कस्या विना परमेष्ठिने नमस्कार पूर्वक ते चित्तने विषे मोहने त्याग करी महाव्रत धारण करी अने मृत्यु पामी सौधर्म देव लोकने विषे सूर्याज्ञनामना वैमानमां देवता थयो.

इति प्रदेशीराजानी कथा समाप्ता.

हवे स्त्रीजनो विश्वास न करवो ते कहे ठे.

अनुकूलसप्रेम्हामपि रमणीनां मा कुर्याः विश्वासं
अणुकूलसपिम्माणवि, रमणीणं मा करिज्ज वीसासं ॥

यथा रामलक्षणाच्यां सूर्पणखायाः महारण्ये
जह रमलक्षणाहिं, सुप्पणहाए महारण्ये ॥७७ ॥

शब्दार्थ— (अणुकूलसपिम्माणवि के०) अनुकूल एवा प्रेम सहित ए-
वी (रमणीणं के०) स्त्रीजना (वीसासं के०) विश्वासने (मा करिज्ज
के०) न कर. (जह के०) जेम (महारण्ये के०) म्होटा अरण्यमां (दं-
डकारण्यमां) (रामलक्षणाहिं के०) राम अने लक्ष्मणे (सुप्पणहाए
के०) सूर्पणखानो विश्वास न कस्यो. ॥ ७७ ॥

विशेषार्थ— जेम दंडकारण्यमां कामनी इच्छाथी वरवा आवेली सूर्पण-
खानो राम अने लक्ष्मणे विश्वास न कस्यो तेमज अनुकूल प्रेमयुक्त ए-
वी पण स्त्रीजनो विश्वास न करवो. ॥ ७७ ॥ कहुं ठे के—

न नारीषु न मूर्खेषु, न विराधेषु शत्रुषु ॥

न चाप्यज्ञातशीलेषु, विश्वसन्ति मनीषिणः ॥ १ ॥

अर्थ— डाह्यापुरुषो स्त्रीजनेविषे, मूर्खनेविषे, राक्षसनेविषे, शत्रुनेविषे
अने नथी जाण्युं शील जेनुं एवाने विषे विश्वास करता नथी. ॥ ७७ ॥

आ सुर्पनखानुं टुंकुं दृष्टांत एम ठे के— जेना पुत्र शंबूकने लक्ष्मणे मारी नाख्यो होवार्थी पुत्रना शोकने लीधे महावनमां जटकती एवी रावणनी बेन शुर्पनखा पंचवटीना वनमां निवास करीने रहेला राम अने लक्ष्मणने जोइ तेमना रूप अने सौजाग्यथी मूढ बनी तथा पुत्रनो शोक जूळी जइ तेमनी इडा करवा लागी. पठी प्रथम ते राम पासे गइ; पण रामे तो “ म्हारे स्त्री ठे.” एम कहीने तेने काढी मूकी, तेथी ते लक्ष्मण पासे गइ. लक्ष्मणे पण “ तुं प्रथम म्हारा म्होटा जाइ पासे गइ; माटे म्हारी जोजाइ बरोबर थइ.” एम कहीने विवेकी एवा लक्ष्मणे पण रजा आपी. आ शुर्पनखानुं विशेष चरित्र आगल सीतानी कथामां कहेवाशे, माटे त्यांथी जाणी देवुं.

पूर्वनी वातने विशेष कहेठे.

पररमणीप्रार्थनायां दाक्षिण्यादपि मुह्य मा मूढ

पररमणीपठणाञ्च, दक्खिन्नाञ्चवि मुप्पं मां मूढ ॥

पतिष्यसि अनर्थे किं किल दाक्षिण्यं राक्षसीभिः समं

पँडसि अण्णठे ३२ किं किल्लं, दँखिन्नं रक्कँस्सीहिं संमं ॥ ७ए ॥

शब्दार्थ— (मूढ के०) हे मूढ ! तुं (पररमणिपठणाञ्च के०) परस्त्रीनी, प्रार्थना करवामां (दक्खिन्नाञ्चवि के०) दाक्षिण्यपणाथी पण एटवे निपुणपणाथी पण (मा मुप्प के०) न मोह पाम. कारण के, परस्त्रीनी प्रार्थना करवार्थी (अण्णत्थे के०) दुःखने विषे (पनुसि के०) पडीश, (किल के०) निश्चय (रक्कस्सीहिं के०) राक्षसीनी (समं के०) साथे (दक्खिन्नं के०) दाक्षिण्यपणुं (किं के०) शुं ? ॥ ७ए ॥

विशेषार्थ— अरे मूर्ख ! तुं परस्त्रीनी प्रार्थना करवामां चतुराइथी पण मोह न पाम. अर्थात् परस्त्रीने विषे चतुराइथी क्रीडा न कर. कारण के, परस्त्रीनी प्रार्थना करवार्थी निश्चय तुं दुःखमां पडीश. वली ए राक्षसीञ्चनी साथे चतुराइ शी ? स्त्रीञ्चने प्रत्यक्ष राक्षसीपणुं ठे. कळुं ठे के— दर्शने हरते प्राणान्, स्पर्शने हरते वलम् ॥

मैथुने हरते कायं, स्त्री हि प्रत्यक्षराक्षसी ॥ १ ॥

अर्थ— फक्त दर्शनथी प्राणने हरे ठे, स्पर्शथी वलने हरे ठे अने मै-

शुनथी शरीरने हरी जाय ठे; साटे निश्चय स्त्री प्रत्यक्ष राक्षसी ठे. ॥७६॥
हवे परस्त्रीर्जना संगथी पोतानुं सौजाग्य माननाराने तिरस्कार कर-
ता ठता कहे ठे.

पररमणीरंगात् सौजाग्यं मा गणयस्व निर्जाग्य
पररमणीरंगानुं, सोहृग्गं मां गणेषु निजग्ग ॥

यदि सिद्धिवधूरंगं करोति तदा मन्यस्व सौजाग्यं
जइ सिद्धिवहूरंगं, करेइ तां मुणसु सोहृग्गं ॥ ७७ ॥

शब्दार्थ— (निजग्ग के०) हे निर्जाग्य ! (पररमणीरंगानुं के०) पर-
स्त्रीना रंगथी (सोहृग्गं के०) पोताना रूपादिकना गर्वने (मा गणेषु
के०) न गण. (जइ के०) जो (सिद्धिवहूरंगं के०) मोक्ष लक्ष्मीने विषे
रंगने (करेइ के०) करे ठे, (तां के०) तो (सोहृग्गं के०) पोताना
रूपादि गर्वने (मुणसु के०) मान्य. ॥ ७७ ॥

विशेषार्थ— अरे निर्जाग्य ! परस्त्री त्हाारा उपर प्रीतिवाली थाय; तेथी
तुं पोताना रूपादिना गर्वने न पाम. परंतु जो मोक्ष लक्ष्मीरूप स्त्री त्हा-
रा उपर प्रीति करे, तो पोताना रूपादि गर्वने धारण कर. ॥ ७७ ॥

हवे संसारना अजिलाषी माणसने मोक्षनुं दुर्लभपणुं कहे ठे.

बहुमहिलासु प्रसक्तं शिवलक्ष्मीः कथं त्वां समीहेत
बहुमहिलासु प्रसक्तं, शिवलक्ष्मिं कथं तुमं समीहेइ ॥

इतरापि प्रौढमहिला अन्यासक्तं न ईहेते
इयरावि प्रौढमहिला, अंनासक्तं नं ईहेइ ॥ ७८ ॥

शब्दार्थ—हे मूर्ख ! (शिवलक्ष्मिं के०) मोक्षलक्ष्मी जे ठे ते (बहु
महिलासु के०) घणी स्त्रीर्जने विषे (प्रसक्तं के०) आसक्त थयेला
(तुमं के०) तने (कथं के०) केम (समीहेइ के०) इहे ? अर्थात्
न इहे. कारण के, (इयरावि के०) बीजी एवी पण (प्रौढमहिला के०)
म्होटी अथवा म्होटा कुलनी स्त्रीर्ज (अंनासक्तं के०) परस्त्रीने विषे
आसक्त थयेला पुरुषने (न ईहेइ के०) नथी इहेती. ॥ ७८ ॥

विशेषार्थ—हे मूर्ख ! मोक्षलक्ष्मी, घणीस्त्रीर्जने विषे आसक्त थयेला

तने शी रीते इहे ? कारण के, म्होटी अथवा म्होटाकुलमां उत्पन्न थ-
येली बीजी सामान्य स्त्रीं पण परस्त्रीने विषे आसक्त थयेला पुरुषने
इहती नथी. कस्युं ठे के-

अन्यान्यरमणीरक्तश्चक्रवर्त्यपि मा वरः ॥

परस्त्रीसंगविरतो, हालिकोऽपि वरं वरः ॥ १ ॥

अर्थ-नवी नवी परस्त्रीने विषे आसक्त एवो चक्रवर्ति पण श्रेष्ठ नथी
अने परस्त्रीना संगरहित एवो खेडु पण श्रेष्ठ वर ठे. अर्थात् निर्मल शील
पालवाची मोक्ष प्राप्त थाय ठे. ॥ १ ॥

तेज वातनो उपदेश करतां कहेठे.

शाश्वतसुखश्रीरम्यां अविघटप्रेमाणां समृद्धिसिद्धिवधूं
सासयसुहसिरिरंमं, अविहडपिम्मं समिद्धिसिद्धिवहुं ॥

यदि ईहसे तत् परिहर इतराः तुळमहिताः

जइ ईहसि तां परिहर इयराउ तुळमहितान् ॥ १२ ॥

शब्दार्थ-(जइ के०) जो (सासयसुहसिरिरंमं के०) अविनाशी
सुखनी संपत्तिए करीने मनोहर अने (अविहडपिम्मं के०) निश्चल ठे
प्रेम जेनो एवी (समिद्धिसिद्धिवहुं के०) समृद्धिवादी मोक्षलक्ष्मीरूप
स्त्रीने (ईहसे के०) इहे ठे, (ता के०) तो (इयराउ के०) बीजी
(तुळमहितान् के०) आ तुळ स्त्रींने (परिहर के०) त्यजी दे. अ-
र्थात् मोक्षलक्ष्मीनी इहा होय तो निर्मल एवं शीलव्रत पाल. ॥ १२ ॥

विशेषार्थ-हे प्राणी! जो तुं अविनाशी सुखनी संपत्तिची मनोहर
अने निश्चल ठे प्रेम जेनो एवी समृद्धिवादी मोक्षलक्ष्मीरूप स्त्रीने इहे
ठे, तो बीजी आ प्रत्यक्ष देखाती एवी तुळ स्त्रींने त्याग कर. अर्थात्
जो मोक्षलक्ष्मीनी इहा होय तो निर्मल एवं शीलव्रत पाल. ॥ १२ ॥

कामची पीडा पामता पुरुषोने दुःखज थायठे, ते कहेठे.

रम्याः रमणीः दृष्ट्वा विविधाः कामतप्तस्य

रैम्माउ रैमणीउ, देहुं विविहाउ कामतवियस्स ॥

कुत्र सुखं तव नविष्यति नणितं इदं आगमेऽपि यतः

कठ सुहं तुह होही, नणियनिणं आगमेवि जंत ॥ १३ ॥

प्रार्थयन् च अब्रह्म ब्रह्मापि न रोचते मह्यं

पठितो यं अब्रंजं, बंभवि न रोचए मप्र ॥ ए७ ॥

शब्दार्थ— सर्वज्ञ प्रभु कहे ठे के— (यदि के०) जो (ठाणी के०) कायोत्सर्ग करनारो होय (जइ के०) जो (मोणी के०) वाणीने नियममां राखनारो होय (जइ के०) जो (मुंडी के०) लोच करनार होय (वकली के०) जो जाडनी ढालरूप वस्त्रने धारण करनार होय (तवस्सी के०) जो निरंतर तप करनार होय (वा के०) तेवुं जाति अथवा कुल होय (च के०) पण (अब्रंजं के०) मैथुननी (पठितो के०) प्रार्थना करनारो (बंभवि के०) ब्रह्मा होय तो ते पण (मप्र के०) मने (न रोचए के०) नथी रुचतो. ॥ ए७ ॥

विशेषार्थ— श्रीसर्वज्ञ प्रभु कहेठे के— गमे तो कायोत्सर्ग करनारो होय के, वाणीने नियममां राखनारो होय, गमे तो लोच करनारो होय के, जाडनी ढालने पहेरनारो होय, वली निरंतर तप करनारो होय के तेवुं कोइ जाति के कुल होय ठेवट ब्रह्मा पोते होय, परंतु जो ते मैथुननी प्रार्थना करनारो होय तो ते मने रुचतो नथी. तो सामान्य माणसनी तो वातज शी ! वली मूल गाथामां वारंवार 'यदि' शब्द मूक्यो ठे, तेथी सर्व गुणवालो माणस होय, परंतु शीलरहित होय तो ते कांइ नथी, एवो अतिशय देखाडवामाटे ठे. ॥ ए७ ॥

सामान्य उपदेश कह्यो. हवे नाम बतावी ते उपदेश कहे ठे.

इति ज्ञावयन् ज्ञावं स्वयोगगुप्तः जितेंद्रियः धीरः

इश्च ज्ञावंतो ज्ञावं, सजोगंजुतो जिइंदिउ धीरो ॥

रहति मुनिः गृहीअपि खलु निर्मलनिजशीलमाणिक्यं

ररंइ मुणी गिहीवि हुं, निम्मलनिअंसीलमाणिकं ॥ ए८ ॥

शब्दार्थ— (इश्च के०) पूर्वे कहेला (ज्ञावं के०) ज्ञावने (ज्ञावंतो के०) ज्ञावतो (सजोगंजुतो के०) पोताना मन, वचन अने कायाने रोकनारो (जिइंदिउ के०) जितेंद्रिय अने (धीरो के०) निश्चल चित्तवालो एवो (मुणी के०) मुनि अथवा (गिहीवि के०) गृहस्थ पण (हुं के०) निश्चे (निम्मल के०) मलरहित एवा (निअसीलमाणिकं

के०) पोतानां शीलरूप माणिक्यरत्नने (रक्कड के०) रक्षण करे ठे. ॥ ए०
 विशेषार्थ— पूर्वे कहेला जावने जावनारो, पोतानां मन, वचन अने
 कायाने रोकनारो, इंद्रियने जितनारो अने निश्चल चित्तवालो मुनि
 होय अथवा गृहस्थ होय तो पण ते निश्चय पोताना निर्मल शीलरूप
 माणिक्य रत्नने रक्षण करे ठे. ॥ ए० ॥

हवे मुनिने शीलनुं रक्षण करवानो उपाय कहे ठे.

एकांते मंत्रादि पार्श्वस्थादिकुसंगमपि सततं
 एगंते मंताई, पासढाईकुसंगमवि सययं ॥

परिवर्जयन् नवविधब्रह्मगुप्तिगुप्तः चरेत् साधुः
 परिवर्जंतो नवविह्वंजगुप्तिगुप्तो चरे साधु ॥ ए० ॥

शब्दार्थ— (एगंते के०) एकांतने विषे (मंताई के०) स्त्रीजने साथे
 वात अथवा विचार वीगेरेने अने (पासढाईकुसंगमवि के०) पासढा-
 दिना कुसंगने पण (सययं के०) निरंतर (परिवर्जंतो के०) त्यजी देतो
 एवो अने (नवविह्वंजगुप्तिगुप्तो के०) नव प्रकारना ब्रह्मचर्यनी गुप्तिथी
 रक्षण करायलो (साधु के०) साधु (चरे के०) विचरे. ॥ ए० ॥

विशेषार्थ— एकांत स्थानमां स्त्रीजनी साथे वात अथवा विचार वि-
 गेरेने अने पासढादिकना कुसंगने निरंतर त्यजी देतो तथा स्त्रीजनी व-
 स्तीमां न रहेवुं, स्त्रीजनी कथा न सांजली, तेमना आसन उपर न बेस-
 वुं विगेरे नव प्रकारना ब्रह्मचर्यनी गुप्तिथी रक्षण करायलो साधु आ पृ-
 थ्वी उपर विहार करे ठे. मूल गाथामां “ पासढास्थादि ” एमां आदि
 शब्द आपेलो ठे; माटे आदि शब्दथी कुशीलीया अथवा तेमनो संग
 करनारा, मरजी प्रमाणे चालनाराजुनो संग, स्त्रीजने रहेवाना स्थाननो
 संग पण त्यजी देवो. कळुं ठे के—

खणमवि न खमं काउं, अणाययणसेवणं सुविहियाणं ॥

जग्गंधं होइ वणं, तग्गंधो मारुउं वाई ॥ १ ॥

१ पासढा वे प्रकारना ठे. एक सर्वपासढा अने बीजा देशपासढा. जे ज्ञानदर्शन अने
 चारित्रनी उपासना करे ठे उता पण जेने ते ज्ञान, दर्शन, चारित्र स्पर्शुं नथी, ते सर्व
 पासढा जाणवा अने जे कारणविना सजातरे आणवुं अन्न, राजानुं अन्न विगेरेने जोजन
 करेठे ते देश पासढा जाणवा.

अर्थ— सुविहित पुरुषोऽपि बीजाना निवासस्थानमां कृणुमात्र पण निवास करवो नहीं. द्रष्टांत कहे ठे. वनमां जे जे गंध होय ठे. त्यां त्यां वायु ते ते गंधवालो वायु ठे. ॥ एण ॥

गृहस्थने पण शीलनुं रक्षण करवानो उपाय कहेठे.

वेश्यादास्यसतीप्रमुखाणां अशेषदुष्टनारीणां
वेसादासीअसई-पमुहाणमसेसडुठनारीणां ॥

शीलव्रतरक्षणार्थं गृही अपि संगं विवर्जयेत्
शीलवयरक्षणं, गिहीवि संगं विवर्जिजा ॥ २०० ॥

शब्दार्थ— (गिहीवि के०) गृहस्थे पण (शीलवयरक्षणं के०) शीलव्रतना रक्षणने अर्थे (वेसादासीअसईपमुहाणं के०) वेश्या, दासी, असती विगेरे (असेसडुठनारीणां के०) समस्त दुष्ट स्त्रीजना (संगं के०) संगने (विवर्जिजा के०) त्यजी देवो. ॥ २०० ॥

विशेषार्थ— गृहस्थाश्रममां रहेला पुरुषे पण शीलव्रतनुं रक्षण करवा माटे वेश्या (पैशा आपीने जोगववा योग्य स्त्री) दासी (काम करनारी) अने असति (पतिने ठेतरी बीजा पुरुषनी साथे क्रीडा करनारी) विगेरे सर्व दुष्ट स्त्रीजना संगने त्यजी देवो. ॥ २०० ॥ कह्युं ठे के—

दुर्मंत्र्यानुपतिर्विनश्यति यतिःसंगात्सुतो लालना-

द्विप्रोऽनध्ययनात् कुलं कुतनयाच्छीलं खलोपासनात् ॥

मैत्री चाप्रणयात्समृद्धिरनयात् स्नेहः प्रवासाश्रयात्,

स्त्री मद्यादनपेक्षणादपि कृषिस्त्यागात्प्रमादाद्भ्रमम् ॥ २ ॥

अर्थ— राजा दुष्टमंत्रीशी, साधु संगशी, पुत्र लाड लडाववाशी, ब्राह्मण अज्ञण रहेवाशी, कुल खराब चालवाला ठोकराशी, शील खलनी सोबतशी, मैत्री अविनयशी, समृद्धि अन्यायशी, स्नेह प्रवासशी, स्त्री मद्यशी, खेति तपास न राखवाशी अने धन दान अथवा प्रमादशी नाश पामे ठे. ॥ २ ॥

हवे मुनिने अने गृहस्थने शिखामण आपे ठे.

वेश्यादासीऽत्वरिपरंगनालिंगिनीनां

सेवा

वेसादासीऽत्तर-परंगणालिंगिणीण

सेवांठ ॥

वर्जयेत् उत्तरोत्तरं एताः दूष्याः विशेषेण
वज्जिज्ज उत्तरोत्तर, एण दोसां विसेसेण ॥ १०१ ॥

शब्दार्थ— (वेसा के०) पैशा आपीने जोगववा योग्य स्त्री (दासी के०) काम करनारी स्त्री (इत्तर के०) धन ग्रहण करवानी इच्छाथी पर-पुरुषना संकेतस्थाने क्रीडा करवामाटे जनारी स्त्री (परंगणा के०) धन, रूप, सौजाग्य विगेरेने विषे आसक्त थयेत्ती स्त्री अने (लिंगिणीण के०) व्रतधारी स्त्री ए सर्वे स्त्रीजनी (सेवाज के०) सेवा (उत्तरोत्तर के०) अधि अधिक (वज्जिज के०) त्यजी देवी. कारण के, (एण के०) ए स्त्रीज (विसेसेण के०) विशेषे करीने (दोसा के०) दूषित करनारीज ठे. ॥ १०१ ॥

विशेषार्थ— पैशा आपीने जोगववा योग्य स्त्री, काम करनार दासी, धन ग्रहण करवानी इच्छाथी परपुरुषना संकेतस्थानके क्रीडा करवा जनारी स्त्री, परपुरुषना धन, रूप, सौजाग्य विगेरेने विषे आसक्त थयेत्ती स्त्री अने व्रतधारी स्त्री ए सर्वे स्त्रीजनी सेवा अधिक अधिक त्यजी देवी; कारण के, ए सर्वे स्त्रीज विशेषे दूषित करनारीज ठे. ॥ १०१ ॥

हवे मुनिने अने ग्रहस्थने कुसंग त्यजी देवानो उपदेश कहे ठे.

द्यूतकारपारदारिकनटविटप्रमुखैः सह कुमित्रैः
जूआरपारदारिअ-नडविडपमुहेहिं सँह कुमित्तेहिं ॥

संगं वर्जयेत् सदा संगत् गुणाःअपि दोषाःअपि
सँगं वज्जिज्ज सँया, संगँज गुणावि दोसांवि ॥१०२॥

शब्दार्थ— (जूआर के०) जूगारी (पारदारिअ के०) परस्त्री गमन करनार (नड के०) नाटककरनार (विड के०) जार अथवा धूर्त (पमुहेहिं के०) ए विगेरे (कुमित्तेहिं सह के०) कुमित्रनी साथे (संगं के०) संगने (सया के०) निरंतर (वज्जिज्ज के०) त्यजी देवो. कारण के, (संगँज के०) संगथी ए-टले सारा संगथी (गुणावि के०) गुण पण थाय ठे अने खोटा संगथी (दोसांवि के०) दोषो पण थाय ठे. ॥ १०२ ॥

विशेषार्थ— बुद्धिवान् माणसे जुगट्ट रमनार, परस्त्री गमन करनार,

नाटक करनार, जार अथवा धूर्त विगेरे कुमित्रनी साथे क्यारे पण संग करवो नहीं; कारण के, सारा संगथी माणसने सारा गुणो प्राप्त थाय ठे अने खोटा संगथी दोषो पण प्राप्त थाय ठे. ॥ कछुं ठे के—

गुणागुणज्ञेषु गुणीन्नवंति, ते निर्गुणं प्राप्य न्वंति दोषाः ॥

सुखाडुतोयप्रजवा हि नद्यः, समुद्रमासाद्य न्वंत्यपेयाः ॥१॥

अर्थ— गुणो गुणना जाणने विषे गुणसमान थाय ठे; पण ते गुणो निर्गुणने पामीने दोषरूप थाय ठे. दृष्टांत कहे ठे के, उत्तम खादवाला पाणीवाली नदीउं द्वार समुद्रने पामीने पीवा योग्य पाणीवाली रहेती नथी. अर्थात् खारी थइ जाय ठे. ॥ १०२ ॥

हवे स्त्रीउंना गुणो कहे ठे.

मितज्ञाषिणी

सुलज्जा

कुलदेशवयोनुरूपवेपधरा

मीर्यज्ञासिणी

सुलज्जा

कुलदेशवयाणुरूपवेसधरा ॥

अन्नमणसीला

त्यक्तासतीसंगा

नवेत्

नारीअपि

अन्नमणसीला

चत्ता-सइसंगा

हुँज

नारीवि ॥ १०३ ॥

शब्दार्थ— (मीर्यज्ञासिणी के०) थोडुं बोलनारी (सुलज्जा के०) सारी लाजवाली (कुलदेशवयाणुरूपवेसधरा के०) कुल, देश अने अवस्थाने योग्य एवा वेषने धारण करनारी (अन्नमणसीला के०) नथी नमवानो स्वजाव जेनो एवी तथा (चत्तासइसंगा के०) त्याग कस्यो ठे असतिस्त्रीनो संग जेणे एवी (नारीवि के०) स्त्रीउं पण (हुँज के०) होय ठे.

विशेषार्थ— थोडुं बोलनारी, सारी लाजवाली, देश, कुल अने अवस्थाने अनुसरतो वेष धारण करनारी, पोताना घरना आंगणे रहेनारी अने असती स्त्रीउंनो संग त्यजी देनारी एवी पण स्त्रीउं होय ठे. ॥१०३॥ स्त्रीउंए सारी लाज राखवी जोइए. न राखे तो हानी थाय ठे कछुं ठे के—

असंतोषात् द्विजा नष्टाः, संतोषेण तु पार्थिवाः ॥

सलज्जा गणिका नष्टा, निर्लज्जाश्च कुलस्त्रियः ॥ १ ॥

अर्थ— ब्राह्मणो असंतोषथी, राजाउं संतोषथी, गणिकाउं लाजवाली होवाथी अने कुलस्त्रीउं निर्लज्जा होवाथी हानी पामे ठे. ॥ १ ॥

वली स्त्रीर्जण पोताना घरनुं आंगणुं त्यजीने न जवुं जोइए, कारण जवाथी अपवाद लागे ठे. कहुं ठे के, जे स्त्री पोताना घरनुं आंगणुं त्यजी दशने बहार फरे ठे, ते स्त्री सारा कुलमां उत्पन्न थयेली होय तो पण तेने पुराचारिणी जाणवी. अर्थात् उपर गाथामां कहेला गुणवाली स्त्री वखाणाय ठे. ॥ १०३ ॥

वली स्त्रीर्जना गुणोनेज वखाणे ठे.

देवगुरुपितृस्वसुरादिकेषु	ऋक्ता	स्थिरा	वरविवेका
देवगुरुपियरससुरा-इएसु	ऋक्ता	थिरा	वरविवेया ॥
कांतानुरक्तचित्ता	विरला	महिला	सुदृढचित्ता
कंताणुरक्तचित्ता,	विरला	महिला	सुदृढचित्ता ॥ १०४ ॥

शब्दार्थ— (देव के०) अरिहंतदेव (गुरु के०) सुसाधुगुरु (पियर के०) माता पिता अने (ससुराइएसु के०) सासु सासुरादिकने विषे (ऋक्ता के०) ऋक्तिवाली (थिरा के०) स्थिर स्वभाववाली (वरविवेया के०) सारा विवेकवाली (कंताणुरक्तचित्ता के०) पतिने विषे प्रीतिवाली अने (सुदृढचित्ता के०) शीलनुं रक्षण करवामां दृढचित्तवाली एवी (महिला के०) स्त्रीर्ज (विरला के०) बहु थोडी होय ठे. ॥ १०४ ॥

विशेषार्थ— अरिहंत देव, सुसाधु गुरु, मातापिता, अने सासुससुरो वली दियर अने पतिना मित्र विगेरेने विषे ऋक्तिवाली, स्थिर स्वभाववाली, सारा विवेकवाली, पतिने विषे प्रीतिवाली अने पोताना शीलनुं रक्षण करवामां दृढ चित्तवाली एवी स्त्रीर्ज आ जगत्मां बहु थोडी ठे. ॥

हवे महासतीर्जना शीलव्रतनुं दृढपणुं कहे ठे.

निर्मलमहासतीनां	शीलव्रतं	खंडयितुं	न	सक्कोऽपि
निम्मलमहासईणं,	शीलवयं	खंडिउं	न	सक्कोवि ॥
शक्तः	येन	तासां	जीवात्	शीलं अन्यधिकं
सक्केइ	जेणं	ताणं,	जीवाउं	शीलमप्रैहियं ॥१०५॥

शब्दार्थ— (निम्मलमहासईणं के०) पवित्र एवी महासतीर्जना (शीलवयं के०) शीलव्रतने (खंडिउं के०) खंडन करवाने (सक्कोवि के०)

इंद्रपण (न सक्रेइ के०) समर्थ नथी. (येन के०) कारणके, (ताणं के०)
ते महासतीउने (जीवाउं के०) जीवितथी (सीलं के०) शीलव्रत (अ-
प्रहियं के०) अधिक ठे. ॥ २०५ ॥

विशेषार्थ— इंद्र पोते पण पवित्र एवी महासतीउना शीलव्रतने खं-
डन करवा समर्थ नथी; कारण के, ते महासतीउने पोताना जीवितथी
शीलव्रत अधिक ठे. अर्थात् शीलनुं रक्षण करवामाटे पोताना प्राणना
नाशने पण सहन करे ठे. कह्युं ठे के—

वरं त्रांतावर्ते सन्नयजलमध्ये प्रविशनं,

वरं सर्पाकीर्णे तृणगहनकूपे प्रपतनम् ॥

वरं विंध्याटव्यामनशनतृषार्तस्य मरणं,

न शीलाद्धिन्नंशो, चवति कुलजानामिह पुनः ॥ १ ॥

अर्थ— जमरीउवाला जयंकर पाणीमां पेसवुं ते सारुं, सर्पवाला अने
घासथी गाढ एवा कुवामां पडवुं ते सारुं, वली विंध्याटवीमां अन्न अने
पाणी विना पीडा पामीने मरी जवुं सारुं, परंतु आ लोकमां कुलवंती
स्त्रीउने शीलव्रतथी जष्ट थवुं ते सारुं नथी. ॥ २०५ ॥

हवे सती शब्दनुं यथार्थ नाम कहे ठे.

सा एव सतीति ज्ञयते या विधुरेपि एव न खंडयति शीलं

सच्चियं सइति जन्नइ, जां विहुरेवि हुं न खंडंए सीलं ॥

तत् किल कनकं कनकं यत् ज्वलनात् विमलयरं

११ तं किल १२ कणयं १३ कणयं, १४ जं जलणात् १५ विमलयरं ॥ २०६ ॥

शब्दार्थ— (सच्चिय के०) तेज स्त्री (सइति के०) सती एम (जन्नइ
के०) कहेवाय ठे. के (जा के०) जे स्त्री (विहुरेवि के०) दुःखने विषे
पण (हु के०) निश्चे (सीलं के०) शीलने (न खंडए के०) नथी खंडन
करती. दृष्टांत कहे ठे के, (तं के०) तेज (कणयं के०) सोनुं (किल
के०) निश्चे (कणयं के०) सोनुं कहेवाय ठे के (जं के०) जे (जलणात्
के०) अग्निथी (विमलयरं के०) वधारे निर्मल थाय ठे. ॥ २०६ ॥

विशेषार्थ— जे स्त्री दुःखमां पण पोताना शीलव्रतने खंडन करती
नथी तेज स्त्री सती कहेवाय ठे. दृष्टांत कहे ठे के, तेज सोनुं निश्चे सोनुं

कहेवाय के, जे सोनुं अग्निथी वधारे निर्मल थाय. एवीरीते स्त्रीपण बी-
जाने स्वाधिन थया ठता पण पोताना शीलव्रतने बराबर साचवी राखे
तेज सतीकहेवाय. कह्युं ठे के— रहो नास्ति कृणो नास्ति, नास्ति प्रार्थयि-
ता नरः ॥ तेन नारद नारीणां सतीत्वमुपजायते ॥१॥ अर्थ— एकांत नथी,
अवसर नथी अने अर्थना करवायोग्य पुरुषपण नथी. हे नारद! एट-
लाजमाटे स्त्रीउने सतीपणुं उत्पन्न थाय ठे. अर्थात् एकांत, अवसर अने
प्रार्थना करवायोग्य पुरुष मळे तो स्त्रीउने सतीपणुं पाळवुं ते मुश्कलथाय.

हवे सतीने बीजानुं दुष्टपणुं कहे ठे.

निजसत्ववर्जिताः पापाः नराणां दूषणं ददति

निअसत्तवज्जिअत्तं, पावाउ नराण दूसेणं दिंति ॥

किं कुर्मः वयं निर्गलाः येन इमे पुरुषाः

किं कहामो अम्हे, निर्गला जेणिंमे पुरिसां ॥१०७॥

शब्दार्थ— (निअ के०) पोतानुं (सत्त के०) शीलनुं दृष्टपणुं तेणेक-
रीने (वज्जिअत्तं के०) रहित तथा (पावाउ के०) दुष्ट आचरणवाली
स्त्रीउं (नराण के०) पुरुषोने (दूसेणं के०) दोष (दिंति के०) आपे
ठे. वली कहे ठे के, (अम्हे के०) अमे (किं कहामो के०) शुं करीए ?
(जेण के०) जे कारणमाटे (इमे के०) आ (पुरिसा के०) पुरुषो (नि-
रगला के०) पोतानी इष्टा प्रमाणे चालनारा ठे. ॥ १०७ ॥

विशेषार्थ— पोताना शीलना दृष्टपणाए करीने रहित एवी दूराचर-
णवाली स्त्रीउं पुरुषोने दोष आपे ठे अने कहे ठे के, अमे शुं करीए ?
कारण आ पुरुषो पोतेज पोतानी मरजी प्रमाणे चालनारा ठे. अर्थात्
आ पुरुषोनो दोष ठे अमारो दोष नथी. ॥ १०७ ॥

हवे पोतानुं कहेलुं महासतीउना दृष्टांतथी दृढ करता ठता कहे ठे.

त्रिभुवनप्रचुणापि एव रावणेन यस्याः न रोममात्रमपि

तिहुअणपहुणावि हुं, रावणेण जैसे न रोममित्तंपि ॥

संचालितं न तस्याः चरित्रं चित्रमिति सीतायाः

संचालियं न तीए, चरियं चित्तिं सीआए ॥ १०८ ॥

शब्दार्थ— (तिहुअणपहुणावि के०) त्रण चुवनना अधिपति एवा पण (रावणेण के०) राक्षसोना अधिपति एवा रावणे (हु के०) निश्चय (जीसे के०) जेनुं (रोममित्तंपि के०) एक रुवाडुं मात्र पण (नसंचालियं के०) न चलाव्युं. (तीए के०) ते (सीआए के०) सीतानुं (चरियं के०) चरित्रं (न चितिति के०) नथी आश्चर्यकारी? अर्थात् आश्चर्यकारी ठे. ॥ १०८ ॥

विशेषार्थ— त्रण चुवननो अधिपति एवो रावण पण जेनुं एक रुवाडुं मात्रपण चलावी शक्यो नथी. ते सीतानुं चरित्र शुं आश्चर्यकारी नथी? अर्थात् आश्चर्यकारी ठे.

महासती सीतानी कथा.

जेने विषे रहेनारा सर्वे पुण्यवंत मनुष्यो इंद्रनी राजधानीमां पण जवानी इहा करता नथी एवुं मिथिला नामनुं नगर ठे. त्यां इंद्रना सखो पराक्रमी अने महायशवंत जनक नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने जेना देहना सौंदर्यथी सर्व स्त्रीउं विदेह (वैराग्यवंत) थइ हती एवी विदेहा नामनी स्त्री हती. ते स्त्रीये जेम सारीरीते अज्यास करेली उत्तम राज्यनीति यशने अने लक्ष्मीने जन्म आपे तेम एक पुत्रने अने एक पुत्रीने साथे जन्म आप्यो. तेमांथी पूर्व जवना वैरने लीधे गरुड जेम सर्पनुं हरण करे तेम देवताए तरत जन्मेला ते पुत्रने हरण करी तेजना समूहनी पेठे वैताढ्य पर्वत उपर मूक्यो. त्यांथी पडता एवा ते पुत्रने दक्षिण श्रेणिना रथनुपुर नगरना अधिपति चंद्रशेखर विद्याधरे ग्रहण करीने पुत्ररुप मानी पालन कछुं अने तेनुं जामंडल नाम पाडयुं. पठी जामंडल नामनो ते पुत्र बालचंद्रनी पेठे वृद्धि पामवा लाग्यो अने विदेहाये पण पुत्रनुं हरण थवाथी तेनो दीर्घकाल सूधी शोक कख्यो. पठी माता पिताए जोडलामां उत्पन्न थयेला पुत्रनुं हरण थवाथी पुत्रीनुं नाम सीता पाडयुं; जेथी ते सीताना नामथी प्रसिद्ध थइ. वढी पुत्रना हरणथी शंका पामेला माता पितादि स्वजनोए पृथ्वीमां डाटी राखेली ते पुत्रीनुं “चूसुता” एवुं पण नाम कहेवाय ठे. पठी कलाउंए करीने अने वये करीने वृद्धि पामती एवी ते पुत्री युवान् पुरुषोना मनने उन्माद करनारी यौवन अवस्थाने पामी; जेथी जनक राजा पुत्रीना वरने अर्थे

मनमां चिंता करवा लाग्यो. आ वखते सीमाडाना म्हेठ राजा आंतरंगते जनक राजाना देश उपर चडाइ करी.

हवे अयोध्या नगरीने विषे जनक राजानो मित्र दशरथ राजा राज्य करतो हतो. तेने कौशल्या, सुमित्रा, कैकेयी अने सुप्रजा नामनी चार स्त्रीयो हती. तेउना अनुक्रमे राम, लक्ष्मण, जरात अने शत्रुघ्न एवा नामना चार पुत्रो हता. तेमां राम पद्मना नामथी प्रसिद्ध हतो. जे आठमो बलदेव कहेवाय ठे अने नारायणना महाप्राणरूप लक्ष्मण अर्थो चक्री थयो हतो.

पठी जनक राजाए पोतानो एक दूत दशरथ राजा पासे मोकड्यो. ते दूत पण दशरथ राजानी सजामां आवीने उजो रह्यो एटले दशरथ राजाए पोताना मित्र जनक राजानुं कुशल पूठी ते कळुं. “ हुं जाणुंके, तने जनक राजाए म्हारा श्रेयने माटे अहीं मोकड्यो ठे; तो पण हे दूत! त्हाणे अहिं आववानुं जे कारण होय ते ऊट कही दे.” दूते कळुं. “ हे राजन्! म्हारा राजाने हजारो मित्र ठे; तो पण शत्रुना दुःखने विषे तेमणे तमने पोताना बंधुनी पेठे संजाखा ठे.

वैताड्य अने कैलास पर्वतोनी मध्ये जाणे देहने धारण करनारो क्लेश होय नहीं शुं ? एवो अर्धवर्वर नामनो देश ठे. तेमां मायूरशाला नामना नगरने विषे महातृष्णाना ज्वररूप आंतरगत नामनो दुर्जय म्हेठराजा राज्य करे ठे. तेने राज्यनो जार धारण करवामां समर्थ एवा हजार पुत्रो ठे. जेउ वेज, जालेज अने कांवोज विगेरे देशोने बलात्कारथी जोगवे ठे. बली तेउ हमणां तमारा आ मित्रना देशने उपद्रव करवानी इष्टा करे ठे; माटे तमारे विलंबनो त्याग करीने योग्यरीते प्रयत्न करवो.” दूतनां एवां वचन सांजली दशरथ राजा प्रयाणनो पटह वगडावी तैयार थवा लाग्यो. एवामां रामे आवीने प्रणाम करी पिताने ना पाडी अने पोते लक्ष्मण सहित सेनाने लइ मिथिला नगरी गया. त्यां तेमणे सूर्य जेम अंधकारनो नाश करे तेम म्हेठना अधिपतिनो नाश करी जनकराजाने संतोष पमाडयो. ते उपरथी जनकराजाए पोतानी पुत्री सीताने रामनी साथे परणाववानो विचार कस्यो. एवामां कौतुक जोवाना हेतुथी नारद जनक राजाना अंतःपुरमां आव्या. केवल कोपीनने

धारण करनारा, पिला वर्णना केशवाला अने ठत्र धारण करनारा नारदने जयंकर आकृतिवाला जोइने जय पामेली सीता संताइ गइ.

ते उपरथी रीसाइने जता एवा नारदने दासीउए घणा समजाव्या तोपण तेमणे तो क्रोधथी वैताढय पर्वत उपर जइने चित्रपट्टमां सीतानुं स्वरूप आलेखी चंद्रशेखर विद्याधरना पुत्र चामंडलने देखाडयुं. पठी चामंडलने चित्रपट जोवाथी अत्यंत कामार्त थयेलो जाणीने चंद्रशेखर विद्याधरे ते चित्रपट्टमां आलेखेली सीतानुं नाम ठाम विगेरे सर्व जाणी लीधुं. पठी नारदने रजा आपी तेणे चामंडलने कहुं के, “हे वत्स ! खेद पाम्य नहीं, हुं सीताने त्हारी साथे परणावीश.”

पठी चंद्रशेखर विद्याधरे रातमां चपल गति नामना विद्याधरने मोकली तत्काल जनकराजाने पोतानी पासे बोलावी चामंडल पुत्रने माटे सीतानुं मागुं कहुं. “में रामने आपी ठे.” एम जनकराजाए कहुं एटले चंद्रशेखरे जनकने कहुं के, “जो तमे मित्रपणाथी नहिं आपो तो हुं हरण करवाने समर्थ हुं अथवा रामनो पराजय करीने ते कन्याने म्हारो पुत्र परणशे. वली सर्वने योग्य एवुं म्हारुं वचन सांजलो. म्हारा घरने विषे जूदा जूदा सहस्रो यक्षोए आश्रित करेहुं वज्रावर्त नामनुं तथा अर्णवावर्त नामनुं एवां बे देवताए आपेलां धनुष्य ठे. ते धनुष्यने जे पुरुष चडावे ते सीताने परणे एवुं पण करो. जो ते धनुष्यने राम चडावी शके तो तेणे अमने जितेला जाणवा. पठी तेनी साथे सीताने परणाववा अमारें कांइपण हरकत नथी.” एवां विद्याधरनां वचन सांजली क्षणमात्र विचार करी कालक्षेप करवानी इच्छाथी जनक राजाए “एम थारुं.” ए प्रकारे तेने कहुं. पठी वज्राणव तथा अर्णवावर्त धनुष्य काढी आपीने चंद्रशेखर विद्याधरे जनकराजाने तेनी मिथिला नगरीमां पहोचाड्यो.

बीजे दिवसे सवारे जनकराजाए सीताना स्वयंवरनो आरंज कस्यो. तेमां अनेक राजाउ तथा अनेक विद्याधरो आव्या अने तेउ पोतपोताने आसने बेठा. राम तथा लक्ष्मण दशरथराजानी पासे बेठा. पठी अलंकारोथी सुशोचित एवी सीता स्वयंवर मंडपमां आवी एटले तेने सर्वे राजाउ जोवा लाग्या. एटलामां प्रतिहारिणीये कहुं के, “हे नृपेंद्रो ! तमारामांथी जे पुरुष आ वज्रावर्त धनुष्यने चढावशे तेने आ उ-

तम कन्या निश्चय परणशे. ” एवं प्रतिहारिणीनां वचन सांजलीने सर्वे राजाउ मृगना बालकनी पेटे धनुष्यनी पासे दोड्या. तेमां केटलाक तो धनुष्यने जोवाने पण समर्थ थया नहीं; केटलाक स्पर्श करवाने समर्थ थया नहीं अने केटलाक तो चडावतां पृथ्वी उपर पकी गया. पठी हर्ष सहित सीताये जोयेला रामे पितानी आझाथी धनुष्यने अनेक राजा-उना मुख सहित नमाव्युं; सीताना हृदय सहित खेच्युं अने पठी उ-ताखुं एटले सीताये रामने वरमाला पहेरावी. लक्ष्मणे पण ते अर्णवावर्त धनुष्यने धारण कखुं. ते उपरथी विद्याधरोए पोतानी अठार पुत्रीउ ल-क्ष्मणने परणावी. आ सर्व रीतने जोवाथी क्रोध पामेला जामंडलने कोइ मुनिए “ साथे जन्मेली आ त्हारी ब्हेन ठे.” एम कहीने बोध पमाड्यो. पठी जनकराजाए हस्ति, अश्व, वस्त्र अने अलंकारोथी सत्कार करेला राम तथा सर्वे राजाउ पोतपोतानी राजधानी प्रत्ये गया.

हवे वृद्ध एवा दशरथ राजाए रामने राज्यान्निषेक करवानो विचार कख्यो एवामां कैकेयीए पूर्वे स्वीकारेलो वरदान दशरथ राजापासे माग्यो अने कखुं के, “रामने वनवास मोकली म्हारा पुत्र जरतने राज्य आपो.” एवं कैकेयीनां वचन सांजलीने खेद करता एवा दशरथ राजाए रामने बोलावीने कखुं के, “ हे वत्स ! पूर्वे सारथीना कार्यथी प्रसन्न थयेला में स्वयंवर मंरुपमां आपेलो वरदान कैकेयी पोताना पुत्र जरतने राज्य आपवा रूप मागे ठे.” दशरथनां एवं वचन सांजली विनयवंत रामे ह-र्षथी उत्तर आप्यो के, “ हे तात ! तमारे तो हुं अने जरत वने पुत्रो सरखाज ठीये, माटे जरतने राज्य आपो एम म्हारो मत ठे. कारण के, एक पुष्प मस्तकने निषे धारण कखे ठते वाकीनां पुष्पो शुं नथी शो-जतां ? ” एवं रामनां वचन सांजलीने दशरथराजाए जरतने राज्यान्नि-षेक करवानी आझा करी एटले जरते रामने कखुं के, “ हुं तो तमारी साथे वनमां आवीश; म्हारे राज्यनुं काम नथी.” दशरथे कखुं. “ तुं रा-ज्यने ग्रहण करीने माता पितानी प्रतिज्ञा पूर्ण कर; कारण के, त्हारी माताने पूर्वे आपेलो वरदान तेणे तने राज्य अपाववारूप मागेडां ठे. ” रामे पण जरतने कखुं के, “ हे वंधो ! तमारे राज्यनी इत्ता नथी, तोंपण पितानी प्रतिज्ञा पूर्ण करवाने माटे हवणां राज्यने ग्रहण करां. ” जरते

प्रणाम करी रामने गद्गद् वाणीथी कहुं. “ पिता म्होटा जाइउने राज्य आपवा योग्य ठे. मने आपवा योग्य नथी. ” पठी राम मनमां विचार करवा लाग्या के, “ ज्यां सुधी हुं अहिं रहीश त्यां सुधी आ जरत राज्यने ग्रहण करशे नहीं. कारण के, कुलिन पुरुषो विनयना क्रमने ठोडता नथी. ” पठी रामे पिताने नमस्कार करी उत्तम धनुष्यबाण हाथमां लइ माता पासे आवी अने प्रणाम करीने कहुं. “ हे मात ! तमारे साची वृत्तिथी जरतने म्हारा सरखा जाणवा. कारणके, म्हारा पिताए पोतानी प्रतिज्ञा पूर्ण करवाने माटे जरतने राज्य आप्युं ठे. वदी हुं अहिं रहीश त्यां सुधी जरत राज्यने ग्रहण करशे नहीं; माटे हुं वनप्रत्ये जवानी इडा करुं तुं. ” एवां पुत्रनां वचन सांजली कौशल्या मूर्छा पामीने पृथ्वी उपर पडी गइ. पठी पवन अने शीतल जलना उपचारोथी सचेत थयेली कौशल्या विलाप करती कहेवा लागी के, “ हुं रामना वियोगनी पीडा केम सहन करी शकीश ? ” रामे कहुं. “ हे मात ! तमे आवी दीनता केम करो ठो ? सिंहनो बालक वनमां गये ठते शुं तेनी मा दुःखणी थाय ठे ? पिताए कैकेयीने वरदानरूप ऋण (देवुं) आपवुं जोइये, तो सत्य प्रतिज्ञावाला पिताना देवाने निवृत्त करवा माटे हुं उत्साहवंत केम न थाउं ? ” ए प्रकारे माताने बोध पमाडी अन्य माताउने प्रणाम करी सिंहनी पेठे निःशंक एवा राम वन प्रत्ये गया. एटले सीताये पण दशरथनी आज्ञा लइ ना कह्या ठता पोतानां पतिनी पाठल जवाने माटे जक्तिथी सासुनी आज्ञा मागी; तेथी जेनी आंखमांथी आंसुनी धाराउ पडवा लागी हती एवी कौशल्याये सीताने पोताना खोलामां बेसारीने कहुं. “ हे वत्से ! त्हारो पति सर्वने सहन करनारो ठे. तो तेने दुष्कर शुं ठे ? हे बाले ! तुं जातिवंत पुष्पोनी माला समानहुं; जेथी वायुए करीने पण ग्लानी पामे ठे; तो पठी वनवासना म्होटा कष्टने शी रीते सहन करीश ? तोपण संकटमां पतिनी पाठल जती एवी पतिव्रताने रोकवाने हुं असमर्थ हुं. ” सीताये कहुं. “ हे मात ! म्हारे त्यां सर्व सुखकारि ठे के, ज्यां हुं कायर थयाविना तमारा पुत्रनी सेवा करीश. ” ए प्रकारे सासुना वर्गने उत्तम प्रीतिथी प्रणाम करीने सीता समुद्रनी वेला जेम चंद्रप्रत्ये जाय तेम तत्काल पतिनी पाठल गइ.

लक्ष्मण पण रामने वनमां गयेला सांजलीने आकुल व्याकुल थयो ठतो मनमां विचार करवा लाग्यो के, “अहो! कालरात्रीना सरखी जयंकर आकृतिवाली कैकेयी ठे के, जेणे आवा समये उत्पात करावनारा वरदाने माग्यो. पिता जरतने राज्य आपी ऋण (देवा)शी मूकाया ठे. तो हवे तेनी पासेशी राज्य लइ रामने आपुं अथवा जो ते बलवंत जरत पोतानी मेळे रामने राज्य नहीं आपे तो हुं कुलना विरोधपणाने त्याग करी रामनी पाठल जइश.” ए प्रकारे विचार करीने पितानी आज्ञा लइ सुमित्रा अने कौशल्याने प्रणाम करीने लक्ष्मण सीतायुक्त एवा रामनी पाठल गयो. पठी अपार आंसुनी धारावाला नगरवासी जनोए जोवायेला अने प्रफुल्लिन मुखवाला ते त्रणे जणा अयोध्या नगरी थकी नीकळ्या. सीता अने लक्ष्मण सहित राम पृथ्वी उपर फरता फरता दंडका नामना अरण्य (वन)मां जइने पर्वतनी गुहामां रह्या. त्यां बेमासना उपवासी एवा कोइ बे महामुनि अन्न वहोरवा आव्या; तेमने सीताये प्रासुक एवुं अन्न वहोराव्युं एटले देवताउए वाजिंत्रोना शब्दपूर्वक सुगंधी जलनो वर्षाद वरसाव्यो. एवामां कोइ एक दुष्ट गंधवाला कोढना रोगी पहीए आवीने मुनिना चरणने प्रणाम करी स्पर्श कस्यो; तेशी गंध नामनो ते पहीराज रत्नना अंकुर सरखी जटावालो, सुवर्णना सरखी पांखो वालो अने रोग रहित थयो. तेने जोइने रामे मुनिने नमस्कार करीने पूब्युं के, “आ दूष्ट आत्मावालो पही तमारा चरणनो स्पर्श करवाशी तत्काल रोगरहित केम थयो ? ” मुनिउए कहुं.

“पूर्वे आ स्थानके कुंजकारकृत् नामनुं नगर हतुं. तेमां दंडकि नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने पालक नामनो प्रधान हतो. एक दिवसे ते प्रधाने दंजशी स्कंदकाचार्यने पीडा करी; तेशी ते आचार्य मृत्यु पामीने वन्हिकुमार देवलोकमां देवता थया, पण तेमणे क्रोधशी राजा अने प्रजासहित ते नगर वाली नाख्युं. एज कारणशी “दंडकारण्य” ए नामनुं आ वन प्रसिद्ध थयुं ठे. हवे दंडकि राजा संसारमां जमतो जमतो कोढना रोगवालो आ पही थयो. ते जाति स्मरणशी अमने जोइने तत्काल अमारी पासे आव्यो अने रोगरहित थयो ठे. वाली ते जटायु दयारूप सारवाला जैनधर्ममां तत्पर थइने तमारो सार्धर्मिक थयो ठे.” पठी

राम पण ते पक्षीने पोताना बंधु सरखो मानीने सीता, लक्ष्मण अने ते पक्षी सहित त्यांची चाव्ही गोदावरी नदीने कांठे पंचवटी नामना वनमां लतानुं घर करीने त्यां रह्या.

एक दिवसे नदीने कांठे क्रीडा करता एवा लक्ष्मणे वांसना यूथमां एक खज्ज दीतुं. पठी कौतुक सहित ते खज्जने हाथमां लक्ष्मणे वांसना यूथने कमलना तंतुनी पेठे कापी नाख्युं एटले तेमां धुमाडा सहित एक कुंरु, एक मस्तक अने एक धड (मस्तक विनानुं शरीर) दीतुं; तेथी ते लक्ष्मण विचार करवा लाग्यो के, “ हा ! में कोइ आयुध विनाना निरपराधी पुरुषने मास्यो ! ” एम दीर्घ कालसुधी शोक करता एवा लक्ष्मणे ते सर्व वात रामने कही एटले रामे लक्ष्मणने कळुं के, “ हे वंधो ! आ सूर्यहास, ए नामनुं खज्ज ठे. तें एना साधन करनाराने मास्यो ठे; परंतु तेनुं कोइ रक्षण करनार हशे. ”

एवामां पाताललंकाना अधिपति खर राक्षसनी स्त्री के, जे रावणनी बहेन थती हती ते चंद्रनखा पोताना पुत्रने जोवा माटे आवी. त्यां तो तेणे कपायेळी वंशलताना ढगलामां पुत्रना धडने दीतुं. ते जोइने “ हे वत्स ! तने कोणे मास्यो ? तने कोणे मास्यो ? ” एम कहेती ठती ते विलाप करवा लागी. पठी ते चंद्रनखा लक्ष्मणनां पगलां जोती जोती राम लक्ष्मणना आश्रमां गइ, त्यां ते बन्ने जाइने जोइने तेणे पुत्रनो शोक मूकी दीधो. पठी कामने वश थइ ठे इंद्रियो जेनी एवी ते चंद्रनखाये पोतानुं स्वरूप कन्याना सरखुं करीने रामनी साथे पाणिग्रहण करवानी (परणवानी) याचना करी. ते उपरथी रामे तेने कळुं के, “ हे जडे ! म्हारी पासे तो आ स्त्री ठे; माटे तुं म्हारा न्हाना जाइ लक्ष्मण पासे जा. ” पठी ते लक्ष्मण पासे गइ. लक्ष्मणे कळुं. “ तुं म्हारा मोटा जाइनो आश्रय कर के, जेथी पुत्रवाली थइश, ए प्रकारे लक्ष्मणे तिरस्कार करेली चंद्रनखा फरीथी रामपासे गइ. त्यां सीताये हसीकाढेली ते क्रोधथी जयंकर स्वरूप धारण करीने तत्काल पोताना पति खर राक्षस पासे जइ शंबूक पुत्रना वधनी वात कहेवा लागी. ते उपरथी खर राक्षस चौद हजार सुजटोने साथे लक्ष्मणनी साथे युद्ध

करवा चाह्यो. लक्ष्मणे पण कौतुकथी तेउनी साथे युद्ध करवा माटे रामनी आज्ञा मागी. रामे “ ज्यारे तने संकट पडे त्यारे सिंहनादथी मने खबर आपजे. ” एम कहीने रजा आपी, तेथी लक्ष्मण गरुड जेम सपौने मारवा तैयार थाय तेम राक्षसोने मारवा माटे तैयार थयो.

पठी चंद्रनखा पतिनी सहाय करवानी इच्छाथी त्रिकुट पर्वत उपर जेने रावणने कहेवा लागी. “ हे बंधो ! दंडकारण्यनेविषे दशरथ राजाना बे पुत्रो आवेला ठे. तेमणे त्हारा जाणेजनुं बलिदान यमराजाने आप्युं ठे; जेथी क्रोध पामेलो त्हारो बनेवी केटलाक राक्षसोने लक्ष् तेउनी साथे युद्ध करवा गयो ठे; पण तेउनी साथे तो निर्जय एवो लक्ष्मण एकलोज युद्ध करे ठे अने राम तो लक्ष्मणना शौर्य तथा पराक्रमथी गर्वने धारण करतो ठतो हस्तिनी पेठे सीता नामनी पोतानी स्त्रीनीसाथे मरजी प्रमाणे क्रीडा करे ठे. वली हे बंधो ! त्हारे घरे सीताना सरखुं स्त्रीरत्न नथी तेमज दुर्मद एवा राम अने लक्ष्मण त्हाराथी जिताय तेम पण नथी; जेथी त्हारी बडाइ टिटोडाना सरखी मानुं हुं.” ए प्रकारनां चंद्रनखा बहेननां वचन सांचलीने कामातुर थयेलो रावण तत्काल पुष्पक वैमानमां बेसीने दंडकारण्यमां आव्यो. त्यां तेणे रामनी पासे बेठेळी सीताने दीठी, पण हरण करवाने समर्थ थयो नहीं. तेथी ते सर्प जेम नागदमणथी दूर उजो रहे तेम दूर उजो रह्यो.

पठी रावणे स्मरणथी अवलोकिनी विद्याने बोलावीने कहुं के, “तुं सीतानुं हरण कर. विद्याये कहुं.” त्हारी आज्ञाथी मने कांइ अशक्य नथी; तोपण तने उपाय बतावुं हुं के, “ रामने अने लक्ष्मणने सिंहनादनो संकेत ठे; माटे सिंहनाद करवाथी राम सीताने मूकी लक्ष्मणनी पाठल जशे एटले सीतानुं हरण करी सकाशे. ” रावणे ते वातनी आज्ञा आपवाथी अवलोकिनी विद्याए सिंहनाद कस्यो, ते सांचलीने राम “अरे आशुं ? ” एम कहेवा लाग्या. सीताये कहुं. “ हे स्वानिन् ! हजु वार केम करो ठो ? ऊट जाउ अने संकटथी लक्ष्मणनुं रक्षण करो. ” ए प्रकारे सीताये बलात्कारे कहेवाथी राम तत्काल धनुष्य वाण लक्ष्मणनी पाठल चाल्या.

पठी रावणे पृथ्वी उपर उतरीने लक्ष्मणनी चिंताथी आकुल व्याकुल

थयेली सीताने बलात्कारे वैमानमां बेसारी एटले सीता रोवा लागी; ते सांजलीने जटायुए त्यां आवीने सीताने कहुं के, “ हे वत्से ! जय पामीश नहीं. ” एम कहीने ते पोताना कठोर नखना प्रहारथी रावणने मारवा लाग्यो एटले रावणे पोताना खजे करीने तेने पृथ्वी उपर पाडी नाख्यो.

पठी सीताने वैमानमां बेसारी रावण आकाशमार्गे चालवा लाग्यो एटले सीता विलाप करती ठती कहेवा लागी के, “ हे त्रात त्रामंडल ! हे राम ! हे लक्ष्मण ! म्हारुं रक्षण करो, रक्षण करो !!! ” एवामां त्रामंडलनो कोइ अनुचर आकाश मार्गे जतो हतो. ते सीताना रुदनने सांजलीने रावणनी साथे युद्ध करवा आव्यो; पण तेने तो रावणे पृथ्वी उपर पाडी नाख्यो. रस्तामां लंकाना अधिपति रावणे सीताने कहुं के, “ हे जानकि ! त्रण लोकनो अधिपति हुं त्हारो आझाकारी ठतां तुं शमाटे रुदन करे ठे ? देवताउने पण दुर्लज एवा आ लंकाना उद्यानमां सुवर्ण अने रत्न जडित्र शिलातलनेविषे लज्जानो त्याग करीने क्रीडा कर. वनमां रहेनारा रामना आश्रयथी शुं ? यौवनथी उन्मत्त एवा म्हारो आश्रय कर. त्रमरी नंदनवन प्राप्त थये ठते शुं मरुदेशतुं स्मरण करे खरी ? ” ए प्रकारे कहेतो एवो रावण रुदन करती एवी सीताने समुद्रना सामे तीरे लइ गयो; पण सीताये तो पोताना मुखथी “ राम राम ” ए प्रकारनुं वचन त्याग कहुं नहीं. पठी रावणे पोताना पिता पौलस्त्यना चरणमां प्रणाम कख्यो. ते वखते सीताये परपुरुषना स्पर्शनी शंकाथी पोताना अंगने संकोच्युं. रावणे वारंवार सीतानी प्रार्थना करवाथी पतिव्रता एवी ते सीताये तेने श्राप आप्यो के, “ आ परस्त्रीनी इहाथी तने मृत्युरूप फल प्राप्त थशे. ” पठी “ आ जानकी मने जोती ठती धीमे धीमे प्रसन्न थशे. ” एवी आशाथी हर्ष पामेलो रावण लंकानेविषे आव्यो. कहुं ठे के—वणिक, वेश्या, चोर, जुगारी अने कामी एटला परचित्तने न जाणता ठता हर्ष पामे ठे. पठी सीताये प्रतिज्ञा करी के “ हुं ज्यांसुधी राम लक्ष्मणने कुशल नहीं देखुं त्यांसुधी जोजन करीश नहीं. ” रावणे पण सीताने त्रिजटा राक्षणीना रक्षण नीचे अनेक सेवकोथी रक्षण करायेला देवरमण उद्यानमां अशोक वृक्षना नीचे राखी.

हवे अहिं पोतानीपासे आवता एवा रामने जोइने त्रांति पामेला लक्ष्मणे कहुं. “हे आर्य! तमे सीताने एकली मूकीने केम आव्या?” रामे कहुं. “तहारा सिंहनादने सांजलीने आव्यो तुं.”

लक्ष्मणे कहुं. “हे त्रात! में सिंहनाद कस्यो नथी. ऊट पाठा जाऊ. तमने कोइये ठेतरेला ठे. हुं शत्रुना समूहने मारीने तमारी पाठल आवुं तुं.” एवां लक्ष्मणां वचन सांजली राम जेटलामां पोताना आश्रममां आव्या तेटलामां सीताने न देखवाथी ते चिंताना तापे करीने कपायेला वृद्धनी पेठे मूर्ठा खाइने पृथ्वी उपर पडी गया. पठी वनना पवने करीने प्राप्त थइ ठे स्मृति जेने एवा रामे वनमां आमतेम फरता ठतां घायल थयेला जटायुने जोइ तेनाथी सीताना हरणनी वात सांजली. रामे जटायुने पंचनवकार संजलाव्यो, तेथी अरिहंतनो श्रेष्ठ उपासक ते जटायु मरीने माहेंद्र देवलोकनेविषे देवता थयो. अरण्य, वृद्ध, कुंज, पर्वत अने गुंफामां सीताने शोधता एवा राम तेने कोइ स्थानके न देखवाथी मूर्ठा पामीने पृथ्वी उपर पडी गया. एवामां विद्याधर सहित लक्ष्मण त्यां आव्यो, तो तेणे मूर्ठाथीपृथ्वी उपर पडेला रामने दीठा. पठी लक्ष्मणे आंसुना जलोथी ठांटेला अने वृद्धना पल्लवोथी पवन नाखेला राम संज्ञा पामीने जाणे सीताना वियोगथी गांडा थइ गया होय नहीं शुं? एम कहेवा लाग्या. “हे वनदेवीउ! सर्व ठेकाणे जोया ठता पण में जानकीने दीठी नहीं. जो तमे दीठी होय तो शामाटे मने कहेता नथी? अहो! हुं वनमां तेने एकली मूकी लक्ष्मणनी पाठल गयो. लक्ष्मणे तेने माटे मने पाठो आश्रममां मोकळ्यो. धिक्कार ठे आ म्हारी दुष्टबुद्धिने! ए प्रकारे विलाप करता एवा राम वारंवार पृथ्वी उपर पडवा लाग्या, जेथी पद्धिउ अने हरिणो पण आश्चर्य पाम्या.

लक्ष्मणे नमस्कार करीने कहुं. “हे आर्य! तमे आ शुं बोलो ठो? कारण जित्या ठे शत्रुं जेणे एवो हुं तमारो स्नेहवंत चाइ लक्ष्मण आगल उजो तुं.” एवां लक्ष्मणां अमृत सरखां वचन सांजलीने हर्षवंत थयेला रामे तेने वारंवार पोतानी ठाती साथे दवाव्यो. लक्ष्मणे कहुं. “हवणां खेद करवानो वखत नथी, माटे कपटथी हरण थयेली सीतानी खोल करीये. वली विशेष कहुं ते सांजलो. में हवणां जे खर राह-

सने माख्यो ठे तेहनो शत्रु विराध पाताल लंकानो अधिपति हतो; तेने खरराक्षसे काढी मूकीने राज्य लइ लीधुं हतुं; पण में तेने मारीनाख्यो एटले मुख्य पाताललंकाना अधिपति विराधे आवीने म्हारी साथे मित्राइ बांधी ठे; माटे चालो तेने पोताना पितानुं राज्य सोंपीये.” लक्ष्मणां एवां वचन सांजळी रामे तेने पाताल लंकानुं राज्य आप्युं एटले जय पामेला शुंद अने चंद्रनखा रावणनो आश्रय करीने रह्या. पठी रामे रण-युद्धमां सुग्रीवने मारीने पोतानी शरणे आवेला किष्किंधाना खरा राजा सुग्रीवने तेनुं राज्य आप्युं. ते उपरथी प्रसन्न थयेला सुग्रीवे रामने अटार कन्यासाथे पाणिग्रहण करवानुं (परणवानुं) कहुं; पण रामे ते वात न स्वीकारतां सुग्रीवने सीतानी शोधमाटे आज्ञा करी. पठी प्रसन्न थयेला सुग्रीवे पोताना अनेक सुजटोने दशे दिशामां जाणे रामना मनोरथोनेज मोकलतो होय नही शुं ? एम सीतानी शोधने माटे मोकळ्या अने पोते कंबुद्वीप तरफ चाल्यो. रस्तामां तेणे जामंडल विद्याधरनो अनुचर रत्नजटी के, जेने रावणे सीताने लइ जती वखते युद्ध करवार्थी पृथ्वी उपर नाखी दीधो हतो तेने दीठो. सुग्रीव तेने रामनी पासे लाव्यो एटले रत्नजटीये रावणे करेहुं सीतानुं हरण ए विगेरे सर्व वृत्तांत रामनी पासे कहुं. रावणे सीतानुं हरण कहुं. एवात जाणीने हर्ष पामेला राम सुग्रीवने वारंवार पूठवा लाग्या के, “ ते लंका केटले दूर ठे ? ” सुग्रीवादिके कहुं. “ दूर होय तेनी शी चिंता ? पण त्रण लोकमां सुजट एवो ते पापी रावण दुर्जय ठे. ”

रामे कहुं. “ तेनार्थी जय अथवा पराजयनो विचार न करो. ” लक्ष्मणने पूठो के, जेनार्थी बल जाणी सकाशे. लक्ष्मणे तिरस्कार सहित कहुं. “ शुं तेनुं पुरुषातन ? के जे कागडो जेम रोटलाने लइने नाशी जाय तेम सीतानुं हरण करीने नाशी गयो. ” पठी सुग्रीवना मंत्री जांबुवाने लक्ष्मणने कहुं. “ जे कोटिशिलाने उपाडी सकाशे ते रावणने मारशे. ”

पठी सर्वे जेगा थइने लक्ष्मणने समुद्रने तीरे तेडी गया. त्यां लक्ष्मणे कोटिशिला उपाडी एटले देवताउं जय जय शब्द करीने पुष्पवृष्टिकरी. पठी कोटिशिलाने अने जिनेश्वरोने नमस्कार करीने राम लक्ष्मण विगेरे सर्वे वैमानमां बेसीने पाठा किष्किंधा नगरी प्रत्ये आव्या. ते वखते के-

टलाक वृद्ध वानरो कहेवा लाग्या के, “ तमारथी रावणनो द्य शशे, तोपण नीतिनुं मान्य करीने हवणां रावण पासे दूत मोकलीने वष्टि करावो.” पठी “बहु सारुं.” एम कहोने सुग्रीवे सर्व कर्ममां समर्थ एवा हनुमानने सूर्यपत्तन (सूरत)थी तेडाव्यो. पठी हनुमानने आगल करीने सुग्रीवे कछुं. “हे देव! अर्जुनना रथनी ध्वजा उपर बेसनारो आ हनुमंत म्हारा राज्यनुं जीवीत ठे; माटे तेने सीतानी शोधने अर्थे मोकलो.” सुग्रीवनां एवां वचन सांजळी रामे संकेतने माटे मुद्रिका (वींटी) आपी अने कछुं के, “ हे हनुमंत ! तुं लंकामां जइने आ मुद्रिका सीताने संकेतने माटे आपीने कहेजे के, “तहारा विना राम सर्व जगतने तहारामय देखे ठे. वली तुं म्हारा वियोगथी प्राणोने त्याग करीश नहीं. कारण जो म्हारुं नाम राम हशे तो हुं तने पाठी लावीश.” एवां रामनां वचननो स्वीकार करीने अने नमन करी हनुमान आकाशमार्गे थइने लंकामां आवी अने विज्जीषणने कहेवा लाग्यो के, “हे त्रात ! आ कुलने विषे तहारी आगल न्याय अने अन्याय कहेवा योग्य ठे; माटे तने कहुं तुं के, जो तुं तहारा जाइनुं कुशल इच्छतो होय तो रामनी स्त्री सीताने ठोडावी मूक. वली तहारो बलवान् जाइ रावण जेना काराग्रह (केदखाना)मां रह्यो हतो, तेनोपण नाश करनारा रामने जाणीने तत्काळ सीता तेमने स्वाधिन कराव्य. ” विज्जीषणे कछुं. “तुं नगरमां रहीने अमारा जाइनी एवी वात कहेठे ? हवे फरीथी कहीश नहीं; कारणके, प्राणीजमां पोतानुं श्रेय कोने वहालुं नहीं.” एवां विज्जीषणनां वचन सांजळीने हनुमान तरत देवरमण उद्यान (वाडी)मां गयो. त्यां तेणे लांबा निशासा मूकती, दुर्बल अंगवाली, महेलां वस्त्रवाली, “राम राम” एम बोलती, योगिनीनी पेठे ध्यान धरती अने रूदन करती एवी सीताने अशोक वृद्धनी नींचे वेठेली दीठी. पठी हनुमाने ध्यान करती एवी सीताना खोलामां रामे संकेतने माटे आपेदी मुद्रिका मूकीने प्रणाम कस्यो एटले सीताये हर्षना आंसुथी जाणे स्नान करावती होय नहीं शुं ? एम मुद्रिकाने पूब्युं. “हे मुद्रिके ! लक्ष्मण सहित राम कुशल ठे ? ” हनुमाने उत्तर आप्यो के, “तमारी शोधने माटे प्रजुए मने मोकल्यो ठे अने हवे हुं त्यां जइश एटले शत्रुनो नाश करनारा श्री राम

अहिं आवशे.” सीताये पूबुं. “हे वत्स! तें समुद्र शी रीते उद्वंघन कस्यो?” हनुमाने कहुं. “विद्याधरनी विद्याथी.”

पठी सीताये रामनी कुशल वार्ता पूठी एटले हनुमाने रामे कहेला समाचार विगेरे सर्व कुशल वार्ता कही अने कहुं के, “रामने विश्वास माटे तमारुं चूडारल आपो.” सीताये हनुमानने चूडारल आपीने कहुं. “हे वत्स! अहिंथी जट चाट्यो जा. कारणके, जेथी आ निर्दय एवा राक्षसोना स्थानकमां त्हारो अनर्थ न थाय.” हनुमाने कहुं. “हे मात! प्रेमवाला हृदयमां मारी शंका न करो. कारणके, रामना चरणनुं पतिपणुं देखाडीने पठी हुं जइश.” एम कहीने तेणे सीताने नमस्कार कस्यो. पठी अशोकवननो नाश करी, राक्षसोने मारी, लंकाना घरोने पाडी, पोताने थयेला बंधनने तोमी, रावणना मुकुटनुं चुर्ण करी अने ठेवट लंकाने बाळी रामनी पासे आवेला हनुमाने सीतानुं चूडारल अर्पण कहुं. रामे पण घणा स्नेहथी हनुमानने जेटीने सीतानी वात पूठी एटले तेणे सीताना कुशल समाचार अने लंकाना घरोने बाळवा विगेरेनी सर्व वात कही.

पठी विराध, जांबुवान्, नील, जामंडल, नल अने अंगद विगेरे अनेक सुजटो सहित रामे लंका उपर चडाइ करी. ते वखते सुग्रीव विगेरे अग्रेसर सुजटोए नियममां राखेली रामनी सेना समुद्र उपर चाळी. रस्तामां नल अने नीले मध्य समुद्रना एक बेटना राजा एवा समुद्र अने सेतुने बांधीने रामनी पासे आया. रामे तेउने फरीथी राज्यासन उपर बेसास्या; तेथी तेउ रामनी सेवा करवाने तैथार थया. वली सुचेल पर्वत उपर रहेला चेल राजाने पण जीतीने पोतानी साथे लीधो अने लंकानी पासेना हंसद्रीपना हंसरथ राजाने जीतीने त्यां केटलाक दिवसो रखा.

हवे आवता एवा रामने सांजली युद्धमां जयंकर एवो रावण कुदृष्टि माणस जेम दुर्गतिने एकठी करे तेम पोतानी सेनाने एकठी करवा लाग्यो. ते जोइने विन्नीषणे रावणने कहुं. “हे त्रात! प्रसन्न था अने पोताना शुज परिणामनो विचार कर. तें प्रथमथीज परस्त्रीना हरणे करीने कुलने लजाव्युं ठे, तो हवणां सर्व कुलनो क्षय न कर अने जानकी रामने स्वार्धीन कर.” इत्यादि वचनोथी क्रोध पामेला रावणे विन्नीषणनो तिरस्कार कस्यो; तेथी ते पोताना परिवार सहित रामचंद्रने श-

रणे गयो. समयने जाणनारा रामे पण तेने सत्कारथी पोतानी पासे राख्यो अने निश्चय कस्यो के, आ शुभ परिणामवाला विनीषणने हुं लंकानुं राज्य आपीश.

पठी रामनी आज्ञाथी सर्व वानरोए प्रकृतिउं जेम गुणना स्थानरूप जीवने रोके तेम हणमात्रमां लंकाने घेरो घाढ्यो एटले हस्त, प्रहस्त, मारीच, शुक अने सारण विगेरे केटलाक सेनापतिउं युद्ध करवानेमाटे लंकाथी बहार निकड्या. पण तेउने तो युद्ध करता एवा महा बलवंत वानरोए दोत्र पमाड्या; जेथी राक्षसोनुं सैन्य वायुथी जेम डांगरना फोतरा उडी जाय तेम नाशी गयुं. एवामां कुञ्जकर्ण सहित रावण युद्ध करवा आव्यो एटले राम, लक्ष्मण अने जामंडलादिक तेनी सामा थया. युद्धना वाजिंत्रो वागवा मांडये ठते राम अने रावणनुं खड्गथी अने बाणोथी घणा वखत सुधी युद्ध चाढ्युं; तेने जोडने देवताउं पण आश्चर्य पाम्या. क्रोधथी व्यास थयेला रावणे विनीषण उपर त्रिशुल फेक्युं, पण तेने तो शुभध्यानवाला माणस जेम कर्मनुं चूर्ण करी नाखे तेम लक्ष्मणे चूर्ण करी नाख्युं; जेथी अत्यंत क्रोध पामेला रावणे लक्ष्मणनी ठातीमां शक्ति मारी; तेथी ते मूर्ठा खाडने पृथ्वी उपर पडयो. ते वखते रामसहित सर्व सैन्य शोक करवा लाग्युं अने रावण विजयना वाजिंत्रोने वगडावतो ठतो लंकामां गयो. आ सर्व वात सीताये सांजली, तेथी ते मूर्ठाथी पृथ्वी उपर पडी गइ. पठी विद्याधरीयोए जल ठांटीने सचेत करी एटले ते सीता विलाप करीने कहेवा लागी के, “अरे! डुरात्मा अने मंद ज्ञाग्यवादी हुं बालपणमां केम न मरी गइ? जेने माटे पतिने तथा दिघरने आ प्रकारनुं महा दुःख प्राप्त थयुं.” इत्यादि विलाप करती एवी सीताने कोइ विद्याधरीये कळ्युं. “हे देवि ! शोक न कर; त्हारो दिघर सवारे दुःख रहित थशे.” एवां विद्याधरीनां वचन सांजली सूर्यना उदयनुं ध्यान करती एवी सीता स्वस्थ थइ.

हवे युद्धमां पडेला एवा लक्ष्मणने जोइ राम पण मूर्ठा खाडने पड्या. मूर्ठाने अंते राम लक्ष्मणने कहेवा लाग्या के, “हे वत्स ! तुं आ अयोग्य अवसरे बोड्याविना केम पडी रह्यो हुं? आ त्हारा अनुचरोनो वाणीथी अने दृष्टिथी सत्कार कर. हे वत्स ! तें लंकानुं राज्य विनीषणने

आपवानी प्रतिज्ञा करी ठे ते शुं जुद्धी गयो? अरे बंधो? तुं उज्जो रहे. हुं तने मारनारने मारी त्हारी पाठल आवुं बुं.” एम कहीने राम पोताना धनुष्यनो टंकार करी रावणनी पाठल चाळ्या. एवामां विन्नीषणे रामने हाथ जाळीने कळुं. “हे नायक! मोहनो नाश करी धीरजने धारण करो. कारण के, शक्तिथी हणायेलो पुरुष पण सूर्योदय सुधी जीवी शके ठे; माटे मंत्र तंत्रादिकनो कांइ उपाय करो.” रामे विन्नीषणनां वचननो स्वीकार करी लक्ष्मणनी चारे बाजुये उगामेला शस्त्रवाला सुग्रीवादिक सुजटोने बेसाख्या. एवामां प्रतिचंद्र नामना विद्याधरे आवीने रामने कळुं. “हे प्रजो! शक्तिने निकलवानो आ अनुजवेलो उपाय साजलो. जरतनो मामो द्रोण नामनो राजा ठे. तेने विशद्व्या नामनी कन्या ठे. तेना स्नानना जलथी शक्ति पोतानी मेळे शरीरमांथी बहार निकले ठे.” एवां प्रतिचंद्रनां वचन सांजळीने रामनी आज्ञाथी जामंडलादिके विशद्व्याना जलथी लक्ष्मणने स्नान कराव्युं एटले सूर्यना सरखी जाज्वल्यमान शक्ति लक्ष्मणना हृदयमांथी बहार निकली, जेथी रामना सैन्यने विषे वाजिंत्रोना शब्दो थवा लाग्या.

हवे बीजे दिवसे सवारे अपशुकनोए वाख्या ठता पण जेम बालक सवारमां जोजन करवा आवे तेम रावण रणांगणमां युद्ध करवानेमाटे आव्यो. त्यां राम अने रावणनो फरीथी म्होटो युद्ध थयो. जेमां वानरो राक्षसोना मस्तकने गोळानी पेटे ग्रहण करी करीने फेंकवा लाग्या. एवामां लक्ष्मणे उठीने रामने प्रणाम कळ्यो अने शक्तिनी वेदनाने त्यागकरी युद्ध करवानी इच्छाथी उज्जो थयो. पठी जेनुं शौर्य वृद्धि पाम्युं हतुं एवा लक्ष्मणने जोइ तेने जितवानी इच्छाथी रावणे बहुरूपकारी (घणां रूपने करनारी) विद्यानुं स्मरण कळुं, जेथी तेना हजारो रूप थयां. पठी लक्ष्मणे आगलथी, पाठलथी, पडखेथी, पृथ्वी उपरथी अने आकाशमांथी शस्त्रोना वरसादने वरसावनारा रावणने दीठो एटले तेणे पण गरुड उपर बेसीने पोताना तिद्वण बाणोथी अनेक रावणोने पृथ्वी उपर पाड्या. पठी अर्धचक्री एवा रावणे चक्रने स्मरण करीने हाथमां धारण कळुं अने जमावीने लक्ष्मण उपर मूक्युं; पण ते चक्रे तो “आ आठमो वासुदेव ठे.” एम कहीने लक्ष्मणना जमणा हाथनो आश्रय कळ्यो. पठी ल-

ह्मणे तेज चक्रथी रावणनुं मस्तक ठेदी नाख्युं. ते वखते देवताउंए आकाशमांथी लक्ष्मणना उपर पुष्पनो वर्षाद वरसाव्यो.

पठी राम विन्नीषणने लंकानुं राज्य आपी सीताने ग्रहण करवा माटे परिवार सहित उद्यानमां आव्या. त्यां दूरथी राम लक्ष्मणने आवता जोइ हर्षथी प्रसन्न थयेदी सीता नवा मेघथी ठंटाएला वननी पेठे शो-जवा लागी अने देवताउं पण “अहो! आ सती सीताने धन्य ठे.” एम कहेवा लाग्या. लक्ष्मणादिकेसीताने प्रणाम कख्यो अने सीताये तेउने आशीष आपी. रोहिणीथी जेम चंद्र शोत्रे अने कमळीनीथी जेम सूर्य शोत्रे तेम ते वखते महासती सीताथी राम शोत्रवा लाग्या. पठी सु-ग्रीव, जामंडल अने विन्नीषणादिक अनेक सुजटो सहित राम पुष्पक विमानमां वेसीने तत्काळ साकेत नगर (अयोध्या) प्रत्ये आव्या. त्यां सुमित्र सहित जरते सामा आवीने सीता सहित रामने प्रणाम कख्यो. लक्ष्मण पण ते नमन करता एवा बन्ने जाइउने प्रथम गाढ स्नेहथी मढ्यो. पठी तेउंए अनेक वाजिंत्रोना शब्दपूर्वक राज्यमंदिरमां प्रवेश कख्यो. त्यां सासुउंए सीताने “वीर पुत्रने जन्म आपनारी था.” एवी आशीष आपी. रामे लक्ष्मणने अर्धचक्रीनुं राज्य आप्युं अने पठी सुग्रीवादिक राजाउंने पोतपोताना देशमां जवानी आझा आपी.

हवे सीताये हस्तिना बालकना स्वप्न सूचित गर्ज धारण कख्यो, तेथी तेने समेत शिखर यात्रा जवानो दोहद उत्पन्न थयो. एवामां तेनुं ज-मणुं नेत्र फरकवा लाग्युं, तेथी तेणे आश्चर्य पामीने रामने कखुं. रामे उत्तर आप्यो के, “हे जडे ! आ दुर्निमित्तने प्रगट करनारुं ठे; माटेमं-दिरमां जइ देवताउंनुं पूजन करी अने पात्रोने दान आपो. ” सीताये प-तिनां शिद्धारूप वचन सांजलीने ते प्रमाणे कखुं. एवामां नगरने विषे रहेनारा कोइ वृद्ध पुरुषे आवीने रामने कखुं. “हे देव ! लोकमां सत्य अथवा असत्य जे कहेवाय ठे, ते इडित अथवा अनिडित होय तोपण विद्वानोए श्रद्धाथी सांजलवुं जोइए अने ते एज के, “स्त्रीउंने विषे च-पल एवा रावणे हरण करेदी सीताने एकदी पोताना घरमां ठ मास सुधी राखी. हवे ते सीता रावण उपर आसक्त हती के न हती ते तो जाणी शकातुं नथी, पण रावणे तो तेने वखात्कारे जोगवी ठे. एम कोण

शंका नहीं करे ? पाणीमां पडेलां तेलना टिपांना सरखो आ युक्तिवालो वाद ठे, माटे हे राम ! लोकोथी सर्व ठेकाणे प्रसिद्ध थयेली वातने सहन न करो. हे राघव ! पवननी पेठे चारे तरफ प्रसरता एवा आ कलंकनी तमे उपेक्षा करशो नहीं. कारण के, जे कलंकथी पोतानुं कुल अमासना सरखुं मलीन थाय ठे.” ए प्रकारनुं सीताने विषे कलंक सांचलीने राम क्षणमात्र स्थीर थइने बोल्याविना उजा रह्या. पढी धीरज धारण करीने रामे तेमने कछुं. “ तमोए आ वात मने कही ए बहु सारुं कछुं. हुं स्त्री थकी पण प्राप्त थयेला अपयशने सहन करीश नहीं.” एम कहीने रामे तेमने रजा थापी.

पढी वीर पुरुषोनी पेठे रात्रीने विषे नगरमां फरता एवा राम जेटलामां एक चमारना घरपासे आवीने उजा रह्या तेटलामां ते चमार मोडी रात्रीये घरमां आवेली पोतानी स्त्रीने पाटुड मारीने तिरस्कार सहित कहेवा लाग्यो. “ तुं अत्यार सुधी क्यां रही हती ? ” स्त्रीये कछुं. तुं बहु चारे नवो पुरुष ! शुं रावणे पोताना घरमां ठ मास सुधी राखेली सीताने रामे नग्रहण करी ? तेणे तो सीतानो वियोग ठ मास सुधी सहन कस्यो अने तुं क्षणमात्र पण नथीरही शकतो ? ” चमारे कछुं. “राम तो स्त्रीथी जीतायेलो ठे. हुं तेना जेवो नथी, माटे केम सहन करुं ? ” आ सर्व वात राम बहार उजा उजा सांचलता हता, तेथी ते दुःखथी विचार करवा लाग्या के, “ अहो ! स्त्रीने वश्य थयेला एवा मने धिक्कार ठे के, जे नीच माणसोए कहेला धिक्कारना शब्दोने में पोतेज सांचलिया. निश्चय सीता पतिव्रता ठे, रावण दुःशील ठे अने म्हारुं कुल निष्कलंक ठे; तो हवे शुं करवुं ? ” एम चिंतवन करता एवा रामे घरने विषे जइ लक्ष्मणने बोलावी एकांतमां विचार करवा मांड्यो एटले लक्ष्मणे कछुं. “ हे आर्य ! लोकोना कहेवाथी सीता महा सतीनो त्याग करशो नहीं. कारणके, माणस स्वभावथीज बीजाउना दोष कहेवामां रसीक ठे, माटे जे महात्माउने उपेक्ष्य ठे, तेज राजाउने शिक्षणीय ठे.” ए प्रकारे लक्ष्मणे घणी रीते समजाव्या ठतां पण रामे पोताना कृतांत नामना सेनापतीने तेडावीने कछुं के. “सीताने वनमां मकी आव्य कारण के. लोक जे बोले ठे

करवो जोड़ए. सीताने समेत शिखर यात्रा जवानो दोहद उत्पन्न थयो ठे, माटे तेने तेज मीषथी गंगाना सामे तीरे मूकी आव्य.”

कृतांत सेनापति पण रामने नमस्कार करी स्वामिना दुकमथी सीताने रथमां बेसारी समेत शिखरनी यात्रा करावी अने वलते फेरे तेने म्होटा अरण्यमां मूकीने कहेवा लाग्यो. “हे देवी! लोकोना अपवादथी रामे तमारो त्याग कस्यो ठे. हा! आवा क्रूर कर्मने विषे स्वामीये मने आज्ञा करी.” एवां सेनापतीनां वचन सांजळी सीता मूर्छा खाइने रथमांथी पृथ्वी उपर पडी गइ. घणीवार थया पठी सचेत थयेली ते प्रतिव्रता रामने कहेवा लागी. “जो तमने लोकोना अपवादथी जय ठे तो जग-तना अने म्हारा समक्ष आकाशवाणीये तेबुं केम कहुं हतुं? क्रूरथी पण क्रूर एबुं आ कर्म तमारा कुलमां शुं योग्य ठे जे, एकली अने गर्ज-वती प्रियाने वनमां त्यजी दीधी? तोपण आ वनमां हुं जेम तेम करीने रहीश अने लक्ष्मण सहित राम पण दीर्घ कालसुधी विजयवंत वतों.” एम कहीने सीताये सेनापतिने जवानी आज्ञा करी एटले जेनी आंखो-मांथी आंसुनी धाराउं पकती हती एवो ते सीताने प्रणाम करीने पाठो नगर तरफ चाढ्यो.

जानकी पण पूर्वजवने विषे आचरण करेला पोताना कर्मने निंदती ठती यूथथी झूली पडेली मृगलीनी पेठे वनवन प्रत्ये जमवा लागी. ए-वामां त्यां आवेलो वज्रजंघ राजा तेने बहेन मानीने पोताना पुंडरीक नामना नगरने विषे तेडी गयो.

हवे कृतांत सेनापतिए अयोध्यामां आवीने सीतानी सर्व वात रा-मने कही; तेथी ते सीताना वीयोगनी पीडा सहन न करी शकवाथी ते-नीज साथे पाठा वनमां आव्या अने सीताने सर्व स्थानके शोधवा मांडी; पण क्यांइ दीठी नहीं; तेथी आशा मूकीने पाठा घरे आव्या तथा “सीता मरी गइ.” एम धारीने रामे तेनी प्रेतक्रीया करी. पठी “सीता, सीता,” एम सीतानुं ध्यान अने जप करता एवा ते राम कालने निर्ग-मन करवा लाग्या.

हवे सीताये पण त्यां अनंगलवण तथा मदनांकुश नामना वे पुत्रोने जन्म आप्यो. तेथी वज्रजंघ राजाए पोताना पुत्रनी पेठे तेउनो जन्म-

महोत्सव कस्यो. सीताना ते बन्ने पुत्रो “ लव अने कुश ” एवा हुलाम-
णाना नामथी प्रसिद्ध थया. अनुक्रमे ते बन्ने पुत्रो कला अने शास्त्रो-
संपूर्ण अज्यास करी यौवन अवस्था पाम्या; ते वखते तेउ इन्द्र अने उ-
पेद्रने पण जयकारी एवा महा बलवंत थया.

पठी वज्रजंघ राजाए पोतानी शशिचूला नामनी पुत्रीने अने वीजी
बत्रीश पुत्रीने अनंगलवण (लव)नी साथे परणावी अने अंकुश (कुश)ने
माटे पृथुराजानी पुत्रीनी याचना करी एटवे पृथुराजाए उत्तर आप्यो
के, “हुं म्हारी पुत्री अजाण्या वंशना पुत्रनी साथे परणावीश नहीं.” ते उ-
परथी वज्रजंघने अने पृथुराजाने म्होडुं युद्ध थयुं, तेमां लव कुशना बा-
णोथी पृथुराजानुं सैन्य नाशी गयुं अने पृथुराजा पोते पण नाशवा
लाग्यो तेने जोइने लव कुशे कहुं. “ अरे अजाण्या वंशमां उत्पन्न थ-
येला अमारथी प्रसिद्ध वंशमां उत्पन्न थयेलो तुं केम नाशी जाय ठे ? ”
पृथुराजाए पाठा वलीने कहुं. “ में शौर्यथीज तमारुं कुल जायुं ठे.” एम
कहीने पठी तेणे वज्रजंघनी साथे संधी करी.

एवामां त्यां नारद आव्या. तेमने सर्व राजाउ सहित वज्रजंघे नम-
स्कार करीने पूब्युं. “ हे मुने ! आ पृथुराजा पोतानी पुत्री कुशने आपे
ठे; माटे ते बन्ने चाइउनी वंश कहो, जेथी पृथुराजा संतोष पामे.” ना-
रदे हसीने उत्तर आप्यो. “ कयो पुरुष आ बन्ने चाइउना कुलने नथी
जाणतो ? रावणनो नाश करनारा राम लक्ष्मण जेमना पिता ठे. लोका-
पवादना जयथी रामे आ बन्ने पुत्रो गर्जमां हताते वखते सीताने गहन
वनमां त्यजी दीधी ठे.” एवां नारदनां वचन सांचली कुशे कहुं. “ हे
ब्रह्मन् ! रामे आ काम कांइ सारुं कस्युं नथी. लोकवाणीनो विचार कस्या
विना तेमने ते काम करवुं योग्य नहोतुं.” लवे कहुं. “ते नगरी केटवे-
क दूर ठे के, ज्यां राम लक्ष्मण वसे ठे ?” नारदे कहुं. “अहिंथी एकसो
ने वीश योजन.”

पठी पृथुराजाए पोतानी कनकमाला नामनी पुत्री कुशनी साथे पर-
णावी. पठी माताना त्यागथी क्रोधवंत थएला ते बन्ने चाइउ वज्रजंघ
मामानी तथा सीता मातानी आज्ञा लइ केटलाक सैन्य सहित त्यांथी
निकल्या. अनुक्रमे तेउए अयोध्यानी पासे आवीने रणस्तंज रोप्यो. ते

वात सांजद्वीने सैन्य सहित राम लक्ष्मण पण युद्ध करवाने सामा आव्या. तेजनों परस्पर युद्ध थये ठते लव कुशे द्वीलामात्रे करीने राम-ना सैन्यने दीनदशा पमाडयुं. पठी राम लक्ष्मण अने लव कुशने म्होडुं युद्ध थयुं. तेमां लक्ष्मणे क्रोध करीने कुश उपर चक्र फेळुं; पण चक्रतो वेगथी कुशनी प्रदक्षिणा करी जेम पूर्वे करेलुं कर्म करनारनेज प्राप्त थाय ठे तेम फरीने लक्ष्मणनी पासे आव्युं एटले राम अने लक्ष्मण खेद पामता ठता विचार करवा लाग्या के, “पृथ्वीमां नर नारायण तेज के अमे? एवामां त्रामंडल सहित नारद आव्या अने खेद पामेला राम लक्ष्मणने जोशने तेमणे हसीने कळुं. “हे राघव! तमे हर्ष पामवाने ठे-काणे खेद केम करो ठो? पोताना महा पराक्रमवंत पुत्रने जोश कया पुरुषनुं चित्त आनंद न पामे? सीताना उदरथी उत्पन्न थयेला आ बन्ने पुत्रो तमारा ठे. तेज युद्धना मीषथी तमारा दर्शन करवा आव्या ठे. तमारा कुलने जाणनारा आ चक्रे तेजनों नाश कख्यो नथी. वदी स्वगो-त्र रहित पुरुष उपर फेंकेलुं आ चक्र क्यारे पण निष्फल थतुं नथी.” पठी पुत्रना स्नेहथी राम लक्ष्मण हर्षे करीने लव कुशनी पासे वेगथी चाड्या. नम्र एवा लव कुशे पण तत्काल रथथी नीचे उतरी पिताना चरणमां प्रणाम कख्यो, जेथी राम लक्ष्मणे गौरव सहित तेजनां मस्तक सुंध्यां. ते वखते बन्ने सैन्य हर्षमय थया.

पठी रामे पुष्पक वैमानमां वेसीने महा संपत्तिवादी आयोध्यानगरी प्रत्ये प्रवेश कख्यो तथा लक्ष्मण सुग्रीव, वज्रजंघ अने विज्जीषणनी विनंतीथी सीताने तत्काल तेडावी. आवती एवी सीताने लक्ष्मणे सा-मा जशने प्रणाम कख्यो अने कळुं के, “हे देवी! आपना प्रवेशथी आ नगरीने पवित्र करो.” सीताये कळुं ज्यांसुधी म्हारो अपवाद शांति पाम्यो नथी त्यांसुधी हुं शुद्धि कख्या विना नगरी प्रत्ये प्रवेश नहीं करुं अने घरप्रत्ये पण प्रवेश नहीं करुं. में शुद्धिने माटे पांच दिव्य धाख्या ठे. ते एज के, “जो कहो तो ज्वालासहित एवा अग्निमां प्रवेश करुं. १ चोखा चावुं. २ तपेली कोस मुखमां नाखुं. ३ त्राजवामां तोलाउं. ४ जीजे करीने तपावेदी हलना फालने चाडुं. ५. जे कहो ते करुं.” रामे ते सर्व वात सांजद्वीने सीताना अत्यंत आग्रहथी

सहित अग्निमां पेसवानी वात मान्य करी, पठी रामे त्रणसैं हाथ लांबी अने बे माथोडां उंडी खाइ खोदावी, तेमां चंदननां काष्ठ न-रावीने सलगाव्यां. ज्यारे देदिप्य ज्वाला प्रगट थइ त्यारे निर्मल मनवाली सीताये पंच नवकारनुं स्मरण करीने कह्युं. “हे लोकपालो! सांजलो, जो में राम वीना अन्य पुरुषने मनमां पण स्मरण कस्यो होयं तो आ अग्नि मने बालज्यो, नहीं तर तेज अग्नि मने अमृतना कुंड सरखो थज्यो.” एम कहीने तेणे अग्निमां जंपापात कीधो ए-टखे तरत अग्नि शांत थइ गयो अने क्रीडानी वाव्यना सरखी पाणीथी जरेली खाइ थइ गइ. वली पाणीना मध्ये रहेला सहस्रदलकमलरूप सिंहासनमां बेठेली सीता शीलना प्रजावथी लक्ष्मीनी पेठे शोजवा लागी, ते वखते जानकीना मस्तक उपर देवताउण पुष्पनो वर्षाद वरसाव्यो अने माणसो “शील आश्चर्य करनारुं ठे.” एम कहीने तेनां वखाण करवा लाग्या. माताना महिमाने जोइ आनंद पामेला लव कुशे राज-हंसोनी पेठे तेना पगमां प्रणाम कस्यो लक्ष्मण विगेरे सर्वे माणसोए नक्तिथी वंदना करी अने रामे तो प्रेमपूर्वक जेटिने तथा हाथ जोडीने कह्युं. “हे देवी! में वनमां त्याग करेली तुं पोताना प्रजावथीज जीवी तुं. वली तेज आश्चर्य थयुं के, हुं तने जाणी शक्यो नहीं. हे जडे! म्हारो सर्व अपराध क्षमा कर अने पुष्पक वैमानमां बेसी घरे चाल. वली आ राज्य लक्ष्मीने सफल कर.” सीताये कह्युं. एमां तमारो अथवा बीजा कोइनो दोष नथी, कारण के, जीवे पूर्वे करेला कर्मनुं फल जोगवतुं जोइये. हवे म्हारे संसारमां रहेतुं योग्य नथी, माटे संसारना उबेदने अर्थे चारित्र धारण करीश. पठी सीताये उत्सव पूर्वक चारित्र धारण कस्युं अने रामे क्लेशनो नाश करवामाटे तेना केश ग्रहण कस्या. सीता दीर्घकालसुधी चारित्र पाती अच्युत देवलोकमां देवताना अधि-पतिपणाने पामी अने राम पण अनुक्रमे निर्मल ध्यानथी कर्मने धोइ नाखी मोक्ष गतिने पाम्या.

इति महासती सीतानी कथा समाप्ता.

हवे महासतीनुं लक्षण कहेवे.

या शीलजंगसामग्रीसंज्ञवे निश्चला सती . एषा
जा शीलजंगसाम-ग्गिसंज्ञवे निश्चला सई एसाँ ॥

इतराः महासत्यः गृहेगृहे संति प्रचुराः

इयरा महासईउ, घरेघरे संति पउराउ ॥ १०ए ॥

शब्दार्थ— (या के०) जे स्त्री (शीलजंगसामग्गिसंज्ञवे के०) शी-
लव्रतना जंगनी सामग्री ठते (निश्चला के०) निश्चल ठे. (एसा के०)
एज स्त्री (सई के०) सती जाणवी. (इयरा के०) बीजी (महा सईउ
के०) महा सतीउ (घरे घरे के०) घर घरने विषे (पउराउ के०) घ-
णीउ (संति के०) ठे. ॥ १०ए ॥

विशेषार्थ— जे स्त्री शीलव्रत जंगनी सर्व सामग्री ठतां एटवे एकांत
स्थान, स्नेह, मोह अने प्रार्थना इत्यादिक संकटमां आवी पडे ठते पण
पोताना शीलव्रतनुं रक्षण करवाने घणा आग्रहवाली ठे, तेज सती कहेवाय
ठे; पण ज्यां सुधी बीजा कोइए प्रार्थना करी नथी अने संकटमां आवी
पडी नथी त्यां सुधी शील पालवामां तत्पर एवी बीजी महा सतीउ तो
घरे घरे घणी ठे. कह्युं ठे के— विरला महिला शील-कविताः कवि सं-
कटे ॥ प्रायोऽनञ्चर्यिता एव, सांप्रतं हि पतिव्रताः ॥ १ ॥ अर्थ— कलेश-
कारी संकट आवी पडवाठतां शुद्ध शीलवंत स्त्रीउ बहु थोडी ठे; परंतु
अत्यारे तो घणुं करीने प्रार्थना करनार न मलवाने लीधे पतिव्रताउ ठे.॥

हवे शीलव्रतने रक्षण करवानो उपाय कहे ठे.

तथापि एव एकांतादिसंगः नित्यमपि परिहर्तव्यः

तद्वि दुं एगंताइ-संगो निश्चंपि परिहरेयवो ॥

येन च विशमः इन्द्रियग्रामः तुञ्जानि सत्वानि

जेण यं विसमो इन्द्रिय-गामो तुञ्जाइ सतांइ ॥ ११० ॥

शब्दार्थ— जो के शीलव्रत पालवुं बहु कठीन ठे (तद्वि के०) तो
पण (एगंताइ के०) एकांतादि (संगो के०) संग (निश्चं के०) निरं-
तर (परिहरेयवो के०) त्याग करवो. (दु के०) निश्चय. (जेण के०)

जे कारण माटे (इन्द्रियगामो के०) इन्द्रियनो समूह (विसमो के०) रक्षण करवो अशक्य ठे (य के०) अने (सत्ताइं के०) प्राणीउं (तुवाइं के०) चित्तनी दृढ शक्ति रहित ठे. ॥ ११० ॥

विशेषार्थ— जो के शीलव्रत पालवुं बहु कठीण ठे, तोपण एकांत, स्नेह, विगेरेनो निरंतर त्याग करवो. कारण के, इन्द्रियनो समूह रक्षण करवो अशक्य ठे अने प्राणीउं चित्तनी अल्प दृढतावाला ठे; माटे पोताना संबंधीउंनी साथेपण एकांतमां बेसवुं नहीं. कह्युं ठे के— मात्रा स्वस्त्रा दुहित्रा वा, न विविक्तासनो जवेत् ॥ बलवानिन्द्रियग्रामो, विघ्नांसमपि कर्षति ॥ १ ॥ पुरुषे माता, बहेन अथवा पुत्रीनी साथे एकांतमां बेसवुं नहीं. कारण के, बलवान् एवो इन्द्रियनो समूह विघ्नान् पुरुषने पण वश्य करी नाखे ठे. ॥ ११० ॥

पोते निर्दोष होय तो पण स्त्रीना संगथी अपवाद
तो लागे ठे, ते वात कहे ठे.

यद्यपि एव न व्रतचंगः तथापि एव संगत् जवेत् अपवादः
जइवि हुं नो वयचंगो, तहवि हुं संगोउ होइ अववाउ ॥

दोषनिहालननिपुणः सर्वः प्रायः जनः येन
दोसनिहालणनिउणो, सर्वो पायं जणो जेणं ॥ १११ ॥

शब्दार्थ— (जइवि के०) जो के निष्कपटपणे शीलव्रत धारण करनार पुरुषने (संगोउ के०) संगथी (वयचंगो के०) शीलव्रतनो चंग (हु के०) निश्चे (नो होइ के०) न थाय (तहवि के०) तोपण (अववाउ के०) अपवाद (हु के०) निश्चे थाय. (जेण के०) जे कारण माटे (पायं के०) घणुं करीने (सर्वो के०) सर्वे (जणो के०) माणस (दोसनिहालणनिउणो के०) बीजाना दोष जोवामां डाल्या होय ठे. ॥ १११ ॥

विशेषार्थ— जो के निष्कपटपणे शीलव्रतधारी महात्मा पुरुषना व्रतनो चंग कदापी न थाय, तोपण निश्चे अपवाद तो लागे ठे. कारण के, घणुं करीने सर्वे माणसो पारको दोष जोवामां चतुर होय ठे. ॥ १११ ॥

हवे फल देखाग्वा पूर्वक शीलनो उपदेश पूरो करता ठता कहे ठे.

तस्मात् सर्वथापि शीले उद्यमं तथा कुरुत ज्ञोन्नव्याः

तां सर्वहावि सीलं-मि उज्जमं तहं करेहं ज्ञोन्नवा ॥

यथा प्राप्तु लघुएव संसारं तीर्त्वा शिवसुखं

जह पावेह लहुच्चिय, संसारं तरियं शिवसुखं ॥ ११७ ॥

शब्दार्थ— (ज्ञो ज्ञवा के०) हे ज्ञव्यजनो ! (ता के०) ते कारणमाटे (सर्वहापि के०) मन, वचन अने कायाये करीने पण (सीलंमि के०) शीलव्रतने विषे (तह के०) ते प्रकारे (उज्जमं के०) उद्यमने (करेह के०) करो के, (जह के०) जेम तमे (लहुच्चिय के०) ऊट (संसारं के०) संसारने (तरिय के०) तरीने (शिवसुहं के०) मोक्षसुखने (पावेह के०) पामो. ॥ ११७ ॥

विशेषार्थ— हे ज्ञव्यजनो ! ते कारणमाटे मन, वचन अने कायाये करीने शीलव्रतने विषे तेवीरीते उद्यम करो के, जेथी तमेसंसार समुद्र तरी ऊट मोक्ष सुख पामो. आ गाथामां 'ज्ञवा' एवुं सामान्य संवोधन आप्युं ठे, तेथी शीलव्रत पालवाथी स्त्री अने पुरुष वन्ने मोक्षना अधिकारी थाय ठे अने तेउ उपदेश तत्त्वने योग्य ठे. अज्ञव्य जनोने हितने माटे उपदेशेलुं तत्त्ववचन तेमना हृदयमां प्रवेश करतुं नथी. श्री अरिहंत प्रजुए कह्युं ठे के— मिथ्यादृष्टि जीव, उपदेशेला तत्त्ववचनने श्रद्धथी सांजलता नथी, परंतु उपदेशेला अथवा न उपदेशेला अस ज्ञावने श्रद्धाथी सांजले ठे. ॥ ११७ ॥

हवे ग्रंथ करनार गर्वने त्यजी देवापूर्वक शीलव्रतने विषे प्रवर्तवुं अने शीलव्रतना जंगथी निवर्तवुं इत्यादि उपदेशनी परंपराने पूर्ण करता ठता कहे ठे.

इति शीलज्ञावनया ज्ञावयन् नित्यमेव आत्मानं
इयं सीलज्ञावणाए, ज्ञावन्तो निजमेव अप्पाणं ॥

धन्यः धरेत् ब्रह्म धर्ममहाजुवनस्थिरस्तंजं
धनो धरिज्ज वंजं धम्ममहान्नवणयिरयंजं ॥११३॥

शब्दार्थ— (इय के०) ए प्रकारे (सीलजावनया के०) शीलव्रतनी जावनाये करीने (निच्चंएव के०) निरंतरज (अप्पाणं के०) पोताना आत्माने (जावंतो के०) जावतो अर्थात् दृढ करतो एवो (धन्नो के०) धन्य पुरुष जे ठे ते (धम्ममहाज्जवण के०) धर्मरूप म्होटा महेलने आधार एवा (थिरथंजं के०) निश्चल थांजला सरखा (बंजं के०) शीलव्रतने (धरिज्जा के०) धारण करे ठे. ॥ ११४ ॥

विशेषार्थ—पूर्वे कहेला उपदेशनी श्रद्धा सहित शीलव्रतनी जावनावडे निरंतर पोताना आत्माने शीलपालवामां दृढ करतो एवो कोइ धन्य पुरुष धर्मरूप म्होटा मेहलने उजो करी राखवामां निश्चल थांजला सरखा शीलव्रतने धारण ठे. अर्थात् धन्य पुरुष शीलव्रतने धारण करवा समर्थ ठे; पण मारा सरखो पापी ते व्रतने पालवा समर्थ नथी. एम ग्रंथ करनार पोते कहेठे. ॥ ११४ ॥

धनश्रीनी कथा.

जेनी हवेलीउं उपर रहेला सुवर्णना कलशो कळ्याणना समूह सरखा शोभे ठे एवी लक्ष्मीना स्वस्तिवाद सरखी उज्जयिनी नामनी नगरी ठे. त्यां जेना हाथरूप स्तंभ (कमलना नाल)ने विषे पंचाल देशनी पृथ्वी रूप लक्ष्मी लय पामी हती अर्थात् पंचाल देशनो अधिपति एवो जितशत्रु नामनो महा प्रतापी राजा राज्य करतो हतो. ते नगरमां सागर चंद्र नामनो शेठ वसतो हतो. पुण्यरूप चंद्र करीने जेनुं चित्त हंमेशा आनंदमय हतुं एवी चंद्रश्री नामनी तेने स्त्री हती. तेउने समुद्रदत्त नामनो बुद्धिवंत पुत्र हतो. तेने माता पिताये कलाउंनो अज्यास करवा माटे गुरुने त्यां मूक्यो हतो.

एक दिवस अध्यापक (गुरु)नी साथे लुब्ध थयेली पोतानी माताने जाणीने स्त्री थकी विरक्त थयेला समुद्रदत्ते विवाहनो अजिग्रह पोताना मनमां धारण करी राख्यो. पठी अनुक्रमे युवावस्था पामेला ते पुत्रने माटे पिता सागरचंद्र रूप, गुण थने कुलवंती एवी सेंकडो कन्याउंने शोधी राखी; परंतु जेम साधु पुरुष लक्ष्मीनो आदर करे नहीं, तेम तेणे ते कन्याउंनो स्वीकार कस्यो. नहीं. आ प्रमाणे विरक्त थयेला ते समुद्रदत्तनो काल योगिनी पेठे जवा लाग्यो. एक दिवस तेनो पिता सागरचंद्र

कंइ कार्य प्रसंगे सौराष्ट्र (सोरठ) देशमां गयो अने ते त्यां गिरिपुर नगरमां धनसार्थवाहने घरे रह्यो. घर संबंधी कार्य करी रह्या पठी तेणे पोताना पुत्र समुद्रदत्तने माटे धनसार्थवाहनी पुत्री धनश्रीनुं मागुं कखुं अने पठी ते पोताना घर प्रत्ये आव्यो.

कोइ एक दिवसे तेणे पुत्र समुद्रदत्तने कखुं के, “ हेवत्स ! गिरिपुर नगरमां म्हारां केटलांक वासणो पड्यां ठे; माटे तुं त्यां जइने ते लइ आव्य. वली तेणे पोतानो मनोरथ पूर्ण करवाने माटे समुद्रदत्तना मित्रने गुप्तरीते विवाह संबंधी सर्व वात निवेदन करीने समजाव्यो. पठी समुद्रदत्त पोताना मित्रसहित पितानी आज्ञा प्रमाण करवाने त्यांथी चाड्यो. अनुक्रमे तेउ जेम पुण्यवान् पुरुष इष्टवस्तुने पामे तेम गिरिपुर नगरना उद्यानमां आवी पहोच्या. पठी मित्रे धनसार्थवाहने समुद्रदत्तना आगमननी खबर मोकलावी ते उपरथी धनसार्थवाह विवाहसंबंधी तैयारी करी, परिवार सहित सामो आवीने समुद्रदत्तने पोताने घरे तेडी गयो. त्यां तेणे कपटथी पुत्री धनश्रीनो पाणिग्रहण करावी जमाइने घणुं ड्रव्य आपी संतोष पमाड्यो. पठी मित्रोए योग्य क्रीया करेलो समुद्रदत्त निवास गृहप्रत्ये गयो. त्यां ते धनश्रीने जोइ जेम शियाल पाणीने जोइ पाठो वळे तेम पाठो वड्यो अने ज्यां मित्रो सूता हता त्यां आवीने सूतो. सवार थवानो वखत थयो एटले ते वहार जवाना (जाडे जवाना) मिषथी क्यांइ नाशी गयो. ते वात मित्रे धनसार्थवाहने करी; तेथी तेणे सर्व स्थानके शोध करी पण क्यांइथी जमाइनी शुद्धि मली नहीं. आ वात सागरचंद्रशेठे जाणी; तेथी ते पण तत्काल त्यां आव्यो अने थोडा दिवस रह्या पठी पोतानी नगरी प्रत्ये गयो.

वार वर्षने अंते हृष्ट पुष्ट वनेलो समुद्रदत्त कापडीनो वेश धारण करीने फरी ते नगरमां आव्यो अने पोताना घरना उद्यानमां वेठेला धनसार्थवाहने कहेवा लग्यो के, “ मने उद्याननुं रक्षण करवा माटे राखशो ? ” सार्थवाहे हा कही, तेथी वृद्धोनां वैदांने जाणनारा तेणे ते उद्यानने अनुक्रमे नंदन वनना सरखुं वनाव्युं.

एक दिवस सर्व ऋतुर्जनां फलथी सुशोजित एवी उद्याननी लक्ष्मीने जोइने आनंदमां मग्न थयेलो धनसार्थवाह मनमां विचार करवा लाग्यो

के, “आ प्रकारनी कलानो पात्र आ आवा कार्यमां योग्य नथी. शुं चिं-
तामणि रत्न बकरीना गलाने विषे बांधवो योग्य ठे ?” आवा विचार क-
रीने सार्थवाहे तेने डुकाननां कार्यमां जोड्यो; तेथी ते त्यां काम करवा
लाग्यो. कहुं ठे के—चाकरो हंमेशां परतंत्रज होय ठे. पठी लक्ष्मीने
वश्य करवामां औषधरूप एवो ते सर्वने विश्वासपात्र थयो अने वि-
नीतक एवा नामथी प्रसिद्ध पण थयो. “आ सर्व गुणनो पात्र ठे. एवी
जो राजाने मालम पकरो तो ते आने पोताने त्यां लइ जरो. ” एवुं धा-
रीने शेठे ते विनीतकने पोताना घरनुं सर्व कार्य सोंप्युं अने पोतानुं इष्ट-
कार्य करनारा एवा तेने पोताना पुत्रथी पण अधिक मान्यो. कहुं ठे के—
गुणो कोने मान आपनारा नथी थता ? अर्थात् सर्वने थाय ठे. सर्व प्रका-
रना कार्यने करनारो, विनीत अने सत्यरूप धननी संपत्तिवालो ते विनी-
तक अनुक्रमे सर्वने विश्वासपात्र थयो.

एक दिवस गोखमां उजेळी धनश्रीने जोइ कामदेवथी अत्यंत पीडा
पामेळो तलार सर्व विश्वने धनश्रीमय देखवा लाग्यो. पठी कामी एवा
तेणे निरंतर धनश्रीनी पासे रहेनारा विनीतकने प्रार्थनापूर्वक तेनी
पासे मोकळ्यो. विनीतके पण अवसर मलवाथी तलारे कहेला समाचार
धनश्रीने कह्या. कहुं ठे के—बीजानी वस्तुने ग्रहण करवानी इच्छावाला
धूर्त पुरुषो शी शी चेष्टा नथी करता ? अर्थात् सर्व प्रकारनी चेष्टा करे
ठे. पठी सती धनश्रीये पोतानुं मस्तक धूणावतां धूणावतां तेने कहुं के,
“ हे विनीतक ! तुं मने प्राणथी वधारे वहालो ठे; परंतु आ संदेशो ला-
ववारूप कर्मथी तो जयंकर शत्रु जेवो थइ पड्यो ठे. कारण म्हारा शी-
लरूप मणिने तुं दूषित करवानी इच्छा करे ठे. में मन, वचन अने का-
याये करीने तेनेज पति मानेळो ठे के, माता पिताए सर्वनी साक्षीमां
मने जे समुद्रदत्त सोंप्ये ठे. ”

धनश्रीनां आवां वचन सांजळी मनमां हर्ष पामेळा विनीतके कहुं.
“ हे जडे ! जेम कृपण माणस धनने वृथा हारी जाय ठे, तेम तुं पण
पोतानुं जीवित शा माटे वृथा हारी जाय ठे ? जेने विषे तुं आसक्त थइ
हती ते तो तने लज्जिने चाड्यो गयो ठे के जेनी शुद्धि पण लागती
नथी; माटे हवे तो तुं तेनामाटे वृथा जीवित हारी जाय ठे. ” धनश्रीये

कह्युं. “तुं विनीत ठतां पण अविनीत देखाय ठे. कारणके, जे तुं प-
 द्नीनीने जीणां जलकण सहित हेमंत ऋतुना पवननी पेठे मने आवां व-
 चनो संजलावे ठे. कुलवंत स्त्रीजने शीलव्रतज आ लोकनुं अने परलोकनुं
 जीवित ठे. शीलव्रत नाश थया पठी तो जीवतां ठतां पण मुवां सरखां
 ठे. घणा दिवसना परिचयथी हवणां तने जीवतो जवा दउं बुं; पण हवे
 जो फरीथी एबुं कहीश तो सर्व प्रकारे शिक्षा करीश.” आ प्रकारे धन
 सार्थवाहनी पुत्री धनश्रीये विनीतकनो तिरस्कार कख्यो; तेशी तेणे ध-
 नश्रीना पगमां पकीने कह्युं के, “म्हारो अपराध क्षमा कर.” वली तेणे
 पूब्युं के “त्हारो पति समुद्रदत्त कोण ठे ते मने कहे ?” धनश्रीये कह्युं.
 “उज्जयिनी नगरीमां सागरचंद्र नामना शेठनो ए पुत्र ठे; के, जे र-
 लोनी खाणरूप समुद्रनी पेठे गुणोनी खाणरूप अने कलाजना स्थान-
 रूप ठे. विनीतके कह्युं. “हुं त्हारा गुणोए करीने प्रसन्न थयो बुं; माटे
 हवे त्हारा पतिने ज्यां त्यांथी शोधी लावीश.” एम कहीने ते धनश्रीना
 शीलने वखाणतो ठतो त्यांथी चाली निकडयो. वली तेणे ज्ञानी पुरुषोनी
 पेठे स्त्रीजने विषे दुःशीलना आग्रहने पण त्यजी दीधो.

पठी ते समुद्रदत्त माता पिताना मनने आनंद पमाडतो ठतो उज्ज-
 यिनी नगरी प्रत्ये गयो एटले सागरचंद्रे पण पोताना पुत्रनुं आगमन
 धनसार्थवाहने जणाव्युं. माता पिता तथा सासु ससरो तेने फरीथी
 जन्म पामेला सरखो मानवा लाग्या अने वन्ने स्थानके वधाइना महो-
 त्सव थवा लाग्या, पठी समुद्रदत्त म्होटी समृद्धि सहित गिरिपुर नगर
 प्रत्ये गयो. त्यां योगी पुरुष जेम संसार समुद्रना तीरने जोइने आनंद
 पामे तेम जसाइने जोइने सर्वे आनंद पाम्या. पठी सती धनश्री पण
 पोताला निष्कलंक शीलव्रतना प्रज्ञावथी उत्पन्न थयेला अद्भुत वैभव
 करीने दीर्घ कालसुधी आ लोक अने परलोक संवंधी सर्व प्रकारना क-
 व्याणनां सुखने पामी.

॥ इति सती धनश्रीनी कथा ॥

हवे ग्रंथ समाप्तिमां ग्रंथकार पोताना नाम गर्भित मंगल आशिष कहेवे.

इति जयसिंहमुनीश्वरविनेयजयकीर्तिना कृतां एनां
इयं जयसिंहमुणीसर-विनेयजयकितिणा कयं एयं ॥

शीलोपदेशमाला आराध्य लजध्वं बोधिसुखं
शीलोवएसमालं, आराहिय लहह बोहिसुहं ॥ २२४ ॥

शब्दार्थ—हे जव्योजनो! (इयं के०) ए प्रमाणे (जहसिंहमुनीसर के०) श्री जयसिंह नामना मुनीश्वरना (विनेय के०) विनयवंत शिष्य एवा (जयकितिणा के०) जयकीर्तिमुनिए (कयं के०) रचेत्ती एवी (एयं के०) आ (शीलोवएसमालं के०) शीलोपदेशमालाने (आराहिय के०) आराधीने (बोहिसुखं के०) बोधिसुखने (लहह के०) पामो.

विशेषार्थ— हे जव्योजनो! तमे ए प्रकारे श्री जयसिंहमुनीश्वरना विनयवंत शिष्य जयकीर्ति मुनिए रचेत्ती आ शीलोपदेशमालाने आराधीने अथवा तो शीलना उपदेशरूप पुष्यनी मालाने धारण करीने समकितथी प्राप्त थता एवा बोहिसुखने पामो. ॥ २२४ ॥

अथ प्रशस्तिः

विद्यासत्रं पवित्रं प्रथितगुणगणानेकपात्रं प्रतिष्ठा-

सिद्धांतान्नायसिंधुर्निरवधिनिरहंकारतारत्नखानिः ॥

विश्वज्ञाग्रद्विहारोद्यमनवमरसप्रोद्युद्दामकीर्ति-

निर्देशः सन्महिम्नां जगति विजयते रुद्रपट्टीयगण्डः ॥ १ ॥

अर्थ—विद्यानुं पवित्र स्थान, प्रसिद्ध एवा अनेक गुणोनुं पात्र, करवा योग्य कार्यना सिद्धांतना उपदेशनो समुद्र, अंतरहित निरजिमानरूप रत्नोनी खाण, चारे तरफ जागता विहारना उद्यमरूप नवमा रसे करीने देदीप्यमान कीर्तिवालो अने उत्तम महिमाना स्थानरूप रुद्रपट्टीगण्ड जगत्मां विजयवंत वतों. ॥ १ ॥

चांद्रे कुलेऽचून्मुनिचक्रवर्ती, गुरुःक्रमेणाञ्जयदेवसूरिः ॥

निधानवद्येन नवांगवृत्तिर्नवीकृता निर्झुतडुःखमेण ॥ २ ॥

अर्थ— चंद्रकुलनेविषे मुनिजमां चक्रवर्ती एवा अजय देवसूरि गुरु

अनुक्रमे थया. त्याग कखुं ठे निंदा करवा योग्य कार्य जेमणे एवा जे गुरुए निधाननी (द्रव्यना जंडारनी) पेठ नव अंगनी टीका नवी रचीठे. ॥

संविज्ञचूडामणयो न केषां, स्युर्वह्वजाः श्रीजिनवह्वजास्ते ॥

मूर्त्तापियज्ञीर्जविनाममूर्त्तमात्मानमुत्तुंगगुणैः ससंज ॥ ३ ॥

अर्थ— श्रीजिनेश्वर ठे प्रीय जेमने एवा ते ज्ञाने करीने चूडामणि रत्न समान मुनि कोने वहाला न होय? के जेमनी मूर्तिवंत एवी पण वाणी ज्ञ-
व्यजीवोना अमूर्तवंत एवा आत्माने उत्कृष्ट गुणोए करीने वखाणे ठे. ॥३॥

सोमत्वेन हृतस्वतत्त्व इव यैः शून्यत्रमी चंद्रमाः ॥

स श्रीमान् गुणशेखरः परमतध्वंसी पराचीनवित् ॥

जातस्तत्वमतिस्ततस्ततमहाः श्रीपद्मचंद्रप्रभु- ॥

र्यत्प्रज्ञाल्लवनादिवाप गुरुरप्यस्तातिचारत्रमान् ॥ ४ ॥

अर्थ— जेमना शीतलपणार्थी जाणे पोतानुं तत्व नाश थयुं होय नहिं
शुं? एम चंद्रमा निरंतर आकाशने विषे त्रमण करे ठे एवा अने गु-
णोथी मनोहर, परमतनो नाश करनारा तथा ज्ञविष्यकालना जाण एवा
तेमज विस्तारवंत यशवाला तत्वबुद्धिवाला पद्मचंद्र जे अन्नयदेव सू-
रिना शिष्य थया. 'वली जे पद्मचंद्र गुरुनी बुद्धिना वेगर्थी गुरु पण
सूर्यना त्रमने " आ शुं सूर्य ठे? " एवा त्रमने पाम्या. ॥ ४ ॥

तत्पट्टे विजयेंडुरिंडुविमला हेतोर्गुणादेव य-

त्कीर्त्तिः शुद्धगुणोद्भवा धवलयत्यद्यापि विश्वत्रयीम् ॥

श्रीमंतोऽन्नयसूरयो मम मुदे ते कासिन्नूमिपते-

रास्थानिमज्जिलेजिरेऽथ विरुदं ये वादिसिंहा इति ॥ ५ ॥

अर्थः— तेमना पदने विषे विजयचंद्रमुनि थया. हेतुना गुणथी जे-
मनी शुद्ध एने लीधे उत्पन्न थयेली अने चंद्रना सरखी निर्मल एवी
कीर्ति आज सुधीपण त्रण लोकने उज्वल करे ठे. ते श्रीमान् अन्नयसू-
रिनी पाटे थयेला मुनि मने हर्षने अर्थे थारुं के, जे मुनिए सत्तामां
काशी राजा पात्तेथी 'वादिसिंह' एवुं विरुद धारण कखुं ठे. ॥ ५ ॥

तत्पदोदयशैलवासरमणिः श्रीदेवचंद्रःप्रभु-

र्येनायं गुरुणापि तूलकलयतीर्णां जवांचोनिधिः ॥

तत्पादांबुजचंचरीकचरितः श्रीमत्प्रज्ञाणंद इ-

त्यासीद्यस्य गुणाः सीता अपि जगच्चेतोऽनुरक्तं व्यधुः ॥ ६ ॥

अर्थ— तेमनी पाटरूप उदयाचल पर्वतने विषे सूर्य समान श्रीदेव-
चंद्र गुरु थया. जे गुरु आ संसाररूप समुद्रने तूलना अंशनी पेटे तरी-
गया. श्रीदेवचंद्र गुरुना चरणकमलने विषे त्रमर सरखा श्री प्रज्ञाणंद
मुनि थया. जे मुनिना उज्वल गुणोए आ जगत्तुं चित्त पोताने
वश कखुं हतुं. ॥ ६ ॥

श्रीश्रीचंद्रगुरुः प्रसिद्धमहिमा शुद्धाः स्फुटा यद्गुणाः,

नैर्गुण्यान्निवेशिनः कणञ्जो चञ्जंति वाचालताम् ॥

तद्वंधुर्विमलेंडुसूरिरुदचूदापीय यद्देशना-

मानंदाद्दयलंचतो जुवि जना मुक्तात्मतां मेनिरे ॥ ७ ॥

अर्थ— श्री प्रज्ञाणंद गुरुना शिष्य प्रसिद्ध महिमावाला श्रीचंद्र गुरु
थया. जेमना शुद्ध अने प्रकट एवा गुणो निर्गुणपणाने आश्रय करी र-
हेला बालको (अज्ञानीज) ने वाचालपणुं प्रकट करता हता. ते चंद्र-
गुरुना बंधु विमलचंद्र सूरि थया. जे मुनिनी देशना सांचलीने पृथ्वी उ-
पर रहेला साणसो अद्दय एवा आनंदना लाजथी. पोताना आत्माने
मुक्त मानता हता. ॥ ७ ॥

(वसंततिलकावृत्तम्)

वादांगणे प्रतिहता प्रतिवादिनो यै-

नम्रा नखेषु पदयोः प्रतिफेलिवांसः ॥

प्राप्ताः शरण्यमिव रेजुरमी मुनींद्रा,

ज्ञानं दिशंतु गुरवो गुणशेखराह्वाः ॥ ८ ॥

अर्थ— जेमणे वादमां प्रतिवादीजनो पराजव कखो ठे, एटला हे-
तुथी जेठ तेमना पगना नखने विषे नम्र बनीने जाणे शरणे आवेला
होय नहिं शुं? एम शोचता हता. ते गुणशेखर नामना आ मुनीश्वर
गुरुजें अमने ज्ञान आपो. ॥ ८ ॥

(पृथ्वीवृत्तम्)

तदीयचरणद्वयीसरसिजैकपुष्पंधयः,

स संघतिलकप्रचुर्जयति सांप्रतं गह्वराद् ॥

शकद्विपबोधकृत्प्रञ्चुजिनप्रज्ञोऽनुग्रहा-

त्त्ववातगणनृत्पदप्रमुखतत्त्वविद्यागमः ॥ ए ॥

अर्थ— ते गुणशेखरमुनिना वे चरणकमलने विषे त्रमररूप ते श्री-संघतिलकगुरु हवणां गठना राजा जयवंता वतें ठे. श्रीजिनेश्वर प्रञ्चुनी कृपाशी शक राजाने बोध करनारा ते श्री संघतिलकगुरु गणधर पद पामवा विगेरे तत्त्वविद्याना पार पामेला थया हता. ॥ ए ॥

(आर्यावृत्तम्)

तत्पादपद्महंसो, विवृत्तिं शीलोपदेशमालायाः ॥

श्रीसोमतिलकसूरिः, श्रीशीलतरंगिणीं चक्रे ॥ १० ॥

अर्थ— ते संघतिलक गुरुना चरणकमलने विषे हंस सरखा श्री-सोमतिलकसूरि थया के, जेमणे शीलोपदेशमालानी शीलतरंगिणी ना-मनी टीका करी ठे. ॥ १० ॥

(त्रयधरावृत्तम्)

लालासाधोस्तनुजः प्रगुणगुणनिधिः साधुसेडानुमत्या,

ठाजूः शीलोपदेशस्रजममलधिया सूत्रतोऽधीत्य सम्यक् ॥

अर्थ विज्ञातुमस्यायुगनिधिसरवौ वत्सरे विक्रमांके,

वृत्तिं नव्यां स विद्यातिलकमुनिवरात्कारयामास साधुः ॥ ११ ॥

अर्थ— लालासाधुना पुत्र, बहु गुणोना जंडार एवा ठाजू नामना सा-धुए सेड मुनिनी अनुमतिशी निर्मल बुद्धिवडे आ शीलोपदेशमालानी मूल गाथानो सारी रीते अज्यास करीने तेनो अर्थ जाणवा माटे वि-क्रम संवत १३९४ मां बीजी विद्यातिलक मुनि पासे आ शीलोपदेश-मालानी नवी टीका करावी ठे. ॥ ११ ॥

(उपजातिवृत्तम्)

प्रमाददोषादथ बुद्धिमांघातान्ने निवर्द्धं यदयुक्तमत्र ॥

भेधावतामंजलिरेप वरुः, प्रसद्य ते तन्मयि शोधयंतु ॥ १२ ॥

अर्थ— प्रमादना दोषशी अथवा बुद्धिना जाड्यपणारी आ शान्त्रमां जे कांश् अशुद्ध लखायुं होय तो हुं बुद्धिसान् पुढपोनी पासे हाथ जोडुं लुं के, जेथी तेमणे प्रसन्न थइ म्दारी नूळोने सुधारी वेवी. ॥ १२ ॥

(शार्दूलविक्रीडितम्)

जीवाजीवविचारवारिविचरत्पत्रावलीसंडितं,
तत्त्वज्ञानमधुप्रमेडुरतमं शुद्धक्रियाकेशरम् ॥

यावज्जैनमतांबुजं मुनिमरालोघैः समाश्रीयते,

तावन्नंदतु वाच्यमानमृषिभिः शास्त्रं श्रियो मंदिरम् ॥ १३ ॥

अर्थ— जीव अने अजीवना विचाररूप पाणीमां विचरती एवी पत्रोनी पंक्तिथी सुशोजित, तत्त्वज्ञानरूप अकरंदथी अतिशय स्निग्ध अने शुद्ध क्रियारूप परागवाहुं जैनमत रूप कमल ज्यांसुधी मुनिरूप हंसना समूहोथी सेवन कराय ठे त्यांसुधी मुनिजंण अज्यास करेलुं आ लक्ष्मीना मंदिररूप शास्त्र आनंद पामो. ॥ १३ ॥

(उपजातिवृत्तम्)

राजीमतिं राज्यमतिं विहाय, विवाहयस्तां दयितां दयाख्याम् ॥

शुजाबलापास्तविपक्षपक्षः श्रियेऽस्तु नेमिः शमकटपवृद्धः ॥ १४ ॥

अर्थ— जेमणे राजीमतिने अने राज्यने त्यजी दइ दया नामनी स्त्रीनी साथे विवाह करेलो ठे. वली शुजाना बलथी शत्रुना पक्षनो नाश करनारा अने शमताना कटपवृद्ध एवा श्री नेमिनाथ लक्ष्मीने अर्थ थारु. ॥ १४ ॥

॥ इति शीलोपदेशमाला प्रशस्ती समाप्ता ॥

दृष्टिदोषघ्नी अथवा मतिदोषघ्नी यथेली नूत्योनुं

शुद्धिपत्र.

पृष्ठ	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध	पृ	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
१	६	अभयदेवसूरि	सोमतिलकसूरि	१९२	२२	सी	साँ
३	११	जिनकीर्ति	जयकीर्ति	२०१	२८	छीली	झीली
६	२६	जंपूट्टीप	जंवूट्टीप	२३६	१७	वंत्से	वत्से
१६	३	आपि	अपि	२६४	२२	सूर्योने	सूर्यनो
१६	१९	महामुणि	महामुणिणो	२६६	२३	संभावी	स्तंभावी
४८	२२	मूकती	मूरती	२७४	२८	छायां	छायामां
५५	१	त्रीजो	त्रीजा	२८९	११	श्रेष्टे	श्रेष्ठ
५५	१७	प्रलिद्ध	प्रसिद्ध	३०५	१९	रोजपोपट	राजपोपट
७२	१६	जडीने	चडीने	३१७	२	स्नेहनी	स्नेहर्था
७८	६	कालऽस्य	कालस्य	३३०	२०	सहमूर्थी	समूर्थी
११८	२९	धुवेवा	धुवेवा	३४०	४	प्रमुखानां	प्रमुखाणां
१२५	१२	साहित	सहित	३७४	४	गुणरूप	गुणनासमूर्हरूप
१३६	८	ययढक्का	जयढक्का	३९९	२९	वादार	वादर
१३६	१५	जसढक्का	जयढक्का	४०७	२	पासञ्जास्थादि	पासञ्जादि
१६९	६	देवाताए	देवताए	४३५	१६	कलि संकटे	कलिसंकटे
१७७	२८	आग्निनो	अग्निनो				

११० पृष्टे रहेली गाथा अहिं दाखल करी ठे.

हवे शील पालवाने दृढ करे ठे.

श्रीमद्विनेमिप्रमुखाः स्वाधीनशिवा अपि ब्रह्मव्रतलीनाः
सिरिमद्विनेमिप्रमुहा, साहीणसिवावि वंनवयलीणा ॥

यदि तावत् किं अन्यजीवाः सिथिलाः संसारवसगा अपि
जइ ता किं—मन्नजीवा, सिठिला संसारवसगावि ॥ ४० ॥

शब्दार्थ— हे नव्यजनो ! (जइ के०) जो (ता के०) प्रथम ते
(साहीणसिवावि के०) पोताने स्वाधीन कस्यो ठे मोक्ष जेणे अर्थात्
तेज नवने विषे मोक्षे जनारा एवाय पण (सिरिमद्विनेमिप्रमुहा
के०) श्री महिनाथ प्रमुख जे ठे ते (वंनवयलीणा के०) ब्रह्मचर्य व्र-
तने विषे आसक्त थयेला ठे, त्यारे (संसारवसगावि के०) संसारना
व्यापारने विषे परायण थयेला एवाय पण (अन्नजीवा के०) बीजा

(शार्दूलविक्रीडितम्)

जीवाजीवविचारवारिविचरत्पत्रावलीमंडितं,

तत्त्वज्ञानमधुप्रमेडुरतमं शुद्धक्रियाकेशरम् ॥

यावज्जैनमतांबुजं मुनिमरालोघैः समाश्रीयते,

तावन्नंदतु वाच्यमानमृषिभिः शास्त्रं श्रियो मंदिरम् ॥ १३ ॥

अर्थ— जीव अने अजीवना विचाररूप पाणीमां विचरती एवी पत्रोनी पंक्तिथी सुशोभित, तत्त्वज्ञानरूप अकरंदथी अतिशय स्निग्ध अने शुद्ध क्रियारूप परागवाळुं जैनमतरूप कमल ज्यांसुधी मुनिरूप हंसना समूहोथी सेवन कराय ते त्यांसुधी मुनिउंए अज्यास करेलुं आ लक्ष्मीना मंदिररूप शास्त्र आनंद पामो. ॥ १३ ॥

(उपजातिवृत्तम्)

राजीमतिं राज्यमतिं विहाय, विवाहयस्तां दयितां दयाख्याम् ॥

जुजाबलापास्तविपक्षपक्षः श्रियेऽस्तु नेमिः शमकदपवृक्षः ॥ १४ ॥

अर्थ— जेमणे राजीमतिने अने राज्यने त्यजी दइ दया नामनी स्त्रीनी साथे विवाह करेलो ते. वली जुजाना बलथी शत्रुना पक्षनो नाश करनारा अने शमताना कदपवृक्ष एवा श्री नेमिनाथ लक्ष्मीने अर्थ थारुं. ॥१४॥

॥ इति शीलोपदेशमाला प्रशस्ती समाप्ता ॥

दृष्टिदोषधी अथवा मतिदोषधी थयेली नूट्योनुं

शुद्धिपत्र.

पृष्ठ	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध	पृ	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
१३॥	१	अभयदेवसूरि	सोमतिलकसूरि	१९२	२२	सी	साँ
	३	जिनकीर्ति	जयकीर्ति	२०१	२८	छीली	झीली
एवी	६	जंपूद्वीप	जंबूद्वीप	२३६	१७	वंत्से	वत्से
गध	१६	आपि	अपि	२६४	२२	सूर्योने	सूर्यनो
	१६	महामुणि	महामुणिणो	२६६	२३	संभावी	स्तंभावी
हंस	४८	मूकती	मूरती	२७४	२८	छायां	छायामां
जळती	५५	त्रीजो	त्रीजा	२८९	११	श्रष्टे	श्रेष्ठ
	५५	प्रलिद्ध	प्रसिद्ध	३०५	१९	रोजपोपट	राजपोपट
	७२	जडीने	चडीने	३१७	२	स्नेहनी	स्नेहथी
	७८	कालऽस्य	कालस्य	३३०	२०	सहमूथी	समूहथी
म	११८	धुवेवा	धुवेवा	३४०	४	प्रमुखानां	प्रमुखानां
	१२५	साहित	सहित	३७४	४	गुणरूप	गुणनासमूहरूप
१४॥	१३६	ययढका	जयढका	३९९	२९	वादार	वादर
त्रीनी	१३६	जसढका	जयढका	४०७	२	पासञ्जास्थादि	पासञ्जादि
कर	१६९	देवाताए	देवताए	४३५	१६	कलि संकटे	कलिसंकटे
१४॥	१७७	आग्निनो	अग्निनो				

१२० पृष्ठे रहेली गाथा अहिं दाखल करी ठे.

हवे शील पालवाने दृढ करे ठे.

श्रीमद्विनेमिप्रमुखाः स्वाधीनशिवा अपि ब्रह्मव्रतलीनाः

सिरिमद्विनेमिप्रमुहा, साहीणसिवावि वंनवर्यलीणा ॥

यदि तावत् किं अन्यजीवाः सिद्धिदाः संसारवसगा अपि

जइ ता किं-मन्नजीवा, सिद्धिदा संसारवसगावि ॥ ४० ॥

शब्दार्थ- हे नव्यजनो ! (जइ के०) जो (ता के०) प्रथम ते (साहीणसिवावि के०) पौताने स्वाधीन कस्यो ठे मोक्ष जेणे अर्थात् तेज नवने विषे मोक्षे जनारा एवाय पण (सिरिमद्विनेमिप्रमुहा के०) श्री मद्विनाथ प्रमुख जे ठे ते (वंनवर्यलीणा के०) ब्रह्मचर्य व्रतने विषे आसक्त थयेला ठे, त्यारे (संसारवसगावि के०) संसारना व्यापारने विषे परायण थयेला एवाय पण (अन्नजीवा के०) बीजा

सामान्य प्राणिज जे ठे ते (किं सिद्धिदा केण) शील पालवामां :
माटे शिथिल थाय ठे ? ॥ ४० ॥

विशेषार्थ- जो तेज जवने त्रिषे मोक्ष जनारा एवा श्री महिनाथ
अने नेमिनाथ विगेरे पाणिग्रहण (विवाह)नो त्याग करीने ब्रह्मचर्यने
ज सेवन करनारा थया, तो संसारना व्यापारमां पराधीन थयेला एव
सामान्य प्राणिज ब्रह्मचर्य पालवामां शा माटे शिथिल थाय ठे ? अर्थात्
जो तेज जवमां मोक्षसिद्धिने पासनारा पुरुषोष् ब्रह्मचर्य व्रत पाव्युं
तो संसारमां बूडी रहेला सामान्य प्राणिजं ए मोक्षसिद्धिना फलने मा.
तो विशेषधीज ब्रह्मचर्य व्रत पालवुं जोशुए. ॥ ४० ॥

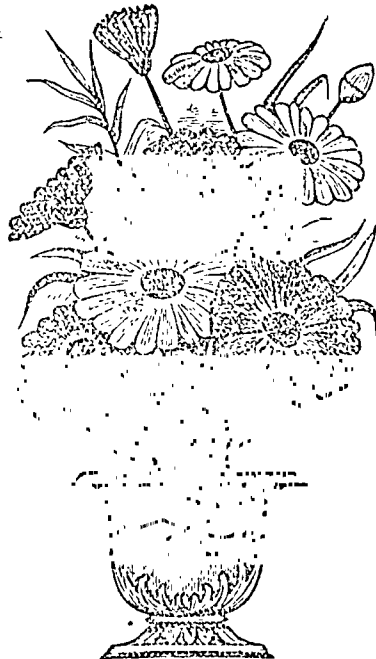
समाप्तेयं शीलपदेशमाला.

सामान्य प्राणिज जे ठे ते (किं सिद्धिला केण) शील पालवामां माटे शिथिल आय ठे ? ॥ ४० ॥

विशेषार्थ- जो तेज जवने निषे मोक्ष जनारा एवा श्री महिनाय अने नेमिनाथ विगेरे पाणिग्रहण (विवाह)नो त्याग करीने ब्रह्मचर्यने ज सेवन करनारा थया, तो संसारना व्यापारमां पराधीन थयेला एक सामान्य प्राणिज ब्रह्मचर्य पालवामां शा माटे शिथिल आय ठे ? अर्थात् जो तेज जवमां मोक्षसिद्धिने पामनारा पुरुषोए ब्रह्मचर्य व्रत पाट्युं तो संसारमां बूडी रहेला सामान्य प्राणिजए मोक्षसिद्धिना फलने तो विशेषथीज ब्रह्मचर्य व्रत पालवुं जोइए. ॥ ४० ॥

समाप्तं शीलोपदेशमाला.

सामान्य प्राणित्त जे ठे ते (किं सिद्धिला केण) शील पालवामां शा माटे शिथिल थाय ठे ? ॥ ४० ॥

विशेषार्थ- जो तेज जवने विषे मोक्ष जनारा एवा श्री महिनाथ अने नैमिनाथ विगेरे पाणिग्रहण (विवाह)नो त्याग करीने ब्रह्मचर्यने ज सेवन करनारा थया, तो संसारना व्यापारमां पराधीन थयेला एव सामान्य प्राणित्त ब्रह्मचर्य पालवामां शा माटे शिथिल थाय ठे ? अर्थात् जो तेज जवमां मोक्षसिद्धिने पामनारा पुरुषोए ब्रह्मचर्य व्रत पाट्युं तो संसारमां बूडी रहेला सामान्य प्राणित्तए मोक्षसिद्धिना फलने मा तो विशेषथीज ब्रह्मचर्य व्रत पालवुं जोइए. ॥ ४० ॥

समाप्तेयं शीलपदेशमाला.

